C, 1095 / 1118

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 3 Novembre 1948 Չորեքշաբթի 3 ՆՈԵՄԲ.

Թ. ՏԱՐԻ — 20e Année № 5684—Նոր շրջան թիւ 1095 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՃԱՐՃԱՏԱՀՄՆԵՐ

Մլացեալ Ազգերու Գ. ընդհ. ժողովը կը շարունակէ բանաձեւեր մշակել, եթէ ոչ լուծելու, գոնէ յետաձգելու համար ամէնէն հրատապ խնդիրները։

Սեպտ. 21ին էր որ տեղի ունեցաւ նստաշրջանին բացումը։ Ուրեմն մինչեւ Հոկտ. 31 տեւած կ'ըլլար 41 օր։ Տակաւին պիտի չարունակուի մինչեւ Դեկտ. 10—20, ինչ որ կը նշանակէ 40 օր եւս։ Աւելի կամ պակաս։

Արդ, ի՞նչ գործնական արդիւնքի յանգեցան Ազդ. ժողովին աշխատանքները, առաջին քառասնօրեակին։

Կազմակերպութեան ամէնէն կարեւոր մարմինը, Քաղաքական Յանձնաժողովը, բազմաթիւ նիստեր յատկացուց, լուծելու համար հիւլէական ռումբի խնդիրը։ Բայց, ինչպէս միւս բոլոր հիմնական հարցերուն մէջ, այստեղ ալ դէմ դիմաց ելան արեւմուտքն ու արեւելքը։ Ե՞լքը.— Յաւուրս յանձնախումբը պիտի չարունակէ իր աշխատանքները, նիւ Եորքի մէջ։ Ուրիշ խօսքով՝ յետաձգում։

Սպառազինութեանց եւ բանակներու կրճատման խնդիրն ալ տարբեր ելք չի կրնար ունենալ, քանի որ երկու կողմերը ամուր կառչած են իրենց տեսակէտներուն։

Միւս կողմէ, որո՞ւ համար գաղտնիք է թէ արեւմտեան եւ արեւելեան ճակատները կը չարունակեն զինարշաւը։ Նոյնիսկ արտակարգ միջոցներ ձեռք կ'առնեն, ի նախատեսութիւն նոր փոթորիկներու։

Քաղաքական աչխարհը անհամբեր կը սպասէր Մ. Նահանգներու նախագահական ընտրութեան, դիտելով հանդերձ որ տարբերութիւն չկայ երկու հակամարտ հոսանքներուն, հանրապետական եւ դեմոկրատական կուսակցութեանց միջեւ արտաքին քաղաքականութեան տեսակէտով։ (Ինչպէս Անգլիոյ մէջ)։

Բոլոր երեւոյթները կը վկայեն թէ նոր ընտրութիւնը աւելի զարկ պիտի տայ Ամերիկայի համաշխարհային քաղաքականութեան, փոխանակ չափաւորելու զայն։ Մանաւանդ հիմա որ Մանչուրիան ալ կարմրեցաւ եւ լրջօրէն վտանգուած է բուն Չինաստանը։ Թերեւս ամբողջ Ասիան։

Դեռ երկու օր առաջ էր որ, նախագահ Թրումըն կը չեչտէր, վերջին հանդիսաւոր կոչը ուղղելով ժողովուրդին.

— «Բոլոր սրտով եւ հոգիով կը հաւատամ թէ Ամենակարողն Աստուած Ամերիկայի Մ. Նահանգները սահմանած է դէպի խաղաղութիւն առաջնորդելու մարդկութիւնը։ Մենք այդ դիրքն ունէինք երեսուն տարի առաջ, բայց չկատարեցինք մեր պարտաւորութիւնը եւ հետեւանքը եղաւ երկրորդ աշխարհամարտը»։

Ստանձնելով այս առաքելութիւնը, Մ. Նահանգները հարկադրուած են հետզհետէ աւելի խրել ներսպայի եւ Ասիոյ քաոսին մէջ։

Եթէ վերջնապէս քայքայուի չինական ճակատը, տեղի տալով կարմիր յորձանքին առջեւ, դժուար է նախատեսել թէ ո՛ւր կրնայ յանգիլ այս ընդհանուր ալեկոծութիւնը։

Իրական ճարճատումներ է որ տեղի կ'ունենան, լուրջ մտահոգութեան մատնելով խաղաղութեան եւ ազատութեան բարեկամները։

Այս պայմաններուն մէջ, միամտութիւն պիտի ըլլար աւելի գործնական, գոնէ յուսատու արդիւնքներ սպասել Ազգաժողովէն, երկրորդ քառօրեակի ընթացքին։

Ո՛րքան փչոտ, պայթուցիկ խնդիրներ՝ օրակարգին վրայ,— Պերլին։ Պալքանեան խնդիր (Ճուճաստան եւ դրացիներ)։ Պաղեստին։ Քորէա, Մանչուրիա, Չինաստան եւն.։

Մէկ խօսքով՝ փորձութեան չրջան մը Ազգ. Հովութեան խորհուրդին եւ Քաղաքական Յանձնաժողովին համար, առանց հաչուելու միւս յանձնախումբերը որոնց աշխատանքը ուղղակի կապ չունի խաղաղութեան դատին հետ։

Տասն անդամ քառասուն օրեր բաւական պիտի չըլլային, փակելու համար այն չարաշուք ճեղքերը որոնք հետզհետէ կը յանգին դղրդացին ճարճատումներու։

Դարանակալ թշնամի մը չարունակ փոսեր, խոր վիրապներ կը բանայ ե՛ւ ազատութեան ե՛ւ խաղաղութեան ճամբաներուն վրայ։

Արշալո՞յս թէ վերջալոյս.. Շ.

Մեր մեծ մեռելներու յիշատակին

Լատինական Մեռելոցի առթիւ (Տօն Ամենայն Սրբոց), կիրակի եւ երկուշաբթի անհամար բազմութիւն մը լեցուած էր բոլոր գերեզմանատուները։ Այս առթիւ անգամ մը եւս ոգեկոչուեցան 2 պատերազմներու զոհերը, դիմադրականաց կատի հերոսները, եւ բազմաթիւ մեծ դէմքեր։

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի Շրջ. վարչութիւնն ալ այցելութիւն մը կազմակերպած էր Père Lachaise, Անդրանիկի, Խատիսեանի եւ Ահարոնեանի դամբաններուն, երկուշաբթի օր։ (Շատեր չկրցան երեկմանատուն գացած էլ կիրակի)։

Ներկայ էին բազմաթիւ ընկերներ եւ բարեկամներ։ Երեք դամբաններուն առջեւ յարդանքի խօսքեր արտասանեց ընկ. Գ. Բալայեան, պանծացնելով հանգուցեալ մեծ դէմքերուն անձնուէր եւ յարատեւ գործունէութիւնը, առաջնորդութեամբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան, յանուն հայ ժողովուրդի փրկութեան։ Անդրանիկը կռուեցաւ իբրեւ քաջ զինուոր, Ա. Խատիսեան՝ իբրեւ պետական մարդ, իսկ Ա. Ահարոնեան՝ իբրեւ տաղանդաւոր արտայայտիչը հայկական ըմբռնումներու, եւ ի վերջոյ ստորագրեց Սեւրի դաշնագիրը։ Ապա թելադրեց Նոր Սերունդին հաւատարմօրէն ծառայել ժողովուրդին, ներչնչուելով մեր մեծ մեռեալներու օրինակէն։

Ներկաները գերեզմանատունէն բաժնուեցան խոր տպաւորութեամբ։

Մ.ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երէկ, երեքշաբթի, 2 Նոյեմբեր, տեղի ունեցաւ Մ. Նահանգներու նախագահական ընտրութիւնը, մասնակցութեամբ 51 միլիոն քուէարկուներու։ Ընտրողներու 53.7 %ը։ Միեւնոյն առեն ընտրուեցան վոխնախագահը եւ 48 նահանգներէ 32ին կառավարիչները։

Վերջնական արդիւնքը պիտի ճշդուի այսօր, չորեքշաբթի, բայց ապահով կը նկատուէր հանրապետական թեկնածուին՝ Տիւի ընտրութիւնը։ Տասը թեկնածուներ կային, բայց դլխաւորները երեք էին,— Թրումըն, Տիւի եւ Ուոլըս։ Ընտրութիւնը հաղթելու համար պէտք էր ստանալ 531 քուէներուն 266ը։ Ընտրուած նախագահը պաշտօնի կը ձեռնարկէ յառաջիկայ յունուար 20ին։

ԹՈՒՐՔԻԱ ՉԻՆՈՒԱԾ ՊԻՏԻ ՄՆԱՑ

Թուրքիոյ հանրապետութեան 25ամեակը տօնուեցաւ Հոկտեմբեր 29ին, զինուորական ուժի ցուցադրութեամբ մը որ տեսնուած չէր երկրին պատմութեան մէջ։ Մանաւանդ աչքի կը զարնէին արդիական եւ մեքենացէն զօրամասերը։ Տասը հազար զինուորներ թափօր մը կազմեցին ռազմական կարդուսարքով, նախագահին, նախարարներուն եւ օտար դեսպաններուն առջեւ։ Ամերիկայի ճարած զէնքերէն կ'երեւային մեծ ու փոքրը հրասայլեր, մեքենաշարժ թնդանօթներ, օդաչուի մէջ հրասայլերու դէմ գործածելի թնդանօթներ եւն։ Երկու հարիւր չխոնել օդանաւեր թռիչք մը կատարեցին Անգարայի վրայ։

★ Իմիէթ Ինէօնիւ ճառ մը խօսելով Ազգ. ժողովի նստաշրջանին բացման առթիւ, յայտարարեց թէ աշխահի դէպքերը կը հարկադրեն Թուրքիան մնալ միշտ զինուած։ Բանակը կազմ եւ պատրաստ վիճակի մէջ է, անոր պէտքերը նկատի առնուած են վերջացոյցին մէջ, ամերիկեան օգնութիւնը աւելի կը զօրացնէ թրքական ուժերը եւայլն։

Ազգ. ժողովին նախագահ ընտրուեցաւ նախկին վարչապետ մը, Շիւքրի Սարաճօղլու, որ վարիչն է կառավարական կուսակցութեան ծայրագոյն աջ թեւին։ Այս ընտրութիւնը վտանգ մը կը համարուի Հասան Սաքայի դահլիճին համար։ Կը վախցուի որ աջ թեւը հետզհետէ զօրանալով տապալէ չափաւորները եւ ազատականները որոնք իշխանութեան գլուխ են Ըչճէպ Փէքէրի դահլիճին հրաժարումէն ի վեր (1947 Սեպտ.)։

★ Անգարայի պահեստի սպաներու վարժարանին մէջ 78 հայ երիտասարդներ, լաւագոյն նիշերով Առաջին անգամ 1946ին էր որ պահեստի սպաներու վարժարանին դուռները բացուեցան հայ երիտասարդներու առջեւ։ Ընդամէնը ինը հոգի էին առաջին շրջանաւարտները։

Ծրագրային մեծ ճեպազրոյց

ԵԹԷ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ ԾԱԳԻ

Le Monde անդամ մը եւս կը բացատրէ թէ կառավարութիւնը դեռ 1947 Դեկտ. 15ին հրահանգ մը պատրաստած է որուն համաձայն պիտի դադրեցնեն շրջանային հրամանատարները, բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար, եթէ ապստամբութիւն ծագի (insurrection)։ «Բարեկարգութեան պահպանումին առաջին նպատակը պիտի ըլլայ կանխել խռովութիւնները, որպէսզի չստիպուին զսպել։ Հետեւաբար ամէն բանէ առաջ անհրաժեշտ է կացութեան հետեւիլ եւ կանխարգել միջոցներ ձեռք առնել»։

Հրահանգը նշելէ թելադրութիւններէ վերջ, կը յիշեցնէ թէ խռովութեանց կամ վտանգի պատհուն քաղաքային իշխանութիւնը պէտք է դիմէ պատկանեալ զինուորական իշխանութեան։ Ցետոյ կ'աւելցնէ.

— «Բուռն եւ կազմակերպուած ապստամբութեան մը պարագային, եթէ պատասխանատու քաղաքային իշխանութիւնը նիւթապէս անկարելի գտնէ ըստ կանոնի դիմել զինուորական իշխանութեան, զինուորականպետերը պարտաւոր են անմիջապէս ստանձնել անհրաժեշտ միջոցներու պատասխանատուութիւնը, վերահաստատելու համար բարեկարգութիւնը բոլոր տրամադրելիքաղաքային եւ զինուորական ուժերու ալակցութեամբ»։

ԳԻՆԵՐԸ ԱՃԱՆՑՆԵԼՈՒ ՓՈՐՁ ՄԸ

Երկար խորհրդակցութիւններէ վերջ, կառավարութիւնը հետեւեալ զեկոյցը հաղորդեց, իբրեւ առաջին փորձ դիները ժանցնելու.—

Նոյեմբեր 1էն սկսեալ 10 % զեղչ դիներու վրայ (5 % փոքրաքանակ).— Կարագին քիլօն պիտի ծախուի 430 ֆրանքի, փոխանակ 595ի։ Ամսական բաժնեչափը՝ 300 կրամ փոխան 250ի.— Հիւսուածեղէնի վրայ զեղչ 2—8 առ հարիւր (փոքրաքանակ), ուրիշ կարգ մը ապրանքներու վրայ զեղչ 5 առ հարիւր։ Նոր միջոցներ ձեռք պիտի առնուին միսը, կօշիկը, կաշին եւն. ժանցնելու համար։

Միեւնոյն առեն կ'աւելնան հետեւեալ դիները.— Խմորեղէն 38 %, չաքար՝ 48 % (քիլօն 91ուկէս ֆրանք), չոքոլան՝ 12 առ հարիւր, սուրճը՝ 25, առ հարիւր, ճարպեղէնը՝ (բացի կարագէն) 110 առ հարիւր։ Սուրճի եւ չոքոլայի յաւելումը պիտի ըլլայ պատրաստ մթերքին սպառումէն վերջ։

Բանուորական Ուժի եւ քրիստոնեայ աշխատաւորներու ներկայացուցիչները, որոնք կը մասնակցին խորհրդակցութեանց, յայտարարեցին թէ ըստ ընդհանուր դատողութեան դիներուն եւ աշխատավարձին միջեւ։

ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐԸ ԿՐ ԽՈՇՏԱՆԳՈՒԻՆ

Համբածուխի դործադուլը հինգերորդ շաբաթը թեւակոխեց երկուշաբթի օր։ Աչխատանի Դաշնակցութիւնը չարունակելով իր պայքարը, այժմ ալ կը սպառնայ ոտքի հանել մեքենագործական բանուորները։ Իր նորընչումով խլրտիլ սկսած են նաեւ հիւսուածեղէնի բանուորները։

Աչխատանքը վերսկսած է չատ մը հանքերու մէջ, բայց դործադուլին վարիչները կը չարունակեն իրենց պայքարը։ Առջի օր փորձեցին ետ առնել ածխահանք մը՝ Տուէի մօտ (հիւսխայեն շրջան), բայց ոստիկանութիւնը արդիլեց։ Առաջ վերայ խումբ մը բանթողներ փորձեցին քանդել 15 բանուորներու տուները, որովհետեւ անոնք հակառակ էին դործադուլին։ Վեց հոգի ձերբակալուեցան։ Ուրիշ ածխահանքի մը մէջ ալ վնասեցին կարգ մը խրճիթներու։ Բանուոր մը յանձն առած էր վերսկսիլ աչխատանքը։ Ռումբ մը պայթեցաւ իր տնակին մօտ, վիրաւորելով կինը։ Տեղ տեղ մեքենաները, հորերը ողողուած են։ Քարպոլիւքսի մէջ 76 հնոցներ մոխիր դարձած են։

Մարսէյլի եւ Պուռնայի մէջ նաւերը կը պարպուին ղինուորներու միջոցաւ։ Հաւզուի մէջ համայնավարները սպառնացին խռովութիւններ յարուցանել, եթէ զինուորները պարպեն նաւերը։ Մարսէյլի մէջ խռնուած ամբոխները կը փոխադրուին օդանաւերով։

★ Կառավարութիւնը պաշտօնական ըրաւ երկաթուղիներու եւ հանքածուխի վարչութեանց անդամներէն չորս համայնավարներ, իբրեւ դըրդիչ բանուորական խլրտումներու։

★ Քարմէյ (Ալպի, Թարնի նահանգ) ածխահանին մէջ չորս դիմակաւորներ յարձակեցան խումբ մը բանուորներու վրայ որոնք աչխատիլ կ'ուղէին։ Համայնավար կիներ հորերուն գլուխը կենալով, պղպեղ նետեցին աչխատելու գացող բանուորներու աչքերուն մէջ։ Թուլուզի Պանէյ ածխահանքին մէջ բանթողները փորձեցին դուրս հանել ոստիկանները, բայց համրաւական պահակները օգնութեան հասան։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ սպաննուած է կնասարացի սեղանաւոր մը, Լեւոն Մաճառեան, խորհրդաւոր պարագաներու մէջ։ Թերթերը կը գրեն թէ գոհը 1600 սթերլին ունէր վրան, սպանութեան օրը։

ՄԷԿ ԺԱՄ ՆԱՐԴՈՒՆԻՒՆ ՀԵՏ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Կը տեսնէի դաժան քան մը թիւնոցին մելանի գոյն ապակիներուն մէջ: Մտահոգ էի: Կը յիշէի տակաւին մէկ քանի տողերը կէս մնացած «Հանդանակ»ին.— «Սարգիսեան, հասկցիր գիս, դէթ դուն հասկցիր, հօրս բարձրաբերձ ընկուզենիներու գագաթէն՝ ծաղրած եմ կեանք ըսուած բանը: Կեանքը , սիրելի բանաստեղծ, կեանք չէ երբ չի ծաղկիր տաղանդով»:

Իրաւացի էր: Ամէն ինչ կանգ պիտի առնէր խաւարին առջեւ: Աչքերով էր որ կ'ապրէր, կը ստեղծէր, կ'ամբարէր հմտութիւն: Եւ կեանքը դեղեցիկ էր այդ աչքերուն չնորհիւ միայն: Բան մը չէր մնար առանց անոնց: Տխրութեան, լքման եւ սեւին համակերպող, ողբին մարդը չէր ան : Անցած էր այդ բոլորէն վեր՝ անանձնականութեան մը մէջ՝ որ լաւագոյն անձնականութիւնն է, բոլորին սրտէն խօսողը: Պէտք ունէր իր աչքերուն: Եւ այդ աչքերը ունէին ծառին կատարը թառած եւ ամէն ինչ վերէն տեսնող տղու մը աչքերուն խանդն ու վստահութիւնը, բարութիւնը նաեւ՝ տարբեր անոնցմէ որոնց կը հանդիպինք յաճախ եւ կը խրտչինք ...

Իրիկուններըը, իջնելով չուկայէ մը վար, կը հանդիպէի կոյրի մը՝ որկը քաշէր դէմքը վեր բռնած, աչ ու ձախ զարնելով իր ճերմակ գաւազանը: Աղքատ, բայց թիկնեղ, դեղադէմ երիտասարդ մը՝ հպարտ կուրծքով եւ մետաղէ ձայնով: Այդքան դժբախտութիւն՝ այդքան առաւելութեանց քով: Կը քաշէր փողոցէ մը՝ ուր մարդիկ աչք ունէին եւ չէին տեսներ, տարուած իրենց ուտելիքներով եւ խմելիքներով: Կ'անցնէր պանդոկի մըտաջեւ կեցած սերճադիճներուքովէն:Կընայէի, կը յիշէի մեծ քաղաքին դժբախտ կոյրերը, անոնք որոնք զործի կ'երթան , որոնց կը հանդիպինք փողոցներուն մէջ ու մայթերուն վրայ, միշտ ենթակայ կառքի մը տակ երթալու... Կը յիշէի .

— Կը նախընտրեմ կորսնցնել մարմնոյս որեւէ մասը, բայց ոչ աչքերս ..

Ու հիմա, հասկնալի էր իր ուրախութիւնը: Իմս նաեւ: Կը նայէի: Ան այդ աչքերով էր դարձեալ որ կը բարձրանար : Զիւնը, գոյներու պարը.. Հրաշագործ դիտակ մըն էր կաշխէ աչակապը: Կը պատմէր... Կը նեղուէր չկրնալով շնչել քիթէն: Կը բանար ու կը փակէր ափերը: Բայց ուրախ էր, կը ջոջար աչխարհ եկածի չափ պիտի ըլլար, եթէ իւր տրուէր իրեն դառնալ մէկ կուչտին: Բայց կպրէր հեչտանքի մը մէջ: Հիանալի էր... Իր աչերը կը բռնկէին պրիսմակներու պէս, կաչխին ոռամպակին տակ, կը ցոլացնէին դեղեցիկ ձմեռնեն ու արեւները, այն բոլորը զորս Նարդունի դիած էր կեանքն ի վեր բանաստեղծի սէրով եւ արեցումով: Կ'անուշնար ձայնը ...

Եւ արուեստին չնորհիւ դեղեցկացած այդ կեանքը կ'աղուդնար անդամ մըն ալ ապագինողներու յատուկ կախարդանքով մը: Անցած եմ այդ ճամբէն, բարձրանալով վիհէ մը՝ ուրկէ դուրս գալու յոյսը չկար այլեւս: Ի՞նչ հրաչք բուժարանին պատուհանէն անդին՝ ձիւնապատ տանիքներուն վրայ: Աչխարհ մը՝ մարդկային բոլոր ըսելասելիքն անդին: Հրեչտակակերպ ծխնելոյղներ, չուչաներ նաւնջադոյն.. Լուսածագ մը: Վերածնունդ մը: Ամէն ինչ բարի էր: Տարիներ առաջ.. Անսահման սէր մը կեանքի: Կը յիշէի: Կը յիշէի Շ.ն ու Նարդունին որ այցելեցին ինծի... Մոռնանք պահ, խորունկ՝ այս բոլոր խորհուրդները: Ժամ մը բանաստեղծութիւն՝ հակառակ դուրսէն եկող կառքերու ժխորին եւ բուժարանին տխուր լուութեան, աչխարհիկ կեդծիքին որ ներկայ էր խաչին ու տակի ձկարին մէջ իսկ:

Անդորրութեան եւ հաւատի ժամ մը: Կեանքը կեանք չէ ինծի համար երբ տաղանդը կը խաթարէ զայն, կը չորցնէ երջանկութեան վերջին արմատները՝ իր հակասական, անկայուն եւ անվստահելի ճշմարտութիւններով, որոնցմէ հեռանալ ուզած եմ միշտ: Մոռնալ զաղափարներն ու մտածումները, կրօնքներն ու վարդապետութիւնները , հակասական , յարափոփոխ: Հանգիլ ազատութեան, ապրելու դերագոյն հաճոյքին: Եւ սակայն ան էր, մտքի այդ տարփանքն էր դեղեցկութիւնը, պատրանքը, եթէ կ'ուզէք, տաղանդը՝ որուն հրաչքին կը բարձրացնէր գիս Նարդունի, ինչպէս միշտ, համով ու ինքնավստահ բառերով: Ի՞նչ էր մեր կեանքը, պարզ, կամակոր ու տխուր գոյութիւն մը՝ երբ չկան երազը, մեր սիրածը, նուիրումի մը կարօտը, երբ չենք կրնար երջանկութիւն եւ հաւատք պարզեւել մեր նմաններուն... երբ կը կորսնցնենք մեր ազատութիւնը, յանդգնութիւնն ու թշնամիները հարուածելու վսեմ ցասումը՝ մեզ չատ փնտռելով, չատ ճանչնալով, չատ մոլորելով հեռաւոր հորիզոններու վրայ եւ հոգիներուն խորը տեսնելով չիմարութիւնն ու թշուառութիւնը մարդոց ...

Երգը ցեղն իսկ է...

Անվերյանալի մեր պանդխտութեան մէջ՝ ինչ ափսոսանք ունինք որ մեր հոգին պարպուէ, մեր տառապանքը մոռքէ :

Ծունկ մը աղօթք՝ մեր հոգեմայլ մեղեդիներուն ունկնդիր, էջ մը ընթերցում՝ մեր գեղեցիկ գրականութենէն, կտոր մը երգ՝ մեր ժողովուրդի ստեղծագործութենէն կը սփոփեն մեր տաղնապը, կ'ամրացնեն տեւելու մեր կամքը, իմաստ կուտան օտար ափերու վրայ քաչկրտուած մեր դոյութեան : Ու կը կառչինք կեանքին: Պահ մը կը մոռնանք « օտարականութեան» անախորժ զգայնութիւնը, նոյնիսկ կ'ըլլանք քիչ մը ամբարտաւան, աչխարհի երեսի պոռալու աստիճան — էֆ, մարդիկ, իմացէք մենք մեր հարազատ եկեղեցին, գիրը, գրականութիւնն ու երգը ունինք :

Եթէ՝ Իսրայէլացի Ցիսուս՝ քրիստոնէութիւնը պատգամեց. իր աչակերտներն ու առաքեալները տարածեցին զայն աչխարհի չորս ծագերը: Ու մենք արդ պատգամին առաջին հաւատացողներն եղանք :

Եթէ՝ Սահակ եւ Մեսրոպ աստուածային ի – մաստութեամբ, տուին մեզի գիր ու գրականութիւն, յաւերժացուցին մեր ցեղին գոյութիւնը , ապահովեցին ինքնուրոյն մշակոյթ ու անկախ եկեղեցի :

Մարդկութիւնը՝ Իսրայէլացի տղան աստուածացուց, հայ ժողովուրդը՝ Տարոնցի Մեսրոպը սրբացուց ,դասելով զայն իր մեծ սուրբերու կարգին: Պաչտամունքի առարկայ ըրաւ անոր պատգամաւորները. հին օրերու Նարեկացիէն, Շնորհալիէն, Եղիչէէն, Եղնիկէն մինչեւ մեր օրերու արժանաւոր հետեւորդները:

Ի՞նչ հաստուցում, երախտագիտութեան տուրք տուինք մեր երգին:

Մի աճապարէք :

Մեր ժողովուրդը պարտքը վճարելու համար փնտռեց պարտապահանջը: Փնտռեց հին հեթանոսական չրջանէն մինչեւ մեր դարը:Ուզեց անուն մը տալ անոր : Գուսա՞ն, Գողթան երգի՞չ թէ՝ աստղիկ՝ անձանօթ կը մնայ մեզի:

Կուտինացի հանճարեղ վարդապետը՝ անմահն Կոմիտաս տարիներով տքնեցաւ գտնելու համար այդ գմայլելի առաջին ակը: Իչաւ չքեղ ամպիոններէն վար, թափառեցաւ երաժչտական փառաւոր տաճարներէն դուրս, մտաւ ժողովուրդին մէջ, խառնուեցաւ ամբոխին, փնտռեց ՝ գիւղ գիւղ , [illegible] ականջ դրաւ անոր չրթներուն վրայ սառած ձայնաւորի մը ու եկաւ այն որոչումին թէ՝ — երգը, ցեղն ինքն իսկ է:

Վարդապետը, դողով, կրակով արձանագրեց արեւոտ օր մը, խոփի առջեւ բացուող ակօսներու հոտէն արբչիւ, իր աղբերճան եղներուն խրախոյս տուող մաճկալի մը բերնէն թեւ առած « ձիդ տու քաչի»ն, դարիպին հեծկլտագին «կանչ կուտկը», կայ հայ կ'ոջ ծունկերուն վրայ տատամսող փոքրիկին «Ձիմ, չիմ, չիմ կրնայ խաղայ»ն: Ուխտաւորներու կարաւանին եռեւէն մպզկեցաւ Ս. Կարապետի բարձունքներէն վեր ու հեչտանքով ունկնդրեց անոնց « Ս. Կարապետ բանձրուկ բլոր»ը: Ու այսպէս անհատնում չարանը երգերուն որ կը բխէին առանց ճիգի, սեթեւեթի չինականին յուզումներէն, ապրումներէն կեանքի յեղակարծ չրջումներէն, վշտի մրրկող փոթորկումներէն, սրբատակեղեք կարօտանքէն, ուրախութեան դասական հանդիսութիւններէն ու նման դեղջուկի զգացողական ելեւէջներէն:

Ուզարկուն դառած էր աղբիւրը մեր երգերուն, ու անյագօրէն խմեց այդ մեկուարէն, մինչեւ որ օր մը ինկաւ խելակորոյս :

Փառք մեր ստեղծագործ ժողովուրդին ու պարտապահանջ չինականին, ըլլայ Տարոնէն թէ Ակէն, Վասպուրականէն թէ Մեծ Հայքէն, Բիւթանիայէն թէ Կուտինայէն, որ կ'արբեցնէ մեզզեղիս սարսուռներով :

Այդ չինականներէն մէկն է Տիկին Արմենուհի Գեւոնեանը, Մուչի Գեղամի եւ Գիւլիւզարին հարազատը, որ արհամարհելով իր չուրջի պայման-

---

Ժամ մը՝ փրկուած տաղանդի մը հետ որ լոյս եւ խանդավառութիւն սփռեց ու պիտի սփռէ տակաւին, ուրախութիւն եւ կեանքի սէր, հաւատք եւ կորով, այն բոլորը որոնց պէտք ունի Սփիւռքը... Ժողովուրդին գաւակն է : Աստեղ մը: Արեզակ մը, սիրելի ընկեր մը...

Ու բարի կը գտնէի հիմա աչակապը՝ մինչ տարիներու ընկերս, վհատութեան օրերուս, անկայուն հոգիին՝ հասկցող ընկերս կը բարձրանար դէպի լոյսը, կը բարձրանար արտյտի մը պէս, որ կ'ելնէ մոռնալու համար խաւարին տխրութիւնը ... Կը բարձրանար գինով՝ լուսածագէն որ պիտի չուչանար ...

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Գիւղացիներու վիճակը Հունգարիոյ մէջ

Մինչեւ 1945 Հունգարիոյ էջ չորս միլիոն հինգ հարիւր հազար գիւղացիներէն միայն մէկ միլիոն հինգ հարիւր հազարը կ'ապրէր իր մչակած հողով, մնացեալը կը վարձուէր հողատէրէն:

*1945ի հողային բարեփոխման առեն՝ Սովետները թելադրեցին տեղական համայնավարներուն բաժնել մեծ հողատէրերու հողերը: Վեց հարիւր հազար գիւղացի ընտանիքներ, այսինքն երեք միլիոն հոգի կամ ժողովուրդին մէկ դրեթէ 5էն 10 արտավար հող ստացան: Երեք երրորդը 5էն 10 արտավար հող ստացան: Երեք երրորդը 5էն 10 արտավար հող ստացան: Երեք երրորդը

կանօրէն, «արտադրողներու համադործակցակա – նը պիտի միացնէ հողերը, կարելի դարձնելու համար մեքենային դործածութիւնը, եւ վերջապէս ապահովէ բաւականաչափ ձեռքեր, որպէսզի կարելի ըլլայ դիւղական արտադրութիւնը տանիլ նոր մակարդակի վրայ։

Հունդարները չատ օգտուեցան Ռուսերուն արհեստագիտական փորձառութենէն։

Հունդարական նոր մեքենաշարժ ագործ եւ մեքենայի կայանները կը բանին չարաթը հինդ անդամ։ Գործածութիւնն ալ կամայական է եւ ոչ թէ ստիպողական դիւղացիին համար։

Համադործակցութիւնը տակաւին ըստ կամս է։ Կառավարութիւնը հինդ տասը տարիէն գլուխ կ'ելլէ։

Համայնավարները համոզուած են թէ այդքան ատեն որ անհատական սեփականութիւն գոյութիւն ունի դիւղերուն մէջ, իրենց վարչաձեւը ըստ պատնաւիքի տակ է։ Հունդարիոյ մէջ կը նեղուին ոչ այնքան նոր սեփականատէրերէն, որքան «կուլակ»ներէ։ (ունեւոր դիւղացի։ այն ագարակատէրերը որոնք տակաւին կ'աշխատին 30էն 200 արտավար հողին վրայ զոր ունէին պատերազմէն առաջ եւ աշխատող ձեռքեր կը վարձեն իրենց օդնելու։

«Կուլակ»ը լաւ կ'ապրէր Հունդարիոյ մէջ համայնավար իշխանութենէն առաջ, եւ կը մտածէ թէ կրնայ ապադային ալ միեւնոյնը ընել։ Գիտէ ուրիշ ճամբաներով բանջարեղէնները եւ պտուղները ծախել առանց կառավարութեան միջամտութեան։ Իր կրթութիւնը դիւղին մէջ՝ դինք ամէնէն ըմբռնողը կը դարձնէ համայնավար դաղափարաբանութեան դէմ։

Կուսակցութիւնը նեղութիւն կը կրէ «կուլակ»ներէն ոչ թէ անոր համար որ վարակիչ աղբիւր են, այլ վտանդաւոր են, որովհետեւ երախտադիտութիւն չունին նոր պետութեան տուած չահերուն համար։ Անոնց օրինապահութիւնն ալ խնդրական է եւ խոովութեան պարագային Հունդարիոյ բոլշեւիկ իշխանութիւնը կը խորհի լաւ ճղմել զանոնք, ինչպէս դիտել կուտայ իրազեկիմը։

Ֆ.

Աղուցաւին...

Մշուշապատ Ֆուրվիէռի հանդիպակաց հորիզոնէն, արեւը, կարծես կը վարանի կեանք առնել այս առաւօտ։ Պէտք է ծագիլ սակայն եւ մարդն – էիլ՝ սպառնացող ամպերուն դէմ կամ փարատել մառախուղը մթագոտեր, հոգ չէ թէ, աշնանային երկինի վրայ, ճամբան ըլլայ այնքան կարճ, արշալոյսէն՝ մայրամուտ։

Սա՛ է մինթէ, արեգակն ալ, դարնանային ճաճանչներովն իր գուարթուն, կամ հրաւառ ցոլքերովն իր ամառնային, այսօր լոյս մը ժպտին, մեղամաղձոտ ու դալկահար։ Ինչպէս ժպիտ երէկի, երջանկութեան կամ ցնծութեան, այսօր արցունք՝ կամ դառնութեան կամ վշտի։ Կեանք եւ բնութիւն, որքան նման իրարու ...

Դաշտեր, ճամբաներ, պարտէզներ, ուր երէկ, դոյդեր դեռատի, նորափթիթ սիրոյ քաղցրութիւնը կը քաղէին, կամ մանուկներ նորաքայլ, կ'ոս – տոստէին խայտաբղէտ կանչերով, լքուած են այսօր, տխրատեսիլ ամայութեամբ։ Ծառեր, բարտիներ, որոնց գալարագեղ հովանիին տակ, ամրան տօթով քրտնախաշ, մարդերը, կ'ըմբռչնէին զովութիւնը թանկագին, այ միայնակ, կը մերկանան հեռուհեռէ։ Վերջին տերեւներն անոնց, այլեւս ուժասպառ ու թօչնած, նման ձիւնի փաթիլներու՝ կ'իյնան երերուն, կը փչրուին կամ կը քչուին խեղճ քամիով խարազանուած։

Ամառակ Ռօնը անդին, միչտ անհանդարտ եւ աւելի մռայլ իր գորչ յորձանքով, կը քալէ անտարբեր, որպէս օրուան յաղթականը։

... Աչնանային երկնքին տակ, ես ուզեցի երգել՝ մեղեդի մը աչնանային։

ԳԵՂԱՄ ՏԷՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

4Ֆեպրուած ռատիօ – Երեւանէն

ՋԵՐՄՈՒԿԸ կը դտնուի Դարալադեազի յեղերուն մէջ, ծովու մակերեսէն երկու հազար մեթր բարձրութեան մը վրայ։ Տասնեակ բուժիչ աղբիւրները, (60 աստիճան տաքութեամբ), լեռնային օդը եւ հարաւային արեւը Ջերմուկին կուտան հնարաւորութիւն դառնալու Հայաստանի առաջ – նակարգ բուժարաններէն մէկը։ Սկսած են զանազան շինութիւններ։ Վերջերս ալ Երեւանէն մինչեւ բուժարանշինուեցաւ ինքնաչարժի ճամբայ մը։ Այս տարի պիտի ընդունին 2000 հիւանդներ։

ՀՐԱԶԴԱՆԻ տափաստանը՝ ծածկուած մացառուտներով՝ երկար տարեն կը մնար ամլեցուդան։ Հիմա աչխատանքի նոր մեթոտներով թէ կը ցամքեցնեն եւ թէ կ'ոռոգեն։ Արաքսի ափերուն վրայ կը չինուի թումբ մը քառասուն քիլոմեթր երկայնութեամբ, այսպէսով հեղեղները վնաս չեն հասցներ։ Ճահճացած հողամասերու մակերեսային ջուրերը հեռացնելու համար կը չինուին ամբարիչներ։ Տափաստանը կը ծածկուի առուներու խիտ ցանցով մը, 400 քիլոմեթր, ընդհ. երկայնութեամբ։

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆԸ լոյս ընծայած է մէկ միլիոն դասագիրք հանրապետութեան դպրոցներու եւ բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններու համար։ Տպագրուած է Հայաստանի, ռուսական ու ազրպէյճանական դպրոցներու համար հայկական դրականութեան առաջին ձեռնարկը։

Գ. ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆի նոր չէնքին յատակագիծը յօրինած են ճարտարապետներ Ս. Սաֆարեան եւ Կ. Հալապեան։ Առաջինը ճարտարապետ Ռ. Իսրայէլեանի հետ աւարտած է Արհեստագիտական համադործակցութեան վարչութեան չէնքը։

ԱՐԵԱՆ ՓՈՒՆԵՐԱՐԿՄԱՆ հանրապետական կայանի հիման վրայ, 1947ին Հայաստանի մէջ ստեղծուած է Արիւնաբանութեան եւ արեան փոխներարկման գիտահետազօտական կաճառ, Պրոֆ. Ռ. Օ. Եղեանի ղեկավարութեամբ։ Կաճառը ունի ութ բաժիններ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՐՄԱՐԸ հռչակաւոր է դոյնի դեղեցկութեամբ։ Այնով ծածկուած են ամէնագեղեցիկ չէնքերը Հայաստանի, ինչպէս եւ ՍՍՌՄ միւս հանրապետութեանց չատ մը քաղաքներու չէնքերը։ Երեւանի մարմարի գործարանը կը վերամշակէ չորս տեսակ մարմար,— սեւ, սպիտակ մոխրագոյն, բաց. – դեղնագոյն եւ վարդագոյն՝ կարմիր երակներով։ Այդ մարմարներով հարուստ են հանրապետութեան Ախտալի, Զանգիբասարի, Վէդիի լերդանները։ Այս տարի Հայաստանի մարմարը կը դրկուի Մոսկուայս Բագու, Սոչի։ Անոնցմով պիտի ծածկուին մանաւանդ Մոսկուայի մետրոյի նոր դիծին կայանները։ Քանի մը կառամարմար արդէն դրկուած է։

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԱՌԵՒՏՈՒՐԸ ՎՏԱՆԳՈՒԱԾ

Թուրքիոյ արտաքին առեւտուրի յանձնաժողովը տեղեկագիր մը հրատարակած է, որ կ'ըսէ.—

« Դժբախտաբար կացութիւնը երթալ գոհացուցիչ չէ։ Ներկայիս Իտալիոյ եւ Պելժիոյ նման բազմաթիւ կարեւոր հրատարակիչներ փակուած են մեր առջեւ։ Ամերիկայի հետ արտածումի դործառնութիւնները նուազած են, ներածումն ալ գրեթէ կատարելապէս կասած է։ Կառավարութիւնը փոփոխութիւն մը չէ ներմուծած այսօրուան դրամական եւ արտաքին առեւտուրի քաղաքականութեան մէջ որու պարդած վաստակները դեռ 1948ի սկիզբը մատնանչած էր մեր ընկերակցութիւնը։ Դէպքերուն ընթացքը եկած է իրաւունք տալեղի։

Ընկերակցութիւնը տեղեկագրերուն մէջ ուղդակի չեչտած էր որ եթէ իր որոչումը առողջ հիմերու վրայ չդրուի, չատ չանցած ապրուստի նոր սղութիւն մը ծայր պիտի տայ եւ 7 Սեպտեմբերի արժեդրկումին պիտի յաջորդէ երկրորդ արժեդրկում մը։

Հրապարակին վրայ բոլոր դիները սթերլինի, նոյնիսկ Ֆրանսական Ֆրանքի վրայ հիմնուեցան եւ այլեւս անհնար դարձաւ մեր առաջարկին դոհացում տալ առանց մեծ ցնցումներու։

Տեղեկագիրը ապա անհրաժեչտ կը նկատէ մեր դրամը փոխանակ սթերլինի եւ Ֆրանսական Ֆրանքի նման տկար դրամներու ազդեցութեանը ենթարկելու, կապել տոլարի կամ զուիցերիական Ֆրանքի նման զօրաւոր դրամներու։

ՍՏԱՁԱՆՔ

ՀՈՂԸ (Պատմուածքներ), դրեց՝ Եդ. Պօյաճեան։ Հրատ. Սուրիոյ եւ Լիբանանի Հայ Գրողներու Միութեան։ Թիւ 1։ Հալէպ, 1948։ Գին 10 չիլին։ Հասցէ.— Yetvart Boyadjian, B. P. 372, Alep (Syrie)։

ՆԱՁԻՐԻ, ամսագիր գրականութեան եւ արուեստի, թիւ 7—8 (Օգոստոս-Սեպտեմբեր)։ Գրական ճոխ բովանդակութեամբ, Միջին Արեւելքի Հայ Գրողներու Միութեան գեկուցումներով եւ Տիրան Ա.Ճէմեանի սրամիտ ծաղրանկարներով։ 150 մեծադիր էջ։ Հասցէ A. Dzaroukian, B. P. 372, Alep (Syrie)։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (13)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Գ·

ԽՆԱՄԱԿԱԼ ԶԵՌՔԸ

— Ձեմ գիտեր ո՞վ ես· բայց հրեչտակ մը չի կրնար ուրիշ կերպարանք մը ունենալ եւ ոչ ուրիշ ձայն մը եւ ոչ այդ դորովալից խնամքը· գիս՝ թշուառ պանդուխտս, հէդ բանտարկեալս, դըժբախտ դերիս ո՞ւր տեսար, ինչո՞ւ կարեկցեցար եւ ի՞նչպէս սիրեցիր· ա պատկերին առջեւ չի հասած՝ հանելուկը հանել անկարելի էր, բայց հիմա կարծեմ թէ կը խելամտիմ։ o

— Այս էր իմ փափաքս ալ, երկայն, սովորական եւ անհամ տարփական խաղեր ինձ սիրելի չեն։ Ուստի նախ գիս եւ իմ անցեալս պիտի ճանչնաս։ Իմ անունս Եւփիմէ, իմ հայրս՝ Ալէքսիս՝ Փոքր Հայոց կուսակալ՝ մերբ Սեբաստիա՝ Հայոց թագաւորաց յանձնուեցաւ, Արծրունի իշխանի մը աղջկան հետ կ'ամուսնանայ եւ Պոլիս դառնալէն տարիներ վերջը ես կը ծնիմ· ես կաթընկեր տղայ, միակ մխիթարութիւնը կը մնամ մօրս, որ իր նոր ազդութեան հետ բոլորովին չէր կրցեր հաչտուիլ մինչեւ իր մեռած վայրկեանը, ուստի ես հազիւ չափահաս եղած, Կոստանդին կայսրը զձեզ կալանաւոր բերաւ Կիլիկիայէն· մայրս՝ առանց ձեզ ճանչնալու՝ անմխիթար էր ձեր անկման համար· քնկերացեալ հօրս հին բարեկամաց՝ ամէն ջանք ի գործ դրաւ՝ առանց երթեք երեւալու, եւ յաջողեցաւ զձեզ բանտէն ազատել եւ արքունեաց դուռը նաեւ բանալ ձեզի·այն օրէն եւ առջի տեսնուելուն՝ դիս Ռուբէնի հետ նչանելու միտք յայտնեց, մանաւանդ որ տարեկից էինք։

Բայց Ռուբէնի սրտաբաց կերպը, դեղեցկութիւնը, բիւզանդացի կանանց անբարոյական վարձդոյթիւնը, անոր ալ զուարճութենաց անյագ սէրը մօրս մոտց հաստատութիւնը խախտեց, եւ դեռ մէկուն չի բացուած սկսաւ ջանալ դիս համոզել որ այդ երիտասարդին անցնիմ, քանի որ ապագայ դժբախտութիւն մը ակներեւ էր, բայց իմ սիրտը այդ պատճառաբանութենանց չէր կրնար համոզուիլ, նախանձը դիս կ'ուտէր եւ անտարբեր կը ձեւացնէր ինքզինքս· պատերազմ կար ներսս եւ մէկուն չէի կրնար բանալ· ուստի մօրս հնազանդելու համար ամէն ջանք ըրի, եւ Ռուբէնի առնուն ամբողջ մը ալ բերնէս չելաւ· մայրս կը կարծէր թէ մոռցեր էի, եւ ես Ռուբէնը կ'երազէի։ Զանազան անձերու հետ ամուսնութեան առաջարկներ ըրաւ, բայց ես միշտ կը հեռացնէի, մինչեւ որ ծանր հիւանդութեամբ պառկեցայ, եւ բանդագուշանքս մօրս յայտնած էին դպտնիքս· ուստի խեղճը բժիշկին խորհրդով դիս Ռուբէնի հետ ամուսնացնելու ամէն ջանք ընելու խոստմունք ըրաւ, եւ հիւանդութիւնը նոյն վայրկեանին բարեփոխութիւն ունեցաւ եւ օր աւուր ես առողջութեան մէջ հաստատուեցայ, գոյներս եկան· Ռուբէն մէկ քանի տեսութիւն՝ իր կեանքի ճեւը փոխեցին, եւ Ռուբէն առանց մեզի սպասելու առաջարկ մը ըրաւ մօրս՝ հօրը հաւանութիւնն ընդունելու պայմանաւ։ Մեր ուրախութիւնը, մանաւանդ մօրս ուրախութիւնը՝ անկարելի է պատմել· բայց որքան կարճ եղան ուրախութեան օրերը։ Ցանկարծ դժբախտ դիպուածին լուրը տարածուեցաւ· մայրս դիս մխիթարելու կը չանար, երբ ինք ինձմէ աւելի հիւանդ էր, ես անկողին կայ· սաստիկ ջերմ մը դիս կը տանջէր· նոյն մէջոցին մայրս ուրիշ սենեակ մը մեռեր էր։

Պառաւ հօրաքոյր մը իմ վրաս կը հսկէր երկու տարի, եւ հօրս բարեկամ՝ ծեր եւ փորձ բժիշկ մը, որ հաղիւ թէ ես քիչ մը չարժիլ սկսայ՝ դիս հիւծեալ եւ մաշած՝ իշխանաց կղզին օդափոխութեան տանել հրամայեց՝ մեր բնակարան – տունը ինք որոչելով· Հոն հօրաքոյր եւ ինք ինձ հետ միայն կը զբաղէին եւ կ'առնէին դիս մօտակայ վանքը կը տանէին մեծաւորին, եւ բժիշկը կը նստեցնէր դիս պատուհանի մը առջեւ, բարի եւսրամիտ ծերին դիտաւորութիւնը իմացայ այն օրը երբ զբեղ հօրդ հետ տեսայ պարտէզին մէջ կը չրջայդայչիք։ Ռուբէն կենդանացած կարծեցի, եւ գետին պիտի դլորէի թէ որ արթուն ծերը, որ դիս աչքէն չէր կորսնցներ, դիս չբռնէր· մարելուն հետեւանք սոսկալի ջղային ցնցումներ եկան եւ այն օրէն կեանքը իմ երակներուս դարձաւ· զբեղ երբեմն տեսնել նոյն պատուհանէն իմ պիղծ եղաւ· տեսայ դարձալ զբեղ հօրդ դադարին եռեւէն երբ՝ բանտէն դերեդմանատուն կը տանէին, երդում ըրի այն աւուն զբեղ ազատելու համար ամէն ջանք ընել· տարի մը անօգուտ աչխատեցայ իմ պատուական բժիշկիս հետ։

ԾԵՐԵՆՑ

Կարմիրներ գրաւեցին Մանչուրիան

Չինաստանի հաստատութիւնը մուքտէնի մատաւ Նոյեմբեր 1ին, փախուստի մատնելով Չանկ Քայ Շէքի զօրքը: Այս պարտութեամբ Չինաստան ամբողջովին կորնչուցած կ'ըլլայ Մանչուրիան: Աղգայնական բանակին կորուստը կը հաշուեն 200.000 հոգի: Մանաւանդ մեր Հիւսիսային Չինաստանն ալ կորուած կը նկատեն:

Ամենածանր տագնապն է այս Չինաստանի համար, պատերազմէն ի վեր: Չանկ Քայ Շէք արտակարգ ժողովի հրաւիրեց նախարարները: Իր կարծիքով, քաղաքացիական պատերազմին վերջնական բախտը պիտի վճռուի յառաջիկայ երեք ամիսներու ընթացքին:

Դէպքերու այս ընթացքը պարտութիւն մըն է նաեւ Մ. Նահանգներուն համար, որոնք ահագին քանակութեամբ զէնք եւ ռազմամթերք ճարած են Չինաստանի ազգայնական բանակին:

Երբ կարմիր բանակը երեւցաւ Մուքտէնի փողոցներուն մէջ, քաղաքին երկու միլիոն բնակիչները մեծ մասով տուներէն դուրս չելան, ահուսարսափի մատնուած ըլլալով: Կարեւոր պաշտօնատարները փախած էին: Օտարականներն ալ խուճապի մատնուած են

★ Չանկ Քայ Շէք, Չինաստանի նախագահը, լուրջ մտահոգութիւն յայտնեց բոլշեւիկներու յառաջխաղացութեան առթիւ: Դեռ Մուքտէնի գրաւումէն առաջ կ'ըսէր.— «Եթէ համայնավարները իշխեն հիւսիսային արեւելեան ինը նահանգներուն վրայ (Մանչուրիա), դործնապէս սկսած պիտի ըլլայ երրորդ համաշխարհային պատերազմը: Անոնց այդ նահանգներուն գոյութիւն չի կրնար ունենալ անկախ հարկան կամ խաղաղ արեւելեան ասիա մը: Աշխարհի ժողովուրդին կէսը Ասիա կը բնակի եւ համատարած աղքատութիւնը, սովը աւելի կը դիւրացնեն համայնավարներուն թափանցումը քան արեւմտեան երկիրներու մէջ: Բոլշեւիկներու համաշխարհային յեղափոխութեան քաղաքականութիւնը եւ ծաւալումը կեդրոնացած են Ասիոյ մէջ եւ Չինաստան վճռական առանցքն է: Համայնավարները կը գործեն սա սկզբունքով,— աշխարհի տիրապետելու համար էական է տիրապետել Ասիոյ, իսկ այս նպատակին հասնելու համար անհրաժեշտ է իշխել Չինաստանի վրայ: Հետեւաբար, մարդկութիւնը փրկելու համար երրորդ աշխարհամարտի մը աղէտէն, մասնաւորապէս անհրաժեշտ է փրկել Ասիան: Եթէ Չինաստան ութ տարի կռուեցաւ Ճափոնի հետ, իր դիմաւոր նպատակն էր ետ առնել Մանչուրիան»:

Ամերիկացիներու կարծիքով, եթէ տանապատիկ աւելի զէնք եւ ռազմամիջոց ղրկուած ըլլար, օգուտ չունէր, քանի որ չինական բանակները չկրցան կռուիլ: Ամերիկեան նաւարաժին մը հասաւ չինական ջուրերը: Ուշինկթըն ամէն յոյս կորնչուցած չէ տակաւին:

Կատաղի կռիւներ Պաղեստինի մէջ

Հրէական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ հիւսիսային բանակը Գալիլիոյ նուաճումը, դրաւելով 200 քառ. մղոն տարածութեամբ հող արաբական չրջանէն եւ դէպի Լիբանանի սահմանադլուխը քշելով մօտ 4000 արաբ զինուորներ:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, կեդրոնական եւ հիւսիսային Գալիլիոյ բոլոր գիւղերը եւ քաղաքները Իսրայէլիտիրապետութեան տակ են այլեւս: Ցարձակողականէն 48 ժամ վերջը, Ֆաւզի Քաուքճիի զօրագունդը ցիրուցան եղած էր: Հարիւրաւոր լեռները քաշուեցան, Լիբանան անցնելու համար: Իրենց հետ կը հեռանային 5000—10 հազար Արաբներ, լքելով իրենց գիւղերը:

Հրէական զեկոյցը կ'ըսէ թէ իրենց կորուստները «անհաւատալի կերպով թեթեւ էին» — ինը մեռեալ եւ քանի մը տասնեակ վիրաւոր: Գրաւեալ քսան գիւղերէն չատերը ճերմակ դրօշ պարզած էին, Իսրայէլի զօրքին ժամանումէն առաջ:

Նահանջը սկսաւ Թարշիհայի գրաւումէն վերջ (արաբական ամենամեծ քաղաքը արեւմտեան Գալիլիոյ մէջ ուր համախմբուած էր Քաուքճիի զօրագունդը): Հրէական գլխաւոր զօրամասը յառաջ խաղաց Միջերկրականի ափերէն եւ յարձակում գործեց դիչերանց, աջակցութեամբ հրետաձիգ ուժերուն: Ցետոյ ուրիչ զօրամասեր ալ հասնելով, գրաւեցին հաղորդակցութեանց գլխաւոր ճամբաները: Արաբները ականներ դրած էին ճամբուն վրայ, ինչ որ նիւթական վնասներ պատճառեց Հրեաներուն:

★ Հրէական անթելը, «Զայն Երուսաղէմի», անհաւատալի դրոյց մը կը հաղորդէր առջի օր,— իբրեւ թէ Արաբները հաչտութիւն առաջարկած են:

★ Իրազեկները 5000 կը հաչուեն Ֆաւզի Քաուքճիի զօրքը: — Միացեալ Ազգերու ներկայացուցիչը ի զուր կը փորձէ կատարեալ զինադադար հաստատել:

ԴԱՁՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Վիէնի Մէջ.— 14 Նոյեմբեր, կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին, Théâtre Municipalի սրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

Տէր եւ Տիկին Յակոբ Զաքարեան, Դրիդոր եւ Անդրանիկ Զաքարեան, Ամժէլ, Ժաքլին եւ Ալիս Զաքարեաններ եւ Մկրտիչ Զաքարեան (Պուլկարիա) խորին ցաւով կը հաստատեն մահը իրենց զաւկին, եղբօր եւ ազգականին,

ԱՌԱՔԵԼ ԶԱՔԱՐԵԱՆի

19 տարեկան Ծաղիկ հասակին, մեռած Ֆրանսայի համար, 6 ապրիլ 1945ին:

Գերմանիոյ մէջ (Wiesental):

Դժբախտ զոհին մարմինը Փարիզ փոխադրուած ըլլալով, յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր Չրեքչաբթի 3 Նոյեմբեր, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3.30ին, իր բնակարանին մէջ, 129 Ave. Henri Barbusse, Clamart:

Աճիւնը պիտի ամփոփուի Քլամարի դերեզմանատունը:

ԾԱՆՕԹ.— Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի Տիկին Մարիամ Փափազեան եւ իր զաւակները, եղբայրը՝ Հարոն Թիլէրեան, Ցարութիւն Պօղոսեան, իրենց խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ամէնքը, նամակով, հեռագրով եւ ծաղկեպսակով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իրենց սիրելի մօր ՍԱՐԻՍԵԱԿ ԹԻԼԼԻՐԵԱՆի մահուան առթիւ: Նոյնպէս չնորհակալութիւն կայտյտ Խաչի հին եւ նոր վարչութեանց որոնք ծաղկեպսակով եւ նուիրատուութեամբ մասնակցեցան իրենց սուգին:

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՑԹ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութիւնը եւ Պետ. Հայ Կարմիր Խաչի օգնութեան մասնաճիւղը կազմակերպած են պարահանդիսական ցերեկոյթ մը 5 Դեկտ. ժամը 16էն 24, Hôtel des deux Mondesի սրահներուն մէջ, 22 Avenue de l'Opéra: Դեղարուեստական բաժին: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թիւրքիան թերթերը կը գրեն թէ հոկտ. 26ին խորհրդային զինուորներ յարձակելով Ատրպատականի սահմանապահ գլօքին դէմ, կարդ մը կէտեր գրաւած են Իրանի հողին վրայ: Իրանցի զինուոր մը սպանուեցաւ, ուրիչ հինգ հոգի ալ վիրաւորուեցան: Ռուսերը գրաւած կը պահեն բարձունք մը՝ Իրանի հողին վրայ:

Սպայակոյտի մէկ ներկայացուցիչը հաղորդեց թէ խորհրդային զինուորներ մտած են Իրանի հողը, կասպից ծովուն հարաւային արեւելեան կողմը, Կորգան քաղաքին մօտ:

Կ. Պոլսոյ օրթոտոքս պատրիարքը ընտրուեցաւ Նիւ Եորքի մետրոպոլիտը, Աթենակորաս արք., յաջորդելով հրաժարեալ Մաքսիմոս արք.ի: Ազմկալի տեսարաններ պարզուեցան ընտրութեան առթիւ: Աթենակորաս արք. չահեցաւ 17 քուէներէն 11ը: Միւս վեց քուէները սպիտակ էին: Իր մրցակիցն էր Տէրքոսի մետրոպոլիտը, Եռաքիմ արք.: Հարիւրաւորներ խռնուած էին Ֆէների պատրիարքարանը: Երբ Աթենակորասի անունը կը կարդային, բազմութիւնը կ'աղաղակէր.— «Ակսիոս, ակսիոս» (արժանի է): Իսկ երբ սպիտակ էր քուէն, կը պոռային «էնքոս» (ամօթ):

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿԸ մեծապէս կրճատուած է, այսօրուընէ սկսեալ (չորեքչաբթի), թէ արուարձաններու համար եւ թէ հեռաւոր դիծերու վրայ, իրրեւ հետեւանք հանքածուխի գործադուլին: Մանրամասնութիւնները ստուգել կայարաններէն:

«ԱԶԱՏ ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ»ի հաստատման Բ. տարեդարձին առթիւ, զօր. Մարկոսի անթելը հաղորդեց թէ «սրբած – մաքրած ենք 120.000 կառավարական զինուորներ եւ սպաներ: Ամուր խրիսխ մը հիմնուած է Ցունաստանը փրկելու համար անդլեամերիկեան բռնադրաւիչներէն եւ անոնց տրքայական - ֆաչական ծառաներէն»:

ՀՈԼԱՆԴԱԿԱՆ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆի բոլշեւիկեան ապստամբութեան վարիչը, Մուզո, սպանուեցաւ Ճավայի մէջ: Քսաներեք տարի Մոսկուա մնալէ վերջ, ան ցեալ Օգոստոսին Ճավա հասնելով, նոր կառավարութիւն մը հաստատած էր, հանրապետական իշխանութեան դէմ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Վալանս.— Հ.Ց.Դ. ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8ին «Ս. Հարութեան» ակումբին մէջ: Ներկայանալ անդամատոմարներով:

Փարիզի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Հարութեան» խումբի դաստիարակութիւնը՝ այս հինգշաբթի ժամը 9ին, Sociétés Savantesի մէջ: Կը խօսի ընկեր Բենօ: Նիւթ՝ «Կովկասեան ժողովուրդներու հայմատոմ պատմութիւնը»: Ժամը 8—9 հայերէնի դասընթացք, Տիկին Զիթունիի կողմէ:

ԵՐԵԿՈՑԹ ԴԱՒԱՆԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆի

Թառով կը մատնակցի Պ. ԳԱՐԵԳԻՆ:

Նոյեմբեր 6, Շաբաթ իրիկուն, Սալ Շօփէն, փէյէլ, 252 Fbg. St. Honoré, ժամը 8.30ին:

Փութացէք ձեր տոմսերը ապահովել սովորական հասցէներէն եւ Place des Fêtes, Սարբրիչ Պ. Սասունիի խանութէն 14 rue Augustin Thiery, Paris (19), երդահանդէսին օրը կիչէն փակ է:

ԽՆԶՈՑՔ ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Խոյի Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի կողմէ, Նոյեմբեր 7ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, Խրիմեան սրահի մէջ, ընկեր Ս. Պօյաճեանի մեկնումին առթիւ: Խնջոյքին մասնակցիլ փափաքողները կրնան արձանագրուիլ մինչեւ Նոյեմբեր 4, ընկեր Ս. Գանտիլեանի եւ կամ ընկեր Սերբեան 4, 25 Ave. Bourgain, Issy les Moulineaux:

42ՐԴ ՏԱՐԵԳԱՐՁ
Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ: ՀԱՅԿԵՐՈՑԹ, ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏ, ՊԱՐ, կը տօնուի 7 Նոյեմբեր, ժամը 12—20— Château des Fleursի սրահներուն մէջ, Պուլվար Միշըլէ: Տոմսի համար դիմել.— Լ. Եավրուեան, 23 rue Sénac եւ Ե. Արմէն, 39 rue St. Savournin:

Նուիրահաւաքութիւն չի կատարուիր:

«ՀԱՅ ԵՐԳԻ ՕՐ»

19 Դեկտ. կիրակի, Salle Gaveauի մէջ:

Համերգ ազգային երաժշտութեան, Փարիզի հայկական երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ. ՊԱՐԹԵԻԵԱՆի:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ Ս. ՍԱՂԸՐԵԱՆի

Պիտդարեան Յուշամատեան

(1895—1945)

Ուղեւորութիւն մը Արգէոսէն Տաւրոս: Կը բովանդակէ Կեսարիայէն, Դամասկոսէն, Հաւրանէն, Երուսաղէմէն, Եղիպտոսէն, Կիլիկիայէն (դրաւում եւ պարպում) ինչպէս նաեւ Եւրոպայէն եւ Մ. Հայաստանէն զանազան հետաքրքրական յուշեր եւ դրուագներ, ազգային, ընկերային, քաղաքական եւ պատմական.— Առեւանդումի դէպքեր: Երկու ճէմլիչներ (Շուշան եւ Սօֆա).— Պաշտօնական փաստաթուղթեր, պատկերներ եւ քարտէսներ: 380 մեծադիր էջ: Գին 450 ֆրանք, արտասահման 2.50 տոլար: Հեղինակին հասցէն՝ 14 rue Cadet, Paris (9):

Մօտերս լոյս կը տեսնէ՝

ՎԻՄԱՓՈՐ ՎԱՆՁԻՆ ՎԱՆԱՀԱՑԸ

Գործ կը փնտռէ

Հայ երիտասարդ մը որ գիտէ ներկի, զարդարանքի (տէքօրասիոն) եւ նմանատիպ աշխատանքներ, ինչպէս նաեւ կը տանձնէ իր արհեստէն դուրս որեւէ աշխատանքի կամ գրասենեակի մէջ ամէն կարգի գործ: Շատ դիւրամատչելի պայմաններով: Դիմել վարչութեանս:

Կ'ՈՒԶՈՒՒՆ Վիլժուիֆի մէջ Bottierի քով աշխատելու համար լաւ գործաւորներ եւ coupeur մը:

Լաւ վճարում:

Դիմել Bottier Jean Vanlian, 7 rue Godot du Mauroy, métro Madeleine, tél. Opé. 01-08:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 4 Novmebre 1948 Հինգշաբթի 4 ՆՈԵՄԲԵՐ

Ը. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5685-Նոր շրջան թիւ 1096 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՓՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵԾ ՈՒ ՓՈՒՔՐ ՆՈՑՆ ՁԱՄԲՈՎ

Ակնարկ մը՝ օրուան լուրերուն վրայ : Սկսելով փոքր, իսկապէս խաղաղասէրը եւ անվնաս երկիրներէն .—

1.— Լոնտոնի չուէտական դեսպանը յայտարարեց թէ վճռած են միշտ կազմ եւ պատրաստ դտնուիլ, զօրացնելով պաշտպանութեան միջոց – ները, իրրեւ հետեւանք միջազգային կացութեան :

— « Թոյլ պիտի չտանք որեւէ համայնավարական թափանցում եւ պատրաստ ենք դիմադրաւելու ամենադէշ կացութիւնը » :

2.— Տանըմարքայի խորհրդարանին մէջ, վարչապետը յայտարարեց թէ չեն կրնար իրենց պոյութիւնը հիմնել «միայն տեւական խաղաղութեան մը վրայ » :

Աւելի ըմդլայնելով իր միտքը.

— « Պէտք է պատրաստ ըլլանք դիմադրաւելու մեզի սպառնացող վտանգները, եթէ աշխարհը նորէն խրի պատերազմի ադէտին մէջ : Մեր բոլոր ուժերով պիտիպաշտպանենք մերզերիչխանութիւնը, մեր ազատութիւնը, ժողովրդապետութիւնը, եթէ յարձակում կրենք » :

3.— Անգլեսաքսոն պետութիւնները կը պատրաստուին վերաղինել արեւմտեան Գերմանիան : Թերթերը բացէ ի բաց կը խօսին այս մասին :

4.— Խորհրդային հրամանատարութիւնը 200 — 400.000 հոգինոց ոստիկանական ուժ մը կը կազմակերպէ արեւելեան Գերմանիոյ մէջ : Իրա – կեկներու վկայութեամբ, այս ուժը պիտի վերածուի կանոնաւոր բանակի մը, սպառազինուած հրացաններով, թնդանօթներով, ամէն տեսակ արդիական զէնքերով :

5.— Բոլշեւիկեան յեղափոխութեան 31րդ տարեդարձին առթիւ, կուսակցութիւնը հրատարակեց իր նոր նշանախօսքերը : Ահա գլխաւորները .

— « Հզօր նաւատորմիղ մը ստեղծենք խորհրդային պետութեան համար » :

— « Զինուորներ, տիրացէք հայրենական պատերազմի փորձառութեան , կատարելագործեցէք ձեր զինուորական վարժութիւնը, զօրացուցէք խորհրդային պետութեան զինեալ ուժերը : Ա. Միութիւնն է խաղաղութեան եւ ապահովութեան վստահելի ամրոցը » :

6.— Ուիլեըմ Լորընս, գիտնական մը, որ կառավարական պաշտօնեայ էր հիւլէական ռումբի զինուելեանց առեն, չաբաթաթերթի մը մէջ հրատարակած յօդուածաշարքով մը կը յայտարարէ թէ Մ. Նահանգները այժմ կրնան ունենալ 200— 300 հիւլէական ռումբեր, եւ ի վիճակի են նոր մը չինելու հինգ օրը անդամ մը :

Իր հաշիւներուն համաձայն, Ա. Միութիւնը չի կրնար հիւլէական ռումբեր չինել չորս տարիէն առաջ : Այս առթիւ մասնագիտական մանրամասնութիւններ կը հաղորդէ, հիմնուելով նախկին ռազմական նախարար Սթիմսընի յուշերուն վրայ :

Տակաւին խօսէ՞նք Մեծն Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի պատրաստութեանց, Արեւմտեան Միութեան ռազմադիտական կազմակերպութեան, Թուրքիոյ եւ միւսներու մասին :

Ուրիշ ազդանշան մը, նոյնքան պերճախօս ,— երկուստեք յաղթականները կը մրցին իրարու հետ, սիրաշահելու համար ոչ միայն Գերմանիան, այլեւ Իտալիան ու Սպանիան : Մինչեւ անդամ հեռաւոր Ճափոնը :

Այցելի օր թերթ մը կատարեալ վստահութեամբ կը հաւաստէր թէ Ա. Միութիւնը թելադրած է Լեհաստանի եւ Չեխոսլավաքիոյ՝ վերադարձնել կարդ մը հողեր, սիրաշահելու համար դերման ժողովուրդը

Մոսկուան քանիցս առաջարկեց վերադարձնել Իտալիոյ ափրիկեան գաղթավայրերը : Այնուհետեւ հակադրելու համար անգլեսաքսոն ճակատին, որ իր կարգին կը չոյէ պատեալ երկիրը, այլապէս հրապուրիչ խոյեր առաջարկելով եւ ամուր խարիսխներ ապահովելով :

Ֆրանքոյի Սպանիան ալ ցանկալի ուղեկից մը դարձեր է, առնէ մը ի վեր, չնորհիւ իր աշխարհագրական դիրքին :

Մէկ խօսքով՝ արտակարգ իրարանցում, ի նախատեսութիւն չարաչուք ամակնկալներու :

Բոլորն ալ նոյն ճամբով,—ուժ ամբարել, կարելի եղածին չափ չուտ եւ չատ : Կազմ եւ պատրաստ՝ զարնելու կամ զարնուելու համար :

Երանի թէ այս արտակարգ պատրաստութիւնները կարենային փրկել խաղաղութիւնը :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՐԴ ՊԵՏՐՈՍ

Տարիներ առաջ : Սրճարանը նստած էինք պահպանողական բարեկամի մը հետ, երբ կանգնած տեսայ դվխուս վրայ :

Զուզեց նստիլ, բայց եւ այնպէս պարտք սեպեցի ներկայացնել բարեկամիս ,— Ծանօթացէք, ընկեր Պետրոս Կարապետեան :

— Ի՞նչ Պետրոս, ի՞նչ Կարապետեան : Իմ անունս Արդ Պետրոս է : Վախնամ դուն ալ վարժապետ ես դարձեր...

Բարեկամս հազիւ համարձակեցաւ ակնարկ մը նետել ձեռքերուն վրայ : Երկու հուժկու թաթեր, որոնց մէկուն հպումն անդամ բաւական էր ուսդ ծռելու :

Ժողովուրդի զաւակ, օժտուած էր քնածին ղեկմտութեամբ մը :

Երբ կ'ըսէր «վարժապետ», սովորական բառ մը չէր որ կ'արտասանէր, այլ ամբողջ պատմութիւն մը : Իր իսկ աշխարհահայեացքը :

Կրակի մէջ եփած ռազմիկ եւ համեստ աշխատաւոր, կր յարգէր դրոց – բրոցները :

Բայց կ'ըմբոստանար, կը հեգնէր, երբ ան ուրիշ հանրային գործերուն կը միջամտէին երբեմնի տիրացու – վարժապետներուն պէս :

Եւ ի՛նչ հանդիսաւոր, պատկերալից եղանակով մը կ'արտասանէր բառը, եղակի կամ յոդնակի,— Վարժապե՛տը : Վարժապետները ...

Որքան ըմբոստ, նոյնքան կարդապահ ոգի մը բարեւի կր կեցնէր այդ յաղթանդամ եւ ալեկոծ մարմինը :

Քալարի զինուոր հայրենիքին մէջ, ինքն ալ դարձած էր բանուոր այս տիերուն վրայ : Եւ կը մաշէր տարուէ տարի, հայրենի լեռներու կարօտն աչքերուն :

— Ի՞նչ պիտի լինինք, աղբեր ջան ...

Տարիներով կը դրենք ու կը խօսինք երեւելիներու մասին :

Իսկ այս խոնարհնե՞րը : Ո՞վ փորձեց դրի առնել, անունց չարն ու բարին : Անոնց լուռ ցաւերը ...

ՎԱՀԷ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ մեր աշխատակիցներէն Դաշնակցութեան Օրուան յատուկ յօդուածները խմբագրութեան հասցնել մինչեւ Նոյեմբեր 20:

ՄԱՐՍԷՑԼԷՆ կը գրեն թէ Ա. Ահարոնեանի չարժանկարին ներկայացումը տեղի ունեցաւ կիրակի առաւօտ, մեծ բազմութեամբ : Շատեր ոտքի վրայ մնացած էին :

ՓԷԹԱՅԷՆ հասած ճամբորդէ մը կ'իմանանք թէ բանտին մէջ մեռած է ծանօթ իրաւագէտ եղիա Ցովհաննէսեան, Պոլսեցի, որ այդ քաղաքը հաստատուած էր տարիներէ ի վեր : Քաջ հունդարա – գէտ էր :

ՄՍԱՅՈՒ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐՈՒ մեծ յանձնակատարներէն 20 հոգի պիտի դատուին, չարաչահութեան յանցանքով : Մէկը բանտարկուած է արդէն :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ,արեւելեան չրջանէն արեւմտեան չրջանը փախած զօրավարը, Վալթըր Շրայպըր, տեղեկութիւններ հաղորդելով մամուլի ներկայացուցիչներուն, ըսաւ թէ Ռուսերը ոստիկանական ուժ մը կը կազմակերպեն հրասայլերով, թնդանօթներով եւ ուրիշ ծանր զէնքերով, յետոյ կարմիր բանակի մը վերածելու համար զայն : Այս ոստիկանները գերման բանակին յատուկ համազդեստները պիտի հագնին :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ հարցին քննութեան առթիւ, երեքշաբթի օր ծանր միջադէպ մը պատահեցաւ ՄԱԿի Քաղաքական Ցանձնաժողովին մէջ : Պ. Վիչինսկի ամարդական խօսքեր ուղղեց , երբ զօր. Ռոմուլօ, Փիլիպպեան կղզիներու ներկայացուցիչը, կը քննադատէր բոլշեւիկեան մեթոտները : Նախագահը, Պ. Սփաք, զանգակի տեղ փայտէ մուրճ մը զարնելով սեղանին, կարգի հրաւիրեց Մոսկուայի ներկայացուցիչը : Վիչինսկի այնքան զայրացած էր որ, թարգմանութեան առեն ուրիշներէն բառեր ալ կը սահէին բերնէն : Լուտանքները մէկդի դնելով, ըսել կ'ուզէր թէ Անգլեսաքսոնները պէտք է պարպեն Ցունաստանը, եւ 24 ժամէն բոլոր առկախ հարցերը կը կարգադրուին Պուլկարիոյ, Ալպանիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ հետ:

Գաւժական օրկմբ

պիտի խաստացնեն

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԴԱՒԱՃԱՆՈՒԹԵԱՆ, ՎՆԱՍԱՐՔՈՒԹԵԱՆ, ԲԱՆԱԿԻ ԿԱԶՄԱԼՈՒԾՄԱՆ, ՀԱԻՔԱԿԱՆ ԱՆՀՆԱԶԱՆԴՈՒԹԵԱՆ, ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԲՈՒՆԱԲԱՐՄԱՆ ԵՒՆ. ԴԷՄ

Երէկուան թերթերը խոշոր խորագիրներով կը ծանուցանէին թէ դատական նախարարը օրինա – դիծ մը մշակած է, խստացնելու համար պատժական տնօրինութիւնները, իբրեւ հետեւանք վերջին դէպքերու : Նախարարական խորհուրդը երէկ առաւու պիտի քննէր այս օրինագիծը, որ խորհրդա – րանին պիտի ներկայացուի, անմիջապէս օրէնքի վերածուելու համար :

Ինչպէս կը յիշուի, ներքին նախարարը, Պ. Ժիւլ Մոք, վերջերս ծանրակչիռ յայտարարու – թիւններ ըրաւ ընկերվարական համագումարին առջեւ, պնդելով թէ Ֆրանսայի համայնավարութիւնը «խռովութիւններ կը սարքենկոմինֆորմի հրահանգով եւ դրամով » : Կը կարծուի թէ նախարարը Ազգ. ժողովին վերաբացման կը սպասէ, ներկայացնելու համար այս մեղադրանքին վերաբերեալ փաստաթուղթերը :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, կառավարութիւնը պիտի պահանջէ ասելի ընդլայնել եւ ծանրացնել Պատժական Օրինագրքին 76, 80, 126 եւ 438 յօդուածները, որոնք պատիժներ կը սահմանեն դաւաճանութեան, օտար պետու – թեան մը գործակալներուն հետ կատարուած դաւակցութեան, վնասարարութեան, բանակին կազմալուծման, պետական պաշտօնեաներու պարտաւորութեանց եւն. դէմ : Կառավարութեան օրինագիծը կ'առաջարկէ նաեւ պատժել «հաւաքական անհնազանդութիւնը» եւ Սահմանադրութեան դէմ գործուած եղեռնագործները :

Խորհրդարանը պիտի վերաբացուի Նոյեմբեր 16ին : Ուրեմն կառավարութիւնը երկու չաբաթ ժամանակ ունի, վերջնական վիճակի մը վերածելու համար իր առաջարկները : Միեւնոյն առեն մի – ջոցներ ձեռք պիտի առնուին, ապահովելու համար աշխատանքի ազատութիւնը

Դատական նախարարը պիտի առաջարկէ նաեւ բացառիկ առեան մը կազմել, վերահաստատելու համար բարոյական վարկը այն քաղաքացիներուն որ սպանուած են առանց դատաստանի եւ որոնց անմեղութիւնը ապացուցուած է :

Նոր դէպքեր

ածխահանքերուն մէջ

ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ.— ԲԱՆ – ԹՈՂՆԵՐԸ ՌՈՒՄԲ ԿԸ ՆԵՏԵՆ.— 60 ՆԱԻԵՐ ԱՆՇԱՐԺՈՒԹԵԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ.— ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵ՞ՐՆ ԱՀ.—

Ներքին նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ հանքերու պարպումը գրեթէ վերջացած է եւ աշխատանքը աստիճանաբար կը վերսկսի : Այս առթիւ ցաւալի դէպք մը եւս կը ծանուցանէ :

Երեքշաբթի օր, 28 ածխահանքեր փրկուած էին փա տը Քալէի եւ հիւսիսային չրջանին մէջ, առանց դիմադրութեան : Բայց զինուորները յանկարծ դժուարութեան հանդիպեցան Լիէվէնի հինգ հորերուն առջեւ, ուր բազմաթիւ բանուորներ դիրք բռնած էին, միեւնոյն առեն քարիւղ լեցնելով առուակի մը մէջ : Երբ կառավարական ուժերը հասան, քարիւղը բռնկեցաւ, եւ ոստիկանները հարկադրուեցան ետ քաշուիլ : Գործողութիւնը վերսկսաւ քանի մը անդամ, բայց ի զուր : Բանուորները տապալեր էին վակոն մը, ածխահանքին դիմաւորը մուտքը փակելու համար եւ քիչ մնաց որ պիտի դրաւէին ղրահապատ կառք մը : Դիմադրութիւնը տեւեց հինգ ժամ : Բանթողները անճառաւոր եղան, երբ զինուորները կրակ բացին իրենց դիմացն վերեւ, հրացաններով եւ գնդացիրներով : Բանթողներն ալ ռումբեր նետած էին : Եօթը չրջուն պահակներ վիրաւորուեցան, մէջն ըլլալով հարիւրապետ մը եւ տեղակալ մը : Երբ ածխահանքը չրջուն պահակներուն ձեռքն անցաւ, բանթողները թափոր կազմեցին, կարմիր դրօշ պարզելով եւ «Ինթէրնասիոնալ»ը երգելով : Այդ միջոցին էր որ քարիւղի բոցեր կը բարձրանային յատկապէս փորուած խրամներէ : Պահակները արտասուաբեր կազեր ալ գործածեցին :

Աշխատանքի Դաշնակցութեան ենթակայ բանուորները կը չարունակեն խափանարար ձեռնարկները, երկրին զանազան մասերուն մէջ : Սէնթ Էթիէնի հանքերէն Ռօշ լա Մոլիէռի ճամբուն վրայ, բանուեցաւ 24 ծրար ուժանակ, իւրաքանչիւրը 100 կրամ : Թերթերը կը գրեն թէ պատրոյդը նոր վառած էին, երբ դասը երեւան հանուեցաւ :

Նաւահանգիստներու բանուորներուն գործադուլն ալ կը չարունակուի : Միայն Մարսէյլի մէջ անչարժութեան դատապարտուած են 60 նաւեր : Բոլոր նաւահանգիստներուն մէջ ալ զինուորները են որ կը պարպեն ածխանաւերը :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵԳԵՍԻՈՑ ԴԻՒՑԱԶՆԱՄԱՐՏԸ

(33րդ տպեդարձին առթիւ)

ՊԱՏԿԵՐ Ա.

Վարագոյրը բացուելուն՝ լերկ եւ կիսամութ բեմին պատուհանին առջեւ կը յայտնուի սգաւոր Եգեսիան, ծողոմծածուկ, մելամաղձոտ եւ ընկճուած:

ՍԳԱՒՈՐ ԵԳԵՍԻԱՆ.— Արշալոյսը վաղուց ծագած է: Երկնակամարին վրայ կը ծփայ լոյսերու անուշ համադրութիւն մը, այնքան դրաւիչ, այնքան հոգեպարար, ինչպէս ազատութեան հրաշագեղ ծիածանը: Ինչ տխուր կը թուի սակայն Սեպտեմբերի այս վերջընթեր օրը, մթնոլորտը կարծես հուր, ծուխ եւ արիւն կը բուրէ: Հայկական բարձրաւանդակէն մինչեւ Փոքր Ասիոյ յետին գիւղը, աքսորի, կոտորածի եւ ոսկորներու դէզերուն զահանդական տեսիլները հոգիս կը լեցնեն անհուն թախծութեամբ, սիրտս կը փեռեկոտի անսանձ, բայց աւաղ անզօր կատաղութեամբ: Այս խաչը չատ ծանր է այլեւս իմ վտիտ ուսերուս համար: Զուր է, Աստուած իմ, արցունքն եւ աղօթքը միայն բաժին կը մնան ինծի: (Կը յառաջանայ, դէպի կեդրոն, կը ծնրադրէ: Նոյն պահուն, լսելի կը դառնայ «Տէր ողորմիա»ն, որու վերջաւորութեան կը փոձկի):

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՈԳԻՆ (կը մտնէ մեղմիւ).— Մի լար, քոյր իմ, ամէնէն սրտառուխ աղօթքը, ամէնէն լալահառաչ երէմիականն անդամ անկարող է ցնցել բարբարոս ոստիկն խիղճը: Տէր Զօրի հրակէզ անապատներուն մէջ, հառաչներու, արտունջներու եւ ողբերու վայնասունը երկինքի սիրտը կը բզքտէր, բայց Աստուած մատն անդամ չշարժեց, պաշտպանելու համար իր ամէնէն ջերմեռանդ հաւատացեալները՝ դահիճներու եաթաղանէն: Այդ վերջին Դատաստանի օրը, միակ մահկանացուն որ պատուով ինկաւ, Զէյթունցի քահանայ մըն էր, որ զոհ մը ատրճանակները քաշած՝ այ ու ձախ դէմերն տապալեց Զէքիի ապիւնկզակ վոհմակէն մաս մը: Մեռած է այլեւս Հրէից վաղեմի աստուածը:

ՍԳԱՒՈՐ ԵԳԵՍԻԱՆ.— Թերեւս իրաւունք ունիս, բարի ոգի, բայց ես կ'աղօթեմ եւ կ'արտասուեմ մեր նահատակներու հոգիին համար: Ոչ իսկ երկու տասնեակ տարիներ անցած են այն չարաշուք օրերէն, երբ մեր հոյաշէն վերկիրը համատարած մահաստան մը դարձաւ մահմետական հորդաններէն: Դեռ ամենուրեք կ'երեւին խանձած աւերակներուն մնացորդները: Մայր ակեղեցւոյ պատերուն վրայ, հայորդիներու արիւնաստուա նուններն, ճենճերած մարմիններու դրոշմները, ահեղնադոչ բողոք մըն են ընդդէմ ձիւնկիզ խաւի ժառանգողներու ոճիրներուն: Եւ հիմա, դարձեալ մեր սրտահատորները դէպի Գուադմէ, Գարա Քէօփրիւ, Շէյթան Տէրէսի ...

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՈԳԻՆ (ձեռքը ուսին կը դնէ).— Ո՛վ Սելեւկոսի նորատի դուստր, հրաշագեղն Եգեսիա, պատռէ սուգի քողդ եւ հետեւէ ինծի: Դուն ճշմարիտ խորհրդանիշն ես Արեւելքի եւ Արեւմուտքի առաքինութիւններուն: Մեծն Արգարի օրերէն կանգնեցիր թանգարաններ, մատենադարաններ, կրօնքի եւ դպրութեան տաճարներ: Մեր դարաւոր թշամիները իրենց... քաղաքակրթութեան դրոշմը դրին զանոնք քանդելով, այրելով եւ սրբապղծելով, ինչպէս Նաղովրեցիի անմիտ Հրեան մարգարիտը նետեց խոզերուն առջեւ: Դուն դիմութեան վեհոգի քոյրն եղար գեղածիծաղ հայրենիքէդ անցնող աքսորի կարաւաններուն: Կաւելցիր դժբախտ հայորդիին վէրքը, սրբեցիր անոր արցունքը, պարէն ու դրամ հասցուցիր, քու սեւական հանգիստդ եւ դոյութիւնդ վտանգելով: Իսկ այժմ, կայ տարբեր գործ մը, ինքնապաշտպանութեան ամենավսեմ պարտականութիւնը:

ՍԳԱՒՈՐ ԵԳԵՍԻԱՆ.— Ըսէ, հրեղէն ոգի, ինչ կը բաղձաս որ ընեմ: Մեծ վարդապետը պատգամած է.— Սուր գործածողը, սուրով կ'իյնայ ...

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՈԳԻ.— Պիտի մեռնիս անպայման, բայց պիտի մեռնիս պատուով, առաջնորդելական հերոսի խէլալական մահով: Արտաւազդը կրծած իր շղթաները, դուրս եկած է Մասիսի անդնդախոր ձորերէն: Ան մարմնացած է քու անմահ զաւկիդ, Մկրտիչի հոգիին մէջ, իրրեւ անցեալի խորերէն եկած դիւցազնական ոգի մը: Պրօ, թագաւորի հրեղէն սուրն ունի ան, Թրծուած Վահագնի յափշտակած չանթերու քուրային մէջ: Ան չի յանձներ զէնքը, չի դառնար կրկին զոհը Բըզնամի խարդաւանքին, ինչպէս չուրջ երկու տասնեակ տարիներ առաջ:

ՍԳԱՒՈՐ ԵԳԵՍԻԱՆ.— Աւա՛ղ, ճշմարիտ է, այդ միամտութիւնը սուգ ու չիւանի մատնեց մեր հայրենիքը:

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՈԳԻՆ.— Օն, ոտքի ելիր ուրեմն, զանդրահեր դիցուհի: (Սգաւոր Եգեսիան կը հնազանդի): Դուն Հալի ծաղիկն ես Միջագետքի, քու սեւ, թաւշափայլ աչքերուն մէջ կայ Արա-

Ամերիկացիները կ'արդիացնեն թրքական բանակը

Երբէք այնքան զօրաւոր եղած չէր Թուրքիոյ պայքարելու կամքը, կ'ըսէ Ամերիկացի թղթակից մը: Ոչ ալ Ամերիկայի հետ իր կապերը եղած են այնքան սերտ որքան հիմա:

Զինուորական պիտոյքներու յատկացուած ամերիկեան օգնութեան 75 միլիոն տոլարը արդէն բաժնուած է: Ամերիկեան բանակինհրամանատարը զօր. Հօրէյս Մէք Պրայտ յայտարարած է թէ մինչեւ Ցունուար մէկ բոլոր յանձնումները պիտի վերջանան:

Ամերիկեան զինուորական պատուիրակութեան 275 պաշտօնեաները, արդէն մարզած են 5000 Թուրք սպաներ եւ զինուորներ: Այս կերպով թըրքական բանակի մարզանքի դրութիւնը յեղափոխուեցաւ: Ամերիկեան զինուորական գիրքեր Թուրքերէնի կը թարգմանուին եւ «մարզարէի մը հրամանի պէս կ'ընդունուին», ինչպէս կ'ըսէ մարզիչ մը: Եթէ ամերիկեան ուժեր մտնեն Թուրքիա զայն պաշտպանելու, հրամանատարութիւնը միացնելու եւ զինուորական պիտոյքները բաժնելու խնդիրը չափազանց դիւրացած պիտի ըլլայ:

Մէք Պրայտ յայտարարած է թէ Թուրքեւամերիկեան յարաբերութիւնները սքանչելի են, թէ Թուրք զինուորը ամէնէն լաւ բարոյական կորովը ունի, եւ իրենց իշխանութեան հանդէպ յարգանքը հրաշալի է»:

Թէեւ ամերիկեան դեսպանատան պաշտօնեաները այս կարծիքը չունին: Անոնք երբեմն կը նեղսրտին պետական պաշտօնեաներէն եւ սպաներէն, բայց կը սիրեն ժողովուրդը:

Ամերիկացի հրամանատարը կը կարծէ թէ Թուրքերը ունին ռազմական յատկութիւններ: «Անոնք այնքան կ'ատեն Ռուսերը որ պիտի կռուին եթէ նոյնիսկ անյոյս պայքար մը ըլլայ.»:

Ամերիկեան զինուրական պիտոյքները կը պարունակեն 75 միլիմեթր եւ 105 միլիմեթր տրամագծով թնդանօթներ, թեթեւ եւ ծանր հրասայլեր, ղոյդ մեքենայով ամրաձիգ եւ պատերազմիկ օդանաւեր, ռատիոյի, հեռաձայնի եւայլնի կազմածներով: Նաւատորմը չորս սուզանաւ ստացած է:

Այս բոլոր կազմածները կաթիլ մըն են դոյլին մէջ, բազդատմամբ այն պահանջին որ, Թուրքիան ունի իր բանակը արեւմտեան դրութեան վերածելու համար: Բանակը ունի 100 վաշտ թնդանօթաձիգ, բայց թնդանօթները հաւաքածոյ մը կը կազմեն զարմանազան տեսակներու: Զօր. Մէք Պրայտ կը կարծէ թէ աղետալի պիտի ըլլայ քաշուիլ, ամրողջ զինուորական պիտոյքը յանձնելէ վերջ: Կը հաւատէ որ հինգ տարուան գործ կայ ընելիք, թէեւ Թուրք մարզիչներ պիտի ստանձնեն ամերիկեան մարզանքի գործը, 1949ի աշնան:

Ամերիկացիներ արդիացման ծրագիրը սկսած են բոլորովին ծայրէն: Անոնք կը կռուին նաեւ «Փաշայական» դրութեան դէմ, որ բոլոր իշխանութիւնը կը կեդրոնացնէ հրամանատարին եւ իր պաշտօնեաներուն ձեռքը:

Ուրիշ ամերիկացի հրամանատար մը, Բէտըսլօ, զինուորական վարժարանի մը վարիչը, կը վերակազմէ հետեւակազօրքը: Ան ոգեւորուած է իր աշակերտներով:

Այս հրամանատարը կ'ըսէր, առիթով մը.— Շատ զօրաւոր ոգի ունին: «Կը կարծեմ թէ մեզ կը սիրեն: Որեւէ վէճ ունեցած չեմ Թուրքի մը հետ»: Իսկ Մէք Պրայտ կ'ըսէր թէ.— «Անոնք համոզուած են որ յետին չարժառիթներ չունինք, բայց միայն օգնել իրենց»:

բիոյ հրավառ անապատներուն կրակը, իսկ երակներուդ մէջ կ'եռեւեռի Մեծն Տիգրանի սեգ արիւնը: Ով խրոխտ Եգեսիա, դուն համադրութիւնն ես միանգամայն Մեծ Մակեդոնացիին չնորհներուն, զոր փոխանակած ես քու անվեհեր կորիւնին: Մկրտիչը հանճար մըն է ռազմական, հնարամիտ, իմաստուն եւ խորհրդապահ: Միշտ ծպտուած քիւրտի եւ անապատականի տարազով, նա սլացած է Եգեսիայէն Հալէպ, Հալէպէն Տիգրանակերտ, Տիգրանակերտէն Սասուն: Եղիր անխոով, ան ունի հիմա ռումբի եւ ռազմանիւթի հսկայ պահեստ մը, զոր խլած է հարիւրապետէ մը, Թուրք զինուորներէն, Հալէպի կամուրջին վրայ անոնց դըլխին թակելով, յափշտակած է բերդին ռազմամթերքը առասպելական յանդգնութեամբ: Հեփեսոսի հրեղէն դարբնոցները չոգիի վրայ են: Կուսակալ Ալի Հայտարի սինլքոր լրտեսներուն, որսկան շուներուն քիթին առջեւէն, դպրոցական պատանիները, կիներն իրենց չիսկներուն տակ զէնք կը փոխադրեն դաղտնի դիրքերը: Տես, սեւազգած դիցուհի, հրճուէ այս հոգեպարար տեսարանէն:

(Մնացեալը յաջորդով) ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ԵՐԲ ՆԵՐԳԱՂԹԸ ՆՈՐ ԿԸ ՍԿՍԻԸ

ԽՄԲ.— «Արեւելք» շաբթ մը խմբագրականներով կը պարզէ ներքաղթի առթիւ կատարուած խարէութիւնները: Հատուած մը՝ հոկտ. 15ի խմբագրականէն.

— «1945ի վերջ, Դեկտեմբերին, երբ ներգաղթի արձանագրութիւնները նոր դրգիռ կը հանդիսանային թուրք եւ սովիէթ ջլամարտը սաստկացնելու, ու թուրք մամուլը կեղծ անտարբերութեան մը խարխուլած տաճիկ կառաղութեամբ կը հետեւէր սովիէթ հիւպատոսարանի համբակ միջամտութեան՝ Թրքահայոց կեանքին մէջ, դիտել կուտայինք «Ամենայն ուրախութեամբ եւ զգուշութեամբ» խորագրին տակ.

— «Թուրք կասկածամտութիւնն ու քինախնդրութիւնը, որ խաղաղ եւ «սկզբունքային» հիմերով կուգայ այսօր հրապարակ, վաղը կրնայ հազար դէմն ու ճիւ փոխել: Մենք լաւ կը ճանչենանք Թուրքը, բայց չենք յաղողիր աղուէս դառնալ անոր չափ: Կը խորհինք, թէ Թրքահայերու արձանագրութեան թափը կրնայ ժխտական անդրադարձումներ ունենալ յառաջիկային: Արձանագրուող մեր հայենակիցները ունի՞ն ապահովութիւնը՝ դերձ մնալու Թրքական չարիքէն՝ մինչեւ ներգաղթի թուականը: Արտագաղթի սա ընդհանուր հոսուդեղը, դաղթաչխարհի մէջ, հասարակաց որեւէ եզր չունի Թրքահայերու կացութեան հետ: Անզդոյշ քայլ մը, եւ կը գլորիս: Աւելի խրատես, մուազ զգացական: Բայց մանաւանդ զգոյշ, զգոյշ: Գիտնանք չթողուլ դաղթականի ցուպը՝ մինչեւ սահման»: («Ազդարար», 12 յունուար 1945):

Այդ օրերուն, հայ համայնավար թերթեր եւ ուղեկից ռամկավար հնչակ զինակցութիւնը՝ կը բարկ կը ժայթքէր այս վերապահութեան դէմ: Մասնաւորաբար «Ժողովուրդի Ձայն»ներն ու

Լեզուի թարգմանութիւնը կը դժուարացնէ մարզանքը: Թուրք զինուորներուն 80 %ը ոչ կարդալ գիտէ, ոչ ալ գրել, իսկ գրաւոր բացատրութիւնները հոգի կը հանեն:

Թուրք սպաները որոնք զինուորներէն հեռու մնացած են դասակարգային աւանդութեամբ, դժուարաւ կը համոզուին որ գործի հագուստ հագնին, եւ իրենց ձեռքերը աղտոտեն նոր գործիքներուն վրայ աշխատած առեն: Այս տեսակ բան չեն ըրած երբէք եւ հարկ եղած է ամերիկեան հնարամտութիւն գործածել: Դասերը կը կրկնուին չարունակ: Ուսանողներու խնդրանքով, յաճախ դասապահէն երկու ժամ աւելի կը տեւեն: Բայց անդամ մը որ սորվին, երբէք չեն մոռնար»:

Այն դժուարութիւնները որոնց կը հանդիպին Ամերիկացիները Ցունաստանի մէջ, չեն երեւար Թուրքիոյ մէջ: Հոն չկան բաժանեալ իշխանութիւններ վարիչի մը եւ դեսպանատան միջեւ: սերտ են յարաբերութիւնները սպաներուն եւ դեսպանատան միջեւ: Քաղաքացի ժողովուրդն ալ թէ կը սիրէ եւ թէ կը դնահատէ Ամերիկացիները:

Շատ ալ դժուլի չեն ամերիկեան օժանդակութեան արդիւնքները՝ զօրացնելու համար Թուրքիոյ արտաքին դիրքը: Բայց ռուսական ճնշումը թեթեւցած կ'երեւայ: Նեղուցներուն խնդիրը չէ վերարծարծուած եւ Թուրքեւռուս սահմանադրութեան վրայ դէպքեր չեն պատահած:

Ներկայիս Թրքական կառավարութիւնը չատ մտահոգ է ելմտական կացութեան մասին: Զինուորական ծախքերը բազմապատկուած են: Պաշտպանողական ծախքերը կը սպառեն 300 միլիոն տոլար, ելմտացոյցին կէսէն աւելին, եւ Թուրքերը նոր օժանդակութիւն կ'ուզեն Ամերիկայէն:

Ներքին պաշտպանութեան հոգերուն պատճառով, Թուրքերը այնքան ալ չեն հետաքրքրուիր պաղեստինեան պատերազմով:

Կը թուի թէ փաստօրէն ընդունած են հրէական պետութիւնը: Թուրքիոյ միակ մտահոգութիւնն է այն վախը թէ ռուսական ազդեցութիւնը կրնայ թափանցել Իսրայէլի մէջ, դառնալով վտանգ մը իրենց անկախութեան դէմ, ուրիշ ուղղութեամբ: Կառավարութիւնը չսիրեց Ամերիկեան քաղաքականութիւնը բաժանման հարցին մէջ:

Թէեւ Ս. Միութեան անթեւելին Թրքական բաժինը Թուրք հակամերիկեան է, բայց սովորականէն աւելի կծու չեն յարձակումները եւ կարծողներ կան թէ Մոսկուա կ'աշխատի փարատել Թուրքիոյ վախերը արշաւանքի մը մասին: Մէք Պրայտ կը կարծէ թէ Թուրքերը չատ կասկածամիտ են այդ առթիւ, չնորհիւ իրենց երկար փորձառութեան: Ամէն Թուրք մտահոգութեամբ կը հետեւի Ռուսիոյ չարժումներուն, իսկ Ամերիկացիները կը չարունակեն իրենց ուշադրութիւնը կեդրոնացնել պաշտպանողական միջոցներու վրայ:

Ք.

«Զարթօնք»ները, որոնք այդ իրատեսութեան մէջ իրենց հոգիի բովանդակ կեղտն ու մութ հաչիւները կ'ուզէին փնտռել ...

Երկու ամիսէն պիտի լրանայ երեք տարին. եւ սակայն ԹՈՒՐՔԻԱՑԷՆ ՈՉ ԻՍԿ ՄԷԿ ՄԱՐԴ ՆԵՐԳԱՂԹԱԾ է: «Սովետական չոգենաւը», որ «քանի մը շաբաթէն արձանագրուղները պիտի փոխադրէր Պաթում» (!!!!), դեռ պիտի գայ...: Քրէմլինի հո՞գին է, թէ հարիւրաւոր (թերեւս հազարաւոր) հայ հայրենակիցներ դարձած են կասկածելի, եւ Թքահայութեան հանդէպ Անգարայի տրամադրութիւնները աւելի քան անյարմար են ու վտանգաբեր: Բոլշեւիկներն ու անոնց հայանուն մամլոհիկները պիտի կարենա՞ն փրկել Պոլսահայութիւնը կամ արձանագրուղ բարեմիտները, երբ օր մը «առիթը ներկայանայ» հին հաչիւներ կարգադրելու: Ի՞նչ ըրաւ, ցարդ, Անգարայի սովիէթ դեսպանատունը կամ Պոլսոյ սովիէթ հիւպատոսարանը, փրկելու համար այն ափ մը հայ մտաւորականներն ու երիտասարդները՝ որոնք քիչ-չեւ աչսօր մեկուսացմանճամբարներուկամբանտերու մէջ կր հիւծին, որպէս «համայնավար», — մինչ այդ վարդապետութեան նախնական ծանօթութենէն անդին՝ ոչ մէկ դաղափար ունին բոլշեւիզմի անմարդկային բռնակալութեան, ընկերային ապականութիւններուն եւ բարբարոսութեան մասին: Ո՞վ չհաղորդեց այդ հաւատաւոր տղոց հայրենասիրութիւնը, ներդաղթի ծաղրանկարային արձանագրութիւններով յուսադրելով զանոնք, ապա լքելով առանձին՝ իրենց անստոյգ ճակատագրին հետ: — ԵԹԷ պիտի չտանէր, ինչո՞ւ արձանագրեց. — հարցում մը՝ զոր օր մը աղաղակելու դժբախտ հարկին տակ դտնուինք թերեւս:

— «Անոնք որ կ'արձանագրուին սովիէթ հիւպատոսարանի ներդաղթի ցանկերուն մէջ ու չեն մեկնիր, անվստահելիներ պիտի դառնան: Մեզի համար դաղտնիք չեն այսպիսիներու ինքնութիւնն ու դաղափարները, բայց կը զդուշանաք հրապարակելէ իրենց անունները, պարզապէս վերջին փորձութեան մը ենթարկած ըլլալու համար զիրենք:

Զենք հանդուրժեր, որ յարդի տակէ ջուր հոսեցնողներ, թշնամական ընթացք ունենալէ վերջ այս երկիրին դէմ, չարունակեն մնալ մեր մէջ՝ որպէս Հինգերորդ դօրաթեւ», կը դրէր «Թասվիր», 22 Դեկտեմբերի 1945ին, «Ուշադրութիւն Հայեր» խորագրին տակ:

Աւելի լիրբ ու սպառնալից ակնարկութիւններ ունէին («Ճիւմհուրիէթ», «Սոն Փոսթա», «Վաքթ» եւ այլ թերթեր: Աւելորդ է ցաւեր նորոգել»:

ՎԱՏԻԿԱՆ արդիլուած հռչակեց (Ինտէքս) դասպաշտութեան հիմնադրին՝ Ժան Փոլ Սարթրի դիրքերը, իրրեւ մոլորեցուցիչ եւ պոռնկադրական: (Մոսկուա եւս արդիլած է այդ դիրքերը):

ՆՈՐ ԶԻՆՔԵՐՈՒ եւ ռազմանիւթի փորձեր կատարուեցան Հոկտեմբեր 28ին եւ 29ին, Սարթորիի եւ Պուժի մէջ, ի ներկայութեան զօր. Ռըվէռի եւ ուրիշ զօրավարներու: Ազդ. պաշտպանութեան նախարարութիւնը մերժեց ուրիշ տեղեկութիւններ հաղորդել:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ, ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ, ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԵՒ ԻՐԱՆԻ ՀԱՑ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒՆ

Սուրիոյ եւ Լիբանանի Հայ Գրողներու Միութիւնը, որ նախաձեռնողը եղաւ Շթորայի Համադոմարին, այսու կոչ կ'ընէ Ֆրանսայի, Ամերիկայի, Եգիպտոսի եւ Իրանի հայ գրողներուն, որպէսզի կազմակերպուին իրենց կարդին եւ,—

Ա. Կապ հաստատեն մեզի հետ:

Բ. Մշակեն Գաղթահայ Գրողներու Համադումարին օրակարգերը:

Գ. Հաղորդեն մեզի իրենց թեկնածուներն ու տեսակէտները յառաջիկայ Համադումարին շուրջ.

Դ. Եւ ճշդեն իրենց պատգամաւորները:

Պարտք կը դդանք նաեւ յայտնելու, թէ Միութիւնս պիտի ստանձնէ Համադումարին մասնակցող բոլոր պատգամաւորներուն կեցութեան ծախսը Լիբանանի մէջ, մէկ ամսուան հաշուով, ճանապարհածախսը թողլով անհատ պատգամաւորներուն կամ իրենց ընկերութիւններու Միութենց:

Պաշտօնական թղթակցութիւնները պէտք է կատարուին Միութեանս ընդհ. քարտուղարին հետ, «Նայիրի»ի հասցէով:

Սուրիոյ եւ Լիբանանի Գրողներու Միութեան նախագահ՝ Կ. Սասունի, քարտուղար՝ Ա. Ծառուկեան:

ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՏԵՂԱՒՈՐՈՒՄԸ

Ինչպէս յայտնի է, տակաւին 600—800.000 տարագիրներ կը դտնուին արեւմտեան Գերմանիոյ, Աւստրիոյ եւ Իտալիոյ մէջ, ու կ'ապրին Շնորհիւ Միջազդային Կազմակերպութեան:

Կազմակերպութեան կեդրոնը կը դտնուի Ժընեւ, եւ Սեպտեմբերին միայն տասնըհինդ պետութիւններ վաւերացուցին այս կազմակերպութեան դաչինքը:

Անցեալ տարուան ընթացքին 50000 անձեր վերադարձուեցան իրենց հայրենիքը եւ 205 հազար ալ դէպի ուրիշ երկիրներ: Կը մնան մօտ 800 հազար հոգի որոնց մեծ մասը կարելի չէ վերադարձնել երկիր: I. R. O. իր տրամադրութեան տակ ունի 25 նաւեր, փոխադրելու տարեկան 400.000 անձ դէպի շատ հեռու երկիրներ եւ այն ալ եթէ այդ երկիրները համաձայնին բանալ սահմանադլուխները:

Այս տեղափոխուած անձերուն մեծամասնութիւնը Լեհեր են: Ցետոյ կուգան Պալթեան ժողովուրդները, Ուկրաինացիներ, Ռումանացիներ, Հունդարացիներ, Եուկոսլաւներ: Ընդհանուրին 25 առ հարիւրը Հրեաներ են:

Գալ տարի Մ. Նահանգները մեծ թիւով տարադիրներ պիտի ընդունին (205.000 հոգի): Քանատան պիտի ընդունի 100 հազար: Բաւական մեծ թիւ մըն ալ Լատին Ամերիկեան երկիրները եւ Աւստրալիա: Արեւմտեան Եւրոպան ալ կրնայ որոշ թիւով դաղթականներ ընդունիլ: Աչխատող ձեռքեր կը փնտռեն Անգլիա, Ֆրանսա, Պելժիա եւ ուրիշ երկիրներ:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, 27 Հոկտ.— Խնդրում եմ «Ցառաջ»ի խմբագրութեան չմերժել տեղ տալ հետեւեալ երկտողիս.—

Մարսէյլից հեռու դտնուելս եղաւ պատճառ, որ Հոքտ Ա. Ահարոնեանի մահուան առթիւ հայ մամուլին ուղղած շնորհակալութեան դիրքս մէջ տեղի ունենան ցաւալի մոռացումներ, որոնց համար խորապէս ցաւում եմ:

Հոքտ հիւադրութեան ընթացքում նրան խնամք տարած ընկերների եւ բարեկամների չարքում պարտք եմ դդում յիչատակել նաեւ անունները ընկեր Խաչիկ Թէլեանի, Տիկին Հ. Սէրքէնկիւլեանի եւ Տօքթ. Տիկիրեանի, որոնց խնդրում եմ ընդունել Ահարոնեան ընտանիքի անկեղծ շնորհակալութիւնները:

ՎԱՐԴԳԷՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԸ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՒ Վիէննայի խորհրդային շրջանին մէջ,-չորս ռուս զինուորներու կողմէ: Զոհը, Օրվինկ Բօս, պաշտօնատար ամերիկեան դեսպանատան եւ Եւրոպայի տնտեսական դործակցութեան, կառքով պտոյտ մը կը կատարէր աւստրիացի աղջկան մը հետ, երբ չորս խորհրդային զինուորներ կեցուցին զինքը: Զինուորներէն երկուքը կառքին դուռը բանալով ստիպեցին Ամերիկացին որ պահականոց երթայ: Պ. Բօս փորձեց դիմադրել: Զինուորները իրենց ատրճանակներուն կոթերով զարկին դլխուն: Պ. Բօս փորձեց դիմադրել, ճամբան աղջիկը կառքին դուրս նետեցին: Աւտուն Ամերիկացին սպաննուած էր, իսկ աղջիկը հիւանդանոց փոխադրուած, թէեւ կրցաւ պատմել դէպքը:

ԿԻՊՐՈՍԻ համար իւքնավարութիւն պահանջելու 20.000 քաղաքացիներ, կիրակի օր, ժողով մը դումարելու Լիմասոլի, դլխաւոր հրապարակին վրայ:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ արեւելեան շրջանին բոլոր դործարանները պիտի քանդուին, իբրեւ խորհրդային սեփականութիւն, ինչպէս եւ 43 անհատական հաստատութիւններ: Երկու հարիւր դործարաններ վերածուած են խորհրդային ընկերութեանց (արեւելեան Գերմանիոյ ճարտարադործութեան 25—30 %):— Արեւմտեան Գերմանիոյ դործարանները քանդումը դադրած է առ այժմ:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ հանրապետութեան 25րդ տարեդարձին առթիւ, նախադահ Թրումըն շնորհաւորական հեռադիր մը ուղղելով Իսմէթ Ինէօնիւի, կ'ըսէ թէ երկու երկիրներուն յարաբերութիւնները ներչնչուած են արդար եւ տեւական խաղաղութեան մը դաղափարէն: Եւ անդամ մը եւս կը յայտարարէ թէ Թուրքիոյ քաղաքական անկախութիւնը եւ հողային ամբողջութիւնը կենսական են աչխարհի ապահովութեան համար:

ԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ յեղափոխութեան 31րդ տարեդարձին առթիւ, Կեդր. Կոմիտէն չարք մը նչանախօսքեր արձակեց: Գլխաւոր հրահանդներէն մէկն է ուժ տալ նաւաչինութեան, նոր նաւեր չինել արագօրէն, հզօր նաւատորմիղ մը կառուցանել խորհրդային պետութեան համար եւն.:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (14)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Գ.

ԽՆԱՄԱԿԱԼ ՁԵՌՔԸ

Եւ երբ Մանուէլ հօրը տեղն անցաւ, ալ ապահովեցայ, իսկ քու սրտիդ համար ամենեւին երկբայութիւն չունէի, եւ համոզուած էի թէ Ռուբէնի այնչափ նման ադրայրը՝ որ դիս այնչափ սիրեց՝ անկարելի էր որ անոր սրտին նման սիրտ չունենար, եւ թէ նորա յիչատակը մեր սիրտերուն հանդոյց չըլլար:

— Այսպիսի աղնիւ սրտի, այդ հրաչագեղ կերպարանաց, այդչափ իմ աղատութեանդ համար եղած ճդանց եղուկ, դառնացեալ սրտէ մը զատ ոչինչ չունիմ, եւ այլ կրնայ բաւական փոխարէն համարուիլ:

— Ի՞նչ, ըսաւ աղջիկը, եւ աչքերը այնպիսի լոյսի նչոյլ մը փայլատակեցին այս հարցական բառին հետ, որ Թորոսը զարմացուց. դուն սի՞րտ մը միայն ունիս, չէ, Թորոս, դուն այդ սրտիդհատասար ապադայ մըն ալ ունիս, դուն իչխանութեան ընդարձակ երկիր մըն ալ ունիս, եւ անոնք կը մոռնա՞ս. ես քու ձեռքիդ երբ փափաքեցայ, քու իչխանութենդ փառքին ալ մասնակցիլ փափաքեցայ. ահա կը տեսնես որ ես չատ չահասկր եմ եւ չատ փառասէր, մի կարծեր դիս այն կանանցմէ, որոնց մտքի ընդարձակութիւնը իրենց սրսկապանչն անդին չկրնար տարածուիլ. ոհ, չէ, ես քեզի՝ ինչպէս Ռուբէնին՝ իչխանական աթոռ մը կը փափաքիմ. ես ձեր այս տոհմային կազմուածքին մէջ Պլուտարքոսի դիւցազունները կը տեսնեմ. ներէ. ես դեռ մօրս աղջին դիւցազունները չեմ ճանչնար եւ կրնաս ապահով ըլլալ որ անխոնջ դործակից մը եւ ամէն վատնդաց անվեհեր դիմադրաւ մը իմ ձմէ պիտի դտնես:

Դուն ճանչցար հօրդ սուրը՝ զոր քեզի համար պարտաւորեցայ դինարանէն դողնալու՝ իր գնոյն հարիւրապատիկը վճարելով, (նիւթական) գնոյն է խօսքով եւ դուն արժանի մնացիր զայն կրելու:

Թորոս առանց իմանալու, բաղմոցէն ծունկի վրայ եկեր էր առ հրաչագեղ մարդարէուհւոյն առջեւ, իր բոլոր խոհեմութեան առաջադրութիւնները մէկդի դնելով, եւ երբ դադրեցաւ խօսքէն՝

— Քուկդ եմ, ըսաւ, ըրէ դիս ինչ որ կ'ուզես, դուն փառասէր եմ կ'ըսես, կ'ուզես թագուհի ըլլալ, եղիր, միայն Հայ եղիր, եւ առաջին սպասաւորդ եւ խոնարհ ծառադ ես կ'ըլլամ, եւ բոլոր իմ ազդս քու հպատակդ կ'ըլլայ, միայն թէ դերութենէն ազատի:

Եւ առ խօսքերը լսելով ձեռքերը կը պաղնէր, իսկ ան որ հանդարտեր էր, ելաւ վերցուց Թորոսը եւ թեւը մտնելով դէպի կեդծ դուռը դնաց՝ որ կիսաբաց մնացեր էր եւ երբ կ'ուղէր մտնել, Թորոս դինք կ'արդիլէր:

— Մի վախնար, ըսաւ, քու սպասաւորներդ իմ միամխներս են, մօրս ձեռքը մեծցած, դուն ալ անչուշտ քու ծառայիդ վրայ ապահով ես, ո՞ւսկից կը վախնաս, մանաւանդ որ իրենց ապսպրուած է, առանց քու կոչիդ սանդուխէն վեր չելնել: Կ'ուզեմ տեսնել անձամբ թէ՝ բանի մը պէտք ունի՞ս, ինչ կը պակսի քեզի»:

Եւ այս բանով դարմանները կը բանար, դղրոցները կը դնէր եւ տեսնելով որ դեռ բանի մը ձեռք դպուած չէր.

— Պէ՞տք է ըսել, աւելցուց, թէ ինչ որ իմս է, քուկդ է, ինչ որ հոս կայ՝ քու դործածութեանդ համար է, անչուշտ դուն դրամի պէտք ունիս եւ ապահով եմ որ դղրոցին բանալին դեռ դրձած չէ. հիմա որ մենք ալ իրարու մնք, կը յուսամ թէ՝ իմս քուկդ է եւ քուկդ իմս:

— Քու աս խնամքդ, քու այսչափ երկար...

— Մի ... ըսաւ օրիորդը, իր ձիւնափայլ մատը Թորոսի շրթանց վրայ դնելով ժպիտով մը, մի դուցէ ասկից վերջը չնորհակալութիւն բառը բերնիդ հանես. մեր մէջ առեւտուր մը կայ, չէ՞ մի որ դուն ինձ աս փոքրիկ տան փոխարէն արքայական աթոռ մը պիտի տաս, աս չորեքուն փոխարէն՝ ծիրանի, աս երկու ապուշ սպասաւորներու փոխարէն հպատակ ազդ մը, թէ որ խաբուղ մը կայ՝ ես չեմ, Թորոս:

Փոխանակ պատասխանի, Թորոս ան սիրուն ձեռքը համբոյրներով ծածկեց, երբ աղջիկը ցրնցումով մը՝

— Մենք չիմացանք ժամանակը, պէտք է երթամ, ըսաւ, երբ դիս տեսնել ուզես՝ սա դարանին խորի օդակը քաչէ եւ ես կուդամ:

Թէ որ ես չհամարձակիմ օդակը քաչելու:

ՇԵՐՆՑ

Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը հանրաքուէ կը կատարէ, երկաթուղիներու գործադուլ մը սարքելու համար, 24 ժամ տեւողութեամբ, իբրեւ ազդարարութիւն :

Նախագահական ընտրութիւն

Մ. Նահանգներու նախագահական ընտրութեան վերջնական արդիւնքը ճշդուած պիտի ըլլայ երկ, չորեքշաբթի ուշ ատեն :

Առաջին արդիւնքներէն դատելով, Թրումըն չահած էր 13.257.300 քուէ, Տիւէ՝ 12.317.900 :

Նախապէս Թրումըն 193 քուէ չահած էր 17 նահանգներու մէջ, Տիւէ 179 քուէ՝ 16 նահանգներու մէջ: Բայց եւ այնպէս հանրապետականները վստահ էին իրենց յաղթանակին վրայ :

Բոլոր թերթերն ալ դիտել կուտան թէ ամէնէն սոսկալի քուէարկութիւնն էր որ կը կատարուէր, մանակցութեամբ աւելի քան 50 միլիոն քաղաքացիներու :

Այս անգամ յայտարարուած էին 11 թեկնածուներ, որոնց ամէնէն երիտասարդը 41 տարեկան է, ամէնէն տարէցը՝ 86 տարեկան, երիտասարդը, Տապս Ֆարել, թեկնածուն էր Թրոցքիական հոսանքին ոտ կազմուած է 28 տարիէ ի վեր: Իսկ տարէցը՝ Ճօն Մաքսուէլ, կը ներկայացնէր բանջարակերներու կուսակցութիւնը :

Միւս թեկնածուներէն Թրումըն 64 տարեկան է, Հէնրի Ուոլըս (յառաջդիմական) 60 , Նորմըն Թամըս (ընկերվարական) 63 եւն. :

★ Փարիզի Ամերիկացիները դիշերը լուսցուցին կապելաներու եւ սրճարաններու մէջ, իրենց ականջները ուղղած անթելին, վայրկեանէ վայրկեան իմանալու համար քուէարկութեան արդիւնքը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԽՆԴԻՐԸ միշտ առկախ կը մնայ: Վերջին լուրերու համաձայն, յոյս չկայ որ պատժական տնօրինութիւններ հաստատուին, զինադադարի խզման հետեւանքով: — Իսրայէլի բանակը յայտարարեց թէ պիտի չպարպէ Լիբանանի այն բլուրները զոր գրաւեց անցեալ չաբթու, արշաւելով Գալիլիայէն: Միեւնոյն առեն կը խոստանայ աւելի չյառաջանալ բուն Լիբանանի մէջ:— կը հերքուին հաշտութեան լուրերը:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ իրաւագիտական յանձնաժողովը 14ի դէմ (մէկը Ֆրանսա) 21 ձայնով մերժեց բանաձեւ մը, որ կ'արգիլէր յարաբերութեան մտնել Սպանիոյ հետ :

ՄԱՆՉՈՒՐԻՈՑ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ վերջ, Զինաստանի կարմիր բանակը անձնատուրութեան հրաւիրեց Չանկ Քայ Շէքի (ազգայնական)ուժերը , սպառնալով գրաւել ամբողջ Չինաստանը: Կուիները դադրած են Մուքտէնի շուրջը: Կը կարծուի թէ կարմիրները յաջորդ նշանակէտը պիտի ըլլայ Մեծ Պարիսպը կամ Նանքին: Յաղթական բանակին անթելը կ'ըսէ թէ 70 զօրավարներ դերի բռնուած են Մուքտէնի մէջ:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ արեւելեան դաւանամքին պատկանող բոլոր եպիսկոպոսները ձերբակալուած կամ պաշտօնանկ եղած են: Կը մնան միայն երկու լատին եպիսկոպոսներ.— Յկեանս Թիապարտուեան դատաարուեցաւ Ռումանիոյ պղտպատի թագաւորը, Մաքս Աուսնիտ (փախստական), իբրեւ դաւաճան: Ուրիշ 11 ամբաստանեալներ դատապարտուեցան 15—25 տարի բանտարկութեան:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ հանրապետութեան 25ամեակին առթիւ, Պ. Էոիօ չնորհաւորական դիր մը ուղղած էր, որ կարդացուեցաւ Անգարայի Ազգ. ժողովին առջեւ: — Իսմէթ Ինէօնիւ իր բացման ճառին մէջ խօսելով ռուսեւթուրք յարաբերութեանց մասին, ըսաւ թէ նորութիւն մը չկայ: «Մենք վճռած ենք բարեկամութեամբ ապրիլ բոլոր դրացիներուն հետ, բայց մեր սպասած արդիւնքները չեն տեսներ, հակառակ մեր բոլոր ջանքերուն »:

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ վճարման պայմանաժամը, որ կը լրանար հոկտեմբեր 31ին, երկարաձգուած է մինչեւ նոյեմբեր 15:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ.— ԼԻՈՆ.— Մարաչի Հայր. Միութիւնը կը կազմակերպէ պարահանդէս մը , այս չաբթի իրիկուն Café Côte d'Or իի սրահը 16Cours Gambetta, Lyon: Կը խնդրուի հասարակութենէ քաջալերել այս ձեռնարկը :

ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ ԿԱՊՈՑՑ ԽՄԱՔ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը ի պատիւ իր ժրաջան անդամուհիներէն ընկ. ՍՏՐԻՆԻ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆի, թէյասեղան մը սարքած է, առնոր Փարիզէն մեկնումին առիթով, այս կիրակի ժամը 3—7, Սալ Վօլթէրի մէջ, Place d'Odéon: Կը հրաւիրուին Փարիզի մասնաճիւղի բոլոր ընկերուհիները :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ.— 14 Նոյեմբեր, կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին, Théâtre Municipalի սրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով :

×

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ.— Նոյեմբեր 21ին: Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի 7 Նոյեմբեր, Salle St. Josephի մէջ, Bld. des Adieux, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին:

Կը խօսի ընկեր ԱԶԴԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ : Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՑԹ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութիւնը եւ Պետ. Հայ Կարմիր Խաչի օգնութեան մասնաճիւղը կազմակերպած են պարահանդիսական ցերեկոյթ մը 5 Դեկտ. ժամը 16էն 24, Hôtel des deux Mondesի սրահներուն մէջ, 22 Avenue de l'Opéra: Գեղարուեստական բաժին: Ճաշուրդ չկայ :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Խճողումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Ածէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Զիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Peris (2). Tél. Cen. 48 - 51:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Հ. Կ. Խաչի Փարիզի վարչութիւնը իր խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնէ Պետրոսեան եղբայրներու որոնք 15.000 Ֆրանք նուիրած են իրենց ողբացեալ մօր մահուան տարելիցին առթիւ :

42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ
Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ: ՀԱՅՑԿԵՐՈՑԹ, ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏ, ՊԱՐ, կը տօնուի 7 Նոյեմբեր, ժամը 12—20— Château des Fleursի սրահներուն մէջ, Պուլվառ Միշըլէ: Տոմսի համար դիմել.— Լ. Եավրուեան, 23 rue Sénac եւ Ե. Արմէն, 39 rue St. Savournin :

Նուիրահաւաքութիւն չի կատարուիր :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ, Հոկտ. 11—20

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգլխները. —

ՓԱՐԻԶ (16) Բրաս.— 500, ՔՈՒՐՊՎԵՎՈՒԱ Պաս.— 800, ԼԱ. ՎԻՍԹ Թէրզ.— 650, ՔԱՊՈՒՍԼԻ Հայր.— 1600, ԼԻՈՆ Պեզ.— 1500, ՄԱՐՍԷՑԼ Գալա.— 800, ԼԻՈՆ Մին.— 2200, ՓԱՐԻԶ (20) Գաս.— 800, ԿԱՆՑԻ Տ. Ժ.— 325, ԼԻՈՆ Գործ.— 800, ՓԱՐԻԶ (8) Ցակ.— 800, ՄԱՐՍԷՑԼ Մար.— 2 հազար, Ս. ԼՈՒԻ Փաւլ.— 400, ԿՈՒՍԷՆՎԻԼ Կիւլ.— 1200, ՓԱՐԻԶ (16) Զևս.— 800, Ս. ՈՒԻՆ Ցար.— 1200, ՍԵՎՐԸ Մարտ.— 800, ՎԻԼՄՈՊԼԸ Քար.— 1200, ՓԱՐԻԶ (9) Զպուք.— 650, ՍՍՐ — ՍԻ Քրքջ.— 1200, ՔԱՍԻՍ Ա. Փ.— 1400, ԱՐՏԷՇ Տէր.— 600, ՔԱՊՈՒՍԼԻ Ալվ.— 1200, Պ. Օատօ Գործ.— Սեպտ.ը, ՌԱՊԱՖ Տէյ.—1200,ՊՈՄՄՈՆ Շար.— 1200, ԿՈԼՖԺՈՒԱՆ Զար.— 650 , ՌԱՓՕԼԼՕ Փափ.— 800, ՓԱՐԻԶ (8) Թիւ.— 1200, ՄԱԼԱՔՈՎ Պարվ.— 650, ՎԱԼՊԱՐԵԼ Ա— ռաք. 1200, Ս. ՌԱՖԱՑԼ Զիւմ. 800, ՊՈՄՄՈՆ Եկեղ. վարչ. 1200, ԼԸ ՓՈՆԹԵԼ Գաբ.— 650, ՓԱՐԻԶ (19) Մկրտ.— 1200, ՄԻՏՈՆ Ռէյ.— 800, ԱՆԻԼՒ Սապ. 1200, ՍԱՐՍԷԼ Երան.— հազար , ԼԻՈՆ Զան. 1200, Ս. ԱՆԹՈՒԱՆ Սէթ. 650, ԱԼ — ՖՈՐՎԻԼ Փաշ.— 900, ԱՆԿԷՆ Վարդ.— 1200 , ՓԱՐԻԶ (18) Հավ.—800 , ԼԻՈՆ Գործ.—Սեպ.ը, ՊՈՄՄՈՆ Հաղ.— 1200, կար.— 2200, ՊՐԻՒՔՍԷԼ Ա. Պ.— 2000 Ֆրանք :

ՀԱՑ ԹԱՏՐՈՆ

Այս կիրակի 7 Նոյեմբեր կէս օրէ վերջ ժ.ը 2.45ին

ԵԴԻՊՈՍ ԱՐՔԱՑ

(ŒDIPE ROI)

Թարգմ. Տ. ՆՇԱՆԵԱՆ

Ա. անդամ ըլլալով Շիմի թատրոնին մէջ: Կը խնդրուի ժամանակին ներկայ ըլլալ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ.Ց.Դ. ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8ին «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատետրերով :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի ժամը 9ին, Sociétés Savantesի մէջ: Կը խօսի ընկեր Բենօ: Նիւթ՝ «Կովկասեան ժողովուրդներու համառօտ պատմութիւնը»: Ժամը 8—9 հայերէնի դասընթացք, Տիկին Զիթունիի կողմէ :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս չաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին; Palais de la Chopeի սրահին մէջ : կարեւոր օրակարգ : (18 Bld. Garibaldi):

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, գրադարանի սրահը: Rue Rabelais, 78: կարեւոր օրակարգ :

ԳԱՒԱՌԻՆ դանգատներ կը յայտնեն որ Բագրատ Մոստիկեանի մասին, մեղադրելով թէ կը չահադործէ հայրենակիցներու միամտութիւնը:

ԵՐԵԿՈՑԹ ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ
ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆԻ

Թառով կը մասնակցի Պ. ԳԱՐԵԳԻՆ :

Նոյեմբեր 6, Շաբաթ իրիկուն, Սալ Շօփէն, Փէյէլ, 252 Fbg. St. Honoré, ժամը 8.30ին :

Փութացէք ձեր տոմսերը ապահովել սովորական հասցէներէն եւ Place des Fêtes, Սափրիչ Պ. Սասունի խանութէն 14 rue Augustin Thiery, Paris (19), Երգահանդէսին օրը կիչէն փակ է:

ԽՆԶՈՑՔ ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Իսիի Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի կողմէ, Նոյեմբեր 7ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, Խրիմեան սրահի մէջ, ընկերը Ա. Պօյաճեանի մեկնումին առիթիւ: Խնջոյքին մասնակցիլ փափաքողները կրնան արձանագրուիլ մինչեւ Նոյեմբեր 4, ընկերը Ս. Գանտիլեանի եւ կամ ընկերը Սերոբեանի մօտ, 25 Ave. Bourgain, Issy les Moulineaux:

«ՀԱՑ ԵՐԳԻ ՕՐ»

19 Դեկտ. կիրակի, Salle Gaveauի մէջ:

Համերգ ազգային երաժշտութեան, Փարիզի հայկական երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ Ս. ՍԱՂԸՐԵԱՆԻ

Կիսադարեայ Ցուշամատեան

(1895—1945)

Ուղեւորութիւն մը Արգէոսէն Տաւրոս: Կը բռնադակէ կեսարիայէն, Դամասկոսէն, Հալեպէն, Երուսաղէմէն, Եգիպտոսէն, Կիլիկիայէն (գրաւում եւ պարպում) ինչպէս նաեւ Եւրոպայէն եւ Մ. Հայաստանէն զանազան հետաքրքրական յուշեր եւ դրուագներ, ազգային, ընկերային, քաղաքական եւ պատմական.— Առեւանգումի դէպքեր: Երկու ձեմբլէներ (Շուշան եւ Սօնա).— Պաշտօնական փաստաթուղթեր, պատկերներ եւ քարտէսներ: 380 մեծադիր էջ: Գին 450 ֆրանք, արտասահման 2.50 տոլար: Հեղինակին հասցէն՝ 14 rue Cadet, Paris (9):

Մօտերս յոյս կը տեսնէ՝

ՎԻՄԱՓՈՐ ՎԱՆՔԻՆ ՎԱՆԱՀԱՑԸՐ

Գործ կը փնտռէ

Հայ երիտասարդ մը որ դիտէ վերկի, զարդարանքի (տէքօրասիոն) եւ նման աշխատանքներ, ինչպէս նաեւ կը ստանձնէ իր արհեստէն դուրս որեւէ աշխատանոցի կամ գրասենեակի մէջ ամէն կարգի գործ: Շատ դիւրամատչելի պայմաններով: Դիմել վարչութեան :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ Վիլժուիֆի մէջ Bottierի քով աշխատելու համար լաւ գործաւորներ եւ coupeur մը: Լաւ վճարում :

Դիմել Bottier Jean Vanlian, 7 rue Godot du Mauroy, métro Madeleine, tél. Opé. 01-08:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme — (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 5 Novembre 1948 Ուրբաթ 5 ՆՈԵՄԲԵՐ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5686-Նոր շրջան թիւ 1097

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի ՍԿԶԲԱՆԷ ...

Երեւոյթներ, իրողութիւններ կան որոնք ա – նուշադրութեան կը մատնուին, չնդալից լուրե – րու ամենօրեայ ժխորին մէջ։ Երեւոյթներ եւ իրո – ղութիւններ՝ մէկը միւսէն պերճախօս ։

Հոկտեմբեր 28ին տօնուեցաւ Չեխոսլովաքիոյ ազատագրութեան 30ամեակը ։ Տարեդարձ մը, որ ամբողջ ժողովուրդը ոտքի կը հանէր, պատերազ – մէն առաջ։

Այս անգամ, երկրին կարգուսարքը փոխուած ըլլալով, կառավարութիւնը — բոլշեւիկեան — տարակարգ միջոցներ ձեռք առած էր։ Տօնակա – տարութեան եղանակը, մասնակցութեան ձեւերը, նշանախօսքերն անգամ ինք որոշած էր ։

Այսպէս, կարգադրուած էր որ սահմանա – փակուի հռչակաւոր «Սոքոլ»ներուն մասնակցու – թիւնը, (մարզական կազմակերպութիւն մը որ վճ – ռական դեր կատարած է Չեխոսլովաքիոյ վերա – ծնութեան մէջ եւ որուն շարքերը «զսուեցան» վերջերս)։

Կարգադրուած էր, դարձեալ, որ խանդավա – ռութեան, յարդանքի հզօրագոյն ցոյցերը չկատարուին ի պատիւ հանրապետութեան հիմ – նադիրներուն, Մասարիքի եւ Պենէշի ։

Կարճ խօսքով՝ «չերտաւորում», որպէսզի տօ – նակատարութիւնը չհակասէ օրուան պահանջնե – րուն,— նոր կարգերուն։

Դեռ աւելին։ Մասնաւոր սուրհանդակներ ճամբայ հանուած էին դէպի Մոսկուա, սպասա – պետ Սթալինի յանձնելու համար գիր մը, որ կը պարունակէ հետեւեալ նախադասութիւնը ·

— « Առանց ռուսական յեղափոխութեան 1918ին պիտի չունենայինք չեխոսլովաք հանրա – պետութիւնը » ։

Այնոնք որ քիչ – շատ ծանօթ են ժամանակա – կից պատմութեան , դիտեն թէ ինչպէս փրկուե – ցան Չեխերը, Սլովաքները, Լեհերը, Սերպերը եւ ուրիշ ժողովուրդներ, առաջին Աշխարհամարտէն անմիջապէս վերջ ։

Անոնք պիտի յիշեն թէ ինչպէս վլան կայսե – րական Գերմանիան եւ Աւստրիա – Հունգարիան ·, ճամբայ բանալով հպատակ, հարկատու, բռնի կցուած ժողովուրդներու ազատագրութեան ։

Գաղտնիք չէ, վերջապէս, թէ ինչպէս ճեղքուե – ցաւ ցարական Ռուսաստանի ճակատը, «դէպի տուն» քշելով միլիոնաւոր զինուորներ ։

« Ոչ կցում, ոչ ալ հատուցում»,— ազդարա – րած էին բոլշեւիկները։ Նշանախօսք մը որ ամէ – նէն առաջ մեր դլխուն պայթեցաւ, պարպել տա – լով արեւմտեան Հայաստանը, Տրապիզոնէն մինչեւ Երզնկա եւ Վասպուրական։ Անպաշտպան ձգելով կովկասեան Հայաստանն ալ, կարս – Ալեքսան – դրապոլէն մինչեւ Արարատեան դաշտը ։ Մինչեւ իսկ հեռաւոր Բաղում։

Եւ տակաւին թշուառականներ կան որ պա – տի՛ւ կը սեպեն սեւցնել 1918ի Մայիսեան դոյա – մարտը ...

Այդ օրերուն, իւրաքանչիւր ժողովուրդ իր ճակատագիրը կը տնօրինէր համաձայն իր կարո – ղութեան, իսկ բոլշեւիկները դերադոյն ճիգեր կը փորձէին, փրկելու համար իրենց դոյութիւնը ։

Այն ատենն որ, «յեղափոխական» գործ հա – մարած էին դնինակցութիւն կնքել քէմալական Թուրքիոյ հետ, իրրեւ ճակատագրի եղբայրներ ։

Ջղագար Զիւէրինն էր որ կ'ողջունէր Մ. Քէ – մալը, միացեալ ճակատ կազմելու համար ընդդէմ դիւցազուհի աշխարհակալութեան ...

Այս բոլոր հակասութեանց դաղտնիքը կրնանք վերլուծել , երբ նկատի առնենք հետեւեալ պա – րադան, — բոլշեւիկներուն համար ամէն բարիք, ամէն լոյս իրենց օրով կը սկսի ։

« Ի սկզբանէ ...»։ Այդ սկզբունքով ալ, կը սրբագրեն բոլոր դիտելիքները,— պատմութիւն, դրականութիւն, արուեստ, մշակոյթ ։

Այնուհետեւ այս օրինակէն քաջալերուելով է որ Մ. Քէմալն ալ վեր ի վայր շրջեցաւ ամէն բան, լե – նու թէ պատմութիւն, ապացուցանելու համար թէ Թուրքերն են Հիթիթներու ժառանգորդները, կամ արդի քաղաքակրթութեան ահռելիները ։

Բոլշեւիկները անաստուած են ի բնէ ։ Բայց իսկ եւ իսկ աստուածաբանական մեթոտներու կը հետեւին , քարացած տաճարականներ , «վար – դապետն ասաց»ներ բարդելով մարդկութեան դլխուն ։ Սպաննելով քննական, դիտական միտքը ։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ

Պարզ կոչ մը,— Սուրիոյ Հ. Մ. Ը. Մ.ը, Կ. Խաչը, Ուսուցչ. եւ Ուսանողական Միութիւնե – րը, Հալէպի Հոյս դպրոցներու Շրջ. Միութիւն – ները, Պատ. Միութիւնները, «Արեւելք» օրաթեր – թի եւ « Նայիրի» ամսագրի խմբագրութիւնները եւն. ձեռնարկեր են տօնելու դերասան Մարութ – եանի բեմական գործունէութեան երեսնամեակը ։

Ծորելեանէ աւելի՝ յարդանքի ցոյց մը, որուն արժանի է արուեստագէտը ։ Ոչ միայն իրրեւ դե – րասան, այլեւ իրրեւ հեղինակ ։

Արդարեւ, շատ քիչեր դաղափար ունին Մ. Մարութեանի դրական աշխատանքներու մասին ։

Տարիներ առաջ, երբ Ֆրանսա կը դտնուէր , կարդ մը նիւթեր մշակելով, ներկայացուց Փարի – պի եւ դաւառի մէջ ։

Այդ օրէն ի վեր , ոչ բեմը ձգեց , ոչ ալ գրիչը ։

Իր վերջին գործն էր թատերախաղ մը Կոմի – տաս վարդապետի կեանքէն, որ ներկայացուեցաւ Հալէպի մէջ ։

Առենէ մը ի վեր նոր սեռ մը կը մշակէ « Նա – յիրի»ի մէջ — Ծուլեր մեր դրոց–բրոցներուկեան – քէն ։ Այնքան համով – հոտով եւ կենդանի ։

Կարծեմ պահեստի ձեռագիրներ ալ ունի, դը – րական թէ թատերական ։

Իր դլխաւոր արժանիքներէն մէկը այն պիտի ըլլայ որ՝ Մարութեան, փոխանակ մոլորելու փարթամ եւ լպրծուն պողոտաներու վրայ, նախ – ընտրեց գործել Միջին Արեւելքի հոծ բազմու – թեանց մէջ ։

Կարգով եղաւ Պալքանները, Եդիպտոս, Ի – րան, եւ ամէնէն երկար՝ Սուրիա – Լիբանան ։

« Հրաժեշտի ներկայացում », կ'ըսէ կոչը, Նոյեմբեր 14ի տօնական հանդէսին առթիւ ։

Անշուշտ հրաժեշտ ոչ թէ Միջին Արեւելքէն, իր սիրած բազմութիւններէն, այլ առժամեայ բացակայութիւն, ուրիշ Հալէպներ ողջունելու համար ։

Զեմ դիտեր, համակրանքի ճայն մըն ալ պիտի լսէ՞ այս ինքնահաւան միջավայրէն .... Վ.Ա.Հէ

Ի՞ՆՉՊԷՍ Ի ՆԱՐԴՈՒՆԻՆ

Մեր սիրելի ընկերոջ աչքին դարմանումը կը չարունակուի նոյն բուժարանին մէջ, ուր պառ – կած կը մնայ կռնակի վրայ ։

Prof. Renard *քանի մը օր առաջ նորէն քննելով վնասուած աչքը, յանձնարարեց քիչ մը բարձրա – ցնել մահճակալին դլուխի մասը, ինչ որ որո, բարեփոխում կը նշանակէ ։*

Նարդունի այս չարաթ եւս պիտի մնայ նոյն բուժարանին մէջ· իսկ տուն վերադառնալէ վերջն ալ, մասնաւոր խնամքի կը կարօտի առ նուազն եր – կու ամիս ։

Հակառակ իր տառապանքին, միտքը անդա – դար կը դործէ ։ Շարք մը նիւթեր արդէն իսկ հա – սունցած, «կարդի» կը սպասեն ։

ԶԻՆԱՍՏԱՆԻ ազգայնական կառավարութիւնը հրաժարեցաւ ։ Կարմիր բանակը յառաջ կը խաղայ դէպի Ներս, նոր դիրքեր դրաւելով ։

ՄԻՍՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ ընդհ. ժողովը առաջին անդամ ըլլալով, Դ. օր միաձայնութեամբ քուէ – արկեց Մեքսիկայի մէկ բանաձեւը ։ Այսբանաձեւով կը խնդրուի մեծ պետութիւններէն նոր ճիգ մը վորձել, խաղաղութեամբ լուծելու համար իրենց վէճերը, «որոնք ծանր վտանգներ կը կազմեն ամ – բողջ աշխարհի համար» ։ Նորազատ Հնդկաստանի վարչապետը, Նէհրու, այս առթիւ ճառ մը խօսե – լով, առաջարկեց հետեւիլ Կանտիի սկզբունքնե – րուն, այսինքն խուսափիլ բռնութենէ, լուծելու համար միջազգային խնդիրները ։ Ինք վստահ է թէ պատերազմ պիտի չծագի, գոնէ մօտաւոր ա – պագայի մը մէջ ։

182 ԲԻԼԼՕ ԶՈՑԻ ՈՍԿԻԻ դողութեան առթիւ կեդծ ոստիկաններ կը վնասուէին, սակայն ձեր – բակալուեցաւ իրական քննիչ մը, Ժան Կրանտօ, պաշտօնեայ դատական ոստիկանութեան ։

ՈՍԿԻՆ հետղհետէ կ'իյնայ ։ Առջի օր 30—40 հազար մարդոց ներկայութեան ծախուեցաւ ։ Սակը 5800էն ի – ջած էր 5475ի ։ Տասնըհինդ օր առաջ 6200 Ֆր. էր ։

ՏԱՍԸ ապստամբներ դնդակահարուեցան Սե – լանիկի մէջ ։

Նախագահ Թրումէն վարձատրուեցաւ

304 ԲՈՒԼ 189Ի ԴԷՄ

Բոլորին համար անակնկալ մը եղաւ Թրումը – նի վերընտրութիւնը՝ իրրեւ նախագահ Մ. Նա – հանգներու ։ Ոչ միայն հանրապետականները ի – րենք, այլեւ ամէնէն վարպետ «դուշակողները» ա – պահով կը համարէին իր հակառակորդին՝ Տիւէյ ընտրութիւնը ։ Թրումընի կուսակցութիւնը (ռամ – կավար – դեմոկրատ) միեւնոյն ատեն մեծամաս – նութիւն կը չահի խորհրդարանին մէջ (երեսփ. ժողով եւ ծերակոյտ)։ Նորընտիր կառավարիչնե – րու մեծ մասն ալ նոյն հոսանքին կը պատկանի ։

Զորեքշաբթի դիշեր ուշ ատեն յայտարարուե – ցաւ քուէարկութեան արդիւնքը, որ դեռ վերջնա – կան չէ ։ Բայց Թրումընն արդէն չահած էր օրինա – կան մեծամասնութենէն չատ աւելին, 304 քուէ ։ (Օրինական մեծամասնութիւնը 266 է, 531ի վրայ)։

Ահաւասիկ երեք դլխաւոր թեկնածուներու չահած քուէները.— Թրումընի՝ 21.593.356, Տիւէյի (հանրապետական) 19.877.162, Ուոլըս (յառաջ – դիմական) 998.847 ։

Թրումընն մեծամասնութիւն չահած էր 28 նա – հանգներու մէջ, Տիւէյ՝ միայն 16 նահանգներու մէջ ։ Այս վերջինը իր պարտութեան առաւտեան անմիջապէս վերջը փութաց չնորհաւորել յաղթա – կանը, ամէն ալակերտութիւն խոստանալով անոր ։ Եւ յայտարարեց.— «Այժմ մեր գործը պիտի ըլլայ միասին աշխատիլ եւ ուժ տալ կառավարութեան, հզօր եւ ազատ Ամերիկա մը կառուցանելու հա – մար» ։ Այս առթիւ հերքեց այն զրոյցները թէ պի – տի հրաժարի Նիւ Եորքի կառավարչութենէն ։

Թրումընի երկրորդ նախագահութեան շրջանը կը սկսի 1949 Յունուար 20ին ։ Փարիզի մէջ զրոյց կը շրջէր թէ իր արտաքին նախարարը՝ Մարշըլ, պիտի հրաժարի, բայց իրազեկներ անմիջապէս հերքեցին այս լուրը ։ Յանաւանդ որ Թրումընն յաղթած էր ազդէն ։ Հարցումի մը պատասխանե – լով, Մարշըլ յայտարարեց.— « Ես եպիսկոպոսա – կան եկեղեցիին կը պատկանիմ» ։ Ըսել կ'ուզէր թէ ոչ ռամկավար է, ոչ ալ հանրապետական ։

Նոյեմբեր 2ին ընտրութեանց հետեւանքով , Մ. Նահանգներու խորհրդարանը կ'ունենայ հե – տեւեալ կազմը.—

Երեսփ. ժողով՝ 246 ռամկավար (Թրումընի) , 186 հանրապետական ։ Ծերակոյտ՝ 54 ռամկավար, 42 հանրապետական ։ Նահանգներու կառավարիչ ընտրուած են 20 ռամկավարներ, 12 հանրապետա – կաններու դէմ ։ Երրորդ կուսակցութեան թեկնա – ծուն՝ Ուոլըս, որ կը յուսար դոնէ երեք միլիոն քուէ չահիլ, ոչ իսկ մէկ միլիոն չահած ըլլալով , ուրեք ներկայացուցիչ չունի ։

Ձախակողմեան հոսանքները կ'ըսեն թէ Թրու – մընի իր ընտրութիւնը կը պարտի Ուօլ Սթրիթի (Նիւ Եորքի սակարանը)։ Իսկ ուրիշներ դիտել կուտան թէ աշխատաւոր բազմութեանց քուէները մեծ դեր կատարած են իր յաղթութեան մէջ, ո – րովհետեւ Թրումընն վերջերս բողոքած էր կարդ մը սեղմումներու եւ ցեղային խորութեանց դէմ ։

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՂԱՔԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Նախագահ Թրումընի վերընտրութիւնը խոր տպաւորութիւն, նոյնիսկ ապշութիւն գործեց քաղաքական շրջանակներու մէջ ։ Մասնաւորապէս դոհ են այն երկիրները որ կ'օգտուին Մարշըլի ծրագրէն ։ Ամերիկայ մէջ դոհ են նաեւ անոր համար որ պիտի չարունակուի Արեւմտեան Միութեան քաղաքականութիւնը, այսինքն աւելի արագօրէն պիտի կազմակերպուի արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութիւնը (Ատլանտեանի դաշինք) ։

Երբ աշխատաւորական կառավարութիւնը դոհ է, պահպանողականները չատ աւելի բախտաւոր պիտի համարին Թրումընի յաղթանակը ։

Ֆրանսայի մէջ եւս դոհ են, քանի որ երկիրը ուղղակի կ'օգտուի Մարշըլի ծրագրէն ։ Նախկին վարչապետ մը, Փոլ Ռէյնօ, իր դոհունակութիւնը յայտնելով, ըսաւ.— « Ուրախ ըլլանք որ աշխար – հը փրկուեցաւ անստուգութեան չրջանէ մը ։ Կըր – նանք ըսել թէ խաղաղութիւնը ամրապնդուած է» ։

Պ. Վիչինսկի, Մ. Մութեան ներկայացուցի – չը, «ապշեցուցիչ» դտաւ ընտրութեանց ար – դիւնքը ։

Միացեալ Ազգերու շրջանակներուն մէջ ալ դոհ կ'երեւան, մանաւանդ որ ամստուգութիւնը փա – րատեցաւ ։ Իտալիա, Վատիկան, արեւմտ. Գեր – մանիա եւս չեն ծածկեր իրենց դոհունակութիւնը ։ Արեւելեան Եւրոպայի մէջ չատեր Թրումընի վեր – ընտրութիւնը կր նկատեն «նուազագոյն չարիք մը», քանի որ Տիւէյ «աւելի ահագնու յետադի – մական մըն է, եւ երբեք ճշդօրէն չյայտնեց իր դիտումները» ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՌՈՒՄԱՆԻԱ որոշեց ազգայնացնել բոլոր հէ – ւանդանոցները, սինէմաները (200 հատ) եւն. ։

ԵԴԵՍԻՈՑ ԴԻՒՑԱԶՆԱՄԱՐՏԸ

(33րդ տարեդարձին առթիւ)

(Բ, եւ վերջին մաս)

ՊԱՏԿԵՐ Բ.

Ազատութեան ոգին յամրաբար կը հեռանայ: Զանգերը կը հնչեն, բեմը կը լուսաւորուի, պատնէշներուն մէջտեղ կ'երեւի Մկրտիչը իր գեօի ընկերներուն հետ, որոնց վրայ կը խոյանայ Սըգաւառ Եդեսիան սեւ ֆոլը ձեռքերով: Խոր լռութեան մէջ կը խօսի հերոսը:

ՄԿՐՏԻՉ.— Զինակից ընկերներ, համբերութեան բաժակը ալ յորդած է: Ամբողջ տարուան ընթացքին՝ եդեսիացին անցնող աքսորի կարաւանները, խալիլ եւ Ահմէտ պէյերու չհատուցութիւնները, հայկական նահանգներու կոտորածները, դժբախտաբար չկրցան արթնցնել մեր աղգային պետերը: Անոնք խոհեմութիւն համարեցին պատասխանը; քրիստոնէական համակերպութիւնը, քան թէ «երկաթէ չերեփ»: Աւա՛ղ, «Թէչքիլաթը Մախսուսիէ»ի վերոյիշեալ ջարդարարներ – րուն տրուած 6000 ոսկիի կաշառքն իսկ չկրցաւ փրկել մեր երկու ուսուցիչները: Ընդառաջ երթալու համար առաջնորդի թախանձանքին, նոյնիսկ ընկերներուս հետ Ս. Վանէսի լեռը քաշուեցայ, բայց կը հարցնեմ ձեզի, ի՞նչ արդիւնք ունեցաւ իրենց փիլիսոփայական քարին փորձը: Անդրանիկ Պօզանեան, Գասպար Ռոտիկեան, առաջնորդ Արտաւազդ վարդապետ, անմոռան հոգեւոր Ցարութիւն Տէր Մարկոսեան, Յուլիս 30ին ուրիշ 200 հայորդիներու հետ նահատակուելու դացին Գուտէմէի ձորին մէջ: Նոյնիսկ իմաստուն Զոհրապը ու Վարդգէսը չկրցան հետեւիլ ինծի, երբ Մահմուտ Նեդիմի տանիքէն իջայ վար վերնաք փախցնելու համար: Իրենք ալ չորս օր առաք Շէյխան Տէրէսիի ճամբան բռնեցին... Յաջորդ օր իրենց մատանիներն ու ժամացոյցները ծախուեցան եդեսիոյ չուկային մէջ: Իսկ այս վերջինը... Գարագէօլիւ չուկային մէջ: Մեր 500 դինուորները, որոնք ոչխարներու պէս ջարդուեցան երկու օր վերջ: Մեր կառուցող չարքերը նօսրացան այս ահաւոր կոտորածներով: Ամբողջ եդեսիան արիւն արցունք կուլայ: Կը հարցնեմ ձեզի, տղաք: Հիմի՞ էլ լռենք...

ԲՈՂՈՐՔ.— Երթանք, սիրելի Մկրտիչ, արիւնը արիւնով կը մաքրուի:

ՄԿՐՏԻՉ.— Մոռնէք առիւծ, թօթուէ մրրկակոծ բաշերդ: Տես, բովանդակ եդեսիան վրէժ կը դոռայ, կը պահանջէ արիւնը արիւնով հատուցանել: Արաբիոյ անապատներուն օրէնքն է այս: «Զիֆօն»ի կազմակերպութեան տղաքը դուլ ու դադար չունին: Հրեղէն կաթսաներուն մէջ կապարը կը հալի, ռումբերը կը ձուլուին դէզ առ դէզ: Վառօդի հոտը կը չոյէ մեր ռունդերը, կը զինովցնէ մեզ արեան եւ վրէժխնդրութեան ահաւոր բոնկումով: Կ'երդնո՞ւք, տղաք, կռուիլ մինչեւ վերջին շունչ:

ԲՈՂՈՐՔ.— Կ'երդնունք, սիրելի Մկրտիչ, կռուիլ մինչեւ մեր արեան վերջին կաթիլը:

ՄԿՐՏԻՉ.— Ի՛հ ուրեմն, թող իւրաքանչիւր ոք իր դիրքին դլուխն անցնի: Պաքրի Զաւուշի սպանութիւնը՝ Թասթեկելէնեանի մօր նկատմամբ ունեցած բարբարոս վերաբերումին հետեւանքով, վերջապէս Սանտրջոնց տան այս առտուան բախումը, ալ կռիւէն տարբեր ելք չեն թողուր մեզի: Կուսակալ Ալի Հայտար կը ջանայ թիւրիմացութեան վերագրել, բնականաբարմեզի թակարդելը դելու համար, բայց ես բուռն եւ հեղնական պատասխանով մը գոցեցի բերանը: Ասօքը վճռական օրէն դէնքինն է: Ոչ մէկ պարապ դնդակ: Իւրաքանչիւր հարուածի պէտք է ծիծաղով, կատակով եւ հայրենասիրական երգերով պատասխանել: Վասն մեր դիմադրահետի ապահովութեան, մեր թշնամիին կարելի եղածին չափ դէնքերը խլեցէք: Եթէ հարկ ըլլայ սուինի դիմեցէք, ակռաներով եւ եղունդներով ըզկռեցէք թշնամին, խմեցէք անոր արիւնը: Ո եւ է փսփսուք, եւ հոգեկան բեկում պիտի պատժուի մահուամբ: Մեր ոսոխը ուզեց արեան խրախճանքը սարքել, մեզի համար հարսնիք է կռիւը: Ես պիտի ցոյց տամ Գալաթօյունի սրիկաներուն, մահմետական սօֆթաներուն եւ Սուրմուճի Սիւլէյման պէկի աւարառուներուն թէ ինչպէս եդեսիոյ հայութիւնը կը պաշտպանէ իր կեանքն ու պատիւը: Դէհ, իմ քաջարի կորիւնները, մինչ աշխատեցէք զոհ մը աւելի խլել ջարդարարներու վոհմակէն եւ վերջին դնդակը վերապահեցէք ձեզի: (հայրենասիրական երգերով կը հեռանան):

ՊԱՏԿԵՐ Գ.

Բեմին ճակատը՝ խունկի գուլաներուն մէջ, Մկրտիչի մէկ հսկայ նկարը: Մըթութեան մէջ լսելի կը դառնայ «Լռեց Ամպեր»ը, որուն վերջին երաժշտները կը մեռնին. Օգոստոս 28ին բանուորները կը հաշուէին 212.000, դերիները՝ 10.250: Սաւի հանքերը մի – եւնոյն թուականներուն կը բանեցնէին 40.000 հանքագործներ, անփոխարինելի դումար մը:

Իւրաքանչիւր բանուոր Ֆրանսայի մէջ կ'արտադրէր ամսական 954 քիլօ Սեպտեմբերին, 948 քիլօ Օգոստոսին, իսկ 1947 Սեպտեմբերին 935 քիլօ:

Գործադուլները որ սկսան Հոկտեմբեր 4ին, օրական 170հազար թոն ածուխի կորուստ մը պատճառեցին (Ֆրանսական ածուխի հանքերը աղդայնացուեցան 1946ին), մօտ 620 միլիոն ֆրանքի օրական կորուստ մը, առանց հաշուելու էլեկտրականութեան, կազի եւ փոխադրութեան սեղմումները:

Աջխատանքի Ընդհանուր Դաշնակցութիւնը կը պահանջէ նախ որ ճարտարարուեստի եւ Առեւտուրին նախարարութիւնը ետ առնէ այն հրամանագիրը որ կը ձգտի պակսեցնել բացակայութիւնը: Ցետոյ կը պահանջէ 25 % բարձրացնել ապրուստի նուազագոյն աշխատավարձը:

Հակառակ 1938էն աւելի լաւ կարգուսարքին, բանուորին օրական արտադրութիւնը 1229 քիլոյէն իջած է 967 քիլոյի 1948ի առաջին երկու ամիսներուն, աւելի քան մէկ հինգերորդը, մինչդեռ բացակայութիւնները, առանց հաշուելու սովորական օրները, կրկնապատկուած էին, 1938ի 8 %էն բարձրանալով 16 %ի, 1948ին:

Վիճակագրական կառաւին համաձայն, ածուխի հանքերուն աշխատավարձը 1948ի առաջին քառորդին 17 միլիառ Ֆրանք էր, մէջն ըլլալով ընտանեկան նպաստը, իսկ 1938ի միեւնոյն ժամանակաշրջանին, 830 միլիոն Ֆրանք: Այսինքն 18 անգամ աւելի քան պատերազմէն առաջ, նկատի առնելով 14 առ հարիւրի արտադրութիւն մը 1938ի չափին վրայ, 1948 առաջին երեք ամիսներուն:

Սեպտեմբերէն ի վեր հանքագործներն ալ 15 %ի յաւելումէն օգտուեցան: Երիցութեան ատոմաճանի բարձրացումն ալ 4.4 առ հարիւր յաւելում մը կուտայ:

Այս յաւելումներով միջին հաշուով բանուոր մը, մէջն ըլլալով ընտանեկան նպաստը օրական կը շահի 1080 Ֆրանք, բաղդատմամբ 1938ի 62.20 Ֆրանքին հետ:

Աշխատավարձի վերջին յաւելումներուն հետեւանքով, Հոկտեմբեր 13ին ածուխի թոնը կ'նահակուեցաւ 3500 Ֆր., ինչ որ կը նշանակէ 18.5 առ հարիւր բարձրացում, բաղդատմամբ նախորդ դինին հետ:

Այս յաւելումները կը հաստատեն 19.5 առ հարիւր էլեկտրական հոսանքի, 21 առ հարիւր կազի, 21.75 առ հարիւր պողպատի, 14.5 առ հարիւր շաղախի եւայլն:

Ք.

ԵՈՐԲԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԸ (Անգլիա) դառնորէն կը դանգատի թէ չնութիւնը, անպարկեշտութիւնը եւ ոճիրները չափազանց աւելցած են: Ամուսնալուծումները չափ ու սահման չունին, ինչպէս եւ ոճիրները: 1938ին ոճիրներու համադումարն էր 283.000, 1947ին՝ 498.000: Անխնայ ճաղկելով նոր սերունդին բարոյական անկումը, եպիսկոպոսը դիտել կուտայ թէ սահմռկուելիները ծանր մեղք չի համարուիր այլեւս եւ անվարան կը դործածուի, պարտականութենէ մը խուսափելու կամ յանցանք մը ծածկելու համար:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ցրանսայի տնտեսական վիճակը

Թշնամի բանակին հեռանալէն ի վեր, հանքագործներու վերջին գործադուլը ամէնէն ծանրակշիռ հարուածը եղաւ Ֆրանսայի տնտեսութեան համար: Շաբաթական 900 հազար թոն ածուխի վնաս մը, կը նշանակէ ամիսը 3.600.000 թոնի կորուստ մը: Անցեալ տարուան Յունիսի, Նոյեմբերի եւ Դեկտեմբերի հանքագործներու գործադուլը արժէց 3.400.000 թոնի վնաս մը:

Ինչպէս կը բացատրէ ամերիկեան թերթի մը մասնագէտ աշխատակիցը, Ֆրանսայի տնտեսական տագնապը կը սպառնայ ամբողջ Եւրոպայի տնտեսութեան:

1947 — 1948ի հունձքը առատ եղաւ: Ցորենի հունձքը 7.500.000 թոն, գրեթէ նախապատերազմեան միջինին հաւասար, որ 8 միլիոն թոն էր, 137 առ հարիւր աւելի քան 1947ի չարազէտ հունձքը:

Այս հունձքը բաւական չէ, մարդ գլուխ 350 կրամէն աւելի հաց տալու: Սովորական պահանջին հասնելու համար, երկիրը պէտք ունի 8.500.000 թոնի, վեցուկէս միլիոն թոն հացի եւ նման ուտելիքի, մէկ միլիոն սերմնցու, եւ մէկ միլիոն այլ կորուստի:

Գալիք տարիներուն, հետեւաբար, ցանելիք հողամասերը պէտք է աւելնան: 1948ին 4.200.000 հեկտար էր, պատերազմի առաջուան 5.200.000 հեկտարի դէմ: Կառավարութեան հանած Հոկտեմբեր մէկի հրամանագրին նպատակն է մինչեւ 1952 երկարաձգել այն երաշխիքը որ տուած է, որպէսզի ցորենին դինը մնայ:

ՈՒՏԵԼԻՔ ԻՒՂԸ սպասուածին չափ լաւ եղաւ: 150.000 թոնի ուտելիք իւղի հատիկ նախատեսուած է:

ԳԵՏՆԱՅՆԶՈՐԸ բացառապէս լաւ պիտի ըլլայ այս տարի: Հոկտեմբեր մէկի նախահաշիւի մը համաձայն 16.600.000 թոն՝ է նախապատերազմեան 16.900.000 թոնի 1930—1939ին եւ 13.300.000 թոնի անցեալ տարուան դէմ:

ՇԱՔԱՐԻ ճակնդեղը այս տարի գեռնախնձորի նման չատ լաւ է: Մասնագէտներ կը հաշուեն որ 850 հազար թոն չաքար եւ վերկուքուկէս միլիոն հեքտոլիտր ալքոլ ստացուի: Գրեթէ մօտաւորապէս նախապատերազմեան արտադրութիւնը: Ամսոր չնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ չաքարի բաժնեչափը 750 կրամէն բարձրացնել մէկ քիլոյի:

ԳԻՆԻՆ.— Սեպտեմբերի լաւ օդը նպաստաւոր եղաւ խաղողի այդինեներուն թէ քանակի եւ թէ ապագային դինիին տեսակին համար. 46.800.000 հեկտոլիտր անցեալ տարուան 44.200.000 հեկտոլիտրի դէմ, որ սակայն տակաւին չատ վար կը մընայ նախապատերազմեան քանակէն (59 միլիոն հեկտոլիտր):

ՀԱՆՔԱԳՈՐԾ.— Գործադուլները, ոճիրները դանդաղեցուցին օրական արտադրութիւնը: Բաղդատմամբ 1938ի միջինին, Սաւի հանքերուն արտադրութիւնը 88ն էր, 93ի դէմ Օգոստոսին եւ 96ի Յուլիսին, Սաւի արտադրութեան 27 առ հարիւրը արտածուեցաւ Ֆրանսա, անցեալ ամսուան 27 առ հարիւրի դէմ:

Ֆրանսայի մէջ Սեպտեմբեր 25ին կային 211 հազար հանքագործներ, մէջն ըլլալով 7.900 դերիները. Օգոստոս 28ին բանուորները կը հաշուէին 212.000, դերիները՝ 10.250: Սաւի հանքերը միեւնոյն թուականներուն կը բանեցնէին 40.000 հանքագործներ, անփոխարինելի դումար մը:

Իւրաքանչիւր բանուոր Ֆրանսայի մէջ կ'արտադրէր ամսական 954 քիլօ Սեպտեմբերին, 948 քիլօ Օգոստոսին, իսկ 1947 Սեպտեմբերին 935 քիլօ:

Գործադուլները որ սկսան Հոկտեմբեր 4ին, օրական 170հազար թոն ածուխի կորուստ մը պատճառեցին (Ֆրանսական ածուխի հանքերը աղդայնացուեցան 1946ին), մօտ 620 միլիոն ֆրանքի օրական կորուստ մը, առանց հաշուելու էլեկտրականութեան, կազի եւ փոխադրութեան սեղմումները:

Աջխատանքի Ընդհանուր Դաշնակցութիւնը կը պահանջէ նախ որ ճարտարարուեստի եւ Առեւտուրին նախարարութիւնը ետ առնէ այն հրամանագիրը որ կը ձգտի պակսեցնել բացակայութիւնը: Ցետոյ կը պահանջէ 25 % բարձրացնել ապրուստի նուազագոյն աշխատավարձը:

Հակառակ 1938էն աւելի լաւ կարգուսարքին, բանուորին օրական արտադրութիւնը 1229 քիլոյէն իջած է 967 քիլոյի 1948ի առաջին երկու ամիսներուն, աւելի քան մէկ հինգերորդը, մինչդեռ բացակայութիւնները, առանց հաշուելու սովորական օրները, կրկնապատկուած էին, 1938ի 8 %էն բարձրանալով 16 %ի, 1948ին:

Վիճակագրական կառաւին համաձայն, ածուխի հանքերուն աշխատավարձը 1948ի առաջին քառորդին 17 միլիառ Ֆրանք էր, մէջն ըլլալով ընտանեկան նպաստը, իսկ 1938ի միեւնոյն ժամանակաշրջանին, 830 միլիոն Ֆրանք: Այսինքն 18 անգամ աւելի քան պատերազմէն առաջ, նկատի առնելով 14 առ հարիւրի արտադրութիւն մը 1938ի չափին վրայ, 1948 առաջին երեք ամիսներուն:

Սեպտեմբերէն ի վեր հանքագործներն ալ 15 %ի յաւելումէն օգտուեցան: Երիցութեան ատոմաճանի բարձրացումն ալ 4.4 առ հարիւր յաւելում մը կուտայ:

Այս յաւելումներով միջին հաշուով բանուոր մը, մէջն ըլլալով ընտանեկան նպաստը օրական կը շահի 1080 Ֆրանք, բաղդատմամբ 1938ի 62.20 Ֆրանքին հետ:

Աշխատավարձի վերջին յաւելումներուն հետեւանքով, Հոկտեմբեր 13ին ածուխի թոնը նահակուեցաւ 3500 Ֆր., ինչ որ կը նշանակէ 18.5 առ հարիւր բարձրացում, բաղդատմամբ նախորդ դինին հետ:

Այս յաւելումները կը հաստատեն 19.5 առ հարիւր էլեկտրական հոսանքի, 21 առ հարիւր կազի, 21.75 առ հարիւր պողպատի, 14.5 առ հարիւր շաղախի եւայլն:

Ք.

յամրաբար ներս կը մտնէ Ազատութեան ոգին, ծաղկեփունջ մը ձեռքը:

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՈԳԻՆ.— Մոխիրներ, փլփլած պատեր, արիւնի, վառօդի եւ նետած դիակներու ժանտ բոյրեր, որոնց վրայ կ'իջնէ աչքանային տեղատարափ անձրեւը, ահա ինչ որ կը մնայ յարատեւարճ եդեսիացին: Ինչ տխուր է Հոկտեմբեր 23ի այս օրը: Ծխարձակ աւերակներու մէջէն, արեան ձայնկը կը բարձրանայ վեր, ահեղնամռունչ վրէժ կը դոռայ ընդդէմ Տուղրիլ պէկի ցեղակիցներուն, թուք եւ մուր կր չպրտէ գերման միլիթարիսթ Տօքթ. Էքարթներու եւ Ֆոն Էքսֆէյլներու երեսին:

Մինակ, կորուած բովանդակ աշխարհէն, անապատի մէկ խուլ անկիւնը, 25 օր բուռ մը խկիթներով ամէհի կռիւ մղել պաշը պօղոսեաններուն, Սուրուճի պէկին 600 հոգինոց աշիրէթին, Ֆախրի փաշայի 6000նոց բանակին, որ անընդհատ գնդացիրի. թշնամիի կրակ կը տեղացնէ թլփատուրի եւ մզկիթներու բարձունքին, ահա դիւցազնամարտներուն դիւցազնամարտը որ պիտի կրնար Հոմերոսի քնարին լարերը թրթռացնել: (Ծունր դրած Մկրտիչի նկարին առջեւ, ծաղկեփունջը կը զետեղէ):

Ո՛վ պաշտելի հերոս, դուն այնքան սուղ արժեցուցիր սակայն իւրաքանչիւր հայորդիի կեանքը: Թակարդ թակարդի լարեցիր ամէհուրեք, ջարդեցիր սօֆթաները, Գալաթօյունի սինկըոր – ներն ու Սիւլէյման պէկի աշիրէթը: Խլեցիր թընդանօթներու բանալին Սաքոյի եւ Գէորգի հետ: Աւերակ ոստանին փլատակներուն տակ հիմա 5000 թշնամի դիակներ կը պառկին: Ձինքի անձնուէր ընկերներու հետ, շրջապատուած արիւնկզակ հոդաններէն, դուն կռուեցար մինչեւկէս, գնդացիրի եւ թնդանօթի դժոխային կրակին տակ, մուխին եւ բոցերուն մէջ, բաց օդէն կամ Մայր եկեղեցւոյ հնադարեան կամարներուն տակ, կոկորդ կոկորդի, թուր թրի, ծունկի եկած Քաթիլիի աւերակոյտներուն մէջ, ոսոխէն անհամար զոհեր խլելով, մինչեւ որ դնդակ մը եկաւ խոցել ծունկդ: Վիրաւոր առիւծ մըն էիր այլեւս, որ կսկիծէն եւ անզօր կատաղութենէն կը հեծեծէր: Վերջապէս, կարիճ եղբօրդ հետ մասնիչի մը զոհ դարձար, բայց յետին դնդակը ճակտիդ ուղղելէ առաջ, բազմաթիւ թշնամիներ դետին փռեցիր:

Մուկի գուլաներուն մէջէն՝ կ'ողեկոչեմ նաեւ ձեզ, ոչ Թասթեկելէնեան, Սաքօ, Սիմէան, Ալտահայոյեան, Սուճեան, Վաղարշ Մեսրոպեան, Լեւոն Զերչեան, Արմենակ Ադարեան, Տիկին Եղիսաբեթ Եօթնեղբայրեանի, Օրք. Կիմլեանի, Զիլինկիրեանի, Յակոբ Քեթենճեանի դմայլելի փաղանգին հետ, ինկար պատնէշին վրայ բոցերուն մէջ, ինչպէս բազմաթիւ անհուն հերոսներ, ազատութեան յոյսը իրենց սրտին: Մէկմէկ լուսեղէն ոգիներ, այժմ կ'ապրիք դերեզմանէն ալ անդին, յաւերժօրէն, թող հրճուի ձեր հոգին, գուր չէ անցած ձեր անձնուիրութիւնը, ձեր երազը վերածնած է իր ամփոփներէն: «Մահ՝ ոչ իմացեալ մահ է, մահ իմացեալ անմահութիւն է»:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՆՈՑՆ ԱՒՏԸ

«Բանբեր», Շքուբկարտի հայ տարագիր-ներուն շաբաթաթերթը, դառնօրէն կը գանգատի օտարախօսութեան դէմ: Այս պարագային ռուսախօսութիւն: (28 Հոկտ.).

— «Շատերը մեր նորահաս երիտասարդներէն մանաւանդ, հայերէն դիտնալով հանդերձ, հայերէն չեն խօսիր իրարու հետ: Օրուան որեւէ ժամուն, որեւէ տեղ, որեւէ առիթով եւ որեւէ նիւթի շուրջ, ռուսերէնն է որ դուրս կուգայ իրենց շրթունքներէն: Կարծէք հայերէնը լեզու եղած չըլլար եւ իրենք ալ Հայեր եղած չըլլային:

Ինչպէս ըսինք, մեր դիտողութիւնը ուղղուած է մանաւանդ երկսեռ նորահաս երիտասարդութեան, որովհետեւ երէց սերունդը, ինքը, առ հասարակ ղերծ է այդ մեղքէն: Ջերմ ըլլալով հանդերձ, սակայն, մեղսակից է երիտասարդներու գործած մեղքին: Երէցները, այսինքն այսօրուան ռուսախօս երիտասարդներուծնողքները,մեղսակից են այն տեսակէտով, որ ընտանեկան շրջապատի մէջ մանաւանդ, չեն հակազդեր չարիքին:

... Ռուսերէն կամ ուրիշ որեւէ օտար լեզու դիտնալը անշուշտ առաւելութիւն մըն է: Երանի թէ մեզմէ իւրաքանչիւրը երեք, չորս կամ աւելի լեզուներ դիտնար: Գիտնար մինչեւ անդամ դնչուներու լեզուն: Ցաղցանքը՝ այդ լեզուները դիտնալը չէ, այլ անոնցմէ որեւէ մէկը, մայրենի լեզուին զերադասելը, ազգակիցներու հետ խօսած ժամանակ: Մեր օտարախօս երիտասարդները կրնա՞ն ցոյց տալ մեզի, օրինակի համար, անգլերէն կամ ֆրանսերէն դիտցող Ռուսեր, որոնք իրարու հետ, իրենց համար օտար եղող այդ լեզուով խօսին: Կամ օտար երկիրներու մէջ մեծցած Գերմանացիներ, որոնք քէն ըրած ըլլան իրենց մայրենի լեզուին հետ: Ուրիշ հարիւր հազարաւոր տաքսիներ կան մեր չուրջը, այս երկրին մէջ. իմացե՞ք էք օր մը օրանց, որ Լեհը, Լիթուանացին, Լաթիշը եւ մինչեւ իսկ Ուքրայնացին, որ ռուսերէնին այնքան մօտիկ լեզու մը կը խօսի, իրենց մայրենի լեզուներէն զատ ուրիշ լեզուով մը խօսին իրարու հետ: Անոնք այդ բանը չեն ըրած եւ չեն ըներ, որովհետեւ իրենց սեփական արժէքներու գիտակցութիւնը եւ այդ արժէքները որդւոց որդի փոխանցելու նախանձախնդրութիւնը ունին: Հպարտ են իրենց ունեցածով եւ մինչեւ անդամ իրենց բոլոր չեն փոխեր օտարի փաչայի հետ:

Ահա այդ դիտակցութիւնը, հպարտութիւնը եւ նախանձախնդրութիւնն է որ կը պակսի երբեմն մեզի, դժբախտաբար: Սքանչելի լեզու մը ունինք, բայց կ'անտեսենք այդ սքանչելիքը: Դարերով թարմ ու կանանչ մնացած ծաղկանոց է մեր հոյակապ «Մեծասքանչ»ը, բայց անոր վրայ գուրգուրալ չեն գիտեր մեր երիտասարդները: Եւ, իրենց անտարբեր կեցուածքով, անոնց սայթաքումը դիւրացնող երէցները:

Պէտք չէ մոռնալ, որ սեփական լեզուի կորուստը, ուծացման ամենագլխաւոր պզակն է: Լեզուով օտարախօսը, մտածումով ու զգացումով ալ կ'օտարանայ, ընդհանրապէս: Ռուսախօս Հայ տղան, ռուսերէնով կը մտածէ, այդ լեզուով կը տրամաբանէ, ատով ալ կը հաշուէ, եւ, հետզհետէ կը ստանայ Ռուսի դիմադիծ ու հոգեբանութիւն: Կը դառնայ Ռուս: Արդ, եթէ նոյնիսկ անտեսենք պատմաճութեան կամ ազգային նախանձախնդրութեան պարագան, ապազգայնացման այս վտանգը միայն պիտի բաւէր, որպէսզի ամբողջն փարէինք մեր մայրենի լեզուին, մանաւանդ օտար երկինքներու տակ, ուր այնքան շատ են սպանիչ խայծերը եւ այնքան աղմուկով կ'եռայ ձուլման կաթսան»:

Ի պատիւ Լեւոն Շանթի

ՊՈՍԹՐԸՆ, 15 Հոկտեմբեր .— Ինչպէս հաղորդած էինք, առեւէ մը ի վեր Մ. Նահանգները կը գտնուի վարտակաւոր դրագէտը, ընկեր Լ. Շանթ, որ միեւոյն առեն տօրէնն է Պէյրութի Հայ Ճեմարանին:

Վերջերս Թէյասեղան մը սարքուեցաւ ի պատիւ ալեւոր հիւրին, եւ ողջոյնի ճառեր խօսեցան ընկեր Լ. Տաղլեան՝ (Հ. Ց. Դ. Կեդր. Կոմիտէ), Տիկին Ս. Տէսթէկիւլ (Հ. Օ. Միութիւն), ընկերներ Մ. Օզանեան եւ Ռ. Դարբինեան: Ընկեր Գ. Մխիթարեան եւս խօսք առնելով, պարզեց մեծ դրագէտին եւ դաստիարակին արժանիքները:

Շանթը խառնուած է 90ական թուականներու ազգային – դրական չարժումին՝ իր դրականութեամբ ու գործունէութեամբ, Պոլիսէն Կովկաս, ապա արտասահման: Իբր թատերագիր, «Հին Աստուածներ»ու, «Կայսր»ի, «Ինկած Բերդի Իշխանուհի»ի, «Օշին Պայլ»ի եւ այլ արժէքաւոր գործերու հեղինակը նոր թուական բացած է հայ բեմի պատմութեան մէջ, դաղափարապաշտ դիծ մտցնելով մեր թատերական դրականութեան մէջ: Հաւատքի մարդ է Շանթ, որ կեանքին հետ է միշտ, բայց կը ձգտի մարդիկը կեանքին վեր, դաղափարականներու տանիլ, երաղներու հասնելու ձգտումը խորացնելով անոնց մէջ: Կեանքը երաղներով գեղեցիկ է եւ անոնց հասնելու ձգտումը կ'արժէքաւորէ մարդը:

Քիչ անդամ այնքան չնորհներ կեդրոնացած կ'ըլլան մէկ անձի վրայ: Այս քիչ անձերէն է Շանթ որ դրագէտ ու թատերագիր ըլլալէ զատ, մեծ դաստիարակ մըն է: Պոլիս, Կովկաս, արտասահման եւ ահա 20 տարիէ ի վեր Լիբանանի մէջ, կրթական չքեղ առաքելութեան մը նուիրուած է:

Ամէնէն վերջ խօսեցաւ Լ. Շանթ: Սրտագին չնորհակալութենէ եառք, իր հաւատքն ու հպարտութիւնը յայտնեց հայ ժողովուրդին հանդէպ, որ երկու հազար տարիէ ի վեր կը մաքառի իր դոյութեան ու ազգային նկարագրի պահպանման համար: Յայտնեց թէ բոլորս կը զգանք, որ մեր պատմութեան այս դժուարին օրերուն մէջ, մեր մեռ սերունդը մեր ձեռքէն կը սահի: Մեր հայրենիքը դժուարին կեանք մը կ'ապրի: Արտասահմանը, ցրուած աշխարհի չորս ծագերը, կը զգայ արտաքին այն դժնդակ պայմանները, որոնց ճնշման տակ կ'ապրի մեր ժողովուրդը, մանաւանդ մեր մեռ սերունդը: Բոլորս անշուշտ ցաւ կը զգանք, այս զգան իրականութեան առջեւ: Բայց ցաւ զգալը բաւական չէ եւ չի կրնար որեւէ կերպով դարմանել աղէտը, եթէ հակազդեցութեան չդիմենք, եթէ չկռուինք վտանգին դէմ. չմաքառինք: Մեր ժողովուրդը 2000 տարի է որ կը մաքառի, ըսի, աւելցնեմ որ մեր պատմութեան մէջ երբեք այնքան անհրաժեշտ չէ եղած այդ մաքառումը, որքան այսօր, երբ վտանգի տակ է մեր երիտասարդութիւնը ընկղմելու վրայ՝ շատ մեծ երկիրներու մէջ:

Թօսելով Հայ Ճեմարանի կատարած դերի մասին, ընկեր Շանթ յայտնեց որ, թէեւ ան Պէյրութի մէջ կը գտնուի, բայց համահայկական գործ կը կատարէ, որովհետեւ Ճեմարանի աշակերտները ու աւարտականները կը ցրուին դպրոցներ եւ Հայու ոդին ու հայ մշակոյթի լոյսը կը տանին իրենց հետ: Շուրջ 200.000ի հոգ հայութեան մը կեդրոնին մէջ հաստատուած, Հայ Ճեմարանը որուն քսանամեակը կը լրանայ յառաջիկայ տարի, միակ կրթական հաստատութիւնն է, որ գաղափարապաշտ երիտասարդներ կը հասցնէ, — գրող, ուսուցիչ, գործիչ եւ զանազան ասպարէզներու մէջ գործող պարկեշտ քաղաքացիներ: Աւելի քան 100 աւարտականներ տուած է ան մինչեւ այսօր նոյնքան ալ կիսաւարտներ (1—2 տարիով պակաս) եւ աւելի քան 800 աշակերտներ Ճեմարանի դասընթացքներէն անցած են, իրենց հետ տանելով Ճեմարանի չունչը: Ճեմարանականները իրենց յատուկ դրոշմը ունին, դաղափարական են, գործած եւ ազգային կեանքի հանդէպ հաւատաւոր:

Այս առթիւ տեղեկութիւններ հաղորդելով Ճեմարանի նոր չէնքի մասին, ըսաւթէ դիչերօթիկը պիտի վերաբացուի, նաեւ մանկապարտէզ մը:

Անմիջապէս յանձնախումբ մը կազմուեցաւ, նիւթական միջոցներ ճարելու համար:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՎԻԵՆՆԱՑԻ ԳԱՂՈՒԹԸ ԵՐԿՆ ԵԻ ԱՑՍՕՐ

Պոլսոյ Թերթի մը Թուրք Թղթակիցը, Պ. Ուրբատ, մանրամասնօրէն կը նկարագրէ Վիէննայի հայ գաղութին անցեալն ու ներկան: Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը —

Վիէննայի հայ համայնքին ծագումը կ'երկարի մինչեւ քանի մը դար ետ: Մասնաւորաբար 1922էն վերջն է որ հայութիւնը ստուարացաւ: Այդ Թուականէն առաջ Վիէննայի մէջ միայն 100 Հայեր կային, իսկ այսօր 300 էաւելի է անոնց Թիւը, որովհետեւ 1940ին Գերմանները պարտաւորիչ կերպով զրկած են արհեստագէտներ եւ այլ մասնագէտներ: Այս 300ին 100ը բանուորներ եւ մասնագէտներ են, քանի մը բժիչկ, 15ի չափ համալսարանական ուսանողներ: Մնացեալները կը զբաղին գորգի վաճառականութեամբ, գորգի մաքրութեամբ եւ նորոգութեամբ:

Այս 300 Հայերուն կարեւոր մասը հպատակութիւն չունի: Մէկ մասը Նանսէնեան անցագիր ունի: Կան Պարսկահպատակներ, Աւստրիահպատակ, Լիբանանեան հպատակ եւ Թրքահպատակ:

Անոնք ունին մատուռ մը: Ցայտնի վաճառական Զատէեան իր զաւակը մկրտելու համար Սուչովայէն կը կանչէ 1912ին Աբրիստակէս Ֆէսլեան քահանան: Այդ միջոցին համայնքը հանգանակութիւն կատարելով կը հիմնէ ներկայ մատուռը, որուն դիմաց կայ նաեւ հանգստարան մը:

Հայ համայնքը ունի նաեւ Միութիւն մը, որ կը հոգայ հանգստեան տուներու, ծերանոցի եւ այլ կարիքներու հոգը: Ունի նաեւ Ազգային Վարչութիւն մը, որ կը հոգայ կրթական գործերը: Կայ նաեւ Կիրակնօրեայ Վարժարան մը, որ կը հետեւի Մխիթարեան Միաբանութեան ծրագրին: Ունի նաեւ Մարմնակրթական Միութիւն մը, որ կը հոգայ մարզական գործերը:

Վիէննայի հայ համայնքը ունի նաեւ Ազգային Ժողով մը, որ կը կազմուի 15 անդամներէ: Ժողովականները ընտրուած են 3 տարիով: Ժողովը կը գումարուի ամիսը մէկ անգամ: Ժողովը կը հոգայ համայնքի ամէն տեսակ գործերը: Ունի նաեւ Ատենապետ մը, Ատենադպիր մը, Գանձապահ մը, Ուսումնական Յանձնախումբ մը, Ընտանեկան Յանձնախումբ մը, Մարմնակրթական Յանձնախումբ մը, Ընդհանուր Ժողովներ կը գումարուին տարին երկու անգամ, Ընդհանուր Ժողովներուն կը ներկայանան 100 հոգի, Ժողովականները կը ներկայանան 12 հոգի, Յանձնախումբերը կը ներկայանան 5 հոգի:

Վիէննայի հայ համայնքը ունի նաեւ Ազգային Վարչութիւն մը, որ կը հոգայ կրթական գործերը: Կայ նաեւ Կիրակնօրեայ Վարժարան մը, որ կը հետեւի Մխիթարեան Միաբանութեան ծրագրին: Ունի նաեւ Մարմնակրթական Միութիւն մը, որ կը հոգայ մարզական գործերը:

Վիէննայի հայ համայնքը ունի նաեւ Ազգային Ժողով մը, որ կը կազմուի 15 անդամներէ: Ժողովականները ընտրուած են 3 տարիով: Ժողովը կը գումարուի ամիսը մէկ անգամ: Ժողովը կը հոգայ համայնքի ամէն տեսակ գործերը: Ունի նաեւ Ատենապետ մը, Ատենադպիր մը, Գանձապահ մը, Ուսումնական Յանձնախումբ մը, Ընտանեկան Յանձնախումբ մը, Մարմնակրթական Յանձնախումբ մը, Ընդհանուր Ժողովներ կը գումարուին տարին երկու անգամ, Ընդհանուր Ժողովներուն կը ներկայանան 100 հոգի, Ժողովականները կը ներկայանան 12 հոգի, Յանձնախումբերը կը ներկայանան 5 հոգի:

ԹՈՐՈՍ ԼԵԻՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Գ.

ԽՆԱՄԱԿԱԼ ԶԵՌՔԸ

— Ամէն համարձակութիւն ինձմէ՞ կը սպասես:

— Ես որ կը կարծէի Թէաշխարհիս վրայ բան մը չկար որ դիս չփոթէր եւ վախցնէր, ինքզինքս փոխուած կը զտնեմ:

Ես՝ որ երեք կայսեր զահոյից առջեւ սրտի սրտի մը չունեցայ. ի՞նչ եղայ չեմ գիտեր: Հի – մա տղու մը պէս կը դողամ առջեւդ, ի՞նչ է աս:

— Աս կը նշանակէ որ դուն դեռ տղայ ես եւ պէտք է քու դաստիարակութեանդ վրայ հսկեմ ես: Այս երեկոյ ուրեմն կերակուրէն վերջը կը տեսնուինք, երբ ամէնքը պառկին:

Եւ աս ըսելով՝ ձեռքը տուաւ որ համբուրէ եւ դնաց անհետացաւ ու դնաց: Իսկ Թորոս մնաց հոն՝ այն դրան առջեւ բոլորովին փոխուած մարդ մը. սիրտը նոր, անծանօթ զուարթութեամբ մը զեղուն եւ խաւար աշխարհ լուսաւոր եղած էր իրեն համար. երեկոյեան արեւի վերջին ճառագայթները վճիտ ոսկեղէն էին, ծառերու եւ ծաղիկներու կանանչը շատ աւելի գեղեցիկ էր քան մէկ քանի ժամ առաջ, օդը առողջ եւ թեթեւ է չնչելու ու վերջապէս, երբ պատուհանէն վար նայելով տեսաւ Բարկէնը, այնչափ իրեն դեղեցիկ երեւցաւ իր փշոտ եւ հաստ յօնքերով եւ իր չիսուն կորովի տարիներով՝ որ եթէ չամչնար պիտի ցատկէր եւ համբուրէր:

Բայց ինքզինք զսպելով ակնարկեց որ վեր դայ:

ԳԼՈՒԽ Դ.

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ՎԻՃԱԿԸ

Թէպէտ դուարթութիւնը կը փայլէր Թորոսի բոլոր կերպարանքին վրայ, թէպէտ ամէն պատրաստութիւն ունէր խօսելու՝ քան լսելու, բայց Բարկէնի լուրջ եւ ախուր կերպարանքը առժամ – եայ ազդեցութիւն մը ըրին սրամիտ երիտասարդին վրայ՝ որ իր տարիքէն անհամեմատ վեր էր իր քան տարիներուն մէջն ալ:

Բարկէն, թէպէտ հազիւ թէ պարզ կարդալ եւ անունը ստորագրել միայն դիտէր, արտաքոյ կարգի խոհուն, անհամեմատ ուժով, տոկուն եւ ամլոնջ, պատերազմի մէջ անդրդուելի, հաւատարիմ եւ նախանձայոյզ ազդասէր մարդ մըն էր:

Թորոսի եւ Լեւոնի յաջողութեանց անթոյլ դործակից եւ առաջինին պաշտող՝ յիշատակին երկրպագու կրօնամոլ, միտքը դրած էր որ եթէ Թորոս երկար ապրէր, անտարակոյս Կիլիկիոյ անկախութիւնը այն ողորմելի վիճակին չէր իյնար. ուստի, Լեւոն իրեն համար քաջակորով երիտասարդ մըն էր, զուրկ այն խորագիտութենէնեւ նախատեսութենէն, որ իշխանի եւ զօրավարի առաջին յատկութիւններ են:

Բայց, որովհետեւ հաւատարմութեան մէջ անդրդուելի էր, խնդրեց Լեւոնի ծառայութեանմէջ մտնել եւ անոր դերութեան անբաժանելի ընկերը եղաւ, բանտին մէջ երկրորդական անձեր էին իրեն համար Լեւոնն ալ, Ռուբէնն ալ, ամէնքը երկու եղբայր նման կը գտնէին իրարու, ինք Թորոսի եւ իր եղբօր մէջ անբաւ հեռաւորութիւն կը գտնէր:

«Ռուբէն, կ'ըսէր, հօրը ճիշդ զաւակն է, ուժով, թեթեւամիտ, քաջ՝ մինչեւ յանդգնութեան եւ հրաշագործութեան ծայր վտանգին մէջ, որ կրնան զինք երբեմն յուսահատութեան տանիլ. բայց պզտիկը, ոհ, իր գլուխը երբեք չպիտի կորսընցնէ, իր հօրեղբօրը պէս պիտի ըլլայ՝ անյոյս վիճակներու մէջ անխռով եւ հնարագէտ»:

Ուստի, Թորոս իր հայրենասէր յոյսերուն զաւակն էր:

Ոչ Ռուբէնի աչազրաւութիւնը եւ մահը եւ ոչ Լեւոնի վախճանը՝ որ զինք տիրեցուցեր եւ դառնացուցեր էին, կարելի էր բաղդատել Թորոսի փոքրիկ մէկ հիւանդութեան հետ, ուր Բարկէնն ինքզինք կը մոռնար, ալ պարտաւորութիւնը չէրոր անքուն կը հսկէր պատանիին անարին քով, այլ դորովագութ մօր մը աչալրջութիւնն էր. մինչեւ իր խոշոր եւ հաստ ձայնը դայլայլիկ մը առնել կը ձեւանար եւ կը փափկանար. եթէ կարելի ըլլար, իր ահագին ձեռքերը նաեւ պիտի մանրանային՝ երբ դեղին սկահակը իրեն կ'երկնցնէր. այնչափ հոդ կը տանէր զինքը խնամելու եւ տածելու ժամանակ:

ԾԵՐՆՆՑ.

տուրը: Արդի հոգեւոր հովիւ եղիչէ Հայր Իւթիւճեան 1908ին Պոլսէն ղրկուած է Պուքովինայի Սուչովա քաղաքը, ղրաղելու համար 15 որբ տղոց դաստիարակութեամբ, որոնց հոգը ստանձնած էին հարուստ Հայեր: Ա. համաշխարհայինին պատերազմին մատուռը փակ մնացած է, իսկ 1925ին վերաբացուած: Ամէն կիրակի կրօնական պաշտամունք կը կատարուի:

Գիան տարուան մէջ ունեցած են 107 մահ, 71 նոր ծնունդ, 60 ամուսնութիւն:

Համայնքին կողմէ մատուռին եղած տարեկան յատկացումը 5000 ֆրանկ է:

Պատերազմին միջոցին գաղութը մեծ վնասներ կրած է: Ռումբի զոհ գացած են 10ի չափ հայ աշխատաւորներ, իսկ 1945ի Ապրիլի ղէպքերուն զոհ գացած է Տիկին Ակիւլինէ Թէքէեան: Մատուռը քանի մը անգամ ռումբի հարուածներ ստացած է, բայց աղօթատեղին հրաշքով վերծ մնացած է վնասէ:

Ֆրանսայի ներքին նոգերը

ԲՌՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Ինչպէս դիտել կուտան տեղական թերթերը, աշխատանքը վերսկսելով հանդերձ, բռնութիւնները եւ վնասարար ձեռնարկները կը շարունակուին ածխահանքերու եւ ուրիշ ճարտարագործութեանց մէջ: Նախարարական խորհուրդը Դշ. օր սկզբունքով որոշեց խստացնել պատժական օրէնքը, զօրացնելու համար պետութեան հեղինակութիւնը:

Վարչապետը, Պ. Բէյոյ, առջի օր ճառ մը խօսելով Սէնի արմատականներուն առջեւ, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը պիտի չարունակէ իր ջանքերը, բարւոքելու համար տնտեսական կացութիւնը: Անխնայ պիտի չարունակուի պայքարը չարաշահութեան դէմ: Անդրադառնալով բանուրական խլրտումներուն եւ համայնավար կուսակցութեան բռնած դիրքին, վարչապետը յայտարարեց.

— «Ոչ ոքի համար գաղտնիք է թէ համայնավար կուսակցութիւնը իշխանութեան կաթօռը կը քաշէ: Ան կառավարութեան անդամ էր մինչեւ 1947ի գարունը, բայց նետեց ժողովրդապետական դիմակը եւ վճռեց նուիրուիլ յեղափոխական գործունէութեան: Առաջին անգամ ըլլալով արհեստակցական միութեանց պատմութեան մէջ, քաղաքական կուսակցութիւն մը, որ իրրեւ թէ ժողովուրդը կը ներշնչուի, վճռած է գիտակցօրէն ոչընչացնել բանուոր դասակարգին աշխատանքի գործիքները: Դեռ աւելին,— ան մոռցաւ թէ այս դրամագլուխը այլեւս ստացուածքը չէ առանձնա-չնորհեալ դասակարգի մը, այլ բոլոր Ֆրանսացիներուն, չնորհիւ աղգայնացման օրէնքին: Ահա թէ ինչու ահուսարօսաւի գործադուլները դարձած են ճշմարիտ եղեռնագործ մը երկրին դէմ»:

Նոյն օրը ներքին նախարարը, Պ. Ժիւլ Մոք եւս ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը «խորտակեց համայնավար կուսակցութեան բռնութեան, եւ երբեմն ահռելի սարսափի կարգուսարքը: Կառավարութիւնը պիտի չարունակէ ուժգնօրէն գործել ոչ միայն անոնց դէմ որ կը բռնաբարեն օրէնքը — ուրիկ ալ եկած ըլլան — այլեւ անոնց դէմ որ կը չահագործեն թշուառութիւնը, հարստահարով խայտառակօրէն եւ բարձրացնելով ապրուստի գիները»:

★ Պաշտօնական տեղեկագրի մը համաձայն, 715 հոգի ձերբակալուած են ածխահանքերու փրկութեան համար կատարուած գործողութեանց ընթացքին: Առանց հարիւրը օտարականներ են: Ազգէն իսկ արտաքսուած են 40 օտարականներ:

★ Տեղական թերթերը կը գրեն թէ խորհրդարանի չատ մը պղեղիչ անդամները համաձայն են որ անմիջապէս ձերբակալուին կարգ մը համայնավարներ, որոնք վարիչ դեր կը կատարեն կուսակցութեան եւ Աշխատանքի Դաշնակցութեան մէջ, բայց կարգ մը նախարարներ, մանաւանդ պէտք է վարչական ները կը վարանին: Առ այժմ պիտի պատժուին անոնք որ յանցանքի վրայ կը բռնուին:

★ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը այժմ ամսական 15.500 ֆրանք կը պահանջէ, իրրեւ նուագաղդոյն ապրուստ: o

ՆՈՒԷՐՆԵՐ.— Ֆր. կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Պ. Տէր Գէորգեանէ 2000 ֆրանք, Տիկին Բարիկեան հազար, ի նպաստ Օգնութեան կայանին, Տիկին Վ. Մելքոնեանէ հազար ֆրանք, Պ. Փափազեանէ 2000, իր մօր մահուան տարելիցին առթիւ:

Ողբացեալ Պ. Սերոբէ Տիրատուրեանի մահուան առթիւ իր բարեկամներէն փոխան ծաղկեպսակի 1800 ֆրանք ձեռամբ Պ. Գարագէօզեանի: Ընկերուհի Փափազեանէ հազար ֆրանք ի նպաստ անտէր երիտասարդի մը:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՑԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 21ին:

Առաջին անգամ ըլլալով GRAND PALAISի մէջ:

×

ՎԻՆՆԻ ՄԷՋ.— 14 Նոյեմբեր, կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին, Théâtre Municipalի սրահին մէջ: Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի 7 Նոյեմբեր, Salle St. Josephի մէջ, Bld. des Adieux, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին:

Կը խօսի ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ.— Նոյեմբեր 13ին, շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Salle dse Fêtesի ընդարձակ սրահին մէջ:

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՔԻՐԻՃՃԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ ՄԻՍԱԿ ՄԻՐԶԷ:

Ներկայ պիտի ըլլան տեղական իշխանութեանց եւ ընկերվարական «Bureau Féderal»ի պատուիրակները:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ԱՂՔԱՏԱՆՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Խճողումի տեղի չտալու համար, տեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Ամէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Զիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Peris (2). Tél. Cen. 48 - 51:

Տէր եւ Տիկին Մ. Տէրտէրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հ. Բանիկեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Զաւէն Տէտոյեան եւ զաւակները, Պ. Վաղինակ Քէօսկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սեդրակ Հիսայեան եւ զաւակները, Պ. Սահակ Կէչիրեան, խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր եւ աղգականին

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԲՈՒՀԻ ՏԷՏՈՑԵԱՆԻ
(Ծնեալ Հիսայեան)

մահը՝ որ տեղի ունեցաւ Նոյեմբեր 2ին, 67 տարեկան հասակին:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այս օր ուրբաթ, 5 Նոյեմբ. ժամը 10.30ին: Հաւաքուիլ Իսիի գերեզմանատունը:

ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ

Ֆր. կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը ի պատիւ իր ժրաջան անդամուհիներէն ընկ. ԱՏՐԻՆԷ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ, թէյասեղան մը սարքած է, ատնոր փարիզին մեկնումին առթիւ, այս երկուշբ. ժամը 3—7, Սալ Վօլթէրի մէջ, Place d'Odéon: Կը հրաւիրուին Փարիզի մասնաճիւղի բոլոր ընկերուհիները:

Համեղ կերակո՞ւր

ՄԻՄԻԱՑՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

ԼԻԼԱՆ.— AUX LILAS

Կրնայ հրամցնել ձեզ մաքուր եւ մխեւնոյն ատեն մատչելի:

Այս օրուընէ փորձեցէք 24 St. Lazare, Paris (9): Métro Trinité կամ Notre Dame de Lorette:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Օննիկ Հայրապետեան, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Մեթելեան եւ զաւակները իրենց խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով, հեռագրով եւ ծաղկեպսակով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին այրի տիկին ՎԵՐԳԻՆԷ ՔԷՕԼԷԵԱՆԻ մահուան առթիւ: Մասնաւոր չնորհակալութիւն Պ. Թադեոս Այվազեանի եւ Ֆ. Կ. Ա. Մուլինոյի եւ Իթալիի մասնաճիւղերուն:

ՁՈՒԻՇԱՅԻՔ.— Այս վերջին քանի մը չաբաթներու ընթացքին կարգ մը խաչագողներ, իրրեւ թէ արտասահմանէն եկած՝ խանութները եւ տուները կ'այցելեն դրամ կը չորթեն զանազան պատմութիւններով:

Կը խնդրեմ «Ցառաջ»էն հրատարակել այս երկտողը, որպէսզի բարեմիտներ չխաբուին:

Իրազեկ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ.Ց.Դ. ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8ին «Ա. Ազատամարտ» ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատետրերով:

ՓԱՐԻԶԻ Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդի «Ազատնեան» խումբի դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի ժամը 9ին, Sociétés Savantesի մէջ: Կը խօսի ընկեր Բենօ: Նիւթ՝ «Կովկասեան ժողովուրդներու համառօտ պատմութիւնը»: Ժամը 8—9 հայերէնի դասընթացք, Տիկին Զիթունիի կողմէ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ.Ց.Դ. «Բրնստափոր» են թակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Palais de la Chopeի սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: (18 Bld. Garibaldi):

ԼԻՈՆ.— Հ.Ց.Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, գրադարանի սրահը: Rue Rabelais, 78: Կարեւոր օրակարգ:

ԼԻՈՆ.— Տէր եւ Տիկին Մխսաք Մխրզկ ուրախութեամբ կը ծանուցանեն ծնունդը իրենց երկրորդ զաւկին՝ ԱՐԱ — ՄՈՎՍԷՍԻ (30 հոկտ. 1948):

ԵՐԵԿՈՑԹ ԳԱԻԱՌԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆԻ

Թառով կը մասնակցի Պ. ԳԱՐԵԳԻՆ:

Նոյեմբեր 6, Շաբաթ իրիկուն, Սալ Շոփէն, Փէյէլ, 252 Fbg. St. Honoré, ժամը 8.30ին:

Փութացէք ձեր տոմսերը ապահովել սովորական հասցէներէն եւ Place des Fêtes, Սափրիչ Պ. Սասունիի խանութէն 14 rue Augustin Thiery, Paris (19), Երգահանդէսին օրը կիշէն փակ է:

ԽՆԶՈՑՔ ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒՀԻՆՈՑԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Իսիի Հ.Ց.Դ. Զաւարեան կոմիտէի կողմէ, Նոյեմբեր 7ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, Մրիմեան սրահի մէջ, ընկեր Ա. Պօյաճեանի մեկնումին առթիւ: Ինչպէսին մասնակցիլ փափաքողները կրնան արձանագրուիլ մինչեւ Նոյեմբեր 4, ընկեր Ս. Գանտիլեանի եւ կամ ընկեր Սերոբեանի մօտ, 25 Ave. Bourgain, Issy les Moulineaux:

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS
Ռ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ
10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54
Ձոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ձերմակեղէններու, մասնաւորաբար չրջուն վաճառորդներու համար:

Գործ կը փնտռէ
Հայ երիտասարդ մը որ դիտէ ներկի, զարդարանքի (տէքօրասիոն) եւ նմանօրինակ աշխատանքներ, ինչպէս նաեւ կը ստանձնէ իր արհեստէն դուրս որեւէ աշխատանքի կամ դրասենեակի մէջ ամէն կարգի գործ: Շատ դիւրամատչելի պայմաններով: Դիմել վարչութեան:

Rhum Miami
GRAND ARÔME
48°
le degré le plus fort, l'arôme le plus fin.

« ՇԻՐԱԿ » հռչակաւոր Օդնիկ մենաշնորհիւ տէր կռանտ Տիսթիլըռի տիւ փառ Հաստատութեան ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ՈՄՔ, որ բոլոր փափկաճաշակներու —— փառաց ըմպելին է: ——

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԵԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 6 Novembre 1948 Շաբաթ 6 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Տ. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5687-Նոր շրջան թիւ 1098 խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ ԴԻՆ 6 ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐՈՒՍԱՂԷ՛Մ, ԵՐՈՒՍԱՂԷ՛Մ...

Դեռ վերջերս էր որ, նամակագիր մը կը հաղորդէր.— «Մէկ կողմդ զերեզման, միւս կողմդ անկողին»:

— « Տեղ չկայ որ մեռելները թաղենք : Հազիւ կարելի կ'ըլլայ փոսեր փորել եւ թաղել մեր սիրելի ժողովուրդին զաւակները ...

« Վաճառի ժողովուրդը հետզհետէ կը քաշուի : Օրական մէկ ժուռ կէս օրուան կերակուր կը տրուի **837** պատսպարեալներու, որոնց թիւը հետզհետէ կ'աւելնայ» :

Ամենավերջին լուրերը կարդացիք անցեալ կիրակի :

Վանքին լոսաարարապետը, Եղիշէ վարդապետ, որ վերջերս Պէյրութ հասած էր, կը պատմէ թէ Մայիս 14էն ի վեր 200ուն մարդ իյնած են վանքին վրայ : Զոհերու թիւը՝ 16 մեռեալ, 165 վիրաւոր: «Նախուա չէնքերը վնասուած են, բոլոր դուռները եւ պատուհանները խորտակուած : Վնասը՝ 250.000 լիր. ոսկի» :

Վարդապետը 2000 կը հաշուէ պատսպարեալներուն թիւը, որոնց հազարին պարենաւորման հոգը իյնած է Միաբանութեան վրայ: Թէպէս այս թիւը հասած է 1500ի, քանի որ ունեւորներու նիւթական միջոցներն ալ հետզհետէ կը սպառին :

Եղրակացութի՞ւնը — ահաղանգ մը .

— « Սպառելու մօտ է վերջին լուման: Միայն համազգային հանգանակութիւն մը կրնայ փրկել Երուսաղէմի մէջ ծուարած Հայերը՝ անօթութեան ճիրաններէն » :

Երուսաղէմէն դուրս ալ կան ցիրուցան Հայեր, նոյնքան կարօտ օգնութեան,— Հայֆայի մէջ 225 հոգի, Եաֆայի մէջ 350, Բեթղէհէմի մէջ՝ 200 եւն.: Իրենք ալ անստուգութեան զոհեր :

Տակաւին չենք հաշուեր փախստականները, որոնք ապաստանած են Սուրիա – Լիբանան, եւ որոնց չատ քիչերը աղգականներ կամ նիւթական միջոցներ ունին :

Ուրեմն, բախտաւոր դաղութներուն կ'իյնայ օգնութեան հասնիլ, կազմակերպել սպասուած հանգանակութիւնը: Գոնէ տաք ապուր մը, հագուստ – կապուստ ճարելու համար:

Առաջին առթիւ երկու կարեւոր դումարներ ղրկուեցան Եգիպտոսէն եւ Ամերիկայէն, Բարեգործականի եւ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանի միջոցաւ :

Այդ դումարները չատոնց հալած են, եւ լուր չունինք նոր առաքումներէ :

Գալով հանգանակութեան, ոչ թէ համազգային չարժում, այլ մասնակի ձեռնարկ մը անգամ չարձանագրուեցաւ, մինչեւ այսօր :

Քանի մը կոչեր եւ նուէրներ՝ ամերիկեան թերթերուն մէջ: Իսկ այստեղ՝ սովորական պնակ մը ժամուն դուռը, եւ մամուլին հաղորդուած կոչ մը :

Մինչդեռ, ճիշդ ժամանակն էր որ ամէնէն առաջ խօսքէն գործի անցնէին բարեպաշտներն ու հաւատացեալները,— անոնք որ Հայ. Եկեղեցի, Էջմիածին, Երուսաղէմ կը հոլովեն օրն ի բուն :

Ժամուն դուռը պնակ դնել եւ «անտես մի առնէք» փոխել մեքենաբար՝ կը նշանակէ հեգնել աղէտեալներուն տառապանքը : Բուն բառով՝ խուսափիլ տարրական պարտականութենէ մը :

Միայն ժամուն «բոլորտիքեանները» եթէ ձեռք ձեռքի տային, չատոնց չօչափելի դումար մը դոյացած կ'ըլլար :

Եկեղեցին ինք եթէ տասը հարեանիքի եւ տասը յուղարկաւորութեան դիները տրամադրէր, մէկ ամսուան ուտելիք ճարած կ'ըլլար Երուսաղէմի վանքին մէջ կծկուած դժբախտներուն :

Այս կամ այն հոգը պէտք չէ պատրուակ ծառայէ, ձգձգելու համար եղբայրական, անմիջական օգնութեան ձեռնարկը :

Եկեղեցասէրները իրենք անչուչտ կ'ըմբռնեն թէ այս օգնութիւնը բարոյապէս ալ պիտի բարձրացնէ մեր վարկը :

Չէ՞ որ դարաւոր իրաւունքներ , աւանդութիւններ ունինք այդ միջազգային ոստանին մէջ , եւ հարեւանները չորս աչքով կը դիտեն, կը դատեն մեզ :

Թող չըսեն թէ յանկարծ խեղճացանք, դարեր դիմանալէ եւ մեր դիրքերը պահելէ վերջ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՏԱՐՈՆԸ ԻՐ ԵՐԳԵՐՈՎ

Միջնաբերդ արի արանց , ժառանգորդ Մամիկոնէից , պատմական Տարոնը բացառիկ համբաւ կը վայելէ նաեւ իր երգերով : Իր սէրերով:

Սէր հայրենիքի: Եւ միւսը , գլխագիր Սէր:

Կայներ ես իգիդ , խաղող կու բաղես,
Շամամ ծրծերով շաբար կու մաղես
Ալմաստ բիչաղով գիմ սիրտ կու տաղես :

Նոյնքան միամիտ եւ թրվռուն .

Զի՞նչ ու զինչ տամ լողուդրչուն,
Լուսնյակ գիշեր պագ մը տրուի,
Հետ էաւ, հետ համբերցաւ
Հետ եհաւ ծամկալ ծովէն :

Այսքանը՝ յիշողութեամբ: Անչուշտ աւելի սիրուն եւ սպրսուռն եղանակներ պիտի լսենք այսօր , չաբաթ , երբ Տարոնի հարազատ զաւակը, Արմենուհին հրամցնէ իր առաջին երգահանդէսը:

Ինչպէս Հայրենասիրական , յեղափոխական կանչերը , այս ժողովրդական երգերն ալ ամէն բանէ առաջ սիրտ կը բանան :

Անոնք աղաղակներն են ժողովուրդի մը որ դիտէր պահել իր բարոյական կորովը , ամէնէն եղերական օրերուն անգամ : Որ դիտէր ծերգելով մեռնիլ :

Ոչ. երգել՝ ապրելու համար: Ճակատը բարձր եւ աչքերը բաց :

Ձեր հոգին ու աչքերն ալ չէ՞ն տառապիր պայծառութեան նոյն կարօտով ...

Մանաւանդ այս մռայլ օրերուն :

ՎԱՀԷ

Գործադուլները կը վերջանա՞ն

Պ. Լաքոսթ , ճարտարապետական արտադրութեանց նախարարը , իր կարգին ճառ մը խօսելով , յայտարարեց .

— « Հանքադործներու գործադուլը , որ սկսաւ մէկ ամիս առաջ , վերջանալու վրայ է : Ճառագիկայ չարթուան սկիզբէն իսկ , ածխահանքերը լիովին պիտի բանին : Այս հեռանկարը գագաթնակէտին հասցուցած է գործադուլի ամէնէն մոլեռանդ եւ ամէնէն դառը վարիչներուն քանդումի կատաղութիւնը : Անոնք վտարուած ըլլալով ածխահորերէն եւ յարակից հաստատութիւններէն, ուղղակի վնասարարութեան կը դիմեն : Կորուստ եալ մարդոց այս թշուառական խլրտումը պէտք չէ վարանում պատճառէ ոեւէ մէկուն եւ կառավարութեան պարտականութիւնն է պաշտպանել անոնք որ վտանգուած են : Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուած են, խանդարած ըլլալով աշխատանքի ազատութիւնը : Ուրիշներ ձերբակալուած են բռնութիւններ եւ վրէժխնդրական արարքներ գործած ըլլալով : Աւելորդ է ըսել թէ անոնք որ չարճական են իրենց ընկերներու բնակարաններուն վրայ, պիտի պատժուին բացառիկ խստութեամբ: Անոնք չատ աւելի այպանելի են քան վնասարարները որոնք նոյնպէս խստօրէն պիտի պատժուին » :

Նախարարը յետոյ մաղթեց որ գործակցութեան ոգի մը հաստատուի կառավարութեան եւ հանքագործներուն միջեւ :

★ *Երկաթուղիներու ընդհ. գործադուլի վտանգը փարատած կ'երեւայ, ինչպէս կը հաւատան կարգ մը թերթեր : Պոտոյի երկաթուղիներու բանուորները որոշեցին գործադուլ յայտարարել :*

★ *Մարսէյլի նաւահանգիստներուն մէջ անչարժութեան դատապարտուած են 69 նաւեր : Անոնք որ կ'ուզեն սաւառնակով երթալ հիւս. Ափրիկէ, օդանաւային տոմսակ կը ստանան առանց յաւելուածական վաճարումի: Հաղար բոլչեւիկ նաւաստիներ վճռած են չարունակել գործադուլը :*

★ *Ջերմութիւնը վերահաստատուեցաւ կառախումբերու մէջ, ուրբաթ օրուընէ սկսեալ :*

★ *Ալժէի մէջ ալ նաւաստիները գործադուլ յայտարարեցին ::*

★ *Փարիզի կոյուղիներու բանուորներն ալ կը սպառնան գործադուլ յայտարարել այսօր , եթէ գոհացում չստանան :*

Նոր քաղաքական մը հիւլէական ուժի վասին

ՄՈՍԿՈՒԱ Կ'ԸՆԴԻՄԱՆԱՑ ԻՐԱՐԲԱՆԵԱԿՆԵՐՈՎ

Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովը եչ. օր 6ի դէմ 40 ձայնով քուէարկեց հիւլէական ուժի հսկողութեան ծրագիրը , որ կը քաչքչուէր ամիսներէ ի վեր : Զորս պետութիւններ ձեռնպահ մնացին : Իրականին մէջ ամերիկեան ծրագիրն էր որ ընդունուեցաւ, հակառակ Մոսկուայի եւ հինդ արբանեակներուն բուռն ընդդիմութեան : Նոյն քուէարկութեամբ, մերժուած կ'ըլլայ խորհրդային բանաձեւը , որ կը տրամադրէր երկու պայմանադիրներ կնքել , մէկով՝ հիւլէական ռումբը արգիլելու , միւսով՝ միջազգային վերստուգիչ մարմին մը կազմելու համար : Այս երկու պայմանագիրները պիտի կնքուէին միեւնոյն ատեն :

Հնդկաստանի ներկայացուցիչը փորձեց մեղմել մեծամասնութեան բանաձեւը , բայց իր բանաձեւը մերժուեցաւ 9ի դէմ 15 ձայնով : Ձեռնպահ մնացին 26 պետութիւններ :

Վիճաբանութիւնները տեւեցին աւելի քան վեց ժամ : Երկու կողմերն ալ կրկնեցին այն յայտարարութիւնները որ եղած են հարիւրաւոր անդամներ , Ապահովութեան Խորհուրդին , Քաղաքական յանձնաժողովին եւ հիւլէական յանձնախումբին մէջ : Պ. Վիչինսքի ցնդրկական դառաւորչուած բանաձեւը , դիտել տալով թէ հարկ պիտի ըլլայ զինեալ ուժեր տրամադրել , ինչ որ տեղի պիտի տայ ընդհարումներու , երբ վերստուգիչ մարմինը ուզէ իր պաչտօնը կատարել այս կամ այն երկրին մէջ :

Քուէարկուած բանաձեւը միջազգային հսկողութիւն հաստատելով , կը հրահանգէ հիւլէական ուժի յանձնախումբին չարունակել իր գործը : Ճեպով մասնախումբ մը կը կազմէ , հինգ մեծ պետութիւններէն եւ Քանատայէն , որպէսզի յառաջիկայ տարուան ընթացքին տուգէն թէ Ս. Միութիւնը պատրաստ է փոխելու իր դիրքը : Ծրագրուած միջազգային մարմինը պիտի կրնայ կատարեալ տուգումներ կատարել ուրանիումի , ուրիչ նիւթերու եւ հիւլէական գէնքերու չինութեան մասին :

★ *«Ֆիկարօ» երկն երկար յօդուածով մը կը յայտնէր թէ Ս. Միութիւնը փորձեր կատարած է երկու նոր հիւլէական ռումբերով , բայց երկուքն ալ պայթած են ժամանակէն առաջ :*

Թրումընի ընտրութենէն վերջ

Պաչտօնական տեղեկագրին համաձայն , Թրումընը չահած է 22.288.519 քուէ , Տիւէյ՝ 20.425.035, Ուոլըս՝ 1.030.888 , չորրորդ թեկնածուն՝ Թըրմոնտ՝ 887.616 :

Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ Թրումընի հետզհետէ դէպի ձախ պիտի հակի , ընդելով դարձդուլի դէմ քուէարկուած օրէնք մը եւ ընդ առաջ երթալով աչխատաւոր եւ միջին դասերու պահանջներուն : Այս առաջադրութեամբ , պիտի վերակենդանացնէ Րուզվելթի կարդ մը ծրագիրներ : Իր խոստումներէն մէկն է նուազագոյն աչխատավարձը նշանակել ժամական 75 սենթիմ (այժմ 40 է) :

Գալով արտաքին քաղաքականութեան , պիտի վուժացնէ Ատլանտեանի միութեան կազմութիւնը : Ընտրութենէն անմիջապէս վերջ , նախագահը յայտարարած է թէ իր ջանքերը պիտի նուիրէ աչխարհի խաղաղութեան եւ Մ. Նահանգներու բարօրութեան » :

★ *Հակառակ հրատարակուած հերքումներուն , թէ Ազգաժողովի չրջանակներուն եւ իր Ուչինկթընի մէջ կը կարծեն թէ պ. Մարշըլ պիտի հրաժարի եւ իրեն պիտի յաջորդէ Վերակոյտին արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին նախագահը, Վանտընպէրկ (հանրապետական) , որ ջերմագոյն կուսակից է ներկայ քաղաքականութեան , մասնաւորապէս Եւրոպայի վերակազմութեան ծրագրին եւ արեւմտեան Եւրոպայի զինակցութեան :*

Պ. Մարշըլ , որ 68 տարեկան է , կ'ուզէ բոլորովին քաչուիլ հանրային կեանքէ , հանգստանալու համար : Կ'ըսուի նաեւ թէ համաձայն չէ Թրումընի կարգ մը տեսակէտներուն , մանաւանդ Պաղեստինի մասին : Թէեւ , իրրեւ պինուոր , վարժուած է հնազանդելու :

Կարգ մը թերթեր կը պնդեն թէ Թրումընն չէ հրաժարած իր վերջին ծրագրէն ,— մանաւանդ պատուիրակ մը ղրկել Մոսկուա , որպէսզի դվուխ դլխի խօսակցի Սթալինի հետ , համաձայնութեան դեմին մը գտնելու համար :

Ուրիչ լրագրակներու կարծիքով , նախագահը ղարկ պիտի տայ Եւրոպայի վերազինման ծրագրին , ինչպէս եւ տնտեսական վերակազմութեան :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԻՒԹԵՐ ԵՒ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԵՆՔ ԵՒ ՕՏԱՐՆԵՐԸ

Երբ մենք մեզ, Հայերիս, համեմատութեան կը դնենք մեզնից մեծ ու փոքր, շատ աւելի քաղաքակիրթ համարուած հին թէ նոր ազգերի, ժողովուրդների հետ, երբեք չենք մոռնար նրանց արժանիքները: Երախտագիտութեամբ կը յիշենք, օրինակ, հին Հռոմայեցիների եւ Յոյների ստեղծած փիլիսոփայութիւնները ու դիտութիւնները, բանաստեղծական եւ գեղարուեստական հոյակապ երկերը, յօրինած օրէնքներն ու պետական կարգերը: Բայց, ստիպուած ենք յիշել նաեւ նրանց կատարած հազարամեայ խժդժութիւնները, դաժանութիւնները, աւերումները, մարդկային զոհաբերութիւնները: Այլեւ ստրկատիրական դաժան կարգերը, երբ ստրակատէրերը իրաւունք ունէին ոչ միայն սոսկալի պատիժների ենթարկելու, այլ նոյնիսկ անպատիժ սպանելու իրենց ստրուկները, ճորտատիրական կարգերը իրենց jus primae noctiներով (առաջին գիշերուան իրաւունքը):

Այստեղ մի փոքր կանգ պիտի առնեմ ու, միջամկեալ, մի քանի խօսք պիտի ասեմ թէ ի՞նչը պիտի համարել այս կամ այն ժողովրդի իսկական քաղաքակրթութեան ճշմարիտ ու անսխալ յատկանիշը ու չափանիշը:

Մարդկային բոլոր տեսակի ջանքերի, աշխատութիւնների, գիտութիւնների, փիլիսոփայութիւնների եւայլ բազմաթիւ գործերի հիմնական նպատակը, սկսած քարայրերում կամ ժայռերի խոռոչներում պատսպարուած ու ապրած մեր կիսամարդ – կիսակենդանի նախամայր նախամարդերից մինչեւ մեր օրերը եւ գալիք անվերջ դարերը, եղել է եւ պիտի լինի այն, որ մարդկին ապրին մարդավայել կեանք, առանց մէկը միւսին հարստահարելու, ճնշելու:

Նոյն հիմնական ու միակ ճշմարիտ գաղափարը ու նպատակը մնում է անփոփոխ եւ այսօր: Բոլոր «մեծ» համարուած գործերը նրանք են, որոնք նպատակ ունին մարդկային կեանքի պայմանները թեթեւացնել, պակասեցնել դաժանութիւնները ու վայրագութիւնները գազանարարոյ, մեղմացնել բարքերը եւայլն: Եւ, ըստ չափ ու կարողութեան, բախտաւոր դարձնել իր եւ իր նմանների կեանքը: Ահա այն վերջնական ուղղակի եւ ոչ-ուղղակի միակ նպատակը ու իմաստը մարդկային ամէն մի գիտական ու փիլիսոփայական յառաջդիմութեան, ուրեմն, եւ ամէն մի քաղաքակրթութեան: Որ եւ է մի քաղաքակրթութիւն, որ այդ նպատակին չի ծառայում, իսկական քաղաքակրթութիւն չէ:

Բացատրեցինք մի չատպարզ օրինակով: Ամէնմի խղճամիտմարդու համար ո՞րն է աւելիգերագասելի ու պատուի արժանի, անդրագէտ, աղնիւ ու չարքաշ, իր քրտինքով, առանց իրենց նմանների հացը խլելու, վաստակող մարդկանց մի խո՞մբը, թէ իրենց դիտութեամբ բարձր մարդկանց մի այլ խումբ, որոնց կատարած գործերի չարժասիքը ու նպատակն է միւսներըը զրկել, չահագործել, ստրկացնել, կոտորել ու իրենց բախտաւորութիւնը ապահովել ուրիշների դժբախտութեան գնով:

Պարզ է, անտարակոյս, որ ամէն ոք — բացի վերջին կարգի մարդկանց նմաններըը — անհամեմատ աւելի բարձր կը դասէ առաջին տեսակի պարզ ու առաքինի մարդիկը, քան երկրորդ տեսակի դիտուն, հրաշքներ կերտող, սակայն, ոչ առաքինի մարդկութիւնը::

Ֆինլանտացիք ընդամէնը երեքուկէս միլիոն ժողովուրդ են: Նրանք մարդկութեան չեն տուել ով Շէյքսփիր, ոչ Դանտէ: Զունին բրիտանական թանգարան: Տէր ու տիրական չեն ոչ աշխարհիս ծովերին ու ցամաքներին, ոչ էլ ամբաւ հարստութիւնների: Սակայն, ո՞ր մի այլ մեծ, տասնեակ միլիոնների թիւ ունեցող, ժողովուրդ կարող է ինքզինքը համարել աւելի առաքինի, քան այդ խաղաղ, տոկուն, աշխատասէր ու աղնիւ ժողովուրդը, Ֆինլանտացին:

Պրոֆ. Կ. Ադաջանեանցի դասեր, Տիկին Կ. Վեբերին, 1942ին հրատարակած իր Fantôme ֆրանսերէն վէպին առիթով գրած խրախուսական նամակիս մէջ, այն միտքն էի յայտնել, որ նա մի դոպէ իսկ պիտի չանդիտանայ թէ իր այդ տաղանդը, վերջ ի վերջոյ, պարտ է իր ցեղին: Ոչ ոք դիտէ թէ քան քանի դարերից ու պապերից է գալիս, այս տաղանդը, սակայն գալիս է, երբ կեանքի պայմանները յարմար են դառնում զայն դրսեւորելու: «Դուք, գրում էի նրան — , ինչպէս մի այլ ձեզ նման մի Հայ, ձեր այդ ընդունակութիւնները — բով, անտարակոյս, պարտք էք ձեր ցեղին, նրա — նից ժառանգած, նրա գարերով կուտակուածմշակոյթի յատկութիւններին, որոնք դրսեւորուում են, երբ կեանքի պայմանները յարմար ու նպաստաւոր են դառնում»:

Մեր այս չատ պարզ մտքերը գալիս է հաստատելու անժամանակ, իր ցեղի պատմութեան մասին իր չատ ու մեծ ասելիքները առանց ասելու մեռած, մեր չատ սիրելի ու անմոռանալի Պրոֆ. Ն. Ադոնցի յետ մահու լոյս տեսած Histoire d'Arménie աշխատասիրութեան հետեւեալ համեմատութիւնը ու դատողութիւնը Ասորեստանի ու Ուրարտուի մասին.—

« Անտարակոյս, քաղաքակրթութեան մի մեծ կենտրոն էր Ասորեստանը: Նա կարող էր պարծենալ թէ իր քաղաքական զօրութեամբ, թէ իր մըտաւոր, գրական, արուեստով ու գիտ· արուա – դրութիւններով: Սակայն, նրան պակասում էր այն, որ ամէնից թանկագինն է քաղաքակրթութեան մէջ, —Մարդկութեանիմասը, մարդկային ոգին: Մարդը ինքնին, իբրեւ այդպիսին, նրա արժէքը, մարդու արժանապատուութիւնը Ասորիների համար եւ ոչ մի արժէք չունէին: Սրանով է բացատրուում նրանց անսահման դաժանութիւնը: Մարդ զարհուրանքով ապ – շած է մնում ասորական վիհապեանների առանց դոյզն իսկ ամօթի ու խղճահարութեան ու յոխորտանքով արած յայտարարութիւնների վրէշաւո – րութիւնից, երբ նրանք, իրենց իսկ մասին, ասում են որ յարձակւում էին թշնամի երկիրների վրայ «կատաղած չանի» նման, որ նրանց հողերը կոխկոտում էին «վայրի ցուլի» պէս եւ նրանց «ծանր ու ճմռող լուծի» էին ենթարկում: Իրենց յարձակման ենթարկուած երկիրներում կատարած իրենց խժդժութիւնները նրանք նկարագրում են մի առանձին ցասւագար կրքով: Նրանք չէին բաւականանում միայն կողոպտուի, աւերի, հրկիզման մատնելով չէն քաղաքները ու մշակուած դաշտերը եւ ջարդի ու սրածութեան տալով ազգաբնակութիւնը — թշուառ չահատակութիւններ՝ բոլոր ժամանակների բոլոր աշխարհակալների, որոնք փառաբանուած են սորկամիտ պատմաբաններից: Բայց նրանք հրի ճարակ էին դարձնում ողջ – ողջ երեխայոց, տղայոց եւ աղջկերանց, կտրատում էին ձեռքերը, մատները, մոլեգնած էին անում կենդանի մարդկանց ու նրանցից հանած մոլութերը — տիկերը տարածում էին պարիսպների վրայ ի տես մարդկան: Խողխողուած մարդկանց կառափներից բուրդեր էին կանգնեցնում, կենդանի մարդկանց խցում, փակում էին այս բուրդերի մէջ ու ցից հանած դժբախտ մարդկանցով շրջապատում էին այս բոլորը: Մինչ բանիւ, երկիրները անապատ ու աւերակի էին վերածում, «ընդ միշտ վերջ էին տալիս չինականմարդկանց ուրախ ձայներին դաշտերում ու վայրի գազանների ու ցիւերի բնակութեան վայրեր էին դարձնում այդ դաշտերը:

«Անտարակոյս, ասորական ոգու եւ Ուրարտացիների մէջ կար շատ մեծ հակադրութիւն, որպիսին երեւում է այն փաստից, որ հրեայ Նահում մարգարէն կոչ է անում Ուրարտուին, օգնութեան գալ, որպէսզի վերջ տրուի Նինուէին»:

« Ուս գիտնական Նիկոլսկին, Ուրարտուն հետազօտող առաջիններից մինը, շատ ճիշդ է նկատել ու րնդգծել այս երկու պետութեանց – Ասորեստանի եւ Ուրարտուի — բարքերի մէջ եղած հակադրութիւնը: Ցաղթահարել Ասորեստանի կատղութիւնը ու մոլեգին կրքերը եւ դէմ կանգնել ու արգիլել նրա ներխուժումը Նայիրեան երկիրները.— դա էր այն վսեմ ու աղնիւ ծառայութիւնը քաղաքակրթութեան ու մարդկութեան, զոր կատարեց Ուրարտուն»: (N. Adontz. Histoire d'Arménie. Des origines du Xe siècle au VIe (Av. J. C.) էջ 286 – 287):

Կասկած չկայ որ Ն. Ադոնցի այդ տեսակի ճիշդ որակումը իսկական քաղաքակրթութեան բիւր անգամ, ի հնուց անտի մինչեւ այսօր, տարբեր ձեւերով արտայայտուել են եւ բազմաթիւ բարձր մտքի տէր մարդիկ եւ աւելի եւս բազմաթիւ պարզ մարդիկ, որոնց կեանքի ըմբռնումը ուղեցոյցն են եղել ոչ այնքան նրանց խելքը, միտքը ու հաչիւները, որքան նրանց խիղճը, սիրտը ու սէրը առ մարդիկ:

Այդ, չինակէտ ունենալով իսկական քաղաքակրթութեան մասին մեր վերը բերած ըմբռնումը եւ զոյն ընդունելով իրբեւ չափանիշ այս կամ այն ժողովրդի նկարագրի համար, չարունակենք մեր խորհրդածութիւնները:

Ա. ՎԱՉԵԱՆՑ

Մեր Սերոբի յիշատակին

Ընդվզեցուցիչ բան մը կայ վաղաժամ մահուրու այս ցաւագին յայտորդութեան մէջ: Շարքը տասն ամիս առաջ Գ. Ալէմշահով սկսաւ եւ ահա արդէն չորրորդը, Սերովբէ Տիրատուրեան, կարգի կը կանգնի: Առանց ընդմէջ՝ երկու մերձաւորներու, իրենց տարեկից ու բախտակից:

Անշուշտ կեանքն իր անդառնալի վճիռներն ունի եւ ի յառաջագոյն դրուածն ու սահմանուածը պիտի կատարուի: Կ'ուզես բացատրութիւն մը գտնել: Ճակատագրին չհաւատացող, կը յօժարիս հաւատալ՝ ի ինդիր բացատրութեան մը: Ողջ էութիւնդ կ'ըմբոստանայ, սակայն, այդ ճակատագրին անիրաւութեան դէմ:

Այսու հանդերձ, ինչ ալ ըլլայ գտած բացատրութիւնդ, կայ ու կը մնայ կսկծող իրականութիւնը, ընդունիս թէ ընդվզիս, հաւատաս թէ ժխտես:

Սերովբէ Տիրատուրեանին կորուստը ծանր կըսկիծ է նաեւ ինծի եւ քանի մը ընկերներուս համար, որոնց այնքան մօտ եղաւ ան քանէ աւելի տարիներ:

Մեր ծանօթութիւնը կը սկսի Մարսէյլէն, 1926ի աուեններըը, երբ ինք կօշկակար բանուոր էր Մարսէյլ, Ռիւ տ'Էքօսի խեղճուկ աշխատանոցի մը մէջ, իսկ ես՝ Սէն Մաուէլ վակօններու շինութեան գործաւոր:

Մամբ մը տղաք կիրակնօրեայ բարեկամներ էինք եւ կը հաւաքուէինք որոշ սրճարան մը զիրար գտնելու եւ հանդստեան օրը ընկերովի անցընելու համար: Այդ օրերուն, արմատախիլ հայ տղոց ընթացիկ կեանքին մէկ պատկերն էր այս:

Տակաւ առ տակաւ մեր չրջանակը կազմալուծուեցաւ: Այդ օրերու բարեկամութիւններէն չատեր մեղմացան ու մարեցան: Իսկ սակաւներ աւելի եւս զօրանալով, խտանալով վերածուեցան եղբայրական մտերմութեան մը:

Այդ երկարատեւ ու դիմացկուն կապերէն էր տարաբախտ Սէրոբին ու իմ կապս: Հեռու թէ մօտ, հաղորդակից էինք միշտ իրարու խնդութիւններուն, ձգտումներուն, մտադրութիւններուն եւ ի հարկին տխրութիւններուն կամ նեղութիւններուն:

Տարիներու թաւալումն ի վար, ականատես եղած էի իր վստահաքայլ եւ տեւական վերելքին: Եղեռնի որբերէն եւ որբանոցէն եկած հոս, կրցած էր իր եղբօրը հետ սեփական աշխատանոց մը հիմնել՝ գոհացուցիչ արդիւնքի մը հասցնելով:

Ապա մօրը հովանիին տակ ընտանիք կազմեց եւ երկու զաւկի տէր էր, երբ դաժան բախտը իջեցուց լափտի հարուածը, փոքր աղջնակը հազիւ եբեք ամսու: Սեւն իջաւ ցաւատանջ մօրն ու կնոջը վրայ:

Իր տնտեսական բարւոքման ձգտումին զուգընթաց, ինքնօդնութեամբ մտաւոր նկատելի պատրաստութիւն մը ունէր եւ անձնական յարաբերութիւններ ստեղծած էր տարբեր ու կրտսեր մտաւորական դէմքերէն չատերու հետ: Իր մշտապէս պատրաստակամ տրամադրութիւնը եւ տեւականօրէն հանդարտ ու հեզ խառնուածքը մասնաւորապէս ատակ կը դարձնէին զինքը այդ յարաբերութիւնները մշակելու:

Ալէմշահի մտերիմը որակած էր զինք «Ցառագի»: Արդարեւ, չատ սեղմ էր իր կապը տարաբախտ Գուրգէնին հետ եւ ճակատագրի նմանութեամբ ահա կ'երթայ միահալ անոր: Շատ ազդուած էր Ալէմշահի մահէն եւ մասունքի պէս անոր նկարը ծոցն էր միշտ:

Անցեալ ապրիլին ճամբորդութեան մը ընթացքին Մարսէյլ հանդիպելով, տեսեր էի զինքը: Կը թղթակցէինք տեւականօրէն: Գիտէի որ դէպի Փարիզ ճամբորդութեան ելած է: Սեպտեմբերին սկիզբը ես եւս Փարիզ էի, բայց իմ ժամանումէս մէկ օր առաջ մեկնած էր արդէն: Ցաւեցայ չհանդիպելուս: Նոյն յուզումներն ու խռովքները կրեցինք հոն, ի տես Գուրգէնին թողած յիշատակներուն եւ ի լուր սկաւառակներու նուազին ու իր խօսքին:

Վերադարձէս վերջ, քանի մը չաբաթ առաջ յանկարծ գարկաւ դրանս: Սեղանակից՝ քաղուածքըն ըրինք մեր յուշերուն եւ անցեալ օրերուն: Անդրադարձանք նաեւ իր տկարութեան եւ բժիշկներու խորհուրդին: Խոստացաւ զգոյշ ըլլալ:

Բախտն այլ կերպ տնօրինած է եղեր եւ չէինք դիտեր որ աւելորդ են այլեւս մեր խորհուրդներն ու իր խոստումները:

Անտեսանելի ձեռք մը յաւիտենական հրաժեշտն առնելու գրկեր էր զինք դէպի գիս: Ո՞վ կը նախատեսէ մահուան դաժան խաղերը:

Ահա սիրելի դէմք մըն ալ դնաց միանալ կոտաւած սիրելիներուս չարքին:

Այս քանի մը պարզ տողերը իբր յարդանքի եւ ցաւի արտայայտութիւն իր թանկագին յիչատակին:

ԲԱՐԳԷՆ ԳԱՎԼԷԶ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ՄԱՏԻՏՈՎ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ՁՂՐԿԵԼ: ԳՐԵԼ ՄԷԿ ԷՋԻ ՎՐԱՑ:

Գիտական ասուլիս

ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՅՔԱՐԸ.— Բնութեան մէջ գոյութիւն ունի կեանքի պայքարը: Բոյսերը իրարու դէմ-պայքար կը մղեն հողին մէջ գտնուած անուշդին համար, կենդանիները նոյն կերբը կը մղեն ցամաքին վրայ եւ ջուրին մէջ: Կենդանիներուն մէջ միշտ ուժեղն է որ յաղթող կը հանդիսանայ կեանքի պայքարին մէջ: Զօրաւոր կենդանին կը յարձակի տկարին վրայ եւ յաճախ կ'ուտէ զայն. մեծ ձուկերը կ'ուտեն փոքրերը:

Ցեղին պահպանումին համար բնութիւնը կենդանիները օժտած է ինքնապաշտպանութեան զանազան միջոցներով, ինչպէս՝ սրածայր եղջիւրներով, զօրաւոր ժանիքներով, թունաւոր ակռաներով, ուժեղ թաթերով, սուր ճանկերով, հատու կտուցներով, ծակող փուշերով ու խայթոցներով, կարծր պատեանններով, եւն.:

Ասկէ զատ, կենդանիներուն գոյներու զանազանութիւնը երբեմն իրը միջոց կը ծառայէ ինքնապաշտպանութեան թշնամիին: Այսպէս, անապատի աղուէսը աւազի գոյնը ունի, իսկ ցուրտ երկիրներուն աղուէսները ճերմակ են, եւ գարնան երբ ձիւները հալին գորշ գոյն կը ստանան: Բարեխառն երկիրներու մէջ նապաստակին, կաքաւին եւ լորամարգիին գոյնը չէկ կամ գորշ է, անոնք ունենալով հողի կամ չորցած տերեւներու գոյնը, որոնցմէ դժուարաւ կ'որոշենանոնց ներկայութիւնը դաշտերու կամ անտառներու մէջ: Ամէն նուազ ծանօթ է գետնատիպը որ վտանգի պահուն լաստ կամս գոյն կը փոխէ:

Ծովերու մէջ ալ կան ձուկերու, կակղամորթներու եւ մանրաճճիներու բազմաթիւ տեսակներ, որոնք ջուրին գոյնը ունին եւ դժուարաւ կը զանազանուին:

Մարդն ալ ունի կեանքի պայքարը: Հինէն ի վեր մարդիկ իրարու դէմ կը կռուին, միշտ զօրաւորը տկարին վրայ յարձակելով եւ զայն ճզմելով: Տեւական պատերազմ ժողովուրդներու միջեւ, կռիւ դասակարգերու միջեւ, հալածանք կրօնքներու եւ դաղափարներու համար, գործադուլներ՝ բանուորներու վիճակը բարելաւելու համար, պայքար եւ մրցակցութիւն ընկերային, տնտեսական եւ քաղաքական խնդիրներու համար, մենակուիւ՝ նախապաշարումներ, փառասիրութիւններ եւ ցանկութիւններ գոհացնելու համար:

Կեանքի պայքարը պիտի չդադրի, ցորչափ գոյութիւն ունին ցեղերու, ազգութիւններու, կրօնքներու, վարչաձեւերու եւ դասակարգերու դանազանութիւնները, եւ անհատներու ու ազգերու սեփականութեան դաղափարն ու մրցակցութեան ոգին:

ՄԻՋԱՏԱՍՊԱՆ ԴԵՂ ՄԸ.—Ամերիկացիք վերջին պատերազմի առեն ճանճերուն եւ ուրիշ վնասակար միջատներուն դէմ ազդեցիկ նոր դեղ մը հնարեցին, որուն D. D. T. (dichloro - diphényl–trichloroethane) անունը դրին:

Այդ արտադրութեան մասին եղած ուսումնասիրութիւնները կը սկսին ՃԹ. դարու վերջէն: Գերմանացի քիմիագէտ մը հնարեց զայն, սակայն ան չկրցաւ միջոցը գտնել չհադորդելու իր դիւտը: 1939ին զուիցերիական տուն մը արտոնագիր ձեռք բերաւ իբրեւ հակաուտիճ (antimite)

ՋԱՑՆԵՐ ԴԱՒԱՌԷՆ

ԱՐԱՐԱՑԻ 30ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԹՄԲ.— Տօնակատարութիւնը տեղի ունեցած է Հոկտեմբեր 17ին, Մարսէյլի Ս. Թարգմանչաց եկեղեցին եւ շարունակուած **Château des Fleurs**ի մէջ: Թղթակցութիւնը ստացանք շատ ուշ, Նոյ. 3ին: Ուստի կ'արձանագրենք միայն գլխաւոր կէտերը.—

ՄԱՐՍԷԼ.— Հոգեհանդստի արարողութենէն ներկայ էին՝ Պուէ տիւ Ռօնի նահանգապետը, Պ. Պայլօ, Զօր. տը Պըօսիա, յանուն 9րդ շրջանի ընդհ. հրամանատարին — եւ ծովակալ Թանկի՝ հրամանատար մասային ուժերու: Նաեւ՝ զեթրապայծառ Ա.Ջապահեան, Մարսիլիոյ հայ կաթոլիկներու հոգեւոր հովիւը, հարիւրապետ Թէսէտը՝ Արարայի ճակատամարտին լեդէոնական սպաներէն եւ Ֆրանսացի նախկին Ռազմիկներու Ընկերակցութեանց, մամուլի բազմաթիւ ներկայացուցիչներ:

Եկեղեցական արարողութիւններէն վերջ տեղացող անձրեւին պատճառաւ, փառատօնին աշխարհական բաժինն եւս կատարուեցաւ՝ «Ս. Թարգմանչաց»ի կամարին տակ: Մեր պարտաճանաչ արձանագրիչներն ու իրենց սիրական պետը, Տիկ. Մանուշ, տեղ տուին ոստիկանական նուագախումբին որ, նուագելով, յարգանքի կեցաւ՝ իրանին մօտիկ պարզուած եռագոյնին դիմաց:

Պ. Տիրան Թէքէեան մէկը միւսէն պատկերալից յուշերով անդամ մը եւս ոգեկոչեց փոքր ժողովուրդի մը հերոսական մարտնչումը Սմանոսի բարձունքներուն վրայ, ինչպէս եւ հայեւֆրանսական գործակցութիւնը՝ նաչակրաց արշաւանքնե – րէն մինչեւ Լուսինեանց Կիլիկեան իշխանութիւնը:

Նահանգապետ Պ. Պայլօ ուրբ կանդնելով չեչտեց Հայուն հաւատարմութիւնը Ֆրանսայի հանդէպ եւ կատարած դերը՝ անցեալ եւ ժամանակակից պատմութեան մէջ: Ուվերջացուց հետեւեալ խօսքով.— «Կ'ապրի այն ցեղը որ մշակոյթ ունի եւ օժտուած է՝ հոգեկան ու մտային կարողութիւններով»:

Կէսօրէն վերջ, «Ծաղկանց դղեակ«ին մէջ, Պ. Թէքէեան ներկաները յոտնկայս յարգանքի հրաւիրեց՝ նահատակներու անկորնչելի յիշատակին առջեւ: Ճետոյ, յաջորդաբար խօսք առին Պ. Պ. Վ. Պապուխեան, Ս. Պողոսեան, Մարաչի հերոս Տէր Վարդանեան որ տասնեւչորս վէրք ստացած է, հարիւրապետ Թէսէտը, Հայգազրգեան, Կովկասեան կամաւորներու նախադահը, Սահաթճեան «Պատերազմական Մաշաւոր»ներու փոխնախագահ եւն. եւն.:

Բաժակները կը լեցուին: Ներկաներու մտքերն ու հոգիները կը չերմանան. ապրող, ողջ հերոս – նեբն եւս սրտառուչ դրուագներ կը պատմեն Արարայի ճակատամարտէն:

... Կը խորհիս թէ Արարան բացորոշ առաւելութիւն մը ունի անով որ Հայուն հերոսութեան ականատես վկայ եղան՝ Ֆրանսան, Ալպիոնը եւ Պոմբրանեան ապշահար դինուորները ... :

Արարայի յաղթանակէն վերջ, ընդհ. հրամանատար, Բրիտանացի Զօր. Ալէմպիի հետեւեալ դրուատական տողերը կրնան լաւագոյն պատասխանը համարուիլ Լօթիներուն եւ Պիզմարքներուն:

—« Հայեր, կրնաք հպարտ ըլլալ ձեր հերոս զաւակներով որ Արարայի յաղթանակին բերին մեծագոյն բաժինը »:

Գեղարուեստական բաժինն ալ ճոխ էր,—երգ, նուագ, արտասանութիւն: Պ. Թէքէեան, միջոց մը, համառօտակի ներկայացուց՝ Նախ. Ռազմ. Բարեկ. Միութեան գործունէութեան հնգամեայ պատկերը որ համերաշխ ու լրիւ աշխատանքի մը կենդանի պատկերն է: Օգնութեան անտուկը իր կարօտ ընկերներուն, նահատակ ընկերներու այրիներուն եւ իրենց որբերուն նուիրած է՝ մօտ եօթը հարիւր հազար ֆրանքի պատկառելի գումար մը:

Ու ինքնաբերաբար սկսաւ նուիրատուութիւն մը որուն մասնակցեցան գրեթէ բոլոր ներկաները:

Ջուր չէ ուրեմն որ Ռազմիկներու այս օգտա – շատ ընկերակցութիւնը գրաւած է տաքուկ ան – կիւն մը՝ Մարսէյլի հայութեան սրտին մէջ: Փառատօնը վերջ գտած էր արդէն եւ ներկաները սկսան բամբ ու մխաճայն երգել.— « Հէ՛յ, կանչեւան, հայրենիք դու իմ ...»: Վ.

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ քաղաքներուն եւ գիւղերուն մէջ 47.500 բազմազաւակ մայրեր կան: Զորս տարուան մէջ 174 միլ.ր. պետ. նպաստ ստացած են: Հանրապետութեան մէջ բացուած են մօտ 200 մանկական հիմնարկներ. 446 մայրեր որոնք սը – նուցած են տասը եւ աւելի զաւակներ, ստացած են «Հերոսուհի մայր» բարձր կոչում. 47 հազար մայրեր պարգեւատրուած են «Մայրական փառք» շքանշանով ու «Մայրութեան մեդալ»ով: Ասոնց մէջ կան հարիւրաւոր արտասահմանեան Հայուհիներ:

30 ՀԱԶԱՐԷ ԱԻԵԼԻ դպրոցականներ կը հանդատանան այս տարի սկսուտական ամառնային ճամբարներուն, մանկական բուժարաններուն եւ առողջարարական հրապարակներուն մէջ: Հանրապետութեան բոլոր մեծ ձեռնարկութիւնները ունին ամառնային ճամբարներ: Արհմիութենական կազմակերպութիւնները բացած են քսանէ աւելի ճամբարներ 9000 մանուկներու համար:

« ԾԱՒԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (16)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Դ.

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ՎԻՃԱԿԸ

Ուստի, հիմա երբ տխուր ու դառն ներկայացաւ, Թորոս՝

— Ի՞նչ կայ, Բարկէն հայրիկ, ընքուինիերդ շատ խաւար կ'երեւան այսօր, հարցուց, միթէ ամենեւին հայ սրտով մարդ մը չկրցաք գտնել:

— Երանի թէ չգտնէի. դէշ, իշխանիկս, դէշ:

— Ի՞նչ դէշ, խօսէ գլուխդ երկնցնելուդ, ո՞ւր է դէշութիւնը:

— Միտ դիր, իշխանիկս. ես հոսկից ելայ եւ այս անծայր քաղաքին մէջ բոլոր չուխաները պտտեցայ՝ մէկ Կիլիկեցի Հայ մը տեսնելու համար, որ կարենամ լուր մը առնել թէ՝ մերլեռնեբը, մեր տղաքը ինչ եղան. իրիկուն եղաւ ալ յոյս կարեր էի, մէյ մըն ալ մէկը դիս դրդեց կամաց ձայնով.

— « Բարկէն եղբայր, ձայնեց. գլուխս վերուցի, նայիմ երկայնահասակ մէկը, բեռնակիր համուստաներով. չճանչցայ:

— « Մի խօսիր, ըսաւ մէյն եռեւէսեկուր, ես ալ քեզ կ'ուզէի տեսնել »:

« Ով էր չէի դիտեր, ան քիչ մը առջեւէն, ես ալ անոր հետեւելով չարունակեցինք ճամբան, մինչեւ խեղճուկ իջեւան մը հասանք եւ սենեակ մը բացաւ: Երբ դուրը դոցեց.

— Զիս չե՞ս ճանչնար, հարցուց:

— « Չէ, պատասխանեցի:

— « Բարի նշան, թէ որ դուն ալ զիս չճանչցար, ուրեմն սատանան ալ զիս չկրնար ճանչնալ: Վահկեցի Կոստանդինը չե՞ս ճանչնար:

« Իրօք, Վահկեցի բերդակալն էր, եւ սկսաւ ինձ պատմել թէ՝ ի՞նչպէս բերդին անձնատուր ըլլալէն վերջը բռներ էին զինք Հոռոմները ու չղթայակապ նաւու մը մէջ Պոլիս կը դրկէին, եւ թէ ինչպէս չղթաները կոտրելով՝ նաւաստիներն ու պահապանները սպաննելէ եւ նաւը Սելեւկիոյ ծովեզերքը կրցեր էր խրել եւ անկից Տօրոսի ծովեզերեայ ժայռերուն եւ մացառներուն մէջէն դիւղեր ցերեկ, չատ անգամ անօթի ծարաւ, քանի մը ձիթենւոն, քանի մը եղջիւր միայն ուտելով, վերջապէս Սեւ լեռ գտեր էր, եւ թէ ինչպէս Հոռոմները ամէն տեղ մեր Հայերը կը հալածէին, կը չարչարէին եւ թէ ամէնքը կը մրմռային թէ անմեր անպիտան ազդուրաց Լամբրոնի իշխանները՝ անհոգ ու անկարեկիր էին անոնց նեղութեանց, որովհետեւ իրենք իրենց առ կայսր Հաւատարմութեան վարձք առած էին՝ պատիւ եւ իշխանութիւն:

« Իսկ Մամեստեայ Հոռոմ կուսակալը՝ ամէն օր Հայն ու իր հաւատքը կը հայհոյէր, եւ ամէնքը Աստուածմէ Լեւոնի տղոց մէկուն հասնելուն կը սպասէին որ զենքի վազեն: Ուստի Կոստանդինը հարցուցեր էր թէ ո՞ւր են Մլեհ եւ Ստեփանէ. եւ իմացեր էր թէ Հալէպի Նուրէտտին ամիրայի ծառայութեան մէջ մտած էին. ելեր գնացեր էր զանոնք գտնելու, եւ հազիւ թէ Ստեփանէ համոզուեր էր Կոստանդինի հետ կիլիկիա դառնալու, Մլեհ վրայ հասնելով՝ ոչ թէ միայն իր եղբօրր միտքը չրջելու, այլեւ Կոստանդինը մատնելու երդում ըրած էր եթէ նոյն օրը Տաճկին հողերէն դուրս չելլէր:

«Կոստանդին ալ՝ յոյսը կտրած՝ եկեր էր Պոլիս որ եթէ կարելի է, մեր կղզւոյն քանտը կոխէ, հայրդ ու զքեզ ազատէ եւ տանի Կիլիկիա կամ մեռնի. ուստի քեզ կ'ուզէ հիմա տեսնել »:

Իսկ Թորոս առ պատմութիւնը մտիկ ընելէն վերջը՝ առանց պատասխան մը տալու ելաւ եւ մտախոհ՝ սենեակին մէջ վեր վար կը չրջադայէր՝ երբ Բարկէն արձանի պէս անշարժ կեցեր էր. վերջապէս Թորոս դառն ժպիտով մը.

— Բարկէն հայրիկ, ըսաւ, չատ կ'ուզէի Կոստանդինը տեսնել, վասնզի կ'երեւակայեմ թէ ինչչափ որ չատախօս է, նոյնչափ եւ աւելի ալ քաջ է, բայց այս անիծեալ կառավարութիւնը՝ որ աւազակներու, դողերու համար ինչչափ անփոյթ է, այնչափ արթուն է մեզի պէս դերիներու համար. ով դիտէ թէ՝ Կոստանդինի հոս գտնուիլը ոստիկանութեան լրտեսները չեն դիտեր եւ արդէն կամաւ թողած են որ պտտի եւ տեսած ու տեսնուած մարդիկը նշանակեն:

ԾԲՐՆՑ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԽՆԴԻՐԸ նորէն քննուեցաւ Ա. – պահովութեան Խորհուրդին առջեւ: Մէկէ դէմ 9 ձայնով քուէարկուեցաւ անգլեւէյնական բանա – ձեւը, որուն համաձայն պիտի պահանջուի Հրեա – ներէն եւ Արաբներէն քաշուիլ այն դիրքերուն վը – րայ ուր կը գտնուէին հոկտ. 14ին, երբ խզուեցաւ զինադադարը: Ա. Միութիւնը ձեռնպահ մնաց, իսկ դէմ քուէարկողն էր Ուկրայնա: Առաջին անգամ է որ այսքան վճռական որոշում մը կը տրուի Ազ – գաժողովին մէջ: Եթէ գոհացում չտրուի, պատ – ժական միջոցներ ձեռք պիտի առնուին:

ԻՐԱՆԻ կառավարութիւնը բողոքագիր մը ուղղեց Ա. Միութեան, գանգատելով թէ 200 խոր – հրդային զինուորներ, որոնք սովորական զէնքե – րէն զատ ունէին նաեւ մէկ հրասայլ, Ատրպատա – կանի սահմանը անցած են հոկտ. 26ին եւ չորս ժամ կռուած՝ պարսիկ սահմանապահներուն հետ: Մէկը զինուոր սպանուած է, ուրիշներ վիրաւոր – ուած են:

ՎԻՆՆԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ խորհրդային զինուորներ անարգելին բրիտանական հրամանա – տարը, զօր. Ուինթըրթըն, ամբոխին առջեւ, թոյլ չտալով որ այցելէ կառատուն մը: Երկու ռուս զինուորներ փակեցին զօրավարին ճամբան, ռու – սերէն բառեր արտասանելով բարձրաձայն: Խորհրդային սպայ մը մերժեց միջամտել եւ անգլիա – ցի հրամանատարը հարկադրուեցաւ հեռանալ:

ՀԱՋԱՐԱՒՈՐ ՄԵԹՐ ծովուն տակ խորասուղ – ուելու ծրագրէն հրաժարեցաւ պելժիացի գիտնա – կանը, Փիքար, առանց բացատրելու բուն պատ – ճառը: Մանաւանդ որ դեռ քանի մը օր առաջ յա – յտնած էր առաջին փորձը, երբ 1400 մեթր իջաւ իր «խորասոյզ զանգակը» (պաթիսքաֆ):

ՆՈՊԷԼԻ ՄՐՑԱՆԱՆԿԸ չահեցան անգլիացի բա – նաստեղծ Թ. Էլիըթ, «իրրեւ ահահարդ արդի բանաստեղծութեան», դարձեալ անգլիացի գիտ – նական Պլէքէթ, որ ուսումնասիրութիւններ կա – տարած է հիւլէական ուժի մասին, եւ չուէտացի քիմիագէտ Թիզէլիուս:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ռմբաձիգ օդանաւ մը, B29 Ջարդուփշուր եղաւ Ազարեան կղզիներուն բացե – րը: Քսան ուղեւորներէն 18ը մեռան: Նոյն օրը (Եշ.) ուրիշ արկածներ ալ պատահեցան: Զոհերու թիւը՝ 46 մեռեալ:

ՎԱՐՁԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ նոր օրէնքին հրամանա – գիրները պատրաստ են արդէն: Ինչպէս յայտնի է, օրէնքը պիտի գործադրուի յառաջիկայ յուն – ուարէն: Եթէ տաճէր եւ վարձակալ չհամաձայ – նին, վարձքի հիմ պիտի բռնուի քառակուսի մեթ – րը 160 ֆրանք, երկու սենեակի համար. այսինքն տարեկան 5700 ֆրանք:— Վերաշինութեան նա – խարարը տեղեկութիւններ տալով կատարուած աշխատանքներու մասին, ըսաւ թէ Անգլիոյ մէջ ամիսը 20.000 տուն կը շինեն, իսկ Ֆրանսայի մէջ հազիւ այդքան շինուած է մէկ տարուան ըն – թացքին:

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈԼԻ կազմակերպութենէն հրաժա – րեցան 25 անդամներ, Ալլաս – Լոռէնի շրջանին մէջ: Ուրիշ հրաժարումներ ալ կը նախատեսուին, իրրեւ հետեւանք Հանրապետութեան Խորհուրդի թեկնածուներու ընտրութեան, որ տեղի պիտի ու – նենայ այս կիրակի: Արմատականներուն հետ ալ վէճ մը ծագած է: Զօրավարը կոչ մը ուղղելով կ'ըսէ թէ «կարելի չէ գոհացնել ամէնքը» եւ կը հրաւիրէ ժողովուրդը համախմբուիլ իր կազմա – կերպութեան շուրջը, նկատի առնելով կացու – թեան ծանրութիւնը:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ ներքին նախարարութեան մէկ տեղեկագրին համաձայն 634 փախստականներ հասած են Ռումանիայէն, Պուլկարիայէն, Հունգ – արիայէն եւ Ալպանիայէն, Սեպտ. 25էն ի վեր: Անոնց մէջ կան բանուորներ, գիւղացիներ, մտա – ւորականներ, զօրականներ, ուսանողներ, մտա – բերական թիւով համալսարաններ: Մինչեւ Սեպտ. 25 հասած էին 507 փախստականներ:

ՍԹԱԼԻՆԿՐԱՏԻ 90.000 ԳԵՐՄԱՆ ԳԵՐԻՆԵՐԷՆ 6000ը միայն ողջ մնացած են, ինչպէս կը պատմէ գերման գերի մը, ծանրապէս մեղադրելով զօր. Ջայտլիցը, որ վերջերս Պերլին ղրկուած էր Մոս – կուայէն: Նոյն աղբիւրին համաձայն, տակաւին երկու միլիոն գերման գերիներ կան Ս. Միու – թեան մէջ:

ՊՈԼՈՑ «Մարմարա» թերթը հոկտ. 27ին հը – րատարակած է երկու հեռագիրներ, որոնցմով պատր. տեղապահ Գէորգ ապք. Արսլանեան կը խնդրէ Անգարայի կառավարութենէն ընթացք չտալ ազդ. վարչութեան դիմումներուն եւ ազդ. ժողովի գումարման:

«*ԹՈՒՐՔ ՕՃԱՂԻ*»ՆԵՐԸ պիտի վերահաս – տատուին, ձեռք ձգելով Մ. Քէմալի հիմնած «Հայթ Էվի»ները:

ԹՈՔԻՈՑԻ միջազգային տաճարը, որուն կը մասնակցին 11 պետութիւններ, կարդացին վճռա – գիր մը որ իրրեւ նախայարձակ պետութիւն կ'ամբաստանէ Ճաւիոնը, Մանչուրիոյ պատերազ – մին (1931) եւ 1937 յուլիս 7էն ի վեր Չինաստանի դէմ մղուած պատերազմին առթիւ:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 21ին:

Առաջին անգամ ըլլալով GRAND PALAISի մէջ:

×

ՎԻՆԻՆ ՄԷՋ.— 14 Նոյեմբեր, կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին, Théâtre Municipalի սրահին մէջ:

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

×

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի 7 Նոյեմբեր, Salle St. Josephի մէջ, Bld. des Adieux, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին:

Կը խօսի ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ: Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ.— Նոյեմբեր 13ին, շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Salle dse Fêtesի ընդարձակ սրահին մէջ:

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՓԻՐԻՃԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ ՄԻՍԱԷ ՄԻՐՋԻ:

Խօսք կ'առնեն նաեւ Camarades Cartier (Drôme)ի երեսփոխանը եւ Տիկին Odette ՄԻՒՍՑԼԼԵԱՆ:

Ներկայ պիտի ըլլան տեղական իշխանութեանց եւ ընկերվարական «Bureau Féderal»ի պատուիրակ – ները:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ԱՂՔԱՏԱՀԱՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին ժամը 6-ի սրահներուն մէջ:

Խմդրումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Ջարֆեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Զիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Peris (2). Tél. Cen. 48 - 51:

ԹԻՑԱՍԵՂԱՆ ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը իր պատիւ իր ժրաջան անդամուհիներէն ընկ. ԱՏՐԻ – ՆԷ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆի, թէյասեղան մը սարքած է, ա – նոր Փարիզին մեկնումին առթիւ, այս երկուշ. ժամը 3—7, Սալ Վօլթէրի մէջ, Place d'Odéon: Կը հրաւիրուին Փարիզի մասնաճիւղի բոլոր ընկերու – հիները:

Ա.ճապարեցէք ապահովել ձեր տոմսերը ԵԴԻ – ՊՈՍ ԱՐՔԱՑԻ ներկայացման:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Բուլանի նահանգէն Խաչիկ Թահմազեան, հօր անունը Գէորգ, որմէ 1918էն ի վեր տեղեկութիւն չկայ: Կը կարծուի որ Փարիզ ըլլայ: Փնտռողն է եղբայրը: Տեղեկացնել Պ. Բիւ – զանդ Ա.ճէմեանի, 4 rue Haxo Paris (20):,

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ.—Տարօն – Սալնոյ Զորի Հայր. Միութեան պատի օրացոյցը, զարդարուած վար – դանոյշի գեղանկարով: Կը խնդրենք բոլոր հայ – րենակիցներէն նկատի առնել այս հրատարակու – մը: Ստանալու համար դիմել հայրենակից Ղազար Պօղոսեան 4 Bld. de la Paix, Մարսէյլ:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ ՊՐՈՖ. Ն. ԱԴՈՆՑԻ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

գիրքը, 534 էջ: Գինը հազար ֆրանք: Արտասահ – ման 5 տոլար:

Դիմել «La Renaissace». 73 Ave. des Champs-Elysées Paris (8):

Կամ.— Ա. Մոնտկարեանի, 10 Passage Du – bois, Paris (19):

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Այս կիրակի 7 Նոյ. Հ. Մ. Ը. Մ.Ը իր սեփական մարզադաշտին St. Loupի Stade Atlanticի վրայ կը կատարէ իր 5րդ ախոյենական մրցումը U. S. du Rouetի դէմ: Ո՞վ չի յիշեր 25տա – րին ի վեր Հ. Մ.Ը.Մ.ի կատաղի հանդիպումները այս զօրաւոր խումբին դէմ: Շատ քիչ անգամ ժա – տած է յաղթութիւնը Հ.Մ.Ը.Մ.ի, բայց այս ան – գամ կը յուսանք որ պատուաբեր արդիւնքով մը պիտի պսակուին մեր աննման մարզիկներուն ճակատագրական խումբ մը պիտի հանդիպին District de Provenceի հրամանով ոստիկանական խումբ մը պիտի հանդիպին վրայ:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ճ. Դ. «Քրիստափոր» են – թակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Palais de la Chopeի սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: (18 Bld. Garibaldi):

ԼԻՈՆ.— Հ. Ճ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, դրադարանի սրահը: Rue Rabelais, 78: Կա – րեւոր օրակարգ:

ՀԱՃԱՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ.— Կեսարիոյ եւ Շրջ. Վե – րաշինաց Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւ – ղին ընդհ. ժողովը 11 Նոյ. հինգշաբթի ժամը 4ին, 32 rue de Trévise: Օրակարգ.— Կարեւոր զեկու – ցում, նիւթական հաշուետուութիւն եւ ընտրու – թիւն վարչութեան:

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց եկեղեցւոյ կրօն. Ընկերակ – ցութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւի – րէ բոլոր ընկերները, այս կիրակի ժամը 3ին եկե – ղեցւոյ խորհրդարանին մէջ, օրակարգ ունենալով Պ. Վահրամ Երամեանի քահանայական թեկնա – ծութեան հարցը:

Հոկտեմբեր 24ի ընդհ. ժողովը մեծամասնու – թիւն չունեցաւ: Կանոնագրի 16րդ յօդուածին հա – մաձայն, այս անգամ ներկաններու թիւը պիտի նը – կատուի օրինաւոր:— (ԴԻՒԱՆ)

ԵՐԵԿՈՑԹ ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵՒՈՆԵԱՆԻ

Թատով կը մասնակցի Պ. ԳԱՐԵԳԻՆ:

Սրինգ եւ դափ ԲԵՆՈՑԻ կողմէ:

Կը խօսի Պ. Ա. ՋՈՊԱՆԵԱՆ, հայ գաւառական երգերու մասին:

Նոյեմբեր 6, Շաբաթ իրիկուն, Սալ Շօփէն, Փլէյէլ, 252 Fbg. St. Honoré, ժամը 8.30ին:

Փութացէք ձեր տոմսերը ապահովել սովո – րական հասցէներէն եւ Place des Fêtes, Սափրիչ Պ. Սասունիի խանութէն 14 rue Augustin Thiery, Paris (19), երգահանդէսին օրը կիչէն փակ է:

ԽՆԶՈՑՔ ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Իսիի Հ. Ճ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի կողմէ, Նոյեմբեր 7ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, Խրիմեան սրահի մէջ, ընկեր Ա. Պօյաճեա – նի մեկնումին առթիւ: Խնջոյքին մասնակցիլ փա – փաքողները կրնան արձանագրուիլ մինչեւ Նոյեմ – բեր 4, ընկեր Ս. Գանտիլեանի եւ կամ ընկեր Սե – րոբեանի մօտ, 25 Ave. Bourgain, Issy les Moulineaux:

ՓՈՐԹ Տ'ԻԹԱԼԻԻ Ֆր. Կապ. Խաչի մասնա – ճիւղը չնորհակալութեամբ ստացաւ Տէր եւ Տիկին Գորգիկեանէ 500 ֆրանք եւ Տիկին Ադապի Խաչիկ – եանէ 300 ֆրանք փոխան ծաղկեպսակի Պ. ՍՈՂՈ – ՄՈՆ ՋԱՔԱՐԵԱՆի մահուան առթիւ:

ԼԻՈՆԷՆ Տէր եւ Տիկին Թադէոս Սիմոնեան եւ պարագաները, ինչպէս նաեւ Լիոնի Կիւրլէցի հայ – րենակիցները իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Պ. ՍՈՂՈՄՈՆ ՋԱՔԱՐԵԱՆի մահուան առթիւ, իր տիկնոջը եւ ընտանեկան պարագան – րուն:

ԼԻՈՆ.— Խորունկ վշտակցութիւններս վաղե – մի ուսուցիչս՝ Պ. Վահան Թուլումճեանի եւ որ – բանոցի ընկերոջս Տիրատուր Տիրատուրեանի ի – րենց քեռորդւոյն եւ եղբօրը ՍԵՐՈՎԲԷ ՏԻՐԱ – ՏՈՒՐԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ.— Լիոնէն Ազբ տիկին Մարի Մովսէսեան իր թոռնիկին Արա Մովսէս Մերճէի ծննդեան առթիւ հազար ֆր. կը նուիրէ Հ.Ճ.Դ. Վեթ. Ֆոնտին: Ստանալ «Ցառաջ»էն:

ՄԵԿՆՈՒՄԻ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

ԾԱՒՈՒ Է կարի մեքենայի եւ հնծեալութեան խա – րտուղութեան խանութ մը:

Առնուելիք կայարանէն երկու վայրկեան հե – ռաւորութեամբ: ԵՐԿՈՒ ՓԱԹԵՆԹ (ելեկտրաքէտ եւ մեքենագէտ): Խանութին հետ ծախու են նաեւ նոր ապրանքները: Ունի սենեակ մը, խոհանո – ցով (կազ, ելեկտրականութիւն եւ ջուր):

ՇԱՏ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆ:

Դիմել ԵՐՈՒԱՆԴ ՄԱՔԼՈՍԵԱՆի, 55 rue Jean Jaurès, Arnouville les Gonesse (S. et O.):

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 7 Novembre 1948 Կիրակի 7 ՆՈԵՄԲԵՐ

Թ. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5688-Նոր շրջան թիւ 1099 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉ ԲԵՐԱՒ, Ի՞ՆՉ ՏԱՐԱՒ

Ռուսական յեղափոխութիւն ...

Ա՞յս էր մեր սպասածը, երբ Չեխով, Անդրեեւ եւ մանաւանդ Մաքսիմ Կորքի կ'ուսումնասիրէինք ու կը թարգմանէինք սուլթանախնամ Ստամպոլի մէջ...

Ցաճախ ձեռագիրները կը թողնէինք Իզմիր , ուր աւելի թոյլատու էին գրաքննութեան պայմանները, չնորհիւ հայ պաշտօնեայի մը :

Մեծ ժողովուրդի մը երկունքն էր որ կ'աւետէր «Մբրկահաւը»: Եւ տեսակ մը կիրք դարձած էր ամէն չարթու նոր թարգմանութիւն մը ճարել ռուսական դրականութենէն:

Մինչեւ անդամ ձեռնարկներ կը փորձէինք, ռուսերէն սորվելու համար :

Կ'ուզէինք բան իսկ ազբիւրէն, բնագրէն ըմպել նոր ժամանակներու յեղափոխական չունչը : Տառապանքէն անբաւացած ժողովուրդի մը տա – ղանդաւոր դաւակներուն փոթորկաձայն պոռթկումը : Անոնց խմաստութեան ինչպէս արուեստին խորութիւնը :

Եւ ահա պատկերը, երեսուն տարի վերջը : Շարժական մը, որ գլխու պտոյտ կը պատճառէ իր հակասութիւններով եւ հակադրութիւններով : Իր դղրդաձին ելեւէջներով :

Փետրուար 1917ի Հոկտեմբերեան (Ն. Տ. Նոյ. 7) յեղափոխութեան դրական արդիւնքները՝ պիտի նշանակէր չմրսնել ժամանակակից խմորումներ – ուն եւ խլրտումներուն խմաստը :

Ալեկոծութիւն՝ արեւմտեան Եւրոպայէն մինչեւ Ծոյր. Արեւելք: Ասլանտեանի լուսացնուղ ափերէն մինչեւ Ծոյր. Արեւելքի խաւարակուռ չմբռտուները: Ստորերկրեայ փոթորիկ մը, պարբերական ցնցումներով :

Տարիներով քարոզուած դաղափարները, ցանուած սերմերն են որ ձեւ ու մարմին կ'առնեն այս կամ այն ուղղութեամբ: Երբեմն յուշիկ – յուշիկ, բնաչքնութեան օրէնքով : Երբեմն չառաչելից : Ջար քարի վրայ չձգելով :

Ռուսական յեղափոխութեան ճամբան չատոնց հարթուած էր 1905ի եւ 1917 Փետրուարի չարժումներով :

Բայց, բոլշեւիկները կրցան օգտագործել իրենց հակառակորդներուն ձախողանքները : Եւ այսօր ամէն առաքինութիւն կը վերագրեն իրենց վարիչներուն հանճարին եւ կազմակերպութեան ուժին :

Այսպէս կամ այնպէս, ահռելի փլուզում մըն էր որ տեղի ունեցաւ ցարական Ռուսաստանի մէջ:

Ամբողջ կարգուսարք մը փլաւ հիմնայատակ, վերէն վար, իր տեղը տալու համար ամբողջ ուժի մը, որ իր կարգին պիտի վերածուէր մենաշնորհութեան: Լուծ մը ամենակալ եւ ամենակուլ: Աննախընթաց՝ ազգերու պատմութեան մէջ: Չմաստիրութիւն, որ երեսուն տարի վերջն ալ՝ կը պահէ ահռելաբատի նոյն մեթոտները, պահպանելու համար իր գոյութիւնը :

Լեռնակուտակ հատորներ հրատարակուած են եւ դեռ կրնան հրատարակուիլ, պարզելու համար այս նորօրինակ իշխանութեան չարն ու բարին :

Երբ կ'ըսենք՝ ի՞նչ բերաւ, ի՞նչ տարաւ , — հանդոյց մը քակելու փորձ չէ որ կը կատարենք :

Դէմ դիմաց դնել ժխտականն ու բացասականը, կը նշանակէ խրիլ ակադեմական մարզանքներու մէջ:

Ամէն պարագայի տակ, բուն ռուս ժողովուրդին ոգիէն բխած յեղափոխութիւնը չէ որ կը փառաբանուի այսօր: Ոչ ալ մանաւանդ փոքր ժողովուրդներու երազածը :

Ընկերվարութի՞ւն: Ազատագրո՞ւմ աշխատաւոր բազմութեանց : Ժողովուրդներու ինքնորոշո՞ւմ : Իրականացո՞ւմ ազատութեան եւ արդարութեան : Խափանո՞ւմ աշխարհակալութեան :

Հարկ է առանձին յօդուածաշարք մը նուիրել իւրաքանչիւր հարցումի :

Ամբողջ բարոյական ըմբռնումներ ծագրանկարի վերածուեցան, իբրեւ հետեւանք Լենին – Սթալինեան քարոզներու :

Մինչնաղարեան հաւատաքննութիւնը, լրտեսութիւնը, մատնութիւնը, անճար բազմութեանց ստրկացումը դարձան պետական ճարտարարուեստ :

Եւ տեսանք բարքեր, խաղեր, դաւեր, որոնք յատուկ էին միայն քաղքենի – դրամատիրական կարգուսարքերու :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ՀԱՑԵՐԷՆԻ

(Ըստ բոլշեւիկեան Երեւանի)

Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան 31րդ տարեդարձին առթիւ , դիմեցի «Սովետական Հայաստան»ի խմբագրին, քանի մը լուսաբանութիւններ խնդրելու, եւ մանաւանդ «պետական լեզու» սորվելու համար :

— Ձեր կուսակցութիւնը պատերազմէն առա՞ջ աւելի յեղափոխական էր թէ հիմա :

= Ի՞նչ էք ուզում ասել ձեր էդ պրովոկացիոն հարցով : Մեր պարտիան միշտ էլ եղել է ռեվոլուցիոներ :

— Պատերազմէն առաջ կուսակցութիւնն կ'ըսէիք, ոչ թէ «պարտիա», յեղափոխութիւն, յեղափոխական, ոչ թէ ռեվոլուցիոն, ռեվոլուցիոնական, ռեվոլուցիոնականացնող...

= Դա ձեր դործը չէ : Ուրիշ ի՞նչ հարցեր ունէք, զահլա կը տանէք ...

— Կը հաճի՞ք պետական բառերու ցանկ մը յանձնել, որպէսզի տարածենք մեր թերթերուն միջոցաւ :

= Ուզում էք վազե՞լ մեր պրոդբեսիվ բառերը : Ոչինչ, գրեցէք.—Զարդացման խաղաղ ռելսերին ...

— Վերջին բառը անդլերէն է, rails, կը նշանակէ կառախումբերու երկաթեայ դիծը, ճողը, յոդնակի : Գերմաներէն ալ ...

= Ուզում էք սովորե՞լ թէ սովորեցնել : Շատունակեցէք : Սովետական պետութիւնը մորթի – զացրեց երկրի բոլոր ռեսուրսները (ressources) .

— Դարձեալ չինծու բառեր ...

= Մետալուրգիական գործարանները, ռէյալ աշխատավարձ, էկսպանսիա, ագրեսիա, դեկլարացիա, ինֆորմացիա, էկսպանսիոնիստական քաղաքականութիւն ...

— Մէկը մխսէն ծիծաղելի : Բոլորին ալ համազօրն ունինք: Ցետին աշակերտը դիտէ.— մետաղագործական, իրական, ծաւալում, նախայարձակում, յայտարարութիւն եւն. :

= Ամերիկական տերրիտորիան օկուպացման չենթարկուեց : Նրանց կամպանիայի չհնուժիստական – սպեկուլատիվ ...

— Գոնէ «չհնուժ»ին հայերէնը կերուդիք :

= Կոնստիտուցիա, ասամբլեա, սէսիա, պրեզիդենտ, ասոսոցիացիա...

— Մենք Սահմանադրութիւն, ընդհ. ժողով, ընկերակցութիւն ունէինք 1860էն ալ առաջ :

(15) ՎԱՀԷ

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ իր բնակարանը վերադարձաւ, ուր պահակած պիտի մնայ մինչեւ վերջնական դարմանում: Ալ աչքին տեսողութիւնը դգալապէս բարւոքած է: Կը խնդրուի չնեղել յողնեցուցիչ խօսակցութիւններով :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆ Ուոչինկթըն վերադարձաւ 750.000 քաղաքացիներու խանդավառ ծափերուն մէջ : Բոլոր տրամադրելի ոստիկանները եւ հրշէջները չարժման մէջ դրուած էին, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար: Ամենամեծ բազմութիւնն էր այս, զօր. Այզընհաուըրի վերադարձէն ի վեր :

ՊԱղԵՍՏԻՆԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, կազայի շրջանին մէջ պաշարուած եդիպտական զօրքը քաշուեցաւ, Իսրայէլի միրապետութեան տակ ձգելով ամբողջ Ծովեզերքը, Պէյթ Համումէն մինչեւ Թել – Ավիվ: Այս յաջողութեամբ, Հրեաները անկարելի կը դանեն դործադրել Ազգաժողովին որոշումը, որ կը տրամադրէ Հոկտեմբեր 14ին եղած սահմանադիծը քաշուիլ , Նէճէվի անապատին մէջ :

ՊԵՐԼԻՆԻ ՏԱԳՆԱՊԸ լուծելու համար նոր ծրագիր մը կ'որճայ Արժանթինի պատուիրակը , Պրամուլյա, որ Լոնտոն կը գտնուի այժմ: Պատուիրակը լաւատես է, հակառակ բոլոր անյաջողութիւններուն :

Ազգաժողովի դաշինքը պատրաստ պիտի ըլլայ յունուարին

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Արեւմտեան Միութեան անդամները , Ֆրանսա, Անգլիա, Պելժիա, Հոլլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ յառաջիկայ չարթու պիտի ձեռնարկեն Ատլանտեան դաշինքին խմբագրութեան, զինակցութիւն մը կնքելու համար Մ. Նահանգներուն եւ Քանատայի հետ : Բանակցութիւնները պիտի կատարուին Լոնտոնի մէջ:

Այս որոշումը տրուած է իրրեւ հետեւանք նախագահ Թրումընի ջախջախիչ ընտրութեան: Ճակատին յայտնի չէ թէ կազմ եւ պատրաստ նախագիծ մը մշակելով Մ. Նահանգներու եւ Քանատայի հաւանութիւնն պիտի ենթարկեն, թէ պարզապէս նոր յայտարարութիւն մը պիտի խմբագրեն, կրկնելով իրենց սկզբունքները: Ամէն պարագայի մէջ, բանակցութեանց գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ փութացնել դաշինքին խմբագրութիւնը, որպէսզի կարելի ըլլայ Մ. Նահանգներու նոր խորհրդարանին ներկայացնել յառաջիկայ յունուարին :

Միջոցներ կը խորհուին, Շուէտն ալ ծրագրուած դինակցութեան կապելու համար :

★ Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, Ֆրանսա հինգ միլիոն տոլարի ռազմական պիտոյքներ ստացած է Ամերիկայէն, զօրացնելու համար բանակին սպառազինումը: Ամերիկեան մթերքի այս փոխանցումը կատարուած է անցեալ հոկտեմբեր 9ին, երբ Մարշըլ Ուոշինկթըն գնաց Փարիզ: Պաշտօնական շրջանակները դաղտնի կը պահեն մանրամասնութիւնները. բայց կը հաստատուի թէ համաձայնութիւն մը կնքուած է Գերմանիոյ մէջ, կարդ մը ֆրանսական զօրաբաժիններ սպառազինելու համար ամերիկեան զէնքերով: Կը խօսուի երեք զօրաբաժիններու վերազինման մասին :

Միեւնոյն ատեն բանակցութիւններ կը կատարուին Գերմանիոյ Ֆրանսական, անգլիական եւ ամերիկեան հրամանատարներուն միջեւ, արեւմտեան ճակատի պաշտպանութեան մասին :

★ Ռէօյթըր դործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ զինուորական դաղտնի համաձայնութիւն մը կնքուած է Մ. Նահանգներուն եւ Եուկոսլաւիոյ միջեւ: Համաձայն իտալական թերթի մը տեղեկութեանց :

Այս պայմանագրութեամբ,— 1. Եուկոսլաւիա պիտի պարպէ Թրիէսթէի եւ Իթթրիոյ չրջանը. 2. Եթէ կացութիւնը ծանրանայ, պիտի արտօնէ որ ամերիկեան զինուորներ դրաւեն այդ չրջանը, ինչպէս եւ հողամաս մը մինչեւ Աւստրիա.— 3. Պատերազմի պարագային Եուկոսլաւիա ամերիկեան բանակին տրամադրութեան տակ պիտի դնէ ծովափ մը, զինուոր ցամաք հանելու համար. — 4. Պիտի հրաժարի Քարինթիայէն :

Այս դիմումներուն փոխարէն, Մ. Նահանգները պիտի երաշխաւորեն Եուկոսլաւիոյ արեւմտեան սահմանագլուխը, ճարտարագործական եւ ելեկտրական նիւթեր պիտի ղրկեն եւն. :

★ Լոնտոնի «Իվնինկ Սթէնտըրտ» թերթին դիւանագիտական խմբագիրը կը գրէ թէ անգլիական եւ ամերիկեան կառավարութեանց դինուորական խորհրդականները ծրագիր մը մշակած են, որուն համաձայն «մահուան վարագոյր մը» (կամ դիծ մը) պիտի հաստատուի 80 քիլոմեթր երկայնութեամբ, Շթէթինէն Թրիէսթէ, իբրեւ պատուար «երկաթեայ վարագոյրին» դէմ: Պաշտպանութեան այս դիծը պիտի բանի ճառագայթներու աղդեցութեամբ (ռատիօ աքթիվ): Կ'ըսուի թէ դաղտնիքը հաղորդուած է նաեւ Ֆրանսայի :

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ԱՆՈՐՈՇ. — ԱՅՍՕՐՈՒՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ .— ՋԱՆԱՋԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐ

Երկաթուղիներու 400.000 բանուորներէն եւ պաշտօնեաներէն 105.000ը հանրաքուէով կատարեցին առջի օր, 24 ժամուան դործադուլի մասին : Թերթերը հակասական տեղեկութիւններ կը հաղորդեն արդիւնքի մասին: Աչխատանքի Դաշնակցութեան տեղեկագրին համաձայն, 44..518 քուէարկողները (105 սէնտիքա) 32.859ը թեր քուէարկած են, 9571ը դէմ, հետեւաբար 84%ը համաձայն են դործադուլին:Ընկերվարական պաշտօնաթերթին բացատրութեամբ, 500.000 բանուոր – պաշտօնեաներէն միայն 33 հազարը թեր քուէարկած են, հետեւաբար վիճելի է դործադուլին յայտարարութիւնը :

Մեռաղադործական հաստատութեանց բանուորներուն մէջ ալ անորոշութիւն կը տիրէ : Կը կարծուի թէ մեծ մասը պիտի չհետեւին, եթէ դործադուլ յայտարարուի :

Կառավարութիւնը որոշած է պաշտպանել աչխատանքի ազատութիւնը , ինչպէս ամէնքան – ըուն մէջ:

Նաւաստիներու դործադուլը կը չարունակուի բոլոր նաւահանդիստներուն մէջ, եւ զինուորներն

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻԱԿ ՀԱՊՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

ՄՄՐ.— Միջին Արեւելքի Հայ Գրողներու համագումարին մէջ, ընդարձակ զեկուցում մը կարդացած է նախ մեր աշխատակիցը, ծանօթ ուսուցիչ եւ գրագէտ Եդ. Տարոնեան, լեզուական հարցի մասին: Հատուած մը.—

Առանց օրօրուելու այն միամիտ աւանդութեամբը որ հայ լեզուի ծագումը կը բարձրացնէ մինչեւ Ադամը, ներելի է, սակայն, հպարտանքով ծանօթանալ լեզուագիտութեան ամենավերջին վարկածին որով հայերէնը ժամանակակից կը համարուի ամենահին լեզուներուն, օրինակհելլէներէնին ու լատիներէնին ու մինչեւ անդամ սանսկրիտին որ երկար առեն հոչակուեցաւ մայրը բոլոր հնդեւրոպական լեզուներուն: Ըլլալով քոյրը քաղաքակիրթ մարդկութեան այս վսեմ բարբառնե – րուն, ասոնց կարգին՝ հայերէնն ալ, քերականա – կան բիւրեղացած կանոններու հետ, ստացաւ նաեւ բառամթերքի իր բաժինը մայր նախալեզուէն:

Ի՞նչ կը ներկայացնէր այդ բաժինը: — Ըստ երեւոյթին, չատ քիչ բան, միայն 713 արմատ: Գէթ առ այժմ, հազիւ կարելի եղած է այսքանին հարազատութիւնը ճշդել լեզուագիտութեան վերջին տուեալներուով: Հետազօտութիւնները կը շարունակուին թէ ազգային թէ օտար հայկաբաններու կողմէ՝ լուսաբանելու համար հազարաւոր ուրիշ բառերու ծնունդն ու ծագումը, եւ հաւանաբար այս դիտուններուն երեւան հանեն բազմաթիւ հնդեւրոպական նոր արմատներ մեր լեզուին մէջ: Օրինակի համար, մեծանուն հայագէտ Անթուան Մէյեէի աշակերտներէն Հայր Մառիէս կը պատմէ թէ հայերէն «հանդչիլ» բառը վերջինը եղաւ որուն հնդեւրոպական ծագումը գտաւ իր վարպետը ու հանդեաւ ի Տէր: Ապ, այս բառը կը բացակայի Աճառեանի գտած հնդեւրոպական արմատներու շարքէն: Ու դեռ գաւառաբարբառներու մէջ ընտրուելի տուգաբանուած տասնեակներով հնդեւրոպական բառեր ղորս Աճառեան ծայրայեղ խղճահարութեամբ մը դեռ չէ ներմուծած իր կազմած անտարակուսելի բառախումբին մէջ:

Սակայն, եթէ նոյնիսկ այս համբերատար դիտուններըը, քանի մը տարի վերջ, իրենց մանրակրկիտ պրպտումներէն ձեռնթափ, վերադառնան հայ ժողովուրդին յայտարարելու թէ այլեւս ոչ մէկ յոյս կայ ճոխացնելու իր հնդեւրոպական գանձը, ատով ալ հայ լեզուն չի կորսնցներ իր վաղեմի աղնուականութեան տիտղոսն ու հնդեւրոպական նկարագիրը: Ռօպէնսոն ալ, ընկղմած նաւին անկիւններէն միայն մէկ ափ ցորեն յաջողեցաւ ժողվել, ան ալ մուկերէն ու միջատներէն մասամբ կրծուած: Բայց անվթար մնացած սակաւաթիւ հատիկները յաջորդ եղանակին յինանապատիկ բերք տուին, եւ քանի մը տարիէն բերնէ բերան լեցուցին նաւաբեկեալին չտեսմարանը, որուն պարունակութիւնը, բնականաբար, յար եւ նման յայտնուեցաւ առաջին համրովի հունտերուն. ո – րովհետեւ դաշտը արդաւադ էր, եւ մշակը՝ իմաստուն: Այսպէս ալ, հնդեւրոպական արմատներու թիւը զարմանալիօրէն բարգաւաճեցան Հայաստանի լեռներուն մէջ: Արդեօք անո՞ր համար որ մեր աշխարհը նախամարդուն ու, հետեւաբար, նախալեզուի առաջին բնադաւա՞ռը եղած էր արդէն:

Այստեղ է ահա այն սրբազան աւանդութիւնը, որ մեր հայրենիքը կը հոչակէ «մարդկայնոց ցեղի օրրան», թուփերու տակ կծկուած մանուշակի մը ամօթխածութեամբ, անգամ մըն ալ իր մոդ չափրակները կ'երկարէ պատմութեան լոյսին:

Ճիշդ է որ իրանեան լեզուներէն կատարուած փոխառութիւնները աւելի բազմաթիւ են հայերէնի մէջ: Աճառեան անոնց դումարը կը հասցնէ 1400ի, ուղիղ թիւով 1409: Բայց ատոնցմէ մօտաւորապէս 600 բոլորովին անծանօթ են աշխարհաբարին, եւ չեմ կարծեր որ անոնցմէ իւրաքանչիւրը երկու անգամ լոյս տեսած ըլլայ հին հայերէնի մէջ ալ: Միւս 800էն չատեր, չատ չատեր մնացած են իրենց տեսակի մէջ առանձին, այսինքն բարդութեանց եւ ածանցումներու ծնունդ տուած չեն: Այս ամբողջեան պատճառն այն է որ այդ փոխառեալ բառերը արդէն ունէին իրենց զուտ հայերէն համազօրները եւ, բնականաբար, վերջին – ներն են որ յարտեւած են կեանքի մէջ: Վերջապէս, կարեւոր մաս մըն ալ անոնցմէ աշուղական կամ ռամիկ բառեր ըլլալով, մուտք չեն գտած մեր գրական լեզուին մէջ:

Ծունարէն լեզուն, որուն հնդեւրոպական ծագումը երբեք կասկածի տակ դրուած չէ, 1200 արմատ ժառանգած է նախալեզուէն: Արդ, այս արմատներէն յառաջ եկած բերքովին էր որ Հոմերոս յօրինեց իր Իլիականն ու Ողիսականը: Արիստոտէլ կազմեց իր բնագիտութիւնն ու բնազանցութիւնը: Սոփոկլէս եւ Եսքիղէս ներկայացուցին իրենց ողբերգութիւնները: Սափֆոն եւ Անակրէոն իրենց տաղերը երգեցին ու Դեմոսթենէս իր ճառերը խօսեցաւ: 1200 հնդեւրոպական արմատ ունեցող այս լեզուն հազարներով բառեր փոխ տուած էֆրանսերէնին, այնքան ալ ուրիշ լեզուներու: Ուրեմն լեզուի մը հարստութիւնը միակ արտադրոյթը չէ արմատներու թիւին, այլ մանաւանդ այս լեզուի զարգացման կարելիութեանց: Ընդհակառակն, արմատներու ծայրայեղ առատութիւնը երբեմն կը խճդողէ լեզուական դաշտը եւ կը խանգարէ անոր բնականոն աճումը: Ապացոյց՝ չինարէնը ուր իւրաքանչիւր բառը անկախ արմատ մըն է, բայց որ կոմփիւկիոսի օրէն ի վեր մնացեր է նոյն վիճակի մէջ:

Այս փաստարկութիւնները կատարեցինք իբրեւ պատասխան այն մարդոց որոնք, արդարացնելու համար օտար բառերու գործածութիւնը ներկայիս, կ'առարկեն թէ՝ հայերէնն լեզուն սկիզբէն ի վեր լեզուն էեղեր օտար բառերով, եւ թէ բնիկ բառերը անհնչեան թիւ մը կը կազմեն: Որոշ կը տեսնուի որ անոնք բառերը կը չփոթեն արմատներու հետ:

Մեր հին մատենագրութեան մէջ, արդարեւ, կայ նաեւ ստուար խումբ մը յունարէն բառերու: Բայց ասոնց փոխառութիւնը տարրական անհրաժեշտութենէ մը չի բխեր: Այս բառերը մեր լեզուին մէջ մտած են կրօնական խողովակով եւ մեծ մասամբ Լուսաւորչի ձեռքով: Իսկ Լուսաւորիչը հաւանաբար լաւ հայերէն չէր դիտեր, մեծացած ու դաստիարակուած ըլլալով Ծոյներուն մօտ: Ասկէ զատ, կարգ մը կրօնական բառեր անհպելի սրբութիւններ էին եւ հետեւաբար անթարգմանելի: Ասոր իբրեւ ապացոյց կրնանք յիշել պարզապէս մեր թրքախօս հայրենակիցներուն որ երկիւղած – օրէն պահած են կրօնական սովորութեանց եւ առարկաներու հայերէն անուանները: Ուրեմն հայերէն լեզուն չէ որ պատասխանատու է այս փոխառութեանց համար: Ընդհակառակը, ժրնեւի համալսարանի փրոֆէսէօրներէն Ժօռժ Քուէնտ օրինակներով կը փաստէ որ չատ անգամ Աստուածաշունչի հայերէն թարգմանութեան մէջ, եօթանասնից կողմէն կրկնուած մէկ բառին դիմաց, երկու կամ աւելի հոմանիշներ կը գտնենք:

Կը շարունակեմ օտար մեծամեծներու վկայութիւնները, քանի որ մենք Հայերս աւելի յօժարութեամբ մատաղ կը բերենք օտար սուրբեր – րուն: Ուրեմն անգամ մըն ալ ունկնդրեցէք Ֆրանց Վերֆէլին. «Ժողովուրդներու մատենագրութիւնները ի սկզբան թերի եւ նախնական են. դարեր պէտք է անցնին որ անոնք հասնին իրենց ոսկեդարուն: Միայն հայ մատենագրութիւնն է որ մէկ անգամէն իր ոսկեդարով, իր դասականութեամբը երեւան եկած է»:

Իսկ եղրափակելու համար, ահա պատգամը դարուս ամենամեծ հայագէտին, Անթուան Մէյեէին որ հայկաբանութեան ուսուցիչը եղած է Հրաչեայ Աճառեանին:

— « Ցայտնի է որ հայ այբուբենը գլուխգործոց մըն է: Դրութիւն մը որ պահպանուած է մինչեւ այսօր, առանց բարեփոխումի պէտք ունենալու, վասնզի սկիզբէն իսկ անիկա կատարեալ էր: Գրական լեզուն որ կազմուեցաւ Հայաստանի մէջ ճոխ էր եւ կրնար արտայայտել ամէն ինչ որ յոյն լեզուն կարող էր բացատրել: Հայ լեզուին ճոխութիւնն ու ճկունութիւնը ուժ մըն է հայ ազգին համար » :

Արդեօք մարգարէատիպ Մէյեէի բանաձեւած այս ճշմարտութիւնը զգալո՞վ է որ այսօր Արարատի վեհափառ հայուածքին տակն իսկ, քար առ քար կը քանդեն Մեծասքանչի մարմարէ տաճարը:

Զարենց ըսած էր.— « Հայ ժողովուրդ, քու ոյժդ քու հաւաքականութեանդ մէջն է»:

Մէյէ կըսէ.— « Հայ ժողովուրդ, քու ոյժդ քու ճոխ ու ճկուն լեզուիդ մէջն է»:

Այժմ թող ներուի որ ես ալ,— խոնարհ սպասաւոր մը մշակոյթի տան, — այս գոյդ պատգամները իմ ազգիս ընծայեմ աղերսելով .

— « Հայ ժողովուրդ, ահա քու ազամանդէ օղերդ, ամրիծ անչէջ ու անկապտելի: Պէտք է զանոնք ականջներդդ միշտ առկախ պահես յանուն քու նահատակներուդ, յանուն քու հանճարիդ եւ անվախճան գոյութեանդ»:

ԵԴ. ՏԱՐՈՆԵԱՆ

Մեր արդիւնքերը քաց են

ՑԵՐԵԿԸ

Մեր երդիքները բաց են, ժամուն չուքէն, կալին ճրթէն՝ անցնող մարդիկ կը դիտեն:

Ոմանք առօր, ոմանք մանդաղ ուսերուն, դաշտը կ'երթան ականջ դրած աշխատանքի կանչերուն...:

Նախրորդ կարօն, նախիրն առջեւ ձգած կ'երթայ ձորն ի վեր, գլխուն վրայ ղըւարթօրէն, սէր կը բանին մեր անառակ սարեակներ ...:

Հեղեղատին քարերն անդամ սարեակներու խռովքէն՝ կարծես ոգի ու չունչ կ'առնեն ու կը յուզուին տարօրէն...:

Նանեց հարսը, առտուն կանուխ արթնցած, կը ժողուըրտէ անկողինն իր սիրարբած, քանզի պէտք չէ փեսային զատ անկողին՝ տեսնեն նոր իսկ անմեղ չողերն արեւին...: Ատոր համար՝ կ'ամաչարէ, զայն կը դիզէ դէմ - յանդիման բուխրի – կին, ու կը ծածկէ զայն կապերտով՝ գոյնովն դաշտի կանաչին ...:

Մամենց հորէն ջուր կը քաշէ Վարդենց հարս: Ծօ, չանորդին ինչ մորթ ունի, ու ինչ վարս ...:

Մորթը կարծես ըլլայ ճերմակ մարմաքար խորանի, իսկ ծամերը՝ Անդղայ գետի եղերք ծըլած ուռեմի: Աչքերն են վառ, աստղալոյսին պէս գեղեցիկ ու պայծառ:

Զաղցի սեմին վրայ նըստած հայ պառաւ մը՝ իր խօսք կ'ուղղէ առ Աստուած, խաղաղութիւն կ'ուզէ անկէ երկրիս համար տանջահար, քիչ մ'այ հանգիստ՝ իր հալումաշ, իր յոգնաբեկ մարմնին համար ... :

Օրհնութիւն քեզ, ով Հայութեան սուրբ աշխարհ ...:

Մեր երդիքները բաց են,

Ջաղ – քաղհանքի զացող մարդոց արդար խօսքեր կը լսեն:

Ոմանք սայլուր, ոմանք անասայլ՝ խումբեր կազմած կը հոսին, ճամբաներէն՝ դէպի ծաղկած, կանաչ կապած դաշտորայքը դիւղակին :

Տեսէք, Գղրենց արտին մէջէն, զոյգ մ'արագիլ դանդաղ ու պարծ կը չրջին, կարծես անոր տէր – տիրականն ըլլային, կը բարկանան ցածէն թռող ծիտիկներու խմբակին, «ապգիլուած է, թեւ չը պարնէք մարգարտահատ ցորենին, քանզի Աստ – ուած դեռ չէ օրհնած բերքը հասուն այս արտին»:

Պաղտենց Համբօն նստած իր էշն ծերունի՝ աղրիւր կ'երթայ որ ջուր կապէ արտին համար ճորակի, երկուքն ալ խոնջ, երկուքն ալ ծեր, բայց յամառ՝ կ'ուզեն բանիլ, չահիլ իրենց հացն արդար :

Մարտիրոսենց պատին մօտիկ, կթոցն ծուն – կին հանդչեցուցած՝ կով կը կթէ Աղջիկ Հեղնար, մերթ կովուն հետ զըրոյց կ'ընէ ձայնով ցած՝ ...: Տիլ, տիլ, տիլ, տիլ, կաթիլ - կաթիլ, կթոցին մէջ կը կաթէ կաթն ամարատ, կաթը առատ՝ համը առած ծաղիկի ... :

Երբ կը չոյէ, քաղցը լեզուով երբ կը խօսի կովուն հետ՝ յայնժամ կաթին ակ կը բացուի, կաթ կը հոսի երգին հետ...: Ինչ քաղցրութիւն, հոգիի ինչ բերկրութիւն, հինէն ի վեր հաշտութիւն կայ կենդանեաց մէջ եւ մարդուն ...:

Աշխատութեան հզօր փեթակ՝ Հայոց անզոյգ բարձրաւանդակ, ուր ծուլութիւն բընաւ չըկար, այլ աշխատանք՝ անդադար, արեւուն հետ՝ մարդ կը բանէր, ու տուն կուգար՝ երբ մութ էր, անոր փոխան Հայոց երկիր՝ կ'ըլլար ամբար, չտեսա – րան անձայրածիր: Օ, ողջոյն քեզ, ով Հայութեան սուրբ երկիր ...:

×

Մեր երդիքները բաց են ,

Հայ տուներուն աւանդութիւն կը դառնայ, ամէն առտու՝ արեւ կ'ըմպեն քաղցրօրէն..., թէ լեռներու հովը փչէց դիմացէն՝ հովին հետ բոյր կը ծրծէն, կը դիմովնան բոլորն ամէջէն, բոյրի առուշ դիմիէն ...:

Օհէ, յայնժամ արագիլներն կը մօտենան երդերուն, վար կը նային, ու կը լսեն ճռինչնաւվերջ՝ օրրոցներուն :

Մեր տուներուն երկունքն սուրբ է, եւ օրրոցին երդը կուռ, հոն՝ մայրութեան սիտեն ու երդում՝ դուռ ոսկիէն հազար անգամ մաս – մաքուր: Այր ու կընոջ ամուսնական պայմանագիր՝ կարծես ըլլայ Վանայ ժայռի անխօս ու յամր սիպտակիր:

Արագիլներն սակայն դիտեն հայրենի տան ինչըն ու ինչէն, ատոր համար բոյներն իրենց՝ մեր երդերուն քով կը չինեն, երբ մանուկի մը ձայն կը լսեն, կը կափկափեն, թեւովն իրենց ծոփ կը զարնեն ...:

Ամէն գիշեր, մեր գիւղերու արագիլները, կ'արտադրեն հայ տուներու ամուսնութեան դիւցազներըը, յաջորդ առտու՝ քալ ու արու, դաշտ կ'իջնեն յամառութեամբ սարսափազդու՝ պատժելու զայն, որ կ'աղաւտէ սրբազնութիւնն իրենց անմեղ բոյներու :

Մեր երդիքները բաց են ,

Աբեւն անոնց աւանդախառն ամօթէն՝ իր երեսկի փառք կը հիւսէ վեհօրէն... մինչ եղնիկներն ձոր կը մըտնեն որ ծոցուր են լեռան մըթին դաստնիքներէն:

Մեր երդիքները բաց են,

Մեր երկնքի ամէհզութիւն կը չնչեն: Առտուները թարմեղ հացին բոյրը յորդուն՝ պալան, պալան, ու սիւն առ սիւն կը տարածուի ծայրը մինչեւ մեր նորածիլ արտերուն ...:

Ցորենարտին երդը զուարթ, անմահութեան չափ քաղցր է, երնեկ անոր՝ որ այդ երդը կը լսէ: Ամրան տաքին, երբ որ հնձուորն ցորեն-դէզի նստած չուքին, իր հացն կ'ուտէ, ու հացին հետ՝ կ'ուտէ նաեւ իր քրտինքի տաքուկ չոդին, տեսնես յանկարծ, հով մը կ'ելլէ արտը ողջոյն կ'օրօրէ, հասկ՝ հասկի հետ, քիստ քիստի դէմ կուգան պադի, արտը յայնժամ կ'ըլլայ կիթառ, երգ կը յորդի, արտը յայնժամ կ'ըլլայ կիթառ, երգ կը յորդի

ՓՅՈՒՆ ԼԵՌՆԻՆ

ԳԼՈՒԽ Գ.

ՅԱԿՈՒԾԻ ՕԺՎԱԿԱԿԸ

Ֆեդկա ոտքի ելավ սեղանի մոտ եւ ուշադիր նայեց Յակուծի երեսին: Ինչ-որ տարօրինակ բան կար նրա դեմքի արտայայտության մեջ: Ֆեդկան չէր կարողանում հասկանալ, թե ինչ է պատահել Յակուծին, ինչ է նրան տիրել: Ինչո՞ւ է նա այդպես ծանր շնչում, ինչո՞ւ է նրա ճակատը քրտինքով ծածկվել, ինչո՞ւ է նա այդպես դողում:

Ֆեդկան ուզում էր հարցնել, բայց չհամարձակվեց: Նա տեսնում էր, որ Յակուծը ինքն իրեն հետ մի ծանր պայքար է մղում, եւ ուզում էր օգնել նրան, բայց չգիտեր, թե ինչպես:

Յակուծը ոտքի ելավ, մի քանի անգամ սենյակի մեջ ման եկավ, ապա կանգ առավ Ֆեդկայի առջեւ եւ ասաց.

— Ֆեդկա, ես քեզ հետ մի գործ ունեմ: Ես ուզում եմ, որ դու ինձ օգնես: Ես ուզում եմ, որ դու ինձ հետ գնաս Ռուսաստան: Ես ուզում եմ, որ դու ինձ հետ գնաս Ռուսաստան, որովհետեւ ես ինքս չեմ կարող գնալ: Ես ինձ վրա մեծ մեղք եմ գործել, եւ ինձ համար Ռուսաստան գնալը մահ է նշանակում: Ես ուզում եմ, որ դու գնաս Ռուսաստան եւ այնտեղ մի քանի հոգու հանդիպես: Ես քեզ կասեմ, թե ինչ հասցեներ են դրանք, եւ դու պետք է նրանց ասես, որ ես ուզում եմ գալ Ռուսաստան, բայց չեմ կարող, որովհետեւ ինձ վրա մեծ մեղք եմ գործել, եւ ինձ համար Ռուսաստան գնալը մահ է նշանակում: Ես ուզում եմ, որ նրանք ինձ ներեն, եւ ես կարողանամ գալ Ռուսաստան: Ես ուզում եմ, որ նրանք ինձ ներեն, որովհետեւ ես ուզում եմ ապրել եւ աշխատել Ռուսաստանում: Ես ուզում եմ, որ նրանք ինձ ներեն, որովհետեւ ես ուզում եմ ապրել եւ աշխատել Ռուսաստանում

են որ կը պարպեն նաւերը : Միայն Մարսէյլի մէջ անշարժութեան դատապարտուած են 134 նաւեր, որոնց 70ը կրնան մեկնիլ, եթէ աշխատանքը վերսկսի :

★ Հանրապետութեան Խորհուրդի 320 ան – դամներէն 269ը պիտի ընտրուին այսօր, կիրակի, 197ը մեծամասնութեան դրութեամբ, 72ը համե – մատական : Այս առթիւ սուր պայքար մը բաց – ուած է քաղաքական հոսանքներու միջեւ :

Հանրապետութեան խորհուրդը երբեմնի ծերա – կոյտին տեղը կը բռնէ, չափազանց կրճատեալ ի – րաւասութիւններով : Իր կազմն էր 84 համայնա – վար, 62 ընկերվարական, 45 ձախակողմեան - ար – մատական, 75 ժողովրդական եւն. : Զօր. տը կոյ կը յուսար մեծամասնութիւն չահիլ այս անգամ , բայց մէկ չաբաթէ ի վեր պառակտումը սաստկա – ցած է իր կազմակերպութեան մէջ եւ հրաժա – րումները իրարու կը յաջորդեն : Մասնաւորապէս դժգոհ են կազմակերպութեան գաւառի վարիչնե – րը, բայց եւ այնպէս, կարծողներ կան թէ զօրա – վարը պիտի կրնայ մօտ 100 աթոռ չահիլ, չնորհիւ ընտրական օրէնքի փոփոխութեան : Նոյն պատճա – ռով, կը կարծուի թէ համայնավարները պիտի կորսնցնեն առ նուազն 50 աթոռներ : «Իւմանիթէ» երէկ խոշոր խորագիրներով կը ծանուցանէր թէ « յեղափոխական ծերակոյտ մը պիտի նշանակուի, ի հեճուկս ընդհանուր քուէարկութեան » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Չինաստանի կարմիր բանակը լրջօրէն կր սպառնայ մայրաքաղաքին, Նանքինի, 200.000 զինուորներով : Վտանգուած է նաեւ Թիէնցինը : Զանկ Քայ Շէք ստիպողաբար օգնութիւն խնդրեց նախագահ Թրումընէն : Ամերիկեան հպատակնե – րուն յանձնարարուեցաւ հեռանալ հիւսիսային Չի – նաստանէն, մանաւանդ որ անօթի մնալու վախեր ալ կան : Կարմիր Չինացիները կը հաւաստեն թէ քննջնջած են կառավարական բանակ մը :

Յունաստանի խնդիրը նորէն քննուեցաւ Մ.Ա.Կ.ի Քաղաքական Յանձնաժողովին առջեւ : Աւս – տրալիոյ պատուիրակը առաջարկեց մասնաւոր խորհրդակցութեան մը հրաւիրել Յունաստանի, Ալպանիոյ, Պուլկարիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ ներկա – յացուցիչները, համաձայնութեան գալու մը գա – նելու համար : Յունաստան ծանրապէս կը մեղա – դրէ իր դրացիները : Այս վերջիններն ալ իրենց կարգին, որով կատարեալ անել մը ստեղծուած է : Իսկ ներքին պատերազմը կը չարունակուի նոյն կատաղութեամբ :

Իտալիա եւ Յունաստան կը բանակցին , ա – ւելի սերտ յարաբերութիւններ հաստատելու, խաղաղութեան եւ բարեկամութեան յաւիտենա – կան դաշինք մը ստորագրելու համար : Իտալիա յանձնաւ մը պիտի յանձնէ Յունաստանի, համա – ձայն հաչտութեան դաշնագրին : Յունաստան ալ յանձն առած է արձակել քսան իտալացի զինուոր – ներ որոնք բանտարկուած են իբրեւ պատերազմի ոճրագործներ :

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԵԱՆ ՑԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ 31րդ տարեդարձին առթիւ, մառէչալ Թիթօ չնորհաւո – րական հեռագիր մը ուղղեց Սթալինի :— Շոնդա – լից տօնակատարութիւններ սարքուած են Մոս – կուայի եւ ամբողջ Խ. Միութեան մէջ, այս տարե – դարձին առթիւ : Ֆրանսայի համայնավարներն ալ հրապարակային ժողով մը սարքած էին Եչ. օր , Փարիզի մէջ, ուր խօսեցան Մարսէլ Քաչէն եւ Մո – ռիս Թորէզ, վառաբանելով Սթալինի յաղթանակ – ները :

ՀԱՐԻՒՐ ՀԱՋԱՐ ՀՐԵԱՆԵՐ հասած են Պա – ղեստին, անցեալ տարուան ընթացքին, հակառակ բոլոր խոչընդոտներուն : Մասնագէտներ կը հաշ – ուեն թէ յառաջիկայ երկու ամիսներու ընթաց – քին քնակչութեան թիւը պիտի աւելնայ 5% : Ամէն ամիս 10—15.000 նորեկներ կը հասնին Իսրայէլի երկիրը, 80 %ը՝ հրէական նաւերով : Հրեաները բռնած են Եաֆայի 50 %ը :

ԻՍՐԱՑԷԼԻ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ դէնք, օդանաւ եւ ռազմանաւեր կը ստանայ Չեխոսլովաքիայէն, հա – մաձայն արեւմտեան պետութիւններու հպատակութեան : Փոխադրութիւնը կը կատարուի օդանաւերով :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ մէջ ալ ցաւ մը հաստա – տած է Կոմինֆորմը, որ Կոմինտէրնի տեղը կը բռնէ այժմ : Ազգական չորս համայնավար կուսակ – ցութիւններ յայտարարութիւն մը հրատարակած են, որով կը պահանջեն անկախ պետութիւն մը հաստատել Պաղեստինի մէջ, պարպել Իրաքի, Ա – ղրյորդանանի բոլոր աշխարհակալ ուժերը եւն. :

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ վարչական խորհուր – դի ընդերէն Մաուի Տիւռան, 87 տարեկան, ձերբա – կալուած էր վերջերս, խարդախութիւններ կատա – րած ըլլալով տուրքերու յայտարարութեան մէջ : Թերթերը կը գրեն թէ 480 միլիոն ցոյց տուած էր համերաշխութեան տուրքի հաշիւը, մինչդեռ քա – նի մը միլիառ էր բուն դրամագլուխը : Այժմ յանձն կ'առնէ պետութեան յանձնել իր հարստութեան 3/4ը, որպէսզի դատ չբանայ :

ՄԱՍՑՈՒ ԱՆԱՄՈՒՆՆԵՐՈՒ յանձնակատարնե – րէն 23 հոգի պիտի դատուին Նոյեմբեր 26ին, բազմաթիւ չարաչահութիւններ կատարած ըլլա – լով :— Ամէն օր ձերբակալութիւններ կը կատար – ուին եւ վճիռներ կ'արձակուին : Թուրլուղի մէջ 2.500.000 ֆր. տուգանքի դատապարտուեցաւ հիւսուածեղէնի վաճառական մը :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՑԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 21ին :

Առաջին անգամ ըլլալով GRAND PALAISի մէջ :

×

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ.— 14 Նոյեմբեր, կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին, Théâtre Municipalի սրահին մէջ : Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ.— Նոյեմբեր 13ին, շաբաթ ե – րեկոյ, ժամը 8.30ին, Salle dse Fêtesի ընդարձակ սրահին մէջ :

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՔԻՐԼԻՃԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ :

Ասոք կ'առնեն նաեւ Camarades Cartier (Drôme)ի երեսփոխանը եւ Տիկին Odette ՄԻՒՋԷԼԼԵԱՆ :

Ներկայ պիտի ըլլան տեղական իշխանութեանց եւ ընկերվարական «Bureau Féderal»ի պատուիրակ – ները :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ԹԷՕԱՍԵՂԱՆ ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը ի պատիւ իր ժրաջան անդամուհիներէն ընկ. ԱՍՐԻ – ՆԷ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ, թէյասեղան մը սարքած է, ա – նոր Փարիզէն մեկնումին առիթով, այս երկուշաբ. ժամը 3—7, Սալ Վօլթէրի մէջ, Place d'Odéon : Կը հրաւիրուին Փարիզի մասնաճիւղի բոլոր ընկերու – հիները :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Քուպանի նահանգէն Խաչիկ Թահմազեան, հօր անունը Գէորգ, որմէ 1918ին ի վեր տեղեկութիւն չկայ : Կը կարծուի որ Փարիզ ըլլայ : Փնտռողն է եղբայրը : Տեղեկացնել Պ. Բիւ – զանդ Ազէմեանի, 4 rue Haxo Paris (20) : ,

ՀԱՑՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ.— Կեսարիոյ եւ Շրջ. Վե – րաշինաց Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւ – ղին ընդհ. ժողովը 11 Նոյ. հինգշաբթի ժամը 4ին, 32 rue de Trévise: Օրակարգ.— Կարեւոր զեկու – ցում, նիւթական հաշուետուութիւն եւ ընտրու – թիւն վարչութեան :

ՓԱՓԿԱՃԱՇԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԻԱԿ ՀԱՍՑԷՆ

Եթէ կ'ուզէք ճաշակել համով - հոտով Շիշ – ՔԷՊԱՊ, ՊԼՕՐԿ, ԼՕՔՄԱ. եւ ՊԱՔԼԱՎԱ , դիմե – ցէք՝ ԱՃԷՄԵԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ, 12 Rue Cadet.

Ուր պիտի գտնէք նաեւ արեւելեան ամէն տե – սակի կերակուրներ զուտ կարագով պատրաս – տուած :

ԻՆՔՆԱՃԱՐԺ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով ապահովագրութեան յաւելում պիտի ունենաք, եթէ արդէն իսկ չէ եղած : Ձեր չահը կը պահանջէ այս չարիքէն խուսափելու համար , դիմել՝

Պ. Կրօնիկ Ալեանի

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ - ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ

107 Bld. Magenta Paris (10), Métro Gare du Nord

Հեռաձայն TRU. 02–20

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՒ.— Հ. Ց. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի իրիկուն, ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Վռամեան ենթակո – միտէին ընդհ. ժողովը՝ Նոյեմբեր 11ին իրիկուն ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՏԻԿ. ՍԻՐՈՒՀԻ ՆՇԱՆԵԱՆ (Ժօզասա)ի դերին մէջ

ԵԴԻՊՈՍ ԱՐՔԱՑ

(ŒDIPE ROI)

Այսօր կիրակի Մարսըլիոյ Պէոթըլոյի թատրո – նին մէջ, յայտնի դերասան՝ Տրդատ Նշանեան , մասնակցութեամբ Փարիզահայ բեմի լաւագոյն ուժերուն պիտի ներկայացնէ՝ յոյն հռչակաւոր թատերագիր Սոփոկլէսի գլուխ – գործոցը՝ ԵԴԻ – ՊՈՍ ԱՐՔԱՆ որ այս վերջերս ներկայացուեցաւ Թէ Comédie Françaiseի եւԹէ Սառա Պէռնար թատրո – նին մէջ :

Հաւատ կուտա՞ք

ՄԻՄԻԱՑՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

ԼԻԼԱՆ.— AUX LILAS

Կրնայ հրամցնել ձեզ մաքուր եւ միեւնոյն ա – տեն մատչելի :

Այս օրերուն փորձեցէք 24 St. Lazare, Paris (9): Métro Trinité կամ Notre Dame de Lorette :

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անդամ այցելել կը բաւէ տեւական յա – ճախորդ ըլլալու : Դիմելով դերձակներու հայ – թայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ

68, Rue Nationale , Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն. :

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

ԹՈՐԳՈՄ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻ

FOURNITURES POUR TAILLEURS

2 Rue des Filles St. Thomas

ou 1 rue du 4 Septembre Paris (2), métro Bourse

Վաճառատունը բաց է ամէն օր, բացի չա – բաթ եւ կիրակի օրերէն :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՑ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒՆ՝ կը ներ – կայացնենք Ֆրանսական եւ անգլիական խիստ ճա – շակաւոր կերպասներու հին տուն մը :

Սուրիոյ եւ Լիբանանի առեւտրականներուն.— Ստանձնած ենք Ֆրանսական չատ կարեւոր « Ֆապրիք »ի մը, **Toile, crin** եւ **crin guipé**ի Սուրիոյ եւ Լիբանանի ընդհանուր ներկայացուց – չութիւնը :

BONNETERIE

GROS, DEMI - GROS

Ռ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)

Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ձոխ մթերք դուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ձեր – մակեղէններու, մանաւանդ չղջուն վաճա – ռորդներու համար :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աֆղ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 9 Novembre 1948 երեքշաբթի 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Տ. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5689-Նոր շրջան թիւ 1100 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՐԹԻՋ ԳԼԱՒՆԸ ԿԸ ԳՈՐԾԷ

Միամիտ ընթերցող մը կը հարցնէ թէ ինչո՛ւ նրբեմն տեղեկութիւններ չենք հաղորդեր երկու հայաշատ գաղութներու, Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ մասին :

— Պարզապէս անոր համար որ երկու գաղութներն ալ դարձած են դոց գիրք, ինչպէս միւս խորհրդային երկիրները :

Անշուշտ միջոցներ չեն պակսիր քիչ –շատ վաւերական լուրեր ստանալու համար :

Աւելի կամ նուազ խորհրդաւոր նամակներ, եզովպոսեան երկտողներ եւ պատահական ճամբորդներ երբեմն կը բանան վարագոյրը : Մի՛շտ զգային մամուլը կը լրացնէ պակասը, իր յայտնի եւ դաղտնի միջոցներով :

Ընթակայ՝ նոյն բերտ, համատիրական կարդուսարքին, երկու երկիրները երեք տարիէ ի վեր կը տրորուին, կը քամուին անխնայ : Հետեւաբար եւ մեր գաղութները :

Որքան ալ մեղմացած ըլլայ առաջին օրերու ահուսաստաւիը, դժուար թէ ազատ չունչ առնեն բնիկն ու տեղացին :

Ամէն օր անակնկալ մը, եւ նոր հետապնդումներ, խմբական մաքրադործումներ :

Երբ տեղացին իր չուքէն կը վախնայ, եկուորը չէ որ հանդիստ պիտի քնանայ, ազատաներու եւ դործարու կրկոցին տակ :

Խոհեմութիւնը, օրինապահութիւնն ալ բաւական չեն մղձաւանջը փարատելու, իր ճամբան շարունակելու համար :

Գարչելի հաւատաքննութիւն մըն է որ կը վարէ հանրային կեանքը : Ինչպէս բոլոր սովետական երկիրներուն մէջ :

«Հայաստանեան ճակատ » մը կարկատած են Ռումանիոյ մէջ, «Հայրենասիրական ճակատ» մըն ալ՝ Պուլկարիոյ մէջ, համաձայն կանխորոշ քաղաքականութեան մը : (Պուլկարիոյ Հայր. ճակատը ունի վիժուկը,«Երեւան Հաւաքդ.Միութիւն) :

Երկու գաղութներուն մէջ ալ, մարդիկ հարկադրուած են անդամագրուիլ այդ կեղծ, դիմակաւոր Միութեանց, իրենց գլուխը ողջ պահելու համար : Մանաւանդ եթէ հեռուէն մօտէն կապ ունին հանրային կեանքին հետ :

Հասարակ վարժապետն ու վարժուհին անդամ չեն կրնար խուսափիլ այս պարտաւորութենէն : Այլապէս աչք պիտի առնէն անօթութիւնը :

Եթէ քիչ մը բարձր խօսին կամ տեսակէտ մը, իրաւունք մը պաշտպանեն, ճամբան անմիջապէս կը բացուի, անծանօթ ուղղութեամբ :

Մի՛չեւ այսօր — երեք տարիէ ի վեր — լրիւ տեղեկութիւններ կը պակսին երկու գաղութներուն մէջ մասնակցուած եւ աքսորուած 60 — 70 դժբախտներու մասին : Մեծ մասով յայտնի դէմքեր :

Ո՛վ կրցաւ ճշդել անկէ ի վեր կատարուած «մաքրադործումներն» ու խմբական աքսորները, հայկական ճակատին վրայ :

Դեռ վերջերս չարաչուք լուրեր կը չրջէին Սոֆիայի եւ ուրիշ քաղաքներու մասին :

Ֆիզիքական տպնապին հետ՝ բարոյականը : Ապա նաեւ տնտեսականը : Մանաւանդ օտարներուն համար :

Մի՛չեւ այսօր ալ ճամբայ չեն հանած, մեւ ծովու մէկ ափէն միւսը չեն փոխադրած Պուլկարիոյ այն հազար հայրենակիցները որ արձանագրած էին անցեալ տարի, Հայաստան երթալու համար :

Խեղճերը ամէն բան ծախած, բեռ կապած, ակնդէտ կը սպասեն անցեալ գարունէն ի վեր :

« Այսօր, վաղը, յաջորդ չաբթու» : Իսկ իրրեւ վերջին լուր,— Ներքաղիը յետաձգուած է :

Աւելի բախտաւոր չէ մշակոյթի ճակատը, երկու գաղութներուն մէջ ալ, որոնք միասնաբար կը ներկայացնեն 50—60.000ի համրանք մը :

Պուլկարիոյ մէջ Երեւանի ուղղագրութիւնը եւ խորհրդային դասագիրքերը պարտադրուած են երկու տարիէ ի վեր, բոլոր դպրոցներուն մէջ :

Վերջերս փակուեցաւ Ֆիլիպէի Մխիթարեան վարժարանը :

Ռումանիոյ մէջ ալ, մասնաւոր յանձնախումբեր կազմուած են, Ս. Միութենէն ղրկուած դասագիրքերը թարգմանելու եւ բոլոր հայկական դպրոցներուն մէջ դործածելու համար :

Մէկ խօսքով, հարթիչ գլանը կը դործէ անընդհատ, «ինտերնացիոնալ» ամբոխի մը վերածելով երկու գաղութները :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԻՇՏ ԴԻԳՈՀ

— Գէ՛չ, շատ գէ՛չ, դասաւորած են այս աշխարհի բաները, կը մոլտար ծերուկ մը, որ այլեւս դադրած էր այդ դասաւորման մէջ բաժին ունենալէ :

Ի՞նչպէս թէ գէ՛չ : Օրն ի բուն կը լողանք ազատութեան կամ դեմոկրատական սկզբունքներու մէջ : Աչխարհի մէկ հինգերորդը դրախտ է արդէն, 30 երկար տարիներէ ի վեր, միւս մէկ հինգերորդը կ'ապրի առաւտութեան եօթը տարիները : Ալ չենք հաշուեր մնացեալ մէկ հինգերորդին երաշտի եօթը տարիները :

Եղաւ 3/5 : Կը մնայ հասկնալ թէ միւս 2/5ը ի՞նչ կ'ընէ :

Մենք, եթէ այս ամենավերջին բաժնին մէջ ենք, առ այժմ օրն ի բուն կը հաշուենք դիներու անկման եւ ուրիշ դիներու բարձրացման տարբերութիւնները, միշտ հարիւրի համեմատութեամբ :

Ժամանակին կ'ըսէին մեզի թէ «ինչո՞ւ կը դանդատիք թուրք պետութենէն, որ ձեզի ձրի աչխարհագրութիւն սորվեցուց » : Հիմա ալ կը սորվինք ձրի, բոլորովին ձրի թուաբանու – թիւն : Տակաւին կան ընկերային դիտութիւնները, որոնց չնորհիւ ինչե՛ր, ինչե՛ր սորվեցանք :

Ձեր պապերը դիտէի՞ն թէ ի՞նչ է O. N. U.ն կամ U. N. E. S. C. O.ն : «I. R O.»ի մասին կրնայի՞ն կարծիքի փոխանակութիւն ունենալ :

Ո՞վ մաքէն կ'անցընէր թէօրմը պիտի կրնայ լուծել «աթոմիք»ին գաղտնիքը, կամ «ռատար» գողնալ իր հայրենիքին համար :

Եթէ թուենք հազար ու մէկ այլ «բարիքներ» իրար ջարդելու սահմանուած, նորահնար գործողի պատերազմներ կամ ջրմոլորտեր, ու մանաւանդ եթէ հաշուենք Ամենափրկիչին պէս հրաշագործ սա ժողովները, ընտրութիւնները, դրծադուլները, սպառնալիքներն ու զինարշաւները, ափ ի բերան կը մնանք «յաւիտենական դժգոհներու» դանդատներուն առջեւ :

ՍՕՍԻ

ԸՆԿԵՐ ԱՐՄ. ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴ.— «Հայրենիք»ի հոկտ. 17ի թիւէն ցաւով կ'իմանանք թէ խմբագրութեան անդամներէն ընկեր Աշմենակ Բարսեղեան անակնկալ տկարութիւն մը զգացած ըլլալով, հիւանդանոց փոխադրուած է : Արագ ապաքինում կը մաղթենք :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈԼՍՈՑ թերթերը հրատարակած են ընդհ. ներման օրէնքը, Համրապետութեան 25րդ տարեդարձին առթիւ : Ոչ մէկ յօդուած «արտասահմանի նախկին հայրենակիցներու մասին» : Ո՞վ կը հաւատար թէ անոնք ալ պիտի կրնան օգտուիլ :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ դահլիճը պիտի հրաժարքէր երկկ :— Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովին նախադահը խնդրեց Ցունաստանի թագաւորէն եւ վարչապետէն յետաձգել տասը նահապետներուն դործադրութիւնը : Առաջին անդամ է որ ՄԱԿը կը միջամտէ այսպիսի հարցի մը : Դիմումը կատարուեցաւ չաբաթ օր, բուռն վիճաբանութենէ մը վերջ, երբ նորէն կը քննուէին Ցունաստանի դրացիներուն դէմ եղած մեղադրանքները : Վիչինսկի նորէն կծու խօսքեր արտասանեց, Ցունաստանի ներկայ կարգուսարքը կոչելով «ժողովրդապետութիւն կախուած, զինակահարուած մարդոց» :

ԿԵՂԾ ՍՓԵՐԼԻՆՆԵՐ (թղթադրամ) ողողած են Փարիզի հրապարակը : Երկու հազար հատ ղրկուած է Փարիզ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ օդանաւերու վարիչները՝ դործադուլ հռչակեցին 24 ժամուան համար :— Օրլիի մէջ հիւրամեծար աղջիկներէն մէկը երբ օդանաւ կը նստէր, ձեռքի թուղթերը թռան հովէն : Խեղճը թուղթերուն եռեւէնվազած ատեն, դարձող անիւներուն հանդիպելով գլխատուեցաւ :

Զօր. ՏԻ ԿՕԼԻ կառավարիչները եւ Զախաւորները կը շահին ընտրութեանց մէկ

(ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ)

Կիրակի օր տեղի ունեցան Հանրապետութեան Խորհուրդի անդամներուն ընտրութիւնը, համաձայն նոր կանոնագրի : Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ մեծ յաղթանակ մը չահած է զօր. տը Կոլի կազմակերպութիւնը , Համախմբում Ֆրանսացի ժողովուրդի : Ծանր պարտութիւններ կրած են համայնավարները եւ ժողովրդական Շարժումը (M. R. P.) : Շահած են ընկերվարականները եւ ձախ հանրապետականները :

Պաչտօնապէս հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, որ կոլի ցանկին վրայ ընտրուած են 107 պատգամաւորները, որոնց 55ը միայն կազմակերպութեան անդամներ են, իսկ միւսները իր համակիր միացած՝ դրաւոր յանձնառութեամբ : (Կազմակերպութեան քարտուղարը 121 կը հաշուէ ընտրեալներուն թիւը) : Այս արդիւնքով, զօրավարին կուսակիցները չահած կ'ըլլան 41 % : Ընկերվարականները չահած են 18 աթոռ (նախապէս 37), ուրեմն 19 %, համայնավարները՝ 16 աթոռ (նախապէս 64), ուրեմն 6.7 %, ձախ հանրապետականները՝ 60 (25), 24 %, ժողովրդականները 14 (62) 5.5 % եւն. :

Բուն Ֆրանսայի մէջ, ժողովրդականները նախապէս ունէին 72 ներկայացուցիչներ 315ի վրայ, այժմ 14 միայն՝ 244ի վրայ, ինչ որ չատ ծանր հարուած մըն է ոչ միայն այս հոսանքին, այլեւ «երրորդ ուժ»ին համար որուն կոթնած է օրուան կառավարութիւնը :

Համայնավարները իրենց պարտութիւնը կը վերագրեն ընտրական նոր օրէնքին, եւ կ'առարկեն թէ Հանրապետութեան Խորհուրդը ազդը չի ներկայացներ, այլ վերածուած է նոր տեսակ Ծերակոյտի մը : Իրենց ընտրելիները յաջողած են Սէնի նահանգին մէջ, դրաւելով քսան աթոռներէն 8ը :

Արմատականները վերջին պահուն մերժած էին պայմանաւորուիլ զօր. տը Կոլի կազմակերպութեան հետ, բայց կրցած են զօրացնել իրենց դիրքերը ,— 43 ներկայացուցիչ 224ի վրայ (Նախապէս 29) : Պահպանողականները, որոնք զանազան խմբակներու բաժնուած են, ընդհանրապէս մաս կը կազմեն տը Կոլի ճակատին :

Այս ընտրութեամբ յայն անջրպետ մը կը բացուի Ազգ. ժողովին եւ Հանրապետութեան Խորհուրդին միջեւ : Այս վերջինը վճռական ձայն չունի, ըստ սահմանադրութեան, եւ կը համարուի պարզ խորհրդատու մարմին մը : Բայց եւ այնպէս, պիտի ազդէ հանրային կարծիքին վրայ, սահմանադրական վերաքննութիւնը պահանջելու համար : Լաւատեսներ կը կարծեն թէ այս ընտրութեամբ ճամբայ պիտի բացուի Ազգ. ժողովը լուծելու եւ նոր ընտրութիւն կատարելու համար :

Կիրակի օրուան քուէարկութեամբ ընտրուեցան 269 անդամներ, որոնց 246ը Ֆրանսայէն, մնացեալը Ալժերիայէն, Թունուզէն, Մարթինիքէն, Կուատալուպէն եւ միւս գաղթավայրերէն : Տակաւին պիտի ընտրուին 51 հոգի, Դեկտ. 19ին, կազմը լրացնելու համար :

Պաղեստինի պատերազմը կը վերջանա՞յ

Ամերիկեան թերթերու տեղեկութեանց համաձայն, Միացեալ Ազգերու ներկայացուցիչները հակկուցած են արաբական չորս կառավարութեանց թէ Պաղեստինի պատերազմը վերջացած է եւ թէ Արաբներուն չահն ալ կը պահանջէ որ ուղղակի բանակցութեան մտնեն Իսրայէլի հետ, հաշտութիւն կնքելու համար : Մնկին միջնորդը, որ փարիզ կը ստնուի, այս տեսակէտը յայտնած է նաեւ Ապահովութեան Խորհուրդին :

Անցեալ չարթու փարիզ հասաւ Պաղեստինի գինադուլի քննիչ յանձնախումբին նախադահը, զօր. Բրիլ : Իր բերած գինուորական տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ Հրեաները ոչ միայն մաքրած են Գալիլիան, այլեւ Լիբանան մտած : Այս տեղեկութեանց վրայ էր որ ՄԱԿի միջնորդը չաբաթ օր յայտնեց Եգիպտոսի, Լիբանանի, Սուրիոյ եւ Իրաքի ներկայացուցիչներուն թէ Հրեաները դրաւած են Պաղեստինի կարեւոր մասերը եւ եթէ Արաբները մերժեն բանակցիլ եւ հաշտութիւն կնքել, ուրիշ դրաւումներ կրնան կատարել :

« Նիւ Եորք Հէրըլտ»ի կարծիքով, Պաղեստինի խնդիրը նոր չրջանի մը մէջ մտած է վերջին չաբաթներու ընթացքին, այնպէս որ Միացեալ Ազդերը հարկադրուած են վերաքննել իրենց նախկին որոշումները :

Ապահովութեան Խորհուրդը եւ Քաղաքական Յանձնաժողովը չարք մը ժողովներ պիտի դումարեն այս չարթու, քննելու համար Պաղեստինի խնդիրը եւ հաւանական է որ վճռական փորձ մը կատարեն, դադրեցնելու համար թշնամութիւնները :

(Նուրբեղու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՔԱՆԻ ՄԸ ԺԱՄ ՄԱԿԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

« Ծառաչ » Հոկտեմբեր 31ին ընդհանուր տեղեկութիւնները հաղորդած էր այն ճաշի մասին որ տրուեցաւ Օտար Մամուլի Ընկերակցութեան կողմէ, ի պատիւ ՄԱԿի անդամներուն :

Քանի մը տպաւորութիւններ եւս, լրացնելու համար պատկերը :

Դիտումնաւոր էր թէ ոչ, լաւ չեմ գիտեր, հացկերոյթը կազմակերպողները, այնպէս մը կարգադրած էին որ հարեւան երկիրներու պատգամաւորներն եւ լրագրողները, նոյն սեղանին չուրջ բոլորուին :

Հազիւ մօտեցեր էի « Ծառաչ »ի վերապահ – ուած սեղանին, երբ երեք հոգի, որոնք տեղ գրաւած էին Ա. սեղանին չուրջը, յանկարծ ոտքի ելան եւ ծանօթացուցին իրենք զիրենք :

Զարխիս նստած էր մէկը, որ աչքերը ինձմէ չէր հեռացներ : Միջահասակ, գիշերային պահանջուած զգեստը չհագած, մոխրագոյն մազերով : Իսկ դէմ՝ պաշտօնական զգեստով եւ թուխ դէմքով անձնաւորութիւն մը, որ անշուշտ մեր սեղանին հիւրն էր : Աջիս՝ չին լրագրող մը, Սինկափուրի օրաթերթերէն մէկուն թղթակիցը, որուն անունը չկրցայ միտքս պահել : Ոչ թերթին, ոչ ալ թղթակցին :

Զարխիս միջահասակ մոխրագոյն մազերով մարդը, որուն ակնարկը ինձմէ չէր հեռացած, լռութիւնը խզելով ուղղակի հարցուց ինծի թէ ո՞ր թերթը կը ներկայացնեմ : — « Ծառաչ » պատասխանեցի անմիջապէս, առանց ազդութիւնը շեշտելու :

— « Ծառա՞չ », այսինքն En Avant?, ըսաւ յստակ ֆրանսերէնով մը :

Զարմանքով երբ հարցուցի թէ հայերէն գիտէր, քանի որ այդքան լաւ թարգմանած էր « Ծառաչ »ը :

— Ոչ, պատասխանեց, վիպակներ գրած եմ, որոնց մէջ հայերէն կարդ մը բառեր սահեցուցած եմ, որովհետեւ Հայերու մասին էր պատմութիւնը եւ այդ պատճառով քանի մը բառ հայերէն գիտեմ :

Պոլսոյ « Ապշամ » թերթի թղթակիցն եմ եւ երկու տարիէ ի վեր հաստատուած Փարիզ : Թերթին կը թղթակցիմ կեղծ անունով՝ Ժօզէ Տօրեան, եւ յօդուածներս կը գրեմ ֆրանսերէն : Հոն կը թարգմանուի թուրքերէնի : 1935ին եղած եմ Ռուսաստան եւ սահուն կերպով կը խօսիմ այդ լեզուն : Հայերը բաւական լաւ կը ճանչնամ : Շատ բարեկամներ ունիմ Թուրքիոյ մէջ : Իսկ հոս տակաւին չեմ ունեցած :

— Հայկական Հարցի մասին ալ տեղեկութիւն ունի՞ք, հարցուցի միամտութեամբ :

— Ո՞ր Թուրքն է որ տեղեկութիւն չունի Հայկական Հարցի մասին, ըսաւ եւ լռեց, անշուշտ չախորժելով հարցումէս :

Դիմացս նստած պաշտօնական անձնաւորութիւնը որ ՄԱԿի իրանեան պատուիրակութեան նախագահն էր, իր անունին առջեւ կը կրէր Նորին Վսեմութեան սկզբնատառերը : Ուշադրութեամբ հետեւած ըլլալով մեր խօսակցութեան, յանկարծ ընդհատած խօսակցութիւնը ինք չարունակեց.

— Ես ալ լաւ կը ճանչնամ Հայերը : Մեր երկիրը շատ բան կը պարտի Հայերուն : Հօրս մասին՝ որ շատ կը սիրէր Հայերը, կ'ըսէին թէ հայապաշտ էր : Լաւ ժողովուրդ են, բայց կարծէք բախտ չունին : Այս վերջին ներդաղթի մասին կարդ մը պատմութիւններ կը շրջին : Անշուշտ դուք ալ լսած եք ...

Ժամանակ չեղաւ ընդմիջելու, երբ օրուան նախագահը յայտարարեց թէ Պ. Ռօպէր Շուման՝ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, պիտի խօսի :

Նախարարը կարճ բանախօսութեամբ մը բացատրեց թէ մամուլին ներկայացուցիչները միայն հանդիսատեսներ չեն : Անոնք են որ հանրային կարծիք կը պատրաստեն : Եւ եթէ դիւանագէտները դերակատարներ են, լրագրողներն ալ « դիտողներ» են :

Զինացի լրագրողը, որ լաւ ֆրանսերէն չէր հասկնար Ն. Վսեմութիւնէն խնդրեց, անգլիերէնի թարգմանել նախարարին ճառը : Շատ դոհ մնաց թարգմանուած խօսքերէն եւ գաւաթը վեր ցուց : Ըստ արեւելեան սովորութեան, ամէն անգամ որ մեզմէ մէկուն կենացը կը խմէր ուսպ մը միայն կ'առնէր եւ գաւաթ գաւաթի կը զարնէր : Այս արարողութիւնը բաւական երկար տեւեց, որովհետեւ մենք ալ մեր կարգին նոյն ձեւով պատասխանեցինք հրէն :

Շատ խնդրեց որ թոյլ տանք իր թերթին մէջ գրել մեր անունները : Եւ գրպանեց սեղանի վրայ դրուած անունները տոմսերը :

Մեր սեղանին կից, « Ծառաչ»ի Արփիկը տաք խօսակցութեան մէջ էր Լիբանանի վարչապետին Ռիատ պէյ Սոլհի հետ, որ միանգամայն իր երկրի ՄԱԿի պատգամաւորութեան նախագահն է : Կը պատմէր Հայերու վայելած ազատութիւնները, կրթական գործունէութիւնը, տնտեսական նուաճումները Լիբանանի մէջ : Եւ պատրաստակամութիւն կը յայտնէր ամէն դիւրութիւն ընծայելու, Փարիզի դեսպանատան միջոցաւ : Յորապէս ծանօթ հայկական կեանքին, յարգելի վարչապետը իր հիացումը կը յայտնէր առանց վերապահութեան :

Զրոյց մըն ալ Պ. Ռ. Ֆաժոնի հետ, որ կրնդէր թէ ինք երբեք թշնամական դիրք բռնած չէ հայ ժողովուրդին հանդէպ : Անշուշտ մոռցած էր «Carrefour»ի մէջ գրածները :

Իմ սեղանակիցներէս ամէնէն խօսունն էր Իրանի պատուիրակը, որ այս անգամ կը պատմէր իր յուշերը : Ըսաւ թէ 31 տարիէ ի վեր, դիւանագիտական ասպարէզին մէջ եղած է, հակառակ իր չափազանց ծերութեան երեւոյթին : Կը յիշէր Ազգերու Դաշնակցութեան ժողովները Ժընեւի մէջ, իր բարեկամութիւնը Լավալի, ինչպէս եւ թուրք վարչապետին հետ եւն. : Որքան յուսահատ կ'ելեւէր :

— Ուրիշ բան կը սպասէի այս վերջին պատերազմէն : Եւ կը կարծեմ թէ միայն ես չեմ որ այդ կարծիքը ունիմ : Համոզուած էինք որ պատերազմէն վերջ բան մը պիտի փոխուի եւ աշխարհ պիտի երթար դէպի ընկերվարութիւն : Դժբախտաբար Ա. Միութեան վարած քաղաքականութիւնը կարծէք ամէն գնով կը ստիպէ դէպի ալ երթալ ...

Գիշերուան ժամը 11ը անցած էր, երբ հրաժեշտ առինք իրարմէ :

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Արեւելքն ու Արեւմուտքը դէմ դիմաց

Կեդրոնական եւ Հիւսիսային Եւրոպայի վեր – ջին դէպքերը կարծես թէ ազդանշան մը եղան, ցնցելով մարդիկ որ անդրադառնան կացութեան : ինչո՞ւ զարմանալ : Այս օրուան կացութիւնը տրամաբանական հետեւանքն է յետ–պատերազմեան քաղաքականութեան սխալներու :

Ժամանակն է որ մեր ռազմագիտական – քաղաքական կացութիւնը նկատի ունենանք եւ բաց խոսինք :

Լիւպէք – Թրիէսթէ դիծը ցոյց կուտայ Եւրոպայի քարտէսին վրայ երկու աշխարհներու բաժանումը — համաւորական Արեւելքը եւ Ազատական Արեւմուտքը, ինչ որ միայն միջազգային քաղաքական իմաստ չունի : Երկու աշխարհներն այ կը բիւրեղանան ներքին քաղաքական բաժանում – ներով : Ուրիշ խօսքով տարբերութիւնները սուր են ամէն մէկ եւրոպական երկրի ներս :

Այժմ տեղ ալ երկու աշխարհները, իրենց կուսակիցները եւ հետեւորդները ունին : Ազգ. պատերազմներու դարը անցած է : Միջազգային քաղաքական պատերազմներու դարը կը մտնենք :

Այսպէսով բոլոր մեր աւանդական դիւանագիտական հաստատութիւնները հինցած են : Եւրոպայի մէջ չատ մը երկիրներու համար անցած է աւելը երբ ազդութիւնը առաւել կամ նուազ երաշխիք էր քաղաքական վստահութիւն : Այդ դարուն մէջ ընկերային պայքարներու հետեւանք մը պիտի սրէ դաղափարաբանական տարբերութիւնները, աւելի քան ազգայինը : Հետեւաբար, ոչ մէկ կառավարութիւն կրնայ այսօր զինք բաժնել իր քաղաքացիներու անցեալի միեւնոյն վստահութեամբ :

Կը մտնենք դարը վարդապետական բանակներու որոնց անդամները, միեւնոյն ազգի պատկանող պատերազմիկներէ չէ որ կ'առնուին այլ միեւնոյն գաղափարաբանութեան : Պետութեան մը զօրութիւնը դատելու համար, պէտք է որ նկատի ունենանք ոչ միայն զինուած ուժը եւ իր պատերազմական ճարտարարուեստը, այլ մեծ չափով իր քաղաքացիներու գաղափարական դիրքը :

Եթէ վերլուծենք Եւրոպան, պատկերը վրդովիչ է : Սխալը կ'երթայ մինչեւ առաջին պատերազմը, երբ Դանուբեան Պետութենէց միութիւնը այլ քան թեթեւ կերպով չնջուեցաւ :

Երեսուն տարուան մէջ այս պետութիւնները երկու անգամ կուլ տրուեցան մէկիկ մէկիկ : Առաջին անգամ Հիթլէրի կողմէ, երկրորդ անգամ Սթալինի : « Բաժանեա զի տիրեսցես» : Այսօր կազմալուծումը յառաջ կ'երթայ :

Երկրորդ մեծ պատերազմէն վերջ, Եւրոպայի սրտին վրայ դոյացաւ, գերման պետութեան տեղ, քաղաքական, տնտեսական, բարոյական եւ դիւանագիտական պարապ մը : Եօթանասուն միլիոն Եւրոպացիները Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ, որոնք կը կազմէին բնական հակակշիռը, այժմ դատապարտուած են անշարժութեան :

Պատահական չէ որ համայնավարութիւնը Թունդ ազգայնական քարոզութիւն մը կը կատարէ, պատերազմէն ի վեր : Կոյր աւելութեան ալիքը որ կը փչէ աշխարհի վրայ, մէկ կողմ քշած է կրթական գործունէութիւնը, տնտեսական նուաճումները Լիբանանի մէջ : Եւ պատրաստակամութիւն կը յայտնէր ամէն դիւրութիւն ընծայելու, Փարիզի դեսպանատան միջոցաւ : Յորապէս ծանօթ հայկական կեանքին, յարգելի վարչապետը իր հիացումը կը յայտնէր առանց վերապահութեան :

Զրոյց մըն ալ Պ. Ռ. Ֆաժոնի հետ, որ կրնդէր թէ ինք երբեք թշնամական դիրք բռնած չէ հայ ժողովուրդին հանդէպ : Անշուշտ մոռցած էր «Carrefour»ի մէջ գրածները :

Իմ սեղանակիցներէս ամէնէն խօսունն էր Իրանի պատուիրակը, որ այս անգամ կը պատմէր իր յուշերը : Ըսաւ թէ 31 տարիէ ի վեր, դիւանագիտական ասպարէզին մէջ եղած է, հակառակ իր չափազանց ծերութեան երեւոյթին : Կը յիշէր Ազգերու Դաշնակցութեան ժողովները Ժընեւի մէջ, իր բարեկամութիւնը Լավալի, ինչպէս եւ թուրք վարչապետին հետ եւն. : Որքան յուսահատ կ'ելեւէր :

— Ուրիշ բան կը սպասէի այս վերջին պատերազմէն : Եւ կը կարծեմ թէ միայն ես չեմ որ այդ կարծիքը ունիմ : Համոզուած էինք որ պատերազմէն վերջ բան մը պիտի փոխուի եւ աշխարհ պիտի երթար դէպի ընկերվարութիւն : Դժբախտաբար Ա. Միութեան վարած քաղաքականութիւնը կարծէք ամէն գնով կը ստիպէ դէպի ալ երթալ ...

Գիշերուան ժամը 11ը անցած էր, երբ հրաժեշտ առինք իրարմէ :

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԱՄՈՒԼ

ՍՈՒՏԸ ԱՍՏՈՒԱԾ ԶՈՒՆԻ

ՅՄԲ.— «Ազդակ » շաբաթաթերթը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (22 հոկտ.).

— « Սուտով, կեղծիքով ու զրպարտութեամբ քաղաքական կազմակերպութիւն մը չի կրնար երկար տեւն պայքար մղել իր հակառակորդին դէմ : Սուտն ու կեղծիքը մէկ անգամ կրնան համոզիչ դառնալ, երկու անգամ մտքեր մոլորեցնել, բայց երրորդին ցոյց կուտան իրենց իրական դոյնը : «Սուտը — կ'ըսէ ժողովուրդը — կացիլի կոթին կը նմանի, ուր որ խոթես՝ ծայրը կ'երեւի, չի պարտկուիր » :

Հանրային կեանքի մէջ սուտի եւ զրպարտութեան զէնքին կը դիմեն այն անձերն ու կազմակերպութիւնները, որոնք իրենց դաղափարական պայքարը ճշմարտութեան վրայ հիմնելէ կը վախնան : Զուրկ են անհրաժեշտ բարոյական դրամադլուխէն՝ բաց – ճակատ ներկայանալու եւ բացայայտ տեսակէտ մը պաշտպանելու համար : Եւ չունենալով բազմութիւններ դրաւելու, առինքնելու ու ոգեւորելու խտէալն ու ոգին, հակառակորդի վարկաբեկումը իրենց յաղթանակը կը համարեն : Եւ որովհետեւ դաղափարականով ու բարոյականով անանկը իր ոտքին տակ ամուր կռուանները չի դտներ՝ անհրաժեշտօրէն կը կառչի նենգութեան ու դաւի խարդախութեան :

Սուտն ու խարդախութիւնը այնպիսի երկասայրի զէնք մըն է սակայն, որ վերջ ի վերջոյ կը դառնայ զայն գործածողին դէմ եւ մահացու հարուածներ կը հասցնէ անոր :

Այս իրողութիւնը հին է պատմութեան չափ եւ անթիւ ու անհամար փաստերով ապացուցուած : Սերունդներու անողոք դատաստանը յաւիտեան է ստախօսներուն եւ կեղծարարներուն հանդէպ :

Բոլշեւիկները իրենց «ռեվոլիւցիոն» ըմբռնումներով անտեսեցին ճշմարտութեան արժէքը, իբրեւ յեղափոխական կռգերու բարոյականութիւն : Ընդհանրապէս միջազգային հրապարակներու վրայ եւ մասնաւորաբար հայկ. կեանքին մէջ անոնք լծուեցան գործունէութեան մը, որ բոլոր միջոցները ընդունելի կը նկատէ :«Նպատակին դործնական, քաղաքական նկատումները, եւ դժուար է այսօր սահմանափակել ազմկարար, քաոսային ուժերը :

Համայնավարութիւնը վարակած է գրեթէ բոլոր եւրոպական երկիրները, Արեւմուտքը եւ Հարաւը, նմանապէս Գերմանիան : Եւրոպան փը – տած խնճոր մըն է, որ շատ պէտք է փորել առողջ մասը ունենալու համար :

Մինչ այդ կարմիր բանակին յառաջացեալ զօրամասերը հաղիւ թէ 400 մղոն անդին կը գտնուին Ֆրանսական սահմանագլուխէն : Անոնց եւ տին կայ բանակ մը խաղաղութեան չրջանի ուժով. 4.500.000 հոդի, 14 հազար օդանաւ, առանց հաշուելու արբանեակ պետութեանց 1.121.000 զինուորները :

Մօտ 56 կարմիր զօրաբաժիններ կը գտնուին ձերմակ Ռուսիոյ եւ Պալթեան երկիրներուն մէջ, 93 զօրաբաժիններ Գերմանիոյ եւ Լեհաստանի մէջ, 24 Ուկրայնայի, 22 Մոսկուայի չրջանը եւ 30 Սիպերիա, դումար 175 զօրաբաժին : Այս հսկայ զանգուածին եւ պիրենեան լեռներուն միջեւ չօչափելի ալիքներ չկան :

Ազատ աշխարհին զինուորները 1947 Դեկտեմբերին կը ներկայացնէին միայն 2.787.000 հոդի : Բրիտանական բանակր 900 հազարի զեղչուեցաւ : Ամերիկեանը 1.392.000 զինուորներէ աւելի ունի, որոնց 96 հազարը միայն Գերմանիա կը գտնուին : Մնացեալը ցրուած է աշխարհի ամէն կողմը : Միացեալ Նահանգներէն մեծ օդնութիւն մը հաղիւ թէ վեց ամիսէն առաջ կարելի է յուսալ :

Ֆրանսական բանակը, որ 1939ին 100 զօրաբաժին ունէր, հիմա մեծապէս կրճատած է Եւրոպայի մէջ : Զենք մոռնար նաեւ Պելժիական, Հոլանտական, սքանտինաւեան եւ ուրիչ բանակները, թէեւ ասոնք հաղիւ թէ իրենք զիրենք գտած ըլլան 1940ի պատուհասէն ի վեր :

Արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան համար անհրաժեշտ է 150 զօրաբաժին, որուն պատրաստութիւնը ժամանակի կը կարօտի :

Ռուսական զինուորական ուժին կից կան համայնավարական բջիջները որոնք ամէն տեղ կը դժուարացնեն պաշտպանութիւնը լրտեսութեամբ, ընդդիմութեամբ, քարոզով եւայլն :

Անշուշտ Անգլեսաքսոն օդային ուժը չուտով ինքզինք ցոյց պիտի տայ : Բայց սխալ է պնդել թէ օդային ռմբակոծումները միայն, նոյնիսկ հիւլէական ռումբերով, կրնան կասեցնել հեղեղը որ պիտի խուժէ Արեւելքէն :

ՄԱՆԱԳԵՏ

ՎՂՈՎՑ ՈՍՅՒԹ

ՊԱՐԱԳԱ Գ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏՄՎԱԾՔ

— Մեր հոգևոր տեսուչ պարոն Ղուկաս, ասաց Գրիգոր Վարդանյանը, ոտքի կանգնելով, ես ուզում եմ, որ դուք ինձ ներկայացնեք ձեր ընտանիքին, որպեսզի ես էլ ծանոթանամ նրանց հետ, որովհետև ես ձեզ հետ ապրելու եմ ամբողջ ամառը, ուրեմն պետք է ծանոթանանք, որ ես էլ ձեզ հետ ուրախանամ, ինչպես դուք ուրախանում եք ինձ հետ։

Գրիգորի հայրը, մայրը, քույրերը և եղբայրները ոտքի կանգնեցին, որպեսզի ծանոթանան հյուրի հետ։

Գրիգորի հայրը, որ ծանոթ էր հոգևոր տեսչի հետ, ասաց.

— Ես ձեզ ներկայացնում եմ իմ ընտանիքը, որ ձեզ հետ ապրելու է ամբողջ ամառը։ Ես ինքս, կինս, երեք աղջիկներս և երկու տղաներս։ Ես ուրախ եմ, որ ձեզ հետ ապրելու է ամբողջ ամառը, որովհետև ես ձեզ սիրում եմ, ինչպես իմ ընտանիքի անդամներից մեկին։

Հոգևոր տեսուչը ասաց.

— Ես էլ ուրախ եմ, որ ձեզ հետ ապրելու եմ ամբողջ ամառը, որովհետև ես էլ

neurի ամենազօրաւոր դիծը կը համարուի: Եթէ մեր յարձակողական մարզիկները միշտ պնդակին հետեւելով կարենան օգտագործել ներկայացած առիթները, ապագայ յաղթութիւնները անդամ մը եւս պիտի բարձրացնեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի դասաւորումը: Կը կրկնենք, Division d'Honneurի դռները դեռ բաց են Հ. Մ. Ը. Մ.ի առջեւ:

★ Նոյեմբեր 14ին Հ. Մ. Ը. Մ.ը պիտի կատարէ իր Promotion d'Honneurի ամէնէն դժուարին խաղարկութիւններէն մին Մարսէյլէն 130 քիլոմեթր հեռու, St. Remy de Provenceի մէջ, տեղական խումբին դէմ: Անոնք որ կ'ուզեն քաջալերել մեր անդամ մարզիկները եւ ընկերանալ անոնց, կանուխէն դիմեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչական անդամներուն, ապահովելու համար իրենց տեղերը օթոպիւսին մէջ:— Վ. Շամլեան

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 21ին:

Առաջին անդամ ըլլալով GRAND PALAISի մէջ:

×

ԼԱ ՍԻՈԹԱՑԻ մէջ, 14 Նոյեմբեր, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15էն մինչեւ 19, Salle de la Mutualitéի մէջ, նախաճաշ-ութեամբ Հ. Ը. Դ. Ժամակ խումբի եւ Նոր Սերունդի:

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

★

ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 20ին:

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ.— Նոյեմբեր 13ին, շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Salle dse Fêtesի ընդարձակ սրահին մէջ:

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՔԻՐԼԻՃԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ:

Ժողք կ'առնեն նաեւ Camarades Cartier (Drôme)ի երեսփոխանը եւ Տիկին Odette ՄԻՔԱՑԷԼԼԵԱՆ:

Ներկայ պիտի ըլլան տեղական իշխանութեանց եւ ընկերվարական «Bureau Féderal»ի պատասխանատուները:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Քուպանի նահանգէն Մաչիկ Թահմազեան, հօր անունը Գէորգ, որմէ 1918էն ի վեր տեղեկութիւն չկայ: Կը կարծուի որ Փարիզ ըլլայ: Փնտռողն է եղբայրը: Տեղեկացնել Պ. Բիւզանդ Ազէմեանի, 4 rue Haxo Paris (20):

ՀԱՑՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ.— Կեսարիոյ եւ Շրջ. Վերաշինաց Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը 11 Նոյ. հինգշաբթի ժամը 4ին, 32 rue de Trévise: Օրակարգ.— Կարեւոր զեկուցում, նիւթական հաշուետուութիւն եւ ընտրութիւն վարչութեան:

ԹԼՑԱՍԵՂԱՆ.— Ֆր. կապ. Մաչի Շավիլի մասնաճիւղի կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Ը.Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբի ղեկավարութեամբ Սրա Պարթեւեանի: Այս կիրակի ժամը 3ին մատուռի սրահը, 4 rue des Trois Champtiers: Մուտք 50 ֆրանք, թէյը եւ խմորեղէնն ալ հաշուելով:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ Թաղ. խորհուրդը ծխատէր քահանայութեան թեկնածու մը կը փնտռէ: Փափաքողները թող դիմեն թաղականութեան, Հայոց եկեղեցին, Campagne Périer, St. Antoine:

ՀԱՑՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ.— Համախարբերդցիական Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի կազմակերպած ոտնակատարութիւնը, որ տեղի պիտի ունենար Նոյ. 20ին, յետաձգուած է 27ի Նոյ.ի շաբաթ գիշերուան:

ՆՈՐԸՆԾԱՑ ՔԱՀԱՆԱՅԻՆ ՊԱՏԱՐԱԳԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, 14 Նոյեմբեր յետ քառասնօրեայ ապաշխարութեան անդրանիկ հանդիսաւոր պատարագը պիտի մատուցանէ Նորընծայ Տէր Բարկէն, կնքահայրութեամբ վալպառէլի հայրենակից բնակիչ Պ. Կարապետ Պուճաուեանի (Պիլէճիք) եւ սպասարկութեամբ Մարսէյլի քահանայ հայրերու: Պիտի երգէ սիրուած երաժիշտ Պ. Հ. Համբարձումեանի Սէնթ Անի խումբը:

Համաձայն նորընծայի եւ թաղականութեան փափաքին, այս անդրանիկ պատարագը պատշաճ հոգեհանգիստով նուիրուած է Սէն Լուի եւ չորս տարիներ առաջ հաւատացեալ ժողովուրդի բոլոր նահատակներու եւ ննջեցեալներու յիշատակին: Կը հրաւիրուին Մարսէյլի բոլոր թաղական խորհուրդներն եւ հաւատացեալ ժողովուրդը:

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

Թաղական Խորհուրդ

ԻՐԱՆԻ դահլիճը հրաժարեցաւ:

ՋԻՆԱՍՏԱՆԻ համայնավարներուն յառաջխաղացումը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ ազգայնական շրջանակներու մէջ:

ԳՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԼՈՒ.— Հ. Ը. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի իրիկուն, ծանօթ հաւաքատեղին; կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. Վրամեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ Նոյեմբեր 11ին իրիկունը ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ Avia Club Sportifը կը խնդրէ ծանուցանել թէ կռւխամարտի ամսական մրցումը տեղի պիտի ունենայ այսօր, երեքշաբթի, 9 Նոյեմբեր, ժամը 20.45ին, Salle des Fêtesի մէջ, 25 Ave. Victor Cresson. Մրցորդներուն մէջ կը գտնուի հայ ախոյեանը, ժաք Հայրապետեան:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ Ս. ՍԱՂԸՐԵԱՆԻ

Կիսադարեան Յուշամատեան

(1895—1945)

Ուղեւորութիւն մը Արզէոսէն Տաւրոս: Կը բովանդակէ Կեսարիայէն, Դամասկոսէն, Հաւրանէն, Երուսաղէմէն, Եգիպտոսէն, Կիլիկիայէն (դաւում եւ պարպում) ինչպէս նաեւ Եւրոպայէն եւ Ա. Հայաստանէն զանազան հետաքրքրական յուշեր եւ դրուագներ, ազգային, ընկերային, քաղաքական եւ պատմական.— Առեւանդումի դէպքեր: Երկու ձէմիլէներ (Շուշան եւ Սօնա).— Պաշտօնական փաստաթուղթեր, պատկերներ եւ քարտէսներ: 380 մեծադիր էջ: Գին 450 ֆրանք, արտասահման 2.50 տոլար: Հեղինակին հասցէն՝ 14 rue Cadet, Paris (9):

Մօտերս լոյս կը տեսնէ՝

ՎԻՄԱՓՈՐ ՎԱՆՔԻՆ ՎԱՆԱՀԱՑԸ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Կ'ուզուի երկու լաւ ՄՕՆԹԻՕՐ եւ երեք կին լաւ ԹՐԻՍԻՕԶՆԵՐ: Տեւական գործ եւ լաւ վճարում: Դիմել Chaussure - Tressées.

D. Drecun

25 Cours du Vieux Port, Marseille:

ՄԵԿՆՈՒԻՄԻ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

ԾԱԽՈՒ Է կարի մեքենայի եւ հնծեալանիւթ նորոգութեան խանութ մը:

Առնուվիլի կայարանէն երկու վայրկեան հեռաւորութեամբ: ԵՐԿՈՒ ՓԱԹԵՆԹ (ելեկտրադէտի եւ մեքենադէտի): Խանութին հետ ծախու են նաեւ նոր պատրանքները: Ունի սենեակ մը, խոհանոցով (կազ, ելեկտրականութիւն եւ ջուր):

ՇԱՏ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆ:

Դիմել ԵՐՈՒԱՆԴ ՄԱԹԻՈՍԵԱՆի, 55 rue Jean Jaurès, Arnouville les Gonesse (S. et O.):

« ՇԻՐԱԿ » հռչակաւոր Օղիին մեծաշքեղ տէր կառնտ Տիսթիլըրի տիւ Փառֆ Հաստատութեան ԱՌԱՋԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ՌՈՄԸ, որ բոլոր փափկաճաշակներու

—— ՓՆՏՐՈՒԱԾ ԸՄՊԵԼԻՆ Է:——

ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԿՕՇԻԿԻ ՎԵՐԱՖԵՐԵԱԼ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ԽԱՆՈՑԵԱՆԻ ՄՈՐԹԻ ՎԱՃԱՌՏՈՒՆԸ

Ձեր գնումները կատարելէ առաջ, խնայողութեան համար իսկ, հաճեցէք անդամ մը այցելել մեր վաճառատունը, առաջին յարկ՝ 8 rue Penitent Bleu, ՄԱՐՍԷՅԼ Հեռաձայն D. 06-40

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme .. (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

---

neurի ամենազօրաւոր դիծը կը համարուի: Եթէ մեր յարձակողական մարզիկները միշտ պնդակին հետեւելով կարենան օգտագործել ներկայացած առիթները, ապագայ յաղթութիւնները անդամ մը եւս պիտի բարձրացնեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի դասաւորումը: Կը կրկնենք, Division d'Honneurի դռները դեռ բաց են Հ. Մ. Ը. Մ.ի առջեւ:

★ Նոյեմբեր 14ին Հ. Մ. Ը. Մ.ը պիտի կատարէ իր Promotion d'Honneurի ամէնէն դժուարին խաղարկութիւններէն մին Մարսէյլէն 130 քիլոմեթր հեռու, St. Remy de Provenceի մէջ, տեղական խումբին դէմ: Անոնք որ կ'ուզեն քաջալերել մեր անդամ մարզիկները եւ ընկերանալ անոնց, կանուխէն դիմեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչական անդամներուն, ապահովելու համար իրենց տեղերը օթոպիւսին մէջ:— Վ. Շամլեան

Ինչպէս դիտել կուտան իրազեկները, Ազարները իրենց կարելին փորձեցին խափանելու համար հըրէական պետութեան ստեղծումը. բայց այդ պետութիւնը կայ եւ կը մնայ. ուրեմն ելք մը պէտք է գտնել, երկու կողմերն ալ գոհացնելու համար:

Մոսկուա խաղաղութիւն կ'ուզէ

Կիրակի, 7 Նոյեմբեր, մեծ խանդավառութեամբ տօնուեցաւ բոլշեւիկեան յեղափոխութեան 31ամեակը, Մոսկուայի Կարմիր Հրապարակին վրայ: Զօրահանդէսին հրամանատարն էր մարէշալ Տիմոշենկօ, որ փառաբանեց Խ. Միութեան զինուորական ուժը եւ խաղաղասիրութիւնը: « Մեր պետութեան խաղաղասիրական քաղաքականութիւնը կը հանդիսիանդլամերիկեանպատերազմի հրձիզներու դիմադրութեան: Զախողման դատապարտուած է այդ քաղաքականութիւնը. Բայց եւ այնպէս խորհրդային բանակը պէտք է չարունակէ միշտ կազմ եւ պատրաստ ըլլալ: Խաղաղութեան ճչմարիտ բարեկամները հետզհետէ աւելի կը համոզուին թէ անհրաժեշտ է դադրիլ պայքար մը պատերազմի հրձիզներուն դէմ: Խ. Միութիւնը անդուլ անդադար կը չարունակէ պայքարիլ տեւական, ժողովրդապետական խաղաղութեան մը համար, ժողովուրդներու գործակցութեան համար, փոխադարձ իրաւունքներու եւ յարգանքիհիման վրայ »:

Զօրահանդէսին ներկայ չէր Սթալին, բայց իր որդին կը վարէր օդանաւային թռիչքները:

Տօնակատարութեան նախօրեակին Պ. Մոլոթով ճառ մը խօսելով, անդամ մը եւս ամբաստանեց Մ. Նահանգներուն վարիչները թէ պատերազմ կը պատրաստեն իրենց զինուորական արտակարգ վարկերով, ռազմական խարխխներով, Եւրոպայի վերակազմութեան ծրագրով եւն.: Նոյն մեզադրանքը ուղղեց Անգլիոյ դէմ: Անդրադառնալով ամերիկեան ընտրութեանց, հանրապետական թեկնածուին պարտութիւնը վերագրեց անոր «ծայրայեղ յետադիմական եւ յարձակողական ծրագրին »:

Այս առթիւ յայտարարեց թէ դրամատիրական ուժերը հետզհետէ կը տկարանան, իսկ համայնավարական ուժերը կը զօրանան, թէ Եւրոպայի եւ թէ Ասիոյ մէջ: Եւ նորէն ծանր մեղադրանքներ ուղղեց արեւմտեան պետութեանց դէմ, անոնց վերագրելով աշխարհի նեկայ տագնապին պատասխանատուութիւնը:

★ Փարիզի մէջ ալ հանդէս մը սարքուած էր կիրակի դիշեր (Սալ Փլէյէլ), ուր խօսեցաւ Պ. Վիչինսկի, չեշտելով խորհրդայինժողովուրդնեւ րուն ջերմ խաղաղասիրութիւնը:

ԱՏԼԱՆՏեԱՆի ԴԱՇինՔԸ փութացնելու համար, ծրագիրներ կը մշակէ Ֆրանսական կառավարութիւնը: Անգլեւսաքսոններն ալ խորհրդակցութիւններ կը կատարեն: Մօտերս Ուսչիլկիլը կը սպասուի Անգլիոյ ներքին նախատորմին հրամանատարը, մասնակցելու համար ծրագրուած զինակցութեան մասին կատարուած խորհրդակցութեանց: Ի չպէս դրած ենք, այս նոր զինակցութեան անդամները պիտի ըլլան արեւմտեան հինգ պետութիւնները.— Ֆրանսա, Անգլիա, Պելժիա, Հոլանտա, Լիւքսէնպուրկ, ապա Քանատան Մ. Նահանգները: Զինակցութեան նպատակն է արեւմտեան Եւրոպան պաշտպանել որեւէ վտանգի դէմ, ծովէն, ցամաքէն թէ օդէն: Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ խաղաղասիրական հոսանքը հետզհետէ կը զօրանայ Խ. Միութեան մէջ, իրրեւ հետեւանք Պերլինի պաշարման եւ Ֆրանսայի դործադուլնեբրուն անկայողութեան, նախագահ Թրումընի ընտրութեան եւ ուրիշ կարգ մը իրողութեանց:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան հրամանատարը յայտարարեց թէ խորհրդային շրջանին անհետաքրքրութիւնը չատուած է, իրրեւ հետեւանք արեւմտեան պետութեանց պաշարման: Շատ մը անհրաժեշտ նիւթեր կը պակսին:

ԶինԲի ՄԹԵՐԱՆՈՑ մը դտնուեցաւ Քոլոմպի (Փարիզ) Անոի Մառթէն դպրոցին մէջ, երբ որմնադիրները նորոգութիւններ կը կատարէին, — պղնձագիր, հրացան, 50 ձեռնասուռմբ եւն.:

ՀԱՅՐԱՆԱՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 10 Novembre 1948 Զորեքշաբթի 10 Նոյեմբեր

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année № 5690—Նոր շրջան թիւ 1101 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՅՍ ՄԷԿՆ ԱԼ ԴԻՒԱԽՕՏ

Ինչ որ դրի առած էինք երէկ, Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ դաղութներու մասին, հարեւանցի տեսութիւն մըն էր :

Շատ աւելի մութ է բոլն իրականութիւնը : Մանաւանդ ապագայ հեռանկարը :

Պարզամիտներ կամ քայլացած իմաստակներ բարենշան պիտի նկատեն այդ երկու երկիրներուն հիմնական կերպարանափոխութիւնը :

Իրականութիւնը բոլորովին ուրիշ բան կ'ըսէ· ինչպէս ամէն տեղ :

Ամենօրեայ անցուդարձը անդամ մը եւս կը վկայէ թէ՝ ոեւէ ժողովուրդ չի կրնար հանդիստ քնանալ, երբ իր դլխուն թառած է օտարը : Երբ օտարոտի ներշնչումներ, խորթ, չինծու սուրբեր կը պարտադրեն իրեն, օրօրելով, թմրեցնելով : Եւ կամ զինու զօրութեամբ :

Հոկտեմբերեան (բոլշեւիկեան) յեղափոխու – թեան 31րդ տարեդարձին առթիւ, օտար թղթա – կից մը հետեւեալ պատմութիւնը կը հաղորդէր Պելկրատէն ·—

Այս քաղաքին մէջ ալ փառաւոր հանդէսներ սարքուած էին, կիրակի օր : Շքեղ մը կազմա – կերպուած էր, մեծադիր կենդանադիրներով եւ կարմիր դրօշներով :

Հաղարաւոր հանդիսականներ քար լռութիւն պահեցին, երբ կ'անցնէին զրօշակիրները, հետեւ – եալ վերտառութիւններով ·— «Թիթօն, մեր փառք ու պարծանքը» ·— « Կեցցէ՛ Մարքսի , Էնկէլսի , Լենինի եւ Սթալինի ուսմունքը » : Միայն երկու համադասաւոր հանդիսականներ ծափահարե – ցին, ինչ որ ուշադրութիւն դրաւեց :

Բայց նոյն բազմութիւնը բոլորովին տարբեր երեւոյթ մը կը պարզէր կէս ժամ վերջը, երբ մակեդոնական վայրի երաժշտութիւնը կը թնդար, դիւղական պարերով : Ժողովուրդին վրայ հոգի եկաւ : Հաղարաւորներ կը ծափահարէին խելայեղ: Ոգեւորութիւնը տեւեց մէկ ժամ :

Ամբոխային հոգեբանութի՞ւն : Քաղքենի – ազգայնական մոլեռանդութի՞ւն :

Այլեւն – ճախէն ճարուած դիտելիքները բաւա – կան չեն, լուսաբանելու համար այս գաղտնիքը , որ յատուկ է բոլոր ժողովուրդներուն :

Աղատութեան, ինքնորոշման բնազդն է որ կը խօսի այս պարադային ալ : Ըմբոստութեան ոգին է որ կը պոռթկայ հարազատ երգ ու պարին մէջ :

Ամփոփուելով մեր հոգիերուն վրայ, եթէ խա – կապէս բանուորա–դիւղացիական կարգուսարքի մը վերածուած են Ռումանիան եւ Պուլկարիան, դժուար թէ իրական բարիք մը վայելեն մեր աչ – խատաւոր բազմութիւնները :

Ափ մը հող ունի՞ն մեր տարադիրները, այդ երկու երկիրներուն մէջ : Իսկ իրրեւ բանուոր , պատառ մը հաց եւ պանիր չէ՞ իրենց վերապահ – ուած բաժինը ···

Նոյն երկրամասին վրայ, այլապէս վրդովիչ պատկեր մը կը ներկայացնէ յունահայ դաղութը : Բոլորովին տարբեր պատճառներով, բայց դարձ – եալ իրրեւ հետեւանք երկրի ներքին ելեւէջներուն :

Եղբայրասպան պատերազմը ալեկոծութեան մատնած է պատմական Ցունաստանը, 1944էն ի վեր : Եւ դեռ ելքը չի տեսնուիր :

Անշուշտ մեր դաղութն ալ պիտի կրէր հետե – ւանքները : Մանաւանդ ապահովութեան ու ապ – րուստի տեսակէտով :

Կեանքը անտանելի դարձած էր Թրակիոյ եւ Մակեդոնիոյ մէջ, որոնք նոր փրկուած էին օտար դրաւումէ, եւ այսօր վերածուած են ռազմա – դաշտի :

Ներդաղթի չնորհիւ, կարելի եղաւ Հայաս – տան փոխադրել այդ չրջաններու ժողովուրդին մեծամասնութիւնը, եւ այժմ կը մնան դանցաւելի համրանքներ :

Մնացեալները, 10—12.000 հոգի, ամփոփ – ուած են հին Ցունաստանի մէջ (1000—2000 Սե – լանիկ եւ չրջանները) :

Արդ, այս մնացորդն ալ մատնուած է անըս – տուդութեան , եւ հետզհետէ կը հալի··· արտա – դաղթով :

Թղթակից մը կը դրէ թէ ամէն չարթու կարա – ւան մը ճամբայ կ'ելլէ դէպի Արժանթին, իրրեւ հետեւանք տնտեսական տագնապի, անդործու – թեան, անապահովութեան :

Ուրեմն դարձեալ կազմալուծում, 26 տարի տուն – տեղ հաստատելէ վերջ: Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՈՎ Է ՎՃԱՐՈՂԸ

Շուարեր մնացեր ենք : Մենք, այսինքն աչխար – հի բոլոր ժողովուրդները : Անոնք որ չատ խոնարհ դեր մը ունին կատարելիք, այս աչխարհի բանե – րուն մէջ: Անոնք որոնց խօսքը հազիւ թէ իրենց տունէն ներս կը հնչէ :

Ի՞նչ է պատահեր :

Ո՞ր մէկը թուել, սկսած Մ. Նահանդներու նախագահին ընտրութենէն, մինչեւ սա մեր առօր – եայ միսին կամ սուրճին ճակատագիրը :

Դո՛ւք յիշեցէք նաեւ ՄԱԿի կամ U. N. E. S. C. O.ի ժողովները, Փարիզ կամ Պէյրութ, ուր մի – լիառներ պար բռնած, քմծիծաղով մը քեզի կը նային :

Եւ լսել որ հազիւ կրնաս համրել օրուան ծախ – քերուդ :

« Լա՛ւ, հապա ի՞նչպէս. կը վճարեն այդ մի – լիառները , կը հարցնէր կեդրոնական Ամերիկե – ցի սեւ մը, սրտառուչ միամտութեամբ մը:

— Դուն ես որ քու քրտինքովդ կը լե – ցնես Պ. նախագահին չամփանեայի բաժակը :

Ան կը պնդէր սակայն թէ ինք չէ, այլ սա բազ – մութիւնը որ Լոյս քաղաքին պղտոտաները կը մա – չեցնէ օրն ի բուն վազվզելով դործատանէն խըր – ճիթ, խանութէն տուն, կամ երկրին ընդերքէն լոյս աչխարհ, ծուխ ու մուխ թքնելու :

Անօդուտ էր վիճիլ : Կը մնար համաձայնիլ : Այսինքն ընդունիլ թէ ինք եւ բոլոր աչխատաւոր – ները անխտիր իրենց արիւնը, քրտինքը խառնած, միլիառներ կը հոսեցնեն Արեւելք թէ Արեւմուտք , Հիւսիս կամ Հարաւ նոտած խօսքի ասպետները պարարտացնելու համար : Նոյնիսկ անոնց էօթը ժառանգը քաղաքէ քաղաք կը պտտցնեն :

Թող բարեհաճին միայն հարցնել իրենց հայ – րիկին թէ իրենց դիչերուան չքեղ վերարկուին դը – րամը ո՞վ է վճարած :

Եւ այն առեն, թերեւս կը փրկուի խաղաղու – թիւնը ···

ՍՕՍԻ

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ ութ ամբաս – տանեալներ, իրրեւ ըրտես, 20 հոգի ալ բանտար – կութեան, Պուլկարիոյ մէջ :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ խորհրդարանին մէջ , բռնի դուրս հանուեցաւ երեսփոխան մը, Վորոնցանիս, նախկին նախարար, որ հեռագիր մը ուղղելով ՄԱԿի նախագահին, յայտնած էր թէ քաղաքա – ցիական պատերազմը կարելի է վերջացնել փոխա – դարձ բարեացակամութեամբ : Հակառակորդները ես – փոխանները կատղած՝ կը ծեծէին զինքը, երբ ոս – տիկանութիւնը օդնութեան հասաւ :

ՄԱԿի ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ՑԱՆՉՆԱԺՈՂՈՎԸ բա – նաձեւ մը մշակած է, որ կը դատապարտէ Պուլկա – րիան, Եուկոսլաւիան եւ Ալպանիան, իրրեւ մեղ – սակից զօր· Մարկոսի· Ի· Մ. Միութիւնը եւ ար – բանեակները կ'աչխատին խափանել բանաձեւը, ո – րուն 12 յօդուածներէն վեցը միայն քուէարկուած են : Բանաձեւին Ա· յօդուածը կ'ըսէ թէ վերոյիչ – եալ երեք պետութիւնները օդնելով Ցունաստանի ապստամբներուն՝ կը վտանգեն խաղաղութիւնը Պալքանեանեան մէջ :

ՆՈՅ· 11Ի ՋԻՆԱԴԱԴԱՐԻՆ առթիւ (վաղը, Եշ·) աւանդական հանդիսութիւնները պիտի կատար – ուին առաւտեան ժամը 9էն սկսեալ :

ՍՈՒՐԻՈՅ դահլիճէն հրաժարեցան ազգայնա – կան կուսակցութեան երեք նախարարները :

ԱԻՍՏՐԻՈՅ կառավարութիւնը բողոքագիր մը ուղղեց խորհրդային իշխանութեանց, որոնք անց – եալ ուրբաթ օր ձերբակալած էին նախարար մը եւ իր քարտուղարուհին: Առաջինը ազատ արձակ – ուեցաւ, բայց վերջինը ձերբակալուած կը մնայ :

ԱՄՈՒՆԱԼՈՒՕՄԱՆ պարագային, այր եւ կին հաւասար իրաւունքներ պիտի վայելեն, հա – մաձայն ՄԱԿի Մարդկային Իրաւունքի նոր յայ – տարարութեան, որ կը խմբագրուի յօդուած առ յօդուած : Առաջարկը ներկայացուցած էր խոր – հրդային պատուիրակը եւ քուէարկուեցաւ մեծա – մասնութեամբ: Ընդունուեցաւ նաեւ Մեքսիկայի մէկ առաջարկը, որ ամուսնութեան համար հաւա – սար իրաւունքներ կը տրամադրէ , առանց ազդի, ցեղի կամ կրօնի խտրութեան :

Գաղտնի խորհրդակցութիւններ Ատլանտեանի դաշինքի մասին

Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ Մ. Նահանդ – ները առաջին դործնական քայլերը պատած են, դը – լուխ հանելու համար արեւմտեան Եւրոպայի դի – նակցութիւնը : Իրրեւ նախապայման, արդէն իսկ խոր – դակցութիւն մը կատարուած է Գերմանիոյ բրի – տանական չրջանին մէջ, մասնակցութեամբ Եւրո – պայի մէջ դործող ամերիկացի զօրավարներու : Եկուչաբթի օր լման երկու ժամ ժողով դումար – ուած է բրիտանական հրամանատարին՝ զօր· Բա – պերթըլի բնակարանին մէջ՝ Ամերիկացի զօրա – վարներուն հետ նախկայ եղած են Ֆրանսացի հրա – մանատարը՝ զօր· Քէօնիկ, իր խորհրդականնե – րով, Հոլենոսի պելժիական բանակին հրամանա – տարը, անդլիացի զօրավարներ եւ ծովակալ մը եւն· : Մեծն Բրիտանիոյ սպարապետը, լորտ Մոնթկոմըրի յայտարարած է, այս ժողովին վերջը ·

— Շատ գոհացուցիչ խորհրդակցութիւն մը ունեցանք : Առաջին անդամ է որ Ամերիկացիները ուղղակի կը մասնակցին Արեւմտեան Միութեան բանակցութեանց : Վաղը Լա Հէյ եւ Պրիւսէլ պիտի երթամ, յետոյ Լոնտոն պիտի վերադառնամ : Նոյ· 19ին Լիւքսէնպուրկ պիտի երթամ, 22ին Փարիզ , ուր կը յուսամ բանակաժողի մը հաստատել Ցոն – թէնպլոյի մէջ կամ դոնէ Փարիզի չրջանին մէջ : Առաջին քայլերն ենասոնք եւ դեռ չատ պատրաստներ պիտի կատարեմ այս գործին համար » :

Ամերիկեան աղբիւրէ եւս հաստատելով այս տեղեկութիւնները, կը հաւաստեն թէ լիակատար ժողով մը պիտի դումարուի Ուաչինկթընի մէջ , 1949ի սկիզբը, մշակելու համար դինակցութեան դաչնագիրը : Նախագահ Թրումըն սկզբունքով հա – ւանութիւն յայտնած է այս ձեռնարկին :

Ծրագրուած դաչինքով, Մ. Նահանդները պարտաւոր պիտի ըլլան օդնելու միւս դինակից – ներուն, եթէ յարձակում կրեն : Օդնութիւնը պի – տի ըլլայ չատ լայն, սպառազինութեամբ եւ դին – եալ ուժերով :

★ *Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Ֆրանսա նախադիծ մը պատրաստած է այս դինակցու – թեան համար, եւ միւս դրացիներուն հաւանու – թեան պիտի ենթարկէ քանի մը օրէն, թերեւս հինդչաբթի : Պելժերն ալ կը յուսան իրենց մաս – նաւոր ծրագիրը պատրաստել մինչեւ դեկտեմբեր : Ցետոյ եւրոպական հինդ պետութիւնները ժողով պիտի դումարեն Մ. Նահանդներուն եւ Քանատա – յի հետ, վերջնական դաշինքը մշակելու համար :*

Ֆրանսական ծրագրի մասին քաղուած տեղե – կութեանց համաձայն, առաջադրուած դինակցու – թիւնը թէեւ Հիւսիսային Ատլանտեանի դաշինք պիտի կոչուի, բայց դուռը չի փակեր ոչ–ատլան – տեան պետութեանց, օրինակ՝ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ առջեւ : Ոչ ալ կը նշանակէ թէ ամէն Ատլանտեան պետութիւն — օրինակ Սպանիա — կրնայ մասնակցիլ, առանց ըրացնելու կարգ մը պայմաններ :

★ *Քէնթրպըրիի «կարմիր» աւագերէցը, Հիւ – լէթ Ճոնսըն, որ քարոզչական պտոյտ մը կը կա – տարէ այս միջոցին, ճառ մը խօսելով Քանատայի մէջ, յայտարարեց թէ Մ. Նահանդները իրենց բո – լոր ուժերը չարժման մէջ դնելով չեն կրնար յաղ – թել արեւելեան Եւրոպայի հանրապետութեանց արձակագէն ռազմիկներուն , եթէ պատերազմ ծագի Ի· Միութեան հետ : «Քանատայի, Մ· Նա – հանդներուն եւ իմ հայրենիքին մէջ ամէն մարդ պէտք է կրակը նետուի այսպիսի պատերազմի մը մէջ, յաղթելու համար Ցունաստանի, Պուլկա – րիոյ, Եուկոսլաւիոյ , Ռումանիոյ, Հունդարիոյ, Չեխոսլովաքիոյ եւ Լեհաստանի դինուորներուն » : Ցետոյ բացատրեց թէ Անդլիա, Քանատա եւ Ի· Միութիւնը պատերազմ չեն ուզեր :*

Դահիճը պիտի փոխուի՞

ԹԵՐ ՈՒ ԴԻՄ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌԹԻԻ

Տեղական թերթերուն հետ, միլազգային քա – ղաքական չրջանակներն ալ դանազան եմ թադրու – թիւններ կ'ընեն Ֆրանսայի ներքին կացութեան մասին, Հանրապետութեան Խորհուրդի ընտրու – թեանց առթիւ, ուր չախչախիչ մեծամասնութիւն մը չահեցաւ զօր· ը Կոլի կազմակերպութիւնը, իր ուղեկիցներով :

Նախարարական խորհուրդը բացառիկ նիստ դումարեց երեքչաբթի օր, քննելու համար կացու – թիւնը : Կառավարական ամենամեծ կուսակցու – թիւններէն մէկը, Ժողովրդական Շարժում (M. R. P.), որ ծանր պարտութիւն մը կրեց կիրակի օր , արտակարգ խորհրդակցութիւններ կը կատարէ երկու օրէ ի վեր, ճշդելու համար իր դիրքը: Կարծողներ կան թէ ետ պիտի քաչէ իր ութ նախա – րարները, քանի որ հազիւ 15 աթոռ կրցած է չահիլ (Նախապէս 56): Ամէն պարագայի մէջ, պիտի հրաժարին երկու նախարարներ, որոնք պարտուած էին կիրակի օր :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

«ԵԹԷ ԵՐԵՒԱՆԸ ԼՍԷ»...

Վերնագիրը մերը չէ, այլ մեր դրացի Թերթէ-նը («Պայքար»), որուն Հոկտեմբեր 8 եւ 9 համար-ներուն մէջ, յիշեալ Թերթի կարեւոր աշխատակից մը՝ Միքայէլ Նաթանեան, վերի խորագրով զետե-ղած է երկու ընդարձակ յօդուածներ: Յօդուածա-գիրը, ինչպէս իր դրութեանց խորագիրն ալ ցոյց կուտայ, փորձած է վախով ու դողով, յարգանքով ու ակնածանքով, մէկ քանի խնդրանքներ ներկա-յացնել Երեւանի կառավարութեան:

Բայց նախ քան իր նիւթին անցնիլը, յօդուա-ծագիրը պարոնը երկարօրէն կը խօսի Թէ՝ Հայաս-նիքի ազատագրութենէն ի վեր (ըսել կ'ուզէ խոր-հրդայնացման թուականէն ասդին), Ռամկավար – Ազատական կուսակցութիւնը մեծ նուիրում ցոյց տուած է դէպի Հայաստանը եւ անոր վարիչները: Այդ նուիրումն ու հայրենիքին ծառայութիւնն են ահա, որ սիրտ տուած են պարոնին, խոնարհաբար Երեւանի կառավարութեան ուշադրութեան յանձ-նելու քանի մը «սրտբաց խօսքեր», որոնք իր կար-ծիքով երբեք «վիրաւորական բնաւորութիւն չու-նին»:

Առաջինը այդ «սրտբաց խօսքերուն» կամ խնդրանքներուն այն է որ, Հայաստանի լրագիր-ները կը խմբագրուին ոչ – հայերէն լեզուով մը. անոնք լեցուն են մեզ համար բոլորովին օտար, խորթ որ անհարազատ բառերով, ոճերով ու արտայայտութիւններով. անշուշտ ամէն լեզու ալ, կամայ Թէ ակամայ, կ'ենթարկուի ազդեցութեան-ը ոեւէ օտար լեզուի կամ լեզուներու, կ'ընէ ա-նոնցմէ փոխառութիւններ, բայց այն ինչ որ կ'ը-նեն Երեւանի մասնաւորապէս Թերթերն ու լրա-գրողները, չատ ու չատ է, ուղղակի անհանդուր-ժելի:

Էր երբեմն, որ «Պայքար»ի աշխատակիցը մի-ամիտ յոյսը ունեցեր է, որ մեր հայրենադարձնե-րը, մասնաւորապէս անոնց մէջ դտնուած մտաւո-րական ուժերը, դրոց բրոցները, Հայաստան եր-Թալով պիտի կրնային բարերար ազդեցութիւն մը ունենալ արեւելահայ լեզուի վրայ՝ Թարմութիւն մտցնելով անոր մէջ, խորթ, օտար բառերը հեռա-ցնելով անկէ եւ անոնց տեղ մտցնելով աւելի կո-կիկ, նուրբ ու քաղցրալուր բառեր: Բայց հիմա այդ յոյսն ալ օդը ցնդեր է, որովհետեւ, կը տես-նէ որ Հայաստան գացողները առաջին մէկօրէն ի-րենք ենթարկուելով արեւելահայ դրողներու ազ-դեցութեան, սկսեր են ճիշդ անոնց պէս գրել եւ անոնց բառերը գործածել: Օրինակ, «Պայքար»ին ծանօթ հայրենադարձ մը, իր առաջին նամակը որ ճամբած է այդ Թերթին, գրած է գայն արեւելա-հայ բարբառով՝ խճողելով նամակը պարտիա, ռայկոմ, ռայոն, դէպուտատ, ռայ–Սովետ եւայլ անհասկնալի, անճոռնի ու չինական բառերով:

Ի տես այս տխուր երեւոյթին, Միքայէլ Նա-թանեան, խօսքը ուղղելով Հայաստանի կառավա-րութեան, խոնարհաբար կը Թելադրէ, որ կառա-րութիւնը բան մը ընէ վերջ տալու համար մեր լե-զուին դէմ գործադրուող այս անիրաւ արշաւին:

Նաթանեան չափազանց միամիտ է, չըսելու համար ուղղակի ծիծաղելի, կարծելով որ Հայաս-տանի կառավարութիւնը կրնայ լսել նման խնդ-րանքներ, որքան ալ այդ խնդրանքները ներկա-յացուած ըլլան անոր ակնածանքով ու մեղրահամ բառերով: Նաթանեան չի՞ գիտեր որ Մոսկուայի հրահանգով եւ Հայաստանի կառավարութեան կարգադրութեամբ է, որ հանրապետութիւն գե-ղեցիկ բառն իսկ չի գործածուիր մեր հայրենի-քին մէջ, այլ կը գործածուի բոլորովին օտար «ըէսփուպլիքա» բառը: Նաթանեան ամօ՞թ է, որ Երեւանի կառավարութեան անմիջական հսկո-ղութեան ներքեւ է որ լոյս կը տեսնեն դպրոցնե-րու համար դասագրքեր եւ զանազան գրքեր, ո-րոնց լեզուն երբեք հայերէն չէ եւ որոնց մէջ ուղ-ղակի կը վխտան օտար բառեր ու ասութիւններ: Երբ չարիքի մը բուն պատասխանատուն կառավա-րութիւնն է, միամտութիւն չէ՞ այլեւս անոր ուղ-ղել խնդրանքներ՝ իր ստեղած ու պարտադրած չարիքը վերցնելու:

Նաթանեան Երեւանի կառավարութեան ուրիշ խնդրանքներ ու Թելադրութիւններ ալ կ'ընէ:

Ան կը գրէ որ վերջին տարիներուն Հայաստա-նէն արտասահման կը դրկուին ծածկագիր նամակ-ներ, զանազան գիրքերով քաշուած լուսանկար-ներ, մեռեալներուն ուղղուած բարեւներ: Հայաս-տանէն դուրս կուգան նաեւ փախստականներ: Ա-նոնք բոլորը, կը գրէ ան, մտքերու մէջ չփոթ կը ստեղծեն, կասկած առաջ կը բերեն: Արդ, միան-գամ ընդմիշտ վերջ տալու համար այս չփոթին եւ կասկածներուն, լաւ պիտի չըլլա՞յ, որ Թոյլ տը-ուէր եւ գաղութներէն պարբերաբար անչահախն-դիր եւ ողջամիտ մարդոց խումբեր անցկէին Հա-յաստան, պտուկին մեր երկրի մէջ ամէն տեղ, ստուգումներ կատարէին եւ յետոյ դառնային ար-տասահման՝ իրենց հետ բերելով ճշգրիտ տեղե-կութիւններ:

Այսքանով չի բաւականանար Նաթանեան. ան կ'ուզէ նաեւ որ սեղմումները վերջ դտնեն, անջր-պետը վերնայ եւ Հայաստան ու Սփիւռք իրար հետ մշտական հաղորդակցութեան մէջ ըլլան. Թերթեր ու գրքեր փոխանակուին իրար հետ, Հա-յաստանի մամուլը, կամ ըսենք «Սորհրդային Հա-յաստան» հանդէսը (խեղճ մարդ, չի ալ դիտեր որ Հայաստանի մէջ խորհրդային բառն իսկ արդիլ-ուած է, այդ անունով հանդէս չկայ Երեւանի մէջ, այլ կայ «Սովետական Հայաստան») տեղ տայ Սփիւռքի մէջ կատարուած աշխատանքներուն ու չարժումներուն. աւելին, արտասահմանի հայ Թերթերն ալ մուտք ունենալու են Հայաստան, ա-նոնք կարդացուելու են հոն՝ ժողովուրդին կող-մէն, ինչպէս արտասահմանի մէջ ազատօրէն կը կարդացուին Հայաստանէն պատահարար եկած գրքեր ու լրագիրներ:

Անուշ բառերով, խնդրանք – աղաչանքով, ծառայական չարժուձեւերով, բայց իրականին մէջ անընդունելի, ուղղակի ըմբոստացուցիչ բա-ներ է կ'ըսէ Նաթանեան: Ան պարզապէս յիշա-փոխութիւն կը քարոզէ ընդդէմ խորհրդային ըէ-ճիմի: Երեւանը ամէն օր ինք կը պղտորէ ու կը ղրճէ Հայոց լեզուն եւ այդ կը համարէ ան յեղա-փոխութիւն, իսկ Նաթանեան կ'ուզէ որ Երեւան վերջ տայ ատոր եւ օգնէ որ մեր լեզուն մաքրուի, դեղեցկանայ, ոչ միայն ազատ մնայ ան խորթ բառերէ եւ օտարաբանութիւններէ, այլեւ իր մէջ ընդունի արեւմտահայերէնի տարրերը: Ոչ, ատի-կա ըլլալիք բան չէ:

Երեւան չինական պատերու մէջ է առած մեր հայրենիքը, գայն կտրած – կղզիացուցած է ար-տաքին աշխարհէն, Թոյլ չի տար այնտեղ ապրող-ներուն նոյնիսկ ազատօրէն նամակներ դրելու ար-տասահման՝ մէկուն կամ միւսին. իսկ Նաթանեան կ'ուզէ որ մարդկային ԽՈՒՄԲԵՐ, անխիղճ ամէն ԴԱՍԷ, երթան Հայաստան, մնան հոն, ազատօրէն խօսին մէկուն կամ միւսին հետ եւ, դառնան մեզի եւ պատմեն իրենց տեսածները:

Կարելի բան չէ ընդունիլ նաեւ այս խնդրան-քը: Թերեւս օր մը հնարաւոր ըլլայ լուսին ճամ-բորդել ու դառնալ անկէ ազատ, բայց քանի բոլ-շեւիկները նստած են մեր հայրենիքին մէջ, ան-կարելի է որ այդ հայրենիքի մէջ մարդիկ ազատ ելեւմուտք ունենան:

Վերջապէս ի՞նչ կը նշանակէ ըսել Թէ արտա-սահմանի Թերթերը Հայաստան ազատ մուտք ու-նենալու են: Կը հասկնանք «Լրաբեր», «Աբեւ», «Կոչնակ», «Ժողովուրդ» եւ նմանները, որոնք քիչ մը աւելի, քիչ մը պակաս, կարմիրբռնակա-լութիւնը լորճնաշուրթ փառաբանող Թերթեր են, բայց անոնց հետ կրնա՞ն նաեւ Հայաստան մուտք ունենալ եւ ժողովուրդի կողմէ ազատօրէն կար-դացուիլ «Հայրենիք», «Ցառաջ», «Ցուսաբեր», «Աստպարէզ», «Ալիք», «Արմենիա» եւ նման-ները: Ոչ անկարելի բան է այդ: Ինչեր է կը գրէ Նաթանեան, այս երկրի վրա՞յ կ'ապրի ան, Թէ Հրատ մոլորակէն կը խօսի մեզի:

Նաթանեան կ'ուզէ որ Երեւան լսէ իր խնդ-րանքը: Երեւան չի լսեր նման խնդրանքներ՝ որ-քան ալ անոնց տէրերը իրենք պիրենք հազար կտոր ընեն: Ընդհակառակն, եթէ նման խնդրանքներու տէրերը, Երեւանի ձեռքը իյնային, ան պիտի վար-ուէր անոնց հետ այնպէս, ինչպէս կը վարուի ան բոլոր «հակայեղափոխականներու» հետ...: Գոնէ այսքանը չի՞ գիտեր Նաթանեան:

(Ամբագրական՝ «ՀԱՑՐԵՆԻՔ»ի)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱԼԺԵՐԻԱՑԷն

Մեռելոց

Աչնանային վերջամուտի օրերը կ'ապրինք: Արտեր, դաշտեր, մարգագետիններ, այգեստան-ներ կամաց կամաց կը մերկանան. ծառաստաններ դալկահար տերեւաթափ կ'ըլլան:

Շուրջս ամէն ինչ տաւօրինակ է այսօր: Սա մեր փողոցի անցորդները նոյնիսկ հոգեփոխուած կը թուին: Շատեր տարիքի բերան տակ կքած խումբ խումն դէպի «Մեռելաքաղաք» կը խուժեն բեռնաւորուած ոսկեծաղիկներու փունջերով: Եր-կինքը ամպամած, սգաւորներու սրտին պէս տը-խուր կը տեսայ: Ափրիկեան կիզիչ արեւը ուժա-պառ, կէս քուն, կէս արթուն, հալիւ իր շողերը կը ցուցնէ: Պաղ ու թեթեւ հով մը, զգալի կը դառնայ իր առաջին չոր ու ցամաք բարեւը տալով մսկռտներուն:

Կը մտածեմ ապուշ ու յիմար մեր կեանքին վրայ: Մարդկութիւնը կ'ապրի միօրինակ, աւելի դէպի չարը հակելով:

Բայց այսօր քիմախնդիր ե խոժոռ դիմա-ստուերներու չեմ հանդիպիր: Կը զգամ որ բան մը փոխուած է երկնքի ու երկրի միջեւ: Շուրջս, բո-լորը անմեղ արարածներու կերպարանք են առեր: Ժամուն կոչնակները կը զոդանջեն դանդաղ ու մեղմիկ: Ահա չոր ու նիհար, սեւ խաչափայտ մը կը բարձրանայ յամրաբար սա մանուկին դողդո-ջուն ձեռքերուն մէջէն ու թափորը կը հետեւի մա-նուկ առաջնորդին: Բոլորը կը հետեւին գլուխները կախ, սիրտերը բուռն, իրենց մտածումները կեդ-րոնացուցած անցեալ օրերու տխուր յիշատակներու վրայ:

Որչափ պիտի ուզէի որ մարդկութիւնը ունե-նար միշտ այս անմեղ, բարի ու առաքինի կեց-ուածքը իր նմաններուն հանդէպ:

Հաւատացէք անուշ ու քաղցր է այս պահը: Հիմա բոլորը միօրինակ կը մտածեն, կը խոկան, միեւնոյն թողութիւնը կը հայցեն «Հոգին Սուր-բ»էն: Բոլորը եղբայրացան: Հոս են չարագործը, աւազակը, վաչխատուն, դողը, դպաւորիչըն նեն-դամիտը, ոգեզործը, կեղեքիչը: Եկած են իրենց սրտահաւորներու յիշատակին վերապրելու: «Թողութիւն եւ Ապաչխարութիւն» բառերը թո-թովելով կը յառաջանան դէպի դերեզմանատուն:

Վերապարթումի ժամն է, ես երկնէ կուտամ բոլոր այն ազգերուն որոնք բախտ ունին տարին օր մը իրենց մեռելներուն օրը վայելելու: Մենք այս չորս միլիարդութենէն ալ զրկուած ենք: Ու հիմա հոս ու հոն, տարուէ տարի օտար հողին կը յանձ-նենք մեր սրտահաւորները, հերոսները, նուիր-եալները:

Ափրիկեան այս փոքրիկ գաղութն ալ ունի իր մեռելները, դերեզմանատան ամենաւերջին անկիւ-նը, քով քովի, կուշտ կուշտի, նոճիներու, ուռե-նիներու չուքին տակ:

Ամենայն Սրբոց ոօնին առթիւ, Պլիտայի հայ գաղութը ներկայ է ամբողջովին: Գոնէ այս մէկ օրուան համար ծուռ եւ չիլ հայեացքներու չենք հանդիպիր: Բոլորը նոյն մտածումն ունին.— Ցարդանք մօտաւոր ու հեռաւոր, մեզմէ յաւէտ բաժնուած սիրելիներու յիշատակին:

Հասած ենք դերեզմանատուն, մաքուր ու գեղե-

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Իսրայէլի գաղտնի ձեռքը

Միջազգային մամուլը յաճախ կը խօսի հրէա-կան «Մոքէրն» կազմակերպութեան մասին, մա-նաւանդ կոմս Պերնատոթի սպանութենէն ի վեր:

Այս կազմակերպութեան անդամներուկը նկա-տեն իրենք զիրենք աստրերկրեայ բանակի մը անո-ղորմ զինուորները, անոր վրէժխնդիր ձեռքը: Կ'ու-զեն սիոնական ծրագիրը դլուխ հանել ոչ Թէ բա-րոյական երկչոտ զգուշութեամբ, այլ «ուղղակի գործունէութեամբ»: Այդ ծրագիրն է ամբող-ջացնել, հաստատել Իսրայէլի պետութիւնը, այ-սինքն տիրել այն երկրամասին՝ որուն վրայ իշ-խած են Դաւիթ եւ Սողոմոն, Աստուածաշնչական փառքի օրերուն: Անոնց «երէց Իսրայէլը» աւելի

ցիկ: Ծփուն, ալեկոծ ծովու նման անհամար ծաղ-կեպսակներ սիրուն, վայելուչ դամբաններ շարք շարքի:

Փողերը կը հնչեն. մեռելային լռութիւն: Քարգանքի պահն է մեղաւորին, արդարին, հայ-րենիքի համար զոհուած անծանօթին: Բոլորը կը խոնարհին երկիւղածութեամբ: Երկու պուտ ա-ղօթք կը մատուցանէ՝ որը ծայն քահանան, քանի մը խօսք առաքինութեան եւ աշխարհի բարօրութեան համար:

— «Մահը մէկ է, բոլորիս վերջին հանդրուանը հոս է, ըլլանք նեղոդամիտ, չարին, վատին հան-դէպ, օգնենք չքաւորին, անկարին»:

Մենք ալ ունինք խոնարհներ, նոյնիսկ նուիր-եալներ: Սա մէկը դեռ մինչեւ այսօր սիրտս կը ճմլէ: Ամերիկայէն եկած կամաւորներէն էր, ով չի յիշէր Կառտանի մեծ հաչմանդամը, Ջալին – Աբրահամեան որ իր հողէն մաս մը նուիրեց Կա-տանի Հ. Ց. Դ. ան կառուցման: Այս պարզ ու համեստ ընկերն է որ հիմա գրկած իրերկու սր-տահատորները չուզեր ձայն տալ, չուզեր որ իր քունը խանգարենք, ան մինակը չէ, իր երկու կուշտերուն վրայ տեղ բռնած են երիտա-սարդ մը խղճահար, որ դնաց, իր ներքին գաղտ-նիքը հետը տանելով: Միւսը մանկամարդուհի մը, մեր գաղութին երբեմնի հաւաքոյթներուն երգչու-հին, որ եաին ձգեց երկու որբուկներ:

Քիչ վերը, կարծես անարին վրայ բացած ու-ինք տարիքին բերան տակ կքած, բայց մեր աչ-խարհին վայելքը չտեսած մայրիկներ, որոնք նոյն-պէս ունէին իրենց ներքին հոգերը, մտմտուքնե-րը: Անդամ մը եւս կը խռովի հոգիս:

Այս մէկը ջարդերէն, տարագրութենէն, Թուրք գազանին ճիրաններէն ազատուած մէկ հա-տիկ գաւակը գերի ինկածէր, անոր ցաւը հոգին կր կրծէր, բայց դիմացաւ մինչեւ որ առաուտ մը լսեց Թէ ազատագրուած Մարսէյլ հասած էր: Շատ սպասեց որ գայ մայրիկը տեսնէ, բայց ան ուշա-ցաւ, չեկաւ: Եւ պառաւը մարեցաւ առանց անկո-ղին իյնալու, աչքերը բաց:

Դեռ քանիններ այսպէս հալումաշ, մեղմէ յա-ւէտ բաժնուած, աչքերը բաց:

ԱՆՇԷՆ ԿԱՐՕՏՈՒՆԻ

Մարզական յաջողութիւններ

Միւնիխ, 1 Նոյ. (Յառաջ).— Մեր կուրծքերը կ'ուռչին, ամէն անգամ, երբ աղդակիցներու յաջողութիւնները կը լսենք, քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ տեղի ունեցած մրցումներու ընթացքին: Այդպիսի յաջողութիւններ յաճախ կ'արձանագրեն մեր թերթերը՝ Թուրլով աղդակիցներու անուններ՝ Պալքանցիներէն եւ Եւրոպայէն, Միջին Արեւելքէն մի չեւ ամենահեռաւոր երկիրներէ: Յաջողութիւնները՝ բոլոր ճակատներուն վրայ,— համալսարանական դասընթացքներ, դերձարուեստ, մասնագիտութիւն, զինուորական սպայութիւն, մարզանք եւն.:

Գերմանահայ դաղութին ալ, հակառակ անոր պատճառ պայմաններուն, վերջերս կարդ մը յաջողութիւններ արձանագրեց, Մաքս Պարոնեանի (Թէնիս) խաղով եւ Սուփհանեանի՝ (ծանրութիւն վերցնել):

Մաքս Պարոնեան, Պուլկարահայ հին «Փութպոլիստ»ներէն՝ մասնակցած էր պատերազմէն առաջ միջազգային մրցումներու Պուլկարներու հաչուոյն, արժանանալով պետ. չքանչաններու: Յաջող էր նաեւ «Թէնիս»ի մէջ:

Միւնիխի մէջ, վերջին տարիներս կը հետեւէր «Թէնիս»ի որպէս «ամաթէօռ» խաղալով՝ Գալաթասարայի խումբին մէջ: Իր խաղարկութեան ճարտարութիւնը հիացում կ'առթէ, հին վարպետ խաղացողներուն: Հոկտեմբերի մէջ տեղի պիտի ունենար, Գալաթասարայի եւ Կրօսբօլոյի ուժեղ խումբերուն մեծ մրցումը 1948ի ախոյեանութեան համար: Երկու խումբերէն ալ, մէկմէկ առաջնակարդ խաղացողներ պիտի մրցէին:

Գալաթասարայ խումբին կողմէ, Մաքս Պարոնեան կը ճակատի, Պավարիոյ մեծ վարպետներէն Dr. Mayerի դէմ, Ֆրայմահի դաշտին մէջ, ի ներկայութեան — դէմման եւ Ամերիկացի ականաւոր հանդիսականներու:

Այս խաղարկութեան մէջ յաղթականը յառաջիկային պիտի խաղար, Ամերիկայի նշանաւոր խաղացողներէն Major Hidiesի հետ:

Մրցումը կը տեւէ 2ուկէս ժամ (5 չարք), 10—8, 2—6, 11—9, 6—3, 6—4 եւ հակառակ Dr. Mayerի դերազանցութեան ու մեծ համբաւին, Մաքս Պարոնեան կը յաղթէ, չնորհիւ իր կայծակնային արագութեան եւ ճարտար ձեւերուն:

Պարոնեան այս յաղթանակով իր խումբին անուան կը չահի 948ի ախոյեանութիւնը:

Սոյն խաղի ընթացքին դէշ կերպով վնասուած ըլլալով իր ալ դաստակը, անմիջապէս որ դադմանէ զայն, ըստ համաձայնութեան պիտի մրցի նաեւ Ամերիկացի Majorին հետ:

Իսկ մարդիկ Ստեփանեան, Շթութկարտէն, նոյնպէս չաճախ առաջնութիւնը խլած է, ծանրութիւն վերցնելու մէջ, «Նէքթաու» եւ «Քէօլնի» աթլէթիկ խումբերու մրցումներուն մէջ: Հիանալի դնդերներով եւ անբեւեկայելի ուժով այս հայ մարդիկն ալ չերմապէս գնահատուեցաւ դերման «Սփորթ» թերթին կողմէ:

Նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք մեր մարդիկ երիտասարդներուն:

Դիտողութիւն մը, այս առթիւ.— Դժբախտաբար Շթութկարտի մէջ մարզական ուժեղ կազմակերպութեան մը պակասը զգալի է, հակառակ անոր որ մշակութային եւ դեղարուեստական կազմակերպութիւնները դնահատելի բարձրութեան մէջ են: Եթէ Հ. Մ. Ը. Միութեան մը ուժ տրուի, (ինչպէս Սուրիոյ եւ Ֆրանսայի դաղութներու մէջ) տարակոյս չկայ, մեր երիտասարդները մեծ խոյանքներ կ'ունենան նաեւ մարզական ասպարէզին մէջ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՋԻՆՈՒՈՐԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հոկտեմբերը 29ին կէս օրէ վերջ հակառակ աշխատանքի օր ըլլալուն, բաւական հայրենակից — ներ եկած էին նախ Փարիզի Հայոց եկեղեցին եւ յետոյ Պանթէոնի դեղեմանատունը, Պետրոս Կարապետեանի (Արջ Պետրոս) յուղարկաւորութեան:

Ողբացեալ ընկերը մեկն էր այն քաջարի սպանեներէն որոնք անձնուիրութեամբ կատարեցին իրենց պարտականութիւնը Հայաստանի՝ հանրապետութեան կազմութեան նախօրեակին, հատատարմօրէն ծառայելով հայրենիքին, մինչեւ իրենց խմբական աքսորը Ծերունի սպարապետ Նազարբէկեանի հետ:

Արարողութեան ներկայ էին իր դէնքի եւ դաղափարի ընկերները, Փարիզի Հայ Սպայից Միութիւնը իր ամբողջ կազմով, դլխաւորութեամբ իր նախագահ զօր. Կորկանեանի: Հ. Ց. Դ. Ա. բեւմատեան Եւրոպայի Կ. Կ.ի ներկայացուցիչը եւ բազմաթիւ ընկերներ եւ հայրենակիցներ:

Դագաղը ամբողջութեամբ ծածկուած էր թարմ ծաղիկներով ուր առանձնապէս աչքի կը զարնէր հայ սպաներու ծաղկեպսակը երիզուած հայ.եռադոյնով: Արարողութենէն վերջ, իր սպայ ընկերները դագաղը տարին ուսամբարձ մինչեւ մեռելատունը, որուն հետեւեցան մասնաւոր օթօքար մը եւ տասնեակ մը սակաւարժեր (թաքսի) մինչեւ Պանթէոնի դերեզմանատունը, ուր կը սպասէր հրեղեակիցներու հոծ բազմութիւն մը: Հոն եւ[illegible] նական կարճ արարողութիւն մը կատա[illegible] օրմէ վերջ խօսք առին Պ. Պ. Ս. Թորոսեան բժիշկ Գէորգեան, առաջինը Հ. Ց. Դ. Պանթէօ Քաշանի «Արծիւ» ենթակոմիտէի, իսկ երկրորդը՝ Հայ Սպայից Միութեան կողմէ, վեր հանելով հանդուցեալ ընկերոջ հայրենասիրական գործունէութիւնը:

Հողը թեթեւ դայ վրադ, սիրելի ընկեր Պետրոս: Դուն կը հեռանաս՝ լիովին կատարելով պարտականութիւնդ:

ՍԵԼԹԵՔ

ՔԱՆԻ ՈՐ ԿԸ ՍԻՐԵՍ «ՅԱՌԱՋ»Ը ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ՄԸ ԳՏԻՐ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (19)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ե.

ԴԻՈՆԻՍ

Իր այս պարտաւորութիւնները կրկնապատկուեցան երբ Ալեքսիս իր մահուան անկողնին մէջ ծեր բարեկամին յանձնեց իր ընտանիքը:

Ալ այն օրէն վերջը, Դիոնիս տան հայրը եղաւ եւ տեսանք թէ ինչպէս ոչ միայն անոնց պէտքերուն, այլ նաեւ անոնց ամէն քմոյչներուն կը ծառայէր, ու Եւթիմէ իր ազնիւ բնաւորութեամբն ու կարեկից սրտովը՝ բռնաւոր մըն էր խեղճ ծերին դլխուն, որ անոր կամքին հակառակիլ չէր դիտեր, եւ անձնասէր ծերութիւնը ժամանակ չէր դտներ իր բերմանն հետեւելու:

Հետեւաբար, ինչ որ Եւթիմէ կ'ուղէր, Դիոնիս կը կատարէր. եւ որովհետեւ արհեստին ու ուսմունքին համար մեծ համբաւ ունէր, եւ ծանր պարագաներու մէջ կր փնտռուէր թէ կայսերականն եւ թէ մեծատոհմ ընտանիքներէ եւ ամէնքը դինքը կը յարդէին, ուստի կրցեր էր յաջողիլ իր ազդեցութեամբն ու խնդրանքովը մեր Թորոսն ալ բանտէն ազատել, եւ այդ տան մէջ, որ անյայտ մաս մըն էր Եւթիմէի պալատին՝ տեղաւորել:

Այս ընդարձակ բնակարանին նկարագիրն ընել աւելորդ է: Ժամանակին չռայլութիւնը՝ ինչ որ սովորութիւն ըրած էր զարդարելու համար մեծամեծաց պալատները, ընդարձակ ոսկեձեղուն սրահներ եւ սենեակներ՝ պատկերներով, արձաններով, դորգերով, բազմոցներով հոն չատ աւելի կը գտնուէին. եւ բնական է որ տարիներով ընդարձակ դաւառի մը կուսակալը իր կողոպուտները մայրաքաղաքին մէջ վայելէ:

Ուստի, Ալեքսիս ծերակուտի անդամ անուանուած եւ իր քաղցր բնաւորութեան համար կայսեր սիրելի, տանը չքեղութիւնն ու պերճանքը մեծ պարտաւորութիւն կը համարէր, մանաւանդ որ իր Հայ թագաւորական ցեղէն կինը ամէն բանէ աւելի զոհ ընել կ'ուզէր, վասնզի սաստիկ կը սիրէր, եւ անոր մելամաղձոտ եւ տխուր վայրկեաններէն կ'ակնածէր, որ առանց գանգատ մը յայտնելու, հայրենի երկրին յիշատակին աչքի փայլ մը կ'ունենար, եւ եռանդեամբ՝ իրաւ չատ քիչ անդամ իր տղայութեան ձիարշաւները եւ խաղերը տարեկից աղլկանց հետ՝ կը յիշէր:

Եւ աս կ'ին թէպէտ բուն հայրենիքէն վտարանդի վասնզի իր պապը Սեպտեմբրիմ թողեր էր Վասպուրական աշխարհը եւ եկեր էր բնակելու Սեբաստիա, բայց դարձեալ հին հայրենիքի յիշատակներով անած, որքան որ հեռացեր էր նոյնքան ալ աւելի անոր վրայ սէր ունէր. ուստի, իր ամուսնէր միշտ տխրութեամբ կուտար իրեն հին Հայաստանի ցանցառ նամակները՝ որ երբեմն տեղեկութիւն կը բերէին անոր թշուառութեանց:

Ուստի, իրեն մխիթարութիւն մեայն կելի - կիոյ Ռուբինեանց յաջողութիւններն էին, եւ ինչ որ անոնց յառաջդիմութեան համար կը խօսուէր՝ դինքը դաղտնի ուրախութեամբ կը լեցնէին եւ Ալեքսիս Թորոսի ու Լեւոնին քաջադործութեանց լուրերը ինք կը բերէր կատակներով ու միշտ կ'աւելցնէր.

— Մեզ համար անհամով եւ քեզի համար չատ հաճելի լուրեր կան դարձեալ:

Իսկ երբ Լեւոն, իր դաւակներով դերի բերուեցաւ մեծ քաղաքը, այս կինը՝ սրտի սուդ առաւ եւ կրցած օդնութիւնը ըրաւ եռանդագին, ինչպէս վերը յիշեցինք: Եւ երբ ինքն ալ մեռաւ, Եւթիմէ մնաց միայն ժառանդ հայրենի սուացուածքներու եւ մայրենի հայասիրութեան:

Թէպէտ, իր սէրը աւելի հետեւանք կրնար համարուիլ ուրիշ դժբախտ սիրոյ, ինչպէս երբեմն կը յայտնէր Դիոնիս փոքրիկ ժպտով մը՝ առանց միրաւորելու իր սանուհին, որ անտարակոյս ոեւէ կատակի կրնար համբերել, երբ ան մարդէն կուդար, եւ անհերելի կը համարէր այնպիսի զաւեչտ սուութ մը նաեւ եթէ ուրիշը համարձակիլ յանդգնէր:

Վասնզի, այդ չքնաղ եւ արքունի կերպարանքին փափկութեան ու մտաւորական արժանաւորութեան ներքեւ բուռն եւ խրոխտ բնաւորութիւն մը կար՝ որ կարելի էր կոտրել եւ փշրել բայց ոչ երբեք ծռել եւ հակել:

Ծերին բոլոր խրատներն ու հայրական յորդորները անօդուտ կ'ըլլային՝ երբ իր յուսալիր աչքերը հրալիր կը դառնային չանթահարելու համար իր կամքին ընդդիմահարները:

ԾԵՐՆԻՑ

Զօր. տը կոչի ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ երկու անկախներ եւս միացած են իրենց, որով Հանրապետութեան Խորհուրդին մէջ կ'ունենան 123 պատգամաւորներ: Կը յուսան 130ի բարձրացնել այս թիւը, երբ լրանան գաղթավայրերու ընտրութիւնները :

Արդէն իսկ բանակցութիւններ կը կատարուին զօրավարին կուսակիցներուն եւ ամկախ, յատկապէս աջակողմեան հոսանքներու հետ: Եթէ համաձայնութիւն գոյանայ, զօրավարին կազմակերպութիւնը ջախջախիչ մեծամասնութիւն մը պիտի ապահովէ Հանրապետութեան Խորհուրդին մէջ : Եւ այն ատեն անշուշտ պայքար մը պիտի բացուի Ազգ. ժողովին հետ: Զօր. տը Կոլի ազդեցութեան առաջին փորձը պիտի կատարուի այս ամսուան ընթացքին, երբ ընտրուի Խորհուրդին նոր նախագահը: Ինչպէս միշտ, զօրավարին կուսակիցները այս անգամ լաւ կը յիշեցնեն թէ անոր առաջին գործը պիտի ըլլայ լուծել տալ խորհրդարանը, նոր ընտրութիւններ կատարելու ևՍահմանադրութիւնը վերաքննելու համար: Բայց իր կազմակերպութեան մէջ ալ կայ հոսանք մը որ կ'ուզէ չափաւորել զօրավարին ոճառնդը, վախնալով հետեւանքներէն :

★ *Ընկերվարականները բոլոր աթոռները չհաճ են տասը նահանգներու մէջ:— Հանրապետական խորհուրդին 320 անդամներէն 269ը ընտրուեցան կիսրակի օր: Մնացեալ 51 անդամները պիտի ընտրուին հետեւեալ կարգով .— Նոյեմբեր 14ին՝ 34 անդամներ գաղթավայրերէն , Նոյեմբեր 18ին ուրիշ եօթը անդամներ արտասահմանի Ֆրանսա – ցիներէն, Նոյեմբեր 19ին 10 անդամներ զանազան գաղթավայրերէ :*

ԳՈՐԾադՈՒԼՆԵՐՈՒ ՎիճԱԿը

Կառավարական թերթերը կը դրեն թէ երկուշաբթի օր աշխատանքը վերսկսած էր ածխահանքերու մէջ, 50 —60 % համեմատութեամբ: Գործադուլին կուսակիցները կը շարունակեն խափանարար ձեռնարկներ կատարել: Նոյեմբեր 6էն 7ի դիշերը ծանրակչիռ արարք մը երեւան հանուեցաւ Սէնի էթիէնի ածխահանքերէն Ռօշ լա Մոլիէռի մէջ. դանցառութիւն մը որ կրնար ահռելի հետեւանքներ ունենալ: Եթէ օդափոխ գործիքները չդանէին, կրիզուն կրնար պայթիլ երկու ժամէն: Այդ միջոցին հարիւր բանուորներ կը գտնուէին հանքին մէջ: Կարելի է երեւակայել հետեւանքները :

Ուրիշ հանքի մը մէջ ալ մթերանոց մը մոխիրը ջուաւ, դարձեալ չարաքամութեան հետեւան – քով չգիտես կը գրուի թերթերը :

★ *Երկաթուղիներու գործադուլի մասին վերջնական որոշում պիտի տրուի այսօր, չորեքշաբթի:— Նաւաստիներու գործադուլը կը չարունակուի Մարսէյլի մէջ: Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Արհեստակցական Միութեան վարիչներէն մէկը եւ եօթը նաւաստիներ: — Երկու հարիւր Ափրիկեցի բանուորներ, որոնք Մարսէյլ մնացած են հոկտեմբեր 29էն ի վեր, գործադուլին հետեւանքով, որոշեցին ծոմ պահել, մինչեւ որ նաւ դրուին:— Ածխահաւերը կը պարպուին դիւուրնեղու կողմէ :*

ՔԱՆի ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԱՐԱՁԻՆ կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը օրինագիծ մը մշակած է, խափանելու համար ծայրայեղ հոսանքներու գործունէութիւնը: Օրինագիծը ուղղուած է թէ համայնավարներուն եւ թէ անոնց դէմ որ կը փորձեն վերահաստատել խսամական խալիֆայութիւնը : Խիստ պատիժներ կը նախատեսուին :

ՈՒԹ ՏԱՐի ԵՒ ՊԱՏԵՐԱԶՄԵԼՈՒ կը պատրաստուի Զինաստանի դիկտատորը, Զանկ Քայ Շէք, ջախջախելու համար համայնավարները :Այս առթիւ ճառ մը խօսելով իր կուսակիցներուն առջեւ, նախագահը յայտարարեց .— « Սոսկալի ենք պատերազմը չարունակել մինչեւ ծայրը: Կարելի չէ հաշտութիւն կնքել համայնավարներուն հետ»: Այս վերջիններէն երկու բանակներով կը քալեն Նանքինի վրայ :

ՀԱԿԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒ քննիչ յանձնախումբին նախագահը, Թրեսիխան Թամըս, դատի քաշուեցաւ, ամբաստանուած ըլլալով թէ դրամական խարդախութիւններ կատարած է ի վնաս կառավարութեան :

« ՎԵՂԱՐԱՒՈՐՆԵՐՈՒ » դատավարութեան առթիւ, Լէոն Պլում Լեւս վկայութեան կանչուած ըլլալով, յայտարարեց թէ 1936 — 37ին երբ ինք վարչապետ էր, «ֆաշականութեան իրական վտանգ մը կը սպառնար Ֆրանսայի »:

ԿԱՆԱՏԻՆ ՍՊԱՆՆՈՂ ամբաստանեալը, Կոցէ, Բչ. օր դատարանին առջեւ կարդաց իր խոստովանութիւնը, որ կը բաղկանայ 93 էջերէ : Մէկ ժամ կարդալէ վերջ, նուաղեցաւ: Երբ սթափեցուցին, ընթերցումը չարունակեց աթոռի մը վրայ: Ցանցառ համարելով հանդերձ կանտին, կը խնդրէր դերադոյն պատիժը սահմանել իրեն, առանց դիմաքուէ :

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՆԿԱՐԻՉ ՄԸ, Ժոռժ Ռուօ, առ-

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի *ընդարձակ սրահին մէջ*, 21 rue Cadet: Métro Cadet:
ԴԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒՆ ԲԱԺԻՆ, ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ պարեր մինչեւ առաւօտ, Orchestre Jazz *ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի : Ճոխ պուֆէ:*
Մուտք 100 ֆրանք :

×

ՄԱՐՍԷՅԼի ՄԷՋ

Նոյեմբեր 21ին:
Առաջին անգամ ըլլալով GRAND PALAISի *մէջ:*

×

ԼՍ. ՍԻՈՒԹԱՑի մէջ , 14 Նոյեմբեր , կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15էն մինչեւ 19, Salle de la Mutualité*ի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Ժամակ խումբի եւ Նոր Սերունդի :*
Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

ՎիՆԻՆի ՄԻՋ Նոյեմբեր 20ին :
Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով :

×

ՎԱԼԱՆՍի ՄԻՋ.— Նոյեմբեր 13ին, չաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Salle dse Fêtes*ի ընդարձակ սրահին մէջ:*

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՔԻՐԼիՃԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ :

Ասոնք կ'առնեն նաեւ Camarades Cartier (Drôme)*ի երեսփոխանը եւ Տիկին* Odette *ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ :*

Ներկայ պիտի ըլլան տեղական իշխանութեանց եւ ընկերվարական «Bureau Féderal»ի պատասխանատուները :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :
Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

×

ՌՈՄԱՆի ՄԷՋ, Նոյեմբեր 12ին, ուրբաթ իրիկուն:

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ
Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ .— Քուպանի նահանգէն Աշխիկ Թահմազեան, հօր անունը Գէորգ, որմէ 1918էն ի վեր տեղեկութիւն չկայ: Կը կարծուի որ Փարիզ ըլլայ: Փնտռողն է եղբայրը: Տեղեկացնել Պ. Բիւզանդ Ամէմեանի, 4 rue Haxo Paris (20): .

ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ .— Ֆր. Կապ. Խաչի Շավիլի մասնաճիւղի կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Ց.Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբի ղեկավարութեամբ Արա Պարթեւեանի : Այս կիրակի ժամը 3ին մատուռի սրահը, 4 rue des Trois Champtiers: *Մուտք 50 ֆրանք, թէյը եւ խմորեղէնն ալ հաշուելով :*

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Սէն Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ Թաղ. խորհուրդը ծխատէր քահանայութեան թեկնածու մը կը փնտռէ: Փափաքողները Թաղ դիմեն Թաղականութեան, Հայոց եկեղեցին, Campagne Périer, St. Antoine:

ԹՈՐԳՈՄ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆի

FOURNITURES POUR TAILLEURS

2 Rue des Filles St. Thomas

ou 1 rue du 4 Septembre Paris (2), métro Bourse

Վաճառատունը բաց է ամէն օր, բացի չաբաթ եւ կիրակի օրերէն:

ՖՐԱՆՍԱՑի ՀԱՑ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒՆ՝ կը ներ – կայացնենք Ֆրանսական եւ անգլիական խիստ ճաշակաւոր կերպասներու հին տան մը :

Սուրիոյ եւ Լիբանանի առեւտրականներուն.—

Ստանձնած ենք Ֆրանսական չատ կարեւոր « Ֆապրիք »ի մը, **Toile, crin** *եւ* **crin guipé***ի Սուրիոյ եւ Լիբանանի ընդհանուր ներկայացուցչութիւնը :*

Ջի օր կրակի տուաւ իր 819 նկարներէն 315ը, չուզելով որ հրապարակ հանուին իրրեւ իր ստեղծագործութիւնները: Այս նկարները ետ ստացած էր դատավարութեան մը չնորհիւ, որ սկսաւ 1946ին: Այն ատեն գինը կը հաշուէին 120 միլիոն ֆրանք :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԼՒՌ.— Հ. Ց. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի իրիկուն, ծանօթ հաւաքատեղին : կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ Նոյեմբեր 11ին իրիկուան ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՓԱՐԻԶի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի անդամական ժողովը այս հինգշաբթի իրիկուն , Société Savantes: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: — Հայերէնի դասընթացք ժամը 8–9:

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ, 21 Հոկ. — 31 Հոկտեմբեր

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիրները. —

ՆԻՍ Մես. 800, ԱՌՆՈՒՎԻԼ Շիչ. 400, ՓԱ – ՐԻԶ (18) Պահ. 300, ԼԻ ՄԻ Անդ. 2500, ՓԱՐԻԶ (12) Ղազ. 800, (14) Պաս. 800, ԱԼՖՈՐՎիԼ Ցովս. 1450, ՓԱՐԻԶ (13) Քէպ. 1200, ԻՎՐԻ Բար. 600 , ՄԱՐՍԷՅԼ Գէո. 500, ՄՈՆԹՐԻՈՑ Թոր. 1200 , Ղուկ. 800, ԱՄԵՐԻԿԱ Ն. Տ. 5000, ԱԼՊԻ Թէրզ. 800, ՏԻՕՑ Սազ. 2800, ՎԻՐՈՖԼԷՑ Հ. Պ. 800 , ՇԱՎԻԼ Նազ. 1200, ՄԱՆ. 650, ՎԻՐՈՖԼԷՑ Մարգ. 650, ՇԱՎԻԼ Սաղթ. 1200 ֆրանք :

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉի ՊՈՄՈՆի ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յառաջիկայ Նոյեմբեր 20ին , տարթ երեկոյ ժամը 9ին, Պոմոնի Նորակառոյց սրահին մէջ: Ընտիր զեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պուֆէ: Վարձուած է առաջնակարգ նուագախումբ մը եւրոպական պարերու համար :

ՆՈՐԸՆԾԱՑ ՔԱՀԱՆԱՑԻՆ ՊԱՏԱՐԱԳԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, 14 Նոյեմբեր յետ քառասնօրեայ ապաշխարութեան անդրանիկ հանդիսաւոր պատարագը պիտի մատուցանէ Նորընծայ Տէր Բարկէն, կնքահայրութեամբ Վալպառէլի հայրենասէր բնակիչներէն Պ. Կարապետ Պուճաճեանի (Պիլէճիքճի) , սպասարկութեամբ Մարսէյլի քահանայ հայրերու: Պիտի երգէ սիրուած երաժիշտ Պ. Հ. Համբարձումեանի Սէնթ Անի խումբը :

Համաձայն Նորընծայի եւ Թաղականութեանս փափաքին, այս անդրանիկ պատարագը պատշաճ հոգեհաճ դիտաւով նուիրուած է Սէն Լուի եւ չբջանի մեր հաւատացեալ ժողովուրդի բոլոր նահատակներու եւ ննջեցեալներու յիշատակին:Կը հրաւիրուին Մարսէյլի բոլոր Թաղական խորհուրդները եւ հաւատացեալ ժողովուրդը :

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:
Թաղական Խորհուրդ

«ՀԱՅ ԵՐԳի ՕՐ»

19 Դեկտ. կիրակի, Salle Gaveauի *մէջ:*
Համերգ ազգային երաժշտութեան, Փարիզի հայկական երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Ա.Ր.Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի :

ՀԱՑՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ .— Համախորհրդակցական Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի կազմակերպած տոնակատարութիւնը, որ տեղի պիտի ունենար Նոյ. 20ին, յետաձգուած է 27ի Նոյ.ի չաբաթ դիշերուան :

ԱՂՔԱՏԱՀՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին ժամը 6.ի սրահներուն մէջ : Ճաշողութի տեղի չտալու համար, տեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):
Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Ահէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) *եւ Վ. Զիլինկիրեանի* (24 rue Feydeau, Peris (2). Tél. Cen. 48 - 51:

BONNETERIE

GROS, DEMI - GROS

Ռ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)

Métro Sentier, *հեռաձայն* Cen. 36-54

Ճոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ձերմակեղէններու, մանաւորաբար չրջուն վառոդներու համար :

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB 15-70 — CCP Paris 1678-63

Juedi 11 Novembre 1948 Հինգշաբթի 11 ՆՈԵՄԲԵՐ

ՏԱՐԻ — 20e Année N 5691—Նոր շրջան թիւ 1102

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԱՕՍԿԸ

ՄԷԿ ՉԻՆԱԴԱԴԱՐԷՆ ՄԻՒՍԸ

1918 Նոյեմբեր 11 ... Վերջ կը գտնէր քառամեայ պատերազմը, դղրդագինւլուզումներով:

Իրարու եռեւէ լմնցած էին երեք վիթխարի կայսրութիւնները,— Վիլհելմ Բ.ի Գերմանիան, Ֆրանց Եոզէֆի Աւստրիա – Հունգարիան եւ ցարական Ռուսաստանը:

Գերի ազգեր կ'ազատագրուէին: Նոր պետութիւններ կը կազմուէին անոնց փլատակներուն վրայ: Կը թուէր թէ ճամբան հարթուած է լաւագոյն, աւելի ազատ եւ բարգաւաճ օրերու համար:

Եւ մանաւանդ, խաղաղութիւնը ապահովուած կը համարուէր: Զէնքերը վար՝ առ նուազն յիսուն տարուան համար:

« Վերջինն է», կ'ըսէին աւելի լաւատեսները, նկարագրելով քառամեայ արիւնահեղութեան արհաւիրքը: «Կարելի՞ է նոր պատերազմի մը մասին մտածել, այս ահաւոր սպանդէն, աւերումներէն եւ քայքայումէն վերջ»:

Լաւատեսութեան միւս աղբիւրը՝ զաղափար – բապաշտ նախագահի մը՝ Ուիլսընի 14 կէտերը, որոնց համաձայն նոր աշխարհ մը պիտի կազմակերպուէր, զոհացնելով մեծն ու փոքրը:

Ու վերջապէս բարենշան ձեռնարկ մը, — Ազգերու Դաշնակցութիւնը, որ կը խոստանար ներդաշնակութիւն հաստատել պետութեանց միջեւ: Ապահովել ազգերու ինքնորոշման իրաւունքը: Կրճատել սպառազինութիւնները: Մինչեւ անգամ օրէնք դուրս հռչակել պատերազմը:

Ամերիկան այս ծրագիրներուն ուժ տալով հանդերձ, կը մնար պարզ դիտող: Կը մերժէր ստանձնել որեւէ յանձնառութիւն:

Առաջին տարիներուն, Ազգաժողովէն դուրս կը մնային նաեւ երկու ապագայ ուժեր, պարտուած Գերմանիան եւ կարմրած Ռուսաստանը:

Ի վերջոյ անոնք ալ հրաւիրուեցան, ինչպէս եւ Ցեղասպանութեան առաջին ախոյեանը, «հանրապետական» Թուրքիան:

Ու մինչ կը կարծուէր թէ կազմակերպութիւնը լրացած ըլլալով խաղաղութեան խարխնեներն ալ պիտի զօրանան, ընդհակառակն ճարճատումներն էին որ իրարու կը յաջորդէին:

Պարտեալներէն Գերմանիան եւ Իտալիան դուրս վերցուցած էին: Ա. Միութիւնը՝ հեռուհեռէ կը հաւաքէր իր ուժերը: Աւելի յաճախադէպ կը դառնային «զանազան դէպքերը», պետութենէ պետութիւն:

Ո՛վ որ ուժ ունէր, հարուած մը կ'իջեցնէր հարեւանի դէմուն:

Տեսանք պատերազմներ ալ: Ոչ աշխարհա – սասան, բայց եւ այնպէս ծանրակչիռ՝ իրեւ ախտանշան: (Իտալիա եւ Եթովպիա, Ճափոն եւ Մանչուրիա եւն.):

Ամէնէն տագնապալի պահերուն, Ազգաժողովը դարձած էր անդամալոյծ մարմին մը: Անկարող՝ որեւէ չարիք խափանելու: Կարծես աւելի շատ կը ծառայէր նոր ճեղքեր բանալու, մթնոլորտը թունաւորելու:

Պատերազմը եւ հաշտութեան դաշնագիրները ոչ թէ խնդիրներ կարգադրած էին, այլ դուռ բացած նոր ոխերու, վէճերու, անխուսափելի ընդհարումներու:

Եւ չուշացաւ երկրորդը,— Աշխարհամարտ՝ բառին բուն իմաստով: Աւելի քաղաքնելի քան առաջինը: Այնախրթեայ՝ թէ իրրեւ վիճարուեստ եւ թէ իրրեւ արհաւիրք:

1918 Նոյեմբեր 11ը դարձած էր տեսակ մը ընդունուլ: Այսինքն հանգստի, դադարի չրջան մը, վերսկսելու համար զինարշաւը, որ իր տրամաբանական վախճանին պիտի յանդէր 1939 Սեպտեմբեր 3ին, տեւելով մինչեւ 1945:

Աւելի լուսաւո՞ր է հեռանկարը, Մեծ Պատերազմէն երեսուն տարի վերջը:

Ահա Եւրոպան՝ երկուքի բաժնուած: կազմալոյծ եւ անճանաչելի: Եւ միշտ ալեկոծ:

Ասիան՝ մեծ մասով գալարուն արեան ճապաղիքներու մէջ:

Եւ այսօր, երբ Նոյ. 11ի տարեդարձը կը տօնուի ամէն կողմ, երբ յարդանքի ցոյցեր կը կատարուին հրահրելով մշտավառ Բոցը, ապահովաբար ամէնէն առաջ աշխարհի բոլոր Անծանօթ Զինուորներն են որ կը հարցնեն, ապշահար.

— Ա՛յ մարդիկ, խաղաղութի՞ւն բոցն է որ կը վառէք, թէ յաջորդ արհւնահեղութեան ...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՅՍ ԻՆՉ ՇԱՐԺՈՒՄ Է

Ո՞ւր կ'երթան մեր հայրենակիցները:

Ամէն օր կը հանդիպինք Ֆրանսայէն անցնող հայորդիներու որոնք իրենց ընտանիքները չալկած Հարաւային Ամերիկա կը չուեն:

Տարերային չարժում մըն է որ բացատրութեան չի կարօտիր:

Տեղ մը տնտեսական տագնապն է չարժառիթը: Ուրիշ տեղ մը քաղաքական անապահովութիւնը: Երրորդ երկիրը իր քաղաքացիական ներքին կռիւներով յուսահատութեան մատնած է եկուորը փոքրամասնութիւնները:

Ու կ'երթան, կ'երթան անվերջ:

Դիւրի՞ն է բացատրել պատճառները: Իսկ հետեւանքնե՞րը ...

Այս քանի՞երո՞րդ անդամն է որ մեր ժողովուրդը կը քանդէ իր բոյնը, նորը չինելու, իրրեւ թէ աւելի լաւ չինելու մտահոգութեամբ:

1914ի աղէտէն ի վեր կան ընտանիքներ որոնք առնուազն հինգ անգամ տուն տեղ էին եղած եւ սակայն դարձեալ գաղթեցին:

Այս բոլորին մէջ բան մը կը զարմացնէ սակայն հետուէն դիտողը:

Անցեալները իրաւամբ կը հարցնէր օտար անձնաւորութիւն մը.

— Ինչո՞ւ բեռ կապել եւ մինչեւ Հարաւային Ամերիկա գաղթել, երբ եւ յոյսի մեկնակէտ: եթէ դժդոհ էք ձեր եղած տեղէն, սպասեցէք քիչ մըն ալ, կ'երթաք ձեր երկիրը: Չէ՞որ սա վերջին երեք տարիներու ընթացքին 86.000 հոգի մեկնեցաւ դարձեալ հայրենի երկիրներէ »:

Ո՞վ պիտի կրնար պատշաճ պատասխանը տալ այս հարցումին ...

ՍՕՍԻ

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

կը չարունակուի նոյն սաստկութեամբ: Կարմիր բանակին հզօր նատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ դրաւած են Շանհայ քաղաքը, կառավարական միլիոնաւոր մը այն կէտին վրայ ուր Մեծ Պարիսպը դէպի ծով կ'իջնէ: Նոյն աղբիւրին համաձայն ուրիշ քաղաքներ ալ ինկած են, վտանգելով Նանքինը: Շանկ Քայ Չէք մէկ միլիառ տոլար խնդրած է Ամերիկայէն, որ կը չարունակէ օգնել ազգայնական ուժերուն: Տնտեսական տագնապը այնպիսի աստիճանի մը հասած է որ տեսնուած չէր հարիւր տարիէ ի վեր: Շանկայի մէջ ամօթիներու բազմութիւն մը յարձակեցաւ խանութներուն վրայ, ափ մը բրինձ ճարելու համար:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ խնդիրը տակաւին կը քաշքշուի Մակի Քաղաքական Ցանճնաժողովին առջեւ: Արեւելեան ճակատի ներկայացուցիչները միշտ նոր դժուարութիւններ կը յարուցանեն, ջուրը ձգելու համար այն բանաձեւը որ կը դատապարտէ Ալպանիան, Եուկոսլաւիան եւ Պուլկարիան, իբրեւ մեղսակից Ցունաստանի ապստամբներուն: Գչ. օր հազիւ կարելի եղաւ չորս յօդուած եւս քուէարկել: Մնացեալ երկու յօդուածները պիտի քուէարկէին երէկ:

ԺՈՐՁՈՒԻ ջուրերուն մէջ ականներու զարնուելով ընկղմած էին երկու անգլ. Թորփիլիանաւեր, 1946 Հոկտեմբեր 22ին: Այս արկածին հետեւանքով 44 նաւաստիներ մեռան, 42 հոգի վիրաւորուեցան: Ինդիրը Լահէյի դատական տեսակէտին յանձնուած ըլլալով, բրիտանական դատախազը յայտարարեց թէ ականները դրուած էին Եուկոսլաւիոյ կողմէ, Ալպանիոյ դրդումով: Անգլիա հատուցում կը պահանջէ Ալպանիայէն, իբրեւ բուն պատասխանատուն այս դաւադրութեան:

ԾՐԱՆՍԱՑԻ համարձակ կուսակցութեան կեդր. կոմիտէն յայտարարութիւն մը հրատարակեց Հանրապետութեան Ժողովուրդի ընտրութեանց առթիւ: Կը պահանջէ «միանալ՝ փակելու համար Ֆաշականութեան ճամբան»: Շատ ծանր դատելով կացութիւնը, կ'ըսէ թէ «խոովարար զօրավարը, քաղաքներուն ծիլ Մոքի ընծայած դիւրին յաղթութիւններէն, պիտի փորձէ օձիքը թօթուել Ազգ. ժողովէն, որ միակ արտայայտիչն է ժողովուրդին կեդրոնական իշխանութեան : Բայց այս ծրագիրները պիտի ձախողին: Ազգ. ժողովին կ'իյնայ առաջին եւ վերջին խօսքը »:

ՕՐՈՒԱՆ ՀՈԳԵՐԸ

ՆՈՐ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԻՐՔԸ

Կիրակի օրուան ընտրութիւններէն ի վեր, մեծ հետաքրքրութիւն կը չարժէ կառավարութեան դիրքը, թէ երկրին մէջ եւ թէ դուրսը: Նախարարական խորհուրդը նոյնիսկ նիստ գումարեց երէկ, չորեքշաբթի, քննելու համար կարգ մը ստիպողական խնդիրներ: Վարչապետը մերժեց երկու նախարարներու հրաժարականը (երկուքն ալ պարտուած էին կիրակի օրուան ընտրութեանց մէջ): Ժողովրդական Շարժումը (M. R. P.) որուն անդամ են այդ երկու նախարարները, կիրակի օր պիտի տայ իր վերջնական որոշումը: Կազմակերպութեան կարգ մը անդամները կը պահանջեն քաշել իրենց ուժ նախարարները: Այս հոսանքին գլուխը կը գտնուին Պ. Ժոռժ Պիտօ եւ Մորիս Շուման: Ուրիշ հոսանք մը կը նախընտրէ մնալ գահլիճին մէջ, սպասելով խորհրդարանի վերաբացումն :

Մինչ այս մինչ այն, բանուորական խլրտումները կը չարունակուին, առաջնորդութեամբ համայնավար կուսակցութեան եւ Աշխատանքի Դաշնակցութեան որ կը գտնուի նոյն ղեկավարութեան տակ: Երէկ աղմկաշարժ գործադուլ մը յայտարարուեցաւ Լոռյի նահանգին մէջ, իբրեւ հետեւանք մեռաղադրծական բանուորի մը ձերբակալման :

Գործադուլը կը չարունակուի չատ մը նաւահանգիստներու մէջ: «Լը Փոփիւլէռ» կը գրէ թէ C. G. T. K. (Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը) ձեռնարկած է երկրորդ ընդհանուր գործադուլ մը սարքելու, այս անգամ անչարժութեան դատապարտելով Ֆրանսայի բոլոր նաւահանգիստները: Առաջին ձեռնարկը, համքարգործներու գործադուլը, որ հինգ չաբաթ տեւեց, չորս միլիոն թոն ածուխի կորուստ մը պատճառեց երկրին: Երկրորդ ձեռնարկն ալ, եթէ յաջողի, անչուշտ մեծապէս պիտի վնասէ Ֆրանսայի տնտեսական վերելքին :

ՊԱՏԱՃԱԿԱՆ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, հանքագործներուն կէսէն աւելին վերսկսած է աշխատանքը: Բայց մասնակի գործադուլները կը չարունակուին, ինչպէս նաեւ վնասարար ձեռնարկները: Բազմաթիւ ուսեր պինուորներու միջոցաւ կը պարպուին: Մարսէյլի նահանգապետութիւնը դատ բացաւ « Միտի - Սուտ» եւ «Լա Մարսէյէզ» թերթերուն դէմ, ամբաստանելով թէ սուտ լուրեր հրատարակած են: Շոգենաւի մը նաւաստինները պարտաւորիչ ծառայութեան կանչուելուն, Հիւսիս. Ափրիկէ փոխադրելու համար 1500 ալ ժերիացի բանուորներ :

Գործադուլը մեղմացած է Պուռժի մէջ: Լա Ռոշէլի մէջ Աշխատանքի Դաշնակցութեան անդամներէն մէկը ապստակեց բանուորական Ուժի քարտուղարը :

Երկաթուղիներու բանուորներէն 200.673 հոգի քուէարկութիւն կատարեց, 150.366 հոգի, 41.967ի դէմ: Վերջնական արդիւնքը պիտի ճշդուէր երէկ:

★ Դատական նախարարը իր պաշտօնակիցներուն ներկայացուց օրինագիծ մը, որուն համաձայն պիտի վերաքննուի պատժական օրինագիրքը, զօրացնելու համար պետութեան հեղինակութիւնը : Մասնաւորապէս պիտի պատժուին վնասարար ձեռնարկները, կառավարական ըլլան թէ գործատու: Թոյլ պիտի չտրուի որ գործադուլները քաղաքական նպատակներու ծառայեն: Պիտի պատժուի հաւաքական անհնազանդութիւնը: Պիտի սահմանափակուի պետական պաշտօնեաներու եւ ոստիկանութեան գործադուլի իրաւունքը եւն. : Մկ տարիէն երեք տարի բանտարկութեան, 50.000էն 500.000 ֆրանք տուգանքի պիտի դատապարտուին այն պաշտօնատարները որ հաւաքական հրաժարում կը սարքեն, ջլատելու համար վարչական գործունէութիւնը : Նոյն պատիժները կը նախատեսուին անոնց համար որ հաւաքական անհնազանդութեան կը հրաւիրեն քաղաքացիները :

Գաղտնի ժողով Պաղեստինի համար

Ազահովութեան Խորհուրդը ղաղանի նիստ մը գումարեց Գչ. օր, լսելու համար ՄԱԿի միջնորդին՝ Տօքթ. Պընչի զեկուցումը Պաղեստինի կացութեան մասին:

Թերթերու քաղած տեղեկութեանց համաձայն, միջնորդը առաջարկած է վերջնական զինադադար հաստատել եւ բանակցութիւններ կատարել, հաշտութիւն դոյացնելու համար Արաբներուն եւ Հրեաներուն միջեւ : Իր ծրագրին համաձայն, պէտք է չեզոք գօտի մը հաստատել երկու հակառակորդ ուժերուն միջեւ, կրճատել եւ ի վերջոյ եռ քաշել տալ թշնամի բանակները եւ խաղաղութիւնը վերահաստատել Միացեալ Ազգերուն միջոցաւ:

Վերջնական եզրակացութեան մը յանգելու համար, Ազահովութեան Խորհուրդը նորէն ղաղանի նիստ մը պիտի գումարէր երէկ:

(Ուրիշ շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԸ

ԲԱՑՈՒՄԸ՝ 1928ԻՆ, ՓԱԿՈՒՄԸ՝ 1948Ի

Քսանամեայ հայ պատանիի մը ծննդեան տարեդարձին օրը անոր դպրոցին առջեւ թափուած արցունքները բովտրական արցունքներ չեն :

Պլովդիւի (Ֆիլիպէ, Պուլկարիա) Մխիթարեան վարժարանը կը պատրաստուէր կատարել իր կրթական կեանքին քսանամեակը, երբ փոխանակ յոբելինական հանդիսութիւններու՝ պարտադրուեցան արտակեղեք արարողութիւններ ցրումի, վաճառումի, փակումի :

Անճնապէս զգածուելու եւ յուզուելու պատճառներ ունիմ՝ իբրեւ հիմնադիր եւ տնօրէն առաջին երեք տարիներուն :

1928 Ապրիլին, հրաման ստացայ վանական Մեծաւորէս անցնելու Պլովդիւ եւ վարժարանի մը սկիզբ դնելու : Ապրիլ – Յունիս ամիսները ապրեցայ վրաններու տակ՝ հայ ժողովուրդին հետ, Պուլկարիոյ մեծ երկրաշարժին հետեւանքով :

Ամառուան ամիսները եղան կազմակերպումի ամիսները : Պուլկար կառավարութիւնը սիրով ընդառաջ եկաւ, հայ համայնքը եկեղեցական եւ աշխարհական պետերով խանդավառ ողջունեց Մխիթարեան վարժարանի ծրագիրը ու սատարեց թէ բարոյապէս եւ թէ նիւթապէս :

Երախտագիտութեան պարտք է յիշել երկու եկեղեցականներ, որոնք կարկառուն հանդիսացան իրենց գործօն բարեկամութեամբ :

Առաջինն էր Երուանդ եպ. Փերտահճեան Սըբազանը, այն բանիբուն Արմաշականը, խորապէս հաւատացեալ, անկեղծ եւ անբասիր հայ եկեղեցականը, որ եկեղեցւոյ բեմէն քարոզներով կըսյորդորէր ժողովուրդը վստահելու իրենց զաւակները Մխիթարեաններուն : Ցիշատակն Աւրդարոց օրհնութեամբ :

Երկրորդն էր..., որ տնէ տուն այցելութիւններով չէր վարաներ Մխիթարեան վարժարանին անունը շրջեցնելու եւ փառաբանելու :

Աշխարհական բարեկամներու, աշակիցներու, նուիրատուներու անուններըր տալէ կը քաշուիմ՝ չանիրաւելու համար ոեւէ մէկը ակամայ մոռացումով, կամ չվտանգելու համար մին կամ միւսը : Ոմանք արդէն աքսորի սառնամանիքի մէջ կը տուայտին ... :

1928 Հոկտեմբերի առաջին երկուշաբթին Մխիթարեան վարժարանը կը բանար դռները հայ դիւղերօթիկ ու ցերեկօթիկ մանուկներու :

Զորս Մխիթարեան հայրեր, հայ ու պուլկար քանի մը օգնականներով կը կազմէին ուսուցչական մարմինը : Վարժարանը չուտով դարձաւ ուշադրութեան եւ դատդուրանքի առարկայ : Մտաւոր, հոգեկան, մարմնական դաստիարակութիւնը տալու այնպիսի արդիւնքներ, որոնք հայութիւնը պարծանքով լեցուցին յաչս օտարներու : Պետականն թափօրներ՝ ազգային ոգեկատարութիւններու զարդը [illegible] Մխիթարեան վարժարանը : Անոր հանդէսները կուտային հայութեան հրճուանքի ու բարձրացումի պահեր : Պետական քննութիւնները երեւան կը բերէին մրցանիշներ ցանկալի ուրիչ վարժարաններու : Վարժարանի թերթը կը մօտեցնէր հեռաւոր ընտանիքներ :

Կային, այն առեն արդէն, խեթիւ նայողներ : Եթէ կրնային, ի սերման կը խղդէին վարժարանը : Բայց չէին կրնար, ու սերմը զարգացաւ, աճեցաւ, ուռճացաւ, դարձաւ ծառ տարածուն ոստաւիլից : Անոր վրայ հայ մանկտին կը շնչէր թարմ ու մաքուր օդը հայերի դաստիարակութեան :

1931ին ստիպուեցայ հեռանալ սիրելի վարժարանէն : Ուրիչ Հայրեր չարունակեցին գործը : Վարձքով բռնուած չէնքին փոխարէն Մխիթարեանները գնեցին հող ու չէնք Ֆիլիպէի բլուրներէն մէկուն վրայ : Կը թուէր թէ վարժարանը կը դըրուէր ժայռի վրայ :

Հեռուէն, նախ Ռումանիայէն, եւ ապա (1940) Ամերիկայէն կը հետեւէի վարժարանի նորանոր նուաճումներուն աշակերտներուն նամակները կը լեցնէին դիս բերկրանքով :

1938ին մասնակցած էի վարժարանի տասնամեայ Ցորելեանին : Ամերիկայէն կը հրապուրէր դիս քսանամեայի պատկերը :

Բայց Ցորելինական Տարին մահասպրսուռ բերաւ : 1947—48 դպրոցական տարւոյն երկրորդ ամսուան մէջ պուլկար կառավարութիւնը կը հրահանգէ վարժարանը փակել, հայրդիները ցրուել : Մխիթարեան Հայրերը կը փորձեն դիմադրել : Պաշտպաններու կը դիմեն, կը բողոքեն, պետական քննութիւն կը պահանջեն : Ի զուր : Բոլոր աշակերտները պէտք է յանձնուին «ազգային» վարժարանին : Հայրերը կը համարձակին Նախարարութեան դռները բախելու : Ու յոպէ մը յոյսի նշոյլ : Նախարարութիւնը կը պահանջէ որ Մխիթ. Հայրերը հաստատագիր մը բերեն Հայ Համայնքի Վարչութենէն (Թաղականութիւն), թէ Մխիթարեանները վտանգաւոր տարրեր չեն, այլ Հայեցի դաստիարակութեան մշակներ : Վարժարանի եւ հայ մանուկներու ի սէր՝ Հայրերը յանձն կ'առնեն այս ըմբռնաստացուցիչ նուաստացումը ու հայ Թաղականութենէն կը խնդրեն հաստատագիրը :

Հայ ապրելու վախը

Սփիւռքի հայութեան ստուարաթիւ մէկ մասը, որ երէկ ինքզինքը կը բզկտէր յանուն հայրենիքի եւ նոր սերունդի փրկութեան, այսօր լուռ է :

Քանի տարուան քրտնաջան աշխատանքները բոլոր ճակատներու վրայ, նուազագոյն դադիւնե – պակր պէտք է սեպել, ի խորոց սրտի նուիրուած – ներուն, որոնք՝ առանց պետական օժանդակու – թեան, կրելով տարադրութեան բոլոր դառնու – թիւնները տակաւին վառ կը պահեն, հայժողովուրդին հարստութիւնը.— Հայոց լեզուն :

Տէր պիտի կանդնիմ այդ ժառանգութեան, հայկական մշակոյթը, որպէսզի կամաւոր կոյրերն ու ծոյլերը աւերներ չգործեն Անդաստանէն ներս :

Պատրաստ ենք, ազդովին, պաշտպաններու զայն՝ դուրսի հովին ու փոթորիկին դէմ, իբրեւ հիմնական ազդակը մեր ժողովուրդին ինքնապաշտպանութեան : Կը տարակուսիմ : Ողբալի է պատկերը :

Հայերէն թերթն ու գիրքը բախտին ձգուած են : Մարդիկ դարձած են անտարբերներ : Շատեր ուրացումներու ախտէն վարակուած են, յանուն փոր մը ցաւի ...

Լաւ կը ճանչնամ, օրը օրին ապրող հայ աշխատաւորները որոնք, անցեալի դառնութեամբ լեցուած, ներկային հանդէպ մտահոգ, ապագային համար յոռետես, կը տառապին անստուգութեան մղձաւանջէն :

Երկրի հայութիւնը, թէեւ ենթակայ խորթ կարդուսարքի մը, կը չանար զարգացնել իր մշակոյթը : Գաղթահայ ժողովուրդն ալ, հազար վէրքերով, մինակը եւ առանց նեցուկի, կ'ուզէ վառ պահել մեր միակ ժառանգութիւնը : Մանաւանդ մէջին Արեւելքի մէջ :

Մատաղ իրենց ստեղծագործ ճիգերուն :

Ո՛վ խանդաղատանք մը չզդաց, երբ կարդաց Գրական համապատարի մանրամասնութիւնները : Քով քովի եկած են, երէցն ու նորը, հանրային աշխատանքի բծուած տարազիրն ու դրասէրը, դրագէտն ու բանաստեղծը, իւրաքանչիւրը իր սրտէն ու մտքէն բան մը աւելցնելու, Հայոց լեզուին չահր միշտ բարձր պահելու մտահոգու – թեամբ :

Սերունդի մը պայքարն է որ տեղի կ'ունենայ, Հայր Հայ պահելու, յանուն դրականութեան եւ հայրենիքին :

Տարադիր հայ մարդը, որ խանդավառու – թեամբ կը հետեւի հայրենիքի վերնլքին, կը սպասէր որ ան ալ եղբայրական իր խօսքն ըսէր, համապատասխան առթիւ : Ընդհակառակն, երեւանը ամէն միջոց փորձեց, զայն վարկաբեկելու համար :

Ոչինչ, տարագիր հայութեան ողջմիտ ու առողջ դասը միշտ պատրաստ է քաջալերելու կատարուած աշխատանքը, պէտք է լարենք մեր բոլոր ճիգերը, մինչեւ որ հայրենիքը, դեղեցիկ ու պայծառ առաւօտ մը, իր ծոցն առնէ բոլոր տարագիրները :

Ազատագրութեան գոհերը մէկ մտահոգու – թիւն ունէին երէկ, Հայը պաշտպանել գէնքով, քանի որ վատոգի թշնամին, արիւնոտ դանակ մունէր իր ձեռքը : Անոնք իրենց պարտականութիւնը կատարեցին անձնուիրութեամբ : Կռուեցան, ճակատ ճակատի, անվախ ու խիզախ, մինչեւ որ տիրացան ափ մը հողին, արիւնով ու արցունքով :

Այժմ, հայրենիքէն դուրս, մեր մշակոյթին ալ դարձած է տարագիր : Ուրեմն կը կարօտի լուրջ աշխատանքի :

Դժբախտաբար թուլցած են կապերը :

Հայ թաղականները չատ ցաւ կը յայտնեն եղած անարդարութեան համար, բայց կը մերժեն տալ հաստատագիրը :

Այսպէս մութէն դուրս կ'ելլեն այն «ցածոդի, նախանձոտ, տեւելատու անձերը, որոնք կեղծիքի բոլոր միջոցներով Մխիթարեան վարժարանը ներկայացուցած են կառավարութեան իբր վնասակար տարր», ու հասած են իրենց հայատալ ու ազգանենգ նպատակին — չնորհիւ փչող սառնա – չունչ հովին — փակումի հրամանագրով :

1948 Ցորելինական Տարին կ'ըլլայ ուրեմն մղձաւանջային տարի մը Մխիթարեան Հայրերու համար, որոնցմէ մին քսան տարի անընդհատ քրտինք թափած էր նոյն վարժարանին մէջ : Միշտ նոր խարդաւանանք, միշտ նոր գրոհ որակեալգեղմանակրկիտներու կողմանէ, իսկ Հայրերու կողմէ միշտ նոր անդոհ, ճգնաժամային նոր մարքառումներ : Բայց ապարդիւն : Տարերային են ուժերն ու անողոք : Ու զարմանալին այն է, որ ճիշդ այս եղերական եւ անհաւասար պայքարի ընթացքին է որ յայտնի կ'ըլլայ թէ տքան մեծ արժէք եւ արժանիք ունի եղեր Մխիթարեան վարժարանը յաչս բարեկամ ու չարակամ հոսանքներու : Աշակերտները հոգեպէս կը տառապին այս խուժադուժ հարուածէն : Ծնողներ կը հառաչեն աղեխարշ ձայնով. « Ախ, վարդապետ, ինչ պիտի ըլլան մեր տղաքը», մոնալով կարծես իրենց տնտեսական կեանքի արմատական խորտակումը :

Պուլկար կառավարութիւնը քաղցր աչքով նայած էր Մխիթարեան վարժարանի վրայ՝ համակրանքի անհամար ցոյցեր տալով բազմաթիւ առիթներու մէջ : Վարժարանը փակելու հրամանագիրն ստորագրող վերատեսչին խօսքերն են. — « Ձեր Հայերը գոցել տուին ձեր վարժարանը » :

Ժահրաշունչ հայ դիակապուռներ, որոնք «ազնուագիւտ են» բառասրկեցին, մոլեգնօրէն հալածեցին, աքսորել տուին, այժմ կը ցնծան դիւային ցնծութեամբ, ու չեն խղճահարիր, որ հայութեան վնասեցին ի վերջոյ, եւ ոչ թէ Մխիթարեան Հայրերուն :

Ֆիլիպէի Մխիթարեան վարժարանը փակուած է այժմ : Շարժական կալուածները հանուած են վաճառքի :

Ֆիլիպէի մէջ կայ «Ազգային» վարժարան մը, ուր հայ տղաք կը սորվին հայերէն լեզու եւ Հայոց պատմութիւն — պուլկարերէն լեզուով :

Լրումն Սգոյ :

Հ. Ս. ԿՈՓԵԱՆ

Սեւրէ Տիրատուրեան

ՄԱՐՍԷԼ.— Ուշ մնացի երկու տող նուիրելու Սեւրէի յիշատակին : Տիպար չափահաս ոչրը մը, հազար, հազարներէն մէկը : Ո՞ր տղէ գաւակներուն վիճակուած է այն զարհուրելի ճակատագիրը՝ որ մերիններուինը եղաւ : Մէկ անդամ սրբանալը քիչ է, անոնք բամիցս սրբացան : Անոնք դառնութեան բաժակը ցմրուր քամեցին, բայց տեւելու, տոկալու աննկուն կամքով, անընկճելի մնացին եւ մինչ ուրքիկանդնեցան, մատնիրոսացած տղին ու հայրենիքին չքեղափառ արշալոյսը տեսնելու եւ ողջունելու մչտաւառ յոյսով :

Սեւրէ Տիրատուրեան չառաւելդներէն էր Ակնայ ծանօթ բարեկեցիկ ու բազմանդամ եւ նաեւ բազմաճիւղ գերդաստաններէն մէկուն : Իր մեծ հայրը՝ Մարգար զոհ գնաց 1896ի Համիտեան հալածինջ կոտորածներուն, կորնչցնելով նաեւ իր հարստութեան մեծագոյն մասը : Պակասը լրացուցին 1915ի Իթթիհատեան սարսափները, արեան բաղնիքներով եւ սանձարձակ աւարներով :

Բերդէրէն հայրն ու հօրեղբայրն ալ զոհերն եղան այս երկրորդ զարհուրելի նախճիրներուն : Սեւրէն ու իր եղբայրը, ինչպէս նաեւ իրենց հօրեղբօրորդիները փրկուեցան անխուսափելի կոտորածէն չնորհիւ քանի մը երախտագէտ Թուրքերու՝ որոնք Տիրատուրեաններու բարիքը վայելած էին անհաշիւ եւ անոնց օգնութեամբ դիրքերու տիրացած էին : (Ակնայ մէջ կառավարական դաձին արկղակալը —«Սանտըք Էմինի»—ինչպէս նաեւ նամակատան տնօրէնը պաշտօնի գլուխ կ'անցնէին, Սեւրէի հօր՝ Գրիգոր Տիրատուրեանի, կալուածական երաշխաւորութեամբ :)

Սակայն տղէ մնացող Տիրատուրեանները չատ սուղ վճարեցին այդ ուշացած օժանդակութիւնը : Անոնք իրենց չնորհ աքսորուեցան Ակնէն 8 ժամ հեռու, Բազմաչէն գիւղը, որուն մչակելի հողերուն մեծագոյն մասը իրենց կը պատկանէր, եւ հոն ապրեցան, իրենց կալուածին մէջ, իբրեւ կոլատած, իրենց աւազանի անունն ալ վրայ տալով :

Կարելի է երեւակայել թէ հոգեկան ինչ տառապալի տանջանքներու ենթարկուեցան 1915 — 1918 տարիներու սեւ ու սուգով լեցուն չրջանին :

Զինադադարին յաջողեցան Պոլիս վերադառնալ, ուր պատսպարուեցան ու խամուեցան, Գուլէյիի եւ Պէյլէրպէյի օրբանոցներուն մէջ : Սերոբէն աչքի զարկաւ իր ընտիր յատկութիւններով եւ

Վատութիւն չէ՞ երբ տունէ մը նեղս մտնելով, կը լսէք սա տեսակ խօսքեր.

— Ինչո՞ւս պէտք է հայ գիրքը : Ես հայերէն գիրք չեմ կարդար : Ժամանակ չունիմ :

Հայ ապրելու վա՞խ, թէ անդիտակցութիւն, կամ նկարագրի խաթարում :

Արեւմտահայութեան մխակ հարստութիւնը, իր հարազատ լեզուն է : Ով որ կը դպչի այդ ժառանգին, հայ ժողովուրդին թիւ մէկ թշնամին է :

Բոլոր իրաւ Հայերը, ինչ դոյնին ալ պատկանին, պէտք է զուրգուրան այն վաստակին վրայ զոր Սիամանթօներն ու Վարուժաններըը, Զօհրապներն ու Երուխաններըը, Զարդարեաններն ու Գեղամներըը, Արտաչէս Ցարութիւնեաններն ու Սեւակներըը, իրրեւ աւանդ ձգեցին յաջորդ սերունդներուն :

Դասալիքներ են անոնք որ կը թերանան իրենց պարտականութեան մէջ, զանազան պատրուակներով :

Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

ՓՈՅՏՈՒ ԼԵԽՈՒՆ

ՊԱՏՄ. Բ.

ՊԱՀՊՎՈՒ

Բայց, դատելով եւ բանաձեւ հետո էա-
տրեցին որ իր երեսաստիւ ոյժի մէջ է, եւ
պատճառ չունի վախենալու, եւ սկսած չէին
ինչ որ ձեռնարկած էին, եւ ամէն
ինչ կանգ առաւ ու սկսաւ դանդաղ
քալել :

Մտաւ, որ Ելիսէյ պատ՝ յանդ եւ պա-
տասխանեց ամէնքին որ իր երեսաստիւ վրայ
էր ու ոչ մէկ ժամ պիտի կորսնցնէր, որ
ինչ որ ձեռնարկած էր՝ պիտի կատարէր
եւ որ ոչ ոք պիտի կրնար իրեն խանգա-
րել :

Ելիսէյ առանց դադրելու քալեց ա-
ռաջ եւ ամէնքը հետեւեցան իրեն, ինչպէս
հովիւ մը կ՚առաջնորդէ իր հօտը :

— Ջարմանք է, ըսաւ Դաւիթ, որ ձեր
ընկերները ձեզ այսքան սիրեն, մինչ ձեր
հայրը ձեզ ատելով կը հալածէ :

Ելիսէյ ժպտեցաւ եւ պատասխանեց.

— Ես ալ զարմանալի բան մը տեսայ
ձեր ընկերներուն մէջ, որ չեմ գիտեր թէ
ձեզի ալ պատահած է կամ ոչ, այսինքն
որ ամէնքը ինծի նման կը սիրեն զիս :

Դաւիթ ժպտելով պատասխանեց.

— Ես ալ զարմանալի բան մը տեսայ
ձեր ընկերներուն մէջ, որ չեմ գիտեր թէ
ձեզի ալ պատահած է կամ ոչ, այսինքն
որ ամէնքը ինծի նման կը սիրեն զիս :

Ելիսէյ ժպտելով

Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, ՄԱԿի մէջ – նորդը իր զեկուցման ընթացքին պարզելով ղին – ուորական, տնտեսական եւ հոգեբանական կա – ցութիւնը, յայտնած է թէ հզօական ուժերը աւե– լի նպաստաւոր դիրքի մը մէջ կը գտնուին, հետե– ւաբար անհրաժեշտ է միջամտել, որպէսզի կռիւ– ները չաթոկանան :

★ Թէլ Ավիվէն կը հեռագրեն թէ Իսրայէլի բանակը գրաւեց Նէճէպի անապատին հիւսիսային ամրոցը, զերի բռնելով 6 եգիպտացի զինուորներ : Կռիւը տեւեց երեք ժամ :

★ Բրիտանական կառավարութիւնը խոստա – ցաւ մէկ միլիոն սթերլին տրամադրել Պաղեստինի փախստականներու օգնութեան մնտուկին, եթէ միւս պետութիւններն ալ կատարեն իրենց պար – տականութիւնը : Որոշուած է 30 միլիոն տոլար ճարել, իբրեւ անմիջական օգնութիւն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐԿՈՒԱՆ ՄՇՈՒՇԻՆ հետեւանքով երկու կառախումբեր իրարու բախեցան Լա – Կառէն Պէ– զոնի կայարանին մէջ (Սէն Լազարի դիծ) : Երե – սուն հոգի վիրաւորուեցան :

ՊԵՐԼԻՆԻ ՅՆԴԻՐԸ խաղաղութեամբ լուծելու համար, ՄԱԿի ընդհ. քարտուղարն ալ կ'օգնէ Ազգաժողովին պատուիրակին : Ինք ամէնէն աւելի կը զբաղի դժամական հարցով, որ քար դայթակղու– թեան դարձած է : Ամերիկեան թերթերը կը ծա – նուցանեն թէ ամերիկեան հրամանատարութիւնը որոշած է արեւմտեան մարզը ներմուծել Պերլինի անգլիական, ամերիկեան եւ ֆրանսական հըջան– ներուն մէջ, իբրեւ միակ օրինաւոր դրամ : Կը սպասուի Մարշըլի որոշման :

ՆՈՐ ՄԱՀՓՈՐՁ մը կատարուեցաւ Եգիպտո– սի նախկին վարչապետին՝ Նահաս փաշայի դէմ : Փոքր ռումբ մը պայթեցաւ իր բնակարանին մէջ, առանց մարդկային կորուստ պատճառելու : Հին– դէպորդ մահափորձն է այս, Նահաս փաշայի դէմ :

40.000 ԳԵՐՄԱՆ ԳԵՐԻՆԵՐ հետզհետէ կ'ար – ձակուին Եուկոսլաւիայէն : Առաջին կարաւանը կը բաղկանայ 2600 գերիներէ, որոնք խոստացած են աշխատիլ «ընկերվարական Գերմանիա մը հաս – տատելու համար » :

ԻՐԱՆի ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԻՆ կազիւթիւնը յանձ – նուեցաւ Մոհամմէտ Սայիտի, նախկին վարչա– պետ մը որ 1944ին մերժած էր քարիւղի մենա – շնորհ մը տալ Ա. Միւութեան : Մանագէտ է ռու– սական գործերուն եւ Մոսկուայի դեսպան էր 1938էն 1944 : Վարչապետութեանկը կոչուի այն– պիսի առեն մը երբ նորէն լարուած են յարաբե – րութիւնները Մոսկուայի եւ Թէհրանի միջեւ : Տա– կաւին երկու շաբաթ առաջ խորհրդային դինուոր– ներ մտած էին Ադրպատական : Եղեք օր առաջ, Թէհրանի խորհրդային դեսպանը հոկտեմբերեան յեղափոխութեան տարեդարձին առթիւ, անոնես– լով Մոհամմէտ Սայիտը, հրաւիրեց անոր հակա– ռակորդը, Ալի Մանսուր, նոյնպէս նախկին վար– չապետ :

ՄԱՀԱՊԱՏԻԺ պահանջեց Նիւրըմպէրկի ամե– րիկեան դատախազը՝ հիթլէրական Գերմանիոյ Ազատքին նախարարութեան բարձր պաշտօնա– տարներուն դէմ, յայտարարելով թէ անոնք աւելի յանցաւոր են քան այժ գերման դինուորները եւ քաղաքացիները որոնք կը դործադրէին իրենց տր– ուած հրամանները : Գլխաւոր ամբաստանեալներն են նախարար Վայզաքըր՝ նախկին դեսպան Վատի– կանի, Օթթօ Տիթիխ՝ մամուլի վերատեսուչը կէօպէլսի օրով, Հանս Լամմըրս՝ Հիթլէրի դիւա– նապետը եւն. : Ամերիկեան դատախազը մահապա– տիժ կը պահանջէ 21 պաշտօնատարներու համար :

ՆՈՐ ԶԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ կատարուեցան չարաչահութեան ամբաստանութեամբ : Զերբա – կալուեցան ձիու միսի դործակցական ընկերու – թեան տնօրէնը եւ ուրիշ չահադէտներ :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ տնտեսական վե – րելքը մեծ զարմանք պատճառած է Փարիզի մէջ : Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ զօր. Քէօնիկ բո– զոքած է, դիտել տալով թէ արեւմտեան Գերմա – նիան չափազանց արագօրէն ոտքի կը կանգնի եւ եթէ այսպէս չարունակուի, պիտի չհաւանի որ Ֆրանսական չրջանը միանայ անգլեւսաքսոն չըր– ջանին : Անգլիական եւ ամերիկեան հրամանա – տարները պատահանած են թէ ցորչափ իրենց ժո– ղովուրդները միլիոններ կը վճարեն Գերմանիոյ վերակազմութեան համար, այս գործին զարկ պի– տի տրուի, մինչեւ որ Գերմանիա կարենայ ինք – զինքը հոգալ :

ԱՄԲՈՂՋ ԳԻՒՂ ՄԸ փոնդտալ սկսաւ, Փարի– զէն 150 քիլոմեթր հեռու, քաղաքներով եւ անա– սուններով, իբրեւ հետեւանք ծխաբեր ռումբերու ոչնչացման :

ՄԱՄՆԱՒՈՐ ՕԴՆԱՒԱ ՄԸ , որ Փարիզէն Լոն – տոն կը փոխադրէր վեց չէխ մարդիկներ, կորսուե– ցաւ Մանչի վրայ : Ուրիչ օդանաւ մը, անհետացաւ Ջուիցերիոյ լիճերուն մէկ, Լոնտոնէն Մլան թռած առեն :

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ Տիկին Լավալի վերադար – ձուցին այն դրամները զոր դրաւած էին, նախկին

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒԱ ԲԱԺԻՆ, ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ պարեր մինչեւ առաւօտ, Orchestre Jazz դեկավա – րութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի : Ճոխ պիւֆէ:
Մուտք 100 ֆրանք :

×

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 21ին:
Առաջին անդամ ըլլալով GRAND PALAISի մէջ:

×

ԼԱ ՍԻՈՒԱՑԻ մէջ , 14 Նոյեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15էն մինչեւ 19, Salle de la Mutualitéի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Խա– ժակ խումբի եւ Նոր Սերունդի :
Մանրամասնութիւնները առանձին յայտարարով:

ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 20ին :
Մանրամասնութիւնները առանձին յայտարարով :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ.— Նոյեմբեր 13ին, չաբաթ ե– րեկոյ, ժամը 8.30ին, Salle des Fêtesի ընդարձակ սրահին մէջ:

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՔԻՐԼԻՃԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ :

Խօսք կ'առնեն նաեւ Camarades Cartier (Drôme)ի երեսփոխանը եւ Տիկին Odette ՄԻՔԱԷԼԵԱՆ :

Ներկայ պիտի ըլլան տեղական իշխանութեանց եւ ընկերվարական «Bureau Féderal»ի պատուիրակ– ները :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :
Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

×

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ, Նոյեմբեր 12ին, ուրբաթ է – րիկուն:
Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ
Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ԹՂԹԱՍԵՂԱՆ.— Ֆր. Կապ. Խաչի Շավիլի մասնաճիւղի կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Ը.Դ. Նոր Սերունդի երդչախումբի դեկավարութեամբ Ա.րա Պարթեւեանի : Այս կիրակի ժամը 3ին մա – տուռի սրահը, 4 rue des Trois Champtiers: Մուտք 50 ֆրանք, թէյը եւ խմորեղէնն ալ հաշուելով :

Այրի Տիկին Բ. Զաքարեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Ֆըչըճեան, Զաքարեան, Մխիթար– եան, Տէրվիչեան ընտանիքները եւ բոլոր պարա – գաները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր ա– նոնց որոնք իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին, ամ ձամբ, դրով, ծաղկեպսակով եւ նուիրատուու – թեամբ, իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր եւ պա– պականին՝

ՍՈՂՈՄՈՆ ԶԱՔԱՐԵԱՆի

մահուան առթիւ:

Երգի դաս Ն. Սերունդին համար

Փարիզի եւ արուարձաններու Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի երդչախումբերուն համար, այս տարե– շրջանին ընդհ. դեկավար եւ ուսուցիչ նշանակ – ուած է ծանօթ երաժշտագէտ Պ. ԱՐԱՅ ՊԱՐԹԵԻ– ԵԱՆ :

Արդ, Շավիլի, Իսի լէ Մուլինոյի, Պանէլօ քաշանի եւ Փարիզի Նոր Սերունդի անդամներուն կը յանձնարարուի ամբողջ կազմով ներկայ ըլլալ երգի փորձերուն, եւ օգտուիլ ուսուցիչ դեկավա– րէն :

Իւրաքանչիւր մասնաճիւղ ունի իր սովորական հաւաքատեղին եւ երաժշտական դասախօսութիւն– ները : Եղի փորձերը տեղի կ'ունենան՝ չաբա– թը մէկ իրիկուն՝ ժամը 8—10: (Յանձնախումբ)

վարչապետը ձերբակալած առեն: Այդ դրամարնե– րը 10.000տոլար, 10.000 զուիցերիական ֆր. եւն:
25 % ՊԻՏԻ ԿՐՃԱՏՈՒԻՆ եկամտահարկերու չաբաթական տոմսերը, նոյեմբեր 15էն սկսեալ, 40—75 քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ :

Imprimerie DER AGOPIAN 17 Rue Damesme – (13
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ը. Դ. Վոսմեան ենթակո – միտէին ընդհ. ժողովը՝ նոյեմբեր 11ին իրիկուն ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոն– եան» խումբի մանդամական ժողովը այս հինդչաբ– թի իրիկուն , Sociétés Savantes: Պարտաւորիչ ներ– կայութիւն: — Հայերէնի դասընթացք ժամը 8–9:

ԱՎԻՆԵՈՆ.— Հ. Ը. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին , Ս. Սաթուռնէն ընկեր Զաքէոսի բնակարանը : Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն անպայման ներկայ ըլլալ :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Մի – ութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօ ժամը 9—12, 67 rue Longue des Capucins: Օրակարգ.— Զեկուցում հաշուեքննիչ յանձնախումբի: Շրջա – բերականները Սէրբիկայի կեդրոնէն եւ Ֆրանսայի կեդր. վարչութենէն: Ընթացիկ հարցեր :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԿ, 21 Հոկ. — 31 Հոկտեմբեր

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիները. —

ՄԱՐՍԷՑԼ. Պաք. 800, Սէր. 3500, ՍԱՎՈՒԱ Քեն. 800, Պ. ՔՈԼՈՄՊ Շահ. 1200, ՌՈՄԱՆՎԻԼ Գում. 800, ՄԵՏՈՆ փաս. 800, ՓԱՐԻԶ (10) Ալպ. 2 հազար, Ս. ԺԵՐՈՄ Զալ. 650, փան. 650, Սար. 650, Ս. Ա. 1200, Բաթ. 1200, Ժամ. հազար, Թեմ. 1200, Էսկ. 1200, Քիթ. 1200, ԱՆԻԼՒ Սուլ. 800, ՊԱՆԵԼՕ Զաթ. 800, ՓԱՐԻԶ Գ. Տ. 145, ՊՈՒԼՈՆԵԼ Տաու. 2600, ԼԷ ԼԻԼԱ Մոն. 800, Ա – ՆԻԼԻ Տէր. 640, ԼԱՀԵՑ ձեր. 5 հազար, ՄՈՆ – ՐՈՒԺ Հանէ. 2700, ՄՈՆԹՐԼՕ փամ. 1200, ԹՈՒ– ԼՈՆ Աթար. 1100, ՓԱՐԻԶ (5) Րէյ. 800 ֆրանք:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ ՊՈՄՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ցառաջիկայ Նոյեմբեր 20ին , տա – բաթ եր.եկոյ ժամը 9ին, Պոմոնի նորակառոյց սը– րահին մէջ: Ընտիր դեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Վարձուած է առաջնակարգ նուագա– խումբ մը եւրոպական պարերու համար :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ը. Դ. Սէնթ Անի թաթուլ խումբը, Ֆր. Կ. Խաչը եւ Նոր Սերունդի Քեռի խումբը ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկեր Մու – չեղ էքինճեանի, եղբօրը՝ Լեւոնի եւ քրոջը՝ Անոնա Տէր Աբսէեանի իրենց մօր տիկին ՎԱՐԴԵՐ Է – ՔԻՆՃԵԱՆի տխուր մահուան առթիւ:

ԱՂՔԱՏԱՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին ժամը 6.ի սրահներուն մէջ : Խճողումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Ակէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Զիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Peris (2). Tél. Cen. 48 - 51:

ՀԱՑԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ՊԷՎՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղը հայերէն լեզուի դասընթացք մը պիտի հաստատէ Փարիզի 20րդ թաղամասի Levert փողոցի քաղաքա– պետական մանչերու վարժարանին մէջ , բարե – հաճ արտօնութեամբ Սէնի նահանգապետին : Բա– ցումը տեղի կ'ունենայ Նոյեմբեր 18ին, հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 11ին: Դասախօսն է, արուես – տագէտ ուսուցչուհի Տիկին Պաղտեւոհի Պետրոս– եան: Աշակերտներու արձանագրութիւնը տեղի պիտի ունենայ նոյն օրը եւ պիտի չարունակուի յաջորդ հինդշաբթի օրերը ուսուցչուհիին կողմէ, տեղւոյն վրայ :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐի Տիկնանց վարժարանի խնա – մակալութիւնը իր սրտագին չնորհակալութիւնը կը յայտնէ այն բոլոր հայրենակիցներուն, որոնք իրենց նուէրներով նպաստեցին վերջին հանդանա– կութեան արդիւնաւորման: Մասնաւորաբար Նիսի մէջ, Տէր ժամկոչեան քահանայի ու Տիկին Սահթճեանի Մարսէյլ, Տիկիններ Թէքէեանի , Տօքթ. Մօրչնօի, Զրբաչեանի եւ Տօքթ. Քէչեանի: Վալանս՝ Տէր Պապիկեան քահանայի եւ Տիկին Հռիփ. Պօյաճեանի, Վիէն՝ Տիկիններ Զաքարեա – նի, Քիւլպաստեանի , Վ. Զուլլէեանի, Ա. Մու– բատեանի եւ Զիլինկիրեանի :

Լիոն՝ Տէր եւ Տիկին Ճըլկըտըրեանի, Պ. Պ. Թաղէոսեանի , Տայեանի, Կիւլպէնկեանի :

(ԿՆԻՔ)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 12 Novembre 1948 Ուրբաթ 12 ՆՈԵՄԲ.

6. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5692—Նոր շրջան թիւ 1103 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԱԼ ՄԱՐՏԱԿԱՆ

Ճիշդ այն պահուն երբ 1918 Նոյեմբեր 11ի զինադադարին տարեդարձը կը տօնուի, միջազգային մամուլը զարմանազան տեղեկութիւններ կը հաղորդէ ... « Երրորդ »ի մասին:

Ինչպէս կ'երեւայ, քրիստոնէական Եկեղեցին անգամ խոր մտահոգութեան մատնուած է: Եւ իր կարգին միջոցներ կ'որոնէայ, խաղաղութիւնը ապահովելու համար:

Մինչեւ այսօր ալ, խաչն ու աղօթքը, Աւետարանն ու քարոզը կը կազմեն կղերին գլխաւոր ապաւէնը, իբրեւ կանխարգել միջոց :

Բայց, բաւակա՞ն են այդ նախնական զէնքերը, կարգի հրաւիրելու, զսպելու համար մարդոց ոճաձակոտոր խելագարութիւնը: Մանաւանդ հիմա որ հսկայական թռիչքներ կը կատարէ գինարուեստը, իրեն ծառայեցնելով գիտութիւնը:

Պատասխանը կուտայ Անգլիքան Եկեղեցին, իր վերջին համագումարով, որուն կը մասնակցէին աւելի քան 400 պատգամաւորներ, — եպիսկոպոս, վարդապետ, աշխարհական :

Զորեքշաբթի օր, 10 Նոյեմբեր — զինադադարի տարեդարձէն մէկ օր առաջ—ժողովը միաձայնութեամբ քուէարկեց բանաձեւ մը, որ հիւլէական ռումբերը կը նկատէ «պաշտպանողական անհրաժեշտութիւն մը», ուէ նախայարձակ պետութեան դէմ: Դէմ քուէարկեցին միայն երեք պատգամաւորներ :

Բանաձեւը մշակած էր մասնաւոր յանձնախումբ մը: Ճիշդ այնպէս ինչպէս պիտի ըլլար Ազգաժողովին մէջ:

Ամէնէն ջերմ պաշտպաններէն մէկն էր Եորքի արքեպիսկոպոսը, Տօքթ. Կարպըրթ, որ տիրական դիրք մը կը վայելէ, Քէնթըպըրիի արքեպիսկոպոսէն վերջ :

Այս բարձրաստիճան կղերականը յայտարարեց, առանց բառերը ծամծմելու .

— « Հիւլէական ռումբը ապահովաբար պիտի դործածուի, եթէ նոր պատերազմ մը պայթի: Այն պետութիւնը որ ունի այդ ռումբը եւ աւելի տակաւ է, չատ մեծ փորձութեան մը պիտի ենթարկուի, զայն գործածելու համար իր թշնամիէն քանի մը ժամ առաջ: Եթէ հիւլէական ռումբ ունենալը կը նշանակէ խափանել պատերազմը, իրաւունք չունինք այժմէն յայտարարելու թէ երբեք պիտի չգործածենք զայն»:

Ուրիշ բարձրաստիճան մը բացատրեց թէ նախայարձակները քաջալերած պիտի ըլլան, եթէ կազմ եւ պատրաստ չգտնուին խաղաղասիրութենէ մղուած: Եւ քաղաքական, մարտական ճառ մը խօսեցաւ, փոխան քրիստոնէական քարոզի .

— « Եթէ դրացիդ կը սիրես, պէտք է ջանաս փրկել զայն նախայարձակ ուժերէն: Մենք խաղաղութիւն պիտի չվայելենք, բանի **100.000.000** բաղաքացիներ ահարկու բռնակալութեան մը մատնուած են արեւելեան Եւրոպայի մէջ»:

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ բարեպաշտ պատգամաւորուհի մը չհանդուրժելով այս ոգեմաչունչ յայտարարութեան, բացագանչեց .

— « Կ'առաջարկեմ բարձր հրամանատարութեան պաշտօն մը տալ յարգելի աւագերէցին, բրիտանական բանակին մէջ» :

Մամուլին մէջ հրատարակուած ամփոփում — ներդ բաւական չեն, ամբողջական դաղափար մը տալու համար այս կղերական համագումարին առաջադրութեանց մասին :

Ամէն պարագայի մէջ, ժամանակի նշան մըն ալ այս: Մանաւանդ երբ նկատի առնենք թէ եկեղեցին որքան վճռական դեր կը կատարէ բրիտանական պետութեան մէջ:

Այս համագումարին հետ զուգընթաց, կարգ մը թերթեր հարցարան մը բացած են,— կ'ուզեն ստուգել թէ հիմնաւո՞ր են նոր պատերազմի մը վախերը :

Իրազեկ մը պատերազմը հաւանական չի դտներ 1950էն առաջ: :

Ուրիշ մը կը կարծէ թէ արեւմտեան պետութիւնները կրնան խափանել զայն, արթուն, պարբերական դիրք մը բռնելով: Միշտ կազմ եւ պատրաստ ...

Տրուած պատասխաններէն աւելի, որոնք չատ ջուր կը վերցնեն, երեւոյթն է որ կը ճմլէ խաղաղասէրները սիրտը :

Ի վերջոյ մթնոլո՞րտ պատրաստել կ'ուզեն, անդադար խօսելով, դրելով «Երրորդ»ի մասին...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՆԱԽ ՆԻՒԹԵՐԸ ՓՐԿԵԼ

Անցեալ սեպտեմբերին կոչ մը հարատակեցինք որով Հալէպէն Օշական քահանայ իր հայրենիա – կիցներուն աջակցութիւնը կը խնդրէր, հրատարակելու համար Տարոնի պատմութիւնը :

Իր ուզածն էր՝ տրամադրել յուշեր ևւ լուսանկարներ: Հում նիւթեր , վկայութիւններ : Մասնաւորապէս վերջին հարիւր տարուան դէմքերու եւ դէպքերու մասին:

Թէհրանէն ընկեր մը, Ց. Սարօ, զանազան մեղքեր վերագրելով Օշական քահանայի (նախկին Աղդրամիկ Սայըեան), յայտարարութիւն մը ղրկած է, ուր կ'ըսէ .

— « Օշական քահանայի ուժերից միանգամայն վեր է Տարոնի պատմութիւն դրելը, հետեւաբար անօգուտ եւ անիմաստ կը լինի ընդ առաջ երթալ իր կոչին »:

Իր կարծիքով, «Միակ արժանաւոր եւ կարող անձնաւորութիւնը Տարոնցի պատմագէտ Հայր Սահակ Տէր Մովսէսեանն է» :

Ես չեմ գիտեր թէ ի՞նչ մեղքեր կը ծանրանան Օշական քահանայի վրայ: Թող Տարոնցիները իրենք դատեն:

Բայց իրմէ իսկ լսած եմ թէ՝ տասներկու հազար էջ ձեռագիր հաւաքած է, Տարոնի անցեալ եւ ներկայ դէպքերու մասին: Ամբողջ հանք մը հում նիւթերու :

Եթէ կէսն իսկ յապաւէնք, մնացեալ հինգ–վեց հազար էջերը անսպառ աղբիւր մը կը կազմեն ուսումնասիրութեան :

Ո՞վ կրնայ կատարել այդ դործը:

Հայր Սահակի արժանիքները չենք: Բայց, նամակագիրը գիտէ՞ իր հայրենակից պատմագէտին ներկայ վիճակը,— տարիքին եւ յոդնութեան պատճառած աւերները, սկսելով աչքերէն:

Տարոնի մասին թանկագին նիւթեր ձգած է Մուշի Գեղամն ալ :

Ոչ միայն Տարոնցիներու, այլեւ բոլորիս պարտականութիւնը պէտք է ըլլայ նախ այդ նիւթերը վերկել: Օգտագործել :

Տասը – տասնըհինգ տարի առաջ ալ յուղուեցաւ այս խնդիրը: Բայց, քայլ մը առնուած չէ, այդ օրէն ի վեր:

Եթէ Մշեցիներն ալ իրար չհասկնան ...

Վ.Ա.Հէ

ՉԻՆԱՍՏԱՆի կարմիր բանակը յառաջ կը խաղայ դէպի ազգայնական կառավարութեան մայրաքաղաքը, Նանքին: Չինուորական վարչութիւն հաստատուած է թէ Նանքինի եւ թէ Շանկայիմէջ: Օտարականներուն յանձնարարուեցաւ դուրս չելլել, որովհետեւ հազարաւոր անօթի Չինացիներ սպառնալից դիրք մը բռնած են փողոցներուն մէջ: Բոլշեւիկեան աղբիւրներու համաձայն, 20 կառավարական բանակներ (350.000 դինուոր) պաշարուելու վրայ են Սուչէուի բոլորտիքը: Մ. Նահանդները կը շարունակեն օդնել ազգայնական կառավարութեան, բայց զօրաւոր հոսանք մը հետդհետէ կ'ընդդիմանայ, դիտել տալով թէ Մոսկուայի նպատակն է չինական քաոսին մէջ խրել Մ. Նահանդները, ցրուելու համար անոր ուժերը: — Հազարաւոր թշուառներ աւարի կուտան խանութները, բոլոր քաղաքներուն մէջ: Ոստիկանութիւնը չաճախ կրակ կը բանայ, բայց անօգուտ : Անգլիացիները կը հեռանան օդանաւերով եւ նաւերով :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի մասին մշակուած բանաձեւը քուէարկուեցաւ 6ի դէմ 48 ձայնով (չորս ձեռնպահ), ՄԱԿի Քաղաքական Յանձնաժողովին կողմէ: Բանաձեւը կը պահանջէ Պուլկարիայէն, Ալպանիայէն եւ Եուկոսլաւիայէն դադրեցնել իրենց օդնութիւնը Յունաստանի եւ բանակցիլ, վիճելի խնդիրները կարգադրելու համար: Ժողովը մերժեց խորհրդային պատուիրակութեան բանաձեւը, որ արտաքին միջամտութեան վերագրելով Յունաստանի ներկայ կացութիւնը, կը պահանջէր լուծել պալքանեան յանձնախումբը: Օտար դիտորդները (անգլիացի) եւս քաշելու առաջարկը մերժուեցաւ 7ի դէմ 38 ձայնով :

1948ի ՋՕՐԱԴԱՄԻՆ Բ. մասը դէօշի տակ պիտի առնուի Նոյեմբեր 15ին: 1947ի զօրադատին Բ. շարքը պիտի արձակուի դեկտ. 20էն սկսեալ :

ԹՐԱՒՄԸՆ ՊԻՏԻ ՅԱՂԹԱՀԱՐԻ ՍԹԱԼԻՆԻ ՀԵՏ

ՀԱԿԱՍԱԿԱՆ ԶՐՈՑՑՆԵՐ

Աւելի մը ի վեր զրոյցներ կը շրջէին Թրումընի եւ Սթալինի տեսակցութեան մասին: Նախագահին ընտրութենէն ի վեր, նոր լուրեր կ'ընեն: Այս անգամ Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնն է որ կը հաղորդէ լուրը, հիմնուելով ամերիկեան աղբիւրներու վրայ: Խորհրդային բոլոր թերթերն ալ անմիջապէս արտատպեցին լուրը :

Թրումընի ներկայացուցիչներէն մէկը փութացած հերքել զրոյցը, բայց միեւնոյն ատեն չէ ըսած թէ Թրումըն միշտ պատրաստ է տեսակցելու, եթէ Սթալին ուզէ Ուաշինկթընն այցելել :

Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը իր տեղեկութիւնը քաղած է ամերիկեան կարեւոր թերթի մը աշխատակիցէն: Այս վերջինը դրած էր թէ հեռագիր մը ուղղած է Սթալինի, հարցնելով թէ տրամադի՞ր է տեսակցելու նախագահ Թրումընի հետ, յարմար առիթով մը, ապահովելու համար խաղաղութիւնը: Այս առիթը կը յիշէր թէ նախագահը իր ընտրութենէն առաջ եւ վերջը յայտարարած էր թէ իր գլխաւոր գործերէն մէկը պիտի ըլլայ ապահովել աշխարհի խաղաղութիւնը: Ցետոյ հրատարակելով իր ղրկած հեռագրին պատճէնը , կ'ըսէր.— Նախագահը կ'ուզէ գլուխ դնել խօսակցութիւն մը ռահնեայ աշխարհի վարիչներուն հետ: Այս կարգի խօսակցութիւն մը Սթալինի հետ՝ մաս կը կազմէ իր ծրագրին: Թրումըն այս մասին կը մտածէ երեք տարիէ իվեր: Տակաւին վճռական որոշում տրուած չէ, բայց նախագահը կրնայ, այսօրուընէ մինչեւ խորհրդարանին բացումը, Եւրոպա երթալ օդանաւով, անձնական խօսակցութեանց համար: Եւ կը յուսայ թէ Սթալին կրնայ դալ տեսնել զինքը, փոխանակ ինք Մոսկուա երթալու: Նախագահը այն քան փարած է իր խաղաղութեան ծրագրին որ կրնայ անձամբ ալ Մոսկուա երթալ :

Այս բոլորին մէջ ամէնէն ուշագրաւ պարագան այն է որ լուրը անմիջապէս հրատարակուեցաւ Մ. Միութեան բոլոր թերթերուն մէջ: Թէեւ խորհրդածութիւններ չեղան, բայց զրոյցին հրատարակութիւնն իսկ կ'ապացուցանէ թէ մեծ կարեւորութիւն կը տրուէր: Եւ իսկապէս ուշադրութիւն դրաւեց Մոսկուայի օտար դաղութին մէջ :

Իրազեկները կարելի կը դտնեն Թրումընի–Սթալինի տեսակցութիւնը, այլեւ խորհրդակցութիւն մը Անդլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու վարիչներուն միջեւ, ճամբան հարթելու համար: Միացեալ Ազգերու չրջանակներուն մէջ ալ որոշ լարտեսութիւն կը տիրէ: Անոնք որ մօտէն ծանօթ են ռուսական քաղաքականութեան, կը կարծեն թէ Սթալին պիտի չմերժէ, եթէ տեսակցութեան առաջարկը արեւմուտքէն բխի :

Վատիկանի պաշտօնաթերթը, Օսսէրվաթորէ Ռոմանօ» կ'ըսէ թէ նախագահական ընտրութեան արդիւնքը կրնայ հարթել ճամբան, երկու վարիչներուն տեսակցութեան համար :

Միացեալ Ազգերու գլխաւոր քարտուղարը եւ ընդհ. ժողովին նախագահը կը կարծեն թէ Պերլինի տագնապը եթէ լուծուի, ճամբան պիտի հարթուի ոչ միայն Թրումընի – Սթալինի տեսակցութեան, այլեւ Գերմանիոյ եւ Ճափոնի հաշտութեան դաշնագիրներուն համար :

Ուրիշ նշանակալից լուր մը,— Պ. Մարշըլ Ուշինկթընն պիտի երթայ մօտերս, նախագահին հետ խորհրդակցելու համար, Եւրոպայի կացութեան եւ ուրիշ խնդիրներու մասին :

Ուրիշ աղբիւրի մը համաձայն, Թրումընն պիտի ոսպասէ Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովին վիակման, որեւէ որոշում տալէ առաջ: Թերեւս ինք Եւրոպա դայ յառաջիկայ յունուարին (ժողովը կը վերջանայ Դեկտեմբերին) :

Անդլ. կառավարութիւնը ուշադրութեամբ կը հետեւի այս անցուդարձին: Եթէ տեսակցութիւնը որոշուի, Անդլիան ալ պիտի ուզէ մասնակցիլ, իր վարչապետին միջոցաւ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ դրեթէ դադրած են ածխահանքերուն մէջ, բայց Աչխատանքի Դաշնակցութիւնը նոր անակնկալներ կը պատրաստէ : Մասնաւորապէս խլրտումներ կը նկատուին նաւահանդիստներու եւ երկաթուղիներու բանուորներուն մէջ: Առաջինները որոշած են դործադուլ յայտարարել Նոյեմբեր 17ին: Գալով երկաթուղիներուն, թերթերը կը դրեն թէ բանուորներուն 62 %ը մեժած են դործադուլը: Ամէն պարագայի մէջ, կացութիւնը անորոշ է տակաւին. իսկ մասնաւորապէս ծանր՝ Մարսէյլի նաւահանգստին մէջ, որ անչարժութեան դատապարտուած է: Ձերբակալուեցան 29 նաւաստիներ որոնք չէին պատասխանած պարտաւորիչ աշխատանքի հրամանին :

ՊԱՂԵՍՏԻՆի մասին դաղտնի խորհրդակցութիւնները երէկ ալ շարունակուեցան Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ:

ՆԻՒԹԵՐ ԵՒ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հայ ժողովուրդը բոլոր միւս ժողովուրդնե-րից առաջինն էր որ 288 թ. ըստ Ն. Ադոնցի նորադոյն տուեալների — եւ ոչ թէ 301ին— քրիստոնէական վարդապետութիւնը հռչակեց, իբրեւ իր ընդհանրական, պետական կրօնը, Տրդատ Թագաւորի օրով: Դրանից յետոյ էր որ Հռոմի կայսր Կոստանդին Մեծը 313 թ., ուրեմն, 25 տարի վերջ, քրիստոնէութիւնը հռչակեց պետական — պաշտօնական կրօն, իսկ Ռուսները քրիստոնէութիւնը ընդունեցին 988ին, ասել է ուղիղ 700 տարի մեզնից աւելի ուշ: Դեռ չեմ խօսում այն մասին, թէ որքան ժամանակներ դրանից յետոյ թէ նրանք, թէ Գաղիացիք (Գալլիացիները) եւ ուրիշները դեռ չունակում էին գաղափարի պաշտել իրենց հին կուռք աստուածները ու կատարել հին ծիսակատարութիւնները թաւ ու մթին անտառների խորքերում, քարանձաւներում:

Հայ ժողովուրդը իր պատմութիւնից գիտէ որ իր նախնիքը այդ մեծ յեղաշրջումը կատարեցին խաղաղութեամբ ու գրեթէ առանց արիւն թափելու: Ոչ միայն այդ յեղաշրջման ընթացքին, 288ին եւ դրանից յետոյ, այլեւ նախընթաց մօտ 250 տարիների ընթացքում, երբ ամէն ուրեք այդ նոր կրօնն էին քարոզում ու տարածում առաքեալները եւ նրանց աշակերտները, իսկ յետագայում դրանց յաջորդները: Որքան յայտնի է տանջուած, մարտիրոսացած եւ սուրբերի դասը անցած հայ եւ օտար վկաների թիւը Հայաստանում, եթէ մեզ հասած թիւերը չափազանցրած չհամարինք — ոչ աւելի է քան մօտ 1000 հոգի, այնինչ հռոմէական կայսրութեան լայնատարած սահմաններում, սկսած Հռոմից, թէ մինչեւ այդ վարդապետութիւնը պաշտօնապէս ընդունելը եւ թէ, աւելի եւս, դայն պաշտօնապէս հռչակելուց ու ընդունելուց յետոյ դարեր շարունակ տասնեակ հազարաւոր, հազիւը հազարաւոր մարդիկ չարաչար տանջուեցան, մահացան, ողջակիզուեցան եւայլն եւ հարիւրներով, հազարներով նորանոր մարտիրոսներ, վկաներ սուրբերի դասը անցան:

Արդ, համեմատութեան դրէք մեր մօտաւորապէս հազար հոգի քրիստոնէութեան ճանապարհին անցած, ամբողջ տասնեւեւինն դարերի ընթացքում զոհուած մարտիրոս ու վկաները ներառի կենդանի մարդկանց մի հազարաւոր զոհերի հետ, Հռոմի կրկէսներում քրիստոնէական նոր կրօնին ու հաւատքին համար վայրի գազանների երախներին ու ճանկերին պատարագած հազարաւոր կենդանի մարդկանց հետ, Դիոկղետիանոս կայսեր չրջանին, քրիստոնէութիւնը պաշտօնական կրօն հռչակելու նախօրեակին, անվերջ տանջալից մահերով նահատակուած քրիստոնեաների հետ եւն.: Նոյնիսկ քրիստոնէութիւնը պաշտօնապէս ընդունելուց 1000—1500 տարիներ վերջ, Իտալիոյ եւ մանաւանդ Սպանիոյ մէջ — Հաւատաքննութեան հաստատած ողջակիզից ԺԳ. դարից մինչեւ ԺԹ. դարի սկիզբը անասելի տանջանքներով մահացան, հրկիզուեցան տասնեակ հազարաւոր «հերետիկոս» համարուած անմեղ մարդիկ իրենց հաւատքին համար ...

Ինչո՞վ պիտի բացատրել այդ անօրինակ երեւոյթը, — այն որ հայ ժողովուրդը այդքան հեշտութեամբ, խաղաղութեամբ եւ առաջինը կատարեց այդ մեծ յեղաշրջումը, ընդդրկեց քրիստոնէական նոր կրօնը, բաժնուելով իր դրեթէ հազարամեայ հին կրօնից, բազմադարեան հաւատալիքներից:

Փոխանակ այդ յեղաշրջման պատճառը բացատրելու այնպէս, ինչպէս որ է, մեր «դիտնական» հայրենակիցների մէջ, որքան դիտեմ, գոյութիւն ունի մի չատ թիւր ու աւելի քան նախնական մի ճիղ հիմնաւորելու մեր ազգային կեանքին մէջ տեղի ունեցած այդ չատ խոշոր պատմական եղելութիւնը:

Անոնց կարծիքով, իբրեւ թէ, այն ժամանակուան հայ պետական մարդիկ, դրդուած այն վախից, որ եթէ Հայերը չարունակէին մնալ իրենց հին դէնին մէջ, Պարսից ազդեցութիւնը ու մազդեզնից կրօնը պիտի մեզ կլանէին իբրեւ ազգ, ստիպուած եղան ընդունելու այդ նոր կրօնը, իբրեւ միակ փրկարար միջոցը այդ վտանգին դէմ:

Այս տարամիտ բացատրութիւնը աւելի քան անհիմն է եւ ոչ յուզէ: Չէ՞ որ պարսիկ Պարթեւները, իբրեւ մեզնից չատ աւելի զօրեղ, մեծ ու մեզ սերտ հարեւան ազգեր, դարերից ի վեր ազդում էին բազմապիսի մշակոյթի եւ այլ ուժերով ու ձեւերով մեզ, Հայերիս վրայ, մինչեւ մեր քրիստոնէութիւն ընդունելը, մօտ հազար տարի — ներ անդադար: Չէ՞ որ Պարթեւ - Արշակունիների մի ճիւղ էին մեր Արշակունի գահակալները դարերի րնթացքում: Չէ՞ որ հազարաւոր բառեր ենք ընդունել մենք մեր լեզուին մէջ այդ նոյն Պարսիկ Պարթեւներից եւ գործ ենք ածում մինչեւ օրս եւ արհեստի ենք հարապատ դարձրել մեզ:

Այստեղ եւս կ'ուզենայի մի աւելորդ անգամ ընդգծել, որ մեր «դիտնական» մարդոց այդ օրինակ հիմնաւորումը նոյնպէս հետեւանք է մեր մտաւախութեան ու սարկամտութեան եւ ոչ թէ լուրջ վերլուծման:

Եթէ չլինէին ուրիշ չատ աւելի զօրաւոր դրդռնէներ՝ հոգեբանական եւ այլ յատկութիւններ, հիմնական տարբերութիւններ մեր ու նրանց մէջ, եթէ հայ ժողովուրդը վաղուց — նոյնիսկ մինչեւ քրիստոնէական վարդապետութեան աշխարհ գալը — ընտելացած չլինէր «բարի արարէք առելեաց Չերոց» բարձր գաղափարին, անհրեւակայելի կը լինէր այդքան դիւրութեամբ, մի քանի մարդկանց — թէկուզ իր թագաւորի կամ իր հոգեւոր եւայլն պետերի — հրամանով ու օրինակով կատարել այդ յեղաշրջումը, — հրաժարիլ, միանգամայն եւ ընդմիշտ, արիւն ու մարմին զարձած հաւատալիքներից, պաշտամունքներից, սրբացած — աստուածացած կուռքերից եւայլն:

Չպիտի մոռանալ եւ այն չատ կարեւոր պարագան, որ հակառակ մեր «դիտնականների» իւրայատուկ մեկնութեան, հայ ժողովուրդը, սկսած իր թագաւորից ու հոգեւոր պետերից մինչեւ վերջին չինականը, չէր կարող չդիտակցիլ, որ այդ նոր կրօնը ընդունելու հետեւանքով իր թշնամի սասանեան Պարսիկները Արեւելքում եւ դեռ եւս կատաչաշ Յունահռոմայեցիք Արեւմուտքում պիտի զանազին իր աւելի եւս կատաղի թշնամիները: Ուստի, եթէ հակառակ այս բոլոր պարագաներին, հայ ժողովուրդը գլխովին չարեց քրիստոնէութեան ու այդպիսի հեշտութեամբ, դրա պատճառը չատ խոր է եւ ուժգնի դիտահատակ:

Հայ ժողովուրդի կեանքին մէջ կատարուած այս մեծ յեղաշրջումը ինքնին մի այլ բան է, որպէսզի նա ունենայ իր առաջնակարգ տեղը բոլոր քաղաքակրթուած ազգերի մէջ, իսկ յեղաշրջման անօրինակ ու բացառիկ խաղաղութեամբ կատարուելը, աւելի եւս բարձրացնում է հայ ժողովուրդի բարոյական նկարագիրը:

Ահա թէ ինչ է ասում այդ առիթով՝ դեմքա-ացի բարոն Մ. Կապրի 1913 թ. Վիէննայում լոյս տեսած «Հայ ժողովրդի պատմական ու քաղաքակրթական դիանակութիւնը» վերնագրով իր 70 էջնոց դրքին մէջ:

— « Միայն այս պարագան արդէն — Հայաստանի առաջին քրիստոնեայ պետութիւն դառնալը — ապահովում է իր ժողովրդին համաչխարհային քաղաքակրթութեան պատմութեան մէջ մի չատ պատուաւոր ու դեղեցիկ տեղ »:

... «Դժբախտաբար Հայերը չատ երկար չկարողացան խաղաղութեամբ վայելել իրենց նոր կրօնը , քանի որ Պարսիկները անվերջ ճնշում էին Հայաստանը, որպէսզի դրաւով նրանք, Հայերը, հարկադրուած լինեն կասեցնել Հռոմէական կայսրութեան չառաջխաղացումը դէպի Արեւելք»:

« Այսպէս Պարսիկները Շապուհ Բ.ի օրով Ձրորդ դարի կիսին ներխուժեցին Հայաստան ու զայն մասնեցին սոսկալի աւերման: Ամբողջ հայ ժողովուրդը, որ մերժեց ընդունել Զրադաչտական կրօնը, մասնուեցաւ պարսկական սրածութեանց »:

Այսպէս այս գերման դիտնականը եւս դալիս է մի աւելորդ անգամ հաստատել այն պարզ կարծիքը, թէ այդ մեծ յեղաշրջումը հայ ժողովուրդը ու իր մեծ առաջնորդները կատարել են ոչ թէ դրդմական հաշիւներէ դուռած, այլ միայն եւ միայն այդ նոր ու բարձր դաղափարը համապատասխան դանելով իրենց ըմբռնումներին:

Ա. ՎԱՋԵԱՆՑ

Իտալական նամականի

ԱԶՈԼՈ — Երկինքը պարապ էր, ինչպէս կ'ըլլայ ծովը փոթորիկէն անմիջապէս վերջ: Յետմիջօրէի առաջին ժամերուն հասեր էի Ազոլո, իմ տալեկան այցելութիւնս տալու համար անոր, պատկայ զայն չէի գտեր իր տեղը: Չկար Րօքքան, Ազատութեան աղբիւրն ու Սուլուլիկը: Ճուսախաբ, քայլերս ուղղեր էի դէպի Մուրատ Թաֆայէլ վարժարանին ամարանոցը, վերադտնելու համար դոյդ նոճիներն ու չադանակենին: Սակայն, ոչ մէկ հետք: Ընդմէջ երկրի եւ երկրի ճիշէ պարսպութիւն մը գտեր էի, անհատանելի լռութիւն մը, որուն խորքին կուլային անցեալի. բոլոր քաղցրութիւնները, պատանութիւնն ու սէրը:

Նատած բլրան բարձունքը, իրարահաղորդ հովիտներուն առջեւ, զմայլած էի գեղեցիկ բնութեան, որուն վերջին սահմանները կ'երկարին մինչեւ Վենետիկ եւ մինչեւ Խուկանեան բլուրները:

Ոսկեփոշի մշուշին մէջ կորսուած հեռաւորութիւնները լիճ կը յիշեցնէին Փրօվանսեան լուսալոյդ դաշտավայրերը, որուն խորքին այնքան չնորհալիօրէն կը գծագրուին բարձրահոհ նոճիներն ու զուարթարարոյ ձիթենիները, որոնց խումբերը ալ աւելի կը բազմանան երբ կը մօտենանք Միջերկրականի Վերոնեղեան բաց կապոյտին: Սակայն, չկար Ազոլո: Այն նօսրաթեւ եւ քաղցները, որոնք տարիներ չարունակ փափկասուն մեխակներու նման ծլեր էին իմ հոգիիս առուակներուն ափերուն երկայնքը՝ այլեւս իմ մէջս չէին, ու չէին կերպարանափոխեր իմ զգացումներս, երեւակայութիւնս եւ հոգիս: Պատանութիւնը հեռացած էր ինձմէ: Այլեւս իմ ճակտիս վրայ չէին իջներ մնուտքանման խոպոպիքները, որոնք այնքան-բութեամբ կը դդուէին իմ քունքերս, երբ, անցեալին, նստած չադանակենիին տակ, անյագօրէն կը զմայլէի երեկոյեան ստուերներուն խաղը բլրակեզեցաղ դիւղակին վրայ: Ազոլոն մեռած էր, ոչովհետեւ հեռացած էր ընդմիշտ պատանեկութիւնը: Այն աստղաբիծ առաւօտները, որոնք երկնային բոցաճաճանչ զահաւորակներու վրայ բազմած, Պասսանոյի եւ Կրափիայի հեռաւորութիւնները կը մօտենային Ազոլոյի բարձունքներուն՝ այլեւս գոյութիւն չունէին: Սակայն, կը զգայի որ իմ չուրջ կ'ապրէր դեռ անցեալի ոգին, յիշատակը: Նաղելաճեմ ոգիներ, որոնց անունները նման էին երկնի աստղերու անունին՝ դեռ կենդանի էին իմ մէջս: Իմ մէջ դեռ կ'ապրէր անցեալը, իր քընքոյշ ճակատը հակած երկչոտ նուռնուֆարներու վրայ:

Ներշնչեալ եւ խոհուն, սիրտս արեւածագիկի մը նման բացուած դէպի երկնային լոյսերը՝ թափառած էի իմ անձիս մէջ, հոն վերագտնելու համար անցեալը ներկային մէջ: Բայց, հոն գտած էի անվերադարձօրէն մեկնած երազներուն թախիծը միայն, լերկ եւ անթափանցելի երկնակամարի մը մինակութիւնը, որուն վրայ անարիւն լուսին մը իր ժպտուն լոյսը կը սփռէր առ յաւէտ անհետացած կեանքի մը անսփոփ լռութեան վրայ:

ԿՐՈԹԱ ԱԼԼՕԼԻԷՐՕ — Ժեռուտ լերան ստորոտներէ ի վեր կը ցայտէ փրփրադէզ ջուրը, երդելով բարձրաձայն, նեռուելով առաջ քինա-խդիր ջոկատի մը նման: Բնութիւնը մնացած է անփոփոխ: Ահաւասիկ մամռապատ ժայռը, որուն վրայ, աւելի քան քսան տարիներ առաջ, տեսեր էի երիտասարդ նկարիչը, որ վրձինի մեղմ հպումներով կտաւին վրայ կ'անչարժացնէր ջուրեն ոստոստուն պարն ու տերեւներուն քաղցր երերումը: Տեսեր էի ու զմայլած անոր երիտասարդութիւնը, խարտեաշ ծամերը, աչքերուն կապոյտ կախարդանքը սեւեռուն բնութեան հոգեթով կանացութեան վրայ: Ահաւասիկ դարաւոր ծառերը, որոնց բուները դեռ կը կրեն Մուրատ Թաֆայէլ վարժարանին աշակերտներուն անուան սկզբնատառերը: Ահաւասիկ անհպելի երկինքը, որ իր թարմ չունչը կը խառնէ բարձրաւանդակներուն վրայ մեկուսացած հողմառատ անտառներուն:

Հիւկոյեան եւ Քլոտէլեան խոհրդապաշտ չունէ մը կը դեղերի ամէն կողմ: Այս ջուրերուն առջեւ, թօթափած՝ խուխեալ հոդեվիճակս, կը վերագտնեմ իմ մանկութիւնս, այն սակաւաթոս մանկութիւնս որ կը սիրէր երազը, երգը, ամպի մը վազանոտ փախուստը երկնակամարին վրայ, որ ամէն բանէ աւելի կը սիրէր բնութեան հրաշքը, լուսապայծառ եւ ազատ, միշտ կէդանի ինչպէս աստուածութեան դաղափարը: Հիմա սաղարթները կը լուսայ հովը: Երկինքը արդէն կէտ-կիտուած աստղերով. հովիտներն ու տափաստանները կը լեցուին ներչնչուած լռութիւնով մը՝ որ կարծես ունի միտք, հոգի եւ մարմին:

ՍՈՒՐԲ ՋԵՆՈՆ — Գիւղը արդէն խորասուզուած է դիչերուան մէջ: Բայց, այս մթութեան մէջ կը բարախէ կեանք մը, ամէն դեղեցիկ բանեղուն կեանքը, որ իր անունը կ'առնէ բանաստեղծութենէն եւ իր ներքին կշռոյթը քնարական եռաչտութենէ մը՝ որ կը յիշեցնէ Ռաւէլն ու Տեբիւսին: Վաղը, երբ ծագի արեգակը, երբ աստղերուն մանեակները հատ հատ փրթելով դառնան ծպդիկներ մարդագետինները մէջ՝ եւ պիտի թափառիմ բնութեան մէջ, ողջունելու համար արահետները, աղբիւրներն ու ակերը, ի խնդիր տխուր կարօտի մը, ի խնդիր սիրոյ մը՝ որուն մարմարակերտ չիլիմը կը գտնուի իմ հոգիիմէջ:

Հ՞դիպակաց լեռները մեխակադոյն պիտի ըլլան, երկինքը դորովալից եւ ազատ, որուն խորութեան մէջ լոյսը առատ պիտի ըլլայ, պիտի ըլլայ անխոխարինելի եւ ներելային: Լուսաբացը պիտի սկսի հեռուներէն, ապա պիտի հասնի Ս. Ջենոն, ու հոս կանգ պիտի առնէ, որովհետեւ ես եկած եմ գտնելու համար նաեւ Ս. Ջենոնի առաւօտը: Ու, երբ թափառումներէս յոգնած, փափաքիմ հանդիսի կանաչին վրայ, ինձ դիւրին պիտի ըլլայ նչմարել չուրջս մեխակներն ու մանիչակները, որովհետեւ անկարելի է չգտնել գանոնք այս վայրերուն մէջ, ուրկէ անցեր է սիրելի Ալիչանը:

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

ՔԱՆԻ ՈՐ ԿՐ ՍԻՐԵՍ «ՅԱՌԱՋ»Ը, ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ՄԸ ԳՏԻՐ:

Գերութեան մէջ մեռած հայ զինուորներ

ՄՄԲ.— Գերմանիոյ անգլիական շրջանէն ցակոբ Լառնիցեան հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Շրջուքարտի «Բանբեր»ին (4 Նոյեմբեր).—

Մեզանից չատերը կրել են անցեալի այդ տառապանքները եւ ապրել են այն սեւ օրերը, երբ մարդիկ մարդկանց դիակներն էին յօշոտում եւ լափում սոված ութեան պատճառով եւ կամ խելագարւում էին՝ փշաթելերի արանքում տանջուելով, մինչ մահացած անհամար ռազմագերիներին սայլերով կրում եւ փռւում էին լեցնում, առանց մի րոպէ մտածելու, թէ այդ մահացածները ընտանիքներ ունեն, որոնք գուցէ մինչեւ այսօր էլ սպասում են իրենց հարազատների վերադարձին:

Դեռ չեմ մոռացել իմ բոլոր այն ընկերներին, որոնց յանձնեցի օտար հողի եւ սրտի մորմոքով յիշում եմ նրանց կրած տանջանքները: Գուցէ այս օր էլ իրենց եղբայրներից, ազգականներից եւ բարեկամներից ապրողներ կան Գերմանիոյ տարա-դիրների ճամբարներում եւ կամ այլուր, ուսոի պարտք եմ համարում այստեղ յիշել այդ զոհերի անունները.—

1) Խորէն Կարապետեան Ցուվհաննէսի, ուսա-նող, Արթիկի չրջան Ղազանչի գիւղից:

2) Ցակոբ Մկրտիչեան, Արթիկի չրջան, Հո-ռոմ գիւղից:

3) Լեւոն Աղաբեգեան, ուսանող, Արթիկի չր-ջան, Սիրվանջուղ գիւղից:

4) Միհրան Միհասեան, ուսուցիչ, Աբարանի չրջան, Զանգի գիւղից:

5) Ռաֆիկ Ցուվհաննէսեան, ուսուցիչ, Բա-դուից:

6) Ցակոբ Ցակոբեան, ուսանող, Ալլահվերդու չրջան, Աթան գիւղից:

7) Զալալ Զալալեան, Քեավառից:

8) Լեւոն Աբինեան, ուսուցիչ, Արթիկի չըր-ջան, Ղազանչի գիւղից:

9) Ցարութիւն Մարտիրոսեան, Հիւան, Ե-ւանից:

10) Արամ Գէորգեան, անասնաբոյժ, Քանա-քեռի չրջան, Ելոզոան գիւղից:

11) Թադէոսանիչ Արամայիս (ազգանունը եւ ծննդավայրը դժբախտաբար չեմ յիշում)

Այս վերջին երկուսին Գերմանացինները դնդա-կահարեցին. Նրանք երկուսով թաղուած են Գողչ գիւղում (Ուկրայինա):

ՓՐՕՖ. ՓԻՔԱՐԻ ՁԱԽՈՂԱՆՔԸ

Ինչպէս ծանօթ է, 17 տարի առաջ Փրօֆ. Փի-քառ օդապարիկով 10 մղոն բարձրացաւ օդին մէջ, քնելու համար ի մէջ այլոց աստեղային ճառա-պայթիւններուն յատկութիւնները:

Այս անգամ, ուզից իր չինած «Պաթիսքաֆ» (Խորասոյզ) կոչուած զանգակաձեւ գործիքով 4000 մեթր ծովուն խորը իջնել, քննելու համար հոն գտնուած բոյսերն ու կենդանիները: Իր գործիքը 40 թօն ծանրութիւն ունէր եւ կրնար դիմա-նալ 15 հազար թօն ջուրի ճնշումին: Արշաւին ծախ-քը ստանձնած էր Պելժիոյ գիտական հետախուզա-կան մարմինը, եւ պէտք ապահովագրական ընկե-րութիւններ ինքնաբերաբար յանձն առած էին ար-կածի կամ մահուան պարագային առանց փոխա-րինութեան վճարել ապահովագիրը Փրօֆ. Փիքա-ռի եւ իր օգնականին Փրօֆ. Մարքս Հօղէնի կամ իրենց ժառանգորդներուն:

Սաթիա – Քլառա ծովախորշին մէջ (կանուխ հրատարակուածին բացերը) տեղի ունեցաւ նախափոր-ձը, պարապ «Պաթիսքաֆ»ը իջեցնելով 1400 մեթր խորութեան մը մէջ, սակայն ջուրի ծխանքներուն եւ յորձանքներուն պատճառաւ փորձը չյաջողե-ցաւ եւ «Պաթիսքաֆ»ը վնասուած վիճակի մէջ դուրս ելաւ ջուրէն:

Փրօֆ. Փիքառ փորձին հետեւանքով այն հա-մոզումը դոյացուց թէ՝ իր գործիքը պահանջուած տոկունութիւնը չունի եւ պիտի չկրնայ դիմադրել 15 հազար թօն ջուրի ճնշումին, որով առ այժմ յե-տաձգեց իր յանդուգն փորձը: Հ. Տ. Ո.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ը չահեցաւ Promo-tion d'Honneurի իր 5րդ ախոյեանական մրցումը ան-պարտելի U. S. du Rouetի դէմ, 1ի դէմ 3 նշանա-կէտով:

Հ. Մ. Ը. Մ.ը իր 25 տարուան մրցումներու ընթացքին ունեցած էր 30 իմաստհանդիպումներ այս խումբին հետ, եւ միշտ պարտուած: Քանի մը ան-գամ հաւասար մնացած էր: Այս յաղթութեամբ մեր կրակոտ մարզիկները կը լուծեն իրենց տա-կէցներուն 25 տարուան վրէժը: Առաջին կիսախա-ղին երկու խումբերը հաւասար խաղարկութիւն մը ունեցան մէկ մէկ չանակէտ չահելով, բայց երկ-րորդ կիսախաղին մեր մարզիկները առաւելի պէտ կը մարտնչէին:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի նշանաւոր մարզիչին՝ Mr. Turcի ծրարները կը քակէին»:

Տիկին Վարպետեան ներողութեամբ եւ չնորհով արտասանեց Ռ. Որբերեանի «Վարդենի»ն, Օր. Թ. Գ.ուսի Իսահակեանէն քառեակ մը, իսկ Կար-պիս Գալանճեան վարուժանի «Հացին երգին» դե-ղեցիկ կտոր մը:

Տիկին Մոնդկայեանի, Տիկին Ա. Ցակոբեանի, Օր. Զէյթունեանի մեներգները եւ ողեւորիչ խմ-բերգներ մթնոլորտը այնքան ջերմացուցեր էին որ, Պ. Ս. Թէրզեան 5000 Ֆրանք եւ 12 բուրդ լան-ջապան (փուլօվըր) նուիրեց Ֆր. Կապոյտ Աչքի Փարիզի մասնաճիւղին:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՖՐ. Կ. ԱԱՉԻ ԹԻՑԱՍԵՂԱՆԸ

Ֆր. Կապոյտ Աչքի Փարիզի մասնաճիւղը թէ-յասեղան մը սարքած էր երկուշաբթի օր, Սալ Վօլթէրի մէջ, ի պատիւ իր ժրաջան անդամուհի-ներէն Տիկին Ասրինէ Գալանճեանի, անոր հարա-ւային Ամերիկա մեկնումին առթիւ: Մասնաճիւղին բոլոր անդամուհիները, Շրջ. վարչութիւնը եւ հրաւիրեալ մտաւորական ընկերներ եկած էին ողջերթ մախթելու Գալանճեան ընտանիքին:

Տիկին Շ. Մխաքեան հաւաքոյթը բանալով, նախ չեշտեց այս կարգի հանդիպումներու իմաս-տը, ոչ միայն Միութեան իրրեւ համակրանքի ցոյց մը, այլեւ անհրաժեշտութիւն մը այդ մեծ ընտանիքին անդամները իրարու քով բերելու, գանոնք իրարու կապելու համար աւելի սիրով եւ աւելի ամուր, գաղափարով թէ գործով: Ապ-դրատառնալով ընկեր. Գալանճեանի հանրային գոր-ծունէութեան, իրրեւ Կապոյտ Աչքի անդամուհի, յուզումով յիշեց այն ծանր օրերը, 1944ի Սեպ-տեմբերին, երբ Ազատագրութեան առաջին չրջանի անիշխանութենէն օգտուելով, կարգ մը ստահակ-ներ բանտարկել տուած էին թէ Միութեան ան-դամները եւ թէ յայտնի ազգային գէմքեր: Այդ օրերուն Ասրինէ Գալանճեան իր անվեհերու-թեամբ եւ անձնուէր նուիրումով նախանձախնամակա-ներ մը կատարեց բանտարկեալները խնամելու եւ գանոնք ապահովի աշխարհին հետ կապելու հա-մար:

Սեղանապետը, Պ. Հ. Բալուեան հետզհետէ խօսք տուաւ տիկիններ Է. Բիւզանդի, Ա. Աաչիկ-եանի, Մ. Կարապետեանի, Ս. Մալեանի, Հ. Խոնդկարեանի եւ Ա. Զիթունիի որոնք չեչտելով Տիկին Գալանճեանի եռանդուն գործունէութիւ-նը, ժամահութիւն յայտնեցին թէ ան իր գացած գաղութին մէջ ալ պիտի կատարէ ժողովրդանուէր աշխատանք մը մեր մեծ Միութեան չարքերուն մէջ:

Հաւաքոյթը ոգեւորուած էր երգերով, ար-տասանութիւններով, պարերով: Կատարեալ ըն-տանեկան մթնոլորտ մը, ուր յատուկ է Ֆր. Կա-պոյտ Աչքին, երբ մանաւանդ մօտիկ ընկերուհի-ներ եւ բարեկամներ սրտաբուխ եւ ինքնակոչ ի սպաս կը դնեն իրենց չնորհները:

Ընդ. Սեղանապետը մէջ ընդ մէջ խօսք տուաւ Տիկին Հրանդ Սամուէլի, Բենոյի, Պ. Ռ. Թա-դէոսեանի եւ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչ Ս. Տէր Թոմմասեանի: Բոլորն ալ ցաւ յայտնեցին այս արտասովոր արտագաղթին համար որ արդէն չորս հովերուն ցիրուցան մեր ժողովուրդը ան-դամ մը եւս կը գրաւէ հեռաւոր ափեր նետելով հայ բնտանիքներ Սուլթանէն, Ֆրանսայէն եւ քիչ մը ամէն տեղէ:

Ողջերթի ջերմ խօսքերով յոյս յայտնեցին օր մը իրար դառնել հայրենի հողին վրայ:

Մնաք բարովի առթիւ ընկերուհի Ասրինէ Գալանճեան դեղեցիկ եւ ընտրուած բառերով իր բաժանման ցաւը արտայայտելէ վերջ, խոստա-ցաւ չլքել այն մեծ Միութեան չարքերը ուր սոր-ված էր կատարել իր հանրային պարտականութիւ-նը հանդէպ հայ ժողովուրդին: Շնորհակալութիւն յայտնեց իրենց ցոյց տրուած այս համակրական արտայայտութեանց համար եւ վստահեցուց թէ երբեք պիտի չկարենայ մոռնալ իր դործի ընկե-րուհիները որոնց հետ աւելի քանի տարի մտե-րի աչխատած էր այնքան համերաչխութեամբ:

Պ. Լ. Գալանճեան եւս չնորհակալութիւն յայտ-նելով, աւելցուց. «Երբէ վստահ ըլլայի որ կրկին պիտի կարենայի գտնել բնակարան մը այստեղ,

ԹՈՐՈՍ ԼԵԻՒՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ե.

ԴԻՈՆԻՍ

Եւիմէ առանց ժամանակ անցնելու սա վեր-ջի խօսքերուն վրայ, մէկէն սրացաւ սենեակէ սեն-եակ, եւ գաղտնի դուռը բանալով տեսաւ որ Թորոս ոտքի վրայ իրեն կը սպասէ. առանց ամենեւին խօ-սելու ձեռքէն բռնեց, եւ չիտակ հոն տարաւ ուր Դիոնիս նստած կը մտածէր, եւ երբ երկուքն ալ իր առջեւ կանգնած տեսաւ, առանց կեցպարանքը փոխելու եւ առանց չարժում մը ընելու միայն իր սուր աչքերը Թորոսին վրայ ուղղելով.

— Եւիմէ բսած է քեզ իմ ով ըլլալս, ինք իմ զաւակս է, ուրեմն պէտք է ինձ միտքդ չուտով յայտնես:

Այս առանց յառաջաբանի լակոնական հարց-մունքին հետեւանքը, թէպէտ երկայն էր, բայց Թորոս մէկէն՝ մէկ նայուածքով դատեց դիմացի մարդը, հարցմունքին նշանակութիւնը՝ եւ մօտա-կայ վտանգ մը:

Ուսոի առանց դանդաղելու պատասխանեց

— Թէ որ օրիորդը այսչափ գեղեցիկ եւ սիրե-լի յատկութիւններ ալ չունենար, միայն ինձ ըրած բարերարութիւնները բաւական էին ինչ որ ունիմ իմ անձս իրեն նուիրելու:

— Բաւական է, ազնիւ երիտասարդ, ես ալ քեզմէ սա պատասխանին կը սպասէի: Հիմանատէք եւ մտիկ ըրէք, որ ըսած այնմ չարժինք:

Վտանգ մը կայ, եւ վտանգը քու ազգային – ներէդ մէկէն կը հասնի, որ երբեմն քու հօրդ բեր-դակալն է եղեր եւ չատ ալ վտանգաւոր մարդ, եւ հիմա Պոլիս կը գտնուի ծպտեալ ու ոստիկանու – թեան լրտեսները դինք ճանչեր են եւ իրեն հետքը նաեւ գտեր. սա դիշեր խորհուրդ կայ դինք ձեր-բակալելու, բայց այս դիպուածէն վերջ կայսեր չնորհքին վրայ վստահիլ անկարելի է եւ մեծ ան-խոհեմութիւն. ուրեմն դուն ի՞նչ կը մտածես, ի՞նչ պիտի ընես:

— Դեռ հիմա սա վայրկեանիս կ'իմանամ մօ-տալուտ վտանգը, թէ որ կարելի է փախիլ՝ հիմա փախինք կ'ըսեմ: Բայց դրն է ապահով ճամբան:

— Հիմա ապահով ճամբան սա տունը չի կե-նալն է, եւ ամիսի մը չափ ժամանակ ծածկուիլն ու ոստիկանութեան կարծեցնել թէ դուն փա-խած ես:

— Ես բանէ նոր ելած՝ սա ընդարձակ քա-դաքին ոչ լաւ տեղեակն եմ եւ ոչծանօթ մը ու-նիմ. ինչ որ ըսես կը կատարեմ:

— Լաւ, ուրեմն պատրաստուէ չուտով դու եւ ծառադ: Զգեստ եւ յունարէնի կատարեալ գի-տութիւնդ գրեթէ չեն մատներ, խոհեմութիւն քեզի չեմ յիշեցներ. ես գրեթէ կը ճանչեմ: Հիմա ուրեմն պէտք է ճամբայ ելնես:

Ելաւ ծերուկը եւ դրան մօտենալով.

— Լաղար կանչեց:

Մէկկէն երեւցաւ արդէն մեզ ծանօթ տնտեսը:

— Պատրա՞ստ է ամէն բան:

— Այո, Տէր:

— Ուրեմն, բսաւ Թորոսի, քու ծառադ ալ պէտք է պատրաստուի:

— Ան միչտ պատրաստ է, պատասխանեց Թո-րոս եւ չակուեցաւ դէպի դուռը: Իսկ Եւիմէ ա-ռանց մէկ բառ մը կորսնցնելու՝ մէյ մը ծերին եւ մէկ մը Թորոսին կը նայէր եւ առանց Թորոսի թե-ւը թողլու՝ եկաւ մինչեւ անոր սենեակը, եւ փոք-րիկ կապոց մը չինելով ստակի ու ճերմակեղէնի կը սպասէր՝ երբ Բարկէն իր տիրոջ հետ վեր ելաւ: Եւիմէ առանց բան մը խօսելու կապոցը Բարկէնի ձեռքը տուաւ. մնկից վազեց Լեւոնի կախուած սուրը առաւ, Թորոսի երկնցուց որ ան սիրուն ձեռքը իր չրթանց տանելով սուրը առաւ մէջքը կապեց:

Եւ առանք այնչափ արագ, բայց անխռով կա-տարուեցան, իրրեւ թէ չառանց որոշուած ըլլա-յին, եւ երեքը մէկէն ծերին քով պտուեցան:

— Լաւ, բսաւ ծերը, հիմա Լազար, Նայէ ծա-ռայ ապահին չի գտնուի դուրսը:

— Մարդ չկայ, Տէր. եւ բոլոր լոյսերը մա-րած են:

— Աստուած բարի յաջողութիւն տայ ձեզի, բսաւ ծերը եւ Թորոսի ձեռքը տուաւ որ նոյնպէս ձեռքով պատասխանեց:

ԾԵՐՆՑ

դասերուն արդիւնքը մեծապէս զգալի էր : Նոյնիսկ Rouet իր մարզիկները եւ վարիչները ապշած էին :

Այսպէս 25 մեթրէն քաչուած coup franc մը Հ· Մ· Ը· Մ·ի խմբապետ Ժանոյի կողմէ ապահովեց 2րդ նշանակէտը եւ Հ· Մ· Ը· Մ·ի ձախ ծայրը եւրիտասարդ Մասիս Աւետեանի զօրաւոր մէկ հարուածը որ ջարդուփշուր ըրաւ նշանառախտակին ցանցը, շահեցաւ 3րդ նշանակէտը: Rouetի խումբը փրծթեց ամէն բան, նոյնիսկ վիրաւորելով մեր մարզիկներէն 8 հոգի, բայց մեր պաշտպանողականը տեղի չտուաւ եւ մերոնք չահեցան յաղթութիւնը :

Այս փառաւոր յաղթութենէն վերջ Հ· Մ· Ը· Մ·ի նախագահները, Պ· Պ· Վ· Պապիկեան եւ Տալաքիւվէլեան ճաշի հրաւիրեցին առաջին խումբին մարզիկները: Սեղանը ոգեւորուեցաւ երգերով եւ արտասանութիւններով :

Նոյեմբեր 7ի կիրակին անմոռանալի պիտի մնայ Մարսէյլի Հ Մ· Ը· Մ·ի պատմութեան մէջ :

Վահան Շամլեան

Ռուրի շրջանը Գերմանիոյ կը վերադարձուի

ՖՐԱՆՍԱ ԲՈՂՈՔԵՑ ԱՆԳԼԵԻԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ ԱՁՍ ՈՐՈՇՈՒՄԻՆ ԴԷՄ

Այսօր, ուրբաթ, արեւմտեան վեց պետութիւնները ժողով պիտի գումարեն Լոնտոնի մէջ, քննելու համար Ռուրի շրջանին, Գերմանիոյ հանքածուխի, երկաթի եւ պողպատի ճարտարագործութեան խնդիրը, որ սերտ կապ ունի միջազգային կացութեան հետ :

Ժողովէն առաջ, անգլեւամերիկեան իշխանութիւնները ծրագիր մը պատրաստած են, որուն համաձայն Գերմանիոյ պիտի վերադարձուին այդ շրջանին հանքածուխի, երկաթի եւ պողպատի ճարտարագործութիւնները :

Գերմանները իրենք պիտի որոշեն թէ այս ճարտարագործութիւնները անհատակա՞ն սեփականութիւն պիտի ըլլան թէ պետական: Անգլեւսաքսոն դիւանագիտական իշխանութիւնները որոշած են թոյլ չտալ որեւէ ծայրայեղ կեդրոնացում : Նախկին սեփականատէրերէն ո՛ւնք որ կապ ունեցած են Նացիներու հետ, պիտի չվերնան վերստանալ իրենց իրաւունքները: Ցեղով, երբեմնի մեծ հաստատութիւնները (Թրըսթ եան·) մանր ընկերութեանց պիտի վերածուին : Արդէն իսկ հաշուեյարդարի ենթարկուած են կարգ մը հոչակաւոր, համաչխարհուլ հաստատութիւններ, — Քրուփ Օթթօ Վոլֆ, Հէրման Կէօրինկ, Թիսսէն եւ ուրիշ մետաղագործական հաստատութիւններ , ինչպէս եւ 14 առեւտրական ձեռնարկներ :

Անգլեւամերիկեան առժամեայ ծրագրին նը պատակն է լայնօրէն զարկ տալ արեւմտեան Գերմանիոյ գլխաւոր ճարտարագործութեանց , կարելի եղածին չափ արագ : Երկու իշխանութիւնները նաեւ համոզուած են թէ գերմանական բանուորները աւելի լաւ պիտի աշխատին, եթէ գիտնան որ Գերմանիոյ համար կ'աշխատին :

Ֆրանսական կառավարութիւնը անմիջապէս բողոքեց այս որոշումներուն դէմ, ծանուցագիրներ ուղղելով Փարիզի անգլիական եւ ամերիկեան դեսպաններուն : Արտաքին նախարարը հրահանգեց Լոնտոնի խորհրդաժողովին Ֆրանսական պատուիրակի որ յայտնէ թէ տրուած որոշումները: Բարձր պաշտօնատար մը յայտարարեց այս առթիւ, — « Առաջին քայլն է այս Գերմանիան նորէն ապառնալիք մը դարձնելու եւրոպայի համար : Մեր պատասխանն է վճռական«ոչ» մը :

Փարիզի մէջ կը դանդատին որ Անգլեւսաքսոնները խորհրդակցած են Գերմանիներուն հետ, առանց Ֆրանսացիներու կարծիքը առնելու : Եւ «հոգեբանօրէն ցաւալի» կը գտնեն տրուած որոշումները, մանաւանդ որ Լոնտոնի ժողովը դեռ նոր պիտի գումարուի : Մանաւանդ կարծիքով, անգլեւամերիկեան ծրագրին հետեւանքը պիտի ըլլայ գերման ճարտարագործութիւնը բարձրացնել ի վնաս Ֆրանսականին : «Մենք դաշն փորձառութեամբ գիտենք թէ ինչ կը պատահի, երբ գործելու որեւէ ազատութիւն կը տրուի Գերմանիոյ : Երեք անգամ տեսանք փորձը » :

Իրազեկներ կը կարծեն յէ մասնաւորապէս Մ· Նահանգները տեղի պիտի չտան, հակառակ Ֆը րանսայի բողոքներուն, որոնք պիտի կրկնուին Լոնտոնի խորհրդաժողովին մէջ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ՄՇՈՒՇԸ աւերներ կը գործէ Փարիզի մէջ, երկու օրէ ի վեր : Երկէ հազրդած էինք երկու եւ յկտաչափ կառախումբերու ընդհարումը Սէն Լազարի գծին վրայ, լա Կաուէն Պէզոնի կայարանին մէջ : Վիրաւորներուն թիւը կը հաշուեի 130 , որոնց 8—10ը չատ ծանր ըլլալով անմիջապէս հիւանդանոց փոխադրուեցան : Բոլոր օդանաւերուն մեկնումը յետաձգուեցաւ: Ուրիշներ նոր վերադարձան: Փողոցային արկածներ ալ պակաս չեն :

ՎԱՐԶԱՊԵՏԸ մերժեց ընդունիլ Փարիզի արհեստակցական Միութեանց ներկայացուցիչը , Պ·

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet: ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒԽ ԲԱԺԻՆ, ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ պարեր մինչեւ առաւօտ, Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆԻ : ՃՈՒԽ ՊԻՒՖԷ:

Մուտք 100 ֆրանք :

×

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 21ին :

Առաջին անգամ ըլլալով GRAND PALAISի մէջ :

×

ԼԱ ՍԻՈՒԱՑԻ մէջ , 14 Նոյեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15էն մինչեւ 19, Salle de la Mutualitéի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ· Ը· Դ· Ժամակ խումբի եւ Նոր Սերունդի :

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով :

ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 20ին :

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ.— Նոյեմբեր 13ին, չաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Salle des Fêtesի ընդարձակ սրահին մէջ :

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՓԻՐԼԻՃԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ :

Ներկայ պիտի ըլլան տեղական իշխանութեանց եւ ընկերվարական «Bureau Féderal»ի պատուիրակները :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

×

ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ, Նոյեմբեր 12ին, ուրբաթ ի – րիկուն:

Կը խօսի ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS
Ռ· ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ
10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54
Ճոխ մթերք դուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մանաւորաբար չրջուն վաճառորդներու համար :

ՆՈՐԸՆԾԱՑ ՔԱՀԱՆԱՅԻՆ ՊԱՏԱՐԱԳԸ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Սէն Լուի Ս· Գէորգ եկեղեցւոյ թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, 14 Նոյեմբեր յետ քառասնօրեայ ապաշխարութեան անդրանիկ հանդիսաւոր պատարագը պիտի մատուցանէ Նորընծայ Տէր Բարկէն, կնքահայրութեամբ Վալպուէլի հայրենասէր բնակիչ Ներսէն Պ· կարապետ Պուճաուեանի (Պիլէճիք – ցի) , սպասարկութեամբ Մարսէյլի քահանայ հայրերու: Պիտի երգէ սիրուած եպաժիչտ Պ· Հ· Համբարձումեանի Սէնթ Անի խումբը :

Համաճայն նորընծայի եւ թաղականութեանս փափաքին, այս անդրանիկ պատարագը պատշաճ հոգեհանդիստով նուիրուած է Սէն Լուի եւ չրջանի մեր հաւատացեալ ժողովուրդի բոլոր նահատակներու եւ ննջեցեալներու յիշատակին: Կը հրաւիրուին Մարսէյլի բոլոր թաղական խորհուրդները եւ հաւատացեալ ժողովուրդը :

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

Թաղական Խորհուրդ

ՀՀՆԱՓ (համայնավար), որ պիտի խնդրէր համքերէն քաչել ոստիկանները եւ զինուորները : Իր հետեւորդներէն խումբ մը ի զուր փորձեց խըզել ոստիկանական չղթան, վարչապետին բնակարանը մտնելու համար : Այս առթիւ քարեր նետուեցան ոստիկաններուն վրայ :

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՎԻՃԱԿԸ վերջնապէս պիտի ճըշդուի երկուշաբթի օր, նախարարական խորհուրդին մէջ: Շատ բան կախում ունի ժողովրդական–ներու եւ ընկերվարականներու դիրքէն: Վերջին կուսակցութենէն փոքրամասնութիւն մը կը պահանջէ որ ընկերվարական նախարարները հրաժարին կառավարութենէն:— Կը հերքուի այն զրոյցը թէ վարչապետը տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ զօր· տը Կոլի հետ :

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՎԻՆԵՈՆ.— Հ· Ը· Դ· «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին , Ս· Սաթուռնէն դիմաց Ջաքէոսի բնակարանը : Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն անպայման ներկայ ըլլալ :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— ՀԱՄԱԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԷ – ՋԷԱՆ ընդհ· ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9—12, 67 rue Longue des Capucins: Օրակարգ.— Ջեկուցում հաշուեքննիչ յանձնախումբի: Շրջան – բերականները Ամերիկայի կեդրոնէն եւ Ֆրանսայի կեդր· վարչութեան: Ընթացիկ հարցեր :

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՊՈՄՊՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ճառաջիկայ Նոյեմբեր 20ին , տասբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Պոմպոնի Նորակառոյց սրբարահին մէջ: Ընտիր գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Վարձուած է առաջնակարգ նուագախումբ մը եւրոպական պարերու համար :

ԹԼԻՑԱՍԵՂԱՆ.— Ֆր· Կապ· Խաչի Շավիլի մասնաճիւղի կողմէ, մասնակցութեամբ Հ· Ը·Դ· Նոր Սերունդի երգչախումբի ղեկավարութեամբ Արա Պարթեւեանի : Այս կիրակի ժամը 3ին մատուռի սրահը, 4 rue des Trois Champtiers: Մուտք 50 ֆրանք, թէյը եւ խմորեղէնն ալ հաշուելով :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ· Մ· Ը· Մ·ը այս կիրակի 14 Նոյեմբեր կը կատարէ իր 6րդ Promotion d'Honneurի ախոյենական խաղարկութիւնը, Մարսէյլէն 96 քիլոմեթր հեռու St. Remy de Provenceի մէջ: Երթեւեկութիւնը պիտի ըլլայ օթօպուսով : Ո՛նք որ կ'ուզեն ընկերանալ մեր քաջարի մարզիկներուն, բարեհաճին դիմել վարչութեան անդամներուն :

ՎԻԼՆ— Այս կիրակի Հ· Մ· Ը· Մ·ի պատանի խումբը ժամը 1.30ին սեփական մարզադաշտին վրայ, C. S. Viennեի դէմ, Ա· խումբը ժամը 3.30ին Charbonnièreի դէմ:

ԴՊՐՈՑԱՍԻՐԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Դպրոցասէրի Ռէնոյի վարժարանը, որ լիակէտ վերածուած է ներկայ տարիէն սկսած, բացուած է Հոկտեմբեր 15ին, եւ դասաւանդութիւնները կըսկսած են Նոյեմբեր 1ին: Այս մէկ քանի օրերու յապաղումը հետեւանքն է վարժարանին չէնքին հիմնական նորոգութեան վերջին մանրամասնութեանց որոնք այժմ աւարտած են բոլորովին :

Յարդ արձանագրուած են 40ի մօտ աշակերտուհիներ՝ Եգիպտոսէն, Պաղտատէն, Թէհրանէն, ինչպէս նաեւ Ֆրանսայի զանազան քաղաքներէն ու Փարիզէն: Կը յուսանք այս թիւը հասցնել այս տարի 50ի: Ճառաջիկային, վարժարանը պիտի կրնայ ընդունիլ մինչեւ 100 աշակերտուհիներ:

« ՇԻՐԱԿ » հռչակաւոր Օղիին մեծաշուքիին տէր Կռանտ Տիսթիլըռի տիւ փառ Հաստատութեան ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ՌՈՄԸ , որ բոլոր փափկաճաշակներու
—— Փոտոտ ըմպելին է:——

ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԿՕՇԻԿԻ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ԽԱՆՈՑԵԱՆԻ ՄՈՐԹԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Ձեր գնումները կատարելէ առաջ, խնայողութեան համար իսկ, հաճեցէք անդամ մը այցելել մեր վաճառատունը, առաջին յարկ՝ 8 rue Penitent Bleu, ՄԱՐՍԷՑԼ Հեռաձայն D. 06-40

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 13 Novembre 1948 Շաբաթ 13 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Թ. ՏԱՐԻ — 20e Année № 5693-Նոր շրջան թիւ 1104 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ — ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՀԱ ԱՅՍՊԷՍ ԿԸ ԳՈՐԾԵՆ

Տակաւին լուր չունինք թէ ի՛նչ գործնական միջոցներ ձեռք առած է Հայկական Փարիզը, իր եղբայրական պարտականութիւնը կատարելու համար Պաղեստինի ազգակիցներուն հանդէպ :

Կը կարծենք թէ մինչեւ հիմա հրատարակուած տեղեկութիւնները բաւականին են, միթքերնիս ու սիրտերը, այլ մանաւանդ ձեռքերը չարժելու :

Կան հազարաւորներ, ծուարած երուսաղէմի վանքին պատերուն տակ : Ուրիշ հարիւրաւորներ՝ ցիրուցան այս կամ այն քաղաքին մէջ :

Արդէն իսկ նոր համախմբումներ կազմուած են Անդրյորդանի, Լիբանանի, Սուրիոյ հիւրընկալ ափերուն վրայ : Նոր դաղթականներ՝ ամէն բան կորնչուցած բազմութեանց համար :

Այս համատարած թշուառութեան եւ անասունութեան մէջ, մարդիկ ունին հոգ մը եւս.

— Ի՞նչ պիտի ըլլան իրենց զաւակները, գրըկուած ընտանեկան բոյնէ, դպրոցէ, կրթութենէ :

Անշուշտ պատառ մը հաց ու պանիր կը գտնեն հայրիկն ու մայրիկը :

Մեծ մասով ներկայացուցիչները «անապատի սերունդ»ին, այդ հայրերն ու մայրերը, քոյրերն ու եղբայրները վարժուած են յետին պատառը վերապահելու իրենց հոգեհատորներուն : Ատոր համար բերան չեն ծռեր ոչ ոքի :

Բայց, ահաւասիկ հոգ մը որ դլուխ ծռել կու տայ : Աղաչել կուտայ՝ ճիտը ծուռ :

— Ճա՛ր մը, տղաքս փողոցը մնացած են : Ազդը չի՞ կրնար տեղաւորել իր դպրոցներուն մէջ :

Իրենց հարազատներն ալ ունեցեր էին այս մտահոգութիւնը, երբ կարաւանները դադար կ'առնէին կայանէ կայան, արեան ճապաղիքներու մէջ : Հրաչքով ողջ մնացած բեկորներ հայերէն որվեցուցած էին իրենց : կարգ մը դիտելիքներ ճարած էին, ցամաք հացին հետ :

Իսկ այսօ՞ր : Նեղելի՞ է անճրկիլ : Զգել որ տղաքը թափառին փողոցէ փողոց, մոռնալով իրենց սորվածն ալ :

Հիւրընկալ դաղութները իրենք պիտի չհան – դուրժէին այդպիսի անախորութեան մը :

Եւ ահաւասիկ ձեռնարկ մը որ կրնայ դառնալ ապտակ մը՝ աւելի բախտաւոր դաղութներու համար, սերունդի փրկութեան տեսակէտով :

Պատասխանելով տեղական մամուլի եւ մասնաւորապէս «Ազդարար»ի կոչին, պարտաճանաչ հայրենակիցներ սկսած են սան – սանուհիներ որդեդրել, այս կամ այն դպրոցը ղրկելու համար : Կան որ տառնճաճած են մէկէ աւելի սաներու հոգը :

Ո՞րո՞ւ սրտին չի խօսիր համերաշխութեան, եղբայրական իրերօգնութեան այս դործը, որ կապ ունի ամբողջ սերունդի մը փրկութեան հետ :

Մարդիկ չեն հանդուրժեր որ նոյնիսկ առժամապէս դպրոցէ զրկուին փախստական ընտանիքներու զաւակները :

Մինչդեռ այստեղ, այս ամենադէտ, ինքնահաւան դաղութին մէջ հազարներով կրնաք համրել ընտանիքներ, որոնք չեն բաւեհաճած քանի մը հայերէն բառ սորվեցնել իրենց հարազատներուն :

Դեռ աւելին, — աչքերը գոց կրնաք համրել ուրիշ հազարաւորներ, որոնք թոյլ տուած են որ անոնք իրենց դիտցածն ալ մոռնան : Ցաճախ քաջալերած են, առանց խղճահարութեան :

Իսկ պատանիներն ու երիտասարդները ի – րե՞նք : Ո՞ր աստիճան կրցած են հակազդել, փրկելու համար իրենց իսկ ապադան . . .

Միայն տեղական պայմաններով, միջավայրի տարբերութիւններով չարդարանար այս ըմբոստացուցիչ վրիպումը :

Միջին Արեւելքն ալ ունի բազմազան խոչընդոտներ : Ինչպէս եւ հրապոյրներ, փորձութեան փոսեր :

Բայց, ահա տեսէք թէ ի՛նչպէս կը գործեն, փրկելու համար հարեւան դաղութի մը ցիրուցան զաւակները :

Եւ այս՝ առանց իրենց աչքերը դէպի դուրս յառելու :

Որքան պրտաւուչ, նոյնքան հրահանդիչ է ինքնագործունէութեան այս աշխատանքը :

Դաս մը՝ անոնց համար որ ամէն բան բախտին ձգած, կամ հեռաւոր սուրբերու ապաւինած են :

Գոնէ ձեր զաւակները, եթէ ոչ սաներ :

Շ.

ԾԱՆՐ ԴԻՊՔԵՐ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 11Ի ԱՌԹԻՒ

Երկու հակասական տեսակէտներ ներքաղաքական

ԵՐԵՔ ԺԱՄ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՅՈՒՅՍԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ.— ՅՈՒՅՍԱՐԱՐՆԵՐԸ ՊԱՏՆԷՇՆԵՐ ԿԱԶՄԱԾ ԷԻՆ.— ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԴԸ – ՐԱԻԵՑ CE SOIRԸ ԵՒ L'HUMANITÉՆ:

Ապրիլեան դէպքեր պատահեցան հինդշաբթի օր, երբ Նոյեմբեր 11ի 30րդ տարեդարձը կը տօնուէր աւանդական հանդիսաւորութեամբ :

Առտուն խաղաղ անցաւ տօնակատարութեան պաշտօնական մասը, զօրահանդէսով եւ ուրիշ արարողութիւններով, Անծանօթ Զինուորի դամբարանին առջեւ : Խռովութիւնները ծագեցան կէս օրէն վերջ ժամը 2.30ին, երբ նախկին ռազմիկներու թափորը կը բարձրանար Շան զ'Էլիզէի պողոտայէն դէպի Ցաղթական Կամարը :

Ոստիկանութիւնը արտակարդ միջոցներ ձեռք առած էր բարեկարգութեան համար, ամուր շղթաներ կազմելով դլխաւոր անցքերուն վրայ : Ինչպէս կը դրեն թերթերը, մասնաւոր հրահանդներ տրուած էին ցուցարարներուն, որպէսզի համբերեն եւ չխմբուին որոշ կէտերու վրայ : Նախկին ռազմիկներու եւ Պատերազմի Զոհերու Ընկերակցութիւնները եւ ուրիշ խմբակցութիւններ, որոնք մերժած էին մասնակիցի պաշտօնական արարողութեանց, փորձեցին խզել ոստիկանութեան շղթաները : Այս կազմակերպութիւնները յանձնարարած էին իրենց անդամներուն ժամադրուիլ Քոնքորտի հրապարակին եւ Ժոռժ Սէնք կայարանին միջեւ, դէպի Էթուալ յառաջանալու համար : Ոստիկանութիւնը փորձեց կեցնել թափորը, համաձայն ներքին նախարարութեան հրահանդներուն : Ցուցարարները այս անդամ չկանգնին յառաջանալ կողմնակի փողոցներէն, ուր ոստիկաններ չկային. իսկ անոնք որ էթուալի մօտեցած էին պատնէշ մը կազմեցին Շան զ'Էլիզէի մէյնտեղէն, Սվընիւ Ժոռժ Սէնքէն վար :

Պատնէշը չինուած էր այն վայրէ ցանկապատներով որոնք դործածուած էին առտուն, բազմութիւնը հեռու պահելու համար պաշտօնական թափորէն : Երկաթի, քարի կտորներ, մրճաններէն հաւաքուած աթոռներ աւելի կը զօրացնէին պատնէշը :

Այդ միջոցին քանի մը հարիւր ոստիկաններ եւ ապահովութեան պահակներ համախմբուած էին պատնէշին առջեւ : Չէզոք գօտի մը կազմուած էր երկուքին միջեւ, բայց լրագրողները սկսած էր արդէն : Ցուցարարները բիլեր, սալայատակի քարեր եւ ուրիշ առարկաներ կը նետէին ոստիկաններուն վրայ : «Էնթէրնասիոնալ»ը եւ «Մարսէյէզ»ը կը թնդային : Միեւնոյն ատեն կը լսուէին թշնամական կանչեր,— «Մարդասպան Թիւլ Մոք» (ներքինի նախարարը) .— Ցրամայ երբեք պիտի չկռուի Մ. Մխութեան դէմ» եւն. :

Ականատես մը, որ 3000 կը հաշուէ կարմիր ցուցարարներուն թիւը, կը պատմէ թէ ընդհարումը սկսաւ երբ համայնավարները դուրս խուժեցին կողմնակի փողոցներէն եւ իրենց վարիչներէն մէկը աղաղակեց.

— « Հիմա կը ցուցնենք թէ մենք ալ կրնանք հանքադործներուն պէս վարուիլ » :

Այս ազդանշանէն վերջ փորձեցին խորտակել պատէ ցանկապատները : Ամէնէն ծանր ընդհարումները տեղի ունեցան Պասսիօ եւ Ուշինկթըն փողոցներուն մօտ : Համայնավարները չարունակ էեղափոխական երգեր կ'երդէին :

Պահ մը հաշտութիւն դոյացնելու փորձեր կատարեցին ոստիկանութեան վերատեսուչը եւ Նախկին Ռազմիկներու ընկերակցութեան անդամներէն մէկը : Իրրեւ արդիւնք, ցուցարարները դադրեցուցին իրենց յարձակումները եւ չատեր կրցան դէպի Ցաղթական Կամար յառաջանալ առանդին :

ՆՈՐ ԴԻՊՔԵՐ, 120 ՎԻՐԱՒՈՐ

Ժամը 5.30ին, երբ մութը կոխել սկսած էր, պատնէշը վար առին : Մոնթրէօյի համայնավար քաղաքապետը՝ Պ. Ռընու, Պատերազմի Նա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Պ. Է.)

ՑՐԱՆՑԱՑԻ ԲՈՒՏՆ ԲՈՂՈՔԸ ՌՈՒՀՐԻ ՀԱՐՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

«Անհերելի պիտի ըլլար թողուիլ որ վերադարձրդութիւն ջինադանք »

Ինչպէս դրած էինք երէկ, Գերմանիոյ անգլեւամերիկեան իշխանութիւնները որոշած են Գերմանիոյ վերադարձնել Ռուրի չրջանին ածխահանքերը, ինչպէս եւ երկաթի ու պողպատի ճարտարարուեստները :

Ցրանսական կառավարութիւնը խորապէս ազդուած է այս որոշումէն եւ կրկնեց իր բողոքը, Լոնտոնի խորհրդաժողովին քացման առթիւ : Իր ներկայացուցիչը, Պ. Ալֆան, բացատրեց թէ Ցրանսա ծանր մտահոգութեան մատնուած է եւ չի կրնար ընդունիլ այս միակողմանի կարդադրութիւնը :

Խորհրդաժողովը ուրբաթ օր չքննեց այս յայտարարութիւնը : Բայց ընդհանուր կարծիքն այն է թէ պիտի մերժուի Ցրանսայի բողոքը, որ նախապէս ալ յայտնուած էր (Հոկտ. 20ին) : Ցրանսա կը պահանջէ միջազգային հսկողութեան տակ առնել Ռուրը, իր ածխահանքերով եւ ճարտարագործութիւններով, այլապէս Գերմանիան կրնայ դաճեալ վտանգ մը դառնալ եւրոպայի խաղաղութեան համար :

Հանրապետութեան նախագահը, որ Քոնվինկիոյը դացած էր զինադադարի տարեդարձին առթիւ, ճառ մը խօսելով, հետեւեալ աղդարարութիւնն ուղղեց այս հարցին առթիւ.— «Անհերելի պիտի ըլլար ձգել որ վերահաստատուի Ռուրի զինարարը» : Տեղական թերթերը մասնաւոր կարեւորութեամբ կ'արձանագրեն նախագահին հետեւեալ խօսքերը .

— Որքան կը հեռանայ կատարուած զոհողութենէ եւ հաւաքական յաղթանակին յիշատակը, այնքան կը բազմապատկուին թիւրիմացութիւնները, կասկածները եւ վախերը , եւ այնքան կը մոռցուի թէ ի՛նչ անձնդութեան առաջ–նորդեցին նախորդ պատերազմէն վերջ գործուած սխալները : Այդ սխալներէն մէկը կրկնել պիտի ըլլար, երբ կը մտածեն Գերմանիան ոտքի հանել իր զոհերէն առաջ, զայն ազատել հատուցումներու

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Պ. Է.)

էը կուտ քին, բացատրեց թէ պատնէշը իր նպատակին ծառայած էր իրրեւ բողոքի ցոյց, եւ այլեւս աւելորդ էր պահել :— Եւ երիտասարդները սկսան քակել զայն :

Սակայն քիչ վերջը նոր խռովութիւններ ծագեցան պատնէշէն վեր, Շան զ'Էլիզէի եւ ուիւ Պալզաքի անկիւնը : Ոստիկաններով լեցուն կառք մը, որ պողպատէ մտած էր պատնէշը վար առնելու համար, յարձակում կրեց խումբ մը ցուցարարներէ : Ոստիկանները կրակ բացին, ուրիշներ ալ մասնակցեցան եւ ցուցարարները ցրուեցին :

Ինչպէս կը պատմեն տեղական թերթերը, ժամը 7.30 էր երբ ոստիկանները հեռացան Շան զ'Էլիզէի պողոտաներէն, մինչ մասնակի խլրտումները եւ վիճաբանութիւնները կը չարունակուէին փողոց փողոց :

Կառավարութեան ներկայացուցիչները կը մերժեն ուեւէ պատասխանատուութիւն այս դէպքերուն մէջ, յայտնելով թէ երբեք արդիլած չէին Ռազմիկներու ընկերակցութեան եւ ուեւէ քաղաքական կազմակերպութեան թափորը, բայց հարկադրուեցան միջամտել, երբ «կարդ մը կոմսակցութիւններ ուղիղին քաղաքական հանդամանք տալ այս արարողութեան » :

Երկու նախկին նախարարներ, Էմմանուէլ տ'Աթիէ եւ Իվ Ցառէ առորագրեցին զեկոյց մը ուր հրատարակուած էր «Ազատութեան Ռազմիկներու Միութեան» կողմէ, որով կը բողոքեն կառավարութեան դէմ եւ անկարդութենէ ամբողջ պատասխանատուութիւնը կը ձգեն նեդքին նախարարին վրայ : Երկու նախկին նախարարները ունկնդրութեան խնդրած են հանրապետութեան նախադահէն :

Կարդ մը թերթեր 120 կը հաշուեն վիրաւորուածներուն թիւը : Ձերբակալուեցան 20 հոգի, որոնց երկուքը համայնավար երեսփոխաններ են, Լիւլիւ (քաղաքապետ Ժընովիլիէի) եւ Փիէռ Վիյեօն : Այս վերջինը գլուխէն վիրաւորուած ըլլալով, հիւանդանոց փոխադրուեցաւ :

Վիրաւորներուն մէջ կը դտնուին չատ մը ոստիկաններ :

Հինդշաբթի իրիկուն ոստիկանութիւնը դրաւեց «Ce Soir»ի բացառիկ տպագրութիւնը որուն առաջին էջերուն վրայ տպուած էին խոշոր խորագիրներով,— «Ոստիկանութիւնը կրակ կը բանայ» : Երկէ առտու ալ դրաւեցին միւս համայնավար թերթը, « Իւմանիթէ» :

★ Նոյն օրը խումբ մը համայնավար ուսանողներ թափոր մը կազմելով Ցառթիէ Լաթէնի մէջ, փորձեցին Շան զ'Էլիզէ յառաջանալ, բայց ոստիկանութիւնը ցրուեց : Քիչ վերջը նորէն համախմբուեցան, եւ ոստիկանութիւնը դադրեցուց, այս անդամ ձերբակալելով 12 հոգի :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՀԱՅ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՆՄԲ.—Հայ Տարագիրներու Օգնող Ամերիկեան Կոմիտէն (ԱՆԶԱՄ) մամիաման յայտարարութեամբ մը կը պարզէ Միջին Եւրոպայի մէր անբախտ հայրենակիցներուն կացութիւնը : Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը.—

... Այսպէս ուրեմն, աւելի քան երեք տարի է որ մօտ մէկ միլիոն տարագիրներ, եւ անոնց հետ մեր 4000ը կ'ապրին ամերիկեան եւ բրիտանական զինուորական իշխանութեանց հայթայթած մի - ջոցներով : Մինչեւ 1947ի ամառը, ըսել է պատերազմէն երկու տարի վերջ, հայ տարագիրներ կը կազմէին ամէնէն դժբախտ հատուածը տարագիրներու այս ծովին մէջ : Մինչ այլ տարագիրներ առնուած էին այս ու այն պատահանպետութեանց պաշտպանութեան ներքեւ կամ կը վայե - լէին իրենց արտասահմանի ազգային ու կրօնական համայքներու աջակցութիւնը, հայ տարա - գիրները կը մնային բոլորովին անտէր ու անտիրական, ենթակայ այս ու այն օտար պաշտօնեաներու քմայքին :

Գերմանիոյ տարագիրները համեմատաբար աւելի բախտաւոր էին վայելելով ամերիկեան ու անգլիական զինուորական իշխանութեանց հովանաւորութիւնը : Ահաւոր էր վիճակը մասնաւորապէս Իտալիոյ մէր գաղթականներուն որոնք մին - չեւ 1948ի գարունը կ'ապրէին ոչ միայն անասելի թշուառութեան, այլեւ սոսկումի մէջ : Գիշերնե - րը, նոյն իսկ ամեհ ժամանակ, անոնք կը պահէին փողոցները, անօթի ու մերկ : կը վախնային հա - մախմբուելէ եւ ներկայանալէ պատկան իշխանութեանց, սոսկալով այն մտածումէն թէ կրնային բռնի կերպով յանձնուիլ դիրենք փնտռող որոշ պետութեան մը : Մեր Վինեափկի Հայրերը ըրած էին ինչ որ կարելի էր. տուած էին անոնց ապաստան եւ ուտելիք ժամանակի մը համար, բայց քաղաքական պատճառներով հարկադրուած էին ցրուել զանոնք :

1946ի աշնան էր որ Պ. Ճօրճ Մ. Մարտիկեան ամերիկեան զինուորական իշխանութեանց կողմէ որոշ առաքելութեամբ մը ղրկուեցաւ Եւրոպա, Ամերիկեան զինուորական կայանները այցելելու : Պ. Մարտիկեան հետաքրքրուեցաւ հայ տարագիրներու վիճակով եւ այցելեց անոնց «քմմփերը ու ականատես եղաւ անոնց թշուառ կացութեան, անտէր ու անտիրական վիճակին եւ ծանօթացաւ անոնց ակնկալութեանց ու սպասումներուն Ամերիկեան բախտաւոր հայ գաղութներէն : Այս պատկերին առջեւ՝ Պ. Մարտիկեան մտածումն ունեցաւ Ամերիկայի մէջ կազմակերպելու մարմին մը որ չափով մը դէթ գոհացում պիտի կրնար տալ այդ ակնկալութեանց : Վերադարձին կարգ մը ազդային դէմքերու եւ հաստատութեանց հետ խորհրդակցելէ յետոյ փաստաբան Պ. Սուրէն Սրոյեանի սերտ գործակցութեամբ հիմնեցին Հայ Տարագիրներու Օգնող Կոմիտէն, որու համար ստացան Ուաշինկթընի պատկան իշխանութեանց հաւանութիւնը : Եւ իր կազմութեան առաջին օրէն այս մարմինը, որ աւելի ծանօթ է ԱՆԶԱՄ անունով, կը դանուի պետական բաժանմունքին ենթակայ օտար նպաստամատոյցի եւ ներքին եկամտային (Ինթըրնըլ Րէվընիւ) պաշտօնատան հսկողութեան ներքեւ որոնց կանոնաւոր կերպով կը ղրկէ իր գործառնութեանց հաշիւները, հաստատուած վկայուած հաշուադէտներու կողմէ : Եւրոպայի մէջ ԱՆԶԱՆ ճանչցուած է Միջազգային Տարագիրներու Կազմակերպութեան (IRO) կողմէ իրեւ մին այն կամաւոր նպաստամատոյց կազմակերպութիւններէն, որոնք միայն կրնան աւղղակի դործ ունենալ անոր հետ եւ անկէ պահանջել ա - ջակցութիւն դանազան ցեղերու պատկանող տարագիրներու համար :

ԱՆԶԱՄ նպատակն էր անմիջական օգնութիւն հասցնել տարագիրներուն, կազդուրելով անոնց Ֆիզիքականը եւ ամրացնելով անոնց բարոյականը : Անոնք քայքայուած ու խորտակուած էին պատերազմի ու անոր յաջորդող ահաւոր տարիներու ընթացքին կրած զրկանքներուն ու խոշտանգումներուն պատճառով : Ապա պաշտպանել անոնց իրաւունքները զինուորական եւ պետութեանց մօտ, եւ վերջապէս պատրաստել զանոնք այն առիթին, երբ պիտի բացուէին Ամերիկաներու դռները բոլոր տարագիրներուն առջեւ :

... Ուրախ ենք յայտնել թէ Հայ Օգնութեան Միութիւնը կարեւոր դեմարով մը քայլ եր հանդիսացաւ մեր դործին, եւ չատ մը գաղութներու մէջ — Սան Ֆրանչիսքօ, Լոս Անճելըս, Ֆրէզնօ, Սէյնթ Լուիզ, Կլէվլընդ Սիթի, Շիքակօ, Տիթրոյթ, Պոսթըն, Ֆիլատելֆիա ինչպէս նաեւ Քանատայի արեւելեան քաղաքներ — կազմակերպուեցան մասնաճիւղեր :

Քաղաքական եղաւ նաեւ Ուաշինկթընի բարեկամական վերաբերումը, աւելի քան կ'ակնկալէինք : Նոյնը եղաւ Միջազգային Տարագիրներու Կազմակերպութիւնը, որու կեդրոնը կը գտնուի Ժընեւ, Զուիցերիա : Ուաշինկթընի եւ Ժընեւի մէջ ԱՆԶԱՆ ճանչցուած է իբրեւ միակ կազմակերպութիւնը որ կը ղբաղի Եւրոպայի հայ տարագիրներու խնդրով :

Իր գոյութեան տարի ու կիսու ընթացքին ԱՆԶԱՆ պատրաստուր կերպով կատարած է իր յանձնառութիւնը, հակառակ ամէն յայտնի ու անյայտ արգելքներու եւ կը յուսանք թէ հայ դաղութներու հայրենասէր, պարտաճանաչ եւ զոհաբեր հատուածի եւ անհատներու աջակցութեամբ ան պիտի կրնայ դլուխ հանել ամբողջ դործը յաջողութեամբ :

Նկատի առնելով տարագիրներու քայքայուած Ֆիզիքականին կազդուրման անմիջական անհրաժեշտութիւնը՝ առաջին առիթով անոնց ղրկեցինք մեծ քանակութեամբ ուտելիքներ եւ զգեստներ : Միայն Սան Ֆրանչիսքոյէն ղրկուած է աւելի քան 22 թօն հագուստ ու ուտելիք : Քանի մը թօն ուտելիք ղրկուած է Տիթրոյթէն : Ֆիլատելֆիայէն ղրկուած են 36 ծրար հագուստ, 64 սնտուկ ուտելիք, 600 փաունտ կաթի փոշի եւ 75 կէլըն ձկան իւղ : Այս բոլոր առաքումներուն մէջ կարեւոր բաժին մը կատարած են Հայ Օգնութեան Միութեան Մասնաճիւղերը : Նիւ Պրիթընի Հայ Եկեղեցւոյ Տիկնանց Միութիւնը նմանապէս ղրկած է զգեստներ եւ ուտելիք : Մեր ղրկած ուտելիքները կենսականի նիւթեր էին, որոնք անհրաժեշտ էին լրացնելու զինուորական իշխանութեանց տուած պաշարին պակասը : Ձիւդ է թէ զինուորական իշխանութեանց բաշխած անունդը բաւական է մարդ կենդանի պահելու, բայց բաւական չէ տկարները զօրացնելու եւ զանոնք զինելու հիւանդութեանց դէմ :

Սննդեղէններէ զատ ղրկած ենք մեծ քանակութեամբ բժշկական թանկագին նիւթեր, Եւրոպայի մէջ ներկայիս դժուարութեամբ ճարուող նիւթեր, ինչպէս վենիսիլին, սըլֆա, սթրեփթոմայսին եւայլն, որոնք անհրաժեշտ էին կարգ մը ծանր հիւանդութեանց դարմանումին համար : Միւնի - խէն կատարուած դիմումի մը մէկ ամսվոմ ղրկած ենք 300 փաունտ դանազան դեղեր :

ԱՆԶԱՄի ներկայացուցիչներու միջամտութեամբ կարելի եղած է արդիլել ձերբակալութիւնը չատ մը տարագիրներու, որոնք կը պահանջէին որոշ պետութեան մը կողմէ : Անհրաժեշտ կատուած պարագային՝ չատերու օգնութիւն հասցուցած ենք դրամով վստահելի մարմիններու միջոցով :

Կրցած ենք կապ հաստատել բազմաթիւ ընտանիքներու եւ ազգականներու միջեւ որոնք կորսնցուցած էին իրար վերջին պատերազմի առաջին օրերէն ի վեր :

Մեր ներկայացուցիչներու միջոցով դիւրացուցած եւ յաջողցուցած ենք հարիւրներով տարագիրներու գաղթը դէպի Հարաւային ու Հիւսիսային Ամերիկա :

Վերջին քանի մը ամիսները մեր ուշադրութեան դլխաւոր առարկան եղան Իտալիոյ հայ տարագիրները որոնք, ինչպէս ըսինք վերը, կր գտնուէին անտանելի թշուառութեան եւ սոսկումի մէջ : Նիւթական ու բարոյական ամէն աջակցութիւն որ կրնայինք՝ մատուցինք անոնց : Երկար աշխատանքէ յետոյ մեր ներկայացուցիչները կրցան համոզել զանոնք որ մտնեն Միջազգային Տարագիրներու քէմփերուն մէջ, ուր պիտի ստանան թէեւ ոչ բաւարար բայց դէթ կանոնաւոր անունդ եւպաշտպանութիւն, որոնցմէ բոլորովին զրկուած էին անոնք : Սկիզբէն իսկ մտածեցինք արմատական լուծում մը տալ Իտալիոյ հայ տարագիրներու խնդրին եւ աշխատեցանք որքան կարելի է չուտով եւ մեծ թուով տարագիրներ ղրկել ապահով երկիրներ : Ուրախ ենք ըսելու թէ արդէն անոնց մեծ մասը մեկնած եւ տեղաւորուած է Հարաւային Ամերիկեան երկիրներ : Այժմ այնտեղ կը մնան 150ի մօտ տարագիրներ, թէեւ Հոկտեմբեր 17ին Սալերնոյէն դրուած նամակէ մը կ'իմանանք թէ նոր տարագիրներ երեւան եկած են իրենց թաքստոցներէն, քաջալերուած մեր ցոյց տուած պաշտպանութենէն :

Իտալիոյ մէջ մեզի թանկագին աջակցութիւն ցոյց տուին, բացի մեր ներկայացուցիչները, Միլանի Հայերը, դլխաւորութեամբ բժիշկը Արզուманեանի :

Փրկելու համար մեր տարագիրները զանազան պաշտօնեաներու քմահաճոյքէն եւ արժանաւորապէս պաշտպանելու համար անոնց իրաւունքները պատկան իշխանութեանց մօտ, ու ճանչցնելու զանոնք իրրեւ ուրոյն համայնք մը Միջազգային Տարագիրներու Կազմակերպութեան մօտ, այս տարուան սկիզբը Գերմանիա ղրկեցինք Ամերիկեան բանակի զօրավարներէն Հայկ Շէքէրճեանը, որ սիրով ընդունեց մեր հրաւէրը եւ ուրախ ենք ըսելու թէ անոր ներկայութիւնը նախանձախնդիր մը խթանց մեր տարագիրներու բարոյական կորովի ամրացման մէջ : Շնորհիւ իր ծանօթութիւններուն եւ հեղինակութեան ու վայելած ընդհանուր համակրութեան՝ Զօրավար Շէքէրճեան չուտով կրցաւ յարդել տալ պատկան իշխանութեանց՝ մարդկային իրաւունքները մեր տարագիրներուն եւ անոնց համար ապահովել դիւրութիւններ ու միջոցներ, որոնցմէ անոնք զրկուած էին մինչեւ այն :

Գերմանիոյ հայ քէմփերուն մէջ Տիկին Շէքէրճեան, աղնիւ Ամերիկուհին, բացառ դասընթացքներ՝ անգլիերէնն սորվեցնելու մեր պատանիներուն եւ աղջիկներուն՝ պատրաստելու զանոնք ամերիկեան կեանքին, եթէ բախտաւոր պատեհութեամբ մը անոնք կարենան այս երկիրը դալ :

Նոյն քէմփերուն մէջ հաստատուեցան արհեստանոցներ ուր մարդիկ եւ կիներ կ'արտադրենէին մը ձեռագործներ որոնցմով անոնք կը հոգան իրենց պէտքերուն մէկ մասը :

Դեռ կարելի է երկարել ցանկը այն աշխատանքներուն, զորս ԱՆԶԱՆ կատարած է վերջին տարի ու կիսուն : Ըրած ենք ինչ որ հնարաւոր էր մեր տրամադրութեան ներքեւ դտնուած ուժերով եւ միջոցներով : Կ'ուզէինք աւելին ընել :

Եկած է ժամանակը երբ կը յուսանք թէ պիտի կրնանք վերջ տալ մեր այս մասնակի աշխատանքներուն եւ վերջացնել մեր սկսած գործը փոխադրել մեր տարագիր եղբայրներն ու քոյրերը, դէթ մեծադոյն մասով, այս երկիրը :

ՇԱՆՕԹ.— Յայտարարութիւնը յետոյ կը հրաւիրէ Ամերիկահայերը «էֆէտէվիք»ներ ճարել, համաձայն կառավարութեան հրահանգին : Տարագիրները, որոնք միջնեղ Նիւ Եորք պիտի փոխադրուին ամերիկեան նաւերով, առ հասարակ տէր են արհեստի մը կամ մասնագիտութեան մը : Հաւանական է որ 5 — 600 հոգի փոխադրուին Քանատա :

Թուրքիոյ նախագահին ճառը երկրին կացութեան մասին

ՆՄԲ.— Ազգ. ժողովի Գ. նստաշրջանին բացման առթիւ (1 Նոյ.).—

Դեռ վերջ չեն գտած Բ. համաշխարհային պատերազմին տառապանքները : Միջազգային պահովութիւնն ալ դեռ չէ հաստատուած : Աշխարհի իրադարձութիւնները կ'ամրապնդեն մեր որոշումը, այն է յարաճուն աշխոյժութեամբ պահպանել այն արթնամտութիւնը որ միշտ ցոյց կը տրուի մեր ազգ. պաշտպանութեան համար : Մեծ զոհողութիւններ եղան որպէս զի մեր ցամաքային, ծովային եւ օդային ուժերը պէտք եղած կերպով կարենան դիմագրաւել երկրին պաշտպանութեան պահանջները, որոնք միշտ աւելցած են 1939էն ի վեր : Ցառաջիկայ տարուան ելմտացոյցը պատրաստուած պահուն, հանրապետական կառավարութիւնը հետամտած է գոհացում տալ պահանջներուն մեր փառապանծ բանակին որ մեր անկախ գոյութեանը պաշտպանն է : Բարեկամ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու կառավարութեան զինամթերքի օժանդակութիւնները, զոյս երախտեօք կը դիմաւորենք, լայնօրէն կը սատարեն մեր զինեալ միութիւններուն արդիական դէնքերով օժտումին :

Ազգին ազատութիւնը պաշտպանելու, մեր անտեսական վերականգնումը ամբողջում չարունակելու, մեր արեւելեան նահանգներուն տիպարական պահանջները դիմագրաւելու անրհաժեշտութիւնները մղեցին ներկայ տարուան ելմտացոյցին մէջ ալ աւելի լայն յատկացում ընելու առողջապահական եկրագործական եւ ճամբու դործերուն, բաղդատմամբ նախորդ տարիներուն :

Ցաջող արդիւնքներ տուին ներկայ տարուան ելմտացոյցին մէջ հանրապետական կառավարութեան ներմուծած խնայողութիւնները : Նոր տարուան ելմտացոյցն ալ խնայողութեամբ պատրաստուած ըլլալով հանդերձ, կատարուած կրճատումները բաւական չեղան դիմագրաւելու երկրին պաշտպանութեան ու տնտեսական վերականգնումի պահանջները եւ հանրապետական կառավարութիւնը ստիպուեցաւ նոր աղբիւրներ փնտռել :

Ցաւով կը հաստատենք, որ, այս տարուան ընթացքին յուսացուած արդիւնքը չկրցան ապահովել բոլոր այն չանքերը, որոնք թափուեցան որպէսզի աշխարհ տիրանայ այն իրական հաստատութեան որուն կարօտով կը սպասէ : Մենք համոզուած ենք որ միացեալ ազգերու հաւաքականութեան մէջ հաչտարար ազգերուն վճռական դործակերպին չնորհիւ կարելի պիտի ըլլար ապահովել ընդհ. եւ տեւական հաչտութիւն մը : Թուրքիա հաւատարմութեամբ կը կատարէ ՄԱԿի մէջ իրեն վիճակած պարտականութիւնը եւ պիտի շարունակէ այս մարդին մէջ :

Կը հաւատանք որ Եւրոպայի վերականգնումի ծրագիրը մօտերս բարեբաստիկ արդիւնքներ պիտի տայ չնորհիւ եռանդուն աշխատութեանը անոր միացած բոլոր ազգերուն եւ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու օժանդակութեամբ :

Կը դործակցինք բոլոր հաչտարար ժողովր-

դաշինութեանց հետ գլխաւորութեամբ Մեծն Բրիտանիոյ եւ մեր մտերիմ բարեկամին Այսլի – կայի Միացեալ Նահանգներուն :

Ի վիճակի չենք յայտնելու նոր երեւոյթ մը Խ. Միութեան հետ մեր փոխյարաբերութեանց մէջ, որոնք ամկեղծօրէն կը բաղձանք որ բարւոք ըլլան :

Երջանիկ ենք այսօր յայտնելի Ֆրանսայէն խորհրդարանական պատուիրակութիւնը մեր մէջ եւ տեսնելով որպէս թանկագին մէկ դրւագականը Ֆրանսայի հետ մեր վաղեմի բարեկամութեան եւ բարւոք յարաբերութիւններուն :

Մեր հարեւաններուն Նունաստանի, Իրանի, Աֆղանիստանի եւ արաբական միութեան պետութեանց հետ մեր բարեկամ. յարաբերութիւնները կը զարգանան անկեղծութեան մթնոլորտի մը տակ : Մեր բոլոր հարեւաններուն հետ հաշտ ապրելու մասին մեր անկեղծ որոշումը, հակառակ այս որոշումը գործադրելու մասին մեր թափած բոլոր ջանքերուն, մեր բաղձացած արդիւնքը չի տար :

Մասնաւոր արժէք կուտանք Իտալիոյ հանրապետութեան հետ մեր բարեկամական յարաբերութեանց զարգացումին :

Սա պարագան ալ կ'ուզեմ ընդգծել թէ Թուրքիա, որ իր հնարաւորութեանց սահմաններուն մէջ Մերձաւոր Արեւելքի կայունացմանը աստիճանելով ամէն ջանք կ'ընէ աշխարհի խաղաղութեան հաստատման համար, ամէն հաւանականութիւն նկատի առնելով, անհրաժեշտ աչալրջութիւնը ցոյց կուտայ հողային ամբողջութիւնը պաշտպանելու եւ այլազան յարձակումներու դէմ իր ազգային կարգուսարքը հզօր պահելու մասին :

Մեր ներքին քաղաքականութեան մէջ մեծ յառաջդիմութիւններ արձանագրուեցան վերջին մէկ տարուան ընթացքին : Այն փորձարկութիւնները զոր անցուցինք 1945էն ի վեր, վճռաբար ապացուցին որ Թուրք ազգը ան'թերի եւ անյողդողդ պիտի կրնայ կանգուն պահել ժողովրդավար կարգուսարք մը : Ազատ վիճաբանութեան կեանքին տեւականացման անխոտորելի պայմանն է՝ իրարմէ տարբեր գաղափարներ անուցանող հայրենակիցներուն յանձնառութիւնը, որու չնորհիւ խնդիրները պիտի յուզեն առանց թշնամութեան հետամտելու : Իրրեւ քաղաքական կուսակցութիւն եւ անհատ, հիմնական նշանաբան պէտք է նկատել միշտ յարգել հանրապետական օրէնքները :

ժողովրդավարութեան եւ պետութեան դոյութեան գլխաւոր պայմանն է օրինազանցութիւնն չխորհիլ :

Թուրք ազգը մեծ յաջողութիւններով անցուց Հանրապետութեան 25 տարին եւ զօրացած եւ հեղինակութեամբ դուրս եկաւ երկու տիեզերական պատերազմներու ցնցումներէն : Ազգային Մեծ ժողովը ազգին յիշողութեան մէջ կ'ապրի որպէս կոթող մը որ կ'ապահովէ Հանրապետութեան պատիւը եւ յաջողութիւնը : 8րդ Ազգային Մեծ ժողովը ամէն ուշադրութիւնը կեդրոնացուցած է հայրենիքին ապահովութեան վրայ եւ կը ջանայ զարման գոնել անտեսական տագնապներուն , որոնք ինչպէս ամէն երկրի, մեր երկրին մէջ ալ կը տիրեն » :

Զայն մը Տարոնեն

Շաբաթ դիշեր լեցուն էր Chopin Pleyelի սրահը : Եկած էին լսելու Տիկին Արմենուհի Գեւոնեանի դաշտահական երգերը : Զայն մը որ ծանօթ է հայ գաղութին տարիներէ ի վեր, Տարոնի յատկանշական համովն ու հոտովը : Մտերիմ եւ հաճելի էր երեկոյթը, բոլոր անոնց համար մանաւանդ, որոնք կը սիրեն կրկին ու կրկին լսել իրենց երբեմնի դիւղերուն , լեռներուն, վանքերուն արձագանգը : Տիկին Գեւոնեան աշխատած էր պահել դանոնք հարազատ, հարազատ էր դարձեալ իր բեմական տարազը : Մուշի «արախճիովը» ձոխացած :

Պ. Զօպանեան բացատրեց ժողովրդական երգերու դերը ազգային մշակոյթի տեսակէտով , ապա ներկայացուց երդչուհին որ տարիներէ ի վեր չանգ չէր խնայած իր բնագաւառին ամէնէն ծաղկուն ձորերուն եւ լեռներուն չունչը բերել մեզ :

Աշխատակցի մը տպաւորութիւնը, այս առթիւ.—

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Տրամախառն ուրախութիւն մը եղաւ մեղի՝ Սկսի ափերուն վրայ հաստատուած նժդեհեանց համար, ունկնդրութիւնը տոհմիկ չերեր, զոր ոգեկոչեց Տարոնի Հայուհի մը՝ Տիկին Արմենուհին, բնագաւառի անկեղծ եւ ինքնաբուխ երանգներով :

Հայրենիքէն հազարաւոր մղոններով հեռու , երգին նուիրուած օտար սրահի մը մէջ, խռովիչ ոյն մը ունէր իսկապէս այդ ոգեկոչումը, մեր երեւակայութեան եւ ներաշխարհին մէջ ծաղկեցուցած զարմանահրաշ զգացումներով : Մորհուրդ խօսին մը, որուն առաջին գլուխը կը բացուի հեթանոսական օրերէն, հեռուհեռ կը ճառագայթէ քրիստոնէական կեդրոնատար հաւատալիքներով : Հոն՝ այդ տոհմիկ վերդերուն մէջ, իրար կը դտնեն Նաւասարդեան մարդիկը, Ս. Կարապետն ու հայրենասէրը պարմանին :

Հաւատք, յոյս եւ սէր... : Մեքենաբար արտայտուած այս երեք բառերը՝ մկրտութեան խորհուրդի պահուն, որքան ունայն եւ խորթ կը հընչեն արդիական ականջներուն, բայց անոնք այն – քան իրական, թանձրացեալ եւ չօշափելի ինՏարոնի աշխարհին մէջ:

Հեթանոս աստուածները ներչնչարանն էին հին մարդիկներուն, որոնց մկանր ի'ամրապնդուէր նաւասարդեան մականախաղերուն մէջ :

Մշոյ Սուլթանին բնատուր պարզեւներն են քաղցր ձայնը, իմաստութիւնը, քաջութիւնը : Մեր լարախաղացներուն հաւատքի աղբիւրը գարձեալ ինքը՝ Ս. Կարապետն է, որմէ կը ստանան ուժ, յանդգնութիւն եւ ճկունութիւն : Ես ճանչցած եմ երկու հատ, Մշեցի «փեհլիվան» Կարապետը եւ Վանեցի Պենկօն՝ Վարդան Աբրահամեան, որ իր ալեւոր օրերը այժմ քաշշ կուտայ Պրիւքսէլի պողոտաներուն վրայ ...

Ազատութեան աստուծոյն նուիրուած հայդուկները՝ դիւրազոյն յոյսի նոյն ապաւէնն ունին, պայքարի եւ յաղթութեան համար :

Իսկ թէրը՝ մարդկային հոգին վերացնող այդ բոցեղէն զգացումը, հայրենի աշխարհին մէջ կը փթթի ուժգին սարսուռներով :

Պանդուխտի դառն կեանքի մը ճանապարհին , ուր մեր ոտքերը տրամօրէն կը քսուին օտար մայթերուն , մենք մեզ պահ մը երեւակայեցինք հայրենի հողին վրայ : Վերապրեցանք այն ամէն զգացումները, որոնք հարազատ են մեր տոհմիկ միջավայրին : Տարոնցի ճշմարիտ հարս մըն էր, պերեւէթուած նախչուան հանդերձներով ու զարդերէններով, որ պարդ, ամկեղծ եւ սրտաբուխ չունչով մը մեզի կ'ոգեկոչէր բնաշխարհի դիւթական մթնոլորտը :

Հոգեխռով թովչութիւն մը ունէին «եարխմօ»ն, Վանեցի աղջկան գուլերքը, «Աւրօր Տաորակ»ը, « Ս. Կարապետի ձիաւորը», յիշելու համար մէկ քանին : Տիկին Արմենուհիի ձայնը քաղցր է, օծուն՝ Մշոյ բարբառին տարօրէն ջերմութեամբը, մանաւանդ ցած եւ արագ նօթերուն մէջ: Մէջ ընդ մէջ, ագռեղիի թառը եւ Բենոյի սրինդը ստեղծեցին խանդավառ միջավայր մը, որ մերթ կը յիշեցնէր մշեցի Կարապետի եւ «ծուռ» Վարդանի սարքած լարախաղի ցնծատօները :

Կատակ մըն է այս բոլորը, երկիւղածօրէն փոխանցուած հայրենապաշտ աղջկան մը իր մօրմէն, որ չարաբախտ զուգադիպութեամբ մը հայկական ողբերգութեան վարագոյրը բացած էր... : Եւ թանկագին կտակ մը, որ իրր Սրբութիւն Սրբոց պէտք է պահուի սերունդէ սերունդ, Հաւատքի, Յոյսի եւ Սիրոյ կեդրոնատար ներչնչումով , յաւերժացնելու համար մեր վառապանծ ցեղին դոյութիւնը :

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (22)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ե.

ԴԻՈՆԻՍ

Եւ երբ սենեակին դրան զուռ եկաւ, դարձեալ համրուեց Եւթիմէի ձեռքը, որ մինչեւ անոյշ վայրկեանին բառ մը բերնէն չէր հանած եւ մի – այն ան աւուն աչքերը արցունքով `

— Աստուած հետդ ըլլայ, ըսաւ :

Իսկ Թորոս մէյ մը երկինք նայեցաւ, մէյ մըն ալ անոր , եւ գլուխը դարձուց դէպի իր ճամբան ամենայն արագութեամբ, ծածկելու համար սր – տին յուզմունքը. Բարկէն անչշունչ կ'երթար իր չուքին պէս:

Պալատին մէկ պզտի դռնէն Լազար դիրենք դուրս հանեց եւ լուռ անձայն փողոցներու մէջէն արագ արագ կ'երթային այս երեք անձերը, երբ իրենց քովէն կ'անցնէին խաւարի եւ ամղամուխ – ներան արբանեակներ. մինչեւ որ իրենց սահմանեալ տեղը իշան քանի մը դիշերապահ խմբիկներ ալ եղան որ իրենց հարցմունք ընելու եթէ պատրաստուէին, Լազար անոնց գլխաւորին ականջէն բան մը դրուցելով ճամբայ կ'առնէր, մինչեւ հասան Թարապիայի ծովեզերեայ տան մը առջեւ. հոն Լազար բանալի մը ծոցէն հանելով դուռը բացաւ եւ իր ընկերները ներս մտցնելով դուռը կամացուկ մը գոցեց :

— Շնորհէ ձեռդ, Իշխանդ իմ, ըսաւ, որ աս մութին ձեզ առաջնորդեմ, եւ Թորոսի ձեռքէն առնելով տարաւ սենեակ մը բարկէնի համար դըժ – ուարութիւն չի կար, վասնզի մութին ալ կը տեսներ:

Դուք հոս նստէք, ըսաւ Լազար եւ անհետացաւ եղաւ : Իսկ մեր երկու Հայերն մնացին մթութեան եւ խաւարի մէջ, գոնէ Թորոս դիտէր թէ ինչ բանի համար էր այս դիշերային փախուստը. երբ Բարկէն որ կարծէր դուշակել՝ իմքնիրեն կ'ըսէր .

— Իշխանիկս այս դիշեր աչք գոցած չէ, եսլաւ քնացայ... արդեօք Կոստանդնի գալը իմա – ցո՞ծ են. երբ այդպէս է, իրաւ սա Հոռոմները սատանայ են. ես չկրցայ ճանչնալ, անոնք ի՞նչ – պէս ճանչցան... հիմա ո՞ւր կ'երթանք, անտարակոյս պիտի տեսնենք... Հոռոմ աղջիկը՝ իրաւ գեղեցիկ է. բայց ան սուր աչուի, մեծճակատ ծերը ո՞վ էր...էհ, Բարկէն ամէն բան կ'իմանանք ... Աստուած տար յաջողէինք, անդամ մը մեր Սեւ Լեռը դտնէինք ..» :

Այսպէս կը խորհրդածէր Բարկէն, երբ Լազար երեւցաւ.

— Երթանք, Տէր իշխան, ըսաւ:

Քանի մը քայլ առնելով դուռ մը բացաւ եւ ինքզինքին լուսնի լուսոյ մէջ եւ ծովեզերը դտան: Երեք զուգաթի նաւ մը կը սպասէր:

Հազիւ թէ տեղաւորուեցան , նաւը սկսաւ սուրալ պատռելով ծովը, թողլով աջ կողմը մայրաքաղաքին եւ ձախ կողմը Ղալաթիոյ ափունքը. քանի մը ձկնորսի նաւեր եւ քանի մը պահակ նաւեր միայն կային ծովուն վրայ, որոնց մէկ հատը միայն մօտենալով նաւուն եւ Լազար իր նշանի բառը տալով ազատօրէն իրենց ճամբան կը շարունակէին՝ նաւուն գլուխը դէպի Ասիոր ուղղելով միշտ :

Կ'անցնէին չարունակ եւ ետ կը ձգէին այսօրուան Պէշիկթաշը, Օրթագիւղը, Արնաւուտգիւղը, եւ կարգալ արուարձաններու չարունակութիւնը դէպի վեր, մինչեւ որ հասան Թարապիայի ծովեզերեայ տան մը առջեւ եւ հոն նաւակր կեցաւ :

Այն առեն Լազար ցամաք ելաւ եւ ձեռքով հըրամցնելով Թորոսն ալ, որ Բարկէնի հետ ցատկեց ու նաւէն դուրս ելաւ. նաւավարներուն քանի մը խօսք ընելով ճամբեց:

Հոն, ծովեզերքը դիրենք թողլով՝ պտոյտ մը րրաւ եւ մտաւ տանը քովի ճամբան. զարկաւ ցած երկաթապատ պատուհան մը եւ պառաւ կին մը ձայն տուաւ ներսէն, երբ իր անունը տուաւ.

— Աստուածածին, ըսաւ կինը, այս առեն ի՞նչ կ'ուզես , Լազար :

— Բաց, մայրիկս, ըսաւ ձայնը, հիմա խօսելու ժամանակ չէ, զովը սառեցուց մեզի :

Պառաւը նիզերը խախտեց եւ քովնեի դուռը բացուեցաւ :

Լազար ներս մտնելով նշանացի լուսիւն հրամայեց պառաւին. եւ կանթեղը ձեռքէն առնելով հիւրերը ներս մտցուց եւ դռնապանին բնակարանը թողլով, չիտակ դիրենք մաքուր սենեակ մը հանեց, ուր անկողին եւ ամէն ինչ պատրաստ կար իրենց պէտքերուն համար:

ԾԵՐՆՑ

պարտականութիւններէն եւ անոր յանձնել, առանց երաշխաւորութեան կամ հսկողութեան, տնտեսական եւ քաղաքական ուժ մը զոր կրնայ լրջենց դէմ ուղղել նորէն: Մենք կը յայտարարենք թէ ռ/րեւէ տնտեսական նկատում չի կրնար պատրուակ ծառայել քաղաքական, դիւանագիտական եւ բարոյական ճեղքաթափութեանց, որոնք պիտի հակասէին փորձառութեան, խոհեմութեան եւ արդարութեան: Եթէ անհրաժեշտ է որ Գերմանիա նպաստէ Եւրոպայի բարօրութեան, արժանապէս ապահովելով իր գոյութիւնը, այս անգամ անմեղելի սխալ մը պիտի ըլլար Հիթլէրի մեղսակիցը դուն կամ գերման հասարակութեան մը վերադարձնել Ռուրի զինարանը, տարբեր որոնք ընդունակ են զայն գործածելու աշխարհի խաղաղութեան դէմ: Միայն միջազգային սեփականութեան եւ հսկողութեան մը հաստատումը կրնայ երաշխաւորել Եւրոպայի ապահովութիւնը եւ պաշտպանել նոյնինքն գերման ժողովուրդը: Ցիմարութիւն պիտի ըլլար հաւատալ թէ Գերմանիա կրնայ օր մը երախտապարտ ըլլալ անոնց որոնք դիւրացուցած էին իր փոխվրէժը: Այդ պիտի նշանակէր մոռնալ այն դաշնագիրները զորս կնքած եւ յետոյ պատռած է »:

Նախագահը վերջացնելով, միութեան կոչ մը ուղղեց բոլոր Ֆրանսացիներուն:

★ Պ. Էռիօ, Ազգ. ժողովին նախագահը, Լիոնի մէջ նախագահելով զինադադարի տօնակատարութեան, նոյնպէս չօշափեց այս խնդիրը: Բացատրեց թէ նորէն Գերմանիոյ կը վերադարձուին «ուժեր, նիւթական աղբիւրներ, պատերազմի ամէնէն ահեղ զինարանը, փոխանակ միջազգայնացնելու, ինչպէս խոստացած էին»: Զվերսկսինք այն սխալները որ 1918ի պարտեալը նորէն դարձուցին սարսափելի սպառնալիք մը աշխարհի համար »:

Մեկ միտիոն Հինացիներ ճակատ ճակտի

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ԴԷՊԻ ՄԱՑՐԱՔԱՂԱՔ

Զարհուրելի կացութեան մը մատնուած է Զինաստանը, իբրեւ հետեւանք ներքին պատերազմի մը որ հետզհետէ կը սաստկանայ: Այս ճակատագիրը մարդէն կախում ունի ամբողջ հիւսիսային Զինաստանի ճակատագիրը: Կարմիր բանակը յառաջ կը խաղայ դէպի Սուղէռ, հիւսիսէն, արեւելքէն եւ արեւմուտքէն, 500.000 զինուորներով, քանակցելու համար կառավարութեան 350 հազար զինուորները: Զանկ Քայ Շէք չարժման մէջ դրած է իր բոլոր ուժերը, զօրքն ու օդաուարմիղը, բայց արդէն 100.000 հոգի կորնցուցած ըլլալով, հետզհետէ կը նահանջէ: Ուրիշ համարեայ ստուարաթիւ ուժեր կը համախմբուին ճակատին վրայ, Մեծ Պարիսպին առջեւ, ուղղակի սպառնալով մայրաքաղաքին (Նանքին):

Պատերազմի սարսափներուն հետ, ներքին խռովութիւնները ալ կը սաստկանան, իբրեւ հետեւանք անօթութեան: Պաշարման վիճակ հռչտարարուած է ամբողջ երկրին մէջ: Հաղարաւոր Զինացիներ սովամահութեան դատապարտուած են: Եւրոպացիները կը փախչին խուճապահար:

Վերջին լուրերու համաձայն, Զանկ Քայ Շէկ յուսահատած է պատերազմի ելքէն, հակառակ Մ. Նահանգներուն յարաճուն օգնութեան: Շատ մը Զինացիներ կ'առաջարկեն բանակցիլ կարմիրներուն հետ, խառն կառավարութիւն մը կազմելու համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

ԹՐՈՒՄԸՆ - ՍԹԱԼԻՆ տեսակցութեան մասին չրջած զրոյցներուն առթիւ, Անգլիոյ վարչապետը յայտարարեց երեսի. ժողովին մէջ թէ «ցանկալի կը դառնայ որ միջազգային խնդիրները կարգադրուին Միացեալ Ազգերուն միջոցաւ, եթէ չենք կրնար լուծուիլ սովորական ճամբաներով»: Իրրեւ պատասխան կարգ մը հարցումներու, վարչապետը կրկնեց թէ «ինք օգուտ մը չի տեսներ մասնաւոր տեսակցութեանց մէջ»:— Ուշինկթընէն կը հերքեն թէ Պ. Թրումըն Մոսկուա պիտի այցելէ:

ՁՈՒՆԱՍՏԱՆի վարչապետը հրաժարեցաւ: Կառավարութիւնը չուզեր որ Միացեալ Ազգերը միջամտեն, հաշտութիւնը դոյացնելու համար ապստամբներուն հետ:

ՄՇՈՒՇԸ կը չարունակուի ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, խանգարելով օդանաւերու, կառախումբերու եւ չոգենաւերու երթեւեկը: Շատ մը արկածներ պատահեցան Փարիզի մէջ, ուր թանձր մշուշ մը կը տիրէ երեք օրէ ի վեր, միմչեւ կէս օր:

ՄԱԿի Տնտեսական Ցանձնաժողովին մէջ, խորհրդային պատուիրակը, Պ. Համազասպ Ցարութիւնեան ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ Գերմանիոյ ռազմական կարողութեան վերականգնումը հետեւանք է ոչ միայն Մարշըլի ծրագրին, այլեւ Մ. Նահանգներուն կողմէ Ֆրանսայէն կորզուած դիմումներու:

ՏԱԱԸ ՄԻԼԻՈՆ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ գործադուլ

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին, շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

ԴԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒ ԲԱԺԻՆ, ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ պարեր մինչեւ առաւօտ, Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի: Ճոխ պիւֆէ:

Մուտք 100 ֆրանք:

×

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 21ին:

Առաջին անգամ ըլլալով GRAND PALAISի մէջ:

×

ԼԱ ՍԻՈՒԹԱՑԻ մէջ, 14 Նոյեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15էն մինչեւ 19, Salle de la Mutualité մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Ժապաժակ խումբի եւ Նոր Սերունդի:

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 20ին:

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ.— Նոյեմբեր 13ին, շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Salle des Fêtesի ընդարձակ սրահին մէջ:

Կը նախագահէ՝ ընկեր ԳԷՈՐԳ ՔԻՐԼՃԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ եւ ՄԻՍԱԿ ՄԻՐԶԷ:

Ասոք կ'առնեն նաեւ Camarades Cartier (Drôme)ի երեսփոխանը եւ Տիկին Odette ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ:

Ներկայ պիտի ըլլան տեղական իշխանութեանց եւ ընկերվարական «Bureau Féderal»ի պատուիրակները:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ԱՂՔԱՏԱՆՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին ժողով ե.ի սրահներուն մէջ: Խճողումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Զիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Peris (2). Tél. Cen. 48 - 51:

Հատեղ կերակո՞ւր

ՄԻՄԻԱՑՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

ԼԻԼԱՆ.— *AUX LILAS*

Կրնայ հրամցնել ձեզ մաքուր եւ միեւնոյն ատեն մատչելի:

Այս օրուընէ փորձեցէք 24 St. Lazare, Paris (9): Métro Trinité կամ Notre Dame de Lorette:

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայթթայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆի

68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33–22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՎԻՆԵՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, Ս. Սաթուռնէն ընկեր Զաքէոսի ընակարանը: Կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն անպայման ներկայ ըլլալ:

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 3.30ին, Société Savantes: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԿԱՊՈՑԵ ԹԱՋԻ ՊՐՄՊՆԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ցառաջիկայ Նոյեմբեր 20ին, տարեթաթ երեկոյ ժամը 9ին, Պոմոնի նորակառոյց սրահին մէջ: Ընտիր դեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Վարձուած է առաջնակարգ նուագախումբ մը եւրոպական պարերու համար:

ԹԷՑԱՍԵՂԱՆ.— Ֆր. Կապ. Խաչի Շավիլի մասնաճիւղի կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբի ղեկավարութեամբ Աբա Պարթեւեանի: Այս կիրակի ժամը 3ին մատուռի սրահը, 4 rue des Trois Champtiers: Մուտք 50 ֆրանք, թէյը եւ խմորեղէնն ալ հաշուելով:

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ը այս կիրակի 14 Նոյեմբեր կը կատարէ իր 6րդ Promotion d'Honneurի ախոյեանական խաղարկութիւնը, Մարսէյլէն 96 քիլոմեթր հեռու St. Remy de Provenceի մէջ: Երթեւեկութիւնը պիտի ըլլայ օթօպուսով: Ակնոք որ կ'ուզեն ընկերանալ մեր քաջարի մարզիկներուն, բարեհաճին դիմել վարչութեան անդամներուն:

ՎԻԼՆ— Այս կիրակի Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատանի խումբը ժամը 1.30ին սեփական մարզադաշտին վրայ, C. S. Viennեի դէմ, Ա. խումբը ժամը 3.30ին Charbonnièreի դէմ:

«ՀԱՑ ԵՐԳԻ ՕՐ»

19 Դեկտ. կիրակի, Salle Gaveauի մէջ:

Համերգ ազգային երաժշտութեան, Փարիզի հայկական երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի:

Bonneterie-Lingerie

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ունինք առաջնակարգ մեհաքսէ վերջին նորութեան համաձայն կերպասներ:

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆի ՀԱՄԱՐ

կը պատրաստենք օժիտներ ամբողջութեամբ, ձեռական աշխատանքով:

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻՆՔ

Ապսպրանքներ ամէն տեսակ ճերմակեղէնի պատրաստութեան համար:

ԴԻՄԵՑՔ ԱՆՎԱՐԱՆ

Maison MAGUESYAN

67 RUE VAUBAN, LYON

Maison SOUKIAS

Նոր բացուած է անուշահոտութեանց ու առողջապահական լուղէղէններու ճոխ մթերք մը: Կը տրամադրէ իր բոլոր յաճախորդներուն:

ԱՑՑԵԼԵՑՔ

առաջին առթիւ: 19 rue Clauzel, Փարիզ (9)

Մէթրօ Նօթրը Տամ ու Լօրէթ, Սէն Ժորժ կամ Փիկալ

ԹՈՐԳՈՄ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆի

FOURNITURES POUR TAILLEURS

2 Rue des Filles St. Thomas

ou 1 rue du 4 Septembre Paris (2), métro Bourse

Վաճառատունը բաց է ամէն օր, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերէն:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՑ ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒՆ՝ կը ներկայացնէք ֆրանսական եւ անգլիական խիստ ճաշակաւոր կերպասներու հին տուն մը:

Սուրիոյ եւ Լիբանանի առեւտրականներուն.— Ստանձնած ենք ֆրանսական չատ կարեւոր «ֆապրիք»ի մը, Toile, crin եւ crin guipéի Սուրիոյ եւ Լիբանանի ընդհանուր ներկայացուցչութիւնը:

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԵԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. : GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 14 Novembre 1948 Կիրակի 14 ՆՈԵՄԲՐԻ

Թ. ՁԱՐԻ — 20e Année N° 5694—Նոր շրջան թիւ 1105 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՆՔ ԱԼ ՎԵՐԻ ԱՐՏԷՆ ԵՆՔ

Մանաւանդ այս վերջին պատերազմէն ի վեր, դաս մը դպիրներ անձնատուր եղած են նորօրի – նակ մարզանքի մը,— նսեմացնել, ստորադաս վի– ճակի մը մէջ դնել Հայկական Արտասահմանը :

Անշուշտ հայրենիքը ամէն բանէ վեր է, ոեւէ ժողովուրդի համար : Պարիսխ, ապաւէն եւ ազ – բիւր յաւիտենական : Մայր կոճղը, արմատը, որմէ աւիշ կը քամեն բոլոր ոստերը :

Ճառեր խօսիլ այս մասին, կամ քարոզ կար – դալ տանիքներէն՝ կը նշանակէ ջուր ծեծել :

Արդ, ներկայ պայմաններուն մէջ, կրնա՞նք յայտարարել, առանց կեղծելու եւ խղճահարելու, թէ Ա. Հայաստանը կը համապատասխանէ այդ իրականութեան :

Մենք չատոնց տուած ենք այս հարցումին պա– տասխանը, միշտ յիշեցնելով թէ Երեւանը ամէն բան չէ : Ոչ տպաւորութեամբ, ոչ կարգուսարքով, ոչ ալ գիտութեամբ :

Կարճամիտ եւ կարճատես մարդիկ ինչ ի – մաստ ալ տան մեր այս յայտարարութեան, բան մը չի փոխուիր անոնց իրականութենէն :

Երեւանը յենակէտ մը, մեկնակէտ մըն է :

Երբէք ալ այդպէս էր, երբ այսօրուան բան – դէտները կը ծաղրէին զայն, իբրեւ «ափ մը ե – րեւան »:

Երբէք հեռանկարներ ունէինք որոնք չիրակա– նացան : Բոլորս ալ դիտեինք թէ ինչո՞ւ չիրականա– ցան : Երեւանը՝ չատ աւելի լաւ :

Այսօր ալ ունինք հեռանկարներ, որոնք նոյն– պէս կը մնան թուղթի վրայ, հակառակ բոլոր չռայլաբանութեանց : Պատճառնե՞րը,— թող բա– ցատրեն անոնք որ զոհած կը կարծեն իմաստու – թեան, դիւանագիտութեան ալփան եւ օմեղան :

Արդ, այս միջանկեալ եւ անորոշ կացութեան հետեւանքով, եթէ աւելի քան մէկ միլիոն ժողո– վուրդ ամփոփուած է հայրենիքին մէջ, գրեթէ նոյնքան ալ կը մնայ ցիրուցան՝ ի սիւնուս աշխար– հի : Առանց հաշուելու Կովկասի եւ Ա. Մերձեան մէջ հաստատուած բազմութիւնները :

Կը նշանակէ թէ՝ կեդրոնացեալ գոյութիւն մը չունինք ոչ աշխարհագրութեամբ, ոչ ալ գործու– նէութեամբ : Ոչ իրրեւ համրանք, տնտեսական – ընկերային ուժ, ոչ ալ իրրեւ միտք եւ արուեստ :

Անշուշտ մեր ժառանգութենէն չատ բան ի վերջոյ պիտի կորսուի օտարութեան մէջ :

Բայց, « ի յառաջագունէ» հռչակելով այս տարրական դիտելիքը, տեսակ մը ստորադաս, նկատի վիճակի մատնել ցիրուցան բազմութիւննե– րը, կը նշանակէ չընթռնել իրականութիւնը :

Երբ հայրենիքը տակաւին ի վիճակի չէ տէր դառնալու իր բոլոր զաւակներուն,

Երբ դուռ – պատուհան փակած՝ կը փորձէ յարմարիլ ճուլածոյ, համայնակուլ կաղապարին,

Երբ իրաւասութիւն չունի ոչ անցագիր տա – լու, ոչ ալ թեթեւ կամ դիւրք փոխանակելու,

Երբ իր գրաւոր վաստակն անգամ կը տրորուի պարբերաբար, համաձայն թխածոյ հրամանա– դիրներու,

Հայկական Արտասահմանը ամէն իրաւունք ունի պահելու իր մտածելու եւ գործելու ան կա – խութիւնը :

Ինչո՞ւ պիտի վիրաւորուինք, եթէ ըսենք թէ մենք ալ վերի արուէն կուգանք :

Ո՞վ չափեց մեր չալակին բեռը, իրրեւ մտա – ւոր վաստակ :

Ո՞վ պիտի համարձակէր պնդել թէ այդ վաս– տակը ինքն իրմով պիտի հալի, առանց հետք ձգելու :

Ո՞վ իրաւունք ունի ստորադաս, կամակատար դիրքի մը դատապարտելու Հայկական Արտասահ– մանը, պարզապէս հաճոյք պատճառելու համար հեռաւոր սուրբերու : (Հեռաւոր՝ իրենց վարած քաղաքականութեամբ) :

Եթէ իրապէս կը հաւատանք յաւադոյն օրե – րու, ամբողջական եւ ազատ հայրենիքի մը, պար– տաւոր ենք չատ աւելի դուրգուրանք եւ աշխա – տանք տրամադրել տարագիր բազմութեանց ինք– նապաշտպանութեան :

Այդ կը պահանջէ նոյնիսկ այսօրուան հայրե– նիքին դերադոյն չահը :

Մենք մեր թեւերով, իրրեւ լրացուցիչ տարր :

Շ.

Հայ հեքեաթին

ԽՄԲ.— Ճաշակ մը Ահարոնի նոր հատորէն, « *Սօսեաց Անտառ*» : (Ասելի երկար հատուած մը՝ կարդալ Բ. Էջ) :

Աղօթքի նըմման քեզ կ'ոգեկոչեմ
Իմ սըրտիս խորէն, մըտքիս բարձունքէն,
Ո՛վ դուն հայկական աղբիւր ոսկեճեմ,
Քակելով մազիդ ոլորքն ու հիւսկէն:

Ծոնարհ ես բոլո՛ր առասպելներէն,
Ներման ճըրագին իմ պարզ հիւղակիս.
Ու դուն կը պըլպլաս ա՛յլ քան քաղցրօրէն,
Որ քու լոյսիդ հետ կ'արիւնի հոգիս :

Դարերէն կուգաս, դարերուն կ'երթաս,
Ցանելով գոհար, ցանելով ճաճանչ,
Եւ լիճէն ծագող զերդ ճերմակ լուսաս,
Կը հոտոտեն քեզ Հայեր քաջալանջ :

Ո՛վ դուն հայրենի զրոյց ոսկեղինիկ,
Քու ջինջ տարափով իջի՛ր իմ վըրաս.
Լալով կը դիտենք վաղդէ, աղո՛ւոր եղնիկ,
Երբ մեր լեռներէն անվախ կը սուրաս :

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— «Opéra» չաբա – թաթերթին նոյեմբեր 10ի թիւին մէջ հետեւեալ ճշդումը հրատարակուած է.— « Արամ Խաչա– տուրեանի մասին մեր հրատարակած յօդուածին առթիւ, Պ. Խաչատուրեան կը խնդրէ ճշդել՝ թէ ինք Ռուս չէ, այլ Հայ և խորհրդային քաղաքացի, անդամ գերագոյն Սովիէթին : Իր երաժշտութիւնն ալ ռուսական ներշնչում չէ, այլ հայկական «Ֆոլքլոր»էն քաղուած» :

Չինացիները իրար կը ջարդեն

Չինաստանի ազգայնական կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ բանակը չախչախիչ յաղթա – նակ մը տարաւ կարմիրներուն վրայ, 30.000 հոգի սպանելով, 40 հազար հոգի գերի բռնելով եւ ու– րիշ 40 հազար հոգի զինաթափ ընելով : Մնացեալ զօրագունդերը կը բանակցին, անձնատուր ըլլալու համար :

Այս յաղթանակը տարուած է Սուչէուի ճակա– տամարտին մէջ, որ տեւեց հինգշաբթի կէս օրէն մինչեւ ուրբաթ առաւօտ : Կառավարական զեկոյցը կ'ըսէ թէ համայնավարները նոր յարձակողականի մը կը պատրաստուին :

Կամիր բանակն ալ զեկոյց մը հրատարակեց, որ կ'ըսէ թէ թնաջնջած են ազգայնական եօթնե – րորդ բանակը, իսկ Բ. բանակն ալ պաշարած :

ՌՈՒՐԻ ՇՐՋԱՆԸ. Գերմաններուն վերադար – ձնելու որոշման առթիւ, ֆրանսական կառավա – րութիւնը պաշտօնի կոչեց կարեւոր դիւանագէտ մը, նախկին դեսպան Ֆրանսուա Փոնսէն, իրրեւ խորհրդական զօր. Քէօնիկի : Այս պրոտակարգ ներկայացուցիչը Պերլինի դեսպանն էր 1931էն 1938, եւ օրը օրին կը հաղորդէր Հիթլերի պատե– րազմական պատրաստութիւնները : Գործօն ծա – ռայութենէ քաշուած էր ազատագրութենէն ի վեր : — Ֆրանսական կառավարութիւնը վճռած է բոլոր միջոցներով ընդդիմանալ անգլեւամերիկեան որո– շումին : Այն ու ձախը համաձայն են այս մասին : Ռուրի խնդիրը կրնայ ազդել նաեւ ներքին քաղա– քականութեան վրայ, զօրացնելով զօր. տը Կոլի դիրքը :

ՏԱՍԸ ՄԻԼԻՈՆ բանուորներու գործադուլին հետեւանքով, 300.000 *թոն* հանքածուխ եւ 15.000 *թոն* պողպատ կորսուեցաւ Ռուրի շրջանին մէջ : Դրամական վնասը՝ 200 միլիոն մարք :

ՆՈՐ ՖՐԱՆՔԻ մը շրջարերութեան մասին շր– ջած գրոյցները կը հերքուին պաշտօնապէս :

ՄԱՐՍԷԼԸ կը հետագրեն թէ կարտանի ած– խահանքին բանթողներէն 200 հոգի փորձեցին դրաւել Պիվէռի հորը : Ոստիկանութիւնը եւ մղեց բանթողները, ձերբակալելով 27 հոգի որոնց երե– քը օտարականներ են :

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳԱՐԾԱԴՈՒԼ

ԹԵՐԹԵՐՆ ԱԼ ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱՆ

Նոյեմբեր 11ի դէպքերուն եւ երկու համայ– նավար երեսփոխաններու ձերբակալութեան պա – տիւ, Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը ընդհ. դեր– ծադուլ սարքած էր չաբաթ օր, 24 ժամուան հա– մար :

Ոչ մէկ թերթ հրատարակուեցաւ : Երթեւեկն ալ խանգարուած էր : Ստրէրկրեայ երկաթուղին (մեթրօ) եւ հանրակառքերը կը բանէին մասամբ, անտանելի կացութեան մատնելով ժողովուրդը :

Ոչ –համայնավար սենտիքաները պատրուիչած էին իրենց հետեւորդներուն չմասնակցիլ գործա – դուլին, դիտել տալով թէ Աշխատանքի Դաշնակ– ցութիւնը «զուտ քաղաքական նպատակներ կը հե– տապնդէ ու ոչ թէ արհեստակցական» :

Գործադուլի ազդանշանը տրուած էր դիւե – րանց, եւ առաջին առթիւ կանգ առին ապագրա – կան մեքենաները, բացի օտարալեզու թերթերէն : Փարիզի մէջ լոյս տեսան միայն « Նիւ Եորք Հէ – րըլտ» եւ «Տէյլի Մէյլ» : Գործադուլին այս մասը բաղդի ցոյց մըն էր ոստիկանութեան դէմ, որ առջի օր գրաւած էր երկու համայնավարթերթերը, «Ce Soir» եւ «L'Humanité» : Համայնավարները մա– մուլի ազատութեան բռնաբարում կը համարէին այս գործողութիւնը :

Գալով երկու երեսփոխաններուն ձերբակալու– թեան, առաջին անգամ է որ այսպիսի դէպք մը կը պատահի, ազատագրութենէն ի վեր : Ասկէ առաջ ձերբակալուած էին Մատակասքարի երեսփոխան– նները, երկրին մէջ սարքուած ապստամբութեան առթիւ : Ըստ սահմանադրութեան երեսփոխաննե– րը անձեռնմխելի կը համարուին, եթէ յանցանքի վրայ բռնուած չեն կամ արիւն թափած չէ յար – ձակման մը առեն :

Երկու երեսփոխանները առժամապէս ազատ արձակուեցան, հարցաքննութենէ մը վերջ, մին – չեւ որ վերջնական որոշում տրուի կառավարու – թեան կամ Ազգ. ժողովին կողմէ :

Երկու անդրեւսաքսոն թերթերուն քաղած տե– ղեկութեանց համաձայն, դահլիճին մեծամաս – նութիւնը կ'ուզէ աւելի վճռական քաղաքականու– թիւն մը վարել, բայց ընկերվարական կուսակ – ցութեան ձախ թեւը կ'ընդդիմանայ :

Երկու համայնավար երեսփոխանները ձեր – բակալուած էին ոստիկանութեան վերատեսուչին հրամանով : Իրենցէն գրած էինք արդէն, երեսփո– խանները Վիյեօն Ծանր վէրքեր ստացած էր գլու– խէն, բերի հարուածներով : Իր յայտարարութեան համաձայն, ոստիկաններն էին որ խոշտանգեցին զինքը :

Եչ. օրուան խռովութեանց հետեւանքով չա– տեր վիրաւորուեցան, մեծ մասը թեթեւապէս : Ընդհ. թիւը կը հաշուեն աւելի քան 130:

Շաբաթ օրուան գործադուլը փորձ մըն էր, չափելու համար համայնավար եւ ոչ – համայնա– վար սենտիքաներուն ուժը :

Մանր – մունր դէպքեր անպակաս են մայրաքա– ղաքին մէջ : Ուրբաթ օր ձերբակալուեցան համայ– նավար արհեստակցական Միութեան մը մէկ պաշ– տօնեան եւ 15 ցուցարարներ, նեղքին գործերու պաշտօնատան մօտ :

Այս պաշտօնեան հարիւր աղբահաւաքներ դլուխը ժողված դէպի պաշտօնատունն կ'առաջնորդէր, «Մարդասպան Ժիլ Մոք» աղաղակներով :

Ժընվիլիէյի մէջ ալ գործադուլ մը սարքուե – ցաւ, իրենց երեսփոխան – քաղաքապետին ձեր – բակալութեան առթիւ :

Ոստիկաններ եւ չրջուն պահակներ տեղաւոր– ուած են Փարիզի դխաւոր պողոտաներուն վրայ, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար, մանա – ւանդ ի նախատեսութիւն աւելի դրգռիչ ցոյցերու :

Արհեստեան Միութիւնը կը կազմակերպուի

Արհեստեան Միութեան մնայուն յանձնա – խումբը ժողով գումարեց Լոնտոնի մէջ, որոշ ա– ռաջարկներ բանաձեւելու եւ օր առաջ գլուխ հա– նելու համար Ատլանտեան դաշինքը, որ պիտի ապահովէ Մ. Նահանգներուն եւ Քանատայի մաս– նակցութիւնը :

Թէեւ մանրամասնութիւնները գաղտնի կը պահուին, բայց Փարիզի քաղաքական չրջանակ – ներուն մէջ կը հաւաստեն թէ Ֆրանսա կը պահան– ջէ յիսնամեայ համաձայնութիւն մը կնքել, պար– տաւորիչ՝ եօթը պետութեանց համար :

Մ. Նահանգներու ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, որ Փարիզ եկած էր այս գործին առ– թիւ, Լոնտոն դնաց, խորհրդակցելու համար Ա– գլիոյ վարչապետին եւ ազգ. պաշտպանութեան նա– խարարին հետ :

Կ'ըսուի թէ վերջնական զինակցութեան պիտի մասնակցին ոչ թէ եօթը, այլ 12 պետութիւններ, բոլորն ալ արեւմտեան Եւրոպայէն : Անցեալ հոկ – տեմբերին, Փարիզի մէջ գումարուած ժողովի մը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ԱՐՁԱԿԸ ՍՓԻՒՌՔԻ ՄԷՋ

ԽՄԲ.— Մերձաւոր Արեւելքի Հայ Գրողներու համագումարին մէջ, այս վերնագրով զեկուցում մը կարդաց երիտասարդ գրող մը, նէ՝ Յակոբ Յակոբեան։ (Նոր լոյս տեսաւ այս տաղանդաւոր երիտասարդին պատմուածքներու ժողովածուն, «ՀՈՂԸ», որու մասին պիտի խօսինք առանձին)։

Հատուած մը՝ իր զեկուցումէն.—

ԼԵԶՈՒ.— Բոլորիս համար պարզ է, որ լեզու մը գրականութիւն չէ, այլ մեծարժէք դրամագլուխ մը լոկ։ բայց հարուստ լեզու մը շատ անգամ փաստ մըն է եւ պայման՝ գրական խոշոր տարողութիւններու, լայնքի հորիզոնեան, զագաթնակէտ։ Գրական մեծ իրագործումներն են, որոնք նուաճումը կ'ընեն լեզուին համար նոր տարածքներու, արտայայտչական նոր ճոխութեան մը, նրբութեան մը, պայծառութեան մը։ միտք, զգացում, զգայութիւններ, ապրումի խորութիւն ու երեւակայութեան թափ, առնչուած՝ հոգեկան խարիսխներէ բխող գեղեցկօրէն, իրաւօրէն ու լրիւ կերպով արտայայտուելու ճիգի մը, կ'ընեն լեզուն խիտ, ուժեղ, յստակ, պայծառաթոյս։

Սփիւռքի մեր գրականութիւնը, որպէս լեզու, բաւարարութեան մօտ արդիւնք մըն է, արեւմտահայ լեզուական աւանդութեան հիմնական նկարագիրը որոշ չափով անաղարտ պահած Ամերիկա՝ մանաւանդ մերձ։ արեւելեան մեր գաղութներուն մէջ։ Բացատրելի է լեզուական աւանդութեան այս չարունակութիւնը հոծ հայութեամբ, տեղական մշակոյթներէ իր անկախութեամբ, կրթական եւ ոուն կեանքի մը անխափան ներկայութիւնով։ Այսքան տարի վերջ, եթէ պայմանները ձգէին մեզ հոն, ուրիկ ուրիշ պայմաններ մեզ տեղահան ընելին, անշուշտ որ մեր արդի հայերէնը, որպէս արուեստի լեզու, հասած կ'ըլլար գրաբարի կամ տարելութեան։ Բարեբախտութիւն է այսուհանդերձ հաստատել, որ հակառակ արտասահմանի բոլոր աննպաստ պայմաններուն, այդ լեզուին նահանջը, դէթ մինչեւ Բ. համաշխարհային պատերազմ, անզգալի է, իր որոշ կողմերով նոյնիսկ յառաջընթաց։

Վերջին պատերազմի տարիներուն է, որ լեզուական անկում մը մտահոգիչ բնոյթ կը ստանայ մեր գրեթէ բոլոր գաղութներուն մէջ։ Ազգային, քաղաքական ու արուեստի մարզերուն վրայ, հայութիւնը կը բաժնուի երկու հակընդդէմ ճակատներու։ Այդ ճակատը, ազգայնական, կը ջանայ զարգացնել մեր գոյութեան բոլոր արժէքները, կառչած ցեղային դրական աւանդութիւններու, ուղիղ ու ապահով ճամբաներու. մտահոգութիւնն է այս ճակատին՝ զուտիլ որպէս հայ, ազգային իտէալին ու մշակոյթի բոլոր կողմերուն վրայ, մանաւանդ կատաղի բծախնդրութեամբ մը պաշտպանել լեզուն, ընելով զայն նոր կարելիութիւններու ընդունակ դարձիք մը։ Այլ է պայքարի ճախ ճակատին մտահոգութիւնը նաեւ հայ լեզուին նկատմամբ։ Այդ ճակատը կ'ուզէ, որ լեզուն մերկանայ իր նուիրական առաքինութիւններէն, կրելի ամէն աղնուականութենէ, չնորհներէ. ըլլայ յեռին կարգի լրատուներու լեզու, կուսակցական թղթակիցներու պղտոր, հապճեպ, մուրացիկ բարբառ մը։ Երեւանը սորվեցուցած է Սփիւռքի իր մանկլաւիկներուն կոչել այդ բարբառը «դրական», «արդիական», «ժողովրդական», մինչդեռ իր էութեան մէջ հայերէնի նման գործածութիւնն մը լեզուական անկում է միայն, ուծացում է լոկ։ Ոչ թէ «ժողովրդական», այլ անգէտ ու մութ խուժանի լեզու է, որ կը ստեղծեն ասով։ Նման ընթացքով որեւէ լեզու, մօտ աւելնկին, դատապարտուած է հոտելու ակռաք, պազար ու սրճարան։ Լեզուական այս վատասերումին առջեւ թումբ կանգնելու իր դերին մէջ, ազգայնական ճակատին հակազդեցութիւնը կոչուած է խիստ բարեբար գործ կատարելու։

Փարիզի դրական հայերէնը իսկապէս որ ճառագայթում ու զմայլելի հայերէն մըն է. յիշեցէք Շուշանեանը իր օրագիրներուն, պատմուածքներուն ու վէպին մէջ՝ որպէս լեզու. յիշեցէք յետոյ Շահնուրը, Նարդունին, Պէչիկթաշլեանը, Փայլակ Միքայէլեանը։ Յիշեցէք Շ. Մխսեքեանը՝ իր խմբագրականներուն պայծառ ճշդրտախօսութեամբ։

Ամերիկեան տիրող բարքերու արդիւնք, Ամերիկայի մեր հայերէնը աւելի նախանձախնդիր ըլլալու է ատոյգ, լրագրականէն քիչ վեր եւ իրապաշտ։ Բողոքական ընդհանուր մտայնութիւն մը, արտայայտութեան կերպի նախասիրութիւններ, իրենցմէ որոշ տարբեր դրած են արդէն հոն մեր լեզուին մէջ, վտարելով անկէ կեանքի ու գեղեցկութեան կարգ մը չհետեւած դոյներ։ Ըսի, որ Մերձ. Արեւելքի հայ գաղութներն են ի վերջոյ բուն աւանդապահը մեր նախկին արեւմտահայերէնին։ Պահպանողական, ոչ այնքան յետոյութեամբ, բայց միշտ գովելի ճիգով մը, կը ջանայ պահել նախաքրիստեական արեւելահայերէնին աւանդութիւնները։ Ինչ որ են Սուրիան, Լիբանանն ու Եգիպտոսը արեւմտահայերէնին համար, աւելի նուազ չափով մը նոյնն է Պարսկաստանը արեւելահայ բարբառին նկատմամբ։

Եզրակացութիւն.— Սփիւռքի մեր դրականութիւնը, որպէս լեզու, ընդհանրապէս չէ աղաւաղուած. պահած է մեծագոյն մասը իր ցեղային ինքնութեան. մինչեւ համաշխարհային Բ. պատերազմի մուտքին, տեղ տեղ ան արձանագրած է նոյնիսկ կարգ մը աչքառու յառաջդիմութիւններ. եղած է աւելի լուսաւոր, ճկուն, յորդ. բաւարար՝ մեծ վերլուծումներու, ածած՝ իր արտայայտչական տարողութեամբ, կենսունակութեամբ, կեանքով։

Բ. Պատերազմի տարիներուն այդ լեզուն, յղկուած ու մաքուր, սկսած էապէտքիլ, տղմախառնուիլ. տակաւ սովետական ազդեցութիւնը անդունդ ներմուծումով մը իր մէջ, ապազդայինի հատուածի մը կողմէ։ Վատաբարոյ ու նենգ այս վերաբերումով, մահուան սպառնալիք մը սկսաւ տեղալ մեր լեզուին վրայ։

ՍՕՍԵԱՑ ԱՆՏԱՌ

ԽՄԲ.— Այս շաբթու լոյս կը տեսնէ բանաստեղծ Ահարոնի երրորդ հատորը, «*ՍՕՍԵԱՑ ԱՆՏԱՌ*»,— նոր սպրտատոփեր՝ նոր շունչով։ Եւ ի՛նչ բաղցր ու մատչելի։

Առաջին ճաշակ մը.—

ԵՂԷԳԸ

Ա.

Երբ ծընաւ Վահագն իր նուրբ եղէգին,
Որուն փառքն այսօր մարդիկ դեռ կ'երգեն,
Երբ ծիրանի ծով եկինեց հեծելով,
Պար բռնեցին Հայք, երգելով, լալով։

— « Ծընաւ մեր աստուածն ա՛յնքան գեղանի,
Եւ մանուկ փափուկ եւ պերճ պատանի.
Ծնաւ մեր թագաւորն, հագա՛ծ ծիրանի,
Տէր Հայաստանի եւ տէր Իրանի »։

Երբ ծընաւ Վահագն իր նուրբ եղէգին,
Որուն փառքն այսօր մարդիկ դեռ կ'երգեն,
Եղէգը լացաւ, կու լայ տակաւին,
Հովուական սըրինգ, կոտրա՛ծ կիսովին։

Եղէգը լացաւ, կու լայ տակաւին,
Երբ չողերն այգուն լեռնէն կ'երեւին,
Երբ քաղաքներուն, դիւղերուն վերեւ,
Ե՛րգն է հայկական, եւ Հայոց արեւ։

Եղէգը լացաւ, կու լայ ա՛յնքան խոր,
Որ կը յուզուին դաշտ, հովիտ ու ծորձոր.
Եւ կու լան սիրտերն Հայերուն բոլոր,
Արտասուաց գետով ոլոր ու մոլոր։

Բ.

Եւ հաւաքուեցան քուրմ ու քրմուհիք,
— « Ո՛վ հայր Ամատդ, եղի՛ր զօրավիդ,
Եղի՛ր օգնական մեր դըժբախտ ազգին,
Թո՛ղ հէք եղէգին խաղաղի հոգին»։

Եւ հաւաքուեցան մըչակ ու մարտիկ,
Եւ մեծատուններ եւ խոնարհ մատղիկ.
— « Ո՛վ մայր Անահիտ, դո՛ւն հասիր մեզի,
Թո՛ղ չատնայ բարին, չարը նըւազի»։

Եւ հաւաքուեցան կին ու մանկտիք,
Մեր սուրբ Մասիսն սըրբասուն որդիք.
— « Ո՛վ անծանօթ Տէր, դըթա՛, դո՛ւն դըթա,
Թո՛ղ լաղող եղէգն ալեաց հետ խայտայ»։

Եւ մեր քըրմապետն՝ հեծող եղէգէն
Սըրինգ մը չինեց, որ մարդիկ երգեն.
Եւ ինք առաջինն երգող Հայերէն,
Փըչեց ու փըչեց իր սըրտին խորէն։

Բայց լացաւ եղէգն ու լացաւ անդուլ,
Իբրեւ Հայ կըռունկ, իբրեւ Հայ պըլպուլ,
Եւ չէր խաղաղեր եւ չէր հանդարտեր,
Ի զո՛ւր դըղուեցին զինք վըսեմ չուրթեր։

Փըչեց քրմուհին, տամուկ աչքերով,
Իր հին սէրերով, յուշերով խըռով,
Փըչեց, բայց սըրտի՛ն այրող վէրք ու ցաւ,
Որք եղէգին հետ դառնապէս լացաւ։

Փըչեց Հայորդին, քա՛ջ պատերազմիկ,
Փըչեց դոռ չունչով ու չունչով մեղմիկ,
Բայց լացաւ եղէգն ու լացաւ կըրկին,
Զի քընքուշ սըրտին բոցեղ սուր զարկին։

Գ.

Շատ հեռուներէն եկաւ մի հովիւ,
Քալած էր անի եւ դիլեր եւ տիւ.

Մեր երդիքները բաց են

ԳԻՇԵՐԸ

Մեր երդիքները բաց են, աղօթասաց մայրիկներու բերնին ընդմէջ հեզօդէն՝ ամէն գիշեր մեզի համար կ'աղօթեն, մինչ՝ մենք քունի դուրդուրանքին յանձնուած, ու երազի բարկ գինիէն արբեցած, կը ծաղիկնանք, կը հրճուինք, կ'ըլլանք աներեր բերկրութիւն ու երկինք։

— (Օ՛, հին հրաշք, հազար սուրբեր միասին, կուգան այցի, ու կը կենան երդիքներու եղերքին ու փառք կուտան յաւանդապաշտ հայ գիւղին...։)

Մեր երդիքները բաց են, մանուկի մը բերնին բացով՝ աստղերու հետ կը խօսին... դիւթահրաշ օղե՞ր կ'ուզեն, թէ՝ բախտաբեր մատաններ, որոնց ուժով, հաշտ ու սիրով՝ պիտի ապրին մէն մի գիւղի այր ու կին։

Երդիքներու եւ աստղերու մտերմական զրոյցէն՝ Աստուածն անգամ կ'ոգեւորուի, ծափ կը զարնէ ու կը խնդայ երկինքէն... Օ, ամէն կողմ, ամէն անկիւն աստղափոշի կը տեղայ, իբրեւ նաշին ու լոյս-ալիւր արծաթեայ, կը ծեփէ հող, վերէն, վարէն՝ որ մութ տեղ մը չմնայ...։

Աստղեր կուգան ու կը շարուին երդերուն չուրջ, խանդաղին՝ կը գովերգեն ապրանութիւնն Հայ Տունին։

Մեր երդիքները բաց են։

Մեր պապերու աչքի նըման կը հսկեն՝ գիւղին վրայ հնաչէն։

Սուրբ է թոնիր, սուրբ է մոխիր,
Տունը ամբողջ, աւերն անգամ եւ փըթիր։

Այսպէս մեզի աւանդեցին, մեր պապերը սըրբաղնածին՝ իրենց մահուան էն դժընդակ վայրկեանին,

« Ազամանդէն ու ոսկիէն աւելի՝ պահպանեք ձեզ աւանդութիւնն հայրերուն, որ չըլլայ թէ հայ կենցաղին հիմ խախտի, մեր պատիւը իյնայ յանկարծ պղծութեան մէջ ու ցեխի։ Ցեխը մեծ է, ու դիմացկուն՝ երբ որ անոր Տունին Օրէնքն էհըզօր, երբ որ անոր սիրտն ու հոգին ծանացած են գաղափարի խորխոխով, ու ընթացած ճամբուն վրայ՝ Մասիս մը կայ իր գարաւոր խորհուրդով...։ Թեթեւ ազդեր՝ յարդէն թեթեւ, մեղմ հովէ մ'իսկ կը թռին, կեանքի հիմէն, ու պատմութեան ապարդէնն կ'ամէհետին. պէտք չէ ըլլալ յարդ ու տերեւ, այլ՝ ժայռակոյտ, կապարելեռ անփըրելի, յարատեւ, այս է ահա Արմէնիներու անմահութեան մուխ գաղտնիք, իր մեծութեան պատգամագիրն ու կըռնիք...»։

Հայ Տունն փրթաւ ժամանակի ու մթութեան

Եւ անմըխիթար սըրինգն իր չուրթին,
Փըչեց հազագուլն իր վառ կարօտին։

Եւ լացող եղէգն երգեց ու երգեց,
Իր զըւարթ երգով սար ու ձոր զըրկեց,
Երգեց ու պարեց մեր հօտաղին հետ,
Մեր լիճերուն հետ, ալիքով վէտ վէտ։

Եւ Հայոց սըրինգն երգեց ու երգեց,
Ամէն տան կըտուր վարդադոյն ներկեց,
Եւ սիրտերէն ներս, դաղտնիքով խորին,
Բացաւ ծորակներն Հայկազ աղբիւրին։

Եւ ծաւալեցաւ երգն ու ծովացաւ,
Ափաքս գետն անցաւ, Մասիս լեռն անցաւ,
Գընացաւ ու գընաց, զըրկեց աշխարհներ,
Հայ հոգին, կարծես նըժոյգ ձի հեծնէր։

Եւ մեր զրոյցն այստեղ կանգ կ'առնէ ուրախ,
Հայ դաշտերուն պէս բարի եւ խաղաղ.
Կ'ըսէ թէ հովիւն այդ խեղճ ու չընչին,
Եղաւ մեր Գողթան երգիչն առաջին։

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

Ահազանգը հնչած է, անցած է ընդհանուր մրափին աղիտաւոր ժամը, պահակները արթնցած են եւ անուշմէ ոմանք սկսած պաշտպանողական հրետաձգութեան մը. հակազդեցութիւնը արդէն ծայր տուած է. պէտք է այդ հակազդեցութիւնը դարձնել ընդհանրական, համազգաղութային, համայարանուանական. պէտք է տալ անոր կազմակերպուած հանգամանք, մշակոյթի եւ ազգապահպանման էական բնոյթ, հետեւաբար աւելի լայն տարողութիւն, նոր ուժ։ Լեզուական կորսուած զագաթները պէտք է վերանուաճուին, պէտք է հասնիլ նոր բարձունքներ. Սփիւռքի դպրոցները, համազգամարն ու մամուլը, լեզուական հզօր աւանդութիւններու ժառանգորդ, պարտաւոր են վրկել Սփիւռքի հայերէնը ու ջանալ զայն դնել կատարելութեան արժանի պատուանդանի մը վրայ։ Ամէն խաչակրութիւն եւ կիրք ներելի է այս ուղղութեամբ։ Դարձնենք մեր լեզուն արժանապատուութիւն մը, դրօշակ մը, յաղթանակներու պայծառապինդ կամք մը։

ԵԴ. ՓՕՓՍՃԵԱՆ

Ճամբուդը

ՆՈՒՀԵՐ՝ Հ. Ց. Դ.Ի

Մեր տան թեմին ճամբադրդ մը լրաս ու խրհուն,
Կանգնած ոտքի, որպէս պահակ մը արթուն,
Սրտովը մ'ունի հոգիին մէջ աննըկուն.
Բայց իր նայուածքն ինչքա՜ն յոյսով է զեղուն :

Հեռուներէն կուգայ, հեռո՜ւ պիտ' երթայ,
Ցոյսեր ունի այնքան դիւթիչ, հոգեհմայ ...
Բայց ինձմիտներ են կրնաւած իր ճակտին.
Իմնչէն է արդեօք պրաւած միտքն ու հոգին ...:

Ան կանդ չառներ. դեռ երկա՜ր է իր ուղին.
Իր մէջ կ'ապրի պողպատէ կա՛մքն իր ցեղին.
Անցեալի դորշ մըշուշներն են փարատած
Հայ միտքերէն, հոգիներէն անկասկած :

Իր աչքերուն դիմաց Մասի՛ն է կանգնած,
— Հին զարերու ճիւնով զագաթը պատած —
Ճամբորդն հպարտ, Մասիսի պէս անվեհեր
Քալէ յառա՛ջ, դէպի բարձունքն ալեհեր :

ԳԵՂԱՆ ՇԻՆԻԿՃԵԱՆ – ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Հայկ Նահապետը դիւցազն մըն էր որ Բէլին զբահաւոր կուրծքը ծակեց եւ տապալեց գետին : Անոր յաջորդները՝ Արամն, Արմենակը, Արան քաջազուներ էին :

Այս բոլորը ջուրի պէս կը պատմէինք դպրատան մէջ եւ «ապրիս» մը կ'առնէինք Թորոս վարժապետէն :

Իսկ հիմա՞ : Այս ամէնքը հէքեաթ են եղեր : Պապիկ – մամիկի պատմածներ :

Այսպէս կ'ըսեն այսօր պատմա – բանասէր – ները...

Տարակոյսը մտաւ գլխուս մէջ: Նոյնիսկ սկըսայ կասկածիլ իմ Հայ ըլլալուս վրայ : Թերեւս , կ'ըսեմ, Ուրարտու եմ կամ Նայիրի :

«Բարեւ, ազգակից» որ ըսեմ Հայու մը, ան – միջապէս կ'ուղղուտութիւնը կը տնկուի : Արդեօ՞ք Նայիրի մըն է : Ասուրի կամ Հիթիթ :

Էչնունա՞ցի է արդեօք : Քրիստոսէ հազարա – ւոր տարի առաջուան Համմուրապիի օրէնքներուն ծանո՞թ է, քանի որ ըստ Ն. Վրոյրի, «այդ օ – րէնքները ծանօթ են եղեր ամէնուս »...

Որոշեցի: Երբ թղթակցութիւն մը դրեմ հայ – կական հանդէսի մը մասին, պիտի չարադրեմ այսպէս.—

« Սրահը լեցուն էր: Նայիրիներով, Ուրար – տուներով, Հիթիթներով, Փռիւգիացիներով, Ասուրներով, Միտաններով ու Հայերով: Բանա – խօսնեը այս բոլոր լեզուներով բացատրեցին օր – ուան տօնին նշանակութիւնը »:

Այս տեսութեան վրայ թառած՝ կը կարծեմ թէ օրուան «ներդաղթը» , «արտադաղթ» մըն է , քանի որ մենք Թրակիացին — այսինքն Եւրոպացին դաղթած ենք ներկայ Հայաստանի հողը :

Ուրեմն հիմա, վերադարձած ենք մեր ծննդա – վայրը, Եւրոպա ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՊՈՒՏՄ ՏԻՏԱՂ...

Հա՞յ ենք թէ..

Մրկ թա դէտնաքանները : կը քաղեն : կը փընջենեն: Հաւատք, հպարտութիւն չեն թողուր մէջդ:

« Արեւմուտք» շաբաթաթերը, իր սիանակնե – րուն մեծ մասը սկսած է յատկացնել մեր պատ – մութիւնը մաղելու գործին:

Իր աշխատակիցներուն կարեւոր մասը, Հա – յոց Պատմութիւնը պրպտելով գտած են որ Հայերը գաղթած են Թրակիայէն: Ուրիշ մաս մը կ'ըսէ Փռիւգայէն, Դանուբի հովիտէն:

Անոնք Փոքր Ասիա գալով խառնուած են Ու – րարտուներուն, Նայիրիներուն, Փռիւգիացինե – րուն, Սումերներուն ...

Այս մասին Ստրաբոն, Հերոդոտոս, Մար – կուարտ ալ կ'ենթադրեն եղեր որ «Արմենիէն» անունը աղաւաղումն է եղեր «Արիմ»ին :

Կը կարծուի, կ'ենթադրուի եղեր որ Թրա – կիայէն Վոսփոր իջած են մեր նախահայրերը : Այ՛կէ Բիւթանիա անցած են: Հոն սանկ քիչ մը հանգստանալէ եւ ձիերուն կեր – կերակուր տալէ ետքը, իրենք ալ նախընթրիք մը ըրած , մէկ մէկ սուրճ առած եւ շարունակած են ճամբան :

Փռիւգիա հասնելով հոն խառնուած են այդ ժողովուրդին:Անոնցմէ հարս առեր վիճայտարեր, խնամութիւն են հաստատեր: Անոնց լեզուէն ալ մաս մը խառնելով իրենց լեզուին՝ անցած են եղեր Հայաստան :

Հոն, Ուրարտուներուն, Նայիրիներուն, Հիթիթ – ներու, Միտաններուն եւ ուրիշ դանազան ժողո – վուրդներուն մէջ խառնուեր, անոնց լեզուները ի – րարու խառներ եւ հայերէն լեզու են ստեղծեր : Հայ ազգութիւնը կերտեր են...

Լոնտոնի Արեւելեան Լեզուներու Համաժողո – վէն ալ դրաղելով հայերէնով՝ դտեր է որ Ասուրի եւ Հիթիթ լեզուներու դաղթական բառեր կան հայ լեզուի մէջ:

Իրար կ'անցընեն Սուրարտերէնը, Լուլուբերէ – նը, Գուդեերէնը, Կասիդ – էլամին որոնք Քրիստո – սէ Երեք հազար մը տարիներ առաջ բաներ մը ը – րած են աշխարհի վրայ եւ ասոնց լեզուի մասեր ե – կեր ապաստաններ են մեր լեզուին մէջ :

« Ասուրիները, Ուրարտացւոց նախնիքները ըլ – լալով, անոնց լեզուն ալ կապեր ունի եղեր հայե – րէնի հետ», կ'ասէ Սաֆրաստեան :

« Այս պարագան ալ խիստ յուսադրիչ է եղեր մեզի համար:... Մօտ ապագայի մէջ, «Ասուրիա» եւ «Ուրարտերէնը» պիտի վերակազմուին եղեր». կ'աւելցէ Ն. Վրոյր՝ «Արեւմուտք»ի չոեմարանէն:

Եւ քանի որ մենք Հայերս, հնդեւրոպական ազդ ենք, «մեր լեզուին մէջ, 713 հատիկ հնդեւրո – պական արմատներ կան եղեր, իսկ Յոյները 1200 արմատ քաշած են եղեր այդ լեզուէն եւ այդ իսկ պատճառով, յոյն լեզուն ճոխացեր եւ մերինը աղ – քատ է մնացեր: Ախ, եթէ մենք ալ մեր լեզուին մէջ նոյնքան արմատներ որդեդրած ըլլայինք..», կ'ողբերդէ Եդ. Տպրօնեան՝ Սուրիայէն :

Հպարտ եւ երջանիկ էինք մեր Հայոց պատ – մութիւնով :

Աչխարհ Ադամէն կը սկսէր, որ Հայ էր ու հայերէն կը խոսէր:

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (23)

ԹՈՐՈՍ ԼԵԻՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ե.

ԴԻՄՈՒՄ

Գիշերը յառաջացեր էր, լուսինը լիալիր կը թաղաւորէր երկինքին վրայ եւ հանդարտ ընթացքը կը չարունակէր, ծովը հանդարտ էր նոյնպէս, իբրեւ թէ երբեք ալեկոծութիւն չէրունեցեր ,բնութիւնը վերջապէս իր բոլոր դեղեցկութեամբ զարդարուած խաղաղութեան կերպարանք ունէր :

Թորոս պատուհանին առջեւ նստած կը նայէր, բայց տեսարանին դեղեցկութիւնը ոչ կը տեսնէր եւ ոչ կը դգար. այլ մանաւանդ թէ տեսիլ կ'երեւար իրեն ամէն բան, եւ դժուար էր որոշել թէ վերահաս վտանգը արդեօք թէ դեղեցկին երեսէն հալճեպ աքսորն էր որ իրեն ծանր կը թուէր ,բայց ոտոյգը հոն էր որ լուսինը ալիւնագոյն կ'եղեւէր աչքին, ծովը պղտոր հայելի մըն էր, ծաղիկները հոտ չունէին, եւ սոխակը՝ որ վարդերուն մէջ կը դայլայլէր, մահուան երդի պէս տեսիլ էր իրեն, վանդի Եւփիմէն չկար :

— Աւաղ, ուրեմն առանց անոր հայրենիքի փրկութիւնն նաեւ իմ սրտիս չպիտի քաղցրանայ, մրմնջեց եւ չտկուեցաւ դէպի անկողին. երբ յանկարծ միտքը եկաւ Բարկէնը՝ որ հոն կեցեր էր արձանի պէս. միտքը եկաւ նաեւ թէ՝ քանի որ դուրս ելած էին իրենց տունէն ոչ բառ մը արտասանած եւ ոչ ինք իր պապանձման մէջ խօսք մը ուղղած էր անոր. թէպէտ սէրը խիստ, նախանձոտ եւ անողոք խորհրդական մըն է եւ կը մերժէ ամէն բան որ սէր չէ, բայց Թորոս չատ մեծ սիրտ ունէր մոռնալու համար այդ աղնիւ մարդուն հաւատարմութիւնը իրենիներուն եւ իրեն. ուստի ճամբան փոխեց եւ իրեն մօտենալով.

— Բարկէն հայրիկ, դուն ինչ կրնորհիս ասմեզ դիպուածին. ըսաւ դառն եւ մտերմական ժպիտով մը միայնդամայն :

— Ի՞նչ դրուցեմ, իշխանիկս վտանգ մը թէ – պէտ կ'երեւայ մեր փախուստէն, բայց կը թուի նաեւ թէ յաջող ելք պիտի ունենանք, վտանգի մինչեւ հիմա կոտրած թափած չունինք: Ոչ թշնամին զմեզ հալածեց եւ ոչ ճամբանիս կտրեց եւ սուրը պատեանէ հանելու չպարտաւորուեցանք :

— Ճշմարիտ է, Բարկէն, թէ վտանգաւոր դիպուածներ կրնայինք ունենալ, բայց հպիւ թէ բանտէն ելած՝ բանտի սպառնալիքներու նկատիւ դտնուիլ չատ ծանր է :

Հաւերը կը խօսին. արշալոյսը մօտ է, եր – թանք քնանալ քու անկողինդ...

— Ոհ, իմ անկողինս հոն է, ուր որ բազմոց մը կայ, Աստուած քեզի հանդստութիւն տայ, իշխանիկս :

Թորոս հպիւ թէ անկողին մտաւ, քունն ալ իր աչքերուն վրայ ծանրացաւ, վտանգի հոգն ու յոդնութիւնը այն տարիքին մէջ քուն չեն վտարեր, նամանաւանդ թէ կ'անուշցնեն :

Երբ արթնցաւ, արդէն արեգակը իր ճառագայթներով երկինքին վրայ կը թաղաւորէր եւ բոլոր բնութիւնը ոտքի վրայ էր :

Նոյնպէս Բարկէն դուրսի սենեակը արեւուն հետ ելած, անձայն եւ անչշուկ կը պտտէր, եւ առանց երեւալու ձկնորսներու, նաւավարներու , ծովու եւ ցամաքի անցորդներու երթեւեկը եւ իրենց օթեւանած ամառանոցը կը դիտէր եւ ակռաները կճլտեցնով .

— Անիծեալ քաղաք, նզովից քաղաք, հիմնայատակ ըլլաս, կը մրմռար :

Եւ վերջը, երբեմն կապ մը կը ձդէր կապոյին որ օրիորդը յանձնած էր իր այլայլութեան մէջ առանց բառ մը խօսելու.

— Մեր տիկինը, Աստուած լուսաւորէ հոդիս, երբեք ինձ այդպիսի ամբարտաւան աչք ձգած չունէր. «Բարկէն հայրիկ, հոդիս հայրիկ, Ռուբէնս քեզ եմ յանձներ, նայէ, կրակոտ է... Թորոս խելօք է. բայց տղայ է..» մեզմ կը վազէր չրթունքներէն, ան մեռաւ մեր բախտը դարձաւ, վերջին անկողին իմնարն էր նորէն ինձ յիշեց, յանձնեց, եւ աչքերով բռնեցի, կը սրբէր: «Ո՞ւր է անանկ տիկինը... աս Հոռոմի կանանց քիթը երկինքն է...»:

Եւ Թորոս ներսը ոտքի ճայնը լսելով՝ տղու մը պէս աչքերը դարձեալ լաւ մը չփեց ու սենեակը դնաց մտաւ :

ԾԵՐԻՆՑ

առթիւ, Անգլիա, Ֆրանսա, Պելժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ յայտարարեցին թէ սկզբունքով կատարելապէս համաձայն են հիւսիսային Ատլանտեան դաշինքին, ինչպէս եւ յաջորդ ձեռնարկ – ներուն :

Ֆրանսական ծրագրին համաձայն, Անգլիա, Ամերիկա, Ֆրանսա, Պելժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ պարտաւոր պիտի ըլլան օգնութեան հասնելու, եթէ մէկին ու մէկը յարձակում կրէ : Օգնութեան մանրամասնութիւնները պիտի ճըշդուին մասնաւոր յանձնախումբի մը կողմէ, յար – ձակման օրն իսկ :

★ Մ. Նահանգներու ազգ. պաշտպանութեան նախարարը Լոնտոնէն վերջ Պերլին պիտի երթայ, խորհրդակցելու համար անգլեւսաքսոն հրամա – նատարութեանց հետ : Մոծ ուշադրութիւնդրաւած է այս նախարարին յանկարծական այցելութիւնը Փարիզ, Լոնտոն եւ Պերլին :

★ Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ Պ. Մաք – Հըլ վերջնապէս որոշած է հրաժարիլ յունուար 20–ին, երբ կը սկսի նախագահ Թրումընի պաշտօնա – վարութեան երկրորդ շրջանը :

Պատասխանելով լագրոնիերու հարցումնե – րուն, Մ. Նահանգներու ատենապետը յայտարարեց թէ Սթալինի Թրումընի տեսակցու – թեան մասին շրջած զրոյցները ռուսական խաղեր են, հրապարակ նետուած քարոզչական նպատակ – ներով : Եւ չեշտեց թէ նախագահը առ այժմ միտք չունի տեսակցելու Սթալինի հետ : Ամբողջ աշ – խարհ խաղաղութիւն կ'ուզէ, ըսաւ, բայց ոչ թէ անմիջ եւ ծրագրեալ քարոզութիւն մը խաղա – ղութեան համար : Իր կարծիքով, Խ. Միութեան խաղաղասիրական քարոզութեան նպատակն է Մ. Նահանգները ցոյց տալ իբրեւ պատերազմասէր :

Այս առթիւ յայտնեց թէ կը խորհուի աւել – ցնել Ցունաստանի բանակը, որպէսզի կարենայ աւելի ուժգնօրէն կռուիլ համայնավար ապըս – տամբներուն հետ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ նոր դահլիճին կազմութիւնը յանձնուեցաւ Պ. Ցալտարիսի, որ արտաքին նա – խարար էր Սոֆուլիսի դահլիճին մէջ :

ԿԱՒԱՂԱՆԻ դատապարտուեցաւ Ձափոնի նախ – կին վարչապետը, Հ. Թոժօ, իբրեւ պատասխանատու Մ. Նահանգներուն դէմ սարքուած պատերազմին : Ուրիշ վեց նախարարներ եւ զօրավարներ ալ կա – խաղանի դատապարտուեցան, իսկ 16 հոգի ալ ցկեանս թիապարտութեան կամ ժամանակաւոր բանտարկութեան : Վճռագիրը կ'ըսէ թէ դատա – պարտեալները պատասխանատու են 302.000 մար – դոց մահուան, իբրեւ հետեւանք վայրագութեանց կամ զինցաւութեան : Ոչ – պաշտօնական հաշիւ – ներու համաձայն, մէկ միլիոն հոգի զոհ գացած են խժդժութեանց, 1931էն 1945 :

15 ՄԱՀԱՊԱՐՏՆԵՐ կախուեցան Նոյեմբեր 12ին, իբրեւ պատասխանատու Մաութհաուզընի (Լինց, Աւստրիա) արգելարանի 4600 կալանաւոր – ներու մահուան : Անոնց մէջ կը գտնուէին 45 անգ – լիացի եւ ամերիկացի օդաչուներ : Ամբաստանա – գիրը կ'ըսէ թէ կալանաւորները կը մեռցնէին զըն – դակահարութեամբ, կախաղանով, ծեծով, կոխո – տելով, խեղդելով կամ նետարկումներ կատարե – լով :

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ մէջ հաշտութիւն գոյացնելու հա – մար դաշնի բանակցութիւններ կը կատարուին Արաբներուն եւ Հրեաներուն միջեւ :— Պայթիւն մը տեղի ունեցաւ Գահիրէի անգլ. օրաթերթին խմբ – բագրատան մօտ : Եօթը հոգի մեռան, 34 հոգի վիրաւորուեցան :

ՈՍՏԱՆ - VOSTAN

ՈՍՏԱՆ–VOSTAN Հայագիտական պարբերաթերթ Մօտերս լոյս կը տեսնէ Ֆրանսերէն հայագի – տական պարբերաթերթ մը VOSTAN, նուիրուած Հայոց պատմութեան եւ քաղաքակրթութեան :

Պարբերաթերթը պիտի պարունակէ ընդար – ձակ ուսումնասիրութիւններ պատմական, կրօնա – կան, ճարտարապետական, աղգագրական, մար – դաբանական, լեզուաբանական, ինչպէս նաեւ անց – եալ ու ներկայ հայ արուեստի մասին :

Պարբերաթերթը պիտի տայ նաեւ հայագի – տական գրականութեան տարեկան ծաւալ հրա – տարակութիւններու ցանկ մը (Bibliographie) հա – մառօտ վերլուծումներով :

Պիտի տպուի տարեկան օրինակներով, հետեւաբար կը խնդրուի փափաքողներէն օր ա – ռաջ բաժանորդագրուիլ, օգտուելու համար ներ – կայ պայմաններէն — 600 ֆրանք երկու առաջին հատորները (իւրաքանչիւրը 200 էջ) : Հասցէ .— Rédaction VOSTAN, 38 rue des Sablons, Paris (16) :

Imprimerie DER AGOPIAN 17 Rue Damesme – (13e)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒՆ ԲԱԺԻՆ, ԵՐԳ, ՆՈՒԱԴ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ պարեր մինչեւ առաւօտ, Orchestre Jazz ղեկավա – րութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի : Ճոխ պիւֆէ :

Մուտք 100 ֆրանք :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 21ին :

Առաջին անգամ ըլլալով GRAND PALAISի մէջ :

×

ԼԱ ՍԻՈՒԹԱՑԻ մէջ, 14 Նոյեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15էն մինչեւ 19, Salle de la Mutualité մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Խա – ժակ խումբի եւ Նոր Սերունդի :

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով :

ՎԻՆԻ ՄԷՋ Նոյեմբեր 20ին :

Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ Ս. ՍԱՂԸՐԵԱՆԻ

Կիւսաղարեան Յուշամատեան

(1895—1945)

Ուղեւորութիւն մը Արդէօսէն Տաւրոս : Կը բո – վանդակէ Կեսարիայէն, Դամասկոսէն, Հալեպ – էն, Երուսաղէմէն, Եգիպտոսէն, Կիլիկիայէն (դրաւում եւ պարպում) ինչպէս նաեւ Եւրոպայէն եւ Խ. Հայաստանէն զանազան հետաքրքրական յուշեր եւ դրուագներ, ազգային, ընկերային, քաղաքական եւ պատմական.— Առեւանդումի դէպքեր : Երկու ճէմիլէներ (Շուշան եւ Սօֆա).— Պաշտօնական փաստաթուղթեր, պատկերներ եւ քարտէսներ : 380 մեծադիր էջ : Գին 450 ֆրանք, արտասահման 2.50 տոլար : Հեղինակին հասցէն՝ 14 rue Cadet, Paris (9) :

Մօտերս լոյս կը տեսնէ՝

ՎԻՄԱՓՈՐ ՎԱՆՔԻՆ ՎԱՆԱՀԱՅԸ

ԻՆՔՆԱՁԱՐԺ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով ապահովագրութեան յաւելում պիտի ունենաք, եթէ արդէն իսկ չէ եղած : Ձեր չահը կը պահանջէ այս չարիքէն խուսափելու համար, դիմել՝

Պ. Կրօնիկ Ալեանի

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ – ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ

107 Bld. Magenta Paris (10), Métro Gare du Nord

Հեռաձայն TRU. 02–20

Երգի դաս Ն. Սերունդին համար

Փարիզի եւ արուարձաններու Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբերուն համար, այս տարե – շրջանին ընդհ. ղեկավար եւ ուսուցիչ նշանակ – ուած է ծանօթ երաժշտագէտ Պ. ԱՐԱՅ ՊԱՐԹԵՒ – ԵԱՆ :

Արդ, Շավիլի, Իսի լէ Մուլինոյ, Պանէօ Քաշանի եւ Փարիզի Նոր Սերունդի անդամներուն կը յանձնարարուի ամբողջ կազմով ներկայ ըլլալ երգի փորձերուն, եւ օգտուիլ ուսուցիչ ղեկավա – րէն :

Իւրաքանչիւր մասնաճիւղ ունի իր սովորական հաւաքատեղին եւ երաժշտական դասախօսութիւն – ները : Երգի փորձերը տեղի կ'ունենան՝ շաբա – թը մէկ իրիկուն՝ ժամը 8—10 : (Յանձնախումբ)

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ՊԷԼՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղը հայերէն լեզուի դասընթացք մը պիտի հաստատէ Փարիզի 20րդ թաղամասի Levert փողոցի քաղաքա – պետական մանչերու վարժարանին մէջ, բարե – հաճ արտօնութեամբ Սէնի նահանգապետին : Բա – ցումը տեղի կ'ունենայ Նոյեմբեր 18ին, Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 11ին : Դասախօսն է, պրուես – տագէտ ուսուցչուհի Տիկին Պարգեւուհի Պետրոս – եան : Աշակերտներու արձանագրութիւնը տեղի պիտի ունենայ նոյն օրը եւ պիտի չարունակուի յաջորդ հինգշաբթի օրերը ուսուցչուհիին կողմէ, տեղւոյն վրայ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՎԻՆԵՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, Մ. Սաթուռնէն բնակեր Զաքէոսի բնակարանը : Կր խնդրուի բոլոր ընկերներէն անպայման ներկայ ըլլալ :

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 3.30ին, Société Savantes : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԿԱՊՈՑ ԹԱԶԻ ՊՈՄՈՒՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ճառաջիկայ Նոյեմբեր 20ին, տա – բաթ երեկոյ ժամը 9ին, Պոմոնի Նորակառոյց սը – րահին մէջ : Ընտիր զեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ : Վարձուած է առաջնակարգ նուագա – խումբ մը եւրոպական պարերու համար :

ԹԼԵՒԱՍԵՂԱՆ.— Ֆր. Կապ. Խաչի Շավիլի մասնաճիւղի կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբի ղեկավարութեամբ Սրա Պարթեւեանի : Այս կիրակի ժամը 3ին մա – տուռի սրահը, 4 rue des Trois Champtiers: Մուտք 50 ֆրանք, թէյը եւ խմորեղէնն ալ հաշուելով :

Maison SOUKIAS

Նոր բացուած է անուշահոտութեանց ու ա – ռաջնապահականի իրեղէններու համար եւ ճոխ մը – թերք մը կը տրամադրէ իր բոլոր յաճախորդ – ներուն :

ԱՑՑԵԼԵՑԻՔ

առաջին առթիւ : 19 rue Clauzel, Փարիզ (9)

Մէթրօ Նօթրը Տամ սը Լօրէթ, Սէն Ժորժ կամ Փիկալ

« ՇԻՐԱԿ » հռչակաւոր Օղիին մեծաշուքութիւն տէր կանգնած Տիսթիլըրի տիւ փառք Հաստա – տութեան ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ Ո Մ Ը , որ բոլոր փափկաճաշակներու — Փ ա տ ա ծ ը մ պ ե լ ի ն է : —

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԻՆ ՀԱԳՈՒՍՏ

ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ

Դիմել՝

Adept Mercantile Trading Co. Inc.

162 Madison Street

NEW YORK 2. N. Y. (U. S. A.)

Հայկական ընկերութեան :

ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԿՏՈՐՆԵՐ՝

ԶԱՓԱԻՈՐ ԳԻՆԵՐ

Հեռագիր. AMTIN. New York

Թղթակցութիւն Հայերէն եւ Ֆրանսերէն

ՄԵԿՆՈՒՄԻ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

Ծանօթ է կարի մեքենայի եւ հնձելանիւի նո – րոգութեան խանութ մը :

Առնուելիք կայարանէն երկու վայրկեան հե – ռաւորութեամբ : ԵՐԿՈՒ ՓԱՓՈՆԹ (ելեկտրադէտի եւ մեքենադէտի) : Խանութին հետ ծախու են նաեւ նոր պատրանքները : Ունի սենեակ մը, խոհանո – ցով (կազ, ելեկտրականութիւն եւ ջուր) :

ՇԱՏ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆ :

Դիմել ԵՐՈՒԱՆԴ ՄԱՓԷՈՍԵԱՆի, 55 rue Jean Jaurès, Arnouville les Gonesse (S. et O.) :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աֆղ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 16 Novembre 1948 Երեքշաբթի 16 ՆՈՅԵՄԲՐ

Թ. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5695—Նոր շրջան թիւ 1106 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԷՊՔԵՐՈՒՆ ԻՄԱՍՏԸ

Ազատագրութենէն ի վեր արտակարգ փոր – ձութեանց շրջան մը կը բոլորէ Ֆրանսան : Տագ – նապ՝ քաղաքական, տնտեսական եւ ընկերային : Երկունք մը որ կրնայ տեղի տալ ծանրակշիռ ա – նակնկալներու :

Ամենօրեայ գործադուլները, բողոքի ցոյցերն ու կրաւորական դիմադրութեանփորձերը պարզա – պէս արտաքին երեսն են : Շատ աւելի խոր է ներ – քինը, — սառըերկրեայ խմորումը որ հետզհետէ կը ծաւալի :

Անշուշտ երկիրը անհրաժեշտ տարրերն ունի, դիմանալու համար այս յարաճուն փորձութեանց : Ֆրանսայի բոլոր ճշմարիտ բարեկամները սրտանց կը մաղթեն որ չուտ փարատի մղձաւանջը, փու – թացնելու համար երկրին վերածնութիւնը :

Թերեւս այսքան մտահոգութեան մատնուած պիտի չըլլային կառավարութիւն թէ ժողովուրդ, եթէ արտաքին դաւեր իւղ չլեցնէին կրակին վրայ : Դաւերուն հետ ալ՝ մրցակցութիւններ :

Աշդարհ, աղդեցութեան պայքար մըն է որ կը մղուի արեւմտեան Եւրոպայի , եւ մասնաւո – րապէս Ֆրանսայի դլխուն վերեւ :

Դէմ դիմաց կանդնած են արդի աշխարհին երկու հսկաները, Ա. Միութիւն եւ Մ. Նահանգ – ները, իրենց տիրապետութիւնը ամրապնդելու կամ տարածելու համար :

Երկու աշխարհներ են որ կը ճակատին, իրենց եռեւէն քաշելով ուղեկից պետութիւնները : Երկու վիթխարի զանգուածներ : Պատրաստ՝ ի հարկին չափուելու, յանուն այս կամ այն վարդապետու – թեան :

Բոլշեւիկեան աշխարհակալութեան համար ե՞րբ այսքան ձեռնտու եղած էր կացութիւնը, դէպի համաշխարհային յեղափոխութիւն :

Պատերազմէն քայքայուած Եւրոպա մը եւ համատարած թշուառութիւն : Երբեմնի թումբերը քանդուած : Մէկ դրօշ եւ միեւնոյն հզօր թաթը Պալքաններէն մինչեւ կեդր. Եւրոպա : Վեց եր – կիրներ թեւ թեւի : Եւ իրենց դիմացը՝ արեւմ – եան Եւրոպա մը որ դեռ նոր կը պատրաստուի :

Որ եւ է յառաջխաղացութեան համար Ֆրան – սան կը համարուի դլխաւոր նշանակէտը, Իտա – լիոյ հետ :

Երկուքն ալ յստակօրէն «մշակուած են» Մոս – կուայի հաւատարիմներուն կողմէ : Ոչ միայն կու – սակցական — բոլշեւիկեան — այլեւ արհեստակ – ցական հզօր ցանցերով :

Մանաւանդ Իտալիան ծանրագոյն պարտու – թիւնը կրած, ամբողջ կայսրութիւն մը կորսնցու – ցած եւ ծայրագոյն թշուառութեան մատնուած ըլլալով, կր ներկայացնէ պատրաստ դետին մը յեղափոխական դործունէութեան համար :

Այնպէս որ, եթէ մէկն ու մէկը տեղի տայ ներքին ալեկոծութեան մը կամ արտաքին սպառ – նալիքներու, ճամբան կէս առ կէս կտրուած կը տեսնէ :

Ահա թէ ինչո՛ւ երկուքն ալ ապաւինած են արտաքին օդնութեան : Եւ կը փորձեն վերակազ – մել, զօրացնել տնտեսական ճակատը :

Մ. Նահանգները այդ օդնութիւնն է որ կը տրա – մադրէն, Մարշըլլի ծրագրով : Աշդէն իսկ բացած են մեծագումար վարկեր, 16 պետութեանց, որ – պէսզի ոտքի կանդնին աստիճանաբար :

Նոյն վարկերէն պիտի օգտուէին արեւելեան Եւրոպայի երկիրներն ալ, բայց Մոսկուա խզել տուաւ կապերը : Եւ հիմա բացէ ի բաց պայքար կը մղուի, ծրագիրը ջուրը ձգելու համար նաեւ արեւ – մտեան Եւրոպայի մէջ :

Ֆրանսայի ներքին խլրտումները սերտ կապ ունին այս պայքարին հետ :

Ծայրագոյն ձախ հոսանքները դրամատիրա – կան աշխարհակալութիւն կը նկատեն ամերիկեան օդնութիւնը :

Բառերը չեն որ պիտի փոխեն կացութիւնը :

Բոլոր ազատ երկիրներու ընկերվարական հոսանքներն ալ հրապարակաւ կը խոստովանին թէ արեւմտեան Եւրոպան—նոյնիսկ ամբողջ Եւրոպան — չի կրնար ապահովել իր վերելքը, առանց ներ – քին խաղաղութեան, յարատեւ աշխատանքի եւ արտաքին աշակցութեան :

Ահա թէ ինչու անհրաժեշտ կը դտնեն ճակատ յարդարել նաեւ զինուորական տեսակէտով, եօթը կամ տասներեկու պետութիւններով : Շ.

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆՆԵՐԸ ՉԵՆ ՔԱՇՈՒԻՐ ԴԱՀԼԻՃԷՆ.—ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ԿԸ ՎԵՐԱԲԱՁՈՒԻ ԱՁՏՕՐ.—ՇԱԲԱԹ ՕՐՈՒԱՆ ԴՕՐ – ԾԱԴՈՒԼԸ ՁԱՒՈՂԱՄ ԿԸ ՀԱՄԱՐՈՒԻ.— ՔԱՆԻ ՄԸ ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԴԷՊՔԵՐ :

Տեղական թերթերը ձախողած կը սեպեն չա – բաթ օրուան ընդհ. գործադուլը, որ սարքուած էր Աշխատանքի Դաշնակցութեան կողմէ, իբրեւ բո – ղոքի ցոյց : Գործադուլին մասրողջ ծանրութիւնը կեդրոնացած էր հաղորդակցութեանց միջոցնե – րուն վրայ , բայց մեթրօ եւ հանրակառքերը կը բաւէին շատ մը պիծերու վրայ :

Իրազեկները այս պարագան կը վերագրեն միամեայ բանուորական ուժքի, ինչպէս եւ Քրիս – տոնեայ Աշխատաւորներու Դաշնակցութեան, ո – րոնք մերժած էին համայնավարներուն առաջարկը — ընդհ. գործադուլ : Թէեւ անկանոն էին մեթ – րոյի երթեւեկները, բայց բոլոր դիծերն ալ կը բանէին բացի եղեքէն : Միջոցներ ձեռք առնուած էին, որպէսզի կառախումբերը բանին 15 վայր – կեանը առդամ մը, ամէնէն խճողուած պահերուն :

Ինչպէս կը դրեն տեղական թերթերը, առա – ջին անդամ ըլլալով հանրակառքերու վարիչնե – րուն մէկ մասը մերժեց դադրեցնել աշխատանքը, 10 % ապահովելով երթեւեկը : Թաքսիներն ալ մեծ մասով կը բաւէին, ամէնքը Աշխատանքի Դաշնակցութեան հրահանգը :

Բայց եւ այնպէս անտանելի նեղութիւններ կրեցին Փարիզի բնակիչները : Հազարաւորներ հարկադրուած էին երկար ճամբայ քալել, գործի երթալու համար :Բայերեսխաթաբար կը բանէին ա – ուտոճանապրուն երկաթուղիները : Թղթատարի , հեռաճայնի եւ հեռադրի սպասարկութիւնները ալ չէին դադրած : Բայ էին մեծ վաճառատուները, դրամատուները, սրճարանները, սինեմաները, ինչպէս եւ պետական պաշտօնատուները :

Գործատէրերու Միութեան տեղեկութեանց հա – մաձայն , մետաղագործական հաստատութեանց բանուորներէն միայն 20%ը հետեւած էին գործա – դուլի հրամանին :

ԵՐԿՈՒ ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԴԷՊՔԵՐ

Նոյն օրը երկու ծանր դէպքեր պատահեցան Փարիզի արուարձաններուն մէջ : Առաջինը տեղի ունեցաւ Սէնի ափերուն վրայ, Սիւրէնի մէջ : Ոս – տիկանութիւնը ձերբակալած էր Աշխատանքի Դաշնակցութեան անդամներէն հինդ հոդի, որոնք ցոյցեր սարքած էին Լաթիլ գործարանին մէջ : Թէեւ հինդն ալ արձակուեցան քիչ վերջը, բայց համայնավարները թափոր մըկազմեցին մասնակ – ցութեամբ 400 ցուցարարներու, փիւթոյի քաղա – քապետարանը երթալու եւ կալանաւորներուն ար – ձակումը պահանջելու համար : Ոստիկանութիւնը միջամտեց, օդնական ուժեր ալ հասան : Ցուցա – րարները խորտակեցին հանրակառքերու ապակի – ները, քարեր նետեցին ոստիկաններուն վրայ : Այս վերջիններն ալ կրակ բացին, տեսնելով որ իրենց ընկերներէն 17 հոգի վիրաւորուած են : Երեք ան – ցորդներ վիրաւորուեցան, երկուքը ծանրապէս : Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց տասը ցուցարար – ները :

Միւս դէպքը տեղի ունեցաւ Վիլժիւիֆի մէջ, երբ խումբ մը ցուցարարներ փորձեցին կեցնել հանրակառքերը, առաջնորդութեամբ քաղաքա – պետին : Ոստիկանները քարերով դիմաւորուեցան, երբ կը փորձէին ապահովել աշխատանքի ազա – տութիւնը : Եօթը ոստիկաններ վիրաւորուեցան : Զորս ցուցարարներ ձերբակալուեցան :

★ Գործադուլը կը չարունակուի կարգ մը ածխահանքերու մէջ (եօթներորդ շաբաթ), բայց մեծ մասը վերսկսած է աշխատանքը : Հիւսիսային շրջանին մէջ վիրաւորուեցաւ համայնավար երես – փոխան մը, Արթիւր Ռամէթ, երբ ոստիկանու – թիւնը արտասուաբեր կազ արձակեց, ցրուելու համար հրապարակային ժողով մը որ սարքուած էր առանց արտօնութեան :

Թառնի Նահանգին մէջ (հարաւային շրջան) 400 բանթողներ առեւանգեցին երեք ոստիկաններ, ածխահանքի մը առջեւ եւ փակեցին հոդի մը մէջ : Վերջին պահուն երեքն ալ յաջողեցան փախչիլ :

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԻՐՔԸ

Ազդ. ժողովը կը վերաբացուի այսօր, երեք – շաբթի : Աղմկալի տեսարաններ կը սպասուին, իբ – րեւ հետեւանք վերջին դէպքերու : Շատ մը հար – ցապնդումներ կը դառնուին սեղանի վրայ :

Արեւմտեան Ճակատ

Հռենոսի վրայ

Մեծն Բրիտանիոյ սպարապետը, մտածչալ Մոնթկոմըրի, որ առնեալ ջարթուկ քննական պը – տոյտ մը կատարեց զանազան մայրաքաղաքներու մէջ, ընդարձակ ծրագիր մը մշակած է Եւրոպայի պաշտպանութեան համար, ինչպէս կը հաւատանի անդլեւամերիկեան թերթերը : Պաշտպանութեան պիծը պիտի կազմէ Հռենոս դետը: Եթէ արշաւանք մը պիտի ունենայ արեւելքէն, արեւմտեան դաշ – նակիցները պիտի պատասխանեն դիրք բռնելով Հոլլանտայի, Պելժիոյ եւ Ֆրանսայի մէջ: Մտած – չալին կարծիքով, երբեք պէտք չէ թոյլ տալ որ Եւրոպան անպաշտպան ձգուի մինչեւ Պիրէնեան լեռները: Այժմ իր գործը պիտի ըլլայ իւրաքան – չիւր զինակցի բացատրել իր դերը: Այս է իր պատրաստութեան գլխաւոր նպատակը: Երբ ամէնքն ալ պկզբունքով ընդունին իր ծրագիրը, զինուորա – կան հրամանատարներու ժողով մը պիտի դումար – ուի Ֆոնթենէպլոյի մէջ, ճշդելու համար մարտա – մասնութիւնները :

Կ'ըսուի թէ Ֆրանսա պարտաւոր պիտի ըլլայ 15 զօրաբաժին պահել կազմ եւ պատրաստ, որեւէ անակնկալի հանդիպ :

★ Մարշըլլ, Մ. Նահանգներու արտաքին նա – խարարը պեկոյց մը հրատարակելով, հերքեց այն լուրը թէ պիտի հրաժարի յունուար 20ին :

★ Ռուբլի խնդիրը կը շարունակէ զբաղեցնել հանրային կարծիքը Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Ա. – մերիկայի մէջ : Անգլեսաքսոն մամուլը մասամբ արդար կը դտնէ Ֆրանսայի մտահոգութիւնները, բայց ուրիշ ելք չի տեսներ , ներկայ պարագանե – րուն մէջ: Լոնտոն եւ Ուաշինկթըն դիտել կուտան թէ Ռուբլի ճարտարագործութիւնները Գերմանիա – րուն վերադարձնելով հանդերձ, դաշնակիցները կը պահեն իրենց հսկողութեան իրաւունքը , հե – տեւաբար Ֆրանսա պատճառ չունի մտատանջուե – լու :

★ Միացեալ Ազդերու ընդհ. քարտուղարը եւ ընդհ. ժողովին նախագահը նոր կոչ մը ուղղեցին չորս Մեծերուն, որպէսզի լուծեն Պերլինի տագ – նապը, ուղղակի բանակցելով: Կոչը այնպէս մը խմբագրուած է որ յաջողութիւն մը կը համարուի Ա. Միութեան համար, որովհետեւ անմիջական բանակցութիւն կ'առաջարկէ, առանց բացորոշա – պէս յիշելու երեք արեւմտեան պետութեանց նա – խապայմանը,— վերջնել Պերլինի՝ պաշարումը : Կոչը պարզապէս կ'ըսէ :— « Ձեռք առնել միւս բո – լոր անհրաժեշտ միջոցները, լուծելու համարՊեր – լինի տագնապը»:

Անդլիական կառավարութիւնը առաջարկեց կո – չը քննել Փարիզի մէջ, այսօր իսկ (երեքշաբթի): Իրազեկներու կարծիքով, երեք արեւմտեան պե – տութիւնները հաստատ կը մնան իրենց տեսակէ – տին վրայ :— Ոչ մէկ բանակցութիւն Ռուսերուն հետ, ցորչափ կը տեւէ Պերլինի պաշարումը :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ինչպէս կ'երեւայ, կառավարութիւնը որոշած է վճռական քաղաքականութիւն մը վարել, ապա – հովելու համար բարեկարգութիւնը: Վերջին պա – հուն կարեւոր որոշումներ տուին դահլիճին երկու դլխաւոր թեւերը ,ժողովրդականները եւ ընկերվա – րականները: Երկու կուսակցութիւններն ալ բա – ցառիկ ժողովներ դումարելով , յարմար չտեսան նոր դժուարութեանց մատնել կառավարութիւնը կամ դուռ բանալ նախարարական տագնապի մը : Ուրեմն, պիտի պահեն իրենց նախարարները, պայմանաւ որ կառավարութիւնը վճռական մի – ջոցներ ձեռք առնէ , ապրուստը ժամանցնելու եւ բանուորական խլրտումները դադրեցնելու հա – մար:

Ընկերվարական կուսակցութեան աղդ. խոր – հուրդը, որ իր ժողովը դումարած էր շաբաթ եւ կիրակի, որոշեց կոչ մը ուղղել վարչապետին եւ բոլոր հանրապետական կազմակերպութեանց, որ – պէսզի ժողովրդապետութեանճակատ մը կազմեն, պաշտպանելու համար հանրապետութիւնը, պայ – քարելով թէ Կոմինֆորմին եւ թէ զօր. տը Կոլի կազմակերպութեան դէմ: Իրենց կարծիքով, զօր. տը Կոլ պարտութեան պիտի մատնուի երեք ամի – սէն , եթէ կառավարութիւնը յաջողի դոհացում տալ աշխատաւոր բազմութեանց պահանջներուն :

★ Մարսէյլի եւ Նանթի նաւահանգստի բան – ուորները մերժեցին Աշխատանքի Դաշնակցու – թեան առաջարկը՝ գործադուլի մասին, «յարմար չդատելով ներկայ պահը»: Նանթի բանուորները առաջարկը մերժեցին 300 քուէներու մեծամաս – նութեամբ : Ուրեմն առաջին ժխտական պատաս – խանը կը տրուի Ատլանտեանի եւ Միջերկրականի ափերէն: Երկաթուղիներու գործադուլն ալ մոռ – ցուած կ'երեւի :

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ 27 տարեկան առեւտրա – կան մը, Ժոռժ Ֆոկան, որ ամբաստանուած է թէ 250 միլիոն ֆրանքի դումար մը արտասահման փախցուցած է խարդախութեամբ: Իր անձնական չահը կը հաչուեն 30 միլիոն: Իրեն հետ ամբաս – տանուած են ուրիշ 13 մեղսակիցներ :

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐԸ

Ափիւռքի մէջ ամէն տեղ ներգաղթը իր պահանջը հետքերը թողուց, բայց ամէնէն աւելի Իրանի մէջ, ուր հազարաւոր Հայեր այսօր ալ տակաւին կ'ապրին ծանր ու ողբերգական վիճակ մը։

Թէհրանի «Ալիք»ի վերջին թիւերը, զոր նոր ստացանք, անգամ մը եւս մեզի կը յիշեցնեն թէ Իրանի հայութիւնը ինչպիսի լուրջ մտահոգութեան առջեւ կը գտնուի անտուն ու անտէր գաղթականութեան պատճառով, որ իր մէջ կը հաշուէ հազարաւոր հայ գիւղացիներ։

Ներգաղթի հետեւանքով առաջ եկած ողբերգութեան պատասխանատուները, ինչպէս մեզի կը հաղորդուի, երկուք են. առաջինը՝ հայ բոլշեւիկները, երկրորդը՝ Հայ Բարեգործական Միութիւնը։

Բոլշեւիկները ստիպած են հազարաւոր հայ գիւղացիներուն՝ համախօսականներով հրաժարելու Դաշնակցութենէն եւ հայհոյելու անոր։ Ապա անոնք ստիպած են անոնց ժամանակէն առաջ ծախելու իրենց տունը, պարտէզը, արտը, եզները, կահկարասին եւ, ծախելու ատենց, զոր իրենք ցոյց տուած էն։ Վերջապէս, անոնք հրամայած են մեկնելու պատրաստ գիւղացինե-րուն՝ փոխադրուելու եւ ժամանակաւորապէս ապրելու հոն, որ իրենց ցոյց կը տրուէր։

Թշուառ գիւղացիները, որոնք հայրենիք մեկնելու անդիմադրելի սիրովը լեցուած էին, ճշդիւ կատարած են իրենց այս կարգի բոլոր հրահանգները։ Անոնք ներգաղթի պաշտօնեաներուն վճարած են նաեւ խոշոր գումարներ, որոնք պահանջուած էին անոնցմէ զանազան անուններով։ Շատերը ատենցմէ խոշոր կաշառքներ ալ տուած են՝ կարենալ միանալու համար առաջին կամ երկրորդ կարաւանին. այդ կերպով ալ մաս մը գիւղացիներ յաջողած են մեկնիլ Հայաստան, բայց ուրիշներ թէ նիւթապէս զոհած են եւ թէ մնացած են իրենց տեղերը։

Վերջապէս, համբերութիւնը սպառած, խաբուած ու թշուառացած գիւղացին բերանը կը բանայ ու կը բողոքէ այս անլուր չահագործութեանց դէմ. բայց ի զուր. լսողներ չեն ըլլար. ի լուր արդար բողոքներու, բոլշեւիկ գործիչները թշուառ գիւղացիները կը կոչեն ֆաշիստ, Դաշնակ կամ հակահայաստանեան։ Ի վերջոյ, այս չարագործ գործիչները, որոնք հազարաւոր գիւղացիներ մոխիրի վրայ նստեցուցած էին, զանոնք կողոպտած եւ իրենց դրպանները հարստացուցած, փախուստ կուտան՝ անհետ կորսուելով։

Ասոնք են առաջին պատասխանատուները Իրանի հայութեան սպրած նոր ողբերգութեան։ Դուրս կուգայ որ, հասարակ գողեր անխղճօրէն խաղցած են մեր ժողովուրդի ճակատագրին հետ։ Անոնք հիմա չկան հրապարակի վրայ, բայց անոնք ուր ալ ըլլան, պէտք է ձերբակալուին, դատուին ու պատժուին. եւ զանոնք պատժողը նախ եւ առաջ պէտք է լինի երեւանի կառավարութիւնը։

Մեր գրիչը վրայ չերթար ըսելու որ, եթէ Իրանի մէջ հազարաւոր Հայեր թշուառութեան մատնուած են, անոնք մնացած են երեսի վրայ, երջանիկ, գոհ եւ ինքնաբաւ վիճակի մը յետոյ անոնք դարձած են նպաստընկալներ, նոյնիսկ մուրացկաններ, ատոր պատասխանատու է նաեւ Հայ Բարեգործական Ընդհ. Միութեան Իրանի հատուածը։ Դժբախտաբար ասիկա տխուր իրականութիւն է։

Բայց նախ եւ առաջ ըսենք որ Հայ Բար. Միութիւնը Իրանի Հայերու թշուառութիւնը ամոքելու համար նիւթական չատ մեծ զոհողութիւն ը-րած է. հազարաւոր տոլարներ տրամադրած է անոր, հսկայ գումարները, զոր ամերիկահայութիւնը եւ առհասարակ Սփիւռքի հայութիւնը տուած է անոր, իր կարգին ան ալ զանոնք հոսեցուցած է Իրան եւ պահած՝ գաղթականութիւնը լման 7 ամիս։ Անկարելի է ուրանալ այս. ասոր համար Իրանի թշուառ Հայերու բազմութիւնը չի կրնար երախտագէտ չըլլալ Հայ Բարեգործական Միութեան։

Արձանագրենք այս իրողութիւնը, բայց չմոռնանք նաեւ իր մեղքերը։ Եւ մեղքերէն առաջինը այն եղած է որ ան թոյլ տուած է որ «գործիչ» անունին տակ ծածկուած բոլշեւիկ արկածախնդիրներ, առանց ինքզինքին հեթանոսելու ոեւէ հակակշռի, սանձարձակ գործեն Իրանի մէջ եւ խաղան գիւղացիութեան ճակատագրին հետ։ Բարեգործականը, իբրեւ Երեւանի կառավարութեան աչքին վարկ վայելող կազմակերպութիւն մը եւ

ՕՐՕՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ

Ռուսերը ինչպէս կը վերակազմեն Արեւելեան Գերմանիան

Տեղական թերթի մը աշխատակիցը կը գրէ թէ Մագդեբուրգի ծրագրին հրապարակ ելլելէն ի վեր, Խ. Միութիւնն ալ լծուած է չինարար աշխատանքի, արեւելեան Գերմանիոյ մէջ, առեղծելու համար նորօրինակ պետութիւն մը։ Ցաճախ կը գործէ հաշտարար եղանակով մը։

Այսպէս, որոշ ինքնավարութիւն տրուեցաւ գաւառական կառավարութեանց, եւ հրատարակուեցաւ, համայնավարներու դրդումով, երկրագործական բարենորոգումը։ Մագդեբուրգի վերջերս դադրեցուց «փոքր Նացի»ներու մաքրագործումը։ Դադրեցուցին նաեւ գործատուններու տեղափոխումը, որովհետեւ նախ որ քանդուած ապրանքը անգործածելի կը դառնար կարմիր գինուորներու անզգուշութեան հետեւանքով։ Եւկ – րորդ որ բուն ճարտարարուեստը լաւ ձեռքերու մէջ կը գտնուի։

Սովետացած գերմանական ձեռնարկներ վերադարձուեցան երկրին։ Շարժանկարի եւ պատկերահանութեան արտադրութեանց նշանաւոր գործարանը, Ակֆա – Վոլֆը, որ երկու տարի առընդհատ պարզ մէկ մասնաճիւղը դարձած էր սովետական Քրասքա ընկերութեան, վերածուեցաւ «Շարժանկարի պատկերահանութեան գերմանական աղգային ընկերութեան»։ Այսուհանդերձ Ակֆաքօլոր շարժանկարի արտադրութիւնը վերապահուած է Խ. Միութեան։

Բարձրագոյն ուսման հետեւելու համար երիտասարդներու թիւը չատ սահմանափակ է։ 1947ի տարեշրջանին 35 հազար էր արեւմտեան շրջանները մէջ, մինչդեռ Սովետական շրջանին մէջ 10 անգամ աւելի պակաս է արեւմտեան շրջանէն։

Բանուորներու խնդիրն ալ լաւ կազմակերպուած չէ։ Բաւական մեծ թիւով բանուորներ ղրկուեցան Խ. Միութիւն, մինչդեռ 1947 Օգոստոս – էն մինչեւ 1948 Յունուար, 153 աշխատանքի գըրասենեակներ 126 հազար գործաւորներ Սաքսի հանքերուն համար վարձուեցան։ Ասկէ զատ գիւղութիւն ունի երեք ամսուան մասնաւոր պարտաւորիչ սպասարկութիւն մը էրցկէպիրկէի ուրանիմի հանքերուն համար, ուր անընդհատ կ'աշխատին տասը հազար գերման երիտասարդներ։

Շոգեկառքի դիծերուն մեծ մասը հանուած եւ ղրկուած է Ռուսիա, այնպէս որ հազիւ թէ քանի մը դիծեր մնացած են որոշ քաղաքներու մէջ։ 30 քիլոմեթրէ աւելի ճամբորդութեանց համար մասնաւոր արտօնութիւն պէտք է։

Ցախճապակիի Մայսընի ճարտարարուեստը (գերմանական Սեվրը) գնուած էր Սովետներու կողմէ մէկուկէս միլիոն բայիսմարքով, այսինքն կէս միլիոն ֆրանքով։

Ոստիկանական հսկողութեան սպասարկութիւնները գաղտնի են եւ իրենց գործունէութիւնը կը մնայ տորերկրեայ։

Նկատի ունենալով թիւը այն բարձր անձնաւորութեանց, որոնք անցած են Արեւմտեան շրջանը, կարելի է եզրակացնել թէ որեւէ գերման առանձնաշնորհեալ անձնաւորութիւն մնացած չէ ռուսական շրջանին մէջ։

Ժողովուրդը ճնշուած է ամէնօրեայ ապրուստի հոգին տակ,— սնունդ, հագուստ, տաքութիւն եւ բնակութիւն։ Սնունդի նիւթերը հազուադիւտ են։ Ածուխը բաւարար չէ։ Բնակարանները պակաս կուգան։ Հագուստները թերեւս են։ Տղաքը դըպրոց չեն երթար որովհետեւ կօշիկ չունին։ Երիտասարդ կիները կարճ հագուստներ կը հագնին տակաւին, որովհետեւ անոնց կ'ըսեն թէ նոր ձեւը Թրումընի հնարածն է, Եւրոպան կործանելու համար...

★ Խորհրդային հրամանատարութիւնը ձեռնարկած է նաեւ ոստիկանութեան վերակազմութեան։

Ինչպէս դիտել կուտայ ամերիկեան թերթի մը թղթակիցը, ոստիկանութեան կազմալուծումը հետեւանք է նախ մարզուած ոստիկաններու պակասին, երկրորդ՝ համայնավար պաշտօնեաներու անկարողութեան եւ երրորդ՝ մաքրագործումներու որոնք տակաւին տեղի կ'ունենան Արեւելեան շրջանին մէջ։

Ռուսերը կը ջանան վերակազմել 20.000 հոգինոց ոստիկանութիւն մը՝ 17 միլիոն ժողովուրդի համար։ Զօրակոչը կը կատարուի պատերազմական գերիներու մէջէն, որոնք Ռուսաստան կը զտնուէին։ Շատեր պատմեր են բրիտանական եւ ամերիկեան իշխանութեանց թէ դիրենք հաւաքած են միայն իրենց մարմնական կազմին համար, իսկ իրենք ալ համաձայնած են, որպէսզի կարենան հայրենիք վերադառնալ։

Ռուսերը վստահ են թէ պիտի կրնան կարգապահութիւնը ապահովել, նշանակելով «քաղաքական լիազօրներ»։ Եւ լրտեսներ բոլոր խաւերէն։

Պերլինի «Ընկերվարական Միութեան» շրջանակներուն մէջ անգամ կը կարծեն թէ Ռուսերը կ'ուզեն 100.000ի հասցնել իրենց ոստիկանական բանակի ուժը։

Միւս կողմէ, Ռուսերը կ'ուզեն որ իրենց շրջանին վերաչինութիւնը կատարուի գերմանական արտադրութեամբ. որովհետեւ ապրուստի մակարդակը կ'իջնէ օրէ օր։

Ք.

ԿԱՐՕՏ ՀԱՑՐԵՆԻՔԻ

Առավօտյղ սիրտս պանդուխտի, կը տրուիէ տենդագին, երջանկաւէտ հայրենիքիս՝ անհուն սիրով ու կարօտով։ Ափսոսանք մը տրամադիր, դիս անձկութեամբ կ'ալեկոծէ, քանի կ'անցնին վտարանդի, վատ դարուններն իմ կեանքին։

Ինչպէս ծիլ մը ծաղկած որ կ'անջատուի իր մայր բունէն, խարխուլ բեկոր մ'ալ ես՝ անհարատաւ աստղերու տակ, կը տատանիմ վերիվայր, հեռու, հեռու, Արմենական ցեղիս՝ հզօրաչէն խրիսխէն։

Զարդ եւ պերճանք, չլացուցիչ չքեղութիւն եւ կախարդանք պէսպիսուն՝ արեւմտեան ճամբաներու, անկարող են փոխարէն՝ իմ էութիւնս հայկազրոշմ։

Երբ կը դիտես Պաղթէոնը նուիրական, յետոյ Էյֆէլը երկնասլաց կամ փառապանծ Կամարը Յաղթանակի, հիացումի, զմայլանքի ապրումիդ մէջ, ինչ սփոփանք հոգեպարար, միտքդ ու հայեացքդ թռիչք կ'առնեն յանկարծ, սաւառնելով մինչեւ սքանչելի երդիքն քու հայրենի, ուր դուդ

դործին նիւթական կարեւոր օժանդակութիւն ընձեռող մը, կրնար եւ պարտաւոր էր չափաւորութեան մէջ պահել անպատասխանատու գործիչները։ Դժբախտաբար ան չէ ըրած այդ. «դէշ մարդ» չըլլալու սիրոյն ան ոչինչ ըրած է, ան միայն դրամ տուած է՝ առանց ատկէ աւելին ընելու։ Այն նոյնիսկ աղէտէն յետոյ նպաստներու բաշխման գործը յանձնած է կասկածելի մարդոց։ Եւ հետեւանքը եղած է ծանր։ Ձիշդ ասոր համար ալ պատասխանատու է Բարեգործականը։

Երկար ամիսներ անցնելէ յետոյ, երբ այլեւս յայտնի եղած է, որ հազարաւոր Հայեր արձանագրելէ, անոնց ունեցածը ծախել տալէ, ըստ կարմ անոնցմէ զանազան կաշառքներ առանալէ յետոյ, անոնք այլեւս պիտի չերթան Հայաստան, պիտի մնան իրենց տեղերը,— իսկ ատիկա եղած է խեղճ գիւղացիութեան համար չանթահարիչ հարուած մը—Բարեգործականը՝ ունկնդիր գիւղացիութեան ձայնին, պարտաւոր էր հետամուտ ըլլալ այդ թշուառ բազմութիւնները իրենց նախկին բնակավայրերը փոխադրելու։ Կ'ըսուի թէ այն դումարները, զոր լման 7 ամիս ան ծախսած է ապրեցնելու համար գիւղացիութիւնը, լիուլի պիտի բաւէին զայն իր տեղը դարձնելու։ Գիւղացիութիւնը խնդրած է այդ մասին, ուրիշներ ալ միջամտած են այդ ուղղութեամբ, նոյնիսկ պարսիկ գիւղատէրեր եւ գիւղացիներ տրամադրութիւն են յայտներ իրենց ծախուած հողերը նորէն դաճնելու նախկին տէրերուն, Բարեգործականը սակայն, կամ ատոր կողմէ նշանակուած անձերը, մնացած են խուլ ականջ եւ գիւղացիութիւնը յամառօրէն պահած են իրենց նոր տեղերը, որոնք ճախճախուտ եւ ջերմախի բոյն հանդիսացող վայրեր են։ Եւ այսօր ալ այդ գիւղացիութիւնը կը մնայ այդ վայրերուն մէջ։

Ինչո՞ւ պիտի գործուէր այս ահաւոր սխալը, երբ կարելի էր ծախսուած գումարներով գարմանել չատ աւերներ եւ վէրքեր, գիւղացին նորէն տէր դարձնել իր տան, իր արտին, իր պարտէզին, իր եղներուն եւ թերեւս ամէն ինչին։

Մենք այլեւս կանգ չենք առներ ուրիշ սխալներու վրայ՝ գործուած բոլշեւիկ գործիչներու եւ Բարեգործականի կողմէ. այսքանն ալ բաւական է ցոյց տալու որ Իրանի հայութեան դէմին պայթած մեծ ողբերգութեան մէջ մեծ մասը պատասխանատու են հայ բոլշեւիկները եւ անոնց ուղեկիցները, պատասխանատու է նաեւ Բարեգործականը իր մեղկ, անտարբեր ընթացքով, բոլշեւիկներուն հետ «հօլա երթալու» քաղաքականութեամբ եւ իր կողմէ անպիտան գործիչներ պատասխանատու գործերու վրայ պահած ըլլալու մեղքերով։ Այս բոլորին հետեւանքը եղած է ծուվ թշուառութիւն, որ այսօր բաժին ինկած է Իրանի գիւղացիութեան մէկ մասին։

Կ'ուզենք դիտնալ, այս մասին ի՞նչ պիտի ըսեն անոնք, որ ամբաստանութեան աթոռին վրայ դրուած են։

(Ամբագրական «ՀԱՑՐԵՆԻՔ»ի)

ՖԻՖՖՈՍ ԼԵՒՈՒՑԻ

գլուխ ջ.

ՆԱՒԱՀԱՏԸ՝ ՆԱՒԱՀԱՏ Ի ՆԱՒԱՀԱՏ

— Ես ալ չուտիկ, դատուածդ ըլլա՛, բայց ինչպէս որ ամէն մարդ կ՚ուտէ, ես ալ կ՚ուտեմ։ Ինչո՞ւ ես ուրիշներէն աւելի ուտեմ։

— Ֆիլոս ըսաւ, որ ես ուրիշներէն աւելի կ՚ուտեմ, որովհետեւ ես աւելի կ՚աշխատիմ։

— Ես ալ չուտիկ, դատուածդ ըլլա՛, աւելի կ՚աշխատիմ քան դուն։

— Ֆիլոս ըսաւ, որ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՑ ԷԼԻԶԱՊԷԹ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ մանչ զա – ւակ մը ծնաւ կիրակի դիշերը, ի ներկայութեան չորս բժիշկներ եւ երկու հիւանդապահուհիներ – րու: Թագաւորը, թագուհին եւ ամուսինը՝ Ցու – նաստանի Փիլիփ իշխանը կը սպասէին դրան առ – ջեւ: Երկկ աւետարեր լուրը հաղորդուեցաւ Թըն – դանօթի 41 հարուածներով: Ամբողջ Բրիտանիան կը ցնծայ այս բարեբաստիկ դէպքին առթիւ:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ մէջնորդը կիրակի օր հրամայեց Իսրայէլի կառավարութեան իր զօրքը քաշել Նէ – ճէպի անապատէն եւ Արաբներուն յանձնել Պիր Շէյան: Այս հրամանը, որ հաղորդուած էր երկու կողմերուն, մեծ զարմանք պատճառեց Իսրայէլի: Եթէ գործադրուի, Հրեաները պիտի քաշուին դիր – քէ մը որ ունի 20 մղոն լայնութիւն եւ 25մղոն խո – րութիւն եւ զոր Եգիպտացիներէն գրաւած էին Հոկտեմբեր 14ին: Իսրայէլ չուզեր համակերպիլ, «ամօթալի եւ անտրամաբան» գտնելով այս պա – հանջը:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻՆ հասած վերջին լուրերու հա – մաձայն, ազգայնական բանակին վերջին յաղթա – նակները նշանակելի ազդեցութիւն մը չեն գործած հիւսիսային Չինաստանի ռազմադիտական կացու – թեան վրայ: Գլխաւոր դիրքը, Սուչէու, պաշար – ուած է եւ կարմիրները կրնան գրաւել զայն երբ որ ուզեն: Չինաստան անհամբեր կը սպասէ Մ. Նահանգներու լիազօր պատուիրակին՝ Պ. Պըլիթի (նախկին դեսպան Փարիզի):

1300 ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ, որոնք Տախաուի հռչա – կաւոր արդելարանը կը բռնակին, խնդրեցին Պա – վարիոյ կառավարութենէն սպանել դիրենք կա – զարճակ խցիկներու մէջ, ինչպէս կ'ընէին Նացի – ները, «վերջ տալու համար իրենց տառապանքնե – րուն»: Այս առթիւ 24 ժամ ալ կամաւոր ծոմ պա – հեցին:

ԱԶԱՏ ԻՐԼԱՆՏԱՆ վերջին կապերն ալ պիտի խզէ Անգլիոյ հետ, ջնջելով 1936ի օրէնքը, որ կը պարտադրէ հաւատարմութեան երդում ընել Մեծն Բրիտանիոյ թագաւորին: Կառավարութիւնը մի – եւնոյն ատեն պիտի չանայ եւ առնել Իրլանտայի այն մասը որ կը գտնուի Անգլիոյ տիրապետու – թեան տակ:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ նոր դահլիճը չէ կազմուած տակաւին: Ցալտաթիս կը չարամնակէ բանակցու – թիւնները: Միւս կողմէ ապստամբները կը աստա – կացնեն իրենց գործունէութիւնը: Նոր կռիւներ տեղի ունեցան արեւմտեան Մակեդոնիոյ մէջ:

ԵԳԻՊՏՈՍԷն հասած վերջին լուրերու համա – ձայն, 11 հոգի մեռած, աւելի քան 40 հոգի վիրա – ւորուած են, ոտքի մը պայթած ըլլալով արեւել – եան ընկերութեան տպարանին մէջ: Նիւթական կորուստը կը հաշուեն 500.000 ոսկի: Վնասուած են մօտ 400? խանութներ եւ բնակարաններ:

Ֆ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ նոր սպարապետ նշանակուե – ցաւ զօր. Սերգէյ Շտեմենկօ, յաջորդելով մարէ – շալ Վասիլեւսկիի, որ կը պահէ միայն դիմելու ուժերու փոխ – նախարարի պաշտօնը: Պաշտօնա – կան դեկոյցը կ'ըսէ թէ զօրավարը չափէն աւելի ծանրաբեռնուած էր: Վասիլեւսկի, որ 53 տարե – կան է, սպայակոյտի պետ նշանակուեցաւ 1943ին, Սթալինկրատի հակայարձակումէն վերջը եւ սերտ յարաբերութիւններ ունէր Մեծն Բրիտանիոյ սպարապետին՝ մարէշալ Մոնթկոմըրիի հետ, որ նոյնիսկ Լոնտոն հրաւիրեց դինքը, բայց ճամբոր – դութիւնը միշտ կը ձգձգուէր: Իր յաջորդը դեր – թէ անծանօթ է Ֆ. Միւութենէն դուրս:

ԻՏԱԼԻՈՑ համայնավար կեդր. կոմիտէն, որ կը բաղկանայ 70 անդամներէ, նոր ծրագիր մը մշակած է, ձմեռնային գործունէութեան համար, ընդդէմ Մարշըլի ծրագրին:

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ պաշտօնեաներէն համայնա – վար մը պաշտօնանկ եղաւ, ամբաստանուած ըլլա – լով թէ մանաւանդ կ'իյք մը կը զարնէր հեռագրի թուղթերուն վրայ, «մարդասպան Փիլ Մոք» մա – կադրութեամբ:

34 ՆՈՐ ԱՆԴԱՄՆԵՐ ընտրուեցան գաղթա – վայրերէն, Հանրապետութեան խորհուրդին հա – մար: Ասոնց ութը ընկերվարականներ են:

ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ ա – ռաջուան պէս պիտի բանին, ինչպէս կը հաղոր – դէին երէկուան թերթերը:

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարարը անգամ մը եւս վճռա – պէս կը հերքէ այն զրոյցները թէ նոր ֆրանք մը պիտի հաստատուի կամ թղթադրամները պիտի փոխանակուին:

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐԸ 12 աթոռ կորսնցուցին Ժը – նեւի Նահանգային խորհուրդին մէջ որ կը բաղ – կանայ 100 անդամներէ: (Նախապէս ունէին 36 ա – թոռ):

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ.—Տարօն – Սալնոյ Զորի Հայր· Միութեան պատի օրացոյցը, զարդարուած Վար – դանանցի գեղանկարով: Կը խնդրենք բոլոր հայ – րենակիցներէն նկատի առնել այս հրատարակու – մը: Ստանալու համար դիմել հայրենակից Ղազար Պօղոսեան 4 Bld. de la Paix, Մարսէյլ:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒ ԲԱԺԻՆ, ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ պարեր մինչեւ առաւօտ, Orchestre Jazz ղեկավա – րութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի: Ճոխ պիւֆէ:

Մուտք 100 ֆրանք:

×

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ կիրակի 21 Նոյեմբեր, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Grand Palaisի մէջ (Parc Chanot):

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի: Կը մասնակցին Հ. Ց. Դ. բոլոր երեք կոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մա – նաճիւղերով:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Ներկայ պիտի ըլլան եւ խօսին Ֆր. Ընկերվ. յայտնի դէմքեր: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Պիտի նուագէ Հ. Ց. Դ. Սէն Լուի Նոր Սերունդի նուագախումբը: Պիտի երգէ Հ. Ց. Դ. Սէնթ Անի երգչախումբը դեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբար – ձումեանի: Սէն Ժէռմի եւ Լէ ղ'Օլիվի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ երգ եւ հայկական պարեր: Կ'արտասանէ ընկեր Մակարեան, պիտի երգէ ֆրանսերէն Mme LONGUE:

★

ՏԷՍԻՆԻ ՄԻՋ.— Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Տէսինի կոմիտէի կողմէ: Մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

Կը խօսին ընկերներ ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ եւ ՄԻ – ՍԱՔ ՄԻՐԶԷ: Գեղարուեստական խնամեալ բա – ժին: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

×

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԻՋ.— Այս կիրակի, ժամը 15ին, Salle des Nocesի մէջ:

ԸՆԿԵՐԱ – ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԶՈՑՔ:

ՃԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑՈՒՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ Ա.ԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ.— Մեծ Հայուհի՝ Ա. Ա.ՀԱՐՈՆԵԱՆի կեանքը ժապաւէնի վրայ հայերէն լեզուով: Իր մանկութենէն մինչեւ Փարիզ, Թաղումը եւն.: Տեղի կ'ունենայ 23 Նոյեմբեր, երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Տէսինի սինէմա Rexի մէջ: Մուտքը հը – րաւիրատոմսերով:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՊԱՐԱՆՅԻԿ – ՅԵՐԵԿՈՑԹ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ալ – ֆորվիլի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի ժամը 4ին 11, 157 Ave. Jean Jaurès, Maison Alfort:

Կը խօսի ընկեր ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, կենդանի պատկեր, հայկական պար, եւ ամերկնկարներ: Մուտք 100 ֆրանք: Նոր սերնդականներուն մաս – նաւոր դին:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

«ՍՕՍԵԱՑ ԱՆՏՈՒ»

Ա.ՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆԻ ԱՆՏԻՊ քերթուած – ներուն հատորը 400 ֆրանք: Նոյն հեղինակէն.— ՄԱԴԱՂԱԹՆԵՐ (սպառելու մօտ) 700 ֆրանք, ՊՈՀԵՄԱԿԱՆՔ 500 ֆրանք: Դիմել հեղինակին.— 17 rue Damesme, Paris (13):

«ՀԱՑ ԵՐԳԻ ՕՐ»

19 Դեկտ. կիրակի, Salle Gaveauի մէջ:

Համերգ ազգային երաժշտութեան, Փարիզի հայկական երգչախումբի կողմէ, դեկավարու – թեամբ Ա.ՐԱ. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի:

ԳՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի ե – րեկոյեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւ – ղի հերթական հաւաքոյթը՝ այս հինգշաբթի դի – չեր ժամը 21ին, Sociétés Savantesի մէջ: Նիւթ՝ դրական յուշ–երեկոյ նուիրուած Ա. Ա.ՀԱՐՈՆԵԱ – Նի դրականութեան: Իր գործերէն պիտի կարդան եւ արտասանեն Նոր Սերունդի անդամները: Ընկ. Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ պիտի կատարէ վերլուծութիւնը կարդացուած կտորներուն:

Հայերէնի դասընթացքը Տիկին Զիթունիի կող – մէ նոյն իրիկունը ժամը 20ին:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՊՈՄՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ցառաջիկայ Նոյեմբեր 20ին, տա – բաթ երեկոյ ժամը 9ին, Պոմոնի նորակառոյց սը – րահին մէջ: Ընտիր գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Վարձուած է առաջնակարգ նուագա – խումբ մը եւրոպական պարերու համար:

ՄԱՐՍԻԼԻԷՆ Պ. Մ. Կաւաճեան հազար ֆրանք կը նուիրէ Երուսաղէմի աղէտեալներուն: Ստանալ «Ցառաջ»էն:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին ժամը 6.ի սրահներուն մէջ:

Նախագահութեամբ Պ. ՎԱՂԱՐՇԱԿ ՄԵՐՄՊԵԱՆի

Fernand Bouillon իր երկու նուագախումբերով «ԱՔՐԱՔՍԻՈՆՆԵՐ», Փարիզեան բեմերու եւ cinéմաի յայտնի արուեստագէտներու կողմէ:

Խճողումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Զիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Paris (2), Tél. Cen. 48 - 51:

EDOUARD VII ԹԱՏՐՈՆԻՆ մէջ 10 Place EdouardVII Métro Opéro Madeleine եւ H. Caumartin

Նոյեմբեր 23ին եւ 30ին, երեքշաբթի եւ կիրակի օրերը, ժամը 21ին ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ, ԼԷՅԼԱ ՊԵՏՐԽԱՆ եւ իր խումբը

Բոլորովին նոր յայտագրով

ՑԱԽԱՂՑՈՒԹԻՒՆ.— Իսիի Ֆր. Կ. Խաչը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Այրի Տի – կին Տէտոյեան, Տէր եւ Տիկին Բանիկեանի, Տէր եւ Տիկին Տէրտէրեանի, Պ. Քէօսէեանի եւ բոլոր ընտանեկան պարագաներուն, իրենց սիրեցեալ մօր մահուան առթիւ: Նոյնպէս չնորհակալու – թիւններ Տէր եւ Տիկին Բանիկեանի եւ Տէր եւ Տի – կին Տէրտէրեանի որոնք այս առթիւ 1500 ֆրանքի նուիրեցին մասնաճիւղին:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ կրօն. Ընկե – րակցութեան կրթական մարմինը կազմակերպած է հայերէն լեզուի, պատմութեան, եկեղեցական, կրօնական ծանօթութիւններու եւ դպրոցական եր – դերու ձրի դասընթացքներ հինգշաբթի օրերը, Փարիզի հայ համայնքին համար:

Կազմուած է ուսուցչական տեւական մարմին մը: Կը խնդրուի Փարիզի շրջանի հայ ծնողներէն, որ դիմեն դիւանատուն, իրենց զաւակները ար – ձանագրութեան համար (7 տարեկանէն սկսեալ): Դասաւանդութիւնները պիտի սկսին, երբ աշա – կերտներու թիւը քսան ըլլայ, եկեղեցւոյ խորհր – դարանին մէջ: (ԴԻՒԱՆ)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Սայաճի մաքուր կարող կօշկակար – գործա – տոր մը: ԼԱՒ ՎՃԱՐՈՒՄ: Դիմել Chaussures Harry, 50 rue Fessart, Paris (19):

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme (13)
Le Gérant: A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 17 Novembre 1948 Չարեքշաբթի 17 Նոյեմբեր

Թ. ՏԱՐԻ — 29e Année N° 5696—Նոր շրջան թիւ 1107 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՒՐԻ՞Շ ԲԱՆ ԿԸ ՍՊԱՍԷԻՆՔ

Անցեալ Ցուլիսին, երբ հարցարան մը կը բանայինք էջերուն մէջ, երկու հիմնական հոգեր կը զբաղեցնէին մեր միտքը.—

1.— Ո՞րքան արդիւնաւոր եղան վերջին 25 տարիներու ճիգերը, դէպ ի գործ հրաւիրելու համար երիտասարդութիւնը:

2.— Այդ երիտասարդութիւնը ի՞նչ չափով դրամագլուխ կը ներկայացնէ այսօր, չարունակելու համար երէց սերունդին գործը:

Ստացանք բազմաթիւ պատասխաններ: Մեծ մասով՝ դառնութեան աղաղակներ եւ սրտառուչ պատմութիւններ, որոնք նորութիւն մը չէին պարունակեր մեզի համար:

Հարցարանէն առաջ, հինգ խմբագրականներ – րով պարզած էինք այն պայմանները ուր հասակ նետեց տարագիր երիտասարդութիւնը: Եւ միայն միջանկեալ յիշած՝ երէց սերունդին տառապանքները, որոնք մինչեւ այսօր ալ դոց դիրք են չատերումն համար:

Արդ, հրատարակուած պատասխաններուն մէջ մենք չդտանք հիմնականը,—

Երիտասարդութիւնը ի՞նչ ուզե՞ց կամ կրցա՞ւ օգտուիլ բոլոր պատեհութիւններէն, դառնալու համար պիտանի տարր, հայկական դիտելիքներ – րով, լեզուով, գործունէութեամբ:

Եթէ պատասխանողները լրջօրէն սերտած ըլլային միայն այս հարցումը, ինքնին կը լուծուէր սա չարաբաստիկ խնդիրը,— « Ի՞նչ տուիք որ ի՞նչ կը սպասէք »:

Երէկ հարցը այսպէս չէր ներկայանար, չատ աւելի բացասական, տաժանելի պայմաններումէջ:

Եթէ թերացողները, կոչեցեալները այսպէս պիտի արդարանան, այն ատեն չատ աւելի բարձր կրնան խօսիլ իրենց յաջորդները, որոնք հասակ նետեցին օտարութեան մէջ: Առանց հայկական դպրոցի մը երեսը տեսնելու:

Մենք բոլորովին տարբեր դեռնի մը վրայ կեցած ենք, երբ սերունդի փրկութեան խնդիրը կ'արծարծենք, այս թերթին հիմնարկութենէն ի վեր: Ինչպէս ամէն տեղ:

Անցեալը անցած է: Անօգուտ է չարունակ հին յուշեր քրքրել, հառաչել, կամ փոխադարձ մեղադրանքներ ուղղել:

Ապրեր թէ մեղաւոր, արժանաւոր կամ անարժան,— հիներէն, երէցներէն չատ քիչ բան մնացած է հրապարակին վրայ: Եղածներն ալ հետզհետէ կը սպառին:

Արդէն իսկ լայն անջրպետ մը բացուած է երէկուան եւ այսօրուան միջեւ: Պատրաստուած մարդու պակաս՝ ամէն ճակատի վրայ: Մտաւոր ուժերու պահանջ՝ ամէն ասպարէզի մէջ:

Հասարակ վարժապետն ու վարժուհին անգամ ճրագով կը փնտռուին: Ոչ միայն այս ափերուն վրայ ուր մարդիկ այդ բառերն իսկ մոռցած են, այլեւ Միջին Արեւելքի մէջ:

Բոլոր ժխտական պարագաները, տեղական դժուարութիւններն ու անհատական հոգերը նկատի առնելով հանդերձ, մենք ի դուր ապրցայ, դոնէ բացատրութիւն կը փնտռենք չատ մը վրիպումներու համար:

Զանցառութիւնը, անհոգութիւնը, ինքնահաւանութիւն լայնկեկ տեղ մը չեն բռներ չատ մը ընդունակ տարրերու լճացման մէջ:

Հապա դասալիքնե՞րը: Եւ դեռ անոնք որ վրդովուած են արեւելեան թմրութեամբ,— «ասանկ ալ ի՛նչլայ, անանկ ալ»:

Երէկ այսպէս չէին վարուեր անոնք որոնց եռեւէն կը հառաչէք այսօր, սգահանդէսներ եւ յիշատակի ոտներ սարքելով:

—«Այս իմ գործս է», կ'ըսէր մէկը եւ անձնատուր կ'ըլլար անոր:

— « Գիտցածս չի բաւեր», կը խորհրդածէր ուրիշ մը եւ կը բազմապատկէր ճիգերը, եւ չմնալու համար ոչ իր ժամանակէն, ոչ ալ ասպարէզին պահանջներէն:

— «Ես չըլլամ, դուն չըլնես, հապա ջաղացպա՞նը պիտի ընէ »:

Եւ մարդիկ դիրքերու կը հանէին: Դիրքերը կը լեցուէին պատրաստուած ուժերով:

— « Կարելին փորձեցի՞ օգտուելու համար պատեհութիւններէն, քանի որ կը յաւակնիմ դեր մը կատարել հանրային կեանքին մէջ»:

Ահա հանգոյցին բանալին :

Շատեր կան որ կրնան այս հարցումը ուղղել իրենք իրենց :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԻՆՉ ԶԱՆԳԱԿՆԵՐԸ ԿԸ ՀՆՉԵՆ

« Եւ ծնաւ նոր արքայ ի Բեթղեհէմ քաղաքի», աւետեցին առջի օր Լոնտոնի եւ անգլեւսաքսոն աշխարհի բոլոր եկեղեցիներու զանգակները, ի լուր միլիոնաւոր քաղաքացիներու :

Երեք օր, երեք դիշեր լոյսերու մէջ ողողուած քաղաքը, կը տօնէ արքայազունին ծնունդը :

Եթէ կան իրենց ցնծութենէն պարզողներ, կան անշուշտ քիթ – պոչ ընողներ ալ, ինչպէս Լոնտոնի համայնավարներու թերթը, որ լուրին հրատարակութիւնն իսկ չատ տեսած էր:

Մենք որ վեց հարիւր տարիէ ի վեր կորնգուցած ենք մեր թագաւորութիւնը եւ կը լողա՞նք ժողովրդապետութեան բարիքներուն մէջ, հոս կամ Ալյուբ, սկսանք մտածել եւ կամայ ակամայ բաղդատել բրիտանական միապետութեան բարքերը, մեր «դեմոկրատ»ներուն ազատ ու անկախ սահմանադրութեանց հետ :

Ոչ իսկ ձեւերու մէջ կրցանք սակայն տարբերութիւն մը դտնել:

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ զանգակներ երեք ժամ հնչեցին, թագաւորին թոռնիկի մը ծնունդը աւետելու համար:

Մենք ի՞նչ զանգակներ լսած ենք որ աւելի երկար կը հնչեն, դուժելով տարրական իրաւունքներու թաղումը... յաւուն ժողովրդապետութեան :

Սա ծիծաղելի երեւցած պարտողութիւնները, փետրազարդ համազգեստները, թագաւորական թափորները, ոսկեճամուկ արարողակետները դէթ այն առաւելութիւնն ունին որ եղբայր եղբօր դէմ չեն հաներ, կիրքերը չեն գրգռեր, արիւն չեն թափեր, խամաճիկի չեն վերածեր մարդ արարածը :

Ո՛վ քաանեղորդ դար, ո՛վ ընկերվարութիւն, ո՛վ ժողովրդապետութիւն, ինչ ոճիրներ կը գործուին քու անունովդ, դուն որ կոչուած էիր թագաւորական դահերը սարսելու ... ՍՕՍԻ

ԵՐԿՈՒ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐ ՊԱՆԹԵՈՆ ԿԸ ՓՈԽԱԴՐՈՒԻՆ

Երէկ իրիկուն Փալէ տը լա Տէքուվէռթ փոխադրուեցան երկու հռչակաւոր գիտնականներու՝ Ժան Փէռէնի եւ Փոլ Լանժըվէնի մարմինները, իսկ այսօր , չորեքշաբթի, հանդիսաւորապէս պիտի ամփոփուին Պանթէոնի մէջ, ուրիշ մեծ դիտնականներու՝ Լազար Քառնոյի, Մարսըլէն Պէրթլոյի, Փոլ Փէնլեվէի քով:

Օտար գիտնականներ ալ, որոնք Փարիզ կը գտնուին այժմ համագումարի մը առթիւ, պիտի մասնակցին թափորին :

Ժան Փէռէն եւ Փոլ Լանժըվէն ժամանակակիցներ էին: Փէռէն ծնած էր 1870ին, Լանժըվէն՝ 1872ին: Փէռէն մեռաւ չորս տարի առաջ, Մ. Նահանդներուն մէջ, ուր ապաստանած էր գերմանական դրաւման առեն, եւ մարմինը Ֆրանսա փոխադրուեցաւ անցեալ ամառ : Լանժըվէն մեռաւ 1946ին : Բանտարկուած էր Գերմանիոյ կողմէ եւ Զուիցերիա փախաւ 1944ին, Ֆրանսա վերադարձաւ ազատագրութենէն վերջ : Իր աղջիկը Աւուվիցի արդելարանը աքսորուեցաւ, իսկ վերսան՝ Ժաք Սալոմոն, ուրիշ նշանաւոր դիտնական մը, դնդակահարուեցաւ Կէսթափոյին կողմէ :

Ժան Փէռէն առաջին ռահվիրաներէն մէկն էր հիւլէական գիտութեան, որ այնքան աղմուկ պիտի հանէր իր մահէն վերջ: Լանժըվէն աւելի չատ բնագէտ էր եւ մէկը այն նոր տեսարաններէն որոնք յեղաշրջեցին բնագիտութիւնը վերջին քառասնամեակի ընթացքին :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ արտաքին նախարարները սկսան քննել Միացեալ Ազգերու ընդհանուր քարտուղարին եւ ընդհ. ժողովի նախագահին առաջարկները, Պերլինի հարցին լուծման առթիւ: Ընդհ. կարծիքն այն է թէ պատասխանը ժխտական պիտի ըլլայ: Երեքն ալ չեն ուզեր բանակցիլ Մ. Միութեան հետ, քանի չէ վերցած Պերլինի պաշարումը :— Մշուշը մեծապէս կը խանգարէ օդանաւային փոխադրութիւնը, բայց եւ այնպէս Անգլեւսաքսոնները չեն յուսահատած :

Խորհրդարանին վերս բացումը

ՀԱՐՑԱՊՆԴՈՒՄՆԵՐ ԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Երէկ, երեքշաբթի, տեղի ունեցաւ Ազգ. ժողովին եւ Հանրապետութեան Խորհուրդին վերաբացումը, բովորական արձակուրդէն վերջը :

Մթնոլորտը ծանր է այս անգամ, իբրեւ հետեւանք վերջին դէպքերու, մանաւանդ պարբերական գործադուլներուն, որոնք տեղի տուին դիմադուրկական միջամտութեանց: Ազգ. ժողովին մէջ հարցապնդումներ պիտի ըլլան, ապացուցանելու համար Կոմինֆորմին գործունէութիւնը Ֆրանսայի մէջ: Անհամբեր կը սպասուի ներքին նախարարին՝ Ժիւլ Մոքի յայտնութեանց, որոնց հիման վրայ կառավարութիւնը պիտի պահանջէ, խստացնել պատժական օրէնքները :

Նախարարական խորհուրդը նիստ դումարեց առաւօտն, անգամ մը եւս քննելու համար այս խնդիրը, որ ստիպողական հանդամանք ստացած է :

Համայնավարներն ալ հարցապնդումներ պիտի ուղղեն, մասնաւորապէս Նոյեմբեր 11ի դէպքերուն առթիւ: Մէկ խօսքով, յուզումնալից տեսարաններ պիտի պարզուին Ազգ. ժողովին մէջ :

Հանրապետութեան Խորհուրդն ալ ամակնկալներ կը խոստանայ, վերջին ընտրութեանց հետեւանքով, որոնք կը զօրացնեն իր դիրքը, դարձնելով տեսակ մը ծերակոյտ :

Արդէն ընտրուած են Խորհուրդին 320 անդամներէն 302ը, որոնց 121ը զօր. տը Կոլ ցանկէն: Բաց կը մնան 18 աթոռներ: Զօրավարին կուսակիցները կը յուսան 140ի բարձրացնել իրենց թիւը, որովհետեւ կարդ մը անդամներ խոստացած են իրենց միանալ :

Թերթերը կը գրեն թէ այս 121 կամ 140 ներկայացուցիչները ժողովասրահին մէջ պիտի նըստին իբրեւ մէկ ամբողջութեան, ընկերվարականներուն եւ ժողովրդականներուն միջեւ: Այս մանրամասնութիւնները մեծ դեր կը կատարեն Ֆրանսայի քաղաքական կեանքին մէջ: Այսպէս, համայնավարները միշտ ժողովասրահին ծայրագոյն ձախ կողմը կը գրաւեն: Ցետոյ կուգան ընկերվարականները, մէջտեղը՝ ժողովրդականները եւ ուրիշ չափաւոր տարրեր, իսկ ծայրագոյն աջ կողմը՝ Ազատութեան կուսակցութիւնը:

Եթէ զօրավարին կուսակիցները յաջողին գրաւել իրենց նախընտրած տեղը, ընկերվարականներուն ճիշդ ձախ կողմը, պիտի կրնան անկէ օր յիշեցնել թէ իրենց կազմակերպութիւնը ձախակողմեան է: Ուրիշ առաւելութիւն մըն ալ չհաճ պիտի ըլլան, եթէ կարենան Խորհուրդին նախագահ ընտրել զօրավարին եղբայրը, Փիէռ տը Կոլ, որ թեկնածու է :

Հանրապետութեան խորհուրդին անդամները ուրիշ հոգ մըն ալ ունին.— պիտի կրնա՞ն ծերակուտական կոչուիլ :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, ածխահանքերու գործադուլին հետեւանքով հոկտեմբերին արտադրութիւնը իջած է 508.000 թոնի, փոխանակ ամսական 4.200.000ի: Մինչ կառավարութիւնը լաւատես կ'երեւայ, օրը օրին հրատարակելով աշխատանքի վերսկսումը, համայնավարները կ'ըսեն թէ գործադուլը կը չարունակուի եւ թէ հանքագործները պիտի չհաչին վերջնական յաղթանակը: « Փոխիւլէռ» (ընկերվարական) ալ կը գրէ թէ համայնավարները չարունակ նոր խոչընդոտներ կը յարուցանեն, ելեկտրական թելեր կտրելով, չոգեկառքի դիծերը հանելով եւն.: Անոնք մասնաւորապէս կը նպատակեն աշխատելու դադարող բանուորները: Բանթողները տապալած են տասնի չափ ճողեր կարեւոր ածխահանքի մը մէջ, ուժանակ պայթեցնելով: Այս դէպքին հետեւանքով ճամբուեցան 1080 բանուորներ որոնք աշխատելու դացած էին:

Կառտանի մէջ (Մարսէյլ) 26 հանքագործներ ձերբակալուած էին նոյեմբեր 12ին, ցոյցի մը հետեւանքով : Դատարանը որոշեց առժամապէս ապատ արձակել ինը հոգին, իսկ միւս 17ը բանտարկուած պիտի մնան, դատուելու համար: Ամբաստանապիրը կ'ըսէ թէ բռնութիւն բանեցուցած, աշխատանքի ազատութիւնը խանգարած են եւն.:

★ Նաւահանգստի բանուորները այսօր վերջնական որոշում պիտի տան ընդհանուր գործադուլի մասին :

Իսրայէլ պիտի կոուի, եթէ..

Ինչպէս դրած էինք, Միացեալ Ազգերու ներկայացուցիչը պահանջած էր Իսրայէլի պետութենէն քաշուիլ Նէգեվի անապատէն, եւ զինադադար կնքել:

Իսրայէլի արտաքին նախարարը, Մոչէ Շէրթոք, առջի օր յայտարարեց Ազգաժողովին առջեւ թէ իր կառավարութիւնը պիտի մերժէ կոմս Պերնադոթի ծրագրին դլխաւոր կէտերը, եւ թէ հրեայ զինուորները կը նախընտրեն «արիւնալի պատերազմ մը» մղել քան Արաբներուն վերադարձնել

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՕՐԳԱՆ

Գիտական աշխատանքի ծավալումը

Գիտական աշխատանքի ծավալումը մեր հանրապետության տնտեսական և մշակութային զարգացման կարևորագույն պայմաններից է։ Գիտական հետազոտությունների ծավալումը հնարավորություն է տալիս ավելի արագ և ավելի հաջող լուծելու մեր հանրապետության տնտեսական և մշակութային շինարարության հրատապ խնդիրները։

Հայկական ՍՍՀ-ում գիտական աշխատանքի ծավալման համար ստեղծվել են բավարար նյութական հիմքեր։ Հանրապետությունում գործում են գիտական հետազոտական մի շարք հաստատություններ, որոնք ունեն լավ գիտական կադրեր։ Գիտական հաստատությունների ցանցի ընդլայնման, գիտական կադրերի աճի և գիտական աշխատանքի ծավալման մասին են վկայում հետևյալ թվերը։

1940 թվականին Հայկական ՍՍՀ-ում գիտական հաստատությունների թիվը հասնում էր 30-ի, 1950 թվականին՝ 50-ի, իսկ 1955 թվականին՝ 70-ի։ Գիտական հաստատությունների ցանցի ընդլայնման հետ միասին աճում է նաև գիտական կադրերի թիվը։ Եթե 1940 թվականին Հայկական ՍՍՀ-ում գիտական հաստատություններում աշխատում էր 1000 գիտական աշխատող, ապա 1955 թվականին նրանց թիվը հասնում է 2000-ի։ Գիտական աշխատանքի ծավալման մասին է վկայում նաև գիտական աշխատանքների թվի աճը։ Եթե 1940 թվականին Հայկական ՍՍՀ-ում գիտական հաստատությունները կատարել են 100 գիտական աշխատանք, ապա 1955 թվականին՝ 300-ից ավելի։

Գիտական աշխատանքի ծավալումը հնարավորություն է տալիս ավելի արագ և ավելի հաջող լուծելու մեր հանրապետության տնտեսական և մշակութային շինարարության հրատապ խնդիրները։ Մեր գիտնականները ակտիվ մասնակցություն են ունենում Հայկական ՍՍՀ տնտեսության զարգացման ծրագրերի կազմման գործում։ Նրանք ուսումնասիրում են մեր հանրապետության արդյունաբերության, գյուղատնտեսության, շինարարության, տրանսպորտի, առևտրի, ֆինանսների, առողջապահության, կրթության և մշակույթի զարգացման հեռանկարները։

Գիտական աշխատանքի ծավալումը մեծ նշանակություն ունի մեր հանրապետության բնական հարստությունների ուսումնասիրման և օգտագործման համար։ Մեր գիտնականները ուսումնասիրում են մեր հանրապետության հանքային հարստությունները, ուսումնասիրում են հողերը, ջրերը, բուսական և կենդանական աշխարհը։ Գիտական աշխատանքի ծավալումը մեծ նշանակություն ունի նաև մեր հանրապետության գյուղատնտեսության զարգացման համար։ Մեր գիտնականները ուսումնասիրում են գյուղատնտեսական կուլտուրաների նոր սորտերի ստեղծման, հողերի բերրիության բարձրացման, ոռոգման և չորացման, անասնապահության զարգացման հարցերը։

Գիտական աշխատանքի ծավալումը մեծ նշանակություն ունի նաև մեր հանրապետության առողջապահության, կրթության և մշակույթի զարգացման համար։ Մեր գիտնականները ուսումնասիրում են մեր հանրապետության բնակչության առողջապահական վիճակը, ուսումնասիրում են մեր հանրապետության մի շարք շրջանների կլիմայական պայմանները, որոնք կարևոր նշանակություն ունեն մեր հանրապետության առողջապահության համար։ Մեր գիտնականները ուսումնասիրում են նաև մեր հանրապետության լեզուն, գրականությունը, պատմությունը, ճարտարապետությունը, կերպարվեստը։

Գիտական աշխատանքի ծավալումը մեծ նշանակություն ունի մեր հանրապետության կադրերի պատրաստման համար։ Մեր գիտնականները մասնակցություն են ունենում մեր հանրապետության բարձրագույն և միջնակարգ մասնագիտական դպրոցների ուսումնական պլանների և ծրագրերի կազմման գործում։ Նրանք ուսումնասիրում են մեր հանրապետության կադրերի պատրաստման հարցերը։

Գիտական աշխատանքի ծավալումը մեծ նշանակություն ունի նաև մեր հանրապետության մշակույթի զարգացման համար։ Մեր գիտնականները ուսումնասիրում են մեր հանրապետության մշակույթի պատմությունը, ուսումնասիրում են մեր հանրապետության գրականության, արվեստի, երաժշտության զարգացման հարցերը։

Գիտական աշխատանքի ծավալումը մեծ նշանակություն ունի նաև մեր հանրապետության պատմության համար։ Մեր գիտնականները ուսումնասիրում են մեր հանրապետության պատմությունը, ուսումնասիրում են մեր հանրապետության ժողովուրդների պատմությունը։

Գիտական աշխատանքի ծավալումը մեծ նշանակություն ունի նաև մեր հանրապետության լեզվի զարգացման համար։ Մեր գիտնականները ուսումնասիրում են մեր հանրապետության լեզուն, գրականությունը, երաժշտությունը, կերպարվեստ

վերջ՝ Հայերը չեն ուզեր ելլել դիւղերէն. կալուածատէրը կ'ուզէ դուրս չպրտել մէրենք: Ի՞նչ պիտի ըլլար այս խեղճերուն վիճակը, եթէ առաջնորդ – փոխանորդը չխութար հոն: Կ'երթայ, կը խօսի, կը կարգադրէ, եւ նոյնիսկ կը պարտադրէ հողատէրոջ՝ որ «այս դիւղացիները պիտի մնան հոս, եւ պիտի աշխատին»: Ո՞ւր են հիմա այն անպատասխանատու անձերը, որոնք ներգաղթի օրերուն իրենք զիրենք պատասխանատու կը հռչակէին այս ժողովուրդի ճակատագրին, անտեսելով նոյնիսկ Առաջնորդներն ու Ազգային մարմինները. մինչ, այսօր, ձախողանքէ վերջ, ժողովուրդը ափ կ'առնէ այդ «անտեսուած» մարմիններու դռները:

Կ'արժէ՞ր միթէ, մի քանի հազար ներգաղթողներու համար, հազարաւոր բազմութիւն մը տագնապի հանել, պատասխանատու դէմ դրնակներ վրիպածներ, որոնք օգտակար ըլլալէ առաջ՝ իրենց անձնական քսակները պարարտացուցին, եւ այսօր՝ մէկ կողմ քաշուած, կը մնան հանդիսատեսի դերին մէջ: Դառնութեամբ կ'արձանագրենք այս տողերը: Իրիւ թէ մեր հայ եղբայրները կարենային զանազանել որոմը՝ ցորենէն:

Գամբրլիի Ազգ. վարժարանը կանոնաւոր եւ ներկայանալի վիճակ մը ունի: Այս տարի, մանաւանդ, պատուարժան Հոգաբարձութիւնը որեւէ ջանք խնայած չէ դպրոցին համար, պաշտօնի հըրաւիրելով կարող տարրեր,— ուսուցիչ, ուսուցչուհի եւ անօրէն, որոնք պատրաստ են լուսաւորելու մեր փոքրիկներու մատղաշ միտքերը: Ներկայիս աշակերտութեան թիւր 300ը կ'անցնի, եւ շուտով կրնայ հասնիլ 400—450ի:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԵԱՆ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Իրազեկներ 450 — 500.000 կը հաշուեն Պաղեստինի փախստականներուն թիւը: Լոնտոնի Թերթերը կը դրեն թէ այս Արաբները փախան նախքան հրէական բանակին յաղթութիւնը եւ կամ քշուեցան Հրեաներէն: Հանդուգնեալ կոմս Պերնատոթ կ'ըսէր թէ «կամ պէտք է ազատել եւ կամ ձգել որ մեռնին ...»:

Այս կոչին ի պատասխան Բրիտանիան անմիջապէս տուաւ 100 հազար ոսկի: Օգնութեան հասան նաեւ ամերիկեան մասնաւոր բարեգործական ընկերութիւններ, Աւստրալիա, Նոր Զելանտա, Հնդկաստան, Թշուառ Ցունաստան եւ Թուրքիա:

Բայց ահաւոր պահանջին առջեւ ոչինչ էին այս օժանդակութիւնները, եւ եթէ ՄԱԿը օգնութեան չհասնի մինչեւ Նոյեմբեր 15, կէս միլիոն Արաբներ կրնան մեռնիլ:

Մակը անմիջապէս քուէարկեց 34 միլիոն տոլար, օգնութեան հասնելու համար մինչեւ Դեկտեմբեր մէկ: Ցամ ձախողումը հինգ միլիոն տոլարի անմիջական օգնութիւն մը ուղեց ընել, որուն դէմ 10. Միութիւնը առաջարկեց երեք միլիոն, ինչ որ մերժուեցաւ: Այս հինգ միլիոն տոլարը կէս միլիոն Արաբի համար, կը նշանակէ 2 սթերլին 10 շիլին մարդ գլուխ: Այս դումարը պիտի բերէ գաղթականը շատ կարճ ժամանակի մը համար: ՄԱԿի ելմտական յանձնախումբը պիտի աշխատի բաժնել 34 միլիոն տոլարը 9 ամսուան մէջ:

Կ'ըսուի թէ 38 միլիոն արաբ ժողովուրդին մէջ այդ պաղեստինեան Արաբները ամէնէն ժողովրդավար եւ ամէնէն խելացի տարրերն են Միջին Արեւելքի մէջ: Անոնց մեծ մասը կը սերի Իրենց տնտեսութիւնները: Անոնք կ'ընդունին թէ Իրիտանացիները թէեւ խիստ են, սակայն ամէսջառ կերպով իշխեցին, բայնի դպրոցներ, սովվեցնելու Արեւմտեան արուեստները եւ դիւանագիտութիւնները:

Արաբ ազգը պետութեանց Դաշնակցութիւնը ըրաւ իր կարելին, օգնելու համար այդ գաղթականներուն, սակայն չունէր բաւարար դրամ ինչպէս եւ կազմակերպելու կարողութիւն:

Արաբական Դաշնակցութիւնը կազմող ազգը պետութիւններէն ամէնէն հարուստը Եգիպտոսն է, սակայն ան ալ իր ներքին Ֆէլլահներու եւ գիւղացիներու խնդիրը ունի: Տոլար եւ սթերլին չունի: Անգլո յորդանան փոքր երկիր մըն է: Սուրիան, Լիբանանը եւ Իրաքը բազմաթիւ Պաղեստինեան Արաբներ առին եւ պատսպարեցին իրենց տուներուն մէջ: Սաուտի Արաբիան եւ Եմէնը շատ հեռու են այս Արաբներէն առնելու իրենց մէջ, եւ սակայն դրամով օժանդակեցին:

Արաբները չէին հաւատար թէ Բրիտանիան պիտի հեռանայ Պաղեստինէն: Անոնք պատրաստ տուած չէին, մինչդեռ Հրեաները պատրաստուած էին: Հետեւանքը այն եղաւ որ Միջին Արեւելքի 38 միլիոն արաբ ժողովուրդը անելի մը մատնուած է:

Քանի մը թիւեր՝ կացութեան մասին.— 500.000 Պաղեստինեան Արաբներ գաղթական դարձած են, 25 հազար հոգի վրանի կը կարօտին, 50 հազար հոգի ծածկոց չունին:

ՇԹՈՒԹԿԱՐՏի հայ տարագիրներու կայանը այցելած է վերջերս, ընկերակցութեամբ զօր. Շէքքէրճեանի, ամերիկացի բարեկամ մը, Ուիլըմ Ֆրէյըր, անդամ Միացեալ Ազգերու ամերիկեան պատուիրակութեան: «Բանբեր» կը գրէ այս առթիւ.—

Զօր. Շէքքէրճեանի դրասենեակին մէջ, Պ. Ու. Ֆրէյըր տեսակցեցաւ Ազգ. Կեդր. կոմիտէի եւ Ճամբարի վարչութեան ներկայացուցիչներուն, մեր գոյք հոգեւոր հովիւներուն, ինչպէս նաեւ ուրիշ ազգայիններու հետ եւ հետաքրքրուեցաւ մեր ունեցած ցանկութիւններով: Ցայտնեց թէ ինք չատ մօտէն կը ճանչնայ հայ ժողովուրդը եւ սերտ յարաբերութեան մէջ է յատկապէս Հ. Ց. Դաշնակցութեան ղեկավարներուն հետ Ամերիկա եւ հայկական այլ գաղութներու մէջ: Եւ յուսադրեց ներկաները, ըսելով որ բոլոր անհրաժեշտ ճիդերը ի գործ կը դրուին յաջողցնելու համար հայ տագնապներու փոխադրութիւնը դէպի հիւսիսային եւ հարաւային Ամերիկայի երկիրները: Եւ կը հաւատայ, որ ընդհանուր բաղձանքները հետզհետէ պիտի իրականանան:

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՌՈՄԱՆԻ ՄԷՋ

ՌՈՄԱՆ.— Մենք ալ Նոյեմբեր 12ին դիչերը, *յովրրական հանդիսաւորութեան մէջ տօնեցինք Դաշնակցութեան զրը, նախագահութեամբ ընկեր Ս. Գասապեանի որ Միշակ բանուորէն վերջ դարձաւ մը կարդաց: Պատշաճ երգեր, արտասանութիւններ ըրին Աչուհիներ Նուրիցա Շէհիրլեան, Ե. Հալաճեան, ընկերներ Բ. Բալեան, Ց. Պօյաճեան, օրիորդներ Հ. Աստուրեան, Ա. Գրիգորեան:*

Օրուան բանախօսը բացակայ ըլլալով, խօսեցաւ ընկեր Ազգին, որ Դաշնակցութիւնը նմանցուց պտղատու դեղեցիկ ծառի՝ եւ Մասիսի սարին եւ եղրակացուց.— « Դաշնակցութիւնը տեւած է 58 տարի եւ պիտի տեւէ մինչեւ որ տեղծուի Միացեալ եւ անկախ Հայաստանը»: Միջին Ֆրանսայի Շրջանային կոմիտէի կողմէ յանպատրաստից ճառ մը խօսեցաւ ընկեր Քրիզճեան: Հանդէսը փակուեցաւ « Ցառաջ նահատակ»ով, խանդավառ մթնոլորտի մէջ:

Ս.Պ.

ԱՆԳԼԻՈՑ նախորդ վարչապետը, Զըրչիլ, նամակ մը ուղղելով իր յաջորդին՝ Էթլիի, զայն կը մեղադրէ իրրեւ « նեղմիտ եւ կուսակցամոլ » Միացեալ Եւրոպայի ծրագրին առթիւ: Այս վէճը կը չարունակուէր երկար տեսնէ ի վեր, եւ գաղտնիքը պարզուեցաւ երբ Զըրչիլ հրատարակեց փոխանակուած նամակները:

Միւս կողմէ Քէնթրպրիի կարմիր արքեպիսկոպոսը, Տոքթ. Հիւլէթ Ճոնսըն, ճառ մը խօսելով Նիւ Եորքի մէջ, յայտարարեց թէ Զըրչիլ Անգլիոյ ժողովուրդը չի ներկայացներ իրրեւ խաղաղութեան ժամանակի քաղաքագէտ եւ սպառնալիք մըն է»: Իր կարծիքով, արեւմտեան աշխարհին կարգ մը վարիչները վնասակար են խաղաղութեան դատին, «բայց նոյն վտանգը չի տեսնուիր Ռուսիոյ կողմէն» : Աւագերէցը զարմանք յայտնեց որ Մ. Նահանգները այնքան հլութեամբ կը հետեւին Զըրչիլի քաղաքականութեան »:

ՍՈՒՏԱՆի բրիտանական ոստիկանութիւնը ցրուեց 4000 հոգինոց բողոքի ժողով մը որ դումարուած էր Եգիպտոսի կուսակիցներէն: Ոստիկանութեան հրամանատարը վիրաւորուեցաւ, 65 հոգի ձերբակալուեցան: Ինչպէս յայտնի է, եգիպտոս իր լրացուցիչ մասը կը նկատէ Սուտանը, իսկ Անգլիա կ'ուզէ ինքնավարութիւն չնորհել անոր, իր ազդեցութեան տակ պահելու համար:

— Սէրն ալ ճիշդ դինիի պէս է. եփածն ալ կայ, չեփածն ալ, անուշէն ալ կըգտնուի, կծուէն ալ: Է որ հինալով աւելի պատուական կ'ըլլայ եւ է որ երթալով քացախ կը դառնայ (Ց. Պարոնեան):

« ՑԱՌԱՋ »ի ԹԵՐԹՕՆԸ (25)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Զ.

ԱՌԻՒԻՆ ԿՈՐԻՆԸ՝ ԱՌԻՒ Է

— Զուարճութիւն... ո՛հ, բառը գեղեցիկ է, զուարճութիւն Դիոնիսի համար, իր դիրքերէն, իր ուսմունքներէն դուրս. որչափ սուղի կը նըստիմ քեզի, սիրուն հայրիկ, ըսաւ Եւփիմէ եւ ծերին երեսները համբուրեց. Դիոնիս իր բոլոր փիլիսոփայական ծանրութեամբ չկրցաւ ախորժանքի ժպիտ մը զսպել, վասնզի ծերերուն քնական է ախորժիլ երտասարդ զդուանքներէ:

Բայց զարձեալ պէտք եղած պատրաստութիւնները տեսնել հրամայեց, ամէն բան կարգի դրաւ, եւ երբ ճաշը ըրին ու Եւփիմէ կը հարցնէր թէ՝ պէտք չէ՞ր պատրաստուիլ, քիչ մըն ալ, կ'ըսէր ծերը, պէտք է համբերել, վասնզի ոստիկանութեան կը սպասեմ– եւ իրօք ծառայ մըբկաւ իմացնելու թէ՝ ոստիկանութեան մեծը կը խնդրէր այցելութիւն մը ընել պալատին Տիկին Օրիորդի հրամանաւ:

Եւ ահա ոստիկանապետը ներս մտաւ ու ամենայն մեծարանքով ողջունելէ վերջ·

— Տիկին Օրիորդ, ըսաւ, խնդրեմ հրաման տուէք որ քանի մը սենեակներու փոքրիկ խուզարկութիւն մը ընեն մեր պաշտօնատարները:

— Ի՞նչ արդեօք, ըսաւ Եւփիմէ, միթէ մեծ յանցանք մը կամ ոճի՞ր մը իմ տանեմէկը յուսացուի:

— Ցուսացուիլ, չէ, բայց ով գիտէ, տանը յարմարութիւնը՝ դիրքը կասկածներ կրնան տալ, ուստի ամէն անոնք փարատելու համար ...

— Լաւ, տէր, ինչ խուզարկութիւն որ կ'ուզէք՝ կարող էք ընել:

Ան ատեն, չիտակ արդէն մեզի ծանօթ կողմը երթալով, ան սենեակը՝ որ Թորոսի անկողնի սենեակին կը պատասխանէր՝ փնտռեցին, նայեցան եւ երբ ոստիկանապետը խստութեամբ կարճահասակ մարդու մը դառնալով, որ արդէն մեզի ծանօթ է, վանզի անգամ մը տեսանք·

— Այս երիտասարդին փախստեան պատասխանատուն դուն ես, տիար Միքայէլ, ըսաւ, հսկողութիւնը քեզի կ'իյնար· պէտք էր որ դուն անոր ամէն չարժումները դիտնայիր, եւ ահա մարդը անյայտ կ'ըլլայ, եւ ոչ միայն ինք, այլ նաեւ անոնք՝ որ դուն տուած էիր իրենծառայելու, եւ դուն, ապուշ ու անմիտ, բառ մը չունիս պատասխան· դատարանին կը մնայ քեզի պատասխանելու· պարապ տեղ բերանդ մի բանար հոս խօսելու:

— Բայց, Տէր ...

— Մի խօսիր, անօգուտ կ'աշխատիս ինձ պատասխանելու համար, պահէ քու բոլոր ճարտասանութիւնդ դատաւորին, ամոր առջեւ միայն պէտք կայ խօսելու: Ոստիկանները, այս մարդը դատարան տարէք:

— Բայց անգամ մըն ալ մտիկ ըրէք· ես այդ երիտասարդին ծառայողները չեմ ճանչնար, անգամ մը միայն տեսայ երկու օր առաջ եւ այսօր··

— Այս խօսքով քու յանցանքդ կը ծանրացնես, դուն չճանչցած մարդիկներուդ յանձնեցիր քու հսկողութեանդ յանձնուած մարդիկը: Տարէք, տարէք:

Իսկ խեղճ Միքայէլ զարմացական ձեւեր ընելով եւ ճակտէն ջուրի պէս քրտինք թափելով, երկու ոստիկաններու մէջէն դուրս ելաւ դատարանը երթալու համար:

Ոստիկանապետը յարգանքով ողջունելով եւ ափիմէն եւ Դիոնիսի կամաց ձայնով մը յայտնելով իր զարմանքը, կ'ըսէր·

— Տէրութիւնը կառավարող մեր մեծերը՝ իրօք զարմանալի են, ազատ կը թողուն ասանկ վտանգաւոր մարդ մը ան ծովու պէս քաղաքիմէջ, մեզի լուր մը չեն տար, եւ խեղճ մարդու մը՝ որ իր գլխուն տէրը չէ, անոր կը յանձնեն եւ հիմա կ'ելնեն մեզմէ կը պահանջեն:

— Եւ դուք Տիար, անշուշտ կը փնտռէք մէկը կրնաք դտնել:

— Անշուշտ, ըսաւ ոստիկանապետը, եթէ փախցնողը Դիոնիս չէ:

— Թէ որ ան ինքն է:

— Ուրեմն չեմ դտներ, ըսաւ ժպտելով պաշտօնատարը:

ԾԵՐԵՆՑ

Նէճէպի չրջանը։ Մի եւնոյն ատեն տրամադրու–թիւն յայտնեց հաշտութեան ժողով մը դումա–րելու արաբական պետութեանց հետ եւ խնդրեց Իսրայէլը անդամ ընդունիլ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան։

Մոչէ Շէրթոք հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ ՄԱԿի Քաղաքականութեան ժողովին առջեւ.

1.— Հրեաները երբեք չեն կրնար հրաժարիլ Նէճէպի չրջանէն, որովհետեւ պէտք ունին այդ հարաւային անապատին, ժողովուրդ տեղաւորե–լու, Միեւնոյն ծովուն հանքային հարստութիւննե–րը շահագործելու եւ դէպի ծով իջնելու համար։

2.— Իսրայէլ կը պահանջէ հրէական Երուսա–ղէմը, ինչպէս եւ նրբանցք մը որ այդ քաղաքը միացնէ Իսրայէլի գլխաւոր մասին հետ, արեւ–մուտքէն։

3.— Իսրայէլ կը մերժէ առանձնաշնորհներ տալ ոեւէ արաբական պետութեան Հայֆայի նա–ւահանգիստին կամ Լիտտայի օդակայանին մէջ, ուրիշ խնդիր եթէ փոխադարձ համաձայնութիւն–ներ կնքուին։

4.— Արեւմտեան Գալիլիան պէտք է մնայ Հր–եաներուն ձեռքը, իբրեւ անհրաժեշտ մաս մը Իս–րայէլի պաշտպանութեան համար։

5.— Փախստական Արաբները պիտի չընդուն–ուին Իսրայէլի երկրին մէջ, եւ լաւ կ'ըլլայ որ հի–մակուընէ միջոցներ ձեռք առնուին, արաբական երկիրներու մէջ տեղաւորելու համար զանոնք։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՋԻՆԱՍՏԱՆի կարմիր բանակը կատաղի ճա–կատամարտի մը բռնուած է կառավարական ու–ժերուն հետ, որոնք կը ճգնին վրկել մայրաքա–ղաքը՝ Նանքին։ Մ. Նահանգները կը չարունակեն զէնք եւ ռազմանիւթ ղրկել։

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ չորս պետութիւնները, Յունաս–տան, Եուկոսլաւիա, Պուլկարիա եւ Ալպանիա ակսան բանակցիլ Փարիզի մէջ, ի ներկայութեան Ազգաժողովի միջնորդներուն, լուծելու համար իրենց միջեւ եղած վէճերը։

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱԻ Վիքթոր Յոր–ման, Հունգարիոյ նախորդ նախագահին փեսան, իբրեւ դաւաճան եւ զեղծարար։ Մահապարտը 29 տարեկան է եւ դեսպանութեան պաշտօն վարած է Գահիրէի մէջ։ Դատավարութեան մէկ մասը կա–տարուեցաւ դռնփակ։

ՇԱԲԱԹ օրուան ցոյցերուն առթիւ դատարան յանձնուեցան 24 ամբաստանեալներ, իբրեւ խոո–վարար։— «Իսմանիթէ» եւ «Սը Մուսա» թերթերը դատ բացին ոստիկանութեան վերատեսուչին դէմ, որ զրաւել տուած էր իրենց ուրբաթ օրուան թի–ւերը։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑի սպայակոյտը պի–տի հաստատուի Ֆոնթէնպլոյի մէջ, այս չաբթու։ Անդամներն են 120 սպաներ, 200 ենթասպաներ եւն.։ Կ'ըսուի թէ Մեծն Բրիտանիոյ սպարապետը պիտի քնակի քանի քիլոմեթր հեռու, իսկ Ֆրան–սայի հրամանատարը՝ պատմական դղեակին մէջ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ ընկերվարական կուսակցութիւ–թիւնն ալ հաշուեյարդարի ենթարկուեցաւ։ Վեր–ջին մնացորդներէն քարտուղարը՝ Լուլչեւ դատա–պարտուեցաւ 15 տարի բանտարկութեան, իսկ ե–րեսփոխան Կոպրինքով՝ 10 տարուան։ Յեկեան բանտարկութեան դատապարտուեցաւ ուրիչ երես–փոխան մը, Եորկի Փեթրով, որ Թուրքիա փա–խած է ...

ԱՐԳԻԼՈՒԵՑԱԻ թերթ, գիրք ցուցադրել եւ ծախել Սէնի նահանգին չուկաներուն մէջ (մաո–չէ)։ Մամուլի սէնտիքան անմիջապէս բողոքեց։

ԱՐԻՒՆԱԼի ԴԻՊՔ ՄԸ պատահեցաւ Լիոն – Փա–րիզ ճեպընթացին մէջ, երեքչաբթի առաւօ։ Աւա–զակ մը իրարու եռեւէ զարկաւ երեք ոստիկանա–կան քննիչներ եւ փախաւ։ Վիրաւորներէն երկու–քը մահամերձ են։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՊԱՐԱՆՑԻԿ – ՅԵՐԵԿՈՑԹ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ալ–ֆորվիլի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի ժամը 4ին 11, 157 Ave. Jean Jaurès, Maison Alfort։

Կը խօսի ընկեր ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, կենդանի պատկեր, հայկական պար, եւ ամանկնկալներ։ Մուտք 100 ֆրանք։ Նոր սերնդականներուն մաս–նաւոր գին։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին ճաշկեր կայ, SALLE CADET ի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ, ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ պարեր մինչեւ առաւօտ, Orchestre Jazz ղեկավա–րութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի ։ Ճոխ պիւֆէ։

Մուտք 100 ֆրանք ։

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ կիրակի 21 Նոյեմբեր, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Grand Pa–lais ի մէջ (Parc Chanot)։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի։ Կը մասնակցին Հ. Ց. Դ. բոլոր ենթա–կոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մաս–նաճիւղերով ։

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Ներկայ պիտի ըլլան եւ խօսին Փր. Ընկերվ. յայտնի դէմքեր։ Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Պիտի նուագէ Հ. Ց. Դ. Սէն Լուի Նոր Սերունդի նուագախումբը ։ Պիտի երգէ Հ. Ց. Դ. Սէնթ Անի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբար–ձումեանի։ Սէն Թէռոմի եւ Լէ զ'Օլիվի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ երգ եւ հայկական պարեր։ Կ'արտասանէ ընկեր Մակարեան, պիտի երգէ Փրանսերէն Mme LONGUE ։

ՏԷՍԻՆի ՄԷՋ.— Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Տէսինի կոմիտէի կողմէ։ Մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի , այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ։

Կը խօսին ընկերներ ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ եւ ՄԻ–ՍԱՔ ՄԻՐՋԷ ։ Գեղարուեստական խնամեալ բա–ժին։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ ։

×

ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ.— Այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Հ. Ց. Դ. «Համօ Օհանջանեան» ակում–բին մէջ։

Կը նախագահէ ընկեր Թ. ՀԵՐՈՑԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի եւ Ֆ. Կ. Խաչի Սանուհիներու կողմէ ։

Պիտի երգեն Տիկին Պ. Ամարեան եւ Մ. Տէր–վիշեան։ Պար, Կ. Խաչի սանուհիներու կողմէ։

Պիտի նուագէ Ջութակի վրայ երիտասարդ Պ. Պէպիկեան։

×

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի, ժամը 15ին, Salle des Noces ի մէջ։

Կը խօսի ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

ԸՆԿԵՐԱ. – ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՑՔ ։

ՄԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

ՏԷՍԻՆի ՄԷՋ.— Մեծ Հայուն՝ Ա. ԱՀԱՐՈՆ–ԵԱՆի կեանքը ժապաւէնի վրայ հայերէն լեզուով։ Իր մանկութենէն մինչեւ Փարիզ, թաղումը եւն.։ Տեղի կ'ունենայ 23 Նոյեմբեր, երեքչաբթի երեկոյ ժամը 9ին Տէսինի սինէմա Rex ի մէջ։ Մուտքը հը–բաւիրատոմսերով ։

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS
Ռ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ
10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54

Ճոխ մթերք դուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճեր–մակեղէններու, մանուածրաբար չրջուն վաճա–ռորդներու համար ։

Maison SOUKIAS

Նոր բացուած է անուշահոտութեանց ու ա–ռողջապահական իրեղէններու համար եւ ճոխ մը–թերք մը կը տրամադրէ իր բոլոր յաճախորդ–ներուն ։

ԱՑՑԵԼԵՑԻՔ

առաջին առթիւ։ 19 rue Clauzel, Փարիզ (9)

Մէթրօ Նօթրը Տամ տը Լօրէթ, Սէն Ժորժ կամ Փէկալ

ՄԵԼԻՆԷ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ
ԴԵՂԱՄ ՋՕՐԱՑԵԱՆ
Ամուսնացած

Փարիզ, 14 Նոյեմբեր 1948

ՑՈՐԵԱՏԵՍ

Հ. Ց. Դ. ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ եւ ԵՕԹՆԵՂԲԱՑՐ–ԵԱՆ խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ 8.30ին, վերջին ժողովին տեղը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» կո–միտէի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական վայրը ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի ե–րեկոյեան ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւ–ղի հերթական հաւաքոյթը՝ այս հինգշաբթի դի–չեր ժամը 21ին, Sociétés Savantes ի մէջ։ Նիւթ՝ գրական յուշ–երեկոյ նուիրուած Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱ–ՆԻ գրականութեան։ Իր գործերէն պիտի կարդան եւ արտասանեն Նոր Սերունդի անդամները ։ Ընկ. Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ պիտի կատարէ վերլուծութիւնը կարդացուած կտորներուն։

Հայերէնի դասընթացքը Տիկին Զիթունիի կող–մէ Նոր իրիկունը ժամը 20ին։

Մ. ԷԹԻԷՆ.— Ֆ. Հ. Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս եկուշաբթի (22 Նոյեմբեր) Մատու–ռին մէջ, ժամը 3ին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ ։ Ընկերուհիներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՊՈՄՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յառաջիկայ Նոյեմբեր 20ին , տա–րաթ երեկոյ ժամը 9ին, Պոմոնի Նորակառոյց սը–բահին մէջ։ Ընտիր զեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ։ Վարձուած է առաջնակարգ նուագա–խումբ մը եւրոպական պարերու համար ։

ԱՂՔԱՏԱՒԱՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին ժորժ Ե.ի սրահներուն մէջ ։ Նախագահութեամբ Պ. ՎԱՂԱՐՇԱԿ ՄԵՐՈՊԵԱՆի Fernand Bouillon իր երկու նուագախումբերով «ԱՓՐԱՔՍԻՈՆՆԵՐ», Փարիզեան բեմերու եւ ciné–ma ի յայտնի արուեստագէտներու կողմէ ։

Խճողումի տեղի չտալու համար, տեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66)։

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Զիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Paris (2) , Tél. Cen. 48 - 51։

EDOUARD VII ԹԱՏՐՈՆԻՆ մէջ 10 Place EdouardVII
Métro Opéro Madeleine եւ H. Caumartin
Նոյեմբեր 23ին եւ 30ին, երեքչաբթի եւ կիրակի օրերը, ժամը 21ին ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ ,
ԼԷՅԼԱ ՊԵՏՐԽԱՆ եւ իր խումբը
Բոլորովին նոր յայտագրով

« ՇԻՐԱԿ » հռչակաւոր Օղիին մեծաշնորհին տէր կառնւոտ Տիսթիլըռի տիւ փառք Հաստա–տութեան ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ Ռ Ո Մ Ը , որ բոլոր փափկաճաշակներու ——— փ ա տ ո ւ ա ծ ը մ պ ե լ ի ն է ։———

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Սայաճի մաքուր կաշով կօշկակար – գործա–տուր մը ։ ԼԱԻ ՎՃԱՐՈՒՄ: Դիմել Chaussures Har–ry, 50 rue Fessart , Paris (19) ։

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 18 November 1948 Հինգշաբթի 18 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Թ. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5697-Նոր շրջան թիւ 1108 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՇՐԱԳՐԵԱԼ ԳԼԽԱՏՈՒՄ

Վաղուան պատմագիրը պիտի կրնա՞յ դնել համապատասխան բառերը, պատկերացնելու համար այն ահաւոր մղձաւանջը որ կը կոչուի կարմիր ֆաշականութիւն :

Երեսուն տարի վերջն ալ, նոյն աղանդամոլ հալածանքը բոլոր ընդդիմադիր հոսանքներուն, եւ մասնաւորապէս ընկերվարութեան դէմ : Նոյն միջնադարեան հաւատաքննութիւնը, մարդակեր մոլեռանդութեամբ :

Ահաբեկում՝ ի խնդիր մենատիրութեան մը որ հիմնուած է ահուսարսափի վրայ :

Համայնակուլ, համատիրական լուծ մը, ուր անընդհատ լողքարեր կը դլորեն , տրորելու համար ինչ որ չի համապատասխաներ ճուլածոյ կաղապարներու :

Վերջին վկայութիւնը՝ Պուլկարիայէն :

Ինչպէս հաղորդեց հեռադիրը, ծանր պատիժներու դատապարտուած են ութ ընկերվ. երեսփոխանները,— վերջին մնացորդները խորհրդարանի ընդդիմադիր հոսանքին :

Ամէնէն ծանր պատիժը կրած է կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Ջոսթա Լուլչեւ , դատապարտուելով 15 տարի բանտարկութեան եւ 200.000 լեվա տուգանքի : Ամբաստանեալներէն մէկը ապատոհանած է Թուրքիա ...

Հողագործական կուսակցութեան հաշուեյարդարէն վերջ, ահաւասիկ ընկերվարական հոսանքին մուխն ալ կը մարեն:

Այժմ բոլշեւիկները — երբեմնի «ձեղ ընկերվարականներն» են որ տիրաբար կ'իշխեն, բոլոր ճակատներուն վրայ : Ինչպէս միւս արբանեակ երկիրներուն մէջ :

Ամբաստանեալներուն յանցա՞նքը :

Ցետին անցորդը դոց տրված է բառերը , — Դաւաճան, լրտես : Ժողովուրդի կամ հայրենիքի թշնամի, եւայլն :

Ինչպէս ամէն տեղ, բոլորն ալ խոստովանած կ'ըլլան իրենց մեղքերը, իրենք զիրենք արժանի համարելով ծանրագոյն պատիժներուն:

Երբ Զինովիեւներն ու Պուխարիններն անդամ չկրցան փրկել իրենց դլուխները, միամտութիւն պիտի ըլլար տարբեր ելք սպասել Պալքաններու ստորոտը, կամ Դանուբի ափերուն վրայ :

Բոլշեւիկներուն համար մի՛ չեւ այսօր ալ թիւ 1 թշնամին ոչ երկրաւոր վաչխառուն է, ոչ ալ աշխարհահռչակ ջարդարարը, այլ ընկերվարականը :

Տարիներ առաջ, անոնք «ընկերաբար» ժողով դումարեցին Բագուի մէջ, էնվէր եւ Նուրի փաշաներու, մոլլա – սոֆթաներու հետ, դա՛րկ տալու համար համաշխարհային յեղափոխութեան : Իրանին մէջ դաշնակահարելով մինուճար Հայաստանը : Պարպել տալով Կիլիկիան եւ Փոքր Ասիան:

Անոնք պատրաստ են միացեալ ճակատ կազմելու ամէնէն յեղափոխական խմբակցութեան , բայց երբեք՝ ընկերվարութեան հետ :

Եւ նոյն մեթոտները կը գործածեն ամէն տեղ: Վարկաբեկել, ջլատել, ապա դլխատել այդ հոսանքը,— միակ հարազատ արտայայտիչը աշխատաւոր բազմութեանց :

Տակաւին երէկուան պատմութիւն է, ինչ որ տեղի ունեցաւ Միջին եւ Հարաւ-Արեւելեան Եւրոպայի մէջ:

« Միացեալ ճակատ»՝ մինչեւ կամուրջին անցնիլը : Թեւ թեւի՝ հեռվհեռէ առաջնորդելու համար դէպի կազմալուծում եւ կառափնատ :

Քաոսնելի ողբերդութիւն մը, որ ապահովաբար ապշութեան պիտի մատնէր Մարքսն ու Էնդէլսը, եթէ կարենային դլուխ վերցնել դոնէ քառորդ ժամ:

Եթէ նոյնիսկ լաւագոյն վարչաձեւն ըլլար խորհրդային կարգուսարքը, իւրաքանչիւր ժողովուրդի տարբերական իրաւունքն էր իր հայեցողութեամբ դործադրել զայն: Համաձայն իր աշխարհահայեացքին: Եթէ կ'ուզէք՝ յարմարցնելով իր աշխարհագրութեան եւ պատմութեան :

Մարդիկ այս անբռնաբարելի, թնական իրաւունքն անդամ կը զլանան:

Եւ այս՝ երեսուն տարի «սոցիալիզմ կառուցելէ» վերջ: Մարակը անխնայ չաչեցնելով բոլոր յեղափոխական հոսանքներուն դէմ: Արեան խուժանային կիրքերը :

Ո՞ւր է տարբերութիւնը՝ դեղին կամ գորշ ֆաշականութեան եւ այս արշաւանքին միջեւ ...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ԱՐՄԵՆՈՒՇ »

Սիրուն եւ սրտալի անուն :

Ծնած Ժընեւի մէջ: «Արմենուշ»: Ղ. Մելոյեան:

Եօթանասուն օտարներու մէջէն, պսակուած Ա. գնահատանքով :

Բեմ ելած՝ պոռալու համար Հայուն անասելի եւ անչափելի ցաւը քաղաքակիրթ ժողովուրդներուն երեսին:

Անոնց կրանիթէ սրտերուն վրայ իբրեւ մուրճ խփելով – զարնելով:

Ղեւոնդ Մելոյեան: Հայ՝ ուղն ու ծուծով :

Եւրոպացի՝ դիմագծով եւ քնաւորութիւնով՝

Համեստութիւն մը անարուեստ ու քնածին :

Անձնաւօրութիւն մը: Երբեք :

Մեր վերջին կիսադարեան հայ յեղափոխականն եւ դրական անդաստանին մէջ իր ածուն չինած է ան :

Երբ կը խօսիս իրեն հետ՝ տարիքը քսան – երեսուն տարի մը կը զեղչուի իր դէմքէն: Ոգեւորութիւն եւ հաւատք իր ցեղին վրայ:

Ստիպած են զինքը բեմ հանել իր «Արմենուշ»ը: Ցոյց տալ մեր նորերուն իրենց ցեղին ազնուական տառապանքը՝ իրենց որդեդրած լեզուով: Ֆրանսաբարբառ :

Քաջ Ֆրանսագէտ մը ինքն ալ: Իր մայրենի լեզուին՝ հայերէնին համահաւասար:

— Ա՛խ, եթէ «Արմենուշ»ի փոխարէն «Ռիա – չէլ» կնքած ըլլայիր այդ դերութիւնդ՝ յաջողութիւնը ապահովուած էր Իսրայելացիներէն ...

— Ես իմ ցեղիս տառապանքովը մտահոգ, ոչ իսկ մտքէ կ'անցընեմ այդ «չարչի»ութիւնը ....

Այս չաբաթ երեկոյ, Իէնայի բեմէն պիտի պոռթկայ Հայոց Եօթերը, «Արմենուշ» իր ցեղին լուռ տուայտանքը՝ օտար եւ հայ դերակատարներով:

Հոն պիտի ըլլայ անպայմանն եւ պարտադրաբար մեր հայ նոր եւ հին սերունդը :

« Հայերէն չեմ հասկնար» պատճառաբանութեան ետին ապաստանելու պատրուակ չկայ :

Հայ երիտասարդը իր քրոջը, մօրը եւ իր ցեղին ցաւովը պիտի մկրտուի քանի մը ժամեր :

Բացակայութի՞ւնը: Օ՛, ոչ միայն ցեղային ուրացում, այլեւ վատօրէն իրենց քրոջ տուայտանքին կռնակ դարձնել պիտի նշանակէ :

Ասպետականութեան պակաս ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՀԱՑԿԱՆՈՑՇ ԹՈՐՈՒՆԵԱՆ կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ՝ որոշած էր Միջին Արեւելք երթալ Նոյեմբերի սկիզբը, երգահանդէսներ տալու համար Պէյրութի, Հալէպի եւ Դամասկոսի մէջ, բայց արտօնութիւն ստացած չըլլալով, պիտի չկրնայ մեկնիլ: Հետեւաբար իրեն յանձնուած արարկաները եւ ծրարները կը մնան իրենց տէրերուն տրամադրութեան տակ:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ազատական եւ արքայական կուսակցութեանց միջեւ համաձայնութիւն դոյացաւ, նոր դահլիճին կազմութեան համար:

ՋԻՆԱՍՏԱՆԻՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, կարմիր բանակին յառաջապահները հաղիւ 150 քիլոմեթր հեռու են մայրաքաղաքէն (Նանքին):

ԵՐԿՈՒ ՄԵԾ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ, ժան Փէռէնի եւ Փոլ Լանժըվէնի աճիւնը Պանթէոն փոխադրուեցաւ երէկ, չորեքշաբթի, աւանդական հանդիսաւորութեամբ: Դադաղակիրննելն էին 32 ուսանողներ :

ՊԻՑՐՈՒԹԻ մէջ բացուեցաւ, երէկ, Իւնեսքօի Գ. ընդհ. ժողովը: Փարիզէն ալ սուսարաթիւ պատուիրակութիւն դացած է:

ԳԱՀԻՐԷի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց խումբ մը դաւադիրներ, որոնք դժոխային մեքենայ մը եւ ռումբեր պատրաստած էին, պայթեցնելու համար անդլիական, ամերիկեան եւ Ֆրանսական դեսպանատուններուն մէջ :

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ վճռապէս մերժելով Արաբներու պահանջած պայմանաժամը, որոշեց որ երկու կողմերը անմիջապէս բանակցին, դինադադար մը կնքելու, իրենց դինուորները ետ քաշելու եւ տեւական խաղաղութիւն հաստատելու համար :

ՆԵՐՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒՆ ծանրակշիռ յայտնութիւնները հաւատալնավարներուն դէմ

ՐՈՎ ԿԱՐԾԱՐԾԵՑ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԲԱՆՈՒՐԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ.— Ո՞Վ ԿԸ ՎՃԱՐԷ.— ՓԱՐԻԶ – ԵԱՆ ԴՐԱՄԱՏԱՆ ՄԸ ՄԵԾԱԳՈՒՄԱՐ ՎԱՐԿԵՐԸ. — ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐ ԱՐՏԱՔՍՈՒՄ . — ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ ՈՒՆԻՆ

Ազգ. ժողովին Գչ. օրուան նիստին մէջ , Պ. Թիւլ Մոք, ներքին գործերու նախարարը, վերջապէս բացաւ իր թղթածրարը, որ «ջահելախիչ ամբաստանագիր մը կը կազմէ Ֆրանսայի համայնավարներուն համար», ինչպէս կը չեշտեն տեղական թերթերը :

Վիճաբանութիւնը բացաւ աջակողմեան երեսփոխան մը, Պ. Լուի Ռոլէն, յիշեցնելով Թիւլ Մոքի հոկտեմբեր 10ի յայտարարութիւնը՝ կոմին – Ֆորմի գործունէութեան մասին: Եւ հարցուց.

— Ի՞նչ պիտի ընէ կառավարութիւնը: Ֆրանսան կրնա՞յ ապրիլ կամ վերածնիլ, եթէ ամէն չաբաթ պետութեան մէջ պետութիւն մը պիտի կանգնէ հիմնական ճարտարագործութիւնը մը կամ հանրային սպասարկութիւն մը, եթէ կոմինֆորմին գործակալները պիտի չսանձուին: Կառավարութիւնը դինաթափ պիտի չընէ՞ խռովարարները, վերջնապէս պիտի չարտաքսէ՞ այն օտարականները որ կը վտանգեն պետութեան ապահովութիւնը :

Ուրիշ աջ երեսփոխան մը, Լըժանտր , աւելի բուռն լեզու մը գործածելով , բացատրեց թէ համայնավար կուսակցութիւնը՝ ընդդիմանայ ազգ. պաշտպանութեան եւ հայրենիքին շահերուն, կուրօրէն հնազանդելով Մոսկուայի արձակած նշանախօսքերուն : Եւ հարցուց .— « Ի՞նչ կընէ կառավարութիւնը, վերջ տալու համար համայնավար կուսակցութեան տեւական դաւճանութեան »:

Թէեւ ուրիշ հինգ հարցապնդումներ ալ ախոճապռուած էին, բայց ներքին նախարարը անմիջապէս բեմ բարձրացաւ, անհրաժեշտ բացատրութիւնները տալու համար :Իր զեկուցումը տեւեց երկու ժամ:

Պ. Թիւլ Մոք նախ ճշդեց կառավարութեան հիմնական սկզբունքները ,— 1. Գործադրուիլ օրինաւոր իրաւունք մըն է .— 2. Պէտք է ապահովել աշխատանքի ազատութիւնը.— 3. Պէտք է պաշտպանել ազգին ստացուածքները, եւայլն : Ցետոյ պարզելով ածխահանքերու գործադուլին դանազան երեսները, բացատրեց թէ ի՞նչ հրահանգներ տրուած էին բանթողներուն:

«Շատ մը հանքագործներու համար, խնդիրը հետեւեալն էր.— նիւթական առաւելութիւններ ստանալ քանի մը չաբաթէն: Աւելի վերին խաւերուն, բջիջներուն եւ շրջանային վարչութեանց համար՝ գործադուլին նպատակն էր ներկայ կառավարութեան անկումը եւ նոր դահլիճի մը կազմութիւնը մասնակցութեամբ կամ ղեկավարութեամբ համայնավարներու: Եւ կը նախատեսուէր քանի մը ամսուան պայքար : Ցաջորդ քայլը պիտի ըլլար ձախողեցնել Մարշըլի ծրադիրը, կործանելով Ֆրանսայի տնտեսութիւնը : Գործունէութեան այս շրջանը անցնելով Ֆրանսայի սահմանները, կը տարածուէր ամբողջ Եւրոպայի վրայ :

ԳԱՂՏՆԻ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐ ԵՒ ԱԶԴԱՆՇԱՆՆԵՐ

Վերջապէս, կ'ուղէին ապատամբութեան ընդհանուր փորձ մը կատարել, վարիչ չաբքեր պատրաստելով յեղափոխութեան համար որոնցմէ դուրկ է Ֆրանսան. պատրաստութիւն մը որ տասնեակ տարիներ պիտի տեւէր : Բնկիներուն եւ շրջանային վարչութեանց մէջ, մասնաւորապէս կը չեշտէին համայնավարները իշխանութեան գալուն բերելու անհրաժեշտութեան վրայ, ինչպէս կ'ապացուցանեն ութ վկայութիւնները: «Կեդր. Ֆրանսայի քաղաքներէն մէկուն մէջ տրուած էր հետեւեալ նշանախօսքը .— «Աստացուցէք ձեր դիրքը, ներկայ կառավարութիւնը տապալելու եւ իշխանութեան դլուխ հասնելու համար, եթէ նոյնիսկ հարկ ըլլայ ուղղակի դործողութեան դիմել» : Այն մարդը որ այս հրահանգները տուած է, կը գտնուի Ազգ. ժողովին մէջ: Ան ծպտուած կը ճամբորդէր, որովհետեւ կը վախնար ձերբակալութենէ : Ուրիշ քաղաքի մը մէջ տրուած էր հետեւեալ աղդանշանը .— « Մեր նպատակն է կառավարութեան անկումը եւ ժողովրդապետութեան մը հաստատումը»: Նոյն հրահանգը՝ հարաւ. արեւմտեան Ֆրանսայի մէջ, ուր կը ծանուցանէին թէ հանքագործներէն վերջ կարգը պիտի դայ նահանգիստի բանուորներու դործադուլին :

Ուրիշ վայրի մը մէջ կը յանձնարարէին .— «Անհրաժեշտ է որ իւրաքանչիւր անդամ ուսումնական պահեստ մը ունենայ : Անմիջապէս որ Կեդր. Կոմիտէն որոշէ ընդդիմանալ դինուորական կառախումբերու երթեւեկին, կառախումբերը պէտք չէ բանին » եւն. :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ

ԵՐԵՔ ԱՄԻՍ ԹԻԹՈՅԻ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

Ա. ՄԱՍ

1944 Հոկտեմբերի կիսուն, զանազան ազգութեանց պատկանող բախտակիցներու հետ, ճամբայ կ'ելլէի Կրացի կայարանէն: Համաճարն Ռայխի Ազգ. Պաշտպանութեան նախարարութեան հրաւիրագիրն, պարտաւոր էինք հերթական օրէնդրութեան ուժերուն կողմէ զրաւեալ «ոեւէր» վայր մը խրամ փորելու երթալ: Եւ որովհետեւ նախանձախնդրութիւն ցոյց չէի տար ինծի սահմանուած աշխատանքը կատարելու, մեր աշխատանոցիվարչութեան ընտրութիւնը առաջին առթիւ կը վիճակէր ինծի եւ ընկերներուս, որոնց մէջ կը հաշուէի Ֆրանսացիներ, Իտալացիներ, Ռուսեր, Բոյներ եւ Հայեր:

Կրացէն կը տանէի զաղջ, մերթ նոյնիսկ դառն ու եղերական յուշեր: Ամրան առաջին օրերէն, միշտ առաւոտեան ժամը 10ի ահազանգներուն, դաշտերու մէջէն մեղուապարէրու նման թռչկոտելէ ետք, 26 Յուլիսին՝ դաշնակից օդաբշաւի մը հետեւանքով, ականատես կ'ըլլայինք մեր Մխիթեարեան բանուորակայանի հրկիզումին, ինչ որ մեզի կ'արժէր առնուազն 200 հոգի...: Այդ ժամանակ օրը տասը քիլոյնոց 7 ռումբեր կը պայթէին տաղաւարիս առջեւ: Ողջ առողջ դուրս կուգայի փոքր ճանքէն, հրաշքով, բայց չատ ղգածուած յոյն եւ Ֆրանսացի քանի մը ընկերներու կորուստէն: Անգլեւամերիկացիները կ'երեւի կարծած էին թէ հարցը կը վերաբերէր զինուորական մարզադաշտի...: Այդ օրէն սազմն Աւստրիոյ երկրորդ քաղաքը անգլեւսաքսոն ռմբահիւններու դիւրին նշանակէտը կը դառնար: Հոկտեմբերի սկիզբը կարգը կուգար Թոնաօֆի մեր աշխատանոցին, մասնաճիւղ Շթէյեր - Տեմլեր - Փուխ ընկերութեան:

Կառախումբին մէջ, համայիչ դաշտանկարնե-րը դիտելով, այժմ կը խորհրդածէի այդ յիշատակելի ռմբակոծութեան հետեւանքներուն վրայ: Անգլեւամերիկեան օդաւորմիղները, որոնք ուղղահիդ կ'իջնէին երկու յաջորդական ալիքներով, հոն կը ձգէին իրենց օդանաւորդներէն քանի մը հոգի եւ երեք ռմբահիւններու բեկորները: Մեր աշխատանոցի «պեթօն արմէ»է թաքստոցին մէջ, — կառուցուած Տօքթ. Լէյի հրահանգով, — այն օրը կը կրէի օդաբշաւի մը բովանդակ զահանդանքը, զոր պիտի չմոռնամ մինչեւ յետին շունչ:

Մելամաղձոտութեամբ, ես ինծ ներկայիս հարց կուտայի թէ՝ ո՞ւր պիտի յանդիմ այս ճամբորդութիւնը: Տեսակ մը կասկած, կարելի է նոյնիսկ ըսել երկիւղը այն «անծանօթ անկիւն»ին, որու մասին յաճախ այնքան խորհրդաւոր բաներ լսած էինք ...

Իրիկուան դէմ կը հասնինք Մարպուրկ, որ քիչ մը վնասուած էր դաշնակիցներու օդաբշաւներէն: Կայարանին ըմպելարանին մէջ, բաժակ մը դարեջուր կը պարպեմ ընկերներուս հետ, յետոյ չոգեկառքը կ'անցնի աւստրեւոլովկին սահմանագլուխը, Ջիլլի ուղղուելու համար: Գիշերը իջնելուն, վերջապէս կառախումբը կանգ կ'առնէ փոքրիկ կայարանի մը առջեւ, տասնըչորս ժամ անընդհատ ճամբորդելէ ետք:

Նոյն պահուն կը դիմաւորէ երիտասարդ Ֆրանսացի մը, որ ժամադրակէտ մը ի վեր կ'աշխատէր այդ շրջանին մէջ: Քանի մը բառով ինծի տեղեկութիւն կուտայ: Ուրեմն, Ռան դիւղը կը գտնուէի, Մրուաթիոյ մայրաքաղաք Զաղրէպէն եւ բաւական քիլոմեթր ապդին:

Զանազան ազգութիւններու դասաւորման միջոցին, ժպտուն կը դիտեմ աղմկայոյզ երիտասարդութիւնը, որ կ'երգէ, կը կատակէ եւ խօսք կը նետէ կիներուն...: Զուարթ բացագանչութիւններու մէջէն, կարաւանը ճամբայ կ'ելլէ դէպի ճամբար, որ կայարանէն հարիւր մեթր անդին կ'երկարէր:

Երեւակայեցէք, փայտաշէն ընդարձակ սրահ մը, ուր ոչ սեղան, ոչ ալ աթոռ գոյութիւն ունէր: Մէջտեղը՝ ինչպէս նաեւ երկու կողմերու երկայնքին, միայն յարդի դէզեր...: Մէկ խօսքով տեսակ մը ախոռ, բոլորովին անյարմար մարդկային բնակութեան: Կանթեղի մը աղօտ լոյսին տակ, ոտքերուս չուրջի երկար տախտակը կը չտկեմ, յետոյ կարգի կը դնեմ ծածկոցներս:

Ուշ գիշերին, վերջապէս դուրս կուգամ սրահէն, քիչ մը լուացուելու մտադրութեամբ: Ճաքարէ չինուած ճամբէն, ջուրը կը ժայթքէ բազմաթիւ ծորակներէ եւ կը միախառնուի երկինքէն թափող անձրեւին:

Տնանալով՝ անշուշտ չեմ հասնիր ապուրին, մինչդեռ ուրիշներ քանի մը անդամ ստացած էին: Այս դայթակղութիւնը կը տեւէ քանի մը օր, մինչեւ որ մեզի տոմս կը բաժնուի: Օ՛հ, չատ ալ փոյթս չէր, որովհետեւ մեծ մասամբ կը պահէի ուղեւորութեան սահմանուած պարէնս:

Յաջորդ առտուն՝ չատ կանուխ, մեզի կը վռազեցնեն, կը հրամայեն որ ամէնքս ալ հաւաքուինք ճամբու վրայ: Ամէն մարդ կը ստանայ հինգ օրուան պարէն, որ կը բաղկանայ 1 քիլոյ հացէ, 1 քիլոյ կարտոֆիլէ, 1 քիլոյ ալիւրէ, 1 քիլոյ ոլոռիէ եւ 1 քիլոյ շաքարէ: Ամէնքս ալ կը կարծէինք թէ ճամբան կարճ պիտի ըլլայ, որովհետեւ ամէն կողմէ կը լսէինք թէ Գերմանիան ծունկի եկած է եւ թէ պատերազմը պիտի վերջանայ Սեպտեմբեր 15ին:

Ճամբան կը բռնենք ոտքով: Ամէնքս ալ ուրախ ենք որ կրնանք ազատ օդին մէջ շնչել: Ամէն քանի մը քիլոմեթրը անգամ մը կանգ կ'առնենք հանգչելու համար: Ամէն կանգառի ատեն, ես կը հետեւիմ ճամբուն կողքին գտնուող հեռագրական սիւներուն, որոնք կը ցուցնեն թէ քանի քիլոմեթր ճամբայ կտրած ենք: Ամէն կանգառի ատեն, ես կը հետեւիմ ճամբուն կողքին գտնուող հեռագրական սիւներուն, որոնք կը ցուցնեն թէ քանի քիլոմեթր ճամբայ կտրած ենք:

Ճամբան կը բռնենք ոտքով: Ամէնքս ալ ուրախ ենք որ կրնանք ազատ օդին մէջ շնչել: Ամէն քանի քիլոմեթրը անգամ մը կանգ կ'առնենք հանգչելու համար

ԹՈՂՈՎ ԼԵՌՈՒՆ

ԳԼՈՒԽ 2.

ՆԱՀԱՊԵՏ ԴԱՎԹՅԱՆԸ Ի ՔՎԵՄ

— Լա՛ւ կ'ընես, պատասխանեց Տոքտոր Տրեյսլոր մի քիչ բարկացած, բայց ես քեզ կ'ազատեմ այդ ամէնէն. ինծի համար դժուար չ'ըլլար, ամուսնանալ Ֆրանսուազ Տը Ռոնսէրէի հետ, որ ինծի կը սիրէ, եւ որ հարուստ է. ես ալ կրնամ ապրիլ իր հարստութեան վրայ, եւ ձեզի ալ կրնամ օգնել, որ ազատիք ձեր ամուսնական կապերէն, որոնք ձեզ կը տանջեն. ես ալ ձեզ կ'ազատեմ ձեր ամուսնական կապերէն, որոնք ինծի

Ուրիշ նշանախօսքեր ալ կարդալէ վերջ, Պ. Ժիւլ Մոք յիշեց թէ գաղտնի հրահանգ մը մուտցուած էր Ալֆինեօնի համայնավար մասնաճիւղի քարտուղարին՝ Պ. Միռոյի հեծելանիւին պայուսակին մէջ։ Ճեմարոյ պարզեց կոմինֆորմին կազմութեան պարագաները (Համայնավար Տեղեկատու Դիւան), հանդուցեալ Ժդանովի գրաւոր հրահանգը, որ կը յանձնարարէր չարունակել պայքարը Մարշըլի ծրագրին դէմ, ինչ որ ալ ըլլայ Մոսկուայի բանակցութեանց արդիւնքը։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԱՂԲԻՒՐՆԵՐԸ

Ծանրանալով օտար միջամտութեան եւ դրամական աղբիւրներու վրայ, Պ. Ժիւլ Մոք յայտարարեց թէ կառավարութիւնը մօտէն կը հսկէ բոլշեւիկեան դրամատան մը վրայ որ Ֆրանսայի մէջ արձանագրուած է հետեւեալ անունով.— Banque Commerciale pour l'Europe du Nord.

— « Այս դրամատունը, Ֆրանսական անանուն ընկերութիւն մը, իր դրամագլուխը վերածեր է հարիւր հազար բաժնեթուղթերու որոնց 99.700ը կը պատկանին երկու խորհրդային պետական դրամատուններու,— Ազգ. Դրամատունը եւ Արտաքին Առեւտուրի դրամատունը։ Մնացեալ 300 բաժնեթուղթերը կը գտնուին կարգ մը Ֆրանսացի եւ օտար համայնավարներու ձեռքը։ Ուրեմն խորհրդային հաստատութիւն մըն է որ կը գործէ Ֆրանսական դիմակի տակ։ Դրամատան վերատեսուչը հպատակ գործած Ռուս մըն է։ Երեք վարիչներէն առաջինը Ռուս է, երկրորդը Ֆրանսացի, երրորդը մեր համայնավար պաշտօնակիցներէն մէկուն ամուսինը։

« Ուրեմն զարմանալի չէ որ այս դրամատունը մեծ վարկեր կը բանայ համայնավար կուսակցութեան, անոր մամուլին եւ մասնաճիւղերուն։ Մենք վերկար ատենէ ի վեր կապեր ունինք այդ դրամատան հետ եւ դիտենք թէ օրեր կան ուր համայնավար կուսակցութիւնը 15 միլիոն Ֆր. պատրաստ դրամ ունի այս հաստատութեան մէջ։ Նոյնը իր մամուլին համար, որուն հաշիւները 17 միլիոն Ֆրանքի բաց մը կը ցուցնէին յուլիսի վերջը, 27 միլիոնի՝ Օգոստոսի վերջը, 30 միլիոն՝ հոկտեմբերի վերջը։ Համայնավար կուսակցութեան եւ իր մասնաճիւղերուն հաշիւները կ'արձանագրուին երկու գլուխներու տակ,— Օսվալտի եւ Կոմնայի անուններով։ Կարգ մը դիւանագիտական պայուսակներ ալ շատ կասկածելի դեր մը կատարած են»։

Նախարարը պատմեց նաեւ թէ Ֆրանսացի, ռումանացի եւ հունգարացի համայնավարները յաճախ ժողովներ կը գումարէին Ֆրանսայի մէջ, Ներքին նախարարութեան պաշտօնեաներուն ձեռքն են Կոմինֆորմի կեդրոնէն Ֆրանսացի համայնավարներուն ուղղուած նամակներու պատճէնները։ Շատ մը պարագաներու մէջ Ֆրանսայի վերջին գործադուլները ռումանական եւ հունգարական թելերու կողմէ կը ծանուցուէին գործադուլէն առաջ։ Կառավարութեան ձեռքն է Ռումանիոյ մէջ պատրաստուած յատակագիծ մը, որուն համաձայն այժմ միայն դիւանագէտներ կամ Ֆրանսահպատակներ կը գործածուին դրամներու փոխադրութեան համար։

Վերջերս խնդրած էին Փարիզի ռումանական դեսպանատան նախորդ առեւտրական կցորդէն հեռանալ Ֆրանսայէն, բայց ան դեսպանատուն վերադարձած էր 60 միլիոն Ֆրանքի դումարով մը, զարկ տալու համար հիւս. Ֆրանսայի եւ Պելժիոյ բանուորական խլրտումներուն։ Ի վերջոյ ար-տաքսուեցաւ։

Պ. Ժիւլ Մոք այս առթիւ յայտնեց թէ երկուշաբթի օր արտաքսուեցան երկու Ռուսեր, երկու Լեհեր եւ երկու Չեխեր, իրրեւ մեղսակից Կոմինֆորմի տրամադրած դումարներու բաշխումին։

Ուրիշ յայտնութիւններէ վերջ, նախարարը դառնալով համայնավար երեսփոխաններուն, յայտարարեց.

—Արհեստակցական գործունէութիւն չէ այս, այլ յեղափոխական գործունէութիւն։

Եւ կարդաց տեղեկագիր մը որուն համաձայն 47 խափանարար ձեռնարկներ կատարուած են — կառախումբեր դիծէն հանել, էլեկտրական ճողեր խորտակել եւն.։ 367 յարձակումներ կատարուած են անձերու կամ անոնց բնակարաններու վրայ։ Կարգ մը շրջաններու մէջ հանքագործներու պատուիրակներ բռնուած են ձեռնադրումբներով։

Նախարարը ջերմապէս ծափահարուեցաւ մեծամասնութեան կողմէ։ Համայնավար երեսփոխանները քար լռութիւն կը պահէին։

★ *Կառավարութիւնը Ազգ. Ժողովին յանձնեց օրինագիծ մը, որ կը պահանջէ խստացնել պատժական օրէնքները։*

ՊԵՐԼԻՆԻ ՀԱՐՑԸ լուծելու համար, առաջարկուած էր ժողովի հրաւիրել չորս մեծ պետութեանց արտաքին նախարարները։ Պ. Վիշինսկի պատասխանեց, առանց մերժելու կամ ընդունելու առաջարկը։ Նախագահ Թրումըն վճռապէս յայտարարեց թէ չեն կրնար բանակցիլ Մ. Միութեան հետ, ցորչափ կը տեւէ պաշարումը։ Ուրեմն աբեւմտեան երեք պետութեանց նախարարներն ալ նոյն պատասխանը պիտի տան։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի *ընդարձակ սրահին մէջ,* 21 rue Cadet: Métro Cadet:

ԴԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ, ԵՐԳ, ՆՈՒԱԳ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ պարեր մինչեւ առաւօտ, Orchestre Jazz *ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆԻ ։ Ճոխ պիւֆէ։*

Մուտք 100 ֆրանք ։

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Նոյեմբեր 27ին (ոչ թէ 21ին), ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, մինչեւ լոյս Château des Fleurs*ի մէջ, զինուորներ տեղաւորուած ըլլալով* Grand Palais*ի մէջ ։*

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի։ Կը մասնակցին Հ. Ց. Դ. բոլոր նիթա-կոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով ։

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ
Կը խօսին ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
եւ Ա. ՔԷՕՍԷԼԵԱՆ

Ներկայ պիտի ըլլան եւ խօսին Ֆր. Ընկերվ. յայտնի դէմքեր։ Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Պիտի նուագէ Հ. Ց. Դ. Սէն Լուի Նոր Սերունդի նուագախումբը ։ Պիտի երգէ Հ. Ց. Դ. Սէնթ Անի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի։ Սէն Ժէռմէ եւ Լէ գ'Օլիվի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ երգ եւ հայկական պարեր։ Կ'արտասանէ ընկեր Մակարեան, պիտի երգէ Ֆրանսերէն Mme LONGUE ։

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ.— Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Տէսինի կոմիտէի կողմէ։ Մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ։

Կը խօսին ընկերներ ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ ։ Գեղարուեստական խնամեալ բաժին։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ ։

×

ՎԻՆԻ ՄԷՋ.— Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն, Հ. Ց. Դ. «Համօ Օհանջանեան» ակումբին մէջ։

Կը նախագահէ ընկեր Թ. ՀԵՐՈՑԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի եւ Յ. Կ. Խաչի Սանուհիներու կողմէ ։

Պիտի երգեն Տիկին Պ. Ահարոնեան եւ Մ. Տէր-Վիշեան։ Պար, Կ. Խաչի սանուհիներու կողմէ։

Պիտի նուագէ Լութակի վրայ երիտասարդ Պ. Պէպիկեան։

×

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի, ժամը 15ին, Salle des Noces*ի մէջ։*

Կը խօսի ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ
ԸՆԿԵՐԱ. — ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ ։

Լիոնէն Այրի Տիկին Մարկրիթ Սարեան եւ իր պարագաները սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց զաւկին եւ ազգականին

Պ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍԱՐԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ 44 տարեկան հասակին, 16 Նոյեմբեր, երեքշաբթի, իր բնակարանին մէջ։ Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, հինգշաբթի, ժամը 3ին, Լիոնի Կիւեօթիէ պրեզմանատան մէջ ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ որ Ալֆորվիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատասխանատուն տեղի կ'ունենայ շաբաթ երեկոյ (4 Դեկտեմբեր) մինչեւ առաւօտ։ Կը խնդրուի չխափճաճելել ։

ՆՈՒԻՐՆԵՐ.— Կապոյտ Խաչի Սէնթ Էթիէնի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է ընկեր Տիգրան Զէքեանէն հազար Ֆրանք, ընկերուհի Վարսենիկ Զէքեանին ապաքինման առթիւ։

ԱԻԱԶԱԿ ՄԸ յարձակած էր Լիոն - Փարիզ ճեպընթացին վրայ, վիրաւորելով երեք ոստիկաններ, ինչպէս գրած էինք երէկ։ Թերթերը կը գրեն թէ ուազակը, 25—30 տարեկան եղիտասարդ մը, գիշերուան ժամը 2ին Ա. կարգի բաժնեակ մը մտնելով, 7000 ֆրանք կորզած է ուղեւորներէն, ատրճանակը ձեռքը։ Ցետոյ մտած է յարակից բաժնեակ մը, ուր կը գտնուէին երեք քննիչները ։ Երեքն ալ Մարսէյլէն կը վերադառնային եւ անզէն էին եւ երբ ուզեցին դիմադրել ընել աւազակը, այս վերջինը երեքն ալ վիրաւորելով եւ երկու ատրճանակները ձգելով կառախումբէն վար ցատկեց եւ անհետացաւ։

ԿԱՇԱՌԱԿԵՐՈՒԹԵԱՆ խնդիր մը կը քննուի Անգլիոյ առեւտրական վարչութեան մէջ։ Ամբաստանեալներէն մէկը երկտասարդ նախարար մըն է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ եւ ԵՕԹՆԵՂԲԱՑՐԵԱՆ խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ 8.30ին, վերջին ժողովին տեղը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ ։

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական վայրը ։

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղի հերթական հաւաքոյթը՝ այս հինգշաբթի դիշեր ժամը 21ին, Sociétés Savantes*ի մէջ։ Նիւթ՝ դրական յուշ—երեկոյ նուիրուած Ա. Ա.ՀԱՐՈՆԵԱՆի գրականութեան։ Իր գործերէն պիտի կարդան եւ արտասանեն Նոր Սերունդի անդամները ։ Ընկ. Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ պիտի կատարէ վերլուծութիւնը կարդացուած կտորներուն։*

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Սէնթ Մարկրիթի մասնաճիւղի հիմնադրութեան հանդէսը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, ազգային սրահը ։

Ս. ԷԹԻԷՆ.— Ֆ. Հ. Կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս եկուշաբթի (22 Նոյեմբեր) Մատուռին մէջ, ժամը 3ին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ ։ Ընկերուհիներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՀԱՄԱԽՍՐԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Միութեան Վալանսի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, սովորական սրճարանին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ
ՊԱՐԱՆՑԻԿ – ՅԵՐԵԿՈՑԹ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի ժամը 4ին 11, 157 Ave. Jean Jaurès, Maison Alfort։

Կը խօսի ընկեր ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, կենդանի պատկեր, հայկական պար, եւ ամակնկալներ։ Մուտք 100 ֆրանք։ Նոր սերնդականներուն մասնաւոր դին ։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՊՈՄՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յառաջիկայ Նոյեմբեր 20ին, շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Պոմոնի Նորակառոյց սրբահին մէջ։ Ընտիր գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ։ Վարձուած է առաջնակարգ նուագախումբ մը եւրոպական պարերու համար ։

ԱՂՔԱՏԱՆՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին ժամը 6.ի սրահներուն մէջ ։ Նախագահութեամբ Պ. Վաղարշակ ՄԵՍՐՈՊԵԱՆի Fernand Bouillon *իր երկու նուագախումբերով «ԱՓՐԱՓՍԻՈՆՆԵՐ», Փարիզեան բեմերու եւ ciné-ma-ի յայտնի արուեստագէտներու կողմէ ։*

Խճողումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Ջարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Զիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Paris (2), Tél. Cen. 48 - 51:

Bonneterie-Lingerie

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ունինք առաջնակարգ մետաքսէ վերջին նորութեան համաձայն կերպասներ ։

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆԻ ՀԱՄԱՐ

Կը պատրաստենք օժիտներ ամբողջութեամբ, ճեռակատ աշխատանքով։

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻՆՔ

Ապսպրանքներ ամէն տեսակ ճերմակեղէնի պատրաստութեան համար ։

ԴԻՄԵՑԷՔ ԱՆՎԱՐԱՆ

Maison MAGUESYAN

67 RUE VAUBAN, LYON

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Սայլամի մաքուր կաշով կօշկակար – գործատուր մը ։ ԼԱՒ ՎՃԱՐՈՒԻՄ: Դիմել Chaussures Harry, 50 rue Fessart , Paris (19) :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 19 Novembre 1948 Ուրբաթ 19 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՏԱՐԻ — 20e Année № 5698-Նոր շրջան թիւ 1109 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՖԱՇԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Երկու մեծ պատերազմներէ վերջ, միջազգային բառապաշարը հետզհետէ ճոխացաւ եւ կը ճոխանայ նորութիւններով :

Բառե՛ր, բացատրութեան ձեւեր, յատկաբանութիւններ : Այլ մանաւանդ համաոստագրութիւններ :

Այդ բառերէն մէկն ալ՝ Ֆաշականութիւնը : Սովորական բացատրութեամբ՝ «Ֆաշիզմ» , որ կը դործածուի ամէն լեզուի մէջ :

Բառին արմատն է «Ֆաշիօ», որ կը նշանակէ խուրձ : (Ֆրանսերէն՝ faisceau) :

Մուսոլինի այդ անունով մկրտած էր իր կազմակերպութիւնը, իբրեւ խորհրդանշանը Հռոմէական իշխանութեան : (Խուրձի ձեւով կապուած գաւազաններ, որոնց վրայ դրուած էր սակր մը) :

Փոխանակ տառապէս թարգմանելու այլաբանութիւնը, հայերէնի վերածելով, մենք ալ սկիզբէն ի վեր կը դրենք «Ֆաշականութիւն» :

Այս առթիւ յիշեցնե՞նք թէ, ծիծաղելի են օտար բառին ածանցումները — Ֆաշիստական ? եւ բոլոր նմանները,— կոմունիստական, նացիոնալիստական, ինտերնացիոնալիստական եւն. :

Տարբերակ դասարանի մը աշակերտն ալ դիտէ որ «իստ»ը հայերէն «ական»ն է : (Անոնք որ կը ճղնին արդարացնել երեւանի լեզուական բարբարոսութիւնները եւ կը պաշտպանեն, տակաւին կը շարունակեն արհնաճեղ դրել լուրերու թէ յօդուածներու մէջ...) :

Աւդ, ինչպէս ուրիշ բազմաթիւ բառեր, Ֆաշականութիւնն ալ վերածուեցաւ փոխաբերական բացատրութեան մը, իբրեւ հոմանիշ յետադիմութեան, բռնութեան, ազգայնական մոլեռանդութեան, աչխարհակալութեան : Մէկ խօսքով՝ համատիրութեան (totalitarisme, régime totalitaire) :

Մեր դարձդարն թուլթակներն ալ, որոնք պատրաստ են ամէն ձիւթ ծամելու, անմիջապէս իւրացուցին բառը, թունաւոր կապ մը եւս արձակելով :

Եւ, հայկական ճակատն ալ ունեցաւ իր «Ֆաշիզմ»ը : «Ֆաշիստ»ը : «Ֆաշիստական»ը :

Բեռ մը մեղք եւս՝ Հ. Ց. Դաշնակցութեան գլխուն... Ոչ միայն ներքին սպառման համար,— զանազան քուրջերու մէջ փաթթուած — այլեւ իբրեւ արտածելի նիւթ՝ աչխարհի բոլորլեզուներով :

Նոյն իսկ Ազգաժողովին ներկայացուած՝ մանաւանդ յուշագրով մը — անդլիերէն — երբ կը փորձէին Հայկ. Դատ պաշտպանել (Սան Ֆրանչիսկօ, 1945 Յունիս) :

Բայց, իսկապէս ի՞նչ կը նշանակէ Ֆաշականութիւն : Եւ միայն սե՞ւ է (սեւ չալիկաւոր) : Գո՞րշ : Դեղի՞ն : Կանա՞չ :

Զունի՞ կարմիր տիպար մըն ալ, որուն առջեւ կը խաւարին բոլոր աստղերը : «Ի ծագիլն ար – դական» ...

Վերջերս այս փափուկ խնդիրը քննուեցաւ Միացեալ Ազգերու Գ. յանձնաժողովին առջեւ, որ կը դրաղի Մարդու Իրաւունքներու Միջազգային Ճայտարարութեան խմբագրութեամբ :

Ճանճնաժողովը քուէարկեց յայտարարու – թեան 17րդ յօդուածը, հետեւեալ բովանդակու – թեամբ.

— « Իրաւունք կարծիքի եւ արտայայտու – թեան ազատութեան, ինչ որ կը նշանակէ իրա – ւունք չենդուելու իր կարծիքներուն համար, իրաւունք փնտռելու, առանալու եւ հաղորդելու տե – ղեկութիւնները եւ դաղափարները ամէն տեղ, առանց սահմանումներու խորութեան » :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, Ֆաշականու – թիւն բառն ալ արտասանուած ըլլալով, Ֆրանսայի պատուիրակը, Կրումպաք (ընկերվարական) բացատրութիւն պահանջեց խորհրդային պատ – ուիրակէն (պրօֆ. Պաւլով) :

Այս վերջինը չկրնաց բացատրել, առանց հա – մոզելու : Այն տեղն Պ. Կրումպաք յայտարարեց.

— « Մեզի համար Ֆաշականութիւնը՝ կար – ծիքի ազատութեան հարցին մէջ կը նշանակէ — համատիրական կարդադրութիւն մը միակ կուսակ – ցութեամբ, որ կը մերժէ որեւէ ընդդիմութիւն կառավարական քաղաքականութեան դէմ, կը մերժէ կարծիքի ամէն իրական ազատութիւն, մամուլի ամէն իրական ազատութիւն, ժողովի ամէն իրական ազատութիւն, եւ որ դրաքննութիւն կը հաստատէ խաղաղութեան առեն» :

Խորհրդային պատուիրակը բողոքեց, արժա – նապատութեան խնդիր յարուցանելով : Բայց մինակ մնաց իր արբանեակներուն հետ... Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՆ ԵՆ ՎԵՐՋԱՊԷՍ

Նոյեմբեր 17ին Պանթէոն փոխադրուեցան երկու Ֆրանսացի դիտնականներ Փէռէն եւ Լանժըվէն :

Ըսին թէ մասնաւորաբար վերջինը կը պատկանէր ծայրայեղ ձախակողմեան հոսանքին :

Ի՞նչ դեղեցիկ չարժուձեւ սակայն, մասնաւորաբար այս ծանր օրերուն, երբ Ֆրանսա կը դա – լարուի քաղաքական երկպառակութեանց մէջ եւ օրուան իշխանութիւնը կը նկատուի հակառակ՝ ձախ կազմակերպութեանց :

Ի՞նչպէս չըսել .— Մեծ են վերջապէս, ահա չարժուձեւ մը որ պատիւ կը բերէ Ֆրանսայի :

Իրաւ «մեծ»երը երբ կ'ուզեն պատուել իրենց արժէքները, չեն նայիր Աջ ու Ձախ : Իսկ մենք...:

Եթէ չունինք գիտական համաչխարհային դէմքեր, իրրեւ փոքր ժողովուրդ. ունինք կարծեմ պանթէոն մը մեր համեմատութեամբ : Որո՞ւ սահմանուած է ան սակայն: Անշուշտ անոնց, որոնք դրական, դիտական կամ դեղարուեստական անվիճելի արժէքներ են հայ ժողովուրդին համար :

Որքա՜ն սխալ :

Դժբախտաբար փոքր ժողովուրդ ենք, մա՛նր, մա՛նր մեր բոլոր հաչիւներուն պէս : Փերեզակ ու խանութպան :

Մեր Պանթէոնին մէջ ի՞նչպէս կարելի է տեղ տալ Ահարոնեանի մը, Օշականի մը, Աղբալեանի մը, երբ անոնց մահուան լուրն իսկ արդիլուած է դրել օրուան իշխանաւորներու կողմէ եւ խաչը կը հանեն, եթէ մէկին ու մէկը համարձակի ներկայ ըլլալ յուղարկաւորութեան իսկ :

Զգնէք նորերը : Արդեօք Պանթէոն փոխադրուա՞ծ է Րաֆֆիի կամ Մրմրեանի աճիւնը :

Աւելորդ մտահոդութիւն : Աճիւնը հին, շատ հին բան է : Պէտք է միշտ Նորը փնտռել, իրրեւ ուղղափառ « յառաջդիմական » :

ՍՕՍԻ

ՆԱԻԱՀԱՆԳԻՍՏՆԵՐՈՒ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐԸ

Հանուր գործադուլ պիտի յայտարարեն երկու – շաբթի օրէն սկսեալ, անպայման ժամանակով, համաձայն Աչխատանքի Դաչնակցութեան որոշ – ման : Մարսէյլի, Նանթի եւ Լը Հաւրի բանուորները դէմ քուէարկեցին, բայց գործադուլին կուսակիցները մեծամասնութիւն չհաւեցան : Գլխաւոր նպատակն է խանգարել օտար ածուխի փոխադրութիւնը, ուժ տալու համար հանքագործներու պահանջներուն : Երեսուն հազար կը հաչուեն բանթողներուն թիւը : Առեւտրական պաչօնեաներն ալ խլրտումներ կը ցուցնեն :

ՀԻԻՍ. ԵՒՐՈՊԱՅի Դրամատուն անօրէնը պատասխանելով ներքին նախարարին մեղադրանքներուն , կ'ըսէ թէ դրամատունը «երբեք պատաս չէ ունած ոչ քաղաքական կուսակցութեանց, ոչ ալ թերթերու : Բանուորական կազմակերպութեանց դրամական գործերը իր գործառնութեանց 2 — 3 %ը կը կազմեն» : Տնօրէնը միեւնոյն առեն յայտնած է «Լը Մոնտ»ի խմբագրին թէ մօտ 250 երես – վոխանները եւն. (համայնավար) իրենց թոչակները կը յանձնեն դրամատուն, թէ ճիշդ է որ դու – մարներ փոխադրած են Ֆրանսայի հանքագործ – ներուն եւն. :

ՉՕՐ. ՖՐԱՆՔՕ պատասխանելով ամերիկեան թերթի մը թղթակցին, մեղադրեց Անգլիան թէ չըմբռներ Սպանիոյ դերը արեւմտեան Եւրոպայի պաչտպանութեան մէջ եւ արդելք եղած է Մ. Նահանգներուն հետ համաձայնութիւն կնքելու : Իր կարծիքով, չափազանցուած է Ա. Միութեան դինեալ ուժը :

ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԲԵՌՆԱԿԱՌՔ մը ընդհարե – լով ուրիչ կառքի մը հետ, ինկաւ Փորթ տը Վէրսայլի մեթրոյին սանդուղներէն վար : Մէկ հոգի մեռաւ դլխաուելով, 5 հոգի վիրաւորուեցան :

ՀՌՈՄԻ Ս. ՊԵՏՐՈՍ եկեղեցւոյ դմբեթէն վար նետուելով մեռաւ յուսահատ մը : Եկեղեցին նորէն պիտի օծուի, սրբագործուելու համար :

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ նախագահը, Շանկ Քայ Չէք, կը ծանուցանէ թէ ազդ. ուժերը մեծ յաղթանակ մը տարին, թէ կարմիր բանակը 90.000 հոգի կոր – նցուց եւ կը փախչի խուճապահար : Իսկ միւսնե – րը կը պնդեն թէ իրենց դինուորները կը չարու – նակեն յառաջ խաղալ, դէպի Նանքին :

ԱՂՄԿԱԼԻ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

ԶՈՐՍ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐ Կը ՆԱԽԱՏԵՆ ԺԻԻԼ ՄՈՒԲԸ

Ինչպէս կը նախապատերազմը, Դշ. որ փրթիրիկ մը պայթեցուց Ազգ. ժողովին մէջ, իրրեւ հետեւանք ներքին նախարարին՝ Ժիւլ Մոքի ծանրակչիռ ամբաստանութեանց : Զորս երեսփոխանները յաչորդաբար խօսք առին, «ստախօս» կոչելով նախարարը, եւ ձաղկելով ոտիկանական խստութիւնները :

Առաջին ժխորը փրթաւ երբ Պ. Օկիւսթ Լը – քէօռ, Փա տը Քալէի երեսփոխանը պաչտպանելով հանքագործներուն դործադուլը, պոռաց Պ. Ժիւլ Մոքի երեսին .

— « Դուք պատերազմ կը պատրաստէք այս երկրին մէջ, ձեր ամերիկացի տէրերուն հրամանով : Ընկերվարական պետերը կը խրախուսեն տը կոլը, որպէսզի բռնութեան դիմէ : Իսկ դուք հանքագործները աչխատանքի կը ղրկէք պատառ մը չոր հացով » :

ԺԻԻԼ ՄՈՔ.— Ես ե՞րբ ըսի թէ բանուորները արհեստակցական պահանջներ չունին : Կարդացէք պաչտօնաթերթը : Մի՞չտ միեւնոյնն է ձեր պայքարի եղանակը,— ստել, ստել, ստե՛լ :

ԼԸՔԻՕՈ.— Իսկ ձերինը՝ հրացանի բռնել աչխատաւորները :

Այս առթիւ օրինակ մըն ալ կը յիչէր, երբ Ժիւլ Մոք պոռաց.— « Սուտ է» :

ԼԸՔԻՕՈ.— Դուք արհեստով ստախօս մըն էք :

Համայնավար երեսփոխանը «անանուն բարբարոսութիւններ» կը վերադրէր ապահովութեան պահակներուն (C. R. S.), երբ նախադահը, Պ. Էռիօ բողոքեց : Բոլշեւիկ երեսփոխանը պնդեց : Փոթորիկը պայթեցաւ : Ամբողջ ժողովասրահը տակնուվրայ եղած էր, աչքեն ձախ, եւ երեսփոխանները դէպի դուռը կը խուժէին : Պ. Ժիւլ Մոք ալ հեռացաւ : Նախադահը չկրնալով դադրեցնել ժխորը, դադրեցուց նիստը : Համայնավար երեսփոխանը կատղած էր ժողովրական երեսփոխանի մը՝ պառոնի դէմ, որ ընդմիջած էր զինքը եւ կ'ուզէր յարձակիլ, բայց բարեպատեհները եւ ուրիչ երես – փոխաններ արդիլեցին :

ՆՈՐԻՆ ԺԽՈՐ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

Նիստը վերաբացուեցաւ 15 վայրկեան վերջը : Այս անդամ բեմ ելաւ Բ. համայնավար երեսփոխանը, Կառոտի, որ յայտարարեց թէ ներքին նախարարը դործադուլները խափանելու համար «կը հետեւի այն մեթոտներուն զոր կը դործածէին Լուի Ֆիլիփ, Փոքր Նափոլէոն, Քազիմիր Փէռիէ եւ Թիէռ : Եւ նոյն պատճառաբանութեամբ , — դործադուլը դրդուած է դուբսէն : «Գալով մեր եւ Ա. Միութեան միջեւ եղած կապին, չատ աւելի խոր են քան կ'ենթադրէք : Ձեր ձեռքը չէ չըջել պատմութեան անիւը, պղտիկ մարդիկ» : (Խօսողը պատմութեան ուսուցիչ է) :

Փոթորիկը վերսկսաւ, երբ երրորդ համայնավար երեսփոխանը, Մառիուս Փաթինօ, յայտարարեց թէ հարցապնդող երեսփոխանը՝ Լուի Ռոլէն նախապար եղած առեն դրամական նպաստ բաչխած է բարեկամ թերթի մը : Պ. Ռոլէն ուզեց պատասխանել անմիջապէս, բայց համայնավար երեսփոխանը կը շարունակէր խօսիլ առանց ականջ կախելու : Աչակողմեան երեսփոխանները կը պոռային, ձեռքերը դրասեղաններուն կը զարնէին :

Ժխորը տեւեց տասը վայրկեան : Երբ ճառը վերջացաւ, Պ. Լուի Ռոլէն պատասխանելով եղած մեղադրանքին, յայտարարեց սուր հեդնութեամբ, աչակողմեաններու քրքիջներուն մէջ.

— « Ձիս կը մեղադրեն իրրեւ դործակից : Ե՞ս էի որ ընկերացայ Տիկին Ժինոլէնի, Քոմանտան – թիւռ երթալու եւ «Իմանիթէ»ի հրատարակութեան արտօնութիւնն խնդրելու համար (կ'ակնարկէ համայնավար երեսփոխան Պիյուի) : Ե՞ս էի որ օդնեցի Պ. Մառսէլ Քաչինի, խմբագրելու համար այն յայտարարութիւնը որով կը խնդրէր աչխատաւորներէն դէնք չպարպել դերման զինուածներուն վրայ ...» :

Զորրորդ համայնավար եղեսփոխանը, Կ. Ռուքոթ պատմեց իր չըջանին դէպքերը (Կաո) , հանքագործի մը սպանութիւնը եւն. : Այս առթիւ նորէն տուին – առին Պ. Ժիւլ Մոքի հետ :

Երկկ, հինգշաբթի, խօսքեան դատական եւ ճարտարադործական արտադրութեան նախարարները, լրացնելով Ժիւլ Մոքի մեղադրանքները :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. Էջ)

ՊԵՐԼԻՆԻ ՀԱՐՑԸ կը մնայ միշտ առկախ : Ա – թեմտեան պետութիւնները մերժեցին ուղղակի բանակցիլ Ա. Միութեան հետ, գործակ կը տեւէ պաչարումը : Անժանթինի պատուիրակը նոր փորձ մը պիտի կատարէ, ելք մը գտնելու համար : Մինչ այս մինչ այն, Ռուսերը որոչեցին նոր անձնագիրներ պահանջել իրենց չըջանին եւ ամբողջ Պերլինի համար : Անսատողները պիտի պատժուին :

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ

ԵՐԵՔ ԱՄԻՍ ԹԹՈՑԻ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

Բ.

Յաջորդ օր մեր աշխատավայրը փոխուած էր: Բաժակ մը իրարց սուրճ առնելէ ետք, այդ էր ամբողջ մեր նախաճաշը, առաւօտեան ժամը 7ի չոգեկառքը կը նստինք: Մեքենան չատ դանդաղ կ'ընթանար: Վայրաշարժին առջեւ միշտ պայմանադրական եօթը վակոններ դրուած էին: Ահ ու սպասաւիր վերկրի մը մէջ, ուր իւրաքանչիւր քայլափոխի վտանգ կար, պէտք էր շրջահայեաց ըլլալ եւ խարխափել գետինը, որ ցաւագնուած էր ըմբոստներու ռումբերով...: Քանի վայրկեան կանախումբով ճամբորդութիւն, ապա կ'ուղղուիմ յարդանոց մը, աշխատանքի գործիքս առնելու համար: Բահ մը ուսիս՝ ընկերներուս հետ կը կարեմ կամուրջը, յաճախ կ'անցնիմ հեղեղատներէ, ըմբոստ ռազմիկներու կողմէ լքուած կալուածներու մէջէն, վար կ'իջնեմ ու վերջապէս նորէն կը բարձրանամ բլուրներէն:

Օդը խոնաւ էր: Աչքս այդ օրերուն, այնքան ալ հեշտ չէր անցնիլ տղմուտ այգիներու եւ պարտէզներու մէջէն. ճամբան քառասուն վայրկեանէ պակաս չէր տեւեր: Ռուսերու, Յոյներու, Իտալացիներու եւ պալքանեան ժողովուրդներու մէջ, Ֆրանսացիներու խմբակը ամէնէն ուշադրաւն էր: Բահն ու բրիչը ուսին՝ զինուորական կշռոյթով, ան կը դիմէր աշխատանքի կանչելով չէնշող երգը այն ցոկանաւին, որ բեռնաւորուած էր Մաքա - րօնիով...: Եւ կը լրացնէր յաճախ մռնչելով ակռաներու մէջէն:

Մեր աւտոբիացի վերակացուները բան չէին հասկնար, որովհետեւ իրենք ալ մեզի կը ձայնակցէին չէնք չնորհք ...

Քանի մը օրուան ընթացքին, քսան երկու հոգիէ բաղկացած Ֆրանսական խմբակը՝ չատ լաւ դիտէր թէ ինչպէս պէտք է չարժիլ: Աշխատանքէ փախչելու իր եղանակը՝ դպրոցէն խուսափող տղոց հնարքներուն չար եւ նման էր: Հիւանդութիւն, մաշած կօշիկ, մինչեւ իսկ կայարանին ճամբէն փախուստ, անշուշտ իր ներկայութիւնը արձանագրել տալէ ետք...: «Մաքիզար»ը՝ չիկահեր պատանի մը Քորեզէն, այդտեղ աչքի զարկած էր իր ճարպիկութեամբ: Հանրին՝ պէյթ «ազատագրեալ» մը, յաճախ կը բացագանչէր .

— Վաղը ֆրանկ (հիւանդ) պիտի ըլլամ, մէկ երկու չկայ ...

Մեր վերակացուները չատ ալ տրամադիր չէին «հիւանդ»ներուն փորի ցաւը մտիկ ընելու: Ծածկոցը կը վերցնէին, ենթակային ոտքէն կը քաշէին, կը պոռային, կը կանչէին: Իրենք ալ պատասխանատու վերին պետերուն առջեւ, երբեմն աչխատավայրէն մինչեւ բանուորական եղկար ճամբան կը կորչէին, փախստականները դործի բերելու համար:

Ֆրանսական խմբակը նոյնպէս իր «կրաւորական դիմադրութիւն»ը կը չարունակէր աչխատավայրը: Բլուրի մը կողերուն վրայ հաստատուած՝ ան կ'երկարէր հարիւր մ'եթր տարածութեան վրայ: Զախակողմը՝ կիները, միւս կողմը՝ Յոյներն ու Իտալացիները: Ցիչեալ տարածութեան վրայ, հարկ էր ոլորապտոյտ դիծ մը պեղել, մինչեւ մէկ մեթր վաթսուն խորութեամբ եւ ութսուն սանթիմեթր լայնութեամբ: Ըստ դերման սպայի մը հրահանգին, փոփոխակաւ ամէն օր, մինչ իշխող դիրքերուն վրայ դիտարաններ չինելու էինք տակաւին:

Երեւակայեցէք, դործավայր կը հասնէինք աւտոմեան ժամը 9ին: Բայց մեր աչխատանքը կը բաչխուէր նախաճաչի ու ճաղանդի դադարներուն, ինչպէս նաեւ կէսօրուան ապուրի սպասման միջեւ: Անձրեւը անխուսափելի էր: Ի վերջոյ կը պահուէինք չրջակայ տաղաւարներուն մէջ: Իրիկուան դէմ, ճամբայ կ'ելլէինք դէպի չոգեկառքին կեցած տեղը. յաճախ ժամ մը կ'ուչանար: Ռանի կայարանը հասնելուն՝ միչտ կը խուսափէինք հսկայ սաները բանուորականտանելէ, վերակացուները կը ստիպուէին մեր պարենատոմսերը վար դնել:

Այս պայմաններուն մէջ աչխատանքը այնքան ալ ծանր չէր թուեր: Ասկէ զատ, հետզհետէ կը սկսէինք ճանչնալ այդ S. A.ի մարդիկը: Մեր խումբին վերակացուն՝ Ջութակի ծերունի վարպետ մը, անվնաս անճնաւորութիւն մըն էր, որ երբեմն մեզի ծառայութիւններ կը մատուցանէր: Գալով միւսներուն, մէկը՝ զուարթ եւ կատակասէր լուսանկարիչ մըն էր, միւսը՝ հիւանդանոցի լուրջ պաշտօնեայ մը: Բոլորն ալ դէպի Համա – դդեստը իրենց կռնակը անցուցած էին Նացիներու առաջին յաղթանակներու չրջանին ...

Մեծ բան մը չէինէինք մեր ակռաներուն տակ դնելիք: Կէսօրին՝ ընդեղէնէ ապուր մը, իսկ երեկոյեան կտոր մը «սօսիս», կէս քիլօ հացով: Ահա թէ ինչու, մինչեւ կը դիմէին ադարակները, քիչ մը երչիկ, հաց, ծխախոտ, ինչպէս նաեւ լիթր մը գինի կամ «չնապս» ունենալու համար: Ինձորին խօսքը չեմ ըներ, որովհետեւ անոնք կը վխտային լքուած պարտէզներուն մէջ...: Ես ինքս ալ, մերթ փորձած էի բան մը ձեռք ձգել, անշուշտ փոխանակութեան միջոցով:

Կիրակի առաւօտ մը, Հանրիի եւ «Մաքիզար»ի ուղեկցութեամբ, անխոհեմութիւնը կը դրածեմ քիչ մը չատ հեռանալու մեր խարխափէն: Սլովէնն ընտանիքի մը մօտ, մինչ ընկերներուս հետ չիշ մը համբաւաւոր «չնապս» ճնկելու վրայ էի, «ձեռքերը վեր» վայրի կանչը յանկարծ դիս սթափեցուց եղաղանքէս: Երեւակայեցէք որ խելացի Դաւիթ մը մեզ մատնած էր իրր ... «փարթիզան»: Երեք հուժկու ոստիկան–զինուորներ, զինուած ինքնաչարժ խորտրնկեցներով, մեզ կ'առաջնորդէին կարմիր գօտիին պահականոցը: Դիտակից մեր անմեղութեան, բնաւ պաղարիւնս չեմ կորնցներ եւ հանդարտօրէն կը սպասեմ հարցաքննութեան: Ոստիկանապետը՝ խելօք մարդ մը, մեզ կ'ընդունի սա բառերով .

— Զեր ինները հիմա երջանիկ են: Տը Կօլը տէր եղած է երկրին, ամէն ինչ կայ Ֆրանսայի մէջ.— հաց, միս եւ առատ դինի ...

Դէպի ադարակները մեր պտոյտ հաւաքելու ձեռնարկները լսելով, հանրային ապահովութեան մարդը այսպէս իր երկիրը կը հակադրէր Ֆրանսայի, որ ըստ երեւոյթին կ'ապրէր լաւագոյնպայմաններու մէջ: Արդեօք կը կեղծէր թէ կ'աչխատէր մեզ սիրաչահիլ. նկատի ունենալով Գ. Ռայխի մօտալուտ փլուզումը ...:

Ընկերներս չատ երիտասարդ էին, չափէն աւելի անոպագ, կը վախնամ որ ան խոհեմ խօսք մը դուրս կ'ուտան:

Կասկածելի է թէ Թուրքիան պիտի փորձէ պաչտպանուիլ Եւրոպայի մէջ: Եւ եթէ Ռուսերը մտնեն Թուրքիա, չատեր կը կարծեն թէ կազմակերպուած Թրքական դիմադրութիւն մը հաղիւ 30—45 օր կրնայ տեւել: Ատկէ վերջ Թուրքերը անշուշտ հրոսակային կռիւներ պիտի մղեն: Թուրքերը իրաւտես մարդիկ են: Դիտեն թէ իրենց դիմադրութեան տեւողութիւնը ամբողջովին կախում ունի Մ. Նահանգներու օդնութեան արագութենէն: Ամերիկեան սաւառնակները կրնան անմիջապէս օդնութեան հասնիլ, սակայն խնդիր է թէ Մ. Նահանգները երբ եւիթէ դինուորները պիտի հաւնեն հոն, ձիշդ ժամանակին: Եթէ մը Թուրքերը համոզուած են թէ Մ. Նահանգներու ռազմավարութիւնը միտք չունի Ռուսիոյ հետ կռուիլ Թուրքիոյ մէջ: Թերեւս Մ. Նահանգները Թուրքիան չեն նկատեր յարձակողական խարիսխ մը: Օդակայաններ չեն չինուած ծանր ռմբաձիգներու համար: Ամերիկեան տեսակէտով նեղուցները գործնական արժէք չունին, որովհետեւ ամերիկեան նաւատորմը երբեք գործողութիւն պիտի չկատարէ Սեւ Ծովու մէջ որ տակտի կը նմանի:

Սակայն Մարմարան սքանչելի խարիսխ մըն է սուզանաւերու համար, եւ Մ. Նահանգներու նաւատորմը կրնայ ուղղակի պէս ռազմափորձեր կատարել Կիպրոսի եւ Թուրքիոյ միջեւ, մանաւանդ եթէ Ռուսերը օդակայաններ չհաստատեն Հարաւային Թուրքիոյ մէջ:

Հակառակ այս անյարմարութեանց, ամերիկեան քաղաքականութիւնը կը ձգտի Թուրքիոյ տալ պէտք եղածը, կռուելու համար, եթէ յարձակում կրէ: Բացի 100 միլիոն տոլարէն, Թուրքիան ստացաւ Մ. Նահանգներէն մէկ միլիառ տոլարի արժէքով ռազմամթերք: Ինչ որ դրկուած է ցարդ, չէ գործածուած կռիւի մէջ: Թէեւ հինն ալ կար, նորն ալ, այսուհանդերձ Թուրքիոյ մինչեւ հիմա ունեցածէն լաւ է:

Հինդ միլիոն տոլար մէկ կողմ դրուած է ճամբաներու յատուկ չինանիւթեր գնելու համար. որովհետեւ Թուրքիոյ խճուղիներու դրութիւնը չատ հին է: Առանց լաւագոյն հաղորդակցութեանց բանակին արդիացնելը դրամի եւ ճիգի վատնումէ:

Թուրքերը աւարտած են ռազմական ճամբայ մը Ալեքսանտրէթէն, — Միջերկրականի վրայ — մինչեւ Էրզրում, Ռուսիոյ սահմանը: Զինուորականի արժէքի համաձայն, ուրիշ խճուղիներ ալ պիտի չինուին:

Ամերիկայի դիւաւոր գործը պիտի ըլլայ սովէվեցնել Թուրք զինուորին ռազմամթերքը դործածելու կերպ: Թուրքը յանդուգն, դժուարութեանց տակացող ռազմիկ է: Զինուոր մը մօտաւորապէս 6 փէնս կը ստանայ ամիսը, տաճառապետ մը մէկ չիլինի, 6 փէնս, յիսնապետ մը 15 չիլինի չափ:

Միակ տկարութիւնը այն է որ Թրքական բանակը ամէնէն աւելի գիւղացիներէ կազմուած է, որոնց 84 առ հարիւրը կարդալ – դրել չեն դիտեր:

— Պարոն քոմիսէր, կ'ըսեմ վայրկենաբար, փարիզի վերադրաւումէն ասդին՝ Թղթակցութիւնը խզուած է մեր ընտանիքին հետ: Ոչ մէկ տեղեկութիւն ունինք այնտեղի կացութեան մասին, այդ բոլորը ձեղմէ միայն կ'իմանանք...

Պատասխանս զոհացուցիչ կարելի էր նկատել: Մանրակրկիտ խուզարկութենէ մը ետք, ոստիկանապետը հեռախօսով տուաւ որ իրապէս աչխատաւորներու խումբ մը եկած է կրացէն դէպի Ռանի չրջանը ու մեզ ազատ արձակեց :

Պահականոցէն դուրս գալով, կը սկսինք աղմկալի ցոյցեր կատարել Պրուաթիոյ այդ հեռաւոր դիւղին մէջ, իւչ ոչ տեղացիներու ուչադրութիւնը կը դրաւէ: Սլովէնն դիւղացիները այնքան կը հրճուին, որ մեզի ըստ հերթի դինեճաշի կը հրաւիրեն եւ ի վերջոյ այս վտանգաւոր արկածախնդրութիւնը կը փակուի փառահեղ սեղանի մը կոնծարանութեամբ :

Երրորդ օրուան իրիկունը, մենք ալ մեր սեփական օճախը կ'ունենանք, Յոյներու տաղաւարին քովը: Միչտ ոչ մէկ բնակարանային յարմարութիւն. յարդի դէզեր, վառարան մը եւ քարիւղ լամբար մը: Երբեմն անհաճոյ անակնկալներ կը պատահին: Ուչ դիչերին, օրինակի համար, Թիթոյի սաւառնակներուն արչաւը մեր բանուորականին վերեւ: Եչ, եթէ պալքաններու ըմբոստ հրամանատարը փորձէր ռումբ մը սահեցնել մեր տաղաւարին վրայ, ռետնափայտի պէս պիտի այրէինք մեր քունին մէջ:

Ասկէ զատ, դաչտին մէջէն մեր տղոց վրայ դէնք կը քաչէին, երբ անոնք քիչ մը ուչ կը թողէին տարփատենչիկ ադարակապանուհիի մը նընջասենեակը ...

Մոայլ դիչեր մը, տաղաւար վերադարձած միջոցին , դեղադիմ Ռոժէն մօտէն չէ՞ր լսած սուլտմը մոլեռանդ Նացիներու գնդականներուն :

ԱՄԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Թուրքիան խարիսխ Ամերիկայի համար

ՐՈԲԵՐ ՀՐՆԱՆ ԴԻՄԱՆԱԼ

Ազգ. թերթի մը թղթակիցը կը գրէ Ռազմէն (16 Նոյեմբեր).—

Մ. Նահանգներու հարիւր միլիոն տոլարի օժանդակութենէն ի վեր, Թրքական բանակը, ինչպէս եւ օդային ու ծովային ուժերը կարեւոր ազդակ մը դարձած են Միջերկրականի մէջ, ուր ամերիկեան եւ սովետական շահեր կրնան բախիլ օր մը :

Թուրքիան կ'իչխէ երկու կարեւոր ռազմական կէտերու վրայ, մէկը կեդրոնական Եւրոպայի, միւսը Արաբիոյ քարիւղի դաշտերուն: Միմիայն այդ դիրքը կը բաւէ որ Թուրքիան ունենայ չատ աւելի մեծ կարեւորութիւն քան զինուորական զօրաւոր ներաչխիքները: Իսկ եթէ Թուրքիան եւ Յունաստանը անկախ մնան, Միջերկրականը կը փակուի Ռուսիոյ առջեւ:

Այս դիրքը պաչտպանելու համար Թուրքիան ունէր, անցեալ տարի, եօթը հարիւր հազարնոց բանակ մը, սպառազինուած՝ դէշ–աղէկ զէնքերով: Ունէին դերմանական, Ֆրանսական, բրիտանական եւ չեխոսլովաք հրացաններ եւ ռազմամթերք, ինչպէս նաեւ այն խոր հաւատքը թէ լաւ հետեւազօրք մը կրնար կասեցնել մեքենաչարժ յարձակում մը:

Այսօր Թուրքիան ունի 8էն 16 չափաւոր կէսպով սպառազինուած եւ լաւ մարզուած զօրարաժիններ: Փոքր, այլ սակայն յարաճուն նաւաբաժին մը որ կը բաղկանայ սուզանաւերէն եւ թորփիլանաւերէ :

Օդատորմիղը, որ կը բաղկանայ բրիտանական «Մոսքիթօ» ռմբաձիգներէ, «Սփիթֆայր» սաւառնակներէ, ամերիկեան P—47 եւ A—27 օդանաւերէ, բաւական զօրաւոր է, մանաւանդ որ Թրքական օդային ուժը նոր դործիք մըն է:

Ամերիկեան օժանդակութեան 60 առ հարիւրը եղած է մինչեւ հիմա, մնացեալ ապրանքը պիտի ամբողջանայ մինչեւ տարուան վերջը: Ամերիկեան C—47 փոխադրութեան սաւառնակները պիտի հասնին, երբ Պերլինի պաչարումը վերնայ: Վերջերս Թուրքիոյ եւ Յունաստանի յատկացուած 225ուկէս միլիոն տոլարի օժանդակութենէն, Թուրքիան պիտի ստանայ իր բաժինը այն աւեն միայն երբ Ճղդուի Յունաստանի քաղաքացիական պատերազմի համար ծախսուած դումարը:

Եթէ պատերազմ սկսի, Թուրքիան երկու միլիոն մարզուած զինուոր կրնայ նետել ռազմադաշտ. սակայն երկու երրորդէն աւելին խեղճ կերպով զինուած պիտի ըլլան: Պոլսոյ մէջ մասնագէտներ կը կարծեն թէ կարմիր Բանակը Թրակիոյ բլուրներուն վրայէն արշաւելով կրնայ 48 ժամէն Պոլիս հասնիլ :

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»ԻՆ

Կոմիտաս վարդապետի մասին

« Յառաջ »ի 24 Հոկտեմբեր թիւին մէջ, Կո – միտաս վրդ.ի մասին կարդացի գրութիւն մը՝ Ստեփան Պօյաճեանի ստորագրութեամբ :

Կոմիտաս վրդ. Քէօթահիա (Կուտինա) եկաւ 1910ի ամրան՝ էջմիածինէն Պոլսոյ ճամբով, ոչ թէ Պերլինէն :

Աբեղայ չէր երբ Քէօթահիա, եկաւ այլ «ծայրագոյն վարդապետ»ի աստիճան ունէր :

Կոմիտաս «քնապաշտ»չէր, այլ բնութեան ծոցին մէջ ապրիլ եւ պտոյտներ ընել շատ կը սիրէր :

Անոր իւղանկարկ նկարը, Քէօթահիայի Ջեր – մուկներուն (Լլըճա) անտառին մէջ, ծանօթ նկարիչ Փ. Թէրլէմէզեանի կողմէ նկարուած է, որ այսօր կը գտնուի Երեւանի թանգարանին մէջ:

Թուրքիոյ մէջ, առաջին համերգը կազմակերպած է իր ծննդավայր Քէօթահիոյ Ս. Թորոս եկեղեցւոյ բակին մէջ:

Խումբը կը բաղկանար հազիւ 60—70 հոգիէ: Եկեղեցւոյ դպիրներէն եւ դպրոցական աշակերտներէն կազմուած, ոչ թէ «քաղաքին ԲՈԼՈՐ երիտասարդներէն եւ անչափահաս այրերէն» :

Ստեփանիկին նշած «թերակիրթ», «անմշակ», « կոպիտ » ու «անտաչ» դաւառացիներ որակումը բաւական ծանր է իր եւ Կոմիտաս վրդ.ի հայրենակիցներուն համար: Վարդապետն ալ, եթէ ողջ ըլլար, պիտի վիրաւորուէր այդ անճիշդ ածականներէն՝ իր հայրենակիցներուն հասցէին :

« Վարդապետին ջղայնացած՝ անուղղաներու գլխուն հոդաթափ նետելն» ալ հէքեաթ է բոլորովին: Ես որ խումբին մէջն էի, այդ տեսակ բանի չեմ հանդիպած: Նախ որ Կոմիտաս հոդաթափով չէր դար սրահ՝ դասամիջոցին: Խիստ կրթուած մարդ էր եւ իր հայրենակիցներուն հանդէպ մեծ համակրանք ունէր: Կօչիկը ոտքէն հանելով աշակերտներուն գլխուն նետելու համար, պէտք է դոնէ տարրական բարկրթութենէ զուրկ ըլլայմարդ:

Համերգին ներկայ էին միայն այր մարդիկ : Արդիական բանակի մը համար անդրագէտը լաւ մասնագէտ եւ մեքենագէտ չի կրնար ըլլալ :

Անատոլուի գիւղացիին համար դժուար է սորվիլ նոր զէնքերու գործածութիւնը : Օրինակ, Բատարէ գործածութիւնը նոյնքան դժուար է ի – րեն որքան հիւլէական ռումբը ամերիկացի սովրական մարդու մը համար:

Ամերիկացիները հաստատած են դպրոցներ՝ սորվեցնելու համար նոր ինքնաշարժ զէնքերու , հրասայլերու գործածութիւնը :

Ամէնէն դժուարը աւելի տարեց սպաներու ընդդիմութիւնն է նոր գաղափարներու դէմ: Ամերիկացիները նախ վարժեցուցին երիտասարդները, եւ երբ ատոնք կ'երթան սորվեցնելու, կրկնակի դժուարութեանց կը հանդիպին:Նախ պէտք է սորվեցնեն երիտասարդներուն , յետոյ համոզեն իրենց մեծերը որպէսզի ընդունին նոր մասնագիտութիւնը :

« Թուրքերու իրենց հանըմներով ներկայ ըլլալու» պարագան ալ ուրիշ սխալ մը: Ոչ միայն Թուրք կիներ, այլեւ Հայուհիներն իսկ ներկայ չէինհոն: Մասնաւոր երկրորդ համերգ մը տրուեցաւ կիներու համար՝ ուր Թուրք կնոջ նմոյշն իսկ չկար :

Սոյն համերգէն 96 ոսկի զոյացած եր ոչ թէ «500 ոսկի»: որ պիտի յատկացուէր աղքատին բերահի համար չենք մը գնելու՝ ըստ Կոմիտասի փափաքին :

Սողոմոնը (Կոմիտաս) իրրեւ որբ էջմիածին ղրկողը ազգն էր, Գէորգ Դ.ի հրահանգին համաձայն, ոչ թէ «մեծանուն բարերար մը»:

Էջմիածին հանձնելուն, երգած թուրքերէն երգի մասին ալ տարբեր պատմութիւններ կան :

Ստեփանիկը պատանեկան երեւակայութեան եւ անճիշդ ծանօթութիւններու զոհն է, քանի որ ինքն ալ հազիւ եօթը տարու եղած է այդ միջոցին, ինչպէս կը գրէ:

Այս քանի մը ճշդումները, կը յուսամ որ Քէօթահիացիներն ալ պիտի հանդարտեցնէ, ինչպէս եւ պիտի լուսաբանէ մեր Ստեփանիկը եւ ապագայ կենսագիրները :

ԿՈՒՏԻՆԱՑԻ

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱԼԱՆՍ, 14 Նոյեմբեր.— Շաբաթ իրիկուն Salle des Fêtesի մէջ տեղի ունեցաւ Դաշնակցութեան Օրը: Ընդարձակ սրահը լեցուած էր հայրենասէր բազմութեամբ: Հանդիսականներ եկած էին նաեւ հեռաւոր Օպանյէն, Ռոմանէն եւայլն: Բեմին ճակատը զետեղուած էին Դաշնակցութեան զինանշանը, Քրիստափորի եւ Ժան Ժորէսին մեծադիր նկարները :

— Հանդէսը բացուեցաւ «Մարսէյեզ»ով եւ « Մշակ բանուոր»ով զոր երգեցին Կապոյտ Խաչի դպրոցին աշակերտ – աշակերտուհիները ղեկավարութեամբ Նոր Սերունդի առենապետ ընկեր Զ. Դասեանի: Բեմին խորքին ջութակով կ'ընկերանար Mr. Robert B.— Conservatoire de Parisէն :

Օրուան նախագահը, ընկեր Գ. Քիրէճեան Ֆրանսերէն չնորհակալութիւն յայտնելով ընկեր – վարական ներկայացուցիչներու, S. F. I. O.: Պարզեց Դաշնակցութեան անցեալը եւ ներկայ աշխատանքը: Ըստ յայտարարի, դոր կը վարէր ընկեր Խաչէրեան, Օր. Ալիս Գալուստեանի արտասանութենէն ետք, բեմ հրաւիրուեցաւ մեր ազիւ բարեկամուհին, Տիկին Օտէթ Միքայէլեան որ Փըրանսերէն եւ հայերէն փառաբանեց օրուան նչանակութիւնը: Արտասանեց Նոր Սերունդէն Թոմաս Եղիկեան: Ցետոյ բեմ եկաւ յայտնի երգչուհի Օր. Ծովինար Տ. Պետրոսեան որ մեծ խանդավառութիւն պատճառեց իր հայերէն եւ Ֆրանսերէն երգերով :

Այս գեղարուեստական վայելքին Robert B. ջութակի վրայ եւ ընկերակցութեամբ դաշնակի նուագեց «Զէյթունցինէր», Ֆրանսերէն կտորներ, եւայլն: Ցետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ առաջին բանախօսը ընկեր Միհաք Միրզէ, որ ոգեւորեց ազգահը փաստացի ճառով մը: Երկու երգերէ (Զարեհ, Գասեան, Ալէմշահէն) եւ արտասանութենէ մը վերջ (Ազատ Խաչիկեան) բեմ հրաւիրուեցաւ Վանանի սոխակը, Տ. Սիրարփի Փրչիկեան:

Վերջին բանախօսն եր ընկեր Ազգին, որ թուեց Դաշնակցութեան արժանիքները եւ մաղթեց որ յառաջիկային այս հանդէսները կատարուին Սեւանի ափը, Արարատի ստորոտը, Վան, Տարօն եւայլն :

Հանդէսը փակուեցաւ «Ցառաջ նահատակ»ով, կէս գիշերին, եւ ներկաները մեկնեցան խըր տապատրութեամբ: — Թղթակից

★ Ահաւասիկ Տիկին Օտէթ Միքայէլեան Ճառին ամփոփումը.—

Դաշնակցութիւնը երէկ կը վարէր հայ ժողովուրդին քաղաքական, փիլիսոփայական եւ բարոյական ինքնապաշտպանութիւնը: Այսօր, արտասահմանի մէջ, դէմ առ դէմ կը մնայ իր պայքարի դիրքերուն վրայ, իրատես հաւատքով եւ համաժողովրդական, վստահութեամբ, կատարելով իր ուսերուն դրուած նուիրական պատասխանատուութիւնը « Միջազգային կեանքը այսօր աւելի քան երբեք անկերպարան է: Հորիզոնը մռայլ , հեռանկարը պղտոր: Ո՞ւր կ'երթայ աշխարհը,ինչխոչընդոտներու կը ձգտի մարդկութիւնը: Պատերազմ թէ խաղաղութիւն : Մարդկային միտքը ի զուր կը փորձէ ելք մը գտնել :

Ի՞նչ պիտի ըլլայ հայ ժողովրդի, ամոր դի – տակից խաւերուն դիմքը: Ամէն բանէ առաջ ուժերու համախմբում, ինքնապաշտպանութիւն, կուռ ու միակամ կեցուածք: Ընկերներ, ըլլանք պարտաճանաչ, անձնուէր, ու ամուր մնանք, մերդիրքերուն վրայ: Պահենք դռօչը որ մեզի վստահեցան մեր մեծ ուսուցիչները, մնանք հաւատարիմ Թօռէսներու, Ռուստոմներու, Քրիստափորներու , Զաւարեաններու եւ բոլոր նահատակներու աւանդին: Կեցցէ Հայ Յեղ. Դաշնակցութիւնը, կեցցէ հայ ժողովուրդը :

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԵՆԷ ԶՐԿՈՒԱԾ

Թրքահպատակութենէ վտարուեցան 22 հոգի, չորսը յօժարակամ օտար պետութեան քաղաքին մէջ ծառայած , 18ն ալ առանց արտօնութեան օ – տարահպատակ դարձած ըլլալով: Մէկ մասը Յոյներ են, միւսները Հայեր, քանի մը Հրեաներ եւ Քիւրտ մը :

ՍԵՓԱԿԱՆԱՏԻՐՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ

« Թասվիր»ի խմբագրապետ Ճիհատ Պապան դրի առած է ուշագրաւ խմբագրական մը, ուր մասնաւորաբար կ'ըսէ .

— Թուրքիոյ մէջ սեփականատիրութեան դաղափարը այլեւս տպնապ մը կ'ազդնչէ: Պապենական առած մը կ'ըսէ թէ այս երկրին մէջ ոչ ոք կրնայ վստահ ըլլալ իր ապրանքի մասին : Այս անվստահութիւնը, որ սկսած է վերապետներու օրով՝ երբ անոնք իրենց ուզած մարդուն գլուխը կտրել տալով կը բռնագրաւէին անոնց ինչքերը, պանդան ձեւերու տակ չարունակուած է: Կը նայիք օր մը, օրէնքով մը պետութիւնը տէր կ'ելլէ հանքահորերու, ուրիշ օր մը, ձեր հողային սեփականութիւնը կարգ մը կատաւմներով կը վտանգուի: Եւրոպայի դրամագլուխը չուզեր հոս դալ: Երբ պատճառը կը հարցնէք, Թուրքիոյ անապատհովութիւնը պատճառ ցոյց կը տրուի :

Օրմը, Սարաճօղլու մէջտեղ կ'ելլէ «Ընկերութեան Տուրք» անունով «հարուած»ի նմանող դրութեամբ մը, 500 ոսկի չունեցող մարդէն 5000 ոսկի կ'ուզէ: Օտարներուն հաճոյակատարութիւն ցոյց կը տրուի, կարգ մը մարդիկ բարեացակամութեամբ այս դրամները տալով կը փճանան, ուրիշ դասակարգ մը չկարենալով տալ, Աչքալէի ճամբան կը բռնեն (աքսոր), իսկ ուրիշ դասակարգ մըն ալ ոչ Աչքալէ կ'երթայ, ոչ դրամ կուտայ, վրայդիրք ալ օրէնքը վերնայէ վերջ, վճարողները իրենց բարեացակամութեան հետեւանքով յիմար, չտուողներն ալ աչքըրաց կ'ըլլան :

Կառավարութիւնը ցեղապետի մը մտայնութեամբ միայն առջեւի հինգ վայրկեանը փրկել կ'ուզէ: Հալք կուսակցութիւն, կամ Հասան Սապայի դահլիճը եթէ տարի մըն ալ կարենան իշխանութեան գլուխ մնալ, երանի անոնց... յետոյ ատանոց ի՞նչ: Լուի ԺԴ.ն անգամ ինձմէ վերջ ջրհեղեղ չէ՞ ըսեր: Հայրենակցին վճարելու կարողութիւնը պիտի չմնայ, երկիրը թշուառութեան պիտի մատնուի եղեր: Աւելի այն ատեն գործի կրլուխ եկողները թող խորհին: (8 Նոյ.):

— Կինդ իրաւունք ունի դանդատելու, երբ ամէն օր օղին կը քամես մինչեւ յատակը :

= Չի կրնար դանդատիլ, քանի որ ինքն ալ ամէն օր քառակս կը քամէ մինչեւ յատակը:

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (27)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Զ.

ԱՌԻՒԾԻՆ ԿՈՐԻՆԸ՝ ԱՌԻՒԾ Է

— Մանաւանդ թէ ան կը ցաւիմ որ իմ կար – ծածիս չափ չուտ չի կրցայ չարժիլ. վանդի այսօր փոքրիկ նամակ մը ինձ կ'իմացնէր թէ ձեր փախստեան տեղն իմացուեր է ձեր թշնամիներէն. ուստի, արտօրօք եկայ քեզ տանելու, Եւփիմէ: Մինչեւ որ Թորոս իր դործերը կարգի չդնէ, մին – չեւ որ յաջողութիւնը իրեն չծիծաղի, դուն ոչ թէ իրեն օգտակար՝ այլ վնասակար կրնաս ըլլալ:

— Ամենեւին, ըսաւ Եւփիմէ, որոշ եւ վճռական ձայնով, կը փափաքէի մանաւանդ որ՝ դիպուածը այնպէս բերէր որ կարենայի քեզ համոզել իմ ըսածիս ճշմարտութեան :

— Քեզի հետ այս նիւթի վրայ վիճաբանիլ ինձ աւելորդ է, տէր եւ դատաւոր՝ այս խնդրոյն մէջ՝ ինձմէ եւ քեզմէ շատ աւելի ուրիշ մը կայ, ըսաւ ձերը՝ Թորոսին դառնալով :

Իսկ Թորոս այն միջոցին դէպի անտառին խորը աչքերը յառած կը դիտէր կէս ուշադրութիւն մը ընելով այս խօսակցութեան, ու երբ ձերը .

— Իշխան, դուն մեր խօսակցութեան կ'երեւայ թէ ուշ չես դներ, բայց ես շատ կարեւոր նիւթի մը վրայ կը խօսիմ :

— Այո, ձեզ ալ ուշ կը դնեմ, բայց ուրիշ բանի մըն ալ ուշ կը դնեմ ,ըսաւ առանց իւր սուր աչքը խախտելու իւր նպատակէն:

Այն ատեն, Դիոնիս ու Եւփիմէ նոյն կողմը դարձուցին իրենց աչքերը եւ բան մը չտեսնելով դարձան Թորոսի՝ որ տեսնելով ալ՝ իրենց հարցնող նայուածքին առանց պատասխանելու, ուղղեցաւ մէկ ձայնով .

— Բարկէն, կանչեց :

— Բարկէն հոս չէ, ըսաւ ծառայ մը:

— Ուրեմն, ըսաւ Թորոս, հիմա կուգայ եւ մեզի որոշ լուր մը կը բերէ:

— Ինչ բանի լուր, հարցուց Եւփիմէ այլայլելով :

— Կ'երեւայ թէ , սիրելի Եւփիմէ, մեր Թշնամիները, որոնց համար լուր առած ըլլալը իմացուց Դիոնիս մեզի այցելութիւն մը ընել կը փափաքին :

— Եւ դու հիմա որ բան մը կըդիտէիր, ա – նոնք էին տեսածդ...

—Հինդ վեց հոգի եւ ղէնքի փայլիւն տեսայ:

— Ինչ կ'ըսես, հինդ վեց հոգի ...

— Թէ որ այդչափ են մեր թշնամիները, ըսաւ Թորոս ժպտելով, Բարկէն միայն բաւական է զանոնք ցրուելու, իսկ թէ որ անոր կրկինն են պէտք է որ ես ալ օգնեմ :

Բայց խնդիրը հոն չէ, աւելցուց Թորոս, Դիոնիսի դառնալով, մեր թշնամիները կրնանք իմանալ թէ որոնք են, կայսրը եւ իր ոստիկանութիւնն է թէ մասնաւոր մարդիկ :

ՏԵՐՆՆՋ

Զor. ցր կոլ կը վախնայ Գեւոնեանէն վերածնունդէն

ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՑՆԵՐԸ ԵՐՈՎՊԱՑԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Զօր. ցր կոլ Գր. օր անգամ մը եւս պարզեց իր տեսակէտները, միջազգային մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ, աւելի շատ ծանրանալով արտաքին քաղաքականութեան վրայ: Այս առթիւ յայտարարեց թէ «քսաներորդ դարու ամէնէն ծանրակշիռ որոշումն է որ կը տրուի, Գերմանիոյ վերազաւձնելով Ռուրի շրջանը իր հսկայական ճարտարագործութիւններով»: Եւ ուղղակի մեղադրեց դաշնակիցները :

— « Անգլեւամերիկացիները կ'ուզեն վերակազմել Ռայխը (Գերման պետութիւն): Լոնտոնի համաձայնութենէն բացորոշապէս կը հետեւի թէ իրենց նպատակն է Ռայխի միութիւնը: Անոնց կարծիքով Ռայխը զիմադրութեան աղբակ մը պիտի ըլլայ Խ. Միութեան հանդէպ, բայց ճիշդ չէ այս տեսակէտը: Անցեալին մէջ Գերմանիա դիմադրութիւն չէ կրած համաձայնութեան մը յանդելու կրեմլինի հետ: Գերման պետութիւնը տնտեսական եւ ուժական հզօր միութիւնմըն է համապատասխան տեխնէրով: Ֆրանսական ծրագիրը, որ բուն եւրոպական լուծումն է, կը ձգտի Գերմանիան առաջնորդել դէպի չափաւորութիւն եւ գործակցութիւն: Ասիկա կատարելապէս կը յաջողի, եթէ Գերմանիոյ տրուի ոչ թէ նախկին Ռայխի ձեւն ու ոգին, այլ պետութեանց դաշնակցութեան աւանդական ձեւը: Այնատեն պիտի կրնայ մաս կազմել եւրոպական պետութեանց դաշնակցութեան :

« Եթէ Ռայխը վերածնի իր ամբողջ ուժով եւ տեխնէրով, Ֆրանսա չի կրնար մասնակցիլ Եւրոպական Միութեան, առանց որոշ վերապահումներու: Եթէ նոր Ռայխ մը կազդուրութեան մը յանդի Ռուսիոյ հետ, մի կարծէք թէ նորէն Ցունիս 18ի մարդ մը պիտի դտնէք Ֆրանսայի մէջ »:

Զօրավարը քննադատեց նաեւ Մարշըլի ծրագրին դործադրութեան ձեւը: «Ես ողջունեցի Մարշըլի ծրագիրը եւ մենք ուժ կուտանք, բայց այն պայմանով որ չզոհէ Ֆրանսայի եւ Եւրոպայի ճակատագիրը, անմիջական առաւելութեանց համար »:

Գալով Եւրոպայի պաշտպանութեան, զօրավարը սխալ կը դտնէ զայն կեդրոնացնել Անգլիոյ մէջ: «Անթոյլատրելի է որ Ֆրանսացիէ տարբեր մէկը ստանձնէ Ֆրանսայի պաշտպանութեան պատասխանատուութիւնը»: Այս առթիւ քննադատեց նաեւ Պրիւսէլի համաձայնութիւնը: Իր կարծիքով, երեք բնական ճակատներ կան ազատ աշխարհի պաշտպանութեան համար,— 1. Եւրոպա եւ Հիւս. Ափրիկէ.— 2. Միջին Արեւելք եւ արեւելեան Ափրիկէ.— 3. Ծայր Արեւելք: Առաջին ճակատին պէտք է հրամայէ Ֆրանսացի մը, երկրորդին՝ Անգլիացի մը, երրորդին՝ Ամերիկացի մը:

Մնացեալ յայտարարութիւնները կը վերաբերին ներքին քաղաքականութեան: Զօրավարը վերջին ընտրութեանց արդիւնքէն դոհ ըլլալով հանդերձ, բաւական չի սեպեր, եւ կ'ուզէ ամբողջ իշխանութիւնը ձեռք ձգել :

Զօրավարին ճառը ծանր տպաւորութիւն դործեց Ամերիկայի մէջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԲԱԺԱՆՄԱՆ ԴԷՄ բուռն ճառ մը խօսեցաւ Սուրիոյ ներկայացուցիչը, Ֆարէս էլ Խուրի, Քաղաքական Ծանճաժողովին առջեւ, առաջ կելով թէ Ազգաժողովը իրաւունք չունէր հրէական պետութիւն մը հաստատելու: «Անոնք որ քուէ տուին Պաղեստինի բաժանման համար, աշխարհի բնակչութեան 500 միլիոնը կը ներկայացնեն, իսկ անոնք որ քուէ չտուին՝ մէկ միլիառ կը կազմեն: Ինչո՞ւ համար Հրեաները չեն վերադառնար այն երկիրները որոնցմէ դուրս հանուեցան: Եվեքուկէս միլիոն Հրեաներ կային Լեհաստանի մէջ»: Եգիպտոսի պատուիրակն ալ բողոքեց, մերժելով պահանջուած զինադադարը: — Անդրյորդանանի թագաւորը, Ապտուլլահ, դեռ կը յուսայ թէ կարելի է եղք մը դտնել, դոհացնելով երկու կողմերը:

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ դեսպանատունը բողոքեց կարդ մը հպատակներու ձերբակալման, ընկերակցութեան մը լուծման եւ թերթին դադարմանդէմ:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ.—Տարօն – Սալնոյ Զորի Հայր. Միութեան պատի օրացոյցը, զարդարուած վարդանանցի գեղանկարով : Կր խնդրենք բոլոր հայրենակիցներէն նկատի առնել այս հրատարակութիւնը: Ստանալու համար դիմել հայրենակից Ղազար Պօղոսեան 4 Bld. de la Paix, Մարսէյլ :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

Կ'արտասանեն՝ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ: Կ'երգեն՝ նշանաւոր պարիթօն ԿԱՐՕ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ եւ Նոր Սերունդի երդչախումբը, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵԻԵՆԻ :

Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի: Ճոխ պիւֆէ :

Մուտք 100 ֆրանք :

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Նոյեմբեր 27ին (ոչ թէ 21ին), ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, մինչեւ լոյս Château des Fleursի մէջ, զինուորները տեղաւորուած ըլլալով Grand Palaisի մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի: Կը մասնակցին Հ. Ց. Դ. բոլոր եթնա-կոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով :

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ
Կը խօսին ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
եւ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ.— կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Տէսինի կոմիտէի կողմէ: Մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի , այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

Կը խօսին ընկերներ ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ եւ ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ : Գեղարուեստական խնամեալ բաժին: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

×

ՎԻՆՆԻ ՄԷՋ.— Այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Հ. Ց. Դ. «Համօ Օհանջանեան» ակումբին մէջ:

Կը նախագահէ ընկեր Թ. ՀԵՐՈՑԵԱՆ
Կը խօսի ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի եւ Ֆ. Կ. Խաչի Սանուհիներու կողմէ :

Պիտի երգեն Տիկին Պ. Ահարոնեան եւ Մ. Տէր-վիչեան: Պար, Կ. Խաչի սանուհիներու կողմէ:

Պիտի նուագէ Ջութակի վրայ երիտասարդ Պ. Պէպիկեան:

×

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի, ժամը 15ին, Salle des Nocesի մէջ, 81 rue Pierre Brossolette.

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Վարդան » ենթակոմիտէի :

Կը խօսի ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ
ԸՆԿԵՐՈՒ. – ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԶՈՑՔ :

Ճոխ եւ մասնչելի պիւֆէ :

Հաղորդակցութեան միջոց.— չոգեկառք Gare du Nordէն ժամը 14ին, հանդակառք թիւ 168 Pte de Clignancourtէն եւ իջնել Place du 11 Novembre, Sarcelles

×

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ.— Նոյեմբեր 27ին, Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին դպրոցի սրահին մէջ, 6 rue de la Brosse:

Կը խօսին ընկերներ Ա.ԶԳԻՆ եւ Տ. ՋԼՔԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Նոր Սերունդի կողմէ խիստ ծիծաղաշարժ կատակերգութիւն մը: Հանդիսին վերջ ուրախութիւն մինչեւ լոյս : Մուտքը ազատ է: Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը՝ չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Մխաք եւ Արտեմիս Ղազարեանէ իրենց երկրորդ զաւակին՝ ԱՐԱ ՄՈՎՍԻՍի ծննդեան առթիւ հազար ֆրանք :

ՏԻԿԻՆ ԱՏՐԻՆԷ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ իր ջերմ շնորհակալութիւնները կը յայտնէ Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան, Փարիզի մասնաճիւղին եւ բոլոր ընկերուհիներուն ու բարեկամներուն որոնք թէ թէլեասեղանով, թէ իրենց սրտաբուխ ողջերթի մաղթանքներով պատուած էին զինքը եւ ամուսինը, Ֆրանսայէն Հարաւ-Ամերիկա մեկնումին առթիւ :

« ԱՐՄԵՆՈՒՇ»ի (Ֆրանսերէնէն) ներկայացման առթիւ, Փարիզի ճայնասփիւռը թէ երեքշաբթի (16 Նոյեմբեր) եւ թէ չաբաթ (20 Նոյեմբեր) տեղեկութիւններ հաղորդեց Պ. Ղ. Մելոյեանի թատերախաղին առթիւ :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՄԻ ՍՊԱՍԵՔ

Մասնաւոր նամակներու, ձեր բաժնեդիրը վճարելու համար: Հետզհետէ կը դադրեցնենք այն թերթերը որոնք վճռ ամիսէն աւելի պարտքունին:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ եւ ԵՕԹՆԵՂԲԱՑՐԵԱՆ խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ երեկոյ 8.30ին, վերջին ժողովին տեղը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարդանեան» կոմիտէի ժողովը՝ այս հիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական վայրը :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Սէնթ Մարկրիթի մասնաճիւղի հիմնադրութեան հանդէսը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 8ին, ազգային սրահը :

Ս. ԼԹԻԷՆ.— Ֆ. Հ. կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս եկուշաբթի (22 Նոյեմբեր) Մատուռին մէջ, ժամը 3ին: Խիստ կարեւոր օրակարգ : Ընկերուհիներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՀԱՄԱՅՈՒԱՐԵՐԴՅԱԿԱՆ Միութեան Վալանսի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, սովորական սրճարանին մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՊԱՐԱՆՅԻԿ – ՅԵՐԵԿՈՑԹ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի ժամը 4էն 11, 157 Ave. Jean Jaurès, Maison Alfort:

Կը խօսի ընկեր ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ յայտադիր, կենդանի պատկեր , հայկական պար, եւ ամակնկարներ: Մուտք 100 ֆրանք: Նոր սերնդականներուն մասնաւոր դին :

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՊՈՄՈՆԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Յառաջիկայ Նոյեմբեր 20ին , չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Պոմոնի նորակառոյց սրահին մէջ: Ընտիր գեղարուեստական բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Վարձուած է առաջնակարգ նուագախումբ մը եւրոպական պարերու համար :

ԱՂՔԱՏԱՒԱՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին Georges V.ի սրահներուն մէջ ժամը 4 — 11:

Նախագահութեամբ Պ. Վաղարշակ ՄԵՍՐՈՊԵԱՆի Fernand Bouillon իր երկու նուագախումբերով «ԱՖՐԱՔՍԻՈՆՆԵՐ», Փարիզեան թեմերու եւ cinémaի յայտնի արուեստագէտներու կողմէ :

Ճաղոյմի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Զիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Paris (2), Tél. Cen. 48 - 51:

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց եկեղեցւոյ կրօնական ընկերակցութեան վարչութիւնը որոշեց Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ հիմը դնել եկեղեցական մատենադարանի մը: Այս առթիւ կոչ կ'ուղղենք, հեղինակներու, հրատարակիչներու, դպրատուններու եւ հայ դրասէր հաստատութեան որ քաջալերեն մեր ձեռնարկը դրքի, թերթերու եւ զանազան պարբերականներու նուէրներով:

Բոլոր առաքումները եւ նուէրները կ'ընդունուին դիւանատան կողմէ եւ կ'արձանագրուին խորհրդով մասնաւոր տոմարի մէջ:— (ԴԻՒԱՆ)

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ Կրօն. Ընկերակցութեան կրթական մարմինը կազմակերպած է հայերէն լեզուի, պատմութեան, եկեղեցական, կրօնական ծանօթութիւններու եւ դպրոցական երգերու ձրի դասընթացքներ հինդշաբթի օրերը, Փարիզի հայ համայնքին համար:

Կազմուած է ուսուցչական տեւական մարմին մը: Կը խնդրուի Փարիզի չրջանի հայ ծնողներէն, որ դիմեն դիւանատուն, իրենց զաւակները ձանազրութեան համար (7 տարեկանէն սկսեալ) : Դասաւանդութիւնները պիտի սկսին, երբ աշակերտներու թիւը քան ըլլայ, եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ: (ԴԻՒԱՆ)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 20 Novembre 1948 Շաբաթ 20 ՆՈԵՄԲԵՐ

Թ. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5699-ՆՈՐ ՀՐՉԱՆ Թիւ 1110 ԽՄԲԱԳԻՐ՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԴԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՉ ԻՍԿ Ն. Վ. ՇՈՒԽԸ

Շատեր հարբեանցի գաղափար մը ունին այն երկրի մասին որ անկախութիւն հռչակեց 1922ին, դառնալով « Ազատ պետութիւն Իրլանտայի» : (Տարածութիւնը՝ 68.870 քառ. քիլոմեթր, մօտ երեք միլիոն բնակչութեամբ: Գրեթէ նոյնքան ալ տարագիրը):

Իրլանտա այսօրուան դիրքին հասաւ՝ երկարատեւ պայքարներէ վերջ: Իր յեղափոխական զաւակները փորձեցին ամէն միջոց, օրինական թէ ապօրէն:

Երբ որեւէ օրինադիր կը մերժուէր բրիտանական խորհրդարանին կողմէ, ռումբն էր որ կը պայթէր Լոնտոնի կամ Տըպլինի փողոցներուն մէջ եւ այլուր :

Անզօր են բոլոր բռնութիւնները, երբ ժողովուրդ մը վճռած է տիրապետել իր ազատութեան : Ինքնորոշման :

Եւ Իրլանտան ալ յաղթեց, տարիներու տաժանելի, արիւնալի պայքարներէն վերջ:

Ինչպէս իր դարաւոր պատմութեան ընթացքին, այս անգամ ալ Մեծն Բրիտանիան հարկադրուեցաւ ըլլալ առաջ երթալ: Վտանգը կանխել՝ ճամբան կէսը կտրելով :

Ազատ Իրլանտան չահեցաւ դատը, բայց ոչ հոգային ամբողջ տարածութիւնը: Երկրամաս մը, հիւսիսային Իրլանտա կամ Ըլսթըը, մինչեւ այսօր ալ կը մնայ բրիտանական տիրապետութեան տակ, (Վեց Նահանգներ, 13.537 քառ.քիլոմեթր, 1260000 բնակիչներով) :

Նորազատ երկիրը դիմում մը եւս կատարած էր, փոխադարձ համաձայնութեամբ (1936) :

Մինչեւ այսօր ալ, Անգլիոյ թագաւորին կ'իյնայ վաւերացնել Ազատ պետութեան ընտանեկան դեսպանները, անոր կնքած դաշնագրերը: Ու – րեմն տեսակ մը սահմանափակում՝ արտաքին յարաբերութեանց :

Արդ, երկար ձգձգումներէ վերջ, ազատ Իրլանտան այժմ ձեռնարկած է այդ մեռաքսէ թելն ալ խզելու, Թօթափելով որեւէ կախում՝ բրիտանական գահէն :

Օրինադիրը արդէն իսկ յանձնուած է խորհրդարանին, եւ քուէարկումն ալ ապահովուած :

Բրիտանական կառավարութիւնը ընականաբար ծուռ կը նայի այս ձեռնարկին, խորապէս ըմբռնելով անոր անախորժ հետեւանքները :

Իր թերթերը բարեկամական յորդորներ կը կարդան, այս առթիւ: Երբեմն ալ սպառնալիքներ կ'ուղղեն, դիտել տալով թէ Ազատ Իրլանտա պիտի կորսնցնէ չատ մը տնտեսական առաւելութիւններ:

Ազատ Իրլանտան ոչ միայն անդրդուելի կը մնայ, այլեւ որոշած է հայրենի հողերուն մէկ բուռն ալ դլուխ հանել, եւ պահանջելով Մեծն Բրիտանիոյ կցուած երկրամասը :

Այս առթիւ կը բացատրէ թէ որեւէ թշնամական միտում չունի, այլ պարզապէս իր բնական իրաւունքներն է որ կը պահանջէ: Նոյն իսկ պատրաստակամութիւն կը յայտնէ զինակցութիւն կնքելու Անգլիոյ հետ, բանակցութեան ձեռնարկելով, յառաջիկայ տարի :

Այսպէս, «Նորին Վեհափառութեան» չուքն ալ պիտի անհետանայ Իրլանտայի հորիզոնէն, առանց արիւնահեղութեան կամ չարաղուչակ բարդութեանց :

Լոնտոն կը նախընտրէ այս փառքէն ալ հրաժարիլ, փոխանակ բռնութեան դիմելու կամ արհամարհանպատուութեան խնդիր յարուցանելու :

Նոյն դիրքը չէ՞ր բռնած, երբ Հնդիկները անկախութիւն կը պահանջէին: Երբ անկախութիւն կուտար Անդրյորդանանի, կամ զինուորները կը քաշէր Եգիպտոսէն:

Դեռ քանի մը չաբաթ առաջ էր որ դարձեալ իր պաշարիւնը պահեց, երբ դաղթապետութեանց ներկայացուցիչները կամացուկ մը սրբեցին «բրիտանական» բառը, ձգելով միայն «Հասարակապետութիւն»: (Բրիտանական անկախ պետութեանց եւ դաղթապետութեանց միացեալ կազմը) :

Այսպէս ուրեմն, քաղքենի դրամատիրական պետութիւն մը, որ համբաւ չունած է իր աշխարհակալութեամբ, ինքնաբերաբար ընդ առաջ կ'երթայ ժամանակի պահանջներուն: Կը յարգէ ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքը :

Երբ այսպէս կը վարուի քաղքենի–աշխարհակալը, իրաւունք չունինք ակնկալելու սպասելու քանուորա – դեղացիականէն ... Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՁԵՒ ՄՈՌՑԱԾ ԱՆՇՈՒՇՏ

Կարծեմ վեց ամիս մը եղաւ որ Պերլինի մը խնդիր կայ բոլոր ժողովներու օրակարգերուն վրայ, «ստիպողութեան կարգով» :

Չեմ գիտեր քանի՛ քանի՛ գաղաքներու արխիպագոսները հանդիպելէ վերջ, Փարիզ եկաւ այդ խնդիրը, այցելեց Շայեոյի պալատը եւ դնացհանդիստ թիկնաթոռ մը դտաւ Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ:

Շուտով երեք ամիս կ'ըլլայ , որ ամէն օր փառաւոր կառքով մը կ'երթայ կուգայ չքեղ պանդոկ մը, թրոքատէրոյի հրապարակը:

Կառքէն կ'իջնէ, յարդանքի բարեւներուն կը պատասխանէ չուքով ու արժանաւորութեամբ եւ կ'երթայ կը նստի իր տեղը, խելօքիկ մը մտիկ ընելու համար իր մասին խօսուածները:

Բնաւ չի վշտանար, եթէ անարգանքի դինքը : «Վեթօ»ին դէմ հեգնական ժպիտ մը ունի, իսկ երբ «Մեծ»երը իրենց ձեռքերը սեղանին զարնելով փրփրին, ձայները բարձրացնեն, դութիչարժուձեւ մը կը փորձէ:

Ամէնուն բոլոր խօսուած լեզուները սորված է: Գոնէ երեք հատ մը ջուրի պէս կը խօսի: Եւ որովհետեւ միայն դիտող է, յոդնիլ չի գիտեր :

Բայց եւ այնպէս պզտիկ դադար մը տուին իրեն, որպէսզի Փարիզի պատմական վայրերը այցելէ: Օր մը ինքն ալ կրնայ պատմութեան անցնիլ, ո՞վ գիտէ :

Երանաւէտ համդարտութեամբ կը պատէր մեր դեղեցիկ քաղաքը, երբ, անցեալ օր, նորէն կանչեցին դինքը:

— Պզտիկ ժամանց մը, մտածեց ինքնիրեն: Աւելորդ էր ասկայն: Աւելի լաւ էր ձգէին որ դրասենէն յաջորդ երթալիք քաղաքին պանդոկին, ժողովասրահին տեղը: ՍՕՍԻ

Ընկեր Մ. Դեղարարեան, կիները եւ ուրիշ եւրէ Հայեր խեղդուած

Վերջին պահուն զարհուրելի արկածի մը լուրը՝ Պէյրութէն.—

Երէկ, Նոյեմբեր 8ին, կէսօրէ առաջ ժամը 9ին, Մամըլթէյնի մօտ, Ճիպէյլի դարձուածքին վրայ ինքնաշարժի զարհուրելի արկած մը տեղի ունեցաւ, որուն զոհ գացին վերջերս Հալէպէն Պէյրութ փոխադրուած հիւսուածեղէնի գործարանատէր ընկեր Մարտիրոս Դեղարարեան, իր երիտասարդ կինը, Կարապետ Ալեան, իր քոյրը եւ դրացուհան մեքենադործը՝ Մխիթար Խաչատուրեան :

Ընկեր Դեղարարեան իր անձնական «Տէ Սօթօ» նոր ինքնաշարժով Հալէպ կը մեկնէր՝ առկախ գործերը կարդադրելու համար: Ժամը 8.30–ին կը մեկնի Պէյրութէն եւ ինք կը վարէ մեքենան: Ժամը 9ի առաւօտները երբ կը հասնի Ճիւնի, թեթեւ անձրեւ մը սկսած էր տեղալ արդէն: Խոնաւութիւնը պատճառ կը դառնայ, որ անիւները սահին եւ ինքնաշարժը բախի ճամբու ամբարտակին: Բախումի սաստկութենէն օթօն ետ կը նետուի եւ կը գլտորի ուղղակի ծով, որ խորունկ անդունդ մը կը ձեւացնէր:

Երթեւեկի հսկող ոստիկան զինուորները կը տեսնեն արկածը եւ կը փութան դէպքին վայրը : Անմիջապէս օդնութեան կը կանչեն մօտերը գտնուղ ձկնորսները եւ կը յաջողին դուրս քաշել արկածեալները, որոնք, աւաղ, խեղդուած էին արդէն :

Բարեբախտ դուգադիպութեամբ մը, ընկեր Դեղարարեան իր մէկ հատիկ 10 տարեկան աղջնակը հետը չէր առած, որով ան միայն կ'ազատի ընտանիքէն :

ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐՈՒ միջազգային ժողովին մէջ (Փէյթա) վեց ամերիկացի թղթակիցներ եւթուրք խմբագիր մը՝ Հիւսէյին Ճահիտ ամբաստանուեցան իբրեւ պատերազմի հրձիգներ: Վեց Ամերիկացիները առին քաշեցին :

ՊԵՐԼԻՆԻ ԹՆՃՈՒԿԸ լուծելու համար նոր միջոցներ կ'որոճայ Արժանթինի պատուիրակը, որ չէ յուսահատած տակաւին:

Գործադուլին հետեւանքները եւ ուրիշ խորտուներ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ԲՈՒԽ ՊԱՀԱՆՋԵՑ

Ագգ. ժողովին Ե., օրուան նիստին մէջ արտադրութեանց նախարարը՝ Պ. Լաքոսթ եւ դատական նախարարը՝ Պ. Անտռէ Մառի պարզեցին ածխահանքերու գործադուլին հետեւանքները եւ կառավարութեան առաջադրութիւնները :

Ահաւասիկ երկու նախարարներուն յայտարարութեանց ամփոփումը .—

Արտադրութեանց նախարարին տեղեկութեանց համաձայն, ածխահանքներուն բանուորներուն 70 %ը վերսկսած է աշխատանքը: Հիւսիսային շրջաններուն մէջ աշխատողներու համեմատութիւնը հասած է 80 %ի: Նոյեմբեր 6ին արտադրութիւնը հասած էր 64.500 թոնի, մրէկ՝ 115.000 թոնի, ինչ որ սովորական արտադրութեան 68 %ն է: Գործադուլին հետեւանքով Ֆրանսա կորսնցուց 4.600.000 թոն հանքածուխ, այսինքն 16 միլիառ հասոյթ: Եւ հարկադրուեցաւ երկու միլիոն թոն հանքածուխ ապսպրել Ամերիկա, մէկ միլիոն ալ պիտի ապսպրէ: Աւոր փոխարէնն պիտի ընծայուի 18.500 թոն բամպակի ներածումը. ինչ որ կը նշանակէ գործադրկութիւն հիւսուածեղէնի ճարտարագործութեան մէջ :

Տասնեակու ածխահորեր ողողուած են լուսոի աւազանին մէջ, 11 կառի մէջ, վեց ալ տուիղ վայրերու մէջ: Տակաւին կարելի չէ ճշդել մեքենաներու, էլեկտրական հաստատութեանց , երկաթուղիներու, փուռերու վնասները :

Բանուորներու ամսական աշխատավարձքն է (հորերուն մէջ) 17.070 — 29.000 Ֆրանք, առանց հաշուելու ընտ. նպաստը: Ուրիշ խօսքով 16—22 % յաւելում բաղդատելով նախապատերազմեան շրջանին հետ :

«ԱՑՍՕՐՈՒԱՆ ՀԻԹԼԷՐՆ Է ԹՐՈՒՄԸՆ»

Այս բացատրութիւններէն վերջ, համայնավար երեսփոխան մը, Լըքէօռ դիտել տուաւ թէ «պետութիւն – գործատէրը չատ աւելի ժլատ է քան դրամատէրը: Նոյն ինքն Լաքոսթ էր որ այս բանաձեւը կը գործածէր 1938ին :

ԼԱՔՈՍԹ.— Այնատեն կ'ակնարկէի հիթլէրական պետութեան :

ԼԸՔԻՕՌ.— Այն ատեն հիթլէր կ'ըսէիք, այսօր ալ կրնաք Թրումընը ըսել :

Այս ակնարկը տեղի տուաւ բուռն բողոքներու: Ազակողմի եւ կեդրոնի երեսփոխանները ահագին աղմուկ բարձրացուցին: Նախագահը խնդրեց պարսաւեց համայնավար երեսփոխանը :

Երբ վիճաբանութիւնները վերսկսան, ազդակողմեան երեսփոխաններէն Միւթէր պարզելով տագնապին քաղաքական հանդամանքը, յայտարարեց .

— Անհրաժեշտ է վարչական կամ դատական միջոցներ ձեռք առնել, իրրեւ հետեւանք ներքին նախարարին ամբաստանութեանց : Այդ միջոցներէն առաջինն է լուծել համայնավար կուսակցութիւնը :

ԺԻԼ ՄՈՈ.— Լաւագոյն միջոցը այդ չէ, անշուշտ վիճակի մը վերածելու համար համայնավար կուսակցութիւնը: Աւելի լաւ է հրապարակաւ պարզել իր դիտումները :

Ուրիշ ազակողմեան երեսփոխան մը, Լուի Ռոլէն զարմանք յայտնեց որ օտարին ենթակայ կուսակցութեան մը անդամները կը մնան կարեւոր պաշտօններու վրայ: Պ. Միւթէր բացագանչեց .

— Գոնէ արդիլեցէք համայնավար թերթերը, որոնց մէկ մասը ուղղակի Ռուսաստանէն կ'ընդունի :

ԺԻԼ ՄՈՈ.— Ես անհրաժեշտ միջոցներն ունիմ ձեռքս, եթէ թշնամական արարք մը կատարեն Ֆրանսայի դէմ:

Ծանօթ իրաւագէտ Մոոօ ԺիաՖէռի այս առթիւ դիտել տուաւ թէ կառավարութիւնը անհրաժեշտ միջոցներն ունի անձեալու անոնք որոնց դէմ ամբաստանութիւններ եղան: Եւ ասելդրդ դատաւոր օրէնքներու հաստատումը :

Դատական նախարարը բացատրեց թէ ինչո՛ւ անհրաժեշտ է քուէարկել բացառիկ օրէնքները

— « Բոլոր տրամադրելի օրէնքները գործադրուած են վճռականօրէն: Գործադուլներու առթիւ 300 դատավճիռներ արձակուեցան: Բայց կան արարքներ որոնք նախատեսուած չեն ներկայ օրէնքներով: Իրրեւ հանրապետականներ, մենք չենք ուզեր համատիրական արարքներու դէմ պայքարիլ համատիրական զէնքերով, բայց երբ օրէնքը անբաւական է, պէտք է լրացնել » :

Վիճաբանութիւնները չարունակուեցան դիշերը ուշ ատեն: Երեսփոխան մը պահանջեց պադարացնել այն դրամատունը որ դրամ կը փոխադրէ Ֆրանսայի համայնավարներուն համար, ինչպէս յայտարարեց ներքին նախարարը :

Կառավարութիւնը վստահութեան քուէ պահանջեց, բացառիկ օրէնքները քուէարկել տալու համար :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

16ՐԴ 61ՐԴ ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ԵՕԹԱՆԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

Մեր ազգային եւ քաղաքական պատմութեան հետեւողները գիտեն անշուշտ, որ այս տարի՝ 1948ին եօթանասնամեակն է 16 եւ 61րդ յօդուածներուն, որոնք մեզի տրուեցան 1878 Յունիսին՝ Սան Սթեֆանոյի եւ Պերլինի դաշնագրերով եւ որոնք հիմը դրին Հայկ. Դատի նորագոյն պատմութեան :

Անկարելի է յիշել այսպիսի թուական մը եւ չմղուիլ դառն խորհրդածութիւններու : 16 եւ 61րդ յօդուածներէն մինչեւ այսօր անցած են 70 տարիներ եւ այդ 70 տարիներու ընթացքին խոշոր վերիվայրումներ կը տեղի ունեցած եւ հիմնական փոփոխութիւններ կատարուած՝ մեր կեանքին մէջ :

Հայկ. Հարցի պատմութեան մէջ 16 կամ 61ը յօդուածները եղան սկիզբը մեր Դատի միջազգային պատմութեան. բայց Հայկ. Դատը իր չափէս չսկսիր քաղաքական կուսակցութենէս երեւումով, չսկսիր նաեւ 16 կամ 61րդ յօդուածներով, ան՝ այդ Դատը, չատ աւելի հին է, քան որ կը կարծեն ոմանք, ան մօտ 200 տարիներու հնութիւն ունի:

Պատմութեան ուսանողներ անշուշտ ծանօթ են հինգհայ անուանի գործիչի մը՝ Յովսէփ Էմինի որ ապրած ու գործած է 18րդ դարուն. ճամբորդած է երկրէ երկիր, ունեցած է բազմաթիւ արկածներ ու կռիւներ. անոր ամբողջ իտէալը եղած է դուրս բերել հայ ժողովուրդը իր սորվկական կեանքէն եւ իր հայրենի երկրին մէջ ապահովել անոր համար ազատ ու անկախ կեանք մը: Էմին չէ հասած իր նպատակին, ան մեռած է իր մեծ իտէալի ճամբուն վրայ՝ լուսաւոր հետք մը թողլով իր ետին :

Ապա հետզհետէ հրապարակ եկած են ուրիշներ, Յակոբ Շահամիրեան, որ իտէալները ունեցած է, գրած ու խօսած է, բայց չէ ունեցած գործնական ծրագիրներ իր նպատակին հասնելու համար. Յովսէփ Աբգ. Արղութեան, խելացի, իմաստուն ու կորովի հոգեւորական մը, որ գեղեցիկ յոյսեր արթնցուցած է հայ ժողովուրդի հոգիին մէջ թէ՝ չուտով պիտի կրնայ լուծուիլ Հայկական Հարցը. ահա նաեւ Ղարապաղի Մելիք-Բերը եւ Դաւիթ Բէգը, որոնք կրցան Հայաստանի մէկ մասին մէջ ազատութեան եւ անկախութեան դրօշակը պարզել, որ սակայն երկար կեանք չունեցաւ :

Բայց ասոնցմէ իսկ առաջ, մենք ունեցած ենք ուրիշ հոգեւորական ու աշխարհական պատկառելի դէմքեր, որոնք մեր ժողովուրդի կամ գէթ ամբոր մէկ մասի ազատութեան երազովը տարուած, յանձնառու եղած են մեծագոյն զոհողութիւններ – րու :

Ահա 16րդ դարու Կաթողիկոս մը՝ Ստեփաննոս Սալմաստեցին, որ իր ժողովուրդին համար տա – նելի վիճակ ձեռք բերելու համար, թողած դահը՝ անցած է Եւրոպա՝ հզօրներու դռները բախելու : Ահա Միքայէլ Սեբաստացին, որ հետեւած է իր մեծ նախորդին, բայց իր առաքելութեան ճամբուն վրայ հիւանդացած եւ կէս թողած է իր գործը: Ահա Յակոբ Ջուղայեցի նշանաւոր կաթողիկոսը, որ յանդուգն ձգտումներով տարուած է եւ փակած իր աչքերը հազիւ Պոլիս հասած. ահա նաեւ Իսրայէլ Օրին, որու առեղծուածային կեանքը մինչեւ այսօր ալ չէ լուսաբանուած: Ու դեռ շատ ուրիշներ :

Ցիշատակեցինք այս քանի մը անունները պարզապէս ըսելու համար որ, մինչեւ 16 կամ 61րդ յօդուածները, մեր Հարցը բաւական ճամբայ է կտրած: Բայց մինչեւ այդ Յօդուածներուն հասնիլը եւս մեր կեանքին մէջ, կամուրջներու տակէն, ուրիշ շատ ջուրեր ալ հոսած են :

Բոլորին ծանօթ իրողութիւն մըն է որ, հայ յեղափոխական կազմակերպութիւններու երեւումէն շատ առաջ Թուրքիոյ բոլոր քրիստոնեայ ժողովուրդներուն, բայց մանաւանդ հայ ժողովուրդին կեանքը եղած է շատ անտանելի: Թուրքին, Քիւրտին ու Չէրքէզին համար Հայը բայա մը կամ կթան կով մը եղած է, զոր պէտք անիկ չհաշտորդեին՝ շարունակ եւ անպատիժ: Այս վիճակը այնքան ծանր էր, որ ան ուշադրութիւնը դրաւած էր նոյնիսկ արեւմտեան պետութիւններուն, որոնք ատեն ատեն ձայն բարձրացուցած են յօդուտ քիստոնեայ ժողովուրդներու: Եւ Թուրք կառավարութիւնը, պարզապէս Եւրոպայի աչքին փոշի փչելու, կամ արեւմտեան պետութիւններու միջամտութիւնը չեզոքացնելու համար, ատեն – ատեն հրապարակային հանդիսաւոր խոստումներ ըրած է՝ ոչ միայն Հայոց, այլ իր երկրի բոլոր ժողովուրդներուն վիճակը բարելաւելու համար:

Այսպէս, Թուրքիոյ Սուլթաններէն մէկը մեծ աղմուկով յայտարարած է հրովարտակով մը Կիւլհանէի Խաթթը Շէրիֆ կոչուածը, որով բարենորոգումներ կը խոստացուէին Օսմանեան կայսրութեան մէջ ապրող բոլոր Ժողովուրդներ մը, զաղտնի դաշնագրութեամբ մը ստացաւ Թուրքիայէն Կիպրոսը, եւ, փոխարէնն, Պերլինի մէջ պաշտպանեց Թուրքիան: Եւ հետեւանքը եղաւ այն, որ Պերլին նեղցուց Նորագատ Պուլկարիոյ սահմանները, խրուեցաւ նաեւ Հայ Ժողովուրդէն 16րդ յօդուածը եւ տրուեցաւ 61րդ յօդուածը, որ ամէն ինչ կը ձգէր Սուլթաններու Հայեցողութեան եւ որմէ չտեսանք ոեւէ բարիք, բացի չարիքէ :

70 երկար տարիներ են անցած այդ Թուականէն մինչեւ այսօր. 16 կամ 61րդ յօդուածները ոչ իր ժամանակին եւ ոչ ալ յետոյ մտաչափ իսկ չտուին մեզի ոեւէ օգուտ. անոնք այսօր այլեւս պատմական նշանակութիւն միայն ունին մեզի համար եւ ոչ աւելի, անոնք սակայնմէկ բան սորվեցուցին մեզի.— այն որ, Հայ Ժողովուրդը իր ազատութիւնը կրնայ նուաճել միմիայն իր սեփական միջոցներով, իր նիւթական ու բարոյական զոհաբերութեամբ, իր պայքարով ու իր արեամբ: Այդ պատգամը տուին մեզի նաեւ Մխիթարեանները ալ՝ Պերլինէն Պոլիս դարձին: Եւ Մխիթարեանները, կամ 16 ու 61րդ յօդուածներէն յետոյ մինչեւ այսօր, Հայկեանքը կ'ընթանայ այդ հունով :

(Ամբագրական «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ի)

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷն

ԵՐԵՔ ՍՄԻՍ ԹԻԹՈՅԻ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

Գ.

Ինչ փոյթ, չատ հաճելի ժամանակ կ'անցը – նէինք: Գործէ վերադարձին՝ յաճախ պինեճօներ – րու կը նուիրուէինք, ափարակներէն բերուած ուտելիքներով: Քանի մը ընտանեսուհիներ իրենց մասնակցութիւնը կը բերէին անոնց ամենայն հաճութեամբ: Հանաքներ, պարեր ու երգեր, որոնց նախաձեռնութեան պատիւը ինծի կը պատկանէր, չնորհիւ բարեհաճ երգիչներուն իմ կողմէ բաժնուած գլանիկներուն ... : Գուշակեղ յայտագրին՝ ինչ մեղքս պահեմ, ես ալ կը մասնակցէի հաճոյակատարութեամբ: Ամէն մարդ այնտեղ կը մոռնար օգարչականը, դէնքի, խորանկեցի ու մինչեւ իսկ թնդանօթի պայթիւնները, զորս կը լսէինք աշխատավայրը, ամբողջ օրուան ընթացքին, հանդիպակաց լեռներէն անդին: Ա՛հ, կուսակցական վերակացուները մահապատիժի սպառնալիքով մեզի կ'արգիլէին որ մեր քիթերը մխրճէինք «խորհուրդներու անտառ»ին մէջ,— ապաստանարան Եուկո – Սլաւ փարթիսաններուն :

1944ի Նոյեմբերի 1ը նշանաւոր դարձաւ անգլեամերիկեան օդարշաւով, որ սահմանուած էր Կրացի, Վիէննայի, Լինցի, Շթէյերի եւ Ս. Փոլթընի: Այս «Զենկ»երէն վերջինը՝ մեր դիրքերէն ոչ մը անդին, մինչեւ 30 մեթր ցած իջաւ ... :

Երկու օր ետք, մեր աշխատանքի ճամբուն վրայ, Թիթոյի սաւառնակները անակնկալի բերին մեզ բլրակի մը կատարը: Այդ պահուն դրոյց կ'ընէի աւստրիացի ղինուորի մը հետ, որ չատ լաւ կը խօսէր յունարէն, որովհետեւ երկու տարի Միտիլի ապրած էր վերջին չրջանին: Բարեմիտ զօրականը երբեք չէր ծածկեր իր բաղձանքներն ու յոյսերը Գերմանիոյ վերջնական յաղթանակի մասին: Պայմանադրական երկու օդանաւերը մօտեցած պահուն՝ քմծիծաղս սառեցաւ շրթներուս անկիւնը: Քառորդ ժամ, այլ ու ձախ կը նետուիմ անընդհատ, անոնց սարսափելի զիկզակին տրամադիր տակ չիյնալու համար :

Ժամը 10ին, Պալքանեան ըմբոստ հրամանատարին օդանաւերը մեր դիրքերուն վրայէն կ'անցնէին, այնքան ցած որ յստակօրէն կը տեսնէիմ անոնց վրայ մուրճն ու մանգաղը ... : Կաղամախի մը չուքին նեղքեւ, հեռու մեր խրամներէն,— որովհետեւ կը վախնայի իյնալ խորանկեցներու ցանցին մէջ,— խելայեղ եռեսի վրայ կը պառկիմ, մինչեւ որ անոնք կը քաշուին յամրաբար :

Ռահի մէջ, ոչ մէկ թաքստոց, ոչ մէկ պաշտպանութեան միջոց, օդաչուներու դիմութեան ապաւինած էինք պարզապէս: Նոյեմբերի առաջին չաբաթը լրանալուն՝ հեռուէն պոռոյտ մը վերադարձիս, երբ կը տեսնէի Թիթոյի օդանաւերը, որ անխնայ կայարանը եւ օդակայանը կը հարուածէին խորանկեցներով, ես ինձ հարց կուտայի ի վերջոյ թէ պիտի կարենայի՞ ողջ դուրս դալ այդ երկրէն ...

Վերջին օրերուն այնքան դէշ էր օդը, որ չատ դժուարին կը դարձնէր կեանքը մեզի համար: Ցուրտ, ձիւն, հեղեղահոս անձրեւ: Ցաճախ խոր – ոամները լեցուած կ'ըլլային ջուրով, հարկ էր պարպել ամանները: Ձիւն եկած օրերուն ալ մեր – ոնք կը դուարճանային դնդակներով: Ոտնաւ օդերուն, մեր միջեւ որոշում կայացած էր, որ իւրաքանչիւր ոք խուրձ մը չեռուցման փայտ տանէր տաղաւար, քանի որ մեզի դոնէ թոյլ կուտար չորցնել թրջած ոտքերը :

Երրորդ չարթուան վերջաւորութեան, Իտալիոյ հեռանալու էինք, բայց ահա անակնկալ մը ... : Ուրբաթ օր, որովհետեւ դործէ չէինք գացած ձիւնին պատճառաւ, մեզի կը ստիպէին որ զայն փոխարինենք նոյեմբեր 12ի կիրակիով: Պէտք է ըսեմ որ լրջօրէն կը վարանէի աշխատանքի երթալ այդ օրը, բայց ի վերջոյ որոշումս տուի: Մենք պարտ էինք գործի ձեռնարկել այդ յիշատակելի օրը չոդեկառքի կանդման վայրը, հանդիպակաց բլուրի մը գագաթին: Կամաչադարդում, հողի դատարկում եւ խրամներու ջուրի անցքերուն ցանկապատում :

Օդը պայծառ էր: Ցաւիչատակուած բնատեսիլ յիշատակի մը յաճախանքով, լուռ ու երկիւղած, կը վերապրէի այդ թանկագին տարեդարձը: Ընկերներս կը զբօսնէին եւ ուրախ դուարթ կը չաղակրատէին: Անոնք չէին դադրեր բարձրաղաղակ յայտնել իրենց բաղձանքներն ու դուչակութիւնները ...

Ժամը 10.30ին, Թիթոյի երկու սաւառնակները կը բռնեն չոդեկառքի գիծը եւ կը յարձանան ամենայն հանդարտութեամբ: Ոտնի կողմէն՝ չատ չանցած կը լսեմ համազարկի միօրինակ ազմուկը, կը տեսնեմ ճերմակ ծուխը որ վայրկենաբար կը բարձրանայ: Նոյն միջոցին կամաչեղէն բեռցած կառախումբ մը կը յառաջանայ դէպի Սլովէն գիւղը, բայց չար դուգադիպութեամբ մը լինքսինքը կը գտնէ «Զենկ»ներու վերադարձի դծին վրայ ... : Ակնթարթի մը մէջ, աչքիս առջեւ կը պարզուի սարսափելի տեսարան մը, որ եղերական դառնալու բոլոր տուեալները կը ներկայացնէր: Կեանքը փրկելու խելայեղ մրցումով մը, բարեբախտաբար ամբողջ կազմը դուրս կը ցատքէ, բայց մէկ ոտքս կը մնայ ներսը: Ճիշդ ժամանակին էր: Նոյն պահուն իսկ օդանաւերը խոյացան վայրաչարժին վրայ եւ զայն ծակծկեցին իրենց խորտրնկեցներու դնդակներով: Ցետոյ, հրթիռի մը արագութեամբ, անցան մեր դիրքերը, ցածկիկ ծառերուն վրայէն :

Առաստաղական վիշապներ են կարծես, որ մռնչելէն վիթխարի մադիլին կը տարածեն մեր վրայ, ու մենք՝ դժբախտ զոհերս, փրկութեան ամէն յոյս կորսնցուցած, վայրկեանէ վայրկեան դողահար կը սպասենք իրենց կլափին մէջ փշրուելու զարհուրելի գործողութեան ... :

Կիճնիի մը բռնեին կոթնած՝ «Շլէօ»ները եռանդագին հրացան կը պարպեն անոնց վրայ: Գառափնաւորին առջեւ, երբեւիցէ զգացած էք այն անճկութիւնը, որ մահապարտինը եղած է, տասնեակու պայմանադրական զինակները մարմնին ներս ընդունելու սպասման մէջ: Իմ ուրեմն, կատակ չեմ ըներ, ճիշդ նոյն զգայնութիւնը ունեցայ ես ալ: Զէի չնչեր այլեւս: Երեսի վրայ պառկած՝ երեսուն մեթր անդին վայրաչարժին ուղղութեամբ, մէկ վայրկեանէն միւսը համազարկին կը սպասէի ... Ընկերներս, նմանապէս, տժգունած եւ խորապէս յուզուած կ'երեւէին: Մինչեւ իսկ անոնց մէջէն կայծկռտաղներ, որոնք կերկերաձայն կը մրմնջէին .

— Ձե՞ս ըսեր, բարեկամ, ջերմութիւն կը զգամ տափատիս մէջ ...

Ոտքի ելանք, օդանաւերու անհետանալէն վերջ, սկսանք մենք մեզի քննել: Զէինք հաւատար որ ողջ ենք ...

Ճիշդ ժամ մը, վայրաչարժը իր թանձր ծուխը ղրկեց դէպի երկինք, մինչեւ որ ... վերջին չունչը փչեց: Շատ չանցած զայն փոխադրեցինք ուրիշի մը կցելով: Կէսօրին՝ երբ ապուր ստանալու համար վար կ'իջնեմ բլուրէն, յստակօրէն կը տեսնեմ ծառերուն եւ չոդեկառքի գիծերուն մէջէն անցած գնդակներուն ծակերը ...

Ձիւնաւարափի մը տակ, յաջորդ օր երեկոյեան ժամը 4ին կը թողում Ռահը, ընկերներուս հետ : Մխիթ՛ տեսակ մը երկիւղ չէի զգացած այս

Հայու ճակատագիր

ՆԱՄԱԿ ՇՈՒԵՆԱԻԷն, 15 Նոյ.— Քառասունեւութ Հայեր ենք ազգերու այս ալեծուփ խառնարանին մէջ: Տարագիրներ՝ աշխարհի ամէն ծագերէն, համբայ ինկած՝ գէպի Հարաւ. Ամերիկա:

Ներ կանգ պիտի առնէ այս լոգնած ու ցերուցան կարաւաններու չարքանը :

Կան մեզի հետ Արարներ, Գերմանացիներ, Սպանիացիներ, Ռուսեր, Ռումանացիներ, Ցոյներ: Բոլորն ալ իրենց հոգիներուն խոովքը կը դնեն ներկոները կամուրջին վրայ, հովին յանձնած իրենց երգերուն մէջ: Առանց մեծ ճիգի կարելի է երեւակայել իրենց հոգեկան վիճակը, եթէ միայն խորհինք թէ անոնք ալ տուն ունէին, սէր ու հայրենիք թողած, արիւնոտ սրտերով կը դիմեն դէպի անծանօթը, լաւագոյն բախտի մը ակնկալութեամբ :

Զորս օր է ան ձգեր մեր մեկնումէն իվեր: Հազիւ թէ այսօր կրցեր ենք մեր աչքերը բանալ եւ կամուրջին վրայ փայլող արեւուն եւ անոյշ փչող հովուն տալ մեր յոյզերը: Վաղը պիտի ողջունենք Ամերիկեան հողամասը: Համակերպումի չրջան է որ կը պահանջէ որոշ ճիգ ու կամքի ոյժ: Այդ ալ պիտի քաղենք մեր երգերէն :

Հայը կարելի է նկատել, ամէնքէն աւելի անտարբալուծելի ազգը: Երկկ անծանօթ էինք իրարու. իսկ այսօր ազգէն խմբապետ մը ունինք մարզահամար ենք կատարեր ու կը փորձենք երգչախումբ մը ունենալ: Մէկ ընտանիք ենք կազմեր եւ մեր տառապանքները կը կարդանք, մեր յոյսերը կը անուցանենք փոխադարձաբար :

Սիրելի « Ցառաջ », վանէ կնճիռները ճակտիդ ու թող աչքերդ չմթագնին: Այնքան ալ տխուր չէ ապագան: Քառորդ դար մըն ալ կ'անցնի, մինչեւ որ թափառական այս իշխանները համբ առնեն այդ նոր երկրի մշակոյթին: Կարեւորը ժամանակ չահիլն է, իրար սիրելն է, իրար գրկելն է: Մենք բոլորս այն յոյսն ունինք թէ պիտի դայ Հայոց

բանի արկածախնդրութեան դիմելուլ: Պէտք է ըսել թէ մտավախութիւնս լիովին արդարացած էր: Ուշ գիշերին՝ կառախումբը Զիլլիի մօտ կանգ կ'առնէ. նոյն պահուն ականջիս կը զարնէ փարթիզանները զէնքի պայթիւնները ...

Երէքշաբթի, 14 Նոյեմբեր 1944, վերջապէս կը հասնիմ Կրացի կայարանը: Ժամը ճիշդ կէս - օրին, վար կ'իջնեմ հանրակառքէն օթօքար առնելու համար, բայց ահազանգը կը հնչէ: Այսուհանդերձ չեմ վարանիր ճամբաս չարունակել: Զարատասնայ, մեր կայանին մօտեցած րոպէին, ահա դաշնակից օդանաւերը երեւան կ'ելլեն: Արդեօք վերկորդ 26 Յուլիսի ռմբակոծութեա՞ն մը ներկայ պիտի դանուէի: Երեսի վրայ կը թողում պայուսակներս ու քառասմբակ կը վախչիմ բնակարանին ուղղութեամբ :

Ամպամած օդով մը, մեր բանուորակայանին 50 մեթր ապին, կէս մէթր թանձրութեամբ ձիւնին մէջ մխրճուած, երբ հակօդային մարակոցի համազարկին ընդմէջէն կը լսէի անդլեամերիկ - եան օդաւորմիղին մռնչիւնը, չատ հեռու էի մտածելէ, որ քանի մը ամիս ետք յոռեգորնը պիտի տեսնէի Քուրիֆելտ, ուր առաջին փորձառութիւնս ձեռք բերած էի իրարանցումի մէջ...

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

արշալոյսը, տարածութիւնները պիտի փոքրանան եւ բոլոր ճամբաները հայրենիքիտուն: Կը բաւէ որ հաստատ մնանք մեր կամքին մէջ, կէ - նանք Հայ, եւ որպէս այդ ողջունենք հայկական հորիզոնին բոցավառ արեւը, մէկդի դնելով զաղթականի ցաւը:

Ով է կըցեր դուշակել, ճակատագրի այլ ուղիները: Թէեւ եւ երջանիկ զգ մը մենք բախտն ունենանք կարնոյ մէջ ողջադուրիլ է - րար եւ հայրենի հողին պարզուած տես - նենք, որպէս յաղթական դրօշ, «Ցառաջ»ի բոցատեսիլ տառերը սիրելի: Մենք երբեք, երբեք պիտի չմոռնանք ձեզ :

ԱՏՐԻՆԷ

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ՆՈՐԸՆԾԱՑԻՆ ՊԱՏԱՐԱԳԸ

ՄԱՐՍԼԻԼ.— Սէն Լու – Կրան Փէնի Ս. Գէորգ եկեղեցին ու դպրոցը, որոնք կառուցուած են 1927ին, ազգաս թաղեցիներու ջանքերով, տարի - ներու ընթացքին մեծապէս սատարած են ազգա - պահպանման գործին :

Վերջին երկու տարիներուն քահանայ չունե - նալով, մեր թաղը զրկուած էր հոգեւոր մխիթարութենէն, բայց այժմ վերագտած է իր խանդա - վառութիւնը, չնորհիւ մեր նորընծայ Բարգէն Քահանայի (Մաղաքիա Ալահնեան) :

Նորընծան իր անդրանիկ պատարագը մատոյց կիրակի 14 Նոյեմբեր, կնքահայրութեամբ Վալ - պարէի քնակիչներէն Պ. Կ. Պուճաուեանի: Կը սպասարկէր Մարսէյլի քահանայից դասը, մաս - նակցութեամբ երեք սարկաւագներու: Ներկայ էին նաեւ Մարսէյլի ու արուարձաններուն ազգ. մարմիններուն ներկայացուցիչները:

Ժողովուրդը չատ կանուխէն փութացած էր եկեղեցի, որուն չրջափակն անգամ ամբողջու - թեամբ լեցուած էր: Շատեր կրցան ժամերգու - թեան հետեւիլ բարձրախօսին միջոցաւ որ սիրով տրամադրուած էր Նոր Սերունդի վարչութեան կողմէ :

Այդ օրը թաղականութիւնը սարքած էր ճա - չասեղան մը որուն կը մասնակցէին մօտաւորապէս 50 հայրենակիցներ: Այս առթիւ բաժակաճառեր խօսեցան Սահակ ՔՀՆ. , Տօքթ. Սիվրիհիսար - լեան, Բ. Զիլճեան, Կ. Ճանիկեան, Բանտիկեան, Վ. Ելբոլանեան, այս տողերը գրողը եւ ուրիշ - ներ, բոլորն ալ դնահատելով Բարգէն քահանայի արժանիքները: Ամէնէն վերջ խօսք առաւ Գ. Փիլիկեան յանուն թաղականութեան եւ դոհունակութեամբ յայտարարեց թէ նուէրներու դումարը եղած է 55.000 ֆրանք: — Ատիկ

ԾԱՆՕԹ ԵՐԳԱՀԱՆ ԱՐԱՄ ԽԱԶԱՏՐԵԱՆ նկարկային կ'աշխատի երդի եւ պարի եղանակներ գրել Ցովհան. Շերազի եւ Աչոտ Գրաչիի բանաստեղծութիւններուն վրայ: Կը պատրաստուի նաեւ Լենինի մահուան 25ամեակի նուիրուած ժապաւէնին երաժշտական բաժինը գրելու: 1948—49ի ընթացքին, Աչատրեանի Լենինկրատի օփերային հրաւէրով, պիտի գրէ պատմական պարախաղ մը (պալէթ) մը, ինչպէս նաեւ երախաներու համար երգերու ժողովածու մը :

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Վիէնն, 15 Նոյ. (Ցառաջ).— Հ.Մ.Ը.Մ.ի Ա. խումբը Նոյեմբեր 14ին պայծառ օդով մը 6րդ ախոյենական մրցումը կատարեց սեփական մարզադաշտին վրայ, ընդդէմ C. S. Charbonnièreի: Ժամանակէն առաջ մարդաբեր հասարակութիւնը եկած էր քաջալերելու հայ մարզիկները :

Նոյն օրը նաեւ մեր պատանիները ունեցան իրենց ախոյենական մրցումը, Հ Մ.Ը.Մ.ի դաշտին վրայ : Հակառակորդն էր, տեղւոյս Ֆրանսական C. S. Vienneի պատանիներու խումբը: Վարդոյրը բացին մեր պատանիները, ժամը 1.30ին: Ապագայ խոստացող մեր անոնման պատանիները տիրապետելով դաշտին, յաղթեցին 5—2 :

Ա.խումբը կազմ ու պատրաստ կը սպասէր, դատաւորին սուլիչին վրայ, երկու խումբերը դաշտ մտան: Խաղը բնաւ մեծ ոգեւորութեամբ : Հակառակորդ խումբը 15 վայրկեանի չափ նեղեց, բայց մեր ճարպիկ բերդապահ Սարգիսը միշտ կը կեցնէր գնդակը, ծափերու մէջ: Մեր մարզիկները նոր հնարամտութեամբ մը հակառակորդը չուարման մատնելով, 27րդ վայրկեանին չահեցան առաջին նշանակէտը:

Առաջին կիսախաղը վերջացաւ 1—0: Կարճ դադարէն վերջ սկսաւ Բ. կիսախաղը: Հ. Մ. Ը. Մ. տիրապետելով դաշտին չահեցաւ 3 նշանակէտ եւս: Հակառակորդը չատ ջանաց փրկել իր պատիւը, բայց անօգուտ: Խաղը վերջացաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթութեամբ 4—0:

Այս վերջին 6րդ ախոյենական յաղթանակը հպարտութեամբ կ'արձանագրէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Վիէնի Փութպոլի յանձնախումբը: Շատ լաւ խաղարկութիւն ցոյց տուին մանաւորապէս պատանի Ա.տաւազը, Թօզոն եւ Ս. Զարդարեանը, բոլոր խաղացողներն ալ գնահատանքի արժանի էին:

Ց. Մաթոսեան

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Ֆր. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը այս առաւօտ կազմակերպեց իր Օդափոխութեան կայանը, 120 մանուկներու համար երեք խումբերով, հարաւային Ալպեան նիներու դեղեցիկ եւ օդասուն բարձունքներէն Vernetի մէջ:

Հակառակ մնռեսական ծանր տադնապին, եւ չէնքին անյարմարութեան, կայանը վակուեցաւ յաջողութեամբ եւ առողջապահական լաւագոյն արդիւնքով մը, դպրոցներու վերամուտին :

Այս առթիւ Շրջ. վարչութիւնս հրապարակով իր խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնէ Պ. Եր. Գոչունեանի, որ թէ իր նիւթական եւ թէ բարոյական օժանդակութիւնը չէր խնայած մեծ ձեռնարկին յաջողութեան համար :

Նոյնպէս չնորհակալութիւն Մարսէյլի յանձնախումբին, Վալանսի, Լիոնի եւ Փարիզի բոլոր ընկերուհիներուն եւ ընկերներուն, ինչպէս նաեւ կայանին բարւոք մատակարարութեան, եւ տղոց հսկողութեան պատասխանատուութիւնը ստանձնող մեր ժրաջան անդամուհիներուն, որոնք այն -

---

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (28)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Զ.

ԱՌԻՒԹԻՆ ԿՈՐԻՒՆԸ՝ ԱՌԻՒԹ Է

— Հիմա աս միջոցին քու թշնամիդ՝ Անդրոնիկոս կեսարն է, բայց թէ որ իր փոքրիկ խումբը վիրաւորուի եւ ցրուի՝ իրենց վերադարձը չդիտեմ թէ որչափ բազմութեամբ կըլլայ ըլլալ :

— Ուրեմն մեզի պարտք կը ձգես այնպէս չարժելու որ ասոնցմէ մէկը ողջ չի դառնայ :

— Ան չէ իմ միտքս, բայց ըլալիքը յայտնի է, մէկ փախստական մը տասնապատիկ բազմութեամբ կը դառնայ :

— Քու նաւդ ե՞րբ կուդայ հոս՝ այս ծովեղերը:

— Վաղն առաւօտ, կանուխ :

— Ահա Բարկէն, ըսաւ Թորոս, որ ծովեղերին կողմէն կուդայ. հիմա ճիշդ լուր կ'առնենք ... աս ծանր քալուածքն ալ կը ցուցնէ թէ՝ վտանգը մեծ չէ :

Սպասելու լռութիւն մը տիրեց, մինչեւ որ Բարկէն հասաւ, առանց այլայլութեան նշան մը ունենալու իր կերպարանքին վրայ, իբրեւ թէ բան մը տեսած չէր, իսկ երբ որ Թորոս նշանացի հարցուց թէ ինչ լուր կար, ան աւելն պատասխանեց.

— Ես անտառին մէջ պտոյտ մը կ'ընէի, երբ տեսայ որ քալելու եւ կամաց խօսելու ձայն կուգար ծառերու մէջէն քիչ մը հեռուէն, ուստի, թուփի մը խոռոչին մէջ ծածկուեցայ եւ տեսայ որ երկուք երկուք 12—13հոգի չափ զինեալ մարդիկ քովէս անցան. եւայնչափ մօտ՝ որ մէկ հատը՝ որ տեսած էի արդէն, ճանչցայ. նոյն մարդն էր որ ասկից տասն օր առաջ առիւծին կորիւնը կը նախատէր :

Վերջապէս տեսայ որ անոնք պտոյտներ կ'ընէին ամէտուին մէջ խուզարկութեան համար, ուստի ես ալ կամաց մը ելայ դէպի իրենց եկած ճամբան դնացի, եւ տեսայ որ մակոյկ մը զիրենք բերած էր եւ մէջը պահապան մէկ հոգի մը ձգեր էին :

— Լաւ ըսաւ Թորոս անխռով, կարծեմ թէ մեր կերակուրի ժամանակն է եւ պէտք է քիչմը բան ուտել որովհետեւ հաւանական է թէ վերջը ժամանակ չունենանք :

Եւ չորսերնին մէկտեղ չակուեցան դէպի տունը, երբ դունէն մտան, պարտէզին վրայ դիտող աչք մը պտտցուց Թորոս եւ Բարկէնին քանի մը բան ապստրեց կամաց ձայնով՝ որ ամէնքէն դուներուն մէկը քարերով ամրացուց եւ միւսը՝ առջի վիճակին մէջ ձգեց: Երբ Ստան կերակուրի մեր երկու Հայերը, ըստ սովորութեան կերան, եւիմէկ կը խաղար քան թէ կ'ուտէր, իսկ ծերը մտախոհ քանի մը պատառ առնելէն վերջ՝

— Ինչ է քու միտքդ ըսաւ Թորոսի, երբ անդադրեր էր ուտելէ եւ անհոդ կը խորհէր:

— Մենք պարտական ենք ինքզինքնիս պաշտպանելու. մանաւանդ որ մանաւոր անձի թշնամութիւն է որ ոխերմարար կը դարանի, եւ դիչերուան մութը իրեն ընկեր կ'առնէ :

Կը տեսնեմ թէ դուն իմաստուն մարդ մը որու նման ես չատ քիչ տեսեր եմ, կը վարանիս. կ'երեւակայեմ թէ քանդը հազիւ անցած երիտասարդի մը զինքի վարժութեան վրայ վստահութիւն չունենաս, բայց այդ մի հոդար, ես տղայ տարիքս զինքի վարժութեան եւ վտանգի մէջ ծներ եւ սներ եմ. անոր համար ալ աս իրիկուններ չեմ մտածեր, վաղը կը մտածեմ աս իրիկուն ան մարդիկը ժամ մը չբերնէ հաւու պէս կը թօթափին :

Եւ այս խօսքերը այնպիսի անհոդ տրհամար - հանք մը ունէին, եւ իր յստակ ու որոշ ձայնը այնչափ փոխուած չէր՝ որ եթէ իր մեծ աչքերուն բոցը չըլլար, որ ամէն չարժումին կայծակ կը հաներ, արձան կը կարծուէր. այն միջոցին Բարկէն ներս մտաւ.

— Ել, իշխանիկս, ըսաւ, մարդիկը կուգան, ինչպէս պիտի ընենք :

— Թող գիրենք որ՝ մեծ դունէն ներս մտնեն, դուն՝ երբ ամէնքը կը մտնեն՝ դուրս կեցիր, ով որ ելլէ՝ մահուան հարուած մը տուր :

— Բայց դուն հոս միտակ ես, անոնք կամ տասներկու կամ տասներեք են :

— Դուն լսեցիր, Բարկէն հայրիկ, քու պաշտօնդ դրանը դուրսը՝ մարդ ողջ չհանելն է :

Այնպիսի անդիմադրելի եղանակաւ մը բսուեցաւ այս՝ որ Բարկէն դուրս ելաւ առանց խօսելու, քիչ տակէն աղօթք մը մրմնջալով, անտարակոյս աղօթքը Թորոսին համար էր:

ՏԵՐՏՆ

քան նուիրումով եւ զոհողութեամբ գլուխ հանելու իրենց դժուարին գործը:

Շրջ. վարչութիւնս վստահ է թէ տարուէ տարի չատ աւելի կատարելութեամբ պիտի կրնայ շարունակել այս օգտաշատ ճեռնարկը, շնորհիւ ժողովրդական լայն աջակցութեան եւ իր անդամ - մուտքերուն զոհաբերութեան:

ՅԱՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՇՐՋ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Նաւահանգիստներու գործադուլը

Կառավարութիւնը զինուոր դրկեց Տէօնքէրք, ուր քարափի 2000 բանուորները ամրացած են երկաթեայ ցանկապատներու ետին եւ պիտի դիմադրեն: (Այս ցանկապատները չինած էին Գերմանները, նաւահանգիստին պաշտպանութեան համար):

Հինգշաբթի օր, երբ մութը կոխեց, 2000 Մարոքցի զինուորներ դիրք բռնեցին բանուորներուն դիմաց, պաշարելով զանոնք: Բանուորները ցանկապատը ամրացուցած էին բեռնակառքերով, դինիի տակառներով եւ փչաթելերով:

Ինչպէս գրած էինք, քարափի բանուորներու գործադուլը սարքուած է ուժ տալու համար հանքադործներու գործադուլին, ջլատելով Մարշըլի ծրագրին գործադրութիւնը: Ընդհ. գործադուլը պիտի սկսի երկուշաբթի օր: Համայնավարները կը յուսան շարժման մէջ դնել 30.000 բանուորներ: Տէօնքէրքի բանուորները կանխեցին, անմիջապէս պատէչ կազմելով եւ հեռացնելով մաքսային պաշտօնեաները: Համայնավար արհեստակցական Միութիւնը այժմ կ'աշխատի գործադուլի մղել նաեւ առեւտրական նաւերու նաւաստիները:

«Լը Փոփիւլէռ», ընկերվարական պաշտօնաթերթը, կը գրէ թէ քարափի բանուորներու (տոքըր) մեծ մասը հակառակ է ընդհ. գործադուլին: Աչխատանքի Դաշնակցութենէն պատուիրակութիւն մը ունկնդրութիւն խնդրեց վարչապետէն: Առեւտրական նաւաստիներին սպաներէն անոնք որ անդամ են Աչխատանքի Դաշնակցութեան գործադուլ յայտարարեցին 24 ժամուան համար: Տասնըվեց նաւեր անշարժութեան դատապարտուած են Ռուանի մէջ:

Առեւտրական պաչտօնեաները քուէարկութիւն մը պիտի կատարեն Նոյեմբեր 23ին եւ 24ին, ճչդելու համար իրենց դիրքը գործադուլի առաջարկի մը առթիւ:

Ֆրանսա կր հանակերպի՞

«Տէյլի Մէյլ» կը գրէ թէ ֆրանսական կառավարութիւնը նկատելով որ Անգլեսաքսոնները տրամադիր չեն եւս առնելու Ռուրի մասին տըրուած որոշումը — Գերմանիոյ վերադարձնել — պիտի պահանջէ միջազգային հսկողութիւն հաստատել մշտապէս, եւ ոչ թէ միայն դրամական չբջանին համար: Այս իմաստով հրահանգներ տըրուած են Լոնտոն, Ֆրանսական պատուիրակութեան:

Ազգ. ժողովին արտաքին գործերու յանձնաժողովը առջի օրուան նիստին մէջ իր դժգոհութիւնը յայտնեց ամպլեւսամերիկեան որոշումին առթիւ եւ որոշեց պահանջել կառավարութենէն որ հաստատ մնայ միջազգային տեւական հսկողութեան տեսակէտին վրայ: Միեւնոյն առեն որոշեց առաջարկել որ Ազգ. ժողովը քննէ այս խնդիրը, ստիպողաբար:

Փարիզի մէջ կը կարծեն թէ անգլեսամերիկեան որոշումը կր հակասէ Տէօնքէրքի դաշնագրին (անգլեսֆրանսական դիմակցութիւն):

Այսպէս կամ այնպէս, Ռուրի մասինխորհրդակցութիւնները կը շարունակուին Լոնտոնի մէջ, մասնակցութեամբ վեց չահակից պետութեանց:

★ Ճօն Ֆոսթըր Տալըս, Ազգժողովին ամերիկեան պատուիրակութեան նախագահը, առջի օր ճառ մը խօսելով Փարիզի ամերիկեան ակումբին մէջ, ազդարարեց թէ արեւմտեան Եւրոպան կորսուելու դատապարտուած է, եթէ չարունակէ պառակտուած մնալ: «Մ. Նահանգները ամէն օգնութիւն կ'ընծայեն, պարագաներ կան երբ անօդուտ է անդին դերարկել»:

Պելճիոյ դատական նախարարը հրաժարեցաւ: Երկու նացիականներու մահապատիժը բանտարկութեան վերածած ըլլալով, բուռն դժգոհութիւն պատճառած էր:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԽՆԴԻՐԸ լուծելու համար, Անգլիա առաջարկեց գործադրել Կոմս Պերնադոթի ծրագիրը, հաչտարար յանձնաժողով մը կազմելով, փոխան միջնորդի: Միեւնոյն առեն կը թելադրէ Արաբներուն յանձնել Նէճէպի չրջանը, եւ միջազգային վարչաձեւ մը հաստատել Երուսաղէմի համար: Հրեաները վճռապէս կը մերժեն քաչուիլ Նէճէպի չրջանէն:

ՓԱՐԻԶԷՆ ԱՐՏԱՔՍՈՒԻԵՑԱՆ Տօքթ. Զօլթան կրեկոր, չեխական դեսպանատան առեւտրական կցորդը, իր նչանածին հետ: Թերթերը կը գրեն թէ ամբաստանուած էր իբրեւ փոխադրիչը Կոմինֆորմի կղմէ Ֆրանսա ղրկուած գումարներուն:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

Կ'արտասանեն՝ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ: *Կ'երգեն՝* նչանաւոր պարիթօն ԿԱՐՕ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ եւ Նոր Սերունդի երգչախումբը, *ղեկավարութեամբ* ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի:

Orchestre Jazz *ղեկավարութեամբ* ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի: *Ճոխ պիւֆէ:*

Մուտք 100 *ֆրանք:*

×

ՏԷՕՒՆԻ ՄԷՋ.— *Կազմակերպուած* Հ. Ց. Դ. Տէօնիի կոմիտէի կողմէ: *Մասնակցութեամբ* Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի, *այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը* 3ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

Կը խօսին ընկերներ ՍԻՍԱԿ ՍԻՍԼԵԱՆ եւ ՄԻՍԱԿ ՄԻՐՋԷ: *Գեղարուեստական խնամեալ բաժին: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:*

×

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ.— *Այս չաբաթ իրիկուն ժամը* 8.30ին, Հ. Ց. Դ. «Համօ Օհանջանեան» *ակումբին մէջ:*

Կը նախագահէ ընկեր Թ. ՀԵՐՈՑԵԱՆ

Կը խօսի ընկեր Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի եւ Ֆ. Կ. Խաչի Սանուհիներու *կողմէ:*

Պիտի երգեն Տիկին Պ. Ահարոնեան եւ Մ. Տէրվիշեան: Պար, Կ. Խաչի սանուհիներու *կողմէ:*

Պիտի նուագէ Ջութակի վրայ երիտասարդ Պ. Պէպիրեան:

×

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ.— *Այս կիրակի, ժամը* 15ին, Salle des Noces*ի մէջ*, 81 rue Pierre Brossolette.

Նախաճեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Վարդան» *ենթակոմիտէի:*

Կը խօսի ընկերուհի ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

ԸՆԿԵՐԱ – ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԶՈՑՔ:

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակցութեան միջոց.— *Չոգեկառք* Gare du Nordէն *ժամը* 14ին, *հանրակառք թիւ* 168 Pte de Clignancourtէն *եւ իջնել* Place du 11 Novembre, Sarcelles

Ս. ԽԱՉԱՏՐԵԱՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս կիրակի պատարագէն վերջ մասնաւոր հոգեհանդիստ պիտի կատարուի ողբացեալ նկարիչ Պ. ՍԱՐԳԻՍ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆի մահուան տարեդարձի առթիւ, իր այրին Տիկին Վ. Խաչատրեանի փափաքով: Կը հրաւիրուին իր յիչատակը յարգողները:

EDOUARD VII ԹԱՏՐՈՆԻՆ *մէջ* 10 Place EdouardVII

Métro Opéro Madeleine *եւ* H. Caumartin

Նոյեմբեր 23ին *եւ* 30ին, *երեքչաբթի եւ կիրակի օրերը, ժամը* 21ին ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ, ԼԷՑԼԱ ՊԵՏՐԽԱՆ եւ իր խումբը

Բոլորովին նոր յայտագրով

ՖՐԱՆՔՓԵԻՀԱՑԿԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

SALLE D'IENA, 10 Ave. d'Iéna, Paris, métro Iéna,

Շաբաթ երեկոյ 20 *Նոյեմբեր ժամը* 8.30ին: *Առաջին անգամ ըլլալով* ՆՈՒՐՀԱՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ *կը բեմադրէ ու կը խաղայ մասնակցութեամբ Ֆրանսացի ծանօթ դերասաններու*

ԱՐՍԵՆՈՒԾ

(Ղ. ՄԵԼՈՑԵԱՆԻ)

Ցայտնի թատերախաղը որուն ճեռագիրը առաջին մրցանակի է արժանացած, ժընեւ, թատերական մրցումին մասնակցող 70 *ուրիշ գործերու մէջ: Տոմսերը սովորական գիներով կը ծախուին հայ գրատուներուն մօտ: Խաղը կը վերջանայ,* 11.25ին: *Սրահը տաքցուած է:*

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS

Ռ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, *հեռաձայն* Cen. 36-54

Ճոխ մթերք դուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար չրջուն վաճառորդներու համար:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՍԻ ՍՊԱՍԷՔ

Մասնաւոր նամակներու, ձեր բաժնեդիմը վճարելու համար: Հետզհետէ կը դադրեցնենք այն թերթերը որոնք վեց ամիսէն աւելի պարտքունին:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Սէն Շամոն.— Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ժողովը՝ *այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը* 3ին, *սովորական վայրը:*

Մարսէյլ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Սէնթ Մարկրիթի *մասնաճիւղի հիմնադրութեան հանդեսը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը* 8ին, *ազգային սրահը:*

Ս. Էթիէն.— Ֆ. Հ. Կաթոլիկ Խաչի ընդհ. *ժողովը՝ այս եկուչաբթի* (22 Նոյեմբեր) *Մասուրին մէջ, ժամը* 3ին: *Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ընկերուհիներուն ներկայութիւնը անհրաժեչտ է:*

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՁԻՒ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» *խումբը կը կազմակերպէ հրապարակային բանախօսութիւն մը այս հինգչաբթի, ժամը* 8.30ին, Sociétés Savantes*ի մէջ:*

Դասախօս՝ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ: *Նիւթը՝* » ԻՆՉ Է ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ »:

Մուտքը ազատ է: Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի բոլոր անդամները:

★ *Հայերէնի դասերը Տիկին Զիթունիի կողմէ ժամը* 20ին:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՊԱՐԱՆՑԻԿ – ՑԵՐԵԿՈՑԹ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի *մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի ժամը* 4ին 11, 157 Ave. Jean Jaurès, Maison Alfort:

Կը խօսի ընկեր ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, կենդանի պատկեր, հայկական պար, եւ ամերկնկալներ: Մուտք 100 *ֆրանք: Նոր սերնդականներուն մասնաւոր գին:*

ԱՂԲԱՏԱՀԱՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին Georges V.ի սրահներուն *մէջ ժամը* 4 — 11:

Նախագահութեամբ Պ. Վազարչակ ՄԵՍՐՈՊԵԱՆի Fernand Bouillon *իր երկու նուագախումբերով «ԱՔՐԱՔԻՈՆՆԵՐ», Փարիզեան բեմերու եւ* cinéma*ի յայտնի արուեստագէտներու կողմէ:*

Խճողումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարֆեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66):

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) *եւ Վ. Զիլինկիրեանի* (24 rue Feydeau, Paris (2), Tél. Cen. 48 - 51:

Rhum Miami
GRAND ARÔME
48°
Le degré le plus fort, l'arôme le plus fin.

« ՇԻՐԱԿ » հռչակաւոր Օղիին մեծաշուքութիւն տէր կառնէ Տիսթիլըրի տիւ Փառ Հաստատութեան ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ՌՈՄԸ, որ բոլոր փափկաճաշակներու — Փնտռած ըմպելին է:—

Հաւատոյ կեդրո՞ն

ՄԻՄԻԱՑՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

ԼԻԼԱՆ.— AUX LILAS

Կրնայ հրամցնել ձեզ մաքուր եւ մխեւնոյն առեն մատչելի:

Այս օրուընէ փոխեցէք 24 St. Lazare, Paris (9): Métro Trinité *կամ* Notre Dame de Lorette:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 21 Novembre 1498 Կիրակի 21 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՁԱՐԻ — 20e Année N° 5700-Նոր շրջան թիւ 1111 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 6 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԳԻՐՔԵՐ ԵՒ ԳԻՆԵՐ

Նոր գիրքերու հրատարակութիւնը կը շարունակուի անընդհատ, բոլոր գաղութներուն մէջ :

Հատորներ կը դիզուին իրարու վրայ, ամսեամիս : Բոլորովին նոր գիրքեր, կամ հին գրքերու նոր տպագրութիւններ :

Տպագրական մեքենան բանուկ է մանաւանդ պէս Մ. Նահանգներուն եւ Միջին Արեւելքի մէջ :

Մեր գաղութն ալ ետ չի մնար, թէեւ դժուարութիւնները կը բազմապատկուին հետզհետէ : Իրրեւ հետեւանք թուղթի, աշխատավարձքի եւ տպագրական նիւթերու տարապայման աղուութեան :

Եթէ մէկը բանգործ ընկեր ցուցակագրել վերջին երեք տարիներու ընթացքին լոյս տեսած գիրքերը, խառն ի խուռն, ձեր առջեւ պիտի ունենայիք պատկեր մը՝ արժանի լուրջ խորհրդածութեանց :

Նախ, արտադրութեան տեսակն ու քանակը : Լայն տեղ կը բռնեն բանաստեղծական հատորները : Երիտասարդներուն չափ, տարէցներ ալ այս անդաստանը կը մշակեն սրտառուչ խանդավառութեամբ :

Գրադատին կը մնայ հասարակ մաղէ մը անցընել զանոնք, զատելու համար որոմն ու ցորենը :

Սակն պարագայի մէջ, միշտ աչքի կը զարնէ մեծնոյն ախտանշանը : Մարդիկ աւելի դիւրին կը գտնեն յանգեր կապել, քան արձակը մշակել :

Արձակի վարպետներ ալ պակաս չեն : Բայց, վրդովիչ է հեռանկարը, իրրեւ ընդհանուր եզր - ելք : Առանց միջավայրի խորութեան :

Համառարած անհոգութիւն մը՝ այս գետնին վրայ : Շատ քիչեր պարտականութիւն կը սեպեն հերկել, մշակել նախադասութիւնները :

Ոչ միայն առօրեայ մամուլին, այլեւ չատ մը գիրքերու մէջ հասարակ տեղիքն է որ կը տիրապետէ : Անգոյն, անարիւն, ճապաղ չարադրութիւններ՝ նոյնիսկ ծանօթ ստորագրութեանց տակ :

Շեղեցանք նիւթէն : Բոլորովին տարբեր հոդ մըն է որ այս տողերը գրել կուտայ մեզի :

Այնուհետեւ ուրախալի է որ գիրքեր կը հրատարակուին ամէն տեղ, հին թէ նոր :

Անոնց մէջ կարեւոր քանակութիւն մը կը կազմեն արժէքաւոր գործերը : Բայց, ո՞րքան կը սպառին : Տպագրական ծախքերէն աւելի բան մը կը ձգե՞ն :

Դժուար չէ գտնել հարցումին պատասխանը, դիմելով ոեւէ գրավաճառի :

Գիրքեր՝ փոշիներու մէջ : Գիրքեր՝ հազիւ հինգ տասը օրինակ ծախուած : Հատորներ որոնք հետաքրքրութիւն անգամ չեն շարժեր, հակառակ դանազան աղդերու :

Ցաճախ հեղինակները իրենք են որ կրկնապէս կը յոդնին, գիրք մը տեղաւորելու համար :

Երկար պիտի ըլլար խրիլ մանրամասնութեանց մէջ, փնտռելու համար այս ողբերգութեան պատճառները :

Գաղտնիք չէ որ հայ «ընթերցող հասարակութեան» մէջ կարեւոր թիւ մը կը կազմեն կարդացողները, բայց ոչ ուղղակի գնողները :

Հայկական ունակութիւն մըն է փոխ ուղել ինչպէս թերթը, նոյնպէս գիրքը : «Կրնա՞մ աչքէ անցընել քիչ մը...» :

Գնելէ խուսափելու պատրուակ մը եւս՝ վերջին պատերազմէն ի վեր,— գիրքերու արժէքը :

Արդարեւ, հետզհետէ անմատչելի կը դառնան գիրքերը՝ գաղութի գաղութ : Իրրեւ հետեւանք դրամական սակերու տարբերութեան :

Ամերիկա տպուած գիրքը, որ 500 ֆրանք էր երէկ, այսօր կը ծախուի հազարի :

Սուրիա - Լիբանանը տեղական ոսկիներով կամ սթերլին - չիլին - տոլարով կը նշանակեն գիները : Եւ կ'ունենանք 500—700 ֆրանքի գիրքեր : կամ թերթեր՝ հատը 250 ֆրանքի : (Տարեկան 2500 — 3000) :

Գիրքը յաճախ զարդ մըն է անոնցհամար որ դրամ ունին : Իսկ չունեւորը դրասէրն ալ դիմերէն կը խրտչի :

Պատերազմի ընթացքին ո՛րքան գրադարանները ճոխացան հին ու նոր գիրքերով, որոնց էջերն անդամ կտրուած չեն, ապահովաբար :

Շատ աւելի փայլուն տեղ մը կը գրաւեն օտարալեզու գրադարանները : Նոյնիսկ մէկուկ ընտանիքներու մէջ :

Ե՞րբ : Կարժէ առանձին քննել :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴԱՍԸՆԹԱՑ ՀԱՑԵՐԷՆ Ի
(Ըստ բոլշեւիկեան երեւակի)

Բոլորին, բոլորին, բոլորին :

Ընթերցուածս « Սովետական Հայաստան »ի (ամսագիր թիւ 7. 1948 Յուլիս, Եւեւան) .—

— Ռեվոլուցիան ծաւալումի է : Բռնկելով Պետրոկրատում, այն ալեցնում է պրովինցիան :

— Ահազանգում է իմպերիալիստական կլիքը : Ֆինանսական բուրժուազիան ձեռք է մեկկը : Ֆինանսական բուրժուազիան ձեռք է մեկնում մեռնող ֆէոտալական արիստոկրատիային՝ միատեղ կոնտրռեվոլուցիա կազմակերպելու համար :

— Այսօր նրանք դեռ եւս թոյլ են եւ անվճռական, բայց վաղը նրանք կարող են ամրանալ եւ մոբիլիզացնել իրենց ուժերը ռեւոլուցիայի դէմ :

— Բանւորների եւ գինուորների դեպուտատների Պետրոգրատի Սովետը, որպէս բանուորների Պետրոգրատի Սովետը, որպէս բանուորների եւ գինուորների ռեվոլուցիոն պայքարի օրգան :

— Բայց ռեվոլուցիայի խորանալով ռեվոլուցիան անում է նաեւ պրովինցիան :

— Պրովինցիայի ինտրատութիւնն անցեալի դիրկն է անցնում :

Այսքանը՝ 54 տող չարադրութեան մը մէջ, իւրաքանչիւր օտարաբանութենէն միայն մէկ օրինակ առնելով (էջ 5) :

Ուրիշ յօդուածէ մը, նոյն էջին վրայ.

— Ամերիկեան իմպերիալիստական բուրժուազիան ֆինանսատրում է ռուսական իմպերիալիստական բուրժուազիային եւ նրա առջեւ լակեյութիւն անող էսէռ - Մենշեւիկեան կուալիցիային :

— Մասսաների ռեւոլուցիոն մոբիլիզացիայի ժամանակաշրջանում (էջ 6) :

— Այդ դեկուցումների մէջ նա որոշակի օրէնք պարտիայի նոր տակտիկան դիմուած ապրատմբութեան կուրս վերցնելու, սոցիալիստական ռեւոլուցիայի հարցը պրակտիկ կերպով դնելու գործում (էջ 7) :

— Ռուսական ռեվոլուցիայի զարգացման բոլոր էտապների դէպքերի զարգացման (նոյնպէս) :

... « Պետական լեզու են կերտում » :

Մայրենի բարբառն է որ կը ճոխանայ : Ասացէք՝ հուռռա՛ :

(16) ՎԱՀԷ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ արքունիքը պաշտօնական զեկոյց մը հրատարակեց, որուն համաձայն թագաւորը եւ թագուհին ամուսնալուծում կատարած են փոխադարձ համաձայնութեամբ : Նոյնպէս Իրանի շահը եւ Ֆավզիէ իշխանուհին, որ Ֆարուք թագաւորին քոյրն է, արդէն բաժնուած՝ երկու տարիէ ի վեր : Ֆարուք թագաւորը եւ Ֆարիտա թագուհին երեք աղջիկներ ունին : Ֆարիտա 27 տարեկան է, Ֆավզիա թագուհին 26 տարեկան :

ՉԻՆԱՍՏԱՆի ազգայնական կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ կարմիր բանակը ետ մղուած ըլլալով, այլեւս վտանգ չսպառնար մայրաքաղաքին (Նանքին) :

«ԱՇՆԱՐՀԻ ԲԱՂԱՔԱՑԻՆ», Ամերիկայի Կառավարութեան Տէյվիս, ուրբաթ օր նորէն Միացեալ Ազգերու պալատը մտնելով, ընդհ. ժողովի սրահը գնաց եւ ուղեց ճառ մը խօսիլ խաղաղութեան մասին : Զորս հինգ Ֆրանսացիներ ալ կը խրախուսէին զինքը. բայց ոտիկանները յաջողեցան դուրս հանել :

30.000.000 ՏՈԼԱՐ քուէարկուեցաւ Միացեալ Ազգերուն կողմէ, Պաղեստինէն փախած արաբ գաղթականներու համար :

ՊԱՂԵՍՏԻՆԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, Իսրայէլ տրամադիր է պարպելու Նէգեվի չրջանը եւ ուղղակի բանակցելու Արաբներուն հետ :

ՆԻՍ - ՄՈՆԹԷ ԿԱՐԼՕ ճամբան փակուեցաւ, տասը հազար խորանարդ մեթր քարածայրեր գլորած ըլլալով էդի եւ յայնդրդ կայարանին մի - ջեւ : Քանի մը հոգի վիրաւորուեցան :

2000 ՀՈԳԻ ԹՈՒՆԱՒՈՐՈՒԵՑԱՆ Լիոնի Պերլիէ գործարանին մէջ, հասատատութեան խոհանոցին կերակուրներէն :

ՆՈՐ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՀԱՄԱՑԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ժամ Տիւլօ կը ժխտէ, Ժրպ Մոլ կը պնդէ

Ազգ. ժողովին ուրբաթ օրուան նիստին մէջ ալ յուզումնալից տեսարաններ պարզուեցան, երբ համայնավար ներկայացուցիչը՝ Պ. Ժաք Տիւքլօ փորձեց ապացուցանել թէ ներքին նախարարը «սուտ կը խօսի», թէ իրենց հաշիւները մաքուր են, թէ դրամ չեն ստացած դուրսէն եւայլն : Այս առթիւ պահանջեց քննիչ յանձնաժողով մը կազմել, որպէսզի ստուգէ համայնավար կուսակցութեան հաշիւները : Ճառէն վերջ, համայնավար եւ բեսպոխանները «Մարսէյեզ»ը թնդացուցին, իրրեւ հայրենասիրական ցոյց :

Ժաք Տիւքլօ իր յայտարարութեանց ընթացքին խոստովանեցաւ թէ կուսակցութիւնը հաշիւներ ունի օտար դրամատուն մը հետ :

ՁԱՑՆ ՄԸ.— Ինչո՞ւ ռուսական դրամատուն մը հետ :

Ժ. ՏԻՒՔԼՕ.— Համայնավար կուսակցութիւնը մէկ սու չէ ստացած արտասահմանէն : Ո՛չ եւ է մէկուն ասպարէզ կը կարդամ որ ապացուցանէ թէ ստացած է : Միայն բոլոր երկիրներու աշխատաւորներն են որ դրամ ղրկած են մեզի, համագումար 201 միլիոն ֆրանք, իրրեւ համերաշխութեան ցոյց : Կը պնդեմ որ քննիչ յանձնաժողով մը կազմուի, ուրիշ մըն ալ՝ «Փուիւլէզ»ի հաշիւները քննելու համար :

Համայնավար առաջնորդը խոստովանեցաւ թէ նոյն օտար դրամատուն կը յանձնուին իրենց եբեսպոխաններուն, քաղաքապետական խորհուրդի անդամներուն թոշակները, թէ տասը ամսուան մէջ դրամարը հասած է 220 միլիոն ֆրանքի, որուն 87 միլիոնը միայն վերադարձուած է տէրերուն եւայլն : Ըստ յարձակողականի դիմելով, հարցուց թէ ընկերվարական կուսակցութիւնը դրամ չէ՞ ստացած արտասահմանէն, թէ անոնց բանուորական կեդրոններէն դրամ չե՞ն ստացած ամերիկեան սէնտիքաներէն :

Վերջացնելով, Պ. Տիւքլօ անդամ մը եւս պադարարեց թէ ֆրանսացի ժողովուրդը երբեք պիտի չկուսի Ա. Միութեան դէմ :

ՈՒՐԿԷ ԿՈՒԳԱՆ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԵՒ ԴՐԱՄՆԵՐԸ

Ներքին նախարարը բեմ բարձրացաւ եւ երկար ճառ մը խօսեցաւ, պնդելով իր նախորդ ամբաստանութեանց վրայ :

ԺԻԻԼ ՄՈՒԿ.— Ըսած եմ եւ կը կրկնեմ.— 1.— Համայնավար կուսակցութիւնը հրահանգներ ստացած է Կոմինֆորմէն :— 2. Համայնավար կուսակցութիւնը եւ իր մասնաճիւղերը մեծ դումարներ ստացած են արտասահմանէն :— 3. Կոմինֆորմը հրամայած է պայքար մը բանալ Ֆրանսայի մէջ, այն պատճառը տարածելու համար թէ Ֆրանսացիները երբեք պիտի չկուսին Ա. Միութեան դէմ. ուրիշ խօսքով՝ դասալքութիւնը պիտի դառնայ դովելի արարք մը :

Նախարարը մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդեց, ամբաստանութեանց իւրաքանչիւր կէտի մասին : Գողծադուլներու կազմակերպութեան պարագաները պարզելէ վերջ, մասնաւորապէս ծանրացաւ դրամական ամբաստանութեանց վրայ : Ըսաւ թէ համայնավար կուսակցութիւնը երեք հաշուընթացներ ունի հիւսիսային դրամատուն մէջ,— Տորվալի հաշիւ, Օսվալտի հաշիւ, Կոնտակտի հաշիւ : «Ներդամիտները ուրիշ կարդ մը հաշիւներ ալ ունին, որպէսզի կարենան փոխանցումներ կատարել մէկէն միւսը եւ խարել դատական իշխանութիւնը : Ահաւասիկ պատճէնը Օսվալտի հաշուական գործառնութեանց՝ նոյն դրամատան մէջ որ ունի 50 միլիոն դրամագլուխ » :

Նախարարը այստեղ ներկայացուց չարք մը թուանշանները, բուն կուսակցութեան, անոր գործակցական միութեանց եւ մամուլի հաշուական գործառնութեանց, տրամադրուած վարկերու մասին : « Համայնավար թերթերուն — Իւմանիթէ », « Սը Սուար », « Սփօռ », « Լէթոը Ֆրանսէզ » — ընդհ. բաշը 17.364.134 Ֆրանք էր Յուլիսին, 27.222.491 Ֆրանք օգոստոսին : Սեպտեմբերին այս բաշը կ'ահ հետանար չնորհիւ այն հրաշքին զոր յիշեցի, եւ 29.896.254 Ֆրանքի կը բարձրանար հոկտեմբերին » :

Նախարարը դեռ ուրիշ մանրամասնութիւններ ալ հաղորդեց, ապացուցանելու համար թէ համայնավար կուսակցութեան սովորական հասոյթները չեն համապատասխաններ մեծադումար ծախքերուն, թէ միայն պատ յայտարարութիւնները 13 միլիոն ֆրանքի կը նստին :

Նախարարին յայտնութիւնները այնքան ծանր տպաւորութիւն կը գործէին որ, Պ. Ժաք Տիւքլօ զայրացած պոռաց Ժիւլ Մոքի երեսին.

— Որքան չէ՛ք այնքան սուտ կը խօսիք :

(Կարդալու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍՓԻՒՌՔԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ

ՄՄՔ։— Միջին Արեւելքի Հայ Գրողները Հայագիտարին մէջ, բանաստեղծ Մ. Իշխան ալ գեղեցիկ մը կարդաց Սփիւռքի բանաստեղծութեան մասին, ընդհանուր ակնարկ մը ընտելով Եւրոպայի (Ֆրանսա) եւ Միջին Արեւելքի արտադրութեան վրայ։ Ստորեւ՝ եզրակացութիւնը.—

... Ինչ պիտի ըլլայ սակայն այդ ապագան, զարգացման ուղիներ կրնա՞յ կորել կամ պիտի փոփոխքէ՞նք, որ կորչը գաղթաշխարհի մեր բանաստեղծութիւնը։

Նախ քան այս հարցումին պատասխանելը կ'ուզեմ Համազգայինիդ ուշադրութեան յանձնել մինչեւ հիմա ձեռք բերուած արդիւնքին արժեւորումը։ Սփիւռքը տուած է բանաստեղծութեան կարեւոր մէջ մնայուն գործեր, «կոթողական իրագործումներ»։ Ան կեղծ եւ անաչառ դատումը վաղապայման է արուեստի հասկացողութեան։ Ուզենք անմիջապէս, որ բուն դատաւորն ալ ամենազօր ժամանակը պիտի հանդիսանայ։ Այսու հանդերձ, օգտակար է մեր կողմէ դատական ճիգ մը, թէկուզ փորձած ենք ասկէ առաջ ուրիշներ։

Տիրող կարծիքին համաձայն, Սփիւռքի բանաստեղծութիւնը ետ մնացած է անոր արձակէն, — վէպ, վիպակ, պատմուածք, եւայլն։ Ահա թէ ինչու ընթացիկ բանաձեւի համդամանք ստացած է «բանաստեղծութիւն ունինք, բայց բանաստեղծներ չունինք» տարազը։ Ըսել կ'ուզուի՝ տիրապետող դէմքեր, անմահութեամբ պսակաւորհսկաններ չունինք բանաստեղծութեան պատուանդանին վրայ։ Այնպիսիներ, որոնք կարելի ըլլար բաղդատել եւ համակարգել Վարուժաններու կամ Մեծարենցներու հետ։ Պիտի փրկուին անշուշտ որոշ գործեր, քերթուածներու քանի մը փունջեր այս ու այն հեղինակէն հաւաքուած, բայց ո՞ւր է արեգնափայլ ճառագայթումը հանճարին։

Ինծի կը թուի, թէ կանխահաս է նման ամէն վճիռ։ Հանճարը, բանաստեղծութեան մէջ, հարիւր տարին մէկ անգամ կը ծնի։ Զմռսմանք յաճախ կրկնուած այս ճշմարտութիւնը։ Սփիւռքը քառորդ դարու պատմութիւն հազիւ ունի։ Եւ ինչ պատմութիւն. ամենէն անդաստան ու վատթարը, բանաստեղծութեան աճուցումին համար։ Աւելորդ կը նկատեմ նկարագրել մեր ապրած պայմանները, որոնց մէջ Հայը միայն սիրտ պիտի ճարէր երգելու։ Եւ Սփիւռքը, Սփիւռքի հայրենապուրկ տագը ճարեցին այդ սիրտը։ Ոչ միայն ճարեցին, այլ օժտեցին զայն մարդկային եւ ազգային համապարփակ ապրումներով տրոփելու ընդունակութեամբ։ Այսօր իրականութիւն է Սփիւռքի մեր բանաստեղծութիւնը՝ մէկէ աւելի դանձերով։ Այսօր տարագիր հայութիւնը դինք ալեկոծող յոյզերով կը շնչէ եւ կը բարբառի տիեզերքին հետ։ Ողջ է հայ հոգին մեր բանաստեղծութեան մէջ։ Ճաճախ թո՞յլ, հիւանդկա՞հ, խոցելի՞ իր արուեստով։ Ի փոյթ. յարուցեալ գեղի մը յարուցեալ բանաստեղծութիւնը, օտար ափերու վրայ, պիտի ցնցուած ըլլար անշուշտ մահուան դէմ իր մղած պայքարին հարուածներէն։ Կարեւորը այն է, որ Սփիւռքի բանաստեղծութիւնը կը ծաղկի կենսաւորող թարմութեամբ եւ նոր կարելիութիւններու հորիզոններ կը բանայ։

Ի զուր է եւ անիմաստ հանգամանքները ձեւակերպել։ Բանաստեղծութիւնը կանխորոշուած ուղեցոյցներ չի ճանչնար։ Գերագանցապէս անհատական՝ ան կը բխի հեղինակի ներքին էութենէն. ժայթք է ան եւ ոչ թէ ծրագիր ու պարտադրանք։ «Բանաստեղծութիւնը — կը դրէր Օշական իրաւացիօրէն — հոգի, այսինքն հոգեղէն դրութիւն է ամէն բանէ առաջ ու երկրորդաբար թեքիք, բառ, ճաշակ, առօրեայ»։ Թէ ինչ պիտի երգեն մեր բանաստեղծները եւ ինչ ձեւով պիտի երգեն այսուհետեւ՝ իրենց նախասիրութեան, խառնուածքին կը վերաբերի։ Իրենք պիտի դանեն կամ բանան իրենց ուղին, ինչպէս ասկէ առաջ խարխափելով գտան զայն եւ նոր ածուներ մշակեցին Տիրոջը այգիին մէջ։ Հոգիի բխումներուն առջեւ ամբարտաւիր կարելի չէ կանդնել՝ ջրանցքի մէջ առնելու եւ որոշ ուղղութեամբ միայն հոսեցնելու համար մարդկային զգացումները, որոնց բոլորն ալ հաւասարապէս յարգելի են, երբ կը բխեցնեն իրենք արուեստի ճառագայթում։

Չկայ աւելի կորստաբեր յաւակնութիւն՝ քան ժամանակի թելադրանքներուն զոհացում տալու կամայական պահանջը։ Ժամանակի ոգին ինքնաբերաբար պէտք է թափանցէ եւ հունաւորէ քերթողական մեր վաստակը, որպէսզի ան ըլլայ հարազատ ու խոր, որպէսզի ան դառնայ իրական ձայնը դանդուածներու համար հոգիին։ Ջարմանալի չէ, որ նեոկլասիս Սփիւռքի բանաստեղծութեան ամէնէն աւելի զօրեղ հնչող լարը հայրենիի կարօտին եւ հայրենասիրութեան լարը ըլլայ, որովհետեւ այդ զգացումները համայնական են եւ տիրապետող։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԱԱՏՄԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

Սարտարին Վրէժը

Մորացուքեան փոշիներուն տակէն դանդաղած՝ անակիզը եւ անվախճան յիշատակարանի մը մէջ սեւ գիրերու տեղ կային տերեւներ ու թերթիկներ. ձեւազուրկ ծաղիկներու փերթեր, խորհրդաւոր եւ անհպելի, անծանօթ մատներէ կաղապարուած։

Ան ոճ ծնունդ ու ձեւ առած էակները՝ թերեւս չատոնց անհետացած փն ընդարձ, այս անիմաստ աշխարքէն։ Երկրի չորս ծագերէն հաւաքուած այդ նշխարներէն՝ ահա հնդիկ քափուրի վարդէ մը փրցուած, դալկադէմ թերթիկ մըն է որ լեզու կ'ելլէ... իր կարգին կորսուելու վախով դողալար։

Սարտարին կինը կեցած էր աղբիւրին մօտ, պոմպէի փողոցներէն մէկուն մէջ, եւ իր քանի մը տարեկան տղուն գլուխը լուալով զբաղած։ Առաւտեան ժամը եօթն էր։ Փողոցը խռնուած էր հնդիկներով որոնք վայրի անասումներու աճապարանքով կ'երթեւեկէին։ Այծի երամակներ եւ հընդիկ հաւեր կը թափառէին հոս հոն մայթերուն վրայ. եւ բարձր երկանիւ սայլերու չուրջ։ Հիւղակներու պատերուն տակ եւ այլուր՝ կիսամերկ մարդոցմէ ոմանք կ'ածիլուէին, ուրիշներ իրենց ականջները մաքրել կուտային։ Իսկ շատեր մաժելու կ'նմթարկէին իրենց արեւակէզ մարմինները։ Փողոցի ատս սափրիչները հազած էին երկար եւ լայն պարզ շապիկներ, կաշեգօտիներ իրենց մէջքին՝ լեցուն արհեստի յատուկ զանազան առարկաներով։ Ու ծուլօրէն գործի կը մղուէին իրենց հաճախորդներուն հետ ծունկ ծունկի, անտարբեր չարժուձեւերով։

Այս սովորական պահուն՝ Սարտարին կինը իր տղուն գլուխը ջուրի ժայթքումին տակ լուացած եւ ողորկած էր, այն աստիճան որ՝ անոր սեւ մազերը կը փայլէին Եւրոպացիի մը ջնարկուած կօշիկին պէս։ Հիմա կարգը իրն էր։ Ան իր մազերուն հիւանդկէնները քակելով՝ զգալի վարանումով մը գոջնին առջեւ կը բռնէ իր գլուխը. ջուրը գժգոհանքով մը կը ժայթքի եւ մշտահոս ընթացքը կը բեկանուի ջարդուած ապակիի պէս, ու կտորները հոս հոն կը ցրուին չմշդալից։

Վագերաձի մը կարդի կը սպասէ անհամբեր, դեղնորակ վայրի չուն մը եւ քանի մը հնդիկ հաւեր ծարաւ՝ իրարու հետ մրցելով ջուր կըլափեն անընդհատ կերպերով։

Աղբիւրին դէմ դիմաց կը գտնուի դերձակ Սարտարին խանութը, ուր երկու հնդիկներ կ'աշխատին։ Անոնք փոքրոցներ կը կարեն անգլիական մեքենաներով եւ կ'ասեղնագործեն լաչակներ եւ ժամանակ կը գտնեն զուարճանալու աղբիւրին ջրացայտը դիտելով։ Այս արհեստաւորներէն փարիչան, դրաւիչ տեսարանէն յափշտակուած՝ պրահմանական կատակով մը խօսք կը նետէ Սարտարին կնոջ,— «Ամիտա, օ Ամիտա, դգուչացիր, չըլլայ թէ, գլուխդ ալ ջուրի փոխուի յանկարծ»։

Ամիտա՝ Սարտարին կինը չի պատասխաներ, բայց կը չոկուի ու չիմ՝նոտ՝ աչքերը ,ացախփելով կը քամէ իր ջրոլոլիկ մազերը ,յետոյ իր զաւակրիկը մղէ դէպի Փարիչանը, կարծես անոր հրամանին պատասխանելով։

Փարիչան կը տարածէ ձեռքերուն զոյգ ափը տղուն գլխուն վրայ. ու վայրկեանով անոր թաց սեւ մազերը՝ աղօթք մը կը մրմնջէ։ Պահ մը վերջ կը ձգէ որ մեկնի փոքրիկը ու ինքն ալ ամչկոտ ու

Ամպիսի օրերու մէջ կ'ապրինք, երբ հայրենասիրական արտայայտութիւնն անդամ մարդիկ կասկածի ենթարկելու հակամէտ են, եթէ ան ինքնց ուզած կաղապարին մէջ չի մտներ։ Հայրենասիրութիւնը ոմանց համար կը չփոթուի դովերգութեան հետ։ Պիտի գովես, պիտի փառաբանես, պիտի արձագանգը դառնաս հեռուստ ու միալար յանկերգի մը, որպէսզի «հայրենական քերթող» դառնաս։ Աւելկ Սփիւռքի ոգեկանութեան արտացոլացումը չէ. ասիկա կը խաթարէ չատ յաճախ մեր բանաստեղծներու ներչնչումը, որ իր ինքնայատուկ կարապետիրը պիտի ունենայ բնականաբար։ Սէնի, Նեղոսի, Եփրատի կամ Տիգրիսի ափերուն նստած հայ տղոց չրթունքին ինչո՞ւ անպայման պղնձակուռչեփոր փնտռել եւ մերժել ուռենիի ճիւղէ կտրուած տրամաճայն սրինգը։ Ով որ բաւականաչափ զօրաւոր թոքեր ունի թող պըղինձ հնչեցնէ, պայմանաւ որ ճաթած ձայներ չգան անկէ. իսկ ով որ իր կարօտաթաղծ երազանքին, վշտահար ափսոսանքներուն կամ աստղաթարդող հաւատքին արտում դաչնակութիւնը միայն կրնայ մատուցանել ճակատագրակից իր եղբայրներուն, թող սրինգ նուագէ։ Մէկը ուղղուած չէ միւսին դէմ։ Անոնք մինչեւ անդամ կրնան դիտուր ամբողջացնելու, հայ կեանքին հոսող մեծ Symphonie մը որպէս։

Ազատութիւնը, անկեղծութեան հետ միասին, նախապայման է բանաստեղծութեան ծաղկումին։

Մ. ԻՇԽԱՆ

Առաւօտ Նաւահանգիստի

Ա.

Հին դարուց Հայերն, արի եւ հըպարտ,
Ձախատով ալերիւ եւ ոխրտով թմպարտ,
Կ'ուտէին բաղարջ, կը խըմէին ջուր,
Ու նաեւ դինի, երբ կ'առնէին ծուր։

Հին դարուց Հայերն, ամմեղ հոգիով,
Կապայ ունէին, սըմդրա գոտիով,
Զիւաւրն ունէր խըթանով մոյկեր,
Մըշակն ալ տրեխով արտը կը հերկէր։

Հին դարուց Հայերն, ահեղ աչքերով,
Մեր վեհ Մասիսէն կ'առնէին կորով,
Եւ երբեւ ընկեր առտուածներուն հետ,
Մեր արծիւներուն կ'արձակէին նետ։

Հին դարուց Հայերն, ուրախ ու դըւարթ,
Արախչին դըրած եւ վըրան ալ վարդ,
Պար կը պարէին, թըմբուկով, փողով,
Եւ մեծ ծառին տակ կ'ընէին ժողով։

Բ.

Երանի՛ ձեզի, հազա՛ր երանի,
Հին դարուց Հայեր, Հայե՛ր ան ուանի,
Դուք որ կերտեցիք, մուրճով երկնառաք,
Հայկական հոգին, որպէս աշտարակ։

Երանի՛ ձեզի, հազա՛ր երանի,
Հին դարուց Հայեր, Հայե՛ր գեղանի
Փառքով ու փայլով, պատուով ամէն տեղ,
Ձեր աչքին վառած քաջութեան կանթեղ։

Երանի՛ ձեզի, հազա՛ր երանի,
Հայե՛ր Սեւանի, Վանի, Տարօնի,
Դուք որ մեր անծայր գետերուն ափին,
Եդեցիք հաճոյքն ու ծաղող արփին։

Երանի՛ մեզի, հազա՛ր երանի,
Երբ ձեր օրհնութիւնն, իբրեւ ծիրանի,
Տարածուի, ծըփայ մեր վրայ յաւէտ,
Եւ ես երգեմ ձեզ, ես Հայոց պըւէտ։

(«ՍՕՍԵՍՑ ԱՆՏԱՌ»)

ԱՀԱՐՈՆ

խոնարհ ձեւով մը կը ծուի դարձեալ կարի մեքենային վրայ, կ'իւղէ անոր անիւը ու կը չարունակէ աշխատիլ։ Այսպէս ամէն առտու Սարտարին կինը երբ կ'աւարտէր իր մազերուն սովորական լուացքը, Փարիչանի կը ղրկէր իր զաւակը, անալ ուրեմն աղօթք մը կը մրմնջէր։ Այսպէս եղած էր միշտ, տղան ոտքի ելլելէն ի վեր։

Թաղին ու փողոցին մէջ ոչ ոք հետաքրքրուած էր թէ՝ ինչո՞ւ Փարիչան կ'օրհնէր այս պզտիկ էակը։

Բայց Սարտար, մեքենաներուն ու խանութին տէրը, յաճախ, ինչպէս այս առտու նստած դրացի ոսկերչին խանութը՝ կը խոկար ամբողջ օրը։ Շատ անգամ կը մարէր իր կլկլակին կրակը. կը հատնէր ղրոյցը դրացիին հետ. բայց ան կը չարունակէր մտմտալ. ու ոկերչին ուսերուն վրայէն դիտել մերթ ընդ մերթ իր խանութին գործատրները, եւ աղբիւրին առջեւ պզտուզարդը ընող իր կինը՝ Ամիտան, մանաւանդ Փարիչանը։

Այս առաւօտ երբ իր կինը տուն մեկնեցաւ զաւկին ձեռքէն բռնած, Սարտար սկսաւ ճակտին կնճիռները չոչել, անոնց մէջ բան մը փնտռելով դիչերաշրջիկի չմորուքով ու պահ մը վերջ պաղ քտինքը սրբելով ոտքի ելաւ, հողաթափը ոտքը անցուց եւ իր խորհուրդներով տարուած խառնուեցաւ փողոցի աղմկարար ամբոխին։ Անոր այսպէս յանկարծակի անհետացումը ոչ ոք նկատեց։ Ամէն մարդ իր գործով տարուած էր։

Քալեց, երկար առաւ քալեց ան, դլխիկոր ու մտածկոտ, մինչեւ որ հասաւ ընդարձակ հրապարակի մը վրայ հաստատուած գորշ մեհենադրանի մը քով, որուն ներքնակին տակ կը բաղմէին մահուան ու վրէժի հնդիկ աստուածները, տօնական ցուցադրութեամբ յատուկ։

Մուտքի փեղկաւոր վարագոյրին առջեւ դեռ տեղուած էր՝ աղնիւ փայտէ չինուած արձանը վրէժի աստծուն, բազմաթիւ Քալիի, որուն անմիջապէս քովինկը դրուած կար թիթեղէ խոշոր տուփ մը իբրեւ դանձանակ, ամէնասփելի նուիրատուութեանց համար։

Սարտարը անոր մէջ արծաթ դրամ մը կը ձգէ վրէժի նպատակ մը հայցելով՝ դիցուհի Քալիէն։ Տիրապետին մտասեւեռումով կը տնտնայ արձանին առջեւ ու երկար առեն պատասխանի մը կը սպասէ փայտաչէն արձանէն։ Քալի դեղին վագրի մը վրայ դետեղուած է։ Գազանին երախը ներկուած է կարմիրով մարդու արեան նմանցնելու միտքով։ Դիցուհիին բազմաթիւ ափերուն մէջ տեղաւորուած՝ դաշոյններ կան ու թունաւոր նետեր ու սուրեր, ամբողջ զինարանի մը զէնքերու փայլատակումով։ Անցորդներ, պահիկ մը կանգ կ'առ-

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԹԱՄԸՍ Ս. ԷԼԻՐԹ
(Նոպելեան պսակաւոր)

Էլիըթ 5րդ Անգլիացին է որ արժանացաւ Նոպելեան գրականութեան Նոպելեան մրցանակին: Տակաւին մէկ տարի առաջ դժուարութեամբ ձեռքէն առած էր Անտրէ Ժիտ:

Էլիըթի մրցանակով, Անգլիա 3րդ կը հասնի Նոպելեան մրցանակի գրական ճիւղին ընդհանուր դասաւորման մէջ, ունենալով ուրեմն 5 պսակաւորներ: Այս դասաւորման առաջինն է Ֆրանսա, ապա՝ Գերմանիա:

Զարմանալի չէ որ այնքան ալ խանդավառութեամբ չընդունուեցաւ այս ընտրութիւնը, հակառակ բանաստեղծին այնքան յատկանշական տաղանդին: Կը բաւէ յիշել Էլիըթի կեանքը, լաւագոյն ձեւով բացատրելու համար այդ պաղութիւնը:

Ամերիկա ծնած Անգլիացի մը, Էլիըթ՝ առաջին բանաստեղծական քայլերը առաւ անգլիական պարբերաթերթին մէջ, The Dial, ուր 1915ին հրատարակեցաւ իր դլխաւոր գործը, The Waste Land:

Այս քերթուածը գրուած է մասնաւորաբար ներկայացնելու համար այդի աշխարհին ամլութիւնը — վազք դէպի ունայնութիւն: 1922ին չհեցաւ մրցանակ մը որուն չատեր կը ցանկային: Մրցանակը 2000 տոլար էր եւ Էլիըթի համար կ'ապահովէր համաչափ հարստութիւն մը:

Էլիըթ՝ մանաւանդ տպաւորուած է Ֆրանսական խորհրդապաշտ դպրոցէն որուն ծանօթացած է չնորհիւ անգլիական յառաջապահ հրատարակութիւններու:

Այդ տեղէն ճանչցած է Լաֆորկը, Վերլէնը, Ռէմպոն, Քորպիէրը:

Էլիըթ, որուն գործերը եօթը լեզուներու թարգմանուած են, Ֆրանսայի ծանօթացաւ մանաւանդ 1945ին, երբ Vieux Colombierի յառաջապահ բեմը ներկայացուց «Meurtre dans la Cathédrale»ը որ գրուած էր ներկայացուելու համար Canterburyի տաճարին առջեւ: Էլիըթ, կ'ըսեն չատեր, «բանաստեղծի կրնմանին»: Բայց ի՞նչ է բանաստեղծի մանիլը: Պոհեմական նկարագիր մը եւ չարժուձեւ մը անհրաժեշտ կը համարուէին ժամանակին, երբ բանաստեղծը ամէն բանէ առաջ արուեստագէտ մըն էր, ընդհանրապէս վիպական հոլ մըն ալ վրան: Բայց հին ըմբռնում մըն էր այդ: Բանաստեղծը հիմա չատ աւելի միտական մարդ մըն է, հաւասարակշիռ, աշխատող, տեսակ մը տոնտուրի մասնագէտ մը, վարպետ մը եւ այդ առումով Էլիըթ համապատասխան է արդի բանաստեղծին: Շատ վայելուչ, լուրջ, երբեք դուրս չելլելով անգլիական պաղարիւն կեցուածքէն որ իրենց ըմբռնումով քաղաքավար, բարեկիրթ մարդու կերպարանքն է:

Էլիըթ իր բանաստեղծական եւ գրական տաղանդին կը միացնէ քննադատի ոյժը եւ ճգներկար դասախոսութիւն մը: Այդ ճիւղին մէջ կը յիշեցնէ Վալերին որուն հիացողներէն մէկն էր:

L'ETAT DE SIÈGE

1947ին Camus Critiques-ներու մրցանակը կը ստանար միաձայնութեամբ, իր «Peste»ին (Ժանտախտ) համար: Ուրեմն քանակն էր որ այս տարի թատերասէր հասարակութիւնը անհամբեր կը սպասէր ներկայացման, բեմադրութեամբ Ժան Լուի Պարոյի:

Զարմանալի եւ քնական է նոյն ատեն Պ. Barrault-ի ձախողանքը: Ցայտագրին մէջ Պ. Camus կը բացատրէ թէ իր Peste-ին քաղած չէ ներկայացուած խաղը, այլ նոր գրուած թատերգութիւն մըն է որուն վրայ միանարար աշխատած են Քամիւ եւ Պարո:

Նիւթը այլաբանական ըլլալով, չատ դժուար է դիրքին ամբողջ վերացական մասը մարսել տալ նոյն տաղանդով եւ պահել նոյն բարձրութեան վրայ:

Քատիքս (Սպանիա) խաղաղ քաղաք մըն է ուր փոթորիկ մը վերջ դժբախտութիւնը եւ փորձանքը կուգան ժանտախտի կերպարանքով:

Ժանտախտը՝ սպայի համազգեստով մը եւ իր քարտուղարուհին խորհրդանիշերն են զանազան բռնակալութեանց: Երբեմն կառավարութեան, երբեմն պետութեան, դրամատիրութեան, դոր - ծակցութեան, դիւանակալութեան եւն. եւ յաղթական է քաղաքին մէջ իր լրբութեամբ, անարդարութեամբ եւ չարութեամբ: Մինչեւ այն ատեն, երբ մէկ հոգի կ'ըմբոստանայ եւ վարպետօրէն կ'իջնէ առժամեայ պարտութեան մը վրայ: Եթէ այդ ըմբոստ երիտասարդը յաղթած է իր սէրով, անկեղծութեամբ եւ մարքսութեամբ, մարդկութիւնը դիտէ թէ «Ժանտախտ»ը նորէն պիտի դայ եւ յաւիտենական է:

Շատ փառասէր ճիգ մըն էր Պարոյի աշխատանքը: Հակառակ չատ դեղեցիկ բեմադրութեան, դուսպ եւ յաղող խաղարկութեան մը (Pierre Bertin, Ժանտախտի դերին մէջ, Madeleine Renaud քարտուղարուհին, Pierre Brasseur դինովը) կարելի չէ ժխտել ամբողջ ներկայացման ձախողանքը: Տարօրինակ է որ տպաւնդաւոր հեղինակ մը եւ այնքան ներդաչնակ թատերական խումբ մը կուտան այսքան անյաջող ներկայացում մը: Նախ՝ չատ մտային ճիգ կը պահանջէ խաղը, ըլլալով անմատչելի թատրոնի մը հասարակութեան: Պ. Barrault չատ աշխատած է եւ իր բոլոր դերերուն մէջ կը պահէ այդ աշխատանքին ծանրութիւնը որ կը ճնշէ հասարակութեան վրայ: Իր բացառիկ տաղանդը չատ զգալի է եւ կարելի չէ մոռնալ դերասանը, նկատելով միայն դերը, երկու ժամուան ապրումը: Հակառակ այս բոլորին, երբ այդքան կարեւոր խումբ մը տաղտկալի եւ ձախաւեր ներկայացում մը մէջտեղ կը բերէ, իր թերութիւններն ալ հետաքրքրական են եւ թելադրական չատ մը կէտերով:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մեծ թատրոնին յայտնի երգիչ-ներէն տաղանդաւոր պարիթօն Պօղոս Կարապետի Լիսիցեան Պուքրէշ գացած է, խորհրդային երգահանական խումբի մը հետ, համերգներ տալու եւ օփերաներու մասնակցելու համար Ռումանիոյ զանազան չրջաններուն մէջ:

Լիսիցեան ծնած է 1911ին, Վլատիկովկաս: Հետեւած է Լենինկրատի երաժշտանոցին, ուրկէ հրաւիրուած է տեղւոյն երիտասարդական օփերային մէջ երգելու: Ապա անցած է Հայաստան ու Պետ. Օփերային մէջ երկար տարի երգած է «Անուշ», «Ալմաստ», «Լուսաբացին», «Ֆարուտ»; «Քարմէն», «Էվկենիյ Օնեկին» եւայլ օփերաներ մէջ, արժանանալով «վաստակաւոր արուեստագէտ»ի տիտղոսին:

1939ին, Մոսկուայի հայկական երաժշտութեան տանօրէնին առթիւ դնահատուելով՝ եւ եւս վերադառնալէն վերջ՝ հրաւիրուած է Մոսկուայի Մեծ Թատրոնը, որուն կարեւորագոյն ուժերէն մէկն է այսօր:

Իր վճիտ, մարզուած ու անսպառ ձայնով, բարեկազմ ու գեղադէմ այս արուեստագէտը մեծ խանդավառութիւն պատճառած է թէ Մոսկուայի ու Երեւանի մէջ եւ թէ Հելսինկի (Ֆինլանտա), Թիֆլիս, Վիէննա եւ Պուտափեշտ, ուր այցելած է: Պարգեւատրուած է «Աշխատանքի Կարմիր Դրօշ» պատուանչանով:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ մամուլը մեծ դնահատանքով կը խօսի արձանագործ Խորէն Տէր Ցարութիւնեանի մասին, անոր գործերուն ցուցադրութեան առթիւ որ տեղի ունեցաւ Նիւ Եորքի մէջ, Հոկտեմբեր 23ին: «Նիւ Եորք Թելեկրամ» թերթը կը դրէ. — «Տէր Ցարութիւնեանի վերջին գործերը լաւագոյնները են: Իր սկզբնական գործերուն մէջ ուժի սաստկութիւն (թէքնիք) եւ գծագրութեան կենդանի ճաշակ, սակայն հոն կը նկատուի ձգտում մը ոճաբանութեան եւ զարդանկարչութեան: Ներկայիս մէկ կողմ դրած է ոճաբանութիւնը, աւելի կերթ է իր ձեւերուն մէջ եւ դգացումներուն կուտայ ազատ թռիչք: «Նիւ Եորք Հերըլտ Թրիպիւն» կ'ըսէ.— «Խորէն Տէր Ցարութիւնեանի արձանագործութիւնը հասուն վկայութիւն է կատարելութեան, դեղեցկագիտական եւ փիլիսոփայական տեսակէտով: Հոն կան ամբողջովին կազմուած եւ հոյչէն կերպարանքներ: Այս ցուցադրութիւնը գործն է երիտասարդի մը, որ հազիւ տասնեակ մը տարի արտադրած:

«Նիւ Եորք Թայմզ»ի արուեստի քննադատին կարծիքով, Ցարութիւնեանի գործը հիմնուած է աւանդութեան վրայ, սակայն հետզհետէ կը մտնէ արդիականութեան մէջ: Բոլոր գործերը կը յայտնեն որոշ անհատականութիւն:

500 ՀՈԳԻ ԽԵՂԴՈՒԵՑԱՆ Գանդհի մէջ (Հնդկաստան), նաւաբեկութեան մը հետեւանքով:

2.050.000 ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐ հանրադրութիւն մը ստորագրեցին որով կը պահանջեն արդիլել հիւլէական ռումբը, համաձայն Մոսկուայի ծրագրին:

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (29)

ԹՈՐՈՍ ԼԵԻՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Զ.

ԱՌԻՒԾԻՆ ԿՈՐԻՒՆԸ՝ ԱՌԻՒԾ Է

Տան վարի պատուհաններ երկաթէ վանդակներ ունէին. ճրագները վերցնել տուաւ, վերի փեղկերը՝ ըսաւ Դիոնիսին թէ՝ պէտք է պաշտպանել որպէսզի եւիմէ չվախնայ:

Իսկ ինք Թոռաւ սանդուխներէն վեր, Լեւոնի առհասին սուրը մերկ՝ ալ ձեռքը բռնած եւ երկսայրի սուրը մէկ ձեռքը, իջաւ փայլակի մը պէս. եւիմէ որ անխօս կեցեր էր դգուանքով ձեռքը համբուրեց.

— Սիրտդ հանդիստ բռնէ, ժամ մը չատեր, ասիկա դիպուած մըն է, ըսաւ, վաղուան համար մտածենք:

Այս անխռով խօսքերը թէպէտ կ'ապահովէին քիչ մը անոր սիրտը, եւ կ'ուղէր խօսիլ, բայց չկրցաւ, ու նոյն միջոցին տեսաւ որ Թորոս ղինք ձգեց դուրս ելաւ պարտէզ եւ տան դուռը վրայէն գոցեց, ու պատին քով Թուխերու մէջ ծածկուեցաւ:

Ինք տան չուքին մէջն էր, ով որ դռնէն մտնէր որոշ կը տեսնէր լուսնի լոյսով. եւ ահա կիսարաց դուռը բացուեցաւ եւ մէկիկ մէկիկ դողի պէս կը մտնէին իր սպասած մարդիկը, մտնողը մէյ մը կանգ կ'առնէր, չորս կողմը կը դիտէր, եւ դէպի դուռը կը յառաջանար:

Երբ եօթը ութը հոգի ներս մտան եւ առջի մտնողները տան դրանը եւ Թուխերուն մօտեցան, ահագին եւ սոսկալի ձայն մը որոտաց. Թորոս ինքն էր եւ հարուած հարուածի վրայ կը յաջորդէր. արդէն երեք հոգի դետինը կը տապալէին եւ երկուքը փախան. հազիւ ան ատեն երեք հոգի թշնամիներէն կարողացան անոր վրայ յարձակիլ, բայց այս յարձակումն ալ նոյնչափ օգտակար եղաւ իրենց՝ որչափ առջի յանկարծակի գալը, երկու հոգի դարձեալ մահացու վիրաւոր կ'իյնային, եւ իր ահագին սուրը մէկդի կը թռցնէր ղէնքերու բեկորներ, թեւեր, մատեր, եւ վիրաւորներ, կամ մատեր դուրս կ'ելնէին, բարկէնը կը դանէին որ հարուած մը միայն տալով կը պատկեցնէր ղինքը. եւ որպէսզի արդելք չըլլան ուրիշ ելլողներուն, խղճմտաբար ոտքերնին կը քաշէր եւ պատին տակ կը դիզէր:

Երբ վերջ չորս եղան դիակները եւ տեսաւ որ դեռ ներսը ղէնքի հարուածները չեն դադրիր.

— Ինչ մըն ալ ներս մտնենք, ըսաւ, վատղի եկայր եղաւ,

Ձիւղ ժամանակին մտաւ, վանդի չորս հինդ հոգի Թորոսը չրջապատած՝ սուրերնին ձեռնուընին կանոնաւոր յարձակում կ'ընէին. ատոնցմէկին կամակին՝ բարկէնի սուրին հարուածը՝ զայն դետին գլորեցուց, եւ այս անակնկալ օգնութիւնը միւսը ամենը յուսահատեցուց. փախչելու որոշումը տուին: Թորոս սաստիկ յոգնած էր, իսկ Բարկէն կ'ըսէր.

— Ատենք ալ Թող երթան սատանային դիրկը. ում հոգն է. բաւական է որ սա իմ կեանքերուս մէջ ան անպիտան մեծարանն ալ դտնուի որ չէր հաւատար թէ առիւծու կորիւնն միշտ առիւծ է:

Ապրիս Իշխանիկս, տես քանի մարդ դիաթաւալ կացուցեր է... ես դիտէի որ քաջ էր, բայց ինչափ ժամանակ է ոչ կռիւ տեսած էր ոչ դէնք գործածած... լաւ սկսանք, մեր Սեւ Լեռն հասնինք, ան ատեն տատապատիկ պիտի մեծնայ...

Ան միջոցին լուսթիւն տիրած էր պարտէզին մէջ, դէնքի չաչիւնն ու չառաչիւնն ամէն բան դադրած էր միայն քանի մը վիրաւորներ եւ հուսեւարներ կը տքային. ան ատեն Թորոս՝

— Բացէք դռներն դոչեց:

Եւ տան դռնեքն բացուեցան, ճրագներն վազցուցին տունն ու պարտէզը լուսաւորեցան. դուրսն ու ներսը եօթը ութը դիակներ կային եւ մեր քաջակորովը կանդնած էր ատոնց մէջ, կ'ապսպրէր ծառաներուն ողջ մնացողները ներս առնել եւ դարմանել:

Իսկ Եւիմէ՝ երբ տեսաւ Թորոսը ողջ բայց արիւնով ներկուած, եւ երբ իմացաւ թէ չէր անդամ վիրաւորուած, աչքերը ուրախութեամբ երկինք կը վերցնէր, դոհութիւն կուտար Աստուծոյ: Եւ առանց ծառաներուն սպասելու ինք ջուր կը բերէր ու իր փեսան լուացուի մաքրուի:

ԾԵՐՆՈՑ

Նախագահը կարգի հրաւիրեց Տիւքլօն։ Այդ միջոցին Թորէզ ալ կը մռնչէր.— «Դուք մարդասպան մըն էք»։

Յետոյ խօսք առաւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Ռամատիէ, որ խօսքը համայնավարներուն ուղղելով յայտարարեց.

— «Դուք գիտէք որ Պրիւէլի դաշինքը միայն խաղաղ օդնութեան դաշինք մըն է, ոչ թէ նախայարձակման, պաշտպանելու համար քաղաքակրթութիւնը, բայց ահա Թոյն կը պրկուի, դեռին կը պատրաստուի դաւաճանութեան համար։ Դուք կը նախընտրէք ըսել կառավարութեան,— «Դուք նախայարձակներ էք, մենք մեր ազատարարները կը պաշտպանենք»։

Բոլոր ոչ - համայնավար երեսփոխանները յարնկայս ծափահարեցին այս յայտարարութիւնը։

Վարչապետն ալ խօսք առնելով, լրացուց ներքին նախարարին յայտարարութիւնները եւ վերահաստատութեան քուէ պահանջեց։ Այս խնդիրը պիտի քննուի Գ. օր։

★ Կարգ մը թերթեր կը կարծեն թէ դատի պիտի քաշուի համայնավար առաջնորդ մը, Անտրէ Մարթի, որ ճառ մը խօսելով Ռուանի մէջ, անհնազանդութեան մղած էր զինուորները եւ,— «Ֆրանսացիները երբեք պիտի չկռուին Ա. Միութեան դէմ»։ Հաւանական կը դտնուի նաեւ կարգ մը արհեստակցական վարիչներու ձերբակալութիւնը։

Ֆրանսայի վախերը Ռուրի մասին

Պ. Ռոպէռ Շուման, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, առջի օր երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Մարշըլի եւ Անգլիոյ պատուիրակին հետ, Ռուրի հարցի մասին որ լուրջ մտահոգութիւն նկը պատճառէ Փարիզի մէջ։ Նախարարը կրկնած բողոքեց անգլեամերիկեան որոշման դէմ, որ ապագայ դերման կառավարութեան կը ձգէ որոշել Ռուրի շրջանին վիթխարի ճարտարագործութեանց սեփականութեան խնդիրը։ Բացատրեց թէ Անգլեսաքսոնները Գերմանիոյ վերադարձնելով տնտեսական այդ միջնաբերդը, Գերմանիոյ կուտան ատոմիկ զէնքեր դորս հիթլէր անդամ չունէր։

Խօսակցութիւնը տեւեց երկու ժամ։ Պ. Շումանի յայտարարութիւնները յուշադրի մը վերածուելով պիտի ղրկուին Լոնտոն եւ Ուշինկթըն։

Ամերիկեան կառավարութեան որոշումով, Փարիզ եկան Գերմանիոյ ամերիկեան հրամանատարը, Զօր. Քէյ եւ իր քաղաքական խորհրդականը, քննելու համար այս խնդիրը, որ վտանգ մը կը մատնէ երեք արեւմտեան պետութեանց յարաբերութիւնները։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՁԱԿԱՏ, ՉԻՆԱՓԱՓՈԻԹԻՒՆ ԵՒՆ.

Մինչ այս մինչ այն, խօսակցութիւնները կը չարունակուին երեք պետութեանց միջեւ, արեւմտեան ճակատի կազմակերպութեան համար։ Մառէշալ Մոնթկոմըրի քննական պտոյտ մը պիտի կատարէ Ֆոնթէնէպլոյի մէջ, օդանաւային թռիչքով մը։

★ Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովը 6ի դէմ 39 ձայնով մերժեց խորհրդային բանաձեւը՝ որ կը տրամադրէր մէկ երրորդ համեմատութեամբ կրճատել մեծ պետութեանց սպառազինութիւնները եւ բանակները։

Շաբաթներէ ի վեր բուռն վիճաբանութիւններ կը կատարուին այս մասին։ Ուրբաթ օրուան նիստին մէջ, Պ. Վիշինսկի ուղղակի ամբաստանեց Անգլիան եւ Ամերիկան թէ պատերազմական մեքենայ մը կը սարքեն Ա. Միութեան դէմ, թէ Մառէշալ Մոնթկոմըրի ռազմական կեդրոն մը հաստատած է Ֆոնթէնէպլոյի մէջ (Փարիզ)։ Եւ պնդեց որ միաժամանակ լուծուին զինաթափութեան եւ հիւլէական ռումբի խնդիրները։

Ամերիկեան պատուիրակը դիտել տուաւ թէ Ա. Միութիւնը այժմ զէնքի տակ ունի իր պատերազմական չրջանի ուժերուն 35-55%ը, եւ եթէ ընդունին 1/3 կրճատումը, հետեւանքը մեծապէս նպաստաւոր պիտի ըլլայ խորհրդային ուժերուն համար։ Ֆրանսայի արտաքին նախարարն ալ նոյն դիտողութիւնները ըրաւ։

ՊԷՐՈՒԹէն կը հեռագրեն թէ ոստիկանութիւնը ջրհեղեղութեամբ ցրուեց 30—40 համայնավարներ որոնք ցոյց մը սարքած էին Իւնէսքոյի համագումարին առթիւ։ Ցուցարարները կը պահանջէին ազատ արձակել 300 քաղաքացի եր որոնք արգելափակուած են Պաալպէքի մէջ, իբրեւ կասկածելի։ Տասը հոգի ձերբակալուեցան։

ՏԷՕՆՔԻՐԻ ՆԱԻԱՀԱՆԳԻՍՏԻՆ պաշարումը վերցաւ առաջ դիմադրութեան։ Բոլոր նաւահանգիստներու մէջ ընդհանուր գործադուլի կը սպասուի վաղը, երկուշաբթի։

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

Կ'արտասանեն՝ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ։ Կ'երգեն՝ նշանաւոր պարիթօն ԿԱՐՕ ԱՐԱՄԱՀԱՄԵԱՆ եւ Նոր Սերունդի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆի։

Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆԻ։ Ճոխ պիւֆէ։

Մուտք 100 ֆրանք։

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի ՆՈԵՄԲԵՐ 27ԻՆ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, մինչեւ լոյս Château des Fleursի մէջ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի։ Կը մասնակցին Հ. Ը. Դ. բոլոր երիտ. կոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ Ը. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով։

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ
Կը խօսին ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
եւ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Ներկայ պիտի ըլլան եւ խօսին Ֆր. Ընկերվ. յայտնի դէմքեր։ Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Պիտի նուագէ Հ. Ը. Դ. Սէն Լուի Նոր Սերունդի նուագախումբը։ Պիտի երգէ Հ. Ը. Դ. Սէնթ Ալնի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի։ Սէն ժէռմէի եւ Լէ գ'Օլիվիի Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ երգ եւ հայկական պարեր։ Կ'արտասանէ ընկեր Մակարեան, պիտի երգէ Ֆրանսերէն Mme LONGUE։

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ)

Տէսինի մէջ.— Մեծ Հայուն՝ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի կեանքը ժապաւէնի վրայ հայերէն լեզուով։ Իր մանկութենէն մինչեւ Փարիզ, թաղումը եւն.։ Տեղի կ'ունենայ 23 Նոյեմբեր, երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Տէսինի սինէմա Rexի մէջ։ Մուտքը հրաւիրատոմսերով։

Ս. ԽԱԶԱՏՐԵԱՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս կիրակի պատարագէն վերջ մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ողբացեալ նկարիչ Պ. ՍԱՐԳԻՍ ԽԱԶԱՏՐԵԱՆի մահուան տարեդարձին առթիւ, իր այրիին Տիկին Վ. Խաչատրեանի փափաքով։ Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները։

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ (ՄԱՐՍԷՅԼ)

Մարսիլիոյ Աղքատախնամ - Որբախնամ միութեան տարեկան պարահանդէսը, 8 Յունուար 1949 շաբաթ վերկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Alhambraի սրահին մէջ, 340 Bld. Chape: Կը խնդրուի չխաչաձեւել։

ՏԱՐՕՆ · ՍԱԼՆՈՑ ԶՈՐԻ օրացոյցները սպառած ըլլալով, մօտերս լոյս պիտի տեսնէ Բ. տպագրութիւնը, որով պիտի կարենանք գոհացում տալ բոլորին պահանջին։ Այս տպագրութեան մէջ պիտի դնուին նաեւ կարգ մը մոռցուած տօներ։ Դիմել 4 Bld. de la Paix, Marseille։

Bonneterie-Lingerie

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ունի՛ք առաջնակարգ մետաքսէ վերջին նորութեան համաձայն կերպասներ։

ՁԵՐՄԱԿԵՂԷՆԻ ՀԱՄԱՐ

Կը պատրաստենք օժիտներ ամբողջութեամբ, ձեռական աշխատանքով։

ԿԸՆԴՈՒՆԻՆԻՆ

Ապսպրանքներ ամէն տեսակ ձերմակեղէնի պատրաստութեան համար։

ԴԻՄԵՑՔ ԱՆՎԱՐԱՆ

Maison MAGUESYAN

67 RUE VAUBAN, LYON

imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

Օր. Ֆ. ՆԱԼՊԱՆԴԵԱՆ
Պ. ՎԱՀԱՆ ՊՈՒԼՏՈՒՐԵԱՆ
Ամուսնացած

Պոսթըն 23 Հոկտեմբեր 1984

ՄԻ ՍՊԱՍԵՔ

Մասնաւոր նամակներու, ձեր բաժնեգինը վճարելու համար։ Հետզհետէ կը դադրեցնենք այն թերթերը որոնք վեց ամիսէն աւելի պարտքունին։
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ը. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական վայրը։

Ս. ԷՓԻԷՆ.— Ֆ. Հ. կապոյտ Խաչի ընդհ. ժողովը՝ այս եկուշաբթի (22 Նոյեմբեր) Մատուռին մէջ, ժամը 3ին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ընկերուհիներուն ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը 27 Նոյեմբեր չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին Café Noailleի ներքնասրահին մէջ, Bld. Dugomier։ Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՀԲԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբը կը կազմակերպէ հրապարակային բանախօսութիւն մը այս հինգշաբթի, ժամը 8.30ին, Sociétés Savantesի մէջ։

Դասախօս՝ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ։ Նիւթը՝ » ԻՆՉ Է ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ »։

Մուտքը ազատ է։ Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի բոլոր անդամները։

★ Հայերէնի դասերը Տիկին Զիթունիի կողմէ ժամը 20ին։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՊԱՐԱՆՑԻԿ - ՑԵՐԵԿՈՑԹ

Կազմակերպուած Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի ժամը 4էն 11, 157 Ave. Jean Jaurès, Maison Alfort։

Կը խօսի ընկեր ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, կենդանի պատկեր, հայկական պար, եւ այլն։ Մուտք 100 ֆրանք։ Նոր սերնդականներուն մասնաւոր դէն։

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նոյեմբեր 21ին Georges V.ի սրահներուն մէջ ժամը 4 — 11։

Նախագահութեամբ Պ. Վաղարշակ ՄԵՍՐՈՊԵԱՆի Fernand Bouillon իր երկու նուագախումբերով «ԱՓՐԱՔՍԻՈՆՆԵՐ», Փարիզեան քէմերու եւ cinémaի յայտնի արուեստագէտներու կողմէ։

Ճաշողումի տեղի չտալու համար, սեղանները նախապէս ապահովել Պ. Նուպար Զարֆճեանէ (19 rue Jean Mermoz, Paris (8), Tél. Ely. 23-66)։

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Ա. Աճէմեանի (56 Rue Lafayette, Paris (9). Tél. Pro. 03-19) եւ Վ. Զիլինկիրեանի (24 rue Feydeau, Paris (2), Tél. Cen. 48 - 51։

LA MÉDITERRANÉENNE

2 Rue de la Grange Batelière, Paris

ԼԱԻԱԳՈՑՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ ԱՐԵՒԵԼՔՑԻՆԵՐՈՒՆ

Maison CHRISTOU

Շատ հաճելի միջավայր մը, զեղեցիկ սրահներ պատշգամբով, արեւելեան համադամ կերակուրներ, օղի եւ աղանդեր։

Հեռաձայն PRO. 03-98

ԻՆՔՆԱՁԱՐԺ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով ապահովագրութեան յանձնում պիտի ունենաք, եթէ արդէն իսկ չէ եղած։ Ձեր չահը կը պահանջէ այս չարիքէն խուսափելու համար, դիմել

Պ. Կրօնիկ Ալեանի

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ - ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ

107 Bld. Magenta Paris (10), Métro Gare du Nord

Հեռաձայն TRU. 02-20

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 23 Novembre 1948 երեքշաբթի 23 ՆՈԵՄԲ.

Թ. ՏԱՐԻ — 29e Année N° 5701—Նոր շրջան թիւ 1112

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉ ԸՆԵԼ ՈՐ ՉԻՆՂԻՆ

Ի՞նչպէս ընել որ,—

1. Շրջանի մը մէջ հրատարակուած դիրքերը ծախուին բաւարար քանակութեամբ: Առանց քիթ-բերան ծռելու:

2. Դիրքերը տարածուին, ծախուին մէկ շրջանէն միւսը, փոխանակ դառնալու տեղական ապրանք :

3. Դրամական սակը անտանելի բեռ մը չդառնայ այն երկիրներուն մէջ որոնց դրամները սակաւ են :

Այս հարցերը կը դնենք իրենք: Ոչ թէ կանխորոշ ծրագիր մը պարզելու համար :

Հեղինակներ եւ գրավաճառներ կրնան լրացուցիչ լուսաբանութիւններ հաղորդել, դիւրացնելով հարցին լուծումը :

Երեւութապէս առեւտրական այս խնդիրն ալ սերտ կապ ունի մեր մշակոյթին զարգացման, զօրացման, տարածման հետ :

Ի՞նչ օգուտ, եթէ այսինչ գիրքը ծախելու համար պիտի հարկադրուինք դիմումի կատարել մէկ—միւսին «ազգասիրական» ղեկավարներուն :

Ի՞նչ չահած կ'ըլլայ հայկական մշակոյթը, եթէ այս կամ այնհեղինակին արժէքաւոր գործ ըլլա-ճախտրդի պիտի սպասէ տեղին վրայ: Եթէ հազիւ հինգ-տասը օրինակ պիտի կրնաք ղրկել ուրիշ գաղութ մը: Սպասելով որ քանի մը դրասէրներ բարեհաճին գնել :

Գիրքն ալ ապրանք մըն է, որ ամէն բանէ առաջ չարժում, տեղաւորում կը պահանջէ :

Ներկայ պարագաներուն մէջ, չատ քիչ հեղինակներ ի վիճակի են ուղղակի կազմակերպելու իրենց հրատարակութեանց սպառումը: Ուրեմն ստիպուած են յարմարիլ գրավաճառներու հետ :

Արդ, գրավաճառը գիրքին վրայ պիտի նայի ոչ թէ իրրեւ հասարակ խանութպան, այլ իրրեւ ուղեցոյց մը, օժանդակ մը հեղինակին :

Ամէնէն թանկագին գիրքն ալ պիտի դեղնի գրատան մը դարակներուն մէջ, եթէ գրավաճառը ակնդէտ հետեւելով սակարանի երեւոյթներուն, երկու դիրքէն այնքան չահ սպասէ որքան տասը օրինակէն:

Հանդիպեցէք որեւէ գրատուն, այստեղ կամ այլուր, եւ ձեր սիրտը պիտի ճմլուի:

Զանազան գաղութներէ եկած գիրքեր եւ հանդէսներ շաբաթներով կը մնան մեհեանին վրայ կամ դարակին մէջ: Եթէ քանի մը հատ ծախուի, մեծ յաջողութիւն մը կը համարուի գրավաճառին համար :

Միայն դիները չեն որ այդ վիճակին կը դատապարտեն գիրքը:

Օրինակ, մեր գաղութին մէջ հազար ընտանիք — հինգ – տասը հազար հոգի — չեն կրնար հայերէն գիրք մը դնել ամէն ամիս: Նոյնիսկ 500 ֆրանքի : (Ինչ հինգ հարիւրնոցներ, հազարնոցներ կը հալին ամէն իրիկուն, քանի մը ժամ – ուան մէջ ...):

Տարրական դիտակցութեան, արժանապատուութեան հարց մըն ալ այս: Ըմբռնել թէ հայերէն գիրքն ու թերթն ալ անհրաժեշտ պահանջներ են, ինչպէս հացն ու դինին:

Անշուշտ ամէն մարդ ստիպուած չէ բանասեղծութիւն կամ վէպ կարդալու: Բայց պարտաւո՛ր է խրախուսել, տարածել, կարդալ հայերէն հրատարակութիւնը:

Եթէ միայն գրոց–բրօցներ կամ ատի մը գրաշէրներ պիտի հետաքրքրուին հայերէն գիրքով, այն ատեն ո՞ւր կը մնայ մեր պարծանքը՝ իրրեւ յառաջապա՛հ դրականութեան եւ արուեստի :

Այս հարցումը կ'ուղղենք մասնաւորապէս առնոնց որ սիրայօժար եւ անխնայ կը վճարեն ո՛ր եւ է օտար հրատարակութեան դինը: Քաճախ փառակամ օրինակներ կը փնտռեն եւ կը դնեն առանց սակարկելու :

Գոնէ կը կարդա՞ն, գոհացնելով իրենց մատուոր պահանջները:

Երանի՛ հաւատացողներուն ...

Մէկը միւսին արգելք չէ: Գնեցէք օտարն ալ, ճոխացուցէք ձեր դրադարանը, եթէ լեզուներ դիտէք եւ զարգանալու տենդ ունիք:

Բայց, թոյլ մի տաք որ ձեր հայրենի ստեղծագործութիւնները դեղնին դարակներու մէջ :

Շ.

ԱՐՏԱՔԱՔՂ ԱՐՓ. ՉԷ ՄԵԿՆԱԾ

Պոլսոյ եւ Պէյրութի թերթերը աճապարած են ծանուցանել թէ Արտաւազդ արք. Էջմիածին մեկնած է, Մոսկուայի ճամբով:

Կաթող. պատուիրակը պատրաստուած էր օդանաւով մեկնելու հոկտ. 23ին, ինչպէս ինքն իսկ պաշտօնապէս հաղորդեց մամուլին, բայց մինչեւ այսօր ալ Փարիզ կը մնայ:

Իրազեկները կը հաւաստեն թէ նամակ մը ղրկած ըլլալով Ամերիկայի Հայոց կաթողիկոսին, պատասխանի կը սպասէ :

ՏԵՐՈՒՆԻ.— ՅԱԿՈԲ ՊԱՐՈՑԵԱՆ

«Հայրենիքս»էն ցաւով կ'իմանանք թէ Թէհրանի մէջ մեռած է ընկեր Յակոբ Պարոյրեան, Նիւ Եորքի վաստակաւոր ընկերներէն :

Վերջերս Իրան գացած էր, թէ առեւտրական եւ թէ առողջապահական պատճառներով :

ՆՈՐԷՆ ԹԻՒՐԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի գեղարուեստական շաբաթաթերթը, Opéra, վերջերս կարգ մը սխալ տեղեկութիւններ հրատարակած էր Նախօրհ. Արժ. Չաուշեանի մասին, մեեւնոյն ատեն իբրեւ Ռուս ներկայացնելով զայն :

Յետոյ փութաց սրբագրել սխալը, իբրեւ թէ Պ. Խաչատուրի դիմումին վրայ,— « կը խնդրէ մեզմէ ճշդել» ևայլն: (Տես «Յառաջ», 14 Նոյեմբեր):

Նոր ստուգեցինք թէ ճշդումը կատարողը Պ. Խաչատուրեանը չէ —եւ չէր կրնար ըլլալ— այլ վրիպեան երեմիչտ մը, որ պարտք սեպած էր նամակ մը գրել խմբագրութեան :

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը չեղեալ հռչակեց 1939 Մարտ 31ի Ֆրանքեւռումանական պայմանագիրը: Այս որոշման հետեւանքով անմիջապէս պիտի փակուին Պուքրէշի Ֆրանսական կացառանը եւ Ռումանիոյ բոլոր Ֆրանսական դպրոցները: Հրատարակուած զեկոյցը կ'ըսէ թէ «Ֆրանսական կառավարութիւնը այդ համաձայնութիւնը դործադրել կ'ուղէր ձերբակալելով, խոշտանգելով եւ արտաքսելով մեր ուսանողները, խուզարկելով Փարիզի ռումանական դպրոցը, լուծելով Ֆրանքեւռումանական բարեկամութեան ընկերակցութիւնը, խափանելով Ֆրանսայի ռումանական պաղութին թերթը եւ խրախուսելով Ռումանիայէն փախած Ֆաշական տարրերը»:— Վատիկան հաստած տեղեկութեանց համաձայն, Ռումանիոյ մէջ ձերբակալուած են վեց եպիսկոպոսներ՝ բիւզանդական դաւանանքէն: Պլաժի մէջ ձերբակալուած են բոլոր քահանաները, մերժած ըլլալով յարիլ օրթոտոքս դաւանանքին :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ մէջ հետզհետէ աչքի կը զարնէ համայնավարական գործունէութիւնը(տես Բ. էջի յօդուածը): Պ. Սամուէլ Միքոնիս, հրէական համայնավար կուսակցութեան նախագահը յայտարարեց թէ «պատուիրեն ստանալու միակ միջոցն է միանալ խորհրդային իմպերիայի կառավարութիւնը դործիք մը պիտի դառնայ Անգլեւսաքսոններու ձեռքը»: Թէլ Ավիվի մէջ դումարուած ժողովի մը առթիւ, «Հիսթադրութ», հրէական Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը առաջարկեց նիւթական օգնութիւն հասցնել Ֆրանսայի հանքադործներուն: Այս առաջարկը մերժուեցաւ բուռն վիճաբանութիւններէ վերջ,սակայն կազմակերպութեան ձախ թեւը, «Մափամ», որ կուսակից է ռուսական դինակցութեան, որոշեց պայքար բանալ ի նպաստ Ֆրանսայի հանքադործներուն:

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ ձերբակալուեցան 80 հոգի, որոնց մէջ Լիմասոլի քաղաքապետը, իբրեւ հետեւանք ձախակողմեան հոսանքներու կողմէ տարբառած հրապարակային ցոյցի մը ուր նոր ընտրութիւններ եւ ազգային կառավարութիւն մը կը պահանջէին :

ԱՆԳԼ. ՕԴԱՆԱՒ ՄԸ մշուշի բռնուելով, ձախ – ձախուեցաւ Օրլիի կայանին մօտ: Հրաշքով ազատեցան 14 ուղեւորները (երկուքը ծանրապէս վիրաւոր):

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀԱՄԱԿԵՐՊԻՐ

Ռուրի մասին տրուած որոշման

Անգլիոյ մէջ անհամբեր կը սպասեն Ֆրանսական կառավարութեան յուշագրին, որ կը բողոքէ Ռուրի մասին տրուած որոշման դէմ, իբրեւ «հիմնական սխալ մը»:

Պ. Ռոպէրթ Շուման, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, որ լայնօրէն պարզած էր իր կառավարութեան տեսակէտները՝ Այզլիոյ եւ Մ. Նահանգներու իր պաշտօնակիցներուն, կիրակի օր ճառ մը խօսելով Մէցի մէջ, քաղաքին ազատագրման չորրորդ տարեդարձին առթիւ, կրկնեց նոյն առարկութիւնները: Ըսաւ թէ Ֆրանսա չուզեր ժխտել Գերմանիոյ իրաւունքը՝ իր եւ Եւրոպայի վերակազմութեան համար աշխատելու, բայց ստիպուած է զգուշական միջոցներ ձեռք առնել, որպէսզի Գերմանիա նորէն զինուորական սպառնալիք մը չդառնայ իրեն համար: «Մենք երբեք չենք կրնար ընդունիլ որ այս զինարանը սեփականութիւնը դառնայ կեդրոնացեալ գերման կառավարութեան մը: Նոյնիսկ Հիթլերի կառավարութիւնը երբեք տէր չդարձաւ անոր»:

Պ. Շուման մանրամասն յուշագիր մը պատրաստած է, ուր հետեւեալ տեսակէտները կը յայտնէ .—

1.— Ռուրի իրական հսկողութիւնը չի կրնար անջատուիլ ածխահանքերու եւ պողպատի ճարտարագործութեանց սեփականութենէն:— 2. Հիմնական սխալ մըն է որեւէ որոշում տալ աճապարանքով, մինչեւ որ չհզդուի գերման կառավարութեան հանգամանքը :

Լաւատեսներ կը կարծեն թէ կարելի պիտի ըլլայ միջին ճամբայ մը գտնել, գոհացում տալու համար Ֆրանսայի պահանջներուն: Ուրիչներ վերջնական կը համարեն տրուած որոշումը :

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԴԻՐՔԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՀՈԳԵՐ

Այսօր, երեքշաբթի, Սզդ. ժողովը պիտի քննէ կառավարութեան առաջարկները՝ պատժական օրէնքներու խստացման մասին:

Ինչպէս հաղորդած էինք, վարչապետը վստահութեան քուէ կը պահանջէ, չարտօնակելու համար իր վճռական քաղաքականութիւնը ներքին խնդրոյնիներու հանդէպ: Համայնավարները կը պնդեն որ երկու արտակարգ յանձնաժողովներ կազմուին, քննելու համար իրենց կուսակցութեան եւ «Փօփիւլէռ»ի հաշիւները: Իրենց պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ» երէկ կ'աղաղակէր. — « Այն երեսփոխանները որ քննիչ յանձնաժողովին դէմ կը քուէարկեն, հաստատած պիտի ըլլան թէ ժխլ Մոք սուտ խօսեցաւ» :

Համայնավար առաջնորդը, Ժաք Տիւքլօ, կիրակի օր ճառ մը խօսելով Օրլէանի մէջ, յայտարարեց թէ «Մ. Միութեան դէմ պատերազմ մը միայն նախայարձակ պատերազմ կրնայ ըլլալ, հակառակ Սահմանադրութեան»: Այս առթիւ զանազան փաստեր յիշեց ամերիկացի դիւանագէտներու յայտարարութիւններէն, ապացուցանելու համար թէ Մ. Նահանգները պատերազմ կ'ուզեն, դինելով Գոմնաստանը եւ Թուրքիան, արեւմտեան ճակատ կազմակերպելով եւն.:

★ Երկու համայնավար երեսփոխաններ, Շարլ Թիլեօն (նախկին նախարար) եւ Կասթոն Տասոնվիլ, պիտի դատուին, անարգած ըլլալով դատական իշխանութիւնը: Ազդ. ժողովէն խնդրուած է վերցնել անոնց անձեռնմխելի հանգամանքը :

★ Նաւահանգիստներու բանուորներուն գործադուլը, որ տեղի պիտի ունենայ երէկ, երկուշաբթի, յետաձգուեցաւ վերջին պահուն: Բանակցութիւններ կը կատարուին փոխադրութեանց նախարարին հետ:

Տէօնքէրքի նաւահանգիստը մէկ ժամէն պարպուեցաւ շաբաթ օր, առանց դինուորական միջամտութեան: Բանուորները պատնէշները ձգած հեռացած էին: Արհեստակցական Միութեան երկու քարտուղարները ձերբակալուեցան, ամբաստանուած ըլլալով թէ կը խափանեն աշխատանքի ազատութիւնը: Մարսէյլի մէջ ալ կը փնտռուին երեք արհեստակցական վարիչներ, որոնք անհետացած են :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

5000 ԵՒ 10.000 ՖՐԱՆՔՈՆՈՑ ԹղթադրամներՏպելու առաջարկ մը ներկայացուց առեւտրական սենեակներու նախագահութեան դիւանը, նկատելով որ հազար ֆրանքոնոցները այլեւս չեն կրնար գոհացում տալ օրուան պահանջներուն եւ մեծ դժուարութիւններ կը պատճառեն: Միեւնոյն ատեն կը խնդրեն որ խորհրդարանը հանդիսաւորապէս յայտարարէ թէ թղթադրամները անձեռնմխելի են :

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ընկերվարական կուսակցութեան ալ թեւին վարիչները նոր կազմակերպութիւն մը հաստատած ըլլալով, դատուեցան մասնաւոր ատեանի մը կողմէ: Նախագահը՝ Փուղաք եւ ուրիշ մը դատապարտուեցան հինգ տարի բանտարկութեան, երկու ամբաստանեալներ՝ 4–ական տարուան: Վերջին երկուքը արձակուեցան, օգտուելով ընդհ. ներումէն:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

(Ամփոփուած փարիզեան թերթէ մը)

Մինչեւ 1946 Մոսկուա ճշնմամակն դիրք բռնած էր հրէական եւ պաղեստինեան հարցին մէջ, մինչ այսօր Մ. Միութեան համար խնդիրը ընկերային հանգամանք ունի :

Եթէ յեղափոխութեան սկզբնական շրջանին, Ռուսերը հրէութեան դէմ ելան, ատիկա ոչ թէ ցեղային նկատումով էր, այլ որովհետեւ Հրեաները առեւտրականներ կամ միջնորդներ էին : Ատկէ զատ, սիոնականութիւնը կը նկատուէր իբր դէր - ազգայնական չարժում, իսկ Հրեաներու Ս. երկիրը վերադառնալը պիտի նշանակէր սովետներուն ձախողութիւնը հրէական հարցին լուծման մէջ :

Վայրկեան մը կրնայինք մտածեց օգտագործել Հրեաներու ազգադրական մասնայատկութիւնը, թոյլ տալով որ Հայերուն, Քիւրտերուն եւ Ազէրիներուն նման անոնք ալ օգտուին ինքնավար վարչութենէ մը : Անոնց տրամադրեց Սիպերիոյ Պիրօ – Պիճան հողամասը, յուսալով որ Ամերիկայի Հրեաներու դրամագլուխը այդ ձեւով ներս կը մտնէ : Փորձը ձախողեցաւ, որովհետեւ Պիրօ-Պիճանի բնութիւնը անյաղթելի արգելք մըն էր : 1938ին Մոսկուա կը լուծէր հրէական Հանրապետութիւնը եւ թոյլ չէր տար օտար Հրեաներու մուտքը այդ երկրին մէջ : Ատիկա այն շրջանին էր երբ Հիթլէր սկսած էր Հրեաները բնաջնջելու իր պայքարը, եւ Ռուսերը վախցան որ իրենք եւս թաքնուած « լրտեսներ եւ խափանարարներ » ներս կը սպրդին :

Պաղեստինի մէջ երբ համայնավար կուսակցութիւնը երկու մասի բաժնուեցաւ, մէկը Արաբ, միւսը Հրեայ, երկուքն ալ հակասիոնական մնացին : Իսկ Միացեալ Ազգերու ժողովին՝ Սուրիոյ եւ Լիբանանի պարպումին խնդրոյն մէջ, Սովետական պատուիրակութիւնը պաշտպանեց Դամասկոսի եւ Պէյրութի տեսակէտները : Բայց յունկարծ 1947 Սեպտեմբեր 26ին, Վիշինսկի յայտարարեց :— « Եթէ Պաղեստինը պարպել առաջարկելով, Անգլիացիները կը հասկնան հրէական փորձը ոչնչացնել, մենք ատոր կը հակառակինք» : Երկու ամիս վերջ, 29 Նոյեմբեր 1947ին Միացեալ Նահանգներուն հետ Մ. Միութիւնն ալ քուէարկեց Պաղեստինի բաժանումը : Այդ օրն իսկ հրէական համայնավար կուսակցութիւնը վերածուեցաւ «Իսրայէլի համայնավար կուսակցութեան» եւ կը հռչակէր թէ կը յարի Հրեայ նոր պետութեան :

Այս փոփոխութիւնը կը բացատրուի Արաբական Դաշնակցութեան գործունէութեամբ, որ իր հակասովետ նկարագիրը չէր պահեր : Համայնավարները կը մեղադրէին զայն թէ Անգլեամերիկեան աշխարհակալութեան ձեռքը գործիք էր, թէ կրաւորական դիրք բռնած էր եգիպտացի եւ իրաքցի ժողովուրդին պայքարին մէջ, բրիտանացի զինուորներու պարպումին համար, թէ թոյլ տըւած էր որ Ամերիկան ձեռք դնէ Սէուտի քարիւղին վրայ, եւ թէ մանաւանդ քաջալերած էր հակասովետ արեւելեանմբակցութեան մը կազմութիւնը :

Ատկէ զատ, համարաբական կամ համիսլամական դաշնակցութիւնը սովետներուն համար հնամենի կարգուսարքի մը հաստատութիւնը կը նշանակէր, եւ ուր յառաջդիմական կամ համայնավարական տարրերը պիտի քանջնջուէին :

Իսկ Իսրայէլի Պետութիւնը, պաշտպանելով, Մ. Միութիւնը կը կարծէր թէ համարաբականութիւնը կը կասեցնէր, չմոռնալով առաջնորդել Արաբներու տենչերը դէպի ընկերային խնդիրներ :

Մնալով կուսակից Պաղեստինի բաժանման, համայնավարները կը չանան արաբ ժողովուրդներուն ցոյց տալ թէ իրենց թշնամին սիոնականութիւնը չէ, այլ յետաչրջական երեք խմբակցութիւնները, անգլիական աշխարհակալութիւնը, բաժնելու համար, աւատատէրերը՝ իշխելու համար. հրեայ - ամերիկեան դրամատիրութիւնը, չուկայ մը բանալու համար :

Մ. Միութեան նպատակն է ոչնչացնել Մ. Նահանգներու եւ Մեծն Բրիտանիոյ ազդեցութիւնը, Միջին Արեւելքի մէջ : Արդէն Մոսկուան արձանագրած է երկու յաջողութիւններ.— Նախ, Պաղատտ մերժեց անգլեւիրաքեան Փորթսմաութի դաշնագիրը, ուր իրաքցի համայնավարներ կարեւոր դեր ունեցան, երկրորդ սովետական վէթօն Միացեալ Ազգերէն հեռացուց Անդրյորդանանը :

Ուղղափառ համայնավար կուսակցութիւններ – մը արաբական երկիրներուն մէջ կը կրճնին փոքրամասնութիւն կազմող ժողովուրդներու վրայ, ինչպէս Քիւրտերուն եւ Հայերուն, որոնց մէկը բանակին կը տիրապետէ, միւսը արհեստին : Զարտրճիները որոնք իրաքեան համայնավարներու պետերն են, Խալէտ Պաղտաշ, համայնավարու – Թեան վարիչն է Սուրիոյ մէջ, երկուքն ալ Քիւրտեր են, որոնց համար համայնավարական պայքարը կը նոյնացնէն քրտական վերածնութեան հետ : Միայն Լիբանանի մէջ է որ միասարը է համայնավար կուսակցութիւնը, որ կը բաղկանայ Մարոնի Ֆարաճալլա Հէլուէ, յոյն օրթոտոքսէ մը՝ (Նիքօլա Զաուի) եւ Իսլամէ մը, Մուսթաֆա էլ Ակրս) : Մինչեւ իր լուծումը, բաժանումի քուէարկութենէն վերջ, լիբանանեան համայնավար կուսակցութիւնը կը հրատարակէր օրաթերթ մը, «Շաուէթ էլ Շաապ» («Ժողովուրդի Ձայն») եւ հայ համայնավար կուսակցութեան հետ բաւական կարեւոր դեր մը կը կատարէր իբրեւ ընդհմադիր հոսանք :

Եգիպտոսի համայնավար կազմակերպութեան մէջ կան բանուորներ, ուսանողներ, խառնիճաղանջներ : Վարիչները գլխաւորաբար Ցոյներ (ԷԱՄ) են եւ քանի մը Իսրայէլացի յառաջդիմականներ :

Պաղեստինի պատերազմէն ի վեր հետապնդումները աստիճացած են համայնավարներուն դէմ, բոլոր արաբական երկիրներուն մէջ :

Տեսականօրէն, արաբական սահմանադրութիւնները թոյլ չեն տար մարքսպործում կատարել : Կասկածելիները կը ձերբակալուին նախազգուշութեան համար, իբրեւ պետութեան սպառնալիք վնաս հասցնող : Զինուորական օրէնքը, նամակներու եւ թերթերու դրաքննութիւնը կը չլատեն համայնավարներուն գործունէութիւնը :

Այսպէսով, Մօտաւոր Արեւելքի կոմինֆորմը Իսրայէլի համայնավար կուսակցութիւնն է, որ հինգ հազար անդամ ունի, եւ որ վերջերս միացաւ Նազարէթի Ազատագրութեան Դաշնակցութեան հետ : (Վեց հարիւրի չափ Արաբներ կան այս կազմակերպութեան մէջ) : Եթէ օր մը Պաղեստինի պատերազմը դադրի, Իսրայէլի համայնավար կուսակցութիւնը, որ առաջինն եղաւ իրականացնելու արաբեւհրէական գործակցութիւնը կրնայ կարեւոր դեր մը կատարել :

Բայց Իսրայէլի ինչպէս եւ բոլոր արաբական երկիրներուն մէջ, համայնավարները մեծ ազդեցութիւն պիտի չունենային, եթէ չմիանային քաղաքական կարեւոր ուժերու հետ :

Թէլ Ավիվի « Մափայի» կուսակցութիւնը մօտ է անգլիական Աշխատաւորական կուսակցութեան : Իսկ ձախակողմեան հոսանքը, Մաքամ կուսակցութիւնը իր արտաքին քաղաքականութեամբ կը հակի սլաւական խմբակցութեան :

« ՅԱՌԱՋ »Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

Սարտարին վրէժը

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ամիտային վրէժը լուծելու իր որոշումը այսօր հաստատ է վերջնական :

Սարտար կը մտնէ վրանէն ներս, մահճակալ մը ընտրելու համար : Հոն հնդիկ խորհրդապաշտութիւնը իր ներհայեցողութեամբ ստեղծած է մարդկային հոգւոյն յաւուրց բաղմաթիւ նկարագիրներ, թանձրացեալ եւ առարկայական իբր Աստծոյ մը յատկանիշները : Արդարեւ մեհենավրանին տակ, խոշոր սեղանաշարերու վրայ տեղաւորուած կային պուպուչիկները, ներկուած, կանաչ, կարմիր եւ դեղին գոյներով : Այդ խամճիկներուն մէջ կը գտնուէին չարչարուած ցցակապ մարդիկ, որոնց մարմինը ծուատուած էր, արձակուած թունաւոր նետերու տակ : Հոն էր բարկացած վիզ - աստուածը, եւ իր զգետնած ու ճմրթկած առգւիացի զինուորներ : Քալի բազմապատկուած՝ սեւ ու կարմիր վագրերու վրայ թառած էր, ներկայացնելու համար կրակն ու համաճարակը :

Հոն էր եւ կապիկ - աստուածը, կապոյտ մարմնով, որուն դէմքի ծամածռութիւնները կը սարսռացնէին ամէնէն անզգայ մարդուն հոգին իսկ : Շարքերուն մէջ կային դեռ քանակոծուած - ներ վրէժի անագորոյն աստուածուհիէն ;

Վագր – աստուածը իր ճիրաններուն մէջ կը սեղմէր ճապաղիքը դուրս թափած դժբախտ յուսահատներ : Այնոր դէղին գլխուն վրայ աչմաքար (jade) յուլունքէ աչքերը կը պսպղային եւ ջղաձիգ ճիրաններու հետ կ'արտայայտէին Ցասման պաշտամունքը :

Սարսափելի մահուան ամէն տեսակի չարչարանքները հոս ներկայացուած էին մերկապարանոց, կերպընկալ խամաճիկներու միջոցաւ, որոնք ներկուած էին բոսոր-արիւն· չիկակարմիր եւ ծիրանի գոյներով, աւելի տպաւորիչ եւ բնական ըլլալու համար :

Սարտար կը տատապէր ներքնապէս ցաւագին խորհուրդով, բայց իր աչքերը կը հրճուէին տանջանքի այս գործիքները դիտելով : Կարծես ինք կը գտնուէր դրախտի ծաղկաստանին մէջ :

Անզգալաբար երկու անդամ շրջանն ըրաւ պաշտպաններու երկար շարքին, իր սեփական մարմնին մէջ զգալով բոլոր տեսակի մահերուն տառապանքը : Բայց դեռ չէր գտներ չարչարանքի յարմար միջոց մը, անոնցմէ ոչ մին բաւական անդուռ չէր իր կնոջ համար : Ոչ Կարմիր – մահ կրակը, մարդը փարատող : Ոչ Սեւ –մահ՝ պատուհաս համաճարակը ժանտատեսիլ : Ոչ կապոյտ – մահ՝ խեղճութիւնը, իր գալարուն ծամածռութիւննե - րով : Ոչ ալ Սովը սեփական ճիրաններով իր որովայնը բզքտող ահեղ վագր-աստուածը :

Սարտար իր կնոջ՝ Ամիտայի համար վճռուած մահը չէր գտներ հոս, երեք հարիւր վաթսունը հինգ տեսակի մահացումներու ներկայացուցիչներուն մէջ :

Եւ իբր թէ դիցուհին զինք կը նախատէր եւ կը գանար հաղորդակցիլ, Սարտար կը պատրաստուէր մեկնիլ գլխիկոր, այս մռայլ ու չարաշուք մեհեանէն, ներչնչումէ յուսախաբ :

Սակայն դուրս ելլելու ատեն՝ իր գլխու լահոհ փաթթոցը կ'անցնի յանկարծ՝ վրանացիցերէն մէկուն վրայ գտնուող ժանդրուած զամի մը, ու կը պատռի կտաւը ... :

Բոլոր վաստակը ըստ սովորութեան Սարտար պահած էր գլխանոցի ծալերուն մէջ, եւ ահա այդ պատռուածքէն վար կը թափին, իր ուսերէն, կրնակէն, կուրծքէն ողողուած արծաթ ու պղինձ բաղմաթիւ դրամներ, հնչուն տարափով : Իր բոլոր զանձը, միակ հարստութիւնը գետնին է հիմա, անհամար թիւերով$ Վրէժի դիցուհին Քալիի պատուանդանին առջեւ :

Սարտար յանկարծ զգաստացած՝ դրամի այս վիճակին, կունկնդրէ երապտրէչ ձայները մերտարձերուն, կարծես անոնցմէ ամէն մէկը մտրիմի խոսքեր կ'ուղղէր իրեն· եւ կը պարտադրուէր երկրպագել երեք անգամ , յաւիտենական եւ վրէժխնդիր աստուածուհի Քալիին :

Այժմ ոտքի կանգնած կը հաւատայ թէ՝ «խոսեցաւ Քալի, եւ Գորշ - մահ – Թշուառութիւնն է որ կը ցանկայ Ամիտայի» : Եւ գոհ այս յայտնութենէն, գլուխը չամրարար ճօճելով կ'անհետանայ Սարտար, փողոցի թոհուբոհին մէջ :

Ուշ դիշերուան լոյսը հասարակածային ցոլքեր կը գգենու դուրսը, եւ իր փշացանկերու նմանող բացխիփիկ չամանդաղը կը տարածէ տունէ - րուն վրայ :

Սարտար գաղտիգողի կը մօտենայ իր տան դռան : Խոր լռութիւն է ներսը : Կոտրիկ մը լեզակով կապոյտ կլորակ մը կը դնէ դրան ուռնակին տակ, ու կը հեռանայ հաստատ քայլերով :

Այս նշանով կը բացատրուէր թէ մէկը մեռած էր այդ տան մէջէն :

Յաջորդ օրը կինը կ'ենթադրէ թէ այդ մէկը համամարակէն զգետնուած պէտք է ըլլայ իր տան սեմին եւ անգլիացի գիշերապահ զինուորներու հանդիպելով առանձնարան տարուած իրը տարափոխիկ հիւանդ եւ ատոր համար ալ ըստ սովորութեան դրան վրայ գծուած է կապտորակ չրջանակը առ ի նախազգուշութիւն ուրիշներու :

Սարտար ստուերի պէս կը չարունակէ դեգերիլ աստղերու ծանր շղթային տակ, կամուրջի մը երկու ծայրերուն պէս իրարմէ հեռացած մտքերով :

Վաղը ամառան սկիզբն էր, եւ տան վարձքը վճարելու օրը : Մանաւանդ անգլիացի անդրդուելի տէրերը պիտի գային պահանջել կարի մեքենաներուն գինը· եւ դեռ ուրիչ պարտապահանջներ պիտի պաշարէին ու գրաւէին իր տունն ու խանութը :

Իր խեղճուկրակ գործաւորները պիտի չկրնային ոեւէ ձեւով օգնել Ամիտայի : Վաղը Փարիչան ուրիշ գործ պիտի փնտռէր եւ պիտի չգտնէր, Ամիտա եւ իր մանչուկը փողոց պիտի ձգուէին ու դուռնէ դուռ մուրալու պիտի ենթարկուէին հաստատապէս : Անոնց գլխի մազերը պիտի ծած - կուէին թանձր փոշիի տակ, քանի որ աղբիւրի վճիտ ջուրը իրենց համար չէր այլեւս :

Երկանաքարերու պէս ծանր աստղերու տակ կը քալէր Սարտար, եւ երջանիկ կը զգար ինք - զինք, կարծես Վրէժի դիցուհի Քալիին հարիւր թեւերը ինք կը կրէր այժմ· որովհետեւ իր վրէժը կը լուծէր ամենակարող աստուածոյ մը պէս :

Եւ բոլոր Մթութեանց պէս հարուստ ու զօրաւոր՝ Սարտար ուխտի գնաց դէպի լեռը՝ Ալիան՝ Ղային դառնալու համար :

Արդարեւ հոն՝ այդ լերան ստորոտը կը ճգնէին մերկ Ղայիններ եւ կը դաւանէին ու կը քարոզէին թէ «կինը անհոգի էակ մըն է միայն» :

ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

ԿԸ ՄՆԴՐՈՒԻ ՄԱՏԻՏՈՎ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ՁՂՐԿԵԼ : ԳՐԵԼ ՄԷԿ ԷՋԻ ՎՐԱՁ :

ՎՂՀԱՑՈՒ ՕԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ Ի ՎԱՆԱՁՈՐ

ԳԼՈՒԽ Զ.

(30)

«ՁՈՒՄՁ Ի ՎԱՆՁՈՐ»

Ամեն ինչ ինձ համար պարզ էր։ Ես ինձ ասացի, որ ինձ ուղարկել են Վանաձոր՝ ինչ-որ գործ անելու համար, որի մասին ես ոչինչ չգիտեմ

Առտակարգ ժողովներ Ամերիկայի մէջ

Պ. Մարշըլ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Ուաշինկթըն մեկնեցաւ օդանաւով, խորհրդակցելու համար նախագահ Թրումընի հետ: Իր բացակայութեան Ազգաժողովին ամերիկեան պատուիրակութեան նախագահութիւնը պիտի վարէ Ճոն Ֆոսթըր Տըլլէս (հանրապետական): Թերթերը կը գրեն թէ այս անգամ երկար պիտի տեւէ իր բացակայութիւնը, նկատի առնելով կացութիւնը: Նախագահը արտակարգ խորհրդակցութեան մը ձեռնարկած է, վերջնապէս ճշդելու համար ամերիկեան քաղաքականութեան հիմնական կէտերը: Հինգ հիմնական խնդիրներ կան տեղանի վրայ.—

1.— Չինաստանի պատերազմը (պատուիրեալ Զանկ Քայ Շէքի):— 2. Հիւս. Ատլանտեանի դաշինք (Եւրոպայի պաշտպանութեան համար):— 3. Նախարարական փոփոխութիւններ:— 4. Ելմտացոյցին բացը:— 5. Զանազան ծրագիրներ:

★ Վերջին հեռագիրներու համաձայն, Չի-նաստանի ազգայնական բանակը ծանր պարտութիւն մը կրած է Սուչէուի առջեւ, որ գլխաւոր ամրոցն է Նանքինի: Կ'ըսուի թէ կարմիրները ծուղակը ձգած եւ պաշարած են ամբողջ բանակ մը: Տիկին Զանկ Քայ Շէք ձայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ Ամերիկայի օգնութիւնը խնդրեց ստիպողաբար, «յաղթական համայնավարները պիտի գրաւեն ամբողջ Ասիան»: Ուրիշ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ երկու ականաւոր Չինացիներ առաջարկած են հաշտութիւն կնքել համայնավարներուն հետ: Ամէն պարագայի մէջ, կացութիւնը տագնապալի է եւ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Մ. Նահանգներուն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՔԻՆԻՒՆ կը հեռագրեն թէ Սոֆուլիսի նոր դահլիճը վտանգութիւն չահեցաւ միայն մէկ ձայնի առաւելութեամբ, 167ի դէմ 168: Վերջին պահուն Փարիզէն Աքինք հասաւ Քիոսի երեսփոխանը, բայց քնացած էր եւ ծայրը ծայրին հասաւ, իր քուէն ձգելու համար: Ուրեմն դահլիճը չահեցաւ երկու քուէ:

ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԱՍԻՆ երեք պետութիւնները հաւաքաբար պատասխանեցին Աւժանթիի պատուիրակին նոր հարցումներուն: Ի. Միութիւնը պատասխանած էր արդէն: Արդիւնքին կը սպասուի այսօր-վաղը: Վերջին լուրերու համաձայն Ռուսերը խատացուցած են պաշարումը:—Վերջերս ամերիկեան պատուիրակութիւն մը դացած էր Պեռլին, քննական պատկեր մը կատարելու համար: Քանի մը երեսփոխաններ կ'առաջարկեն տասը օդանաւեր ղրկել... հիւլէական ռումբերով, պաշարումը վերցնելու համար:

ՊԵՆԻՃԻՈՑ վարչապետը, Սփաք, վերակազմեց դահլիճը, դուրս ձգելով դատական նախարարը որ մեղմացուցած էր երկու նացիական մահապարտներու պատիժը:

ԳԱՀԻՐԻ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց «Իսլամ Եղբայրները» կազմակերպութեան կարգ մը անդամները: Զէնքերով եւ պայթուցիկներով լեցուն կառք մը երեւան հանուած էր:

ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ՁՄԵՌ մը կը տիրէ Թուրքիոյ մէջ, սկսելով Պոլսէն: Նաւեր ընկղմած են Սեւծովու մէջ: Ձիւն կը տեղայ Պրուսայի մէջ: Երզրումի կուսակալը չի կրնար մեկնած է, վառելիք ճարելու համար ժողովուրդին որ ցուրտէն կը դողայ:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ազատական կուսակցութիւնը ընդհ. ժողով մը դումարեց, Պ. Վենիզելոսի առաջարկով: Ներկայ էին կուսակցութեան 84 երեսփոխաններէն 45ը: Մխաճայրութեամբ որոշուեցաւ դէմ քուէարկել նոր դահլիճին: Այս որոշումը անելի կը մատնէ վարչապետը՝ Սոֆուլիս, որուն հետ կը մնան միայն 28 ազատական երեսփոխաններ:

ՃԱՓՈՆԻ վերիտասարդական կազմակերպութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց որով իր «սիրալիր երախտագիտութիւնը» կը յայտնէ զօր. Թոժոյի եւ իր վեց ընկերներուն որոնք մահուան դատապարտուեցան միջազգային առեանի մը կողմէ, իբրեւ պատերազմի ոճրագործներ: Միւս կողմէ հրապարակային ժողովներ սարքուած են, խնդրելու համար ամերիկեան հրամանատարէն որ նեղէ մահապատիժները: Զօր. Թոժօ որ վարչապետ էր պատերազմին սկիզբը, մերժեց ներում խնդրել, պահանջելով օր առաջ դործադրել մահապատիժը: Այս առթիւ խոստացած է իր փաստաբանները «հարա-քիրի» չկատարել (անձնասպան ըլլալ փորը ճեղքելով):

ԱՐԱՔ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ օգնելու համար, Ֆրանսական կառավարութիւնը 500 միլիոն ֆրանքի վարկ մը պիտի պահանջէ խորհրդարանէն:

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

Կ'արտասանեն՝ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ: Կ'երգեն՝ նշանաւոր պարիթօն ԿԱՐՕ ԱՐԱՀԱՄԵԱՆ եւ նոր Սերունդի երդչախումբը, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ:

Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի: Ճոխ պիւֆէ:

Մուտք 100 ֆրանք:

×

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի ՆՈՑԵՄԲԵՐ 27ԻՆ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, մինչեւ լոյս Château des Fleursի մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի: Կը մասնակցին Հ. Ց. Դ. բոլոր ենթակոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ
Կը խօսին ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
եւ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Ներկայ պիտի ըլլան եւ խօսին Ֆր. Ընկերվարական դէմքեր: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Պիտի նուագէ Հ. Ց. Դ. Սէն Լուի Նոր Սերունդի նուագախումբը: Պիտի երգէ Հ. Ց. Դ. Սէնթ Ալնի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի: Սէն Թէոտոմի եւ Լէ Պ'Օլիվի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ երգ եւ հայկական պարեր: Կ'արտասանէ ընկեր Մակարեան, պիտի երգէ Ֆրանսերէն Mme LONGUE:

×

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Նոյեմբեր 27ին, Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին դպրոցի սրահին մէջ, 6 rue de la Brosse:

Կը խօսին ընկերներ ԱԶԳԻՆ եւ Տ. ՉԷՔԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Նոր Սերունդի կողմէ խիստ ծիծաղաշարժ կատակերգութիւն մը: Հանդիսէն վերջ ուրախութիւն մինչեւ լոյս:

Մուտքը ազատ է: Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է:

×

ԼԱ ՍԻՈՒԱՑԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 14.50—19, Salle de la Mutualitéի մէջ: Մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի:

Պիտի խօսի Տիկին ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ եւ ՇՐՋ. կոմիտէի ներկայացուցիչը, ընկեր ՍԵՐԾ:

Հանդիսէն վերջ զուարճալիք (Loto), յարդի նիւթերով:

×

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ մէջ կիրակի 12 Դեկտեմբեր:

ՃԱՐԺԱՆԿԱՐԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

(ՀԱՑ ՎՇՏԻ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՋԸ)

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ.— Մեծ Հայուն՝ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի կեանքը ժապաւէնի վրայ հայերէն լեզուով: Իր մանկութենէն մինչեւ Փարիզ, թաղումը եւն.: Տեղի կ'ունենայ 23 Նոյեմբեր, երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Տէսինի սինեմա Rexի մէջ: Մուտքը հրաւիրատոմսերով:

ԱՂՔԱՏԱՆՆԱՄԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ (ՄԱՐՍԷՑԼ)

Մարսիլիոյ Աղքատախնամ - Որբախնամ միութեան տարեկան պարահանդէսը, 8 Յունուար 1949 շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Alhambraի սրահին մէջ, 340 Bld. Chape: Կը խնդրուի չհաշուեհատել:

ՄԱՐՍԷՑԼԷՆ ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ Տէրտէրեաններ (Քէղլեան) ուրախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց անդրանիկ զաւկին ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԻ ծնունդը եւ այս առթիւ 500 ֆրանք կը նուիրեն Ֆ.Կ. Խաչի մասնաճիւղին:

ՏԱՐՕՆ. ՍԱԼՆՈՑ ՁՈՐԻ օրացոյցները սպառած ըլլալով, մօտերս լոյս պիտի տեսնէ Բ. տպագրութիւնը, որով պիտի կարենանք գոհացում տալ բոլորին պահանջին: Այս տպագրութեան մէջ պիտի դրուին նաեւ կարգ մը մոռցուած տօներ: Դիմել 4 Bld. de la Paix, Marseille:

ՇԱՎԻԼԷՆ ընկեր Ց. Աբէլեան 500 ֆրանք կը նուիրէ Վեթ. Ֆօնտին, փոխան ծաղկեպսակի, ԱՑՐԻ ՏԻԿ. ՍՐԲՈՒՀԻ ՕՀԱՆԵԱՆի մահուան առթիւ: Մտանալ «Յառաջ»էն:

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՆԱՄԱԿՆԵՐՈՒ

մի սպասէք վճարելու համար ձեր պարտքը: Հետզհետէ կը պատրեցնենք այն թերթիկը որոնց տէրերը վեց ամիսէն աւելի պարտք ունին:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՐԱՖՖԻ խումբին ժողովը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Ֆր. Կ. Ռաչէ Մարգէլլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը 27 Նոյեմբեր չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին Café Noailleի ներքնասրահին մէջ, Bld. Dugommier: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Արամ Երեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ իրենց ողբացեալ կնոջ եւ մօր՝ Հանդուցեալ ՏԻԿԻՆ ԵՐԱՆՈՒՀԻ ԵՈՒԲԵԱՆի (ծնեալ Կէլէկեան) մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանդստեան մատուռը պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, պատարագէն վերջ: Կը հրաւիրուին հանդուցեալին յիշատակը յարգողները:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբը կը կազմակերպէ հրապարակային բանախօսութիւն մը այս հինգշաբթի, ժամը 8.30ին, Sociétés Savantesի մէջ:

Դասախօս՝ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ: Նիւթը՝ » ԻՆՉ Է ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ »:

Մուտքը ազատ է: Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի բոլոր անդամները:

★ Հայերէնի դասերը Տիկին Չիթունիի կողմէ ժամը 20ին:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

5 Դեկտեմբեր կիրակի ժամը 8.30ին Salle Mazenod սրահին մէջ, 88 rue d'Aubagne:

Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի « ՊԱՑԿԱՐԻ ՕՐԵՐ » թատերգութիւնը, երկու արար, մէկ պատկեր: Մանրամասնութիւնները յայտարարով: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ՀԻՆ
ՀԱԳՈՒՍՏՈՍ

ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ
Դիմել՝
Adept Mercantile Trading Co. Inc.
162 Madison Street
NEW YORK 2. N. Y. (U. S. A.)
Հայկական ընկերութեան:
ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԿՏՈՐՆԵՐ՝
ԶԱՓԱԶԱՆՈՐ ԳԻՆԵՐ
Հեռագիր. AMTIN. New York
Թղթակցութիւն Հայերէն եւ Ֆրանսերէն

ՃԱՇԱՐԱՆ
AU CHAPON FIN ՍԱՐԵԱՆ
Արեւելեան եւ Ֆրանսական ընտիր կերակուրներ, Ամերիկեան պառ, Մարսէյլի նշանաւոր Քանըպլիէրէն 50 մեթր հեռու միայն:
Հեռ. C. 02-43 18 Marché des Capucins

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ
ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ
Մէկ անգամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու: Դիմելով դերձակներու հայթայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆԻ
68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33-22
Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, թելա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն.:
ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 24 Novembre 1948 Չորեքշաբթի 24 ՆՈՅ.

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5702-Նոր շրջան թիւ 1113 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹԵԻ ՏԱԼ ԵՐԿՈՒԽԻՆ ԱԼ

Ամերիկահայ գաղութը խանդավառութեամբ դիմաւորեց վաստակաւոր դրագէտ – ուսուցիչը, Լեւոն Շանթ, որ այժմ պտոյտներ կը կատարէ քաղաքէ քաղաք, մանաւանդ պաշտօնով :

« Յառաջ»ի ընթերցողները դիտեն պատմութիւնը,— Շնորհիւ պատեհական երիտասարդի մը՝ ողբացեալ Նշան Փալանճեանի կտակին(20.000 սթերլին), Պէյրութի Հայ Ճեմարանը այս տարի դնեց փառաւոր չէնք մը, Ֆրանսական Ծովապետութեան երբեմնի պաշտօնատունը :

Շէնքը ամէն յարմարութիւն կը ներկայացնէ , իրրեւ կրթարան : Բայց կը պահանջէ նոր զոհողութիւններ :

Նախ, հարկ է ամբողջացնել դիզը , (350.000 լիր. ոսկի) : Ցեղոյ հաստատութիւնը յարմարցնել ճեմարանի մը պահանջներուն, ատրիպական կահաւորումներով եւ բոլոր յարմարութիւններով :

Այս ծախքերը հոգալու աշխատանքը ահա կը կատարէ Լեւոն Շանթ, որ ճեմարանին հիմը դրաւ քանի տարի առաջ, ողբացեալ Նիկոլ Աղբալեանի հետ, նախաճեռնութեամբ նորակազմ Համազգայինի ընկերութեան :

Անոնց Նիկոլը բախտ չունեցաւ տեսնելու իր այնքան սիրած հաստատութիւնը՝ սեփական չէնքով : Այդ երազով մեռաւ :

Բայց, իր հոգին ալ կը սաւառնի Շանթի առաքելութեան վերեւ, ապահովելով անոր կատարեալ յաջողութիւնը :

Այսպէս, Համազգային – Փալանճեան ճեմարանը կը դրուի ամուր հիմերու վրայ, դառնալով կենդանի վառարան մը՝ Միջին Արեւելքի դուռներուն առջեւ :

Ահա քանի տարի է որ այդ կրթարանը հայեցի տոկուն դաստիարակութեան մը չողերը կ'արձակէ իր շուրջը, եւ աւելի հեռուները :

Եւ անշուշտ աւելի արդիւնաւոր պիտի դառնայ այսուհետեւ, քանի որ կ'օժտուի ամէն յարմարութիւններով :

Արդ, Միջին Արեւելքը ուրիշ փարոս մը եւս ունի : Տակաւին համեստ, բայց նոյնքան տոկուն եւ խոստմնալից :

Դեռ երկու տարեկան է այդ հաստատութիւնը,— Հալէպի Քառէն Եփիկ Ճեմարանը, որ այս տարի բացաւ երկրորդ դասարանը, չնորհիւ ազգ. իշխանութեանց եւ տեղացիներու ձեռներէցութեան :

Անձնուէր Դանուհին՝ Միս Քառէն Եփիկ իր մահէն առաջ հայ հասարակութեան ձգած ըլլալով երբեմնի ոդրախնամ – այրիախնամ հաստատութիւնը, կարելի եղաւ հիմը դնել այս նոր կրթարանին :

Երեւակայեցէք ընդարձակ տարածութիւն մը ամբողջովին հայաբնակ արուարձանի մը մէջ(Նոր Գիւղ) : Տաղաւարներ՝ որոնք իրրեւ արհեստանոց կամ պատսպարան կը ծառայէին, Դանիական ընկերութեան խնամած հայ որբերուն եւ այրիներուն համար :

Առաջին առթիւ տաղաւարներէն մէկը ետք ետքէ, կը վերածեն Ա. դասարանի (23 աշակերտ – աշակերտուհի) : Ի՛նչ հրճուանք՝ նոր սերունդին համար:

Այս տարի վերամուտին կը բացուի երկրորդ դասարանը, լուռ ու մունջ: Ուրեմն աւելցուկ տաղաւարներէն մէկն ալ նորոգած – յարմարցուցած են օրուան պահանջին :

Եւ այսպէս պիտի չարունակեն, մինչեւ որ լրացնեն ամբողջ դասընթացքը : Հետզհետէ նորոգելով եւ դասարաններու վերածելով մնացեալ տաղաւարները :

Այս չոր ու ցամաք տեղեկութիւնները բան մը չեն խօսիր ձեր սրտին: Հարցումներ չեն ծագիր ձեր մտքին մէջ.

— Ինչո՞ւ տարուէ տարի եւ ոչ թէ մէկ անգամէն: Ինչո՞ւ տաղաւար – դասարաններ, եւ ոչ թէ ամբողջական չէնք մը, ճեմարանի մը բոլոր յարմարութիւններով ...

Պարզապէս անոր համար որ, երբ ցանկալին չեն կրնար, կարելին կը փորձեն :

Անհրաժե՞շտ է որ առաքելութիւն մըն ալ Հալէպին ճամբայ ելլէ, երբ այնքան հոսումն աղբիւրներ ունինք ամէն տեղ : Երբ անհատ մը անդամ կրնայ ազգային յիշատակարանի վերածել այս նորընծայ հաստատութիւնը ...

Թե՛ւ տալ մէկուն, եւ չմոռնալ միւսը:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՑՍ ԱԼ ՄԻԻՍ ԵՐԵՍԸ

Անցեալները չաթաթեերթ մը անցաւ ձեռքս, եւ հոն հայերէն դիրերով կարդացի հետեւեալ հայերէն նախադասութիւնը.—

«Ռատիքալիզմը թէեւ փչրուած քուէատուփերու մէջ, բայց կը պահէ էլիթ մը, կառավարական ընտիր էքիփ մը եւ որվանչար էթա մաժոռ մը...»

«Ազդերնիս կը յառաջդիմէ կոր...», եղաւ առաջին մտածումս: Ցեղոյ սանկ ծուռ մը նայեցայ վահէին որ այդ միջոցին «Սով. Հայաստան» ամսագրին գոհարները կը հաւաքէր:

Հազիւ այդ երկու հայերէնները իրարու հետ բաղդատելու ելած էի, երբ անդիէն այցելու մը ամերիկահայերէն թերթ մը երկարեց, աչքս կոխեցի հետեւեալ դրուածքը.— Շատ էլէվըր էք, օրիորդ, եկէք միասին փիք-ինիկի երթանք, յետոյ շոփինկներ կ'ընենք. մեղք որ չէնս չունիք այսօր, անճրեւ կուգայ:

Ափերով կրնաք ժողվել այս խճաքարերը, խօսիլ չէնք մը կառուցանել եւ վրան գրել.— «Բաբելոնի աշտարակ»:

Եթէ մեր քաղաքական կեանքը դարճեր է բաբելոն, կրնանք լեզուականն ալ յաջողցնել անոր ու ստեղծել նոր բարբառ մը որուն մէջ հայերէն բառերը պիտի սկսինք հատ հատ զատել: Այնքան կորսուած պիտի ըլլան անոնք , ֆրանսերէն, լատիներէն, անգլիերէն, ռուսերէն , թուրքերէն , նոյնիսկ սպաներէն բառերուն մէջ:

Այս միջազգային խառնիճաղանճէն պիտի ծնի անշուշտ մէկ ազգ, ծնած լեզուին պէս անճանաչելի :

Այսպէս քայլ առ քայլ յառաջ խաղալով պիտի հասնինք ո՞ւր...

Հարցուցէք ձեր ցառաջդիմական բարեկամին որ պիտի պատասխանէ, անվարան.

— Ահա մեր դաղափարներու յաղթանակը: Բոլոր մարդոց համար մէկ լեզու, եւ մէկ հայ բենիք :

ՍՕՍԻ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ արեւմտեան չրջանի հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ քսանէ աւելի չեխ լրտեսներ ձերբակալուեցան Նոյեմբեր 9ին, ամերիկեան եւ անգլիական չրջաններուն մէջ: Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ ասոնք հակաբոլշեւիկ ձեւանա – լով, լրտեսութիւն կը կատարէին 5000 չեխ փա – խստականներու մէջ :

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ մասին բուռն վիճաբանութիւն – ներ տեղի ունեցան ՄԱԿի Քաղաքական Ճանճա – ժողովին մէջ: Ա. Միութեան եւ Լեհաստանի պատուիրակները ծանր ամբաստանութիւններ ուղղեցին Անգլեւսաքսոններուն դէմ, ըսելով թէ զաւեր կը լարեն Միջին Արեւելքի մէջ: Քննադատեցին նաեւ Արաբական Գերագոյն Մարհուրդը : Ցետոյ պահանջեցին գործադրել 1947 Նոյեմբեր 29ի որոշումը, Պաղեստինի բաժանման մասին : Քանատայի ներկայացուցիչը առաջարկեց յանձ – նախումբ մը նշանակել, երկու կողմերը համոզելու եւ վերջնական խաղաղութիւն կնքելու համար : Այս առթիւ պահանջեց միջազգային վարչութիւն մը հաստատել Երուսաղէմի մէջ, մերժելով Հրեաներուն պահանջը:— Ամերիկացի զօր. Բիւէ, զի – նադարի յանձնախումբին նախագահը, կ'աջ – խաւի ուղղակի բանակցութիւններ հաստատել երկու կողմերուն միջեւ, տեւական զինադադար կնքելու համար, իբրեւ յառաջաբան վերջնական հաշտութեան :

ՊԵՐԼԻՆԻ մասին եղած հարցումներուն հա – ւաքական պատասխան մը խմբագրելու ձեռնարկած էին երեք արեւմտեան պետութիւնները: Վերջին պահուն տարակարծութիւններ ծագած ըլլալով, մէկ օր ուշացաւ ծանուցագրին վերջնական խմբագրութիւնը: Ազժանթինի պատուիրակը միշտ լաւատես է վերջնական ելքի մասին:

ՎԱՐՉԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ նոր օրէնքին գործադրութեան առաջին հրամանագիրը հրատարակուեցաւ երէկ, իրաւագիտական եւ ճարտարապետական մանրամասնութիւններով: 1949 Ցունուարէն սկսեալ վարձքերը պիտի հաշուեն չափելով սենեակներու տարածութիւնը, քառակուսի մեթրով ...

Ֆրանսական ներքին հոգերը

Ազգ. ժողովը նորէն յուզումնալից նիստ մը ունեցաւ երէկ, երեքշաբթի: Կառավարութիւնը վստահութեան քուէ պահանջած էր ուրբաթ օր , գործադուլներու, քաղաքական ցոյցերու մասին կատարուած վիճաբանութեանց առթիւ, լսելով ներքին նախարարին յայտնութիւնները եւ համայնավարներու պատասխանը: Այս վերջիններս պահանջեցին երկու յանձնաժողովներ կազմել, քննելու համար թէ իրենց եւ թէ ընկերվարական պաշտօնաթերթին՝ «Լը Փոփիւլէռ»ի հաշիւները: Եւ վերջապէս կառավարութիւնը օրինագիծ մը ներկայացուցած է, որով կը պահանջէ խստացնել պատժական օրէնքը, ապահովելու համար ներքին բարեկարգութիւնը :

Այս բոլոր հարցերը սեղանի վրայ եկան երէկ, եւ ընդհանուր կարծիքն այն էր թէ կառավարութիւնը վստահութեան քուէ պիտի ստանայ. այլապէս անխուսափելի պիտի դառնար դահլիճին հրաժարումը:

Հանրապետութեան խորհուրդին նոր կազմին ալ բաւական մտահոգութիւն կը պատճառէ կառավարութեան, քանի որ զօր. տը Կոլի կուսակիցները մեծամասնութիւն կը կազմեն անոր մէջ: Վաղը, հինգշաբթի, պիտի կատարուի նախագահի ընտրութիւնը: Գլխաւոր թեկնածուն է զօրավարին եղբայրը :

★ *Տէօնքէրքի նաւահանգստին բանուորները որոնք տեղի տուած էին զինուորական միջամտութենէն առաջ, երէկ ընդհ. գործադուլ յայտարարեցին 24 ժամուան համար, իբրեւ բողոք երկու արհեստակցական պատուիրակներու ձերբակալութեան դէմ : Հարկ եղաւ զինուորներ գործածել, նաւերու բեռները պարպելու համար :*

Տէօնքէրքի քաղաքապետական խորհուրդի անդամներէն տիկին մը եւ իր քոյրը դատի քաշուեցան, անարդած ըլլալով ոստիկանութիւնը : Այս առթիւ ամբոխը թշնամական ցոյցեր կատարեց դատարանին առջեւ:

Բանակցութիւններ կը չարունակուին Փարիզի մէջ, փոխադրութեանց նախարարին հետ, բանուորներուն գոհացում տալու համար: Առաջին տեսակցութենէն վերջ, կացութիւնը մեղմացած կը թուէր :

★ *Գործադուլը կը չարունակուի Մարսէյլի մէջ, բայց նաւերու մեկնումը ապահովուած է : Վերջին լուրերու համաձայն, նաւաստիներու 50 % վերսկսած են աշխատիլ:*

★ *Ածխահանքերու գործադուլին 50րդ օրն էր երէկ: Թերթերը կը դրեն թէ աշխատանքը մեծ մասով վերսկսած է: Միայն հիւսիսային չրջանին մէջ 130.000 հանքագործներ վերսկսած են աշխատանքը :*

ՌՈՒԲԻԻ ԽՆԴԻՐԸ

Պ. Մարշըլ Ուշինկթըն մեկնելէ առաջ տաց աւ Ֆրանսական կառավարութեան յուշագիրը որ ուժգնօրէն կը բողոքէ Ռուբլի սեփականութեան մասին տրուած որոշումին դէմ, վտանգաւոր գտնելով զայն ապագային համար: Պատճէնը յանձնուած է անգլիական կառավարութեան :

Լոնտոնի քաղաքական չրջանակներուն մէջ կը կարծեն թէ կարելի պիտի ըլլայ միջին բանաձեւ մը գտնել, փարատելու համար Ֆրանսայի մտավախութիւնները: Այդ բանաձեւին համաձայն, Ֆրանսա, որ կը պահանջէ միջազգային սեփականութիւն դարձնել Ռուրի ճարտարարադործութիւնները, իրաւունք պիտի ստանայ մասնակցելու ծրագրուած վարչութեան, մինչեւ գրաւման բանակին հեռացումը: Այնուհետեւ ալ պիտի կրնայ հսկողութիւն կատարել :

Թրուման - Մարշոլ գլուխ գլիր

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը Ուշինկթըն հասնելէ անմիջապէս վերջը դլուխ դլխի խորհրդակցութիւն մը կատարեց նախագահ Թրուման հետ, օրուան հարցերու մասին: Խորհրդակցութիւնը կը չարունակուի կատարեալ գաղտնապահութեամբ:

Քաղաքական չրջանակներու մէջ լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւին այս անցուդարձին, որ սերտ կապ ունի Եւրոպայի կացութեան հետ: Այս առթիւ կը հաստատուի թէ Պ. Մարշըլ պիտի մերնայ իր պաշտօնին վրայ, տիրաբար վարելով արտաքին նախարարութիւնը :

ՊԻՏԻ ՕԳՆԵ՞Ն ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ

Մ. Նահանգներու դլխաւոր հոգերէն մէկն ալ Չինաստանի պատերազմն է: Կարմիր բանակը նոր յաղթանակներ կը ծանուցանէ երէկ: Այդ դեկոյցին համաձայն, 100.000 կարմիր զինուորներ հիւսիսային Չինաստան մտած են, անցնելով Մեծ Պարիսպէն: Ազգայնական կառավարութիւնը պաշարման վիճակ հրատարակած է Նանքինի եւ Մրջոզ Հիւս. Չինաստանի մէջ: Խիստ դրաքննութիւն հաստատուած է նամակներու եւ հեռագիրներու վրայ:

Համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէն կը յայտարարէ թէ Զանկ Քայ Շէքի կառա –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Է. էջ)

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ

ԵՐԵՔ ԱՄԻՍ ԹԹՈՑԻ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

Դ.

Ան՛ օրէն ի վեր որ ամբակածուած էր մեր կրացի աշխատանոցը,— մատաճիւղ Շթէյեր — Տէմլեր - Փուխ ընկերութեան, մեքենաներու եւ գործաւորներու առաքումը դէպի Կրեթքորն, փեկաօ եւ Լայպ-ից չէր դադրեր չարունակուելէ խելացնոր արագութեամբ մը: Ռանկն վերադարձիս՝ «րուժուժաւոր օձ»ը,— կեսթափոյի ամէնէն ստորին դէմքերէն մին,— կը մեժէր ինձ Քրեմճ տանիլ բանուորներուն հետ: Կ'ենթաիր թէ չատ աչքի զարկած էի իմ արտառոցութիւններովս...

Քանի մը օր, Գ. եւ մանաւանդ Բ. «հալե»րուն մէջ,— որ ամբողջովին կործանած էր,— աւտոտուքի գործին լծուելէ ետք, յայտնած էի իւ վերջոյվերադառնալ Ա. Աչխատանոցը: Շնորհիւ իմ նախկին մայեսթերին՝ Հերն Շթոյյկէի, ի հարկէ ջերմ սիրահար... յունական «սիկառէթ»ներուն, զարձեալ վերակացուն էի մեքենաներու կտորներուն, ռումբերէն ծակծկուած հաստատութեան մը մէջ: Մեր աշխատանոցը զարճած էր մոայլ՝ խաւարի թագաւորութեան պէս, որովհետեւ այնտեղ ապակիները փոխարինուած էին աղիւսներով:

Ցրանսացի դերձիներուն միջոցաւ, որոնք թաքուն վայր մը գետեղած էին ռատիոյի գործիքը, ամէն օր տեղեակ էի անցուդարձին եւ լուրերը կը տարածէի ընկերներուս: Արտէնի յեղակարծ յարձակումով, զապուած այնքան կարճ ժամանակի մէջ, Գերմաները խաղացած էին իրենց վերջին խաղաթուղթը: Ճարտարարուեստական կեանքը անդամալուծուած էր յանախադէպ օդարշաւներով: Անգլեւամերիկացիները հետզհետէ աւելի ուժգին կը խփէին: Օրուան մեծագոյն մասը թաքստոցը կ'անցընէի ընկերներուս հետ:

Յունուարի մէջտեղերը՝ 1945ին, առաւօտ մը Մայեսթէրը եկաւ ինձ յանուցանել թէ՝ վերստին Շթեյունկ երթալու էի աշխատանքի...: Շատ թէ հարուածմը էր այդ ինծի համար: Այո՛չ, եթէ խրամային աշխատանքը պարտաւորիչ էր ամէնուն համար, ես արդէն լրացուցած էի պայմանադրական չրջանը: Դժբախտաբար, ինք բան մը չէր կրնար ընել. ուստի կ'ուղղուիմ մեր աշխատանոցին դրասենեակը: Ճարտարագէտին պատասխանը ժխտական կ'ըլլար: Ընկերներուս խորհուրդին վրայ, այն առեն կը դիմեմ կեսթափոյի քարտուղարին, որ ոչ նուազ վճռական էր, մինչեւ իսկ սպառնալից...

Կացութիւնը բոլորովին չիմթ էր: Պահ մը կը խորհիմ ծակումուտ ըլլալ: Ո՞ւր կրնայի երթալ դժնդակ ձմրան: Ամէն զատ, պէտք էր նկատի առնել պատերազմը, ոչ մէկ ապրուստի տարբեր միջոց ունէի օտարոտի երկրի մը մէջ:

Հինգշաբթի, 17 Յունուար, ժամը 6ին վերջապէս կը թողում Լակերֆիւրէրի (բանուորա - կայանի պետ) դրասենեակը, դէպի Թոնաօրֆ ուղղուելու համար, որ մեր բնակավայրէն հարիւր 500 մեթր աղին կը գտնուէր: Հաստատութեան դրան առջեւ ճիշդ ժամ մը կը սպասեմ օթօքարին: երբ ինքզինքս կը գտնեմ կրացի մեծ կայարանը, նո՛ր նպէս քանի մը ժամ հարկ կ'ըլլայ այնտեղ կանգ առնել:

Ձմրան ամէնէն խստամբեր չրջանը կը բոլորէինք: Օդր սարսափելի ցուրտ էր: Սառոյցէ ծառիկներ կը կախուէին երդիքներէն, ձիւնը նստած էր մինչեւ կէս մեթր թանձրութեամբ: Դողդոջուն, ակռանները կափկափելով՝ բանուորները իրենց ոտքերը դեռին կը թակէին յուսահատօրէն: «Շլէօ»ներուն անթիւթիւնը իսկապէս աննկարագրելի էր: Հակառակ օդին դաժանութեան, անոնք դիւրաբեկ եւ ոչնչնչէկ անկար կիներ կը ղրկէին Շթեյունկ աշխատանքի: Ա՛հ, այդ խեղճ կիները, Ռուս, Ցոյն, Սեպ. Իտալացի եւ Ֆրանսացի ...: Դեռ ականջիս կը հնչէ իրենց ողբաձայն տրտունջները եւ տառապանքներուն արձագանգը.

— Մայրիկ, մայրիկ, կը մեռնիմ կոր...

Ես ինքս, վաղեմի մարզիկ մը, զրահուած երկաթեայ կամքով եւ կողովով, չատ դժուարութեամբ կը տոկայի ցուրտին:

Կառախումբին մէջ, որ ճամբայ կ'ելլէր յետ միջօրէին, տխրօրէն կ'որճամ վերջին անցքերուն վրայ: Դաշնակից օդանաւորդութիւնը չախչախիչ դերակչռութիւն ունէր: Մտովի կը պատկերացնէի Յունուար 8ի յարձակումը, ժամը 1ին մօտ, երբ բանուորականի ճաչարանէն կը վերադառնայի Թոնաօրֆի մեր աշխատանոցը, դրան աջին անակնկալի եկած էի ամբաձիգ ծանր օդանաւերէն: Ա՛հաւոր խուճապ: Պահակները իրենց բախտին կը ձգէին նոյնիսկ ռուս դերիները, զորս մի՛ չեւ այդ կը պահպանէին իրենց աչքի լոյսին պէս ...: երեւակայեցէք, ամբողջ երկու ժամ անընդհատ կը լսէի անգլեւամերիկեան 300ամբաձիգներուն մռնչիւնը:

Հակօդային մատակոցի ռումբերու տարափին տակ, նախ կը մխրճուէի ձիւնին մէջ, յետոյ հինգ անգամ կը փորձէի մօտենալ «պունքեր»ին, որ հազիւ 100 մեթր հեռու էր: Աւաղ, անգլեւամերիկեան օդաւորմիղներուն սպառնալիքը այնքան ակներեւ էր, որ մի՛ չեւ ահազանգին վախճանը կը դոհանայի հասարակ թաքստոց մը ապաւինելով:

Ի վերջոյ, Ռանի յուշերը վերակոչելով, ձեղի կը վստահեցնեմ որ երբեք խնդալու միտք չունէի: Ճամբուն վրայ արդէն նկատած էի անգլեւամերիկեան օդանաւերը, որոնք յամրաբար կը ճախրէին մեր կառախումբին վրայէն: Ուրեմն, սկիզբէն գործը դէշ կ'ընթանար: Ինչ մղձաւանջ, առանց անդամ յաջողած էի փորձանքէն օձիքս ազատել: Ի՞նչ կը վերապահէր ինծ այս նոր ապահովագրութիւնը:

Ա՛հէ զատ, այս անգամ դէշ պարենաւորուած էի: Մեղի չէին տուած առաջուան պէս, ոչ երկու քիլօ հաց, ոչ կարագ, ոչ ալ խոշոր կտոր մը «սոսիս», այլ միայն երկօրեայ քարթ: Կուգէ՞ք իմանալ պարունակութիւնը.— 30 կրամ պանիր, 60 կրամ կարագ եւ 600 կրամ հաց: Ոչ ոք կրցաւ օգտագործել այդ պարենաւորումը՝ որովհետեւ առաւտուն ժամը 6ին խանութները փակ էին ...:

Մարպուրկի մէջ, կառուրջը օդը ելած, կառարներ կիսովին քանդուած էր, բան չկրցայ գտնել: Բարեբախտաբար քիչ մը պաշար առած էի հետս: Այլապէս, եթէ նկատի առնենք որ ճամբորդութիւնը դ՛եթէ երեք օր տեւեց, սովամահ ըլլալը բան մը չէր:

Շաբաթ, 19 Յունուար 1945, վերջապէս կը հասնինք Քուրքֆլէտա, իրիկուան ժամը 8ին մօտերը: Իսկական Գողգոթա: Զիւնամրրիկի մը տակ, տօնատունը կը վարէր նաեւ այդ գաղանի ոստիկանութեան ճարտարարուեստական մասը,— քանի անութեան ճարտարարուեստական մասը,— քանի մը տերէն աշխատաւորներ ճարել Ա. Միութեան մեծ հանքերու, ճարտարարուեստական եւ չինարարական ձեռնարկներու համար:

1941ին Գերմանիոյ պատերազմը նոր խնդիր ներ մէջտեղ բերաւ, եւ նորէն Սթալին իր վստահութիւնը դրաւ իր երիտասարդ վրացի հայրենակիցին վրայ, որ նշանակուեցաւ մարշալխատ Ա. Միութեան եւ անդամ պետական պաշտպանութեան Յանձնախումբի: Այդ միջոցին ալ կը չարունակէր իր գլխաւոր պաշտօնը: Բանտարկեալներէն զատ գերման եւ ճափոն գերիներէն ալ աշխատաւորներ կը ճարէր: Իր ճարտարապետական ծրագրով եւ տարրդի վարմունքով, անխնայ գոհելով աշխատաւորները, մեծապէս նպաստեց Ռուսիոյ ճարտարարուեստական վերակերտման:

1946ին ձգեց N. K. V. D. որ չնչուած էր եւ ոչնչուն տեղը հաստատուած էին երկու առանձին նախարարութիւններ—նեղքին գործերու նախարարութիւնը եւ Պետ. Ապահով. նախարարութիւնը: երկուքն ալ «անձանօթ»ներու դեկավարութեան տակ դրուած էին, բայց բուն վարիչը նորէն Բերիան էր: Մէկ խօսքով, այս Վրացին մեծ դեր կը կատարէ խորհրդային քաղաքականութեան մէջ եւ տիրապար կը հսկէ բոլոր նեղքին գործերու վրայ:

Լոնտոնի թերթը կ'եզրակացնէ թէ Բերիա չայնորէն ծանօթ է Ա. Միութեան բոլոր գործերուն, հետեւապար կրնայ առուտ մը ստանձնել Սթալինի ժառանգութիւնը:

Ցիշեցնէ՞նք թէ իր «փոխարքայութեան» օրով էր որ սպանուեցաւ Աղասի Խանջեան, եւ անխնայ «կրճատուեցան» Ա. Հայաստանի վարիչները, բոլոր ճակատներուն վրայ:

ՈՂԲԱՅԵԱԼ Ն. ԱՂԲԱԼԵԱՆ եղած է նաեւ հիմնադիրը Շթորա գիւղին (Պէյրութ): Գիւղը ներկայիս զարճած է ասպնջական բոյն մը մնայուն եւ եկուոր մտաւորականութեան եւ խոնարհ աշխատաւոր դասակարդին համար: Հանգուցեալը հիմնած է նաեւ զպրոց մը ուր ներկայիս կ'ուսանին աւելի քան 51 մանչեր եւ աղջիկներ: Դպրոցին չէնքին կառուցման համար գիւղէ գիւղ, տուն տուն թափառած եւ հաւաքած է նուէրներ: Եկեղեցական պաշտամունքի եւ լարանի յատկացուելու համար, Աղբալեան մեծ փափաք ունեցած է, զպրոցին կից սրահ մը եւս չինելու: Հայ Օնդ. Ռաչի Աղբալեան վարժարանի հոգաբարձութիւնը վճռած է կատարել անոր կիսատ ձգած ձեռնարկը եւ վերջին փափաքը: Սրահին չինութեան համար ձեռ՛ արկուած է ապդէն նախապատրաստական աշխատանքներու եւ Աղբալեանի բարեկամներէն քաջալերանքի հաւաստիքներ ստացուած են:

ՎԱՂԱՄԵՌԻԿ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ Մատթէոս Զակիթեանի մայրը մեռած է Պէյրութի մէջ: Իր զաւակն է նաեւ Տիկին Սիրան (Սեզա), «Երիտասարդ Հայուհի» հանդէսին խմբագիրը:

Բերիան յաջո՞ղ Սթալինի

Անգլ. թերթի մը կարծիքով, ամէնէն հաւանականութիւն կայ որ Սթալինի յաջորդէ Լաւռենտի Պաւլովիչ Բերիա, փոխ – վարչապետ Ա. Միութեան, նախապար ներքին գործերուն, անդամ Քաղաքական Բիւրոյի եւն.:

Հին բոլշեւիկներէն է, անդամագրուած 1917էն առաջ: Վրացի է Սթալինի պէս եւ աւելի չատ տեղեակ է Առաջնորդին գաղտնիքին քան որեւէ մէկը: Իրաւ գաղտնի ոստիկանութեան պետ, ծանօթ է ամէնուն թղթածրարներուն Ա. Միութեան մէջ:

49 տարեկան է եւ ծնած Վրաստան, Սոխումի մօտ, Մերքէօյ գիւղը:

Իր գիւղացի հայրը ղրկեց զինք Սոխումի բարձրագոյն դպրոցը: Յետոյ Բաղուի Բազմամարդ ուսուցման դպրոցին չրջանաւարտ եղաւ իբրեւ ճարտարապետ:

18 տարեկանին (1917ին) մտաւ Բոլշեւիկ Կուսակցութեան մէջ, երբ այս հոսանքը ոչ մէկ ժողովրդական ուժ էր Վրաստանի մէջ: Դաւանդրական գործերու մէջ բռնուեցաւ եւ Մենշեւիկները (որոնք ամէնէն զօրաւոր կուսակցութիւնն էին) ձերբակալեցին: Աւերբէյճան ղրկուեցաւ եւ հոն չիման մէջ մտաւ բոլշեւիկներուն հետ: Սթալինի հրահանգով ղրկուեցաւ Պագու իր գործը չարունակելու: 1919ին ճարտարապետութեան վկայականը ստանալէն վերջ, նորէն ձերբակալուեցաւ այս անգամ փախաւ Աւերբէյճան: Հոն Սթալինի ղինք գաղտնի սպասարկութեան պետ նչանակեց ինչպէս եւ փոխ – ներքին Չեկայի:

Երբ Վրաստան բոլշեւիկներու ձեռքը անցաւ, Բերիա նչանակուեցաւ պետ Անդրկովկասի Չեկայի: Մենշեւիկները կը չարունակէին կռուիլ գաղտնօրէն կամ յայտնապէս, իսկ անջատականները զի՛նեալ ըմբոստութիւն ծրագրած էին: Ընդդիմութիւնը ճզմուեցաւ եւ Վրաստան Ա. Միութեան կցուեցաւ:

1932ին Սթալինի «հրահանգով» նորէն ինքնակուեցաւ քարտուղար վրացական եւ անդրկովկասեան համայնավար կուսակցութեանց: Երբ 1936ին մեծ դատաճանութեան դատավարութիւնը սկսաւ Ա. Միութեան մէջ, Բերիա կարեւոր դերծունդութիւն ունեցաւ Անդրկովկասի մէջ: Հարիւրաւոր տեղական առաջնորդներ ձերբակալուեցան եւ դիմադրութեան վերջին մնացորդները սրբուեցան: Իսկ այս միջոցին, ան ժամանակ կը գտնէր պատմութիւն դրելու եւ ղրաղիլ Թիֆլիսի քաղաքային բանեորդումով:

1933ին Սթալին դինք Մոսկուա կանչեց, իբրեւ պետը ԿէպէՏուի: (Ապահովութեան տեսչութիւն):

Մէկ ամիս վերջը «անհետացաւ» գաղտնի ոստիկանութեան պետը, եժով: Տարակոյս չկայ թէ պարնուած էր անչուշտ: Բերիա յարմարագոյն մարդը կը համարուէր այդ միջոցին:

1939ին նչանակուեցաւ նախագահ համայնավար կուսակցութեան կեդր. յանձնախումբին եւ անդամ Քաղաքական Բիւրոյին: Իր պաշտօնական ներկայացուցիչը կը դառնայ Գերմանիոյ հետ:

1941ին Գերմանիոյ պատերազմը նոր խնդիր ներ մէջտեղ բերաւ, եւ նորէն Սթալին իր վստահութիւնը դրաւ իր երիտասարդ վրացի հայրենակիցին վրայ, որ նչանակուեցաւ մարշալխատ Ա. Միութեան եւ անդամ պետական պաշտպանութեան Յանձնախումբի: Այդ միջոցին ալ կը չարունակէր իր գլխաւոր պաշտօնը: Բանտարկեալներէն զատ գերման եւ ճափոն գերիներէն ալ աշխատաւորներ կը ճարէր: Իր ճարտարապետական ծրագրով եւ տարրդի վարմունքով, անխնայ գոհելով աշխատաւորները, մեծապէս նպաստեց Ռուսիոյ ճարտարարուեստական վերակերտման:

1946ին ձգեց N. K. V. D. որ չնչուած էր եւ ոչնչուն տեղը հաստատուած էին երկու առանձին նախարարութիւններ—նեղքին գործերու նախարարութիւնը եւ Պետ. Ապահով. նախարարութիւնը: երկուքն ալ «անձանօթ»ներու դեկավարութեան տակ դրուած էին, բայց բուն վարիչը նորէն Բերիան էր: Մէկ խօսքով, այս Վրացին մեծ դեր կը կատարէ խորհրդային քաղաքականութեան մէջ եւ տիրապար կը հսկէ բոլոր նեղքին գործերու վրայ:

Լոնտոնի թերթը կ'եզրակացնէ թէ Բերիա չայնորէն ծանօթ է Ա. Միութեան բոլոր գործերուն, հետեւապար կրնայ առուտ մը ստանձնել Սթալինի ժառանգութիւնը:

Ցիշեցնէ՞նք թէ իր «փոխարքայութեան» օրով էր որ սպանուեցաւ Աղասի Խանջեան, եւ անխնայ «կրճատուեցան» Ա. Հայաստանի վարիչները, բոլոր ճակատներուն վրայ:

ՈՂԲԱՅԵԱԼ Ն. ԱՂԲԱԼԵԱՆ եղած է նաեւ հիմնադիրը Շթորա գիւղին (Պէյրութ): Գիւղը ներկայիս զարճած է ասպնջական բոյն մը մնայուն եւ եկուոր մտաւորականութեան եւ խոնարհ աշխատաւոր դասակարդին համար: Հանգուցեալը հիմնած է նաեւ զպրոց մը ուր ներկայիս կ'ուսանին աւելի քան 51 մանչեր եւ աղջիկներ: Դպրոցին չէնքին կառուցման համար գիւղէ գիւղ, տուն տուն թափառած եւ հաւաքած է նուէրներ: Եկեղեցական պաշտամունքի եւ լարանի յատկացուելու համար, Աղբալեան մեծ փափաք ունեցած է, զպրոցին կից սրահ մը եւս չինելու: Հայ Օնդ. Ռաչի Աղբալեան վարժարանի հոգաբարձութիւնը վճռած է կատարել անոր կիսատ ձգած ձեռնարկը եւ վերջին փափաքը: Սրահին չինութեան համար ձեռ՛ արկուած է ապդէն նախապատրաստական աշխատանքներու եւ Աղբալեանի բարեկամներէն քաջալերանքի հաւաստիքներ ստացուած են:

ՎԱՂԱՄԵՌԻԿ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ Մատթէոս Զակիթեանի մայրը մեռած է Պէյրութի մէջ: Իր զաւակն է նաեւ Տիկին Սիրան (Սեզա), «Երիտասարդ Հայուհի» հանդէսին խմբագիրը:

տօնատունը կը վարէր նաեւ այդ գաղտնի ոստիկանութեան ճարտարարուեստական մասը,— քանի մը տերէն աշխատաւորներ ճարել Ա. Միութեան մեծ հանքերու, ճարտարարուեստական եւ չինարարական ձեռնարկներու համար:

1941ին Գերմանիոյ պատերազմը նոր խնդիր ներ մէջտեղ բերաւ, եւ նորէն Սթալին իր վստահութիւնը դրաւ իր երիտասարդ վրացի հայրենակիցին վրայ, որ նչանակուեցաւ մարշալխատ Ա. Միութեան եւ անդամ պետական պաշտպանութեան Յանձնախումբի: Այդ միջոցին ալ կը չարունակէր իր գլխաւոր պաշտօնը: Բանտարկեալներէն զատ գերման եւ ճափոն գերիներէն ալ աշխատաւորներ կը ճարէր: Իր ճարտարապետական ծրագրով եւ տարրդի վարմունքով, անխնայ գոհելով աշխատաւորները, մեծապէս նպաստեց Ռուսիոյ ճարտարարուեստական վերակերտման:

1946ին ձգեց N. K. V. D. որ չնչուած էր եւ ոչնչուն տեղը հաստատուած էին երկու առանձին նախարարութիւններ—նեղքին գործերու նախարարութիւնը եւ Պետ. Ապահով. նախարարութիւնը: երկուքն ալ «անձանօթ»ներու դեկավարութեան տակ դրուած էին, բայց բուն վարիչը նորէն Բերիան էր: Մէկ խօսքով, այս Վրացին մեծ դեր կը կատարէ խորհրդային քաղաքականութեան մէջ եւ տիրապար կը հսկէ բոլոր նեղքին գործերու վրայ:

Լոնտոնի թերթը կ'եզրակացնէ թէ Բերիա չայնորէն ծանօթ է Ա. Միութեան բոլոր գործերուն, հետեւապար կրնայ առուտ մը ստանձնել Սթալինի ժառանգութիւնը:

Ցիշեցնէ՞նք թէ իր «փոխարքայութեան» օրով էր որ սպանուեցաւ Աղասի Խանջեան, եւ անխնայ «կրճատուեցան» Ա. Հայաստանի վարիչները, բոլոր ճակատներուն վրայ:

Մեր ժամանումին իրիկունը մեղի ճաչ չտրուեցաւ: Ոչ իսկ առտուն, այլ միայն չոր սուրճ: Ա՛տարակոյս մեր առաջին մտահոգութիւնն էր կտոր մը հաց ճարել: Ամբողջ գիւղին մէջ միակ հացագործ մը կար, այն ալ դոց էր: Պտիկ ճաչարան մը, որ կը բանեցուէր երկու բարեսիրտ քոյրերու կողմէ, բարեբախտաբար յօժարեցաւ մեղի քանի մը քիլօ հաց տրամադրել:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՄԱՄՈՒԼ

« ՁԻՆԱԲԵՐ ՀՈՂՄՈՒՆՔ »

« *Արեւելք* » հետեւեալ խոր հրդածութիւնները կ'ընէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (5 Նոյեմբեր) .

« ... 1947ի սկիզբը, երբ ազգադաւնդ կը հան – դիսանայինք «Սովետահայ Գրողների Բ. Համա – գումար»ի աշխատանքներու՝ ու չարագուշակ կը նկատէինք Դ. Դեմիրճեաններու, Գէորգ Էմինեներու, Վ. Խեչումեանի, եւ կենսունակ կարդ մը գրողներու ուղղուած սաստը՝ ժղանովներու, Տիխոնովներու եւ Թոփչեեաններու կողմէ, կարդ մը բարեմիտներ սուիեսուրթիւնը կ'ունենային անհիմն ու անտեղի նկատել մեր մտահոգութիւնները: Սարուկիներու խումբ մը, չվարանեցաւ նոյնիսկ «հակահայաստանեան» եւ «հակաերդպթ» մի – տում տեսնել մեր տրտում սեւեռումին մէջ ...

Աւելորդ չըլլայ թերեւս ընդգծել, թէ ՍԱՍՏՆ ՈՒ ՅԱՆԴԻՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԷԻՆ ԲՈԼՈՐ ԱՆՈՆՑ, ՈՐՈՆՔ «ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ»ի ԸՆԹԱՑՔԻՆ « ՇԵՂՈՒՄ»ՆԵՐ ԵՒ «ՍԱՅԹԱՔՈՒՄ »ՆԵՐ ՈՒՆԵՑԱԾ ԷԻՆ, յագեցած՝ «բուռ – ժուական հայրենասիրութեամբ»: Որոնք «վերջին տարիների ընթացքում թերագնահատել էին սովետական թեմատիկայի առաջատար դերը: Միակողմանի իօրէն տարուելով պատմական դէմատեսկայով՝ թերագնահատել էին սովետական կեանքի դեղարուեստական արտացոլման անհրաժեշտութիւնը: Դեռ աւելին: Այս կարդի առանձին գործերում՝ հեռաւոր անցեալը, պատկերացնում էին ռոմանթիկ իսէալականացուած գծերով, ինչ որ լուրջ վտանգ է՝ սովետ-դրականութեան մէջ բուրժուա-նացիոնալիստական տենդենցների դրսեւորման համբով: («Սովետական Հայաստան», 6 Հոկտ. 1946):

Այս սաստը, չատ աւելի չեշտակի, Մոսկուայէն ուղղուեցաւ Երեւանի՝ 1937ի Սեպտեմբերին: Եւ, ահաւասիկ, 1948ի սպագրութիւնը, Մոսկուայի «Լիթերաթուռնայա Կազէթա» (Գրական Թերթ) պաշտօնաթերթի 31 Յուլիսի 1948 թիւին մէջ: Զարդուչակ չեշտ ու ոճով: Ակռայ կճրտելով :

Պիտի անդրադառնանք առարկայօրէն: Քաղելով բոլոր թունաւոր պտուղները: Բնորոշելով չարիքն ու սպառնալիքը:

Մինչ այդ, ըսենք առայժմ առիթով իսկ, որ խնդրոյ առարկայ ամբաստանագիրը – յօդուածը ստորագրուած է բոլշեւիկեան բարակի մը՝ «խորհրդահայ դրաղատ, փիլիսոփայական դիտութիւնների թեկնածու» Արամայիս Կարապետեանի կողմէ, եւ մեղապարտ կը հռչակէ հին թէ նոր բազմաթիւ դէմքեր,— «ննչիար դարձած սուրբերը » մեր, հայ թաղաւորներ , իշխաններ, մատենադիրներ (Մովսէսացի, Դաւիթ Անյաղթ, Եղիկ Կողբացի, Մխիթարեան Միաբանութիւն, Վարդանանք (կրօն եւ եկեղեցի), Տիգրան Բ., Արշակ Բ., Պապ եւ Գագիկ Թագաւորներ, Մանուկ Աբեղեան, եւայլն, եւայլն, եւ ապրողներէն՝ Սահակ Կարապետեան (վարչապետ), Յովհ. Շիրազ, Մ. Տարօնցի, Ա. Դաշտոնց (բանաստեղծներ), Օ. Ղազարեան, Պ. Զարեան, Ա. Ասատրեան եւ Մկրեան (դրադատներ), Մ. Ներսէսեան, Էլչիբէկեան (պատմագէտներ), Դ. Դեմիրճեան (վիպագիր), Վ. Խեչումեան (արձակագիր), Յորէն Սարգիսեան, Ա. Զիւլեղեան, Ի. Կոսիկեան եւ Ե. Տէր Մինասեան (քանասէրներ), Բ. Զալոյեան (իմաստասէր) եւ Ա. Ադամեան (դեղագէտ) :

Յօդուածը վերջ կը դտնէ յայտնելով՝ թէ «արդէն որոշ աշխատանքներ կատարուում են ազդայնական հակումներ յայտնաբերելու», հին (1936ի) բացատրութեամբ «մերկացնելու, հողմացրիւ անելու, փոշիացնելու համար» հայ մտաւորականութիւնը ... »:

ԳԱՂՈՒԹԻ ԳԱՂՔԻԹ

ԿԵԱՆՔԸ ԳՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Ահկնքէն հասած ճամբորդէ մը կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները :

Գունաստանի մէջ մնացած են 10—11 հազար Հայեր: Դժբախտաբար ղէպի Հարաւ. Ամերիկա արտագաղթը հոն ալ սկսած է: Եթէ դիւրութիւններ ըլլան, չատեր պիտի գաղթեն: Ընդհանրապէս ասնեւորներ են մեկնողները: Շատեր կը մեկնին, միանալու համար հոն իրենց հարազատներուն, որոնք տարիներէ ի վեր հաստատուած են, իսկ ուրիշներ կ'երթան նոր բախտ փորձելու համար:

Աղգային ինչպէս եւ բողոքականներու վարժարանները փակուած են կառավարութեան կող – մէ: Բաց է կաթոլիկներու վարժարանը որ կապոյտ Աչի Հովանաւորութեան տակ կը գտնուի: Ներքին տնօրէնն է Յանձեան վրդ., բայց է նամնապէս Քոքինայի Զաւարեանվարժարանը տնօրէնութեամբ ընկեր Սօս Վանիի :

Հայկական վարժարանի մը պատասխանատու տնօրէնը պէտք է յունահպատակ ըլլայ :

Այս դպրոցները չեն կրնար իրենց ելմտացոյցը փակել աշակերտներու թոշակներով, սակայն կապոյտ Աչը օգնութեան կը հասնի, եւ անոնք որ չեն կրնար վճարել, կուտան մինչեւ իսկ թուղթն ու մատիտը :

Գունաստանի մէջ քիչ Հայեր կան որ օտար ամուսնութիւն կը կնքեն, բացի անոնցմէ որ մեկնած կ'ապրին:

Հայերու հանդէպ թէեւ հալածանք չկայ, սակայն Յոյներուն պէս հաւասար իրաւունքներ չունին, նոյնիսկ հպատակ դարձածները :

Հայերուն տնտեսական վիճակը ընդհանրապէս լաւ է: Պատերազմէն վերջ մանաւանդ մեծամասնաբար առեւտուրով կը զբաղին: Քիչ թիւով արհեստաւորներ կան:

Բանուորները համեմատաբար լաւ կը վճարուին եւ իրենց օրապահիկով կրնան ապրիլ :

Միակ մարդական միութիւնն է Հ. Մ. Ը. Մ.ը որ կը գտնուի ընկեր Դանիէլ Դանիէլեանի դեկավարութեան տակ : Հոն Հ. Մ. Ը. Մ.ի գնդակի խումբը պաշտօնապէս յունականի դասակարգին (catégorie) անցած է: Կան ֆութպոլի զանազան խումբեր, բայց ամպաչոն են անոնք: Հ. Մ. Ը. Մ.ի բուրթիւնապաշտները 150 անդամ ունին եւ բացօթեայ, լեռնային եւ ծովային արշաւներ կը կատարեն :

ՊՈԼՍՈՑ մէջ մեռած է ծանօթ իրաւագէտ Պ. Գէորգ Զօպանկիլ: Վարած է դատական եւ եղմտական քննիչի պաշտօններ եւ վերջերս կը դործակցէր Ազգ. Հիւանդանոցի հոդաբարձութեան : Վերջին ճկու տարուան ընթացքին Պ. Գէորգ Զօպանկիլ գործօն մասնակցութիւն բերած է հանրային ձեռնարկներու եւ իբրեւ վարչութեան պատուիրակ Անդարայի մէջ հետապնդած է վարչութեան ձեռնարկները :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԻԼԻԱ.— Նոր դաշիով մը պսակուեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ախոյեանական 6րդ մրցումը, հին հռոմէական քաղաքին St. Remy de Provenceի մէջ:

Խուռն բազմութեամբ մը լեցուած էր մարզադաշտը: Բազմաթիւ հայրենակիցներ որոնք եկած էին Salonէն, Marignanէն, Avignonէն, Aixէն եւ Pertuisէն, խրախուսելու համար մեր մարզիկները :

Խաղի սկզբնաւորութեան տեղացիները, յաղթանդամ, դժուարին կացութեան մը մատնեցին մեր պաշտպանողականը: Մերոնք քիչ մը յոդնած երկար ճամբորդութենէն եւ ազդուած տեղացիներու բուռն խաղարկութենէն զոր կ'ստեսէր օրուան դատաւորը, անմիջապէս չկրցան կազմակերպուիլ եւ 20րդ վայրկեանին St. Remy չահեցաւ առաջին նշանակէտը :

Մեր յարձակողական դիծը ակնթարթի մէջ բարեփոխուեցաւ, 35 վայրկեանին մեր ճարպիկ աջ ծայրը՝ Ելդովանեան խորամանկ հարուածով մը հաւասարեցուց երկու խումբերը: Այժմ Հ. Մ. Ը. Մ.ին էր որկը պարտադիր էր իր կամքը: Բայց դատաւորը սխալ մէկ որոշումով մը սուլեց penalty *մը ի չահ St Remyի, որ վերածուեցաւ նշանակէտի եւ առաջին կիսախաղը աւարտեցաւ 2—1, Հ. Մ. Ը. Մ.ի պարտութեամբ:*

Երկրորդ կիսախաղին մերոնք նոր թափով մը եւ իրենց յատուկ փոխանցումներով յոդնեցուցին հակառակորդը: 20րդ վայրկեանին Հ. Մ. Ը. Մ.ի կրակոտ ճախ ծայրը Մասիս Աւետեան զօրաւոր հարուածով մը կրկին հաւասարեցուց երկու խումբերը: Անհկայապրելի էր ժողովուրդին ոգեւորութիւնը: Նոյնիսկ տեղացիները ապշած Հ.Մ. Ը. Մ.ի օրինակելի խաղարկութենէն՝ այժմ կը խրախուսէին մեր տղաքը: St. Remyի մարզիկները ինչեր չփոշ ճեցին վերջին 10 վայրկեանին նշանակէտ մը չահելու համար: Բայց մեր բախտաւոր բերդապահը, Էմանէթեան խիզախօրէն ամէնէն դժուարին պարագաներուն իսկ կ'ազատէր բոլոր զօրաւոր գնդակի հարուածները: Մարզադաշտը կր գոռար, ժողովուրդը մաղնիսացած էր: Աւարտին անգամն էր ր այս տեսակ խաղարկութեան մը ականատես կ'ըլլար St. Remy, բայց խաղը աւարտեցաւ հաւասար՝ 2 —2:

Մասնաւոր դնահատանքի արժանի են բերդապահ Էմանէթեանը եւ պաշտպանողական ժողովը Ամպօեանը (Միքէյ) յարձակողական երկու ծայրերը :

ՓԱՅԼՈՒՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.— Օր. Աղրա Մարլեան ,Գահիրէէն որ տարիէ մը իվեր կ'աշակերտէր Maître Yves Natի, մասնակցելով Conservatoire National de Parisի մուտքի concoursին, ընդունուեցաւ միաձայնութեամբ «Ժիւրի»ի տասնմէկ անդամներուն: Մրցումին կը մասնակցէին 400 հոգի որոնցմէ յաջողած են միայն 28 հոգի :

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (31)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Է

ԱՐԾՐՈՒՆԵԱՑ ՇԱՌԱՒԻՂ ՄԸ

Ան առեն ծերը քիչ մը մտածելէն վերջ, դէպի ծովեղերը դնաց եւ մակոյկին մէջ կեցող մարդուն ձայն արձակեց :

— *Բարեկամ, ըսաւ, դուն կը տեսնես որ մենք քու տիրոջդ թշնամի չենք, իր վերքը պատեցինք, եւ եթէ կ'ուզես իր կեանքը ազատել, եկուր մեզի օգնէ, որպէսզի կատարելապէս գինքը ազատենք մահուրնէ :*

Մարդը քիչ մը մտածելէն ետքը, խրեց իր մակոյկը ցամաք, ելաւ նաւէն եւ ծառային հետ չալկեալով վիրաւորը չակուեցան դէպի տուն: Եւ այսպէս. Դիոնիս ապահովեցաւ թէ՝ ալ մարդ չկար լուր տանելու մայրաքաղաքը :

Մանաւանդ որ բուն թշնամին իրեն ձեռքն է: Միայն չէր կրնար դուշակել թէ ինչ ընդունելու – թիւն պիտի ընէր Թորոս իր մահացու թշնամին ձեռքն անցնելով. եւ դոհ եղաւ, երբ լոյսը մօտեցնելով տեսաւ որ ան անտարբեր՝ եւ հազիւ թէ արհամարհոտ աչք մը ձգեց իր սիրելի թշնամիին վրայ, եւ Բարկէնին մօտ կ'ուղէր տեղաւորել որպէս զի դիւրին ըլլայ երկուքին ալ միասին խնամք տանիլ :

Բայց ծեր բժիշկը որ Թորոսի մեծահոգիութիւնը կը տեսնէր, նոյնը չէր հաւատար ոչ Անդրոնիկոսի եւ ոչ Բարկէնի համար, ուստի զատ սենեակներ եդկուքն ալ դետեղել կը մտածէր :

Եւ ահա, Եւթիմէ երեւցաւ սենեակին դուռը Բարկէնի ձեռքէն բռնած՝ որուն անխռով կ'առաջնորդէր դէպի սենեակը, խմացնելով Դիոնիսի թէ ինք իր հիւանդը նայելու մտադիր էր, իսկ թշնամիին խնամքը ուրիշներուն կը վերաբերէր :

Դիոնիս, մակոյկին պահապանը եւ ծառայ մը Անդրոնիկոսի քով ձդելէն վերջ, երկու մնացած ծառաներուն հետ մօտակայ ամայի եւանդրդի հեդեդատի մը մէջ նետել տուաւ դիակներըուերը առանց եկաւ եւ տեսաւ Բարկէնը որ անկողնին մէջ նստած կը պատմէր Թորոսի :

— *... Ինձի ըսիր թէ դոնէն ողջ մարդ պիտի չելնէ, ես տեսայ փախչողները. ըսածդ մոռցայ: Հօրեղբայրդ ըսած էր մեզ. «Տղաք փախչողին մի դպիք, թողէք երթան, » միտքս հոն դնաց, երբ ուշաբերեցի վազեցի եւեւնուն, մէկը դոնէն տասը քայլ ան դին դետին փռեցի, միւսը մեծ էր, ուժով կը թուէր ծովուն մօտ հասայ, դարձաւ, ինչ տեսնեմ, մեր մարդն էր Աղուէս, կաց, ըսի, առիւծին ձագը տեսա՞ր, հազիւ թէ սուրը կուրծքին դրէ, դլխուս սուրի լաւ հարուած մի իջեցուց, ինք ալ դլորեցաւ :*

Աչքերս մթնցան, աղբիւրին վազեցի, լուացի արիւնը, տեսայ ոչ չկոտրիր, վերարկուս վէրքին վրայ գոցեցի, հոս եկայ գլուխս պատոյտ կուդար: Տիկինին ձայնը լսեցի որ՝ «Բարկէն հայրիկ» կը կանչէր եւ ալ ինչ եղայ չիմացայ...

— *Լաւ, ըսաւ Դիոնիս, ես ալ քեզիարդելած եմ որ չխօսիս, հանդարտ պէտք է նստիս :*

Բարկէնը լռեց եւ Եւթիմէ ամէնը ճամբեց ու իր վրան առաւ զայն խնամել, դուրս ելաւ եւ հոն, Թորոս ուղիղնիս սկսան խորհրդակցիլ երկրորդ օրուան ճամբորդութեան վրայ եթէ նաւը գայ, եւ ոչնչեցին որ Թորոս երթայ, իսկ Բարկէն առողջանալէն վերջ Դիոնիսի եւ Եւթիմէի հետ գայ :

Ուստի աս որոշումը ընելէ վերջ արդէն կէս գիշերն անցած էր, Թորոս ընկողմանեցաւ բազմոցի մը վրայ, իսկ ծերը երթեմն իր հիւանդներուն այցելութիւն կ'ընէր, երբեմն կը մրափէր մինչեւ արշալոյսը երեւցաւ :

Բարկէն քանի քանի անդամ նոյն գիշերը արդնեց Եւթիմէի որ գինքը թողու եւ հանդչի. բայց ան չարունակ պաղ ջուր դնելով գլխուն եւ լռել հրամայելով լուսցուց :

Եւ երբ անտառը ըստ սովորութեան իրենց պատրաստ կերակուրը բերաւ, իջաւ առանձին պատուէրներ տալու եւ եռքը իր հիւանդին քով քաչուեցաւ :

Թորոս եւ Դիոնիս նաւուն գալը կը դիտէին , եւ նաւ չէր երեւար. ծովեղերը կ'իջնէին, լուր չկար, եւ այսպէս կ'անցընէին ժամանակը մինչեւ կէս օր :

ԾԵՐՆՑ

րերը՝ Գօգօ Նլգրվանեան եւ Մասիս Աւետեան ի-րենց արագ խաղարկութեամբ :

★ Հանդիսատեսներէն Պ. Ժագ Այնաճեան այնքան ոգեւորուած էր մեր տղոց խաղարկութեան, որ, մրցումէն վերջ ճաշի հրաւիրեց բոլոր մարզիկները ուր երգերով եւ արտասանութիւններով տօնուեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի չհասած այս պատուաբեր արդիւնքը :

Պօմոնէն Տիկին Յակոբեան հազար Ֆրանք նուիրեց, գնահատելով մեր տղոց օրինակելի խաղարկութիւնը :

Վահան Շամլեան

վարուժեան օրերը համրուած են, թէ ոչ մէկ օտար պետութիւն կրնայ օգնել անոր, տնտեսական կամ զինուորական տեսակէտով : Այս առթիւ որոշ մամադրութիւն կը յայտնէ բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատելու բոլոր պետութեանց հետ : Եւ կ'ազդարարէ թէ Մ. Նահանգները զինեալ նախայարձակում կատարած պիտի ըլլան, եթէ զօրք ղրկեն Չինաստան :

Ուրիշ հեռագրի մը համաձայն, ամերիկացի առաջնակարգ զօրավար մը, Քլարք, Չինաստան պիտի ղկուի, ստանձնելու համար ազգայնական բանակին ռազմադիտ. ղեկավարութիւնը : Կ'ըսուի թէ այս որոշումը տրուած է Թրումըն–Մարշըլ տեսակցութենէն անմիջապէս վերջը : (Զօր. Քլարք ամերիկեան բանակին հրամանատարն էր 1944ին, Միջերկրականի ճակատին վրայ) :

Բուն զինուորական օգնութեան մասին որոշում կրնայ տալ խորհրդաժողովը , որ պիտի գումարուի յառաջիկայ յունուարին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

Իտալիոց վարժապետը, տէ կասթէլրի, որ Պրիւսէլ գացած էր, Փարիզ եկաւ առջի օր եւ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ֆրանսայի նախարարներուն հետ : Հաւանական է որ Իտալիան ալ մասնակից արեւմտեան միութեան :— Մառէշալ Կրացիանի առջի օր դարս հանուեցաւ դատաստարհէն, աղմկալի տեսարաններ պարզած ըլլալով : Երբ վկայ մը յիշեց իր ճառերէն մէկը, ուրով կը դովէր Մուսոլինիի հաստատած կարգուսարքը, ծերունի մառէշալը պոռաց.— «Պատրաստ եմ նորէն խօսելու այդ ճառը» :

Ճ.Ա.Փ.ՈՆԻ նախկին վարչապետին Թոժոլի մահապատիժը ցկեանս բանտարկութեան վերածելու համար, ամերիկեան հրամանատարին դիմում կատարած են 11 դաշնակից պատուիրակութեանց պետերը :

ԿԻՊՐՈՍԻ համայնավար կուսակցութեան քարտուղարը, Միլթիատես Պերիսթոտուլու, վեց ամիս բանտարկութեան եւ 50 ֆէրլին տուգանքի դատապարտուեցաւ, ապօրէն ցոյցի մը մասնակցած ըլլալով :

35 *ՏԱՐԵԿԱՆ ԹՈՒՐՔ ՄԸ*, Ահմէտ Ալփայ, որ 195.000 Ֆրանսական եւ 200 զուիցերիական Ֆրանք ունէր վրան, չաբաթ առաւօտ ժամը 4ին վեր կ'ելլէր Վիքթուար փողոցի մէկ դրամատան սանդուղքներէն, երբ դիչերապահը արթնցաւ : Պահականոց տանելով հարցաքննեցին, բայց լեզու չէր գիտեր : Թարգմանն ալ չկրցաւ լուսաբանել խնդիրը : Ի վերջոյ եղբայրը օգնութեան հասնելով, բացատրեց թէ խելագարութեան նոպաներ կ'ունենայ եւ յիշողութիւնը կորսնցուցած է : Փարիզ հասած իրիկունն իսկ անհետացած էր :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒՆ անդամակցելու համար դիմում կատարած են 12 պետութիւններ, — Ալպանիա, Աւստրիա, Պուլկարիա, Սէյլան, Իր-լանտա, Ֆինլանտա, Հունգարիա, Իտալիա, Մոնկոլիա, Փորթուկալ, Ռումանիա եւ Անդրյորդանան : Ի. Միութեան պատուիրակը այս անգամ ալ բուռն ճառ մը խօսեցաւ : Մոսկուա համաձայն է կարգ մը երկիրներու ընդունելութեան, պայմանաւ որ նախ ընդունուին արեւելեան Եւրոպայի պետութիւնները.— իր արբանեակները :

ԵՐԿՈՑԹ ՎԻՆԻՆ ՄԷՋ

ԱՆՄԱՀՆ ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Նախաձեռնութեամբ՝ Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան Կեդր. վարչութեան, մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի եւ ուրիշ միութեանց, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, « Հ. Օ. Հանջնեան» սրահին մէջ : Կը նախագահէ՝ զինակից՝ ԽՄԲԱՊԵՏ ՓԻԼՈՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ :

Կը խօսի զինակից ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Ընտիր պիւֆէ : Հանդէսէն վերջ խնջոյք : Մուտքը ազատ է :

Շ.Վ.ԻԼԻ Ֆ. Կ. Խաչը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Լուսիկ Օհանեանի եւ բոլոր պարագաներուն եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար Ֆրանք կը նուիրէ Շավիլի Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդ խումբին, Այրի Տիկ. ՍԻՐՈՒՀԻ ՕՀԱՆԵԱՆի մահուան առթիւ :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

Կը նախագահէ ընկեր ՀՐԱՆԴ ՍԱՄՈՒԷԼ
Կը խօսի ընկեր Ս. ՏԷՐ ԹՈՄԱՍԵԱՆ
Ուղերձ Նոր Սերունդի կողմէ :

Կը նուագեն թառիսթ ԳԱՐԵԳԻՆ , քէմանչիսթ ՅՈՎՍԷՓ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ :

Կ'արտասանեն՝ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ : Կ'երգեն՝ նշանաւոր պարիթօն ԿԱՐՕ ԱՐԱՀԱՄԵԱՆ եւ Նոր Սերունդի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԻԼԵԱՆի :

Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի, որ միեւնոյն առեն կը նուագէ հայկական եղանակներ բեմի վրայ : Ճոխ պիւֆէ :

Մուտք 100 Ֆրանք :

×

ՄԱՐՍԷՑԼԻԱՅԷՋ

Կը տօնուի ՆՈՑԵՄԲԵՐ 27ԻՆ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ , մինչեւ լոյս Château des Fleursի մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի : Կը մասնակցին Հ. Ը. Դ. բոլոր ենթակոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ Ը. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով :

Կը նախագահէ ընկեր Ը. ՊԱՊԻԿԵԱՆ
Կը խօսին ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
եւ Ա. ՔԷՕՍԷԼԵԱՆ

Ներկայ պիտի ըլլան եւ խօսին Ֆր. Ընկերվ. յայտի ղէմքեր : Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Պիտի նուագէ Հ. Ը. Դ. Սէն Լուի Նոր Սերունդի նուագախումբը : Պիտի երգէ Հ. Ը. Դ. Սէնթ Ալի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի : Սէն ժէռմի եւ Լէ ղ'Օլիվի Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ երգ եւ հայկական պարեր : Կ'արտասանէ ընկեր Մակարեան, պիտի երգէ ֆրանսերէն Mme LONGUE :

×

ԼՈ. ՍԻՈԹԱԷի ՄԷՋ.— Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 14.50—19, Salle de la Mutualitéի մէջ : Մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի :

Պիտի խօսին Տիկին ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ եւ ՇՐՋ. կոմիտէի ներկայացուցիչը, ընկեր ՍԵՐԳ :

Հանդէսէն վերջ զուարճալիք (Loto), յարգի նիւթերով :

×

ՊԱՆԵՒՕ ՔԱՇԱՆի մէջ կիրակի 12 Դեկտեմբեր :

ԱՂՔԱՏԱՀԱՆԱՄԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ (ՄԱՐՍԷՑԼ)

Մարսիլիոյ Աղքատախնամ - Որբախնամ միութեան տարեկան պարահանդէսը, 8 Յունուար 1949 չաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Alhambraի սրահին մէջ, 340 Bld. Chape: Կը խնդրուի չխաչաձեւել :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՅԵՐԵԿՈՅԹԸ

Դեկտեմբեր 5ին ժամը 16—24 Hôtel des deux Mondesի սրահներուն մէջ 22 Ave. d el'Opéra : Գեղարուեստական բաժին Ամուրդ չկայ Սեղանները նախապէս գրաւելու համար հեռաձայնել առաւօտները Tro. 44-38:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ը. Դ. Շավիլի Արդուքեան խումբի ընկերները իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկերներ Գէորգ Պողոսեանի, Գնել Կէօչկէրեանի, Օհանեան ընտանիքին եւ պարագաներուն, իրենց մեծ մայրիկին ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՍԻՐՈՒՀԻ ՕՀԱՆԵԱՆի մահուան առթիւ :

★ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Շավիլի «Անդրանիկ» խումբի ընկեր-ընկերուհիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերուհի Աստղիկ եւ ընկեր Տիգրան Քէօսէեաններուն, իրենց մեծ մայրիկին ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՏԷՏՈՑԵԱՆի մահուան առթիւ : Նոյնպէս ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերուհիներ Քնարիկ Օհանեանի, Պերճուհի Մարտիրոսեանի եւ ընկեր Մարտիրոս Օհանեանի, իրենց մեծ մայրիկին ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՍԻՐՈՒՀԻ ՕՀԱՆԵԱՆի մահուան առթիւ :

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS
Ռ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ
10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, հեռաձայն Cen. 36-54
Ճոխ մթերք դուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մանաւանդ չրջուն վաճառորդներու համար :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՆԱՄԱԿՆԵՐՈՒ

մի սպասէք վճարելու համար ձեր պարտքը : Հետզհետէ կը դադրեցնենք այն թերթերը որոնց տէրերը վեց ամիսէն աւելի պարտք ունին :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ը. Դ. ՐԱՖՖԻ խումբին ժողովը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը :

ՄՈՒՐՍԷՑԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը 29 Նոյեմբեր Բ. երեկոյ ժամը 9ին Café Noailleի ներքնասրահին մէջ , Bld. Dugommier: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Աբրամ Եոբեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ իրենց ողբացեալ կնոջ եւ մօր՝ Հանդուցեալ ՏԻԿԻՆ ԵՐԱՆՈՒՀի ԵՈՐԵԱՆի (Ծնեալ Կէլկէլեան) մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանդստեան մատուռը պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ , պատարագէն վերջ : Կը հրաւիրուին հանդուցեալին յիշատակը յարգողները :

Գամեր Գափամաճեան, Օր. Ազաքսի Աչճեան, Պ. Համայեակ Աչճեան (Ռումանիա), Պ. Համազասպ եւ Պ. Սահակ Աչճեան, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Ալանկիւլեան, Տէր եւ Տիկին Մուշեղ Կարապետեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Արամ Միհրալճեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Միհրան Կարապետեան եւ զաւակները, Մանուկեան, Էլմասեան, Թոքաթլեան, Պաղտասարեան, Տէմիրճեան, Պալենց ընտանիքները սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մօրաքրոջ, հօրաքրոջ եւ աղգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՓԻՍՏՈՍ ՍԻՄՈՆ ԴԱՓԱՄԱՃԵԱՆի
(Ծնեալ Փափազեան)

դառնաղէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ Նոյեմբեր 22ին, իր բնակարանին մէջ 65 տարեկան հասակին, յետ կարճատեւ հիւանդութեան :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի Հինգշաբթի առաւօտ ժամը 11ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին:

Մանաւանդ մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբը կը կազմակերպէ հրապարակային բանախօսութիւն մը այս հինգշաբթի, ժամը 8.30ին, Sociétés Savantesի մէջ :

Դասախօս՝ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ : Նիւթը՝ « Ի՞ՆՉ Է ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ » :

Մուտքը ազատ է : Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի բոլոր անդամները :

★ Հայերէնի դասերը Տիկին Զիթունեի կողմէ ժամը 20ին :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

5 Դեկտեմբեր կիրակի ժամը 8.30ին Salle Mazenod սրահին մէջ, 88 rue d'Aubagne :

Առաջին անդամ ըլլալով պիտի ներկայացուի « ՊԱՑՓԱՐԻ ՕՐԵՐ » թատերգութիւնը, երկու արար, մէկ պատկեր : Մանրամասնութիւնները յայտարարով : Կը խնդրուի չխաչաձեւել :

« ՇԻՐԱԿ » հռչակաւոր Օղիին մեծաշուքութիւն տէր կանգնած Տիսքիլըռի տիւ փառք Հաստատութեան ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ՌՈՄ Ը, որ բոլոր փափկաճաշակներու — Փառաց ըմպելին է :—

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 աճգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 25 Novembre 1948 Հինգշաբթի 25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Տ. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5703—Նոր շրջան թիւ 1114 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԻՆ ՕՐԵՐԸ ԿԱՐՕՏՑԱ՞Ն

Երկար տարիէ ի վեր խորհրդաւոր լռութիւն մը կը տիրէ Մոսկուայի եւ Անգարայի յարաբերութեանց մասին։

Երկու կողմերն ալ կը չարունակեն աղի-լեղի խօսքեր փոխանակել պարբերաբար, իրենց թերթերուն եւ անթելեներուն միջոցաւ։ Սովորական երեւոյթ մը՝ միջազգային մամուլին համար։ Մանաւանդ ներկայ շրջանը

Այդ բոլորը ոչինչ կ'ապացուցանէն։ Մանաւանդ երբ նկատի առնենք պաշտօնական շրջանակներուն վերապահ դիրքը։

1945ին էր որ Մոսկուա չեզեալ հռչակեց 1925ի բարեկամութեան դաշնագիրը, կացութիւնը փոխուած համարելով։

Կարգ մը ծանուցագիրներ փոխանակուեցան, այս առթիւ։ Մ. Միութիւնը մասնաւորապէս կը պահանջէր վերաքննել Նեղուցներու վարչաձեւը եւ միասին սահմանել անոր պահպանումը, խարիսխ մը տրամադրելով իրեն։ Միջանկեալ կը յիշուէր Կարս-Արտահանի խնդիր մը, իբրեւ մանրուք դրամ։

Անգարա վճռապէս մերժեց տեղի տալ, իր կռնակին ունենալով Մեծն Բրիտանիան եւ մանաւանդ Մ. Նահանգները, որոնք «Թրումընի վարդապետութիւնը» պիտի հաստատէին 1947 մարտին։ Երկուքն ալ իրմէ առաջ տուած էին պատասխանը։

Այս անցուդարձին հետեւանքով, Մոսկուա երկար տարիներ առանց դեսպանի ձգեց Անգարան։ Եւ այս տարի էր որ հարկ դատեց նոր դիւանագէտ մը ղրկել, Պ. Լաւրիչեւ։

Կարծես լոյս ծագեցաւ Թրքական հորիզոնին վրայ։ Մամուլը կարօտով արձարձեց հին յիշատակները,— երկու երկիրներուն սիրակցորդ բարեկամութիւնը՝ 1919էն մինչեւ 1945։ Եւ յոյս յայտնեց թէ պիտի վերահաստատուին այդ յարաբերութիւնները։

Ամէնէն սիրալիր արտայայտութեանց տեղն ալ, Թուրքիոյ վարիչներն ու գրիչները միշտ կը յիշեցնէին թէ երբեք պիտի չհատանին որեւէ բան զոհել իրենց հողային ամբողջութենէն եւ անկախութենէն։

Որեւէ նորութի՞ւն, այդ օրէն ի վեր։

Առաջինը այն՝ որ Թուրքիոյ վարչապետը, արտաքին նախարարին փոխանորդը, դործակալներ եւ երեսփոխաններ ներկայ եղան բոլշեւիկեան յեղափոխութեան 30րդ տարեդարձին տաթիւ տարբերուած ընդունելութեան, Անգարայի մէջ։

Պոլսոյ խորհրդային հիւպատոսարանն ալ ընդունելութիւն մը տարբեր էր ուր ներկայ էին կուսակալը, զինուորական և ծովային հրամանատարները, ոստիկանութեան վերատեսուչը, «Հալք»ի վարիչները եւն.։

Սովորական ձեւակերպութի՞ւն մը։

Բայց ահաւասիկ այդ տաթիւ է որ կը յայտնուի երկրորդ եւ աւելի պերճախօս նորութիւն մը։

Համաճայն Անգարայէն փարիզ ուղղուած հեռագրի մը, Թուրք մամուլը երկու օրէ ի վեր մասնաւոր կարեւորութեամբ կ'արձանագրէ խորհրդային դեսպանին խօսակցութիւնը Թուրքիոյ վարչապետին հետ, այդ ընդունելութեան առթիւ։

Եթէ հաւատանք հրատարակուած լուրին, Պ. Լաւրիչեւ հրապարակաւ իր ցաւը յայտնած է Հասան Սաքայի, «որ երկու երկիրներուն յարաբերութիւնները այն չեն ինչ որ էին Մ. Քէմալ Աթաթիւրքի օրով»։

Խորհրդային դեսպանը ըսեր է նաեւ թէ երկու «երկիրներուն միջեւ առկախ մնացած խնդիրները պէտք է կարգադրուին ուղղակի, առանց Մ. Նահանգներուն միջամտութեան»։

— «Թուրքիոյ շահն ալ այդ կը պահանջէ, ոչովհետեւ իր բանակը չի կրնար դիմադրել կարմիր բանակին։ Հիւլէական ռումբը մեծ կարեւորութիւն չունի, եւ Ամերիկայի յանձնած դինամիթերքն ալ անարժէք է»։

Մեզի չի մնար ստուգել այս յայտարարութեանց վաւերականութիւնը։

Այս ամբողջ անցուդարձին մէջ, էականը այն է որ, Մոսկուա տրամադիր կ'երեւայ վերսկսելու բանակցութիւնները, առանց արտաքին միջամտութեան։

Ուրիշ խօսքով, ազդեցութեան պայքար մըն է որ կը փորձէ Մ. Նահանգներուն դէմ։

Հին կարօտնե՞ր են որ կ'արթննան, դուռ բանալով նոր անակնկալներու։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ »Ը

Համեստ շրջանակին վերջ, Փարիզն ու Մարսէյլն ալ «Դաշնակցութեան Օր»ը կը տօնեն այս շաբաթ։

« Ուշ լինի, նուշ լինի »։

Ո՞վ պիտի արձարձէր հայ ժողովուրդի ազատ կամ անկախ ապրելու կամքը, եթէ չըլլար Դաշնակցութիւնը։

Ո՞վ պիտի նուիրադործէր այդ ժողովուրդին գոյութեան իրաւունքը, եթէ չըլլար Դաշնակցութիւնը։

Ո՞վ պիտի ուզէր «ափ մը երեւան»ն իսկ կոչել Հայաստան, եթէ չըլլար Դաշնակցութիւնը։

Եթէ ունեցեր ենք քաղաքական դատ մը որուն մասնակի պսակումն էր Հայաստանի անկախութեան ճանաչումը, զայն կը պարտինք Դաշնակցութեան։

Եթէ հայ ժողովուրդը դիտցեր է տէր կանգնիլ իր քաղաքական պահանջներուն, զայն կը պարտինք դարձեալ Դաշնակցութեան։

Եթէ հայ բազուկը սորվեր է զարնել պաշտպանելու համար իր ինչքը, իր հողը, իր կեանքն ու պատիւը, Դաշնակցութիւնն է եղած իր ամէնէն անձնուէր ուսուցիչը։

Ով կ'ըսէ թէ Այն վեր է հայ ժողովուրդէն։ Այն, ինքը, հայ ժողովուրդն է իր թերութիւններով եւ առաւելութիւններով։

Դարձեալ Այն է որ ոտի է բերին պայքարած է քառորդ դար, աշխարհի բոլոր անկիւնները, որպէսզի մէկ հայ աւելի փրկուի այլասերումէ։

Դաշնակցութիւնը չէ՞ որ, հեռու ճգճիմ հաչիւներէ, միշտ վա ոկը պահէ Հայուն սրտին մէջ մեծ իտէալը,— իր հայրենիքին սէրը։

Դաշնակցութեան սիրտն է որ անընդհատ կը բարախէ կենդանի սիրովը իր հեռաւոր հայրենիքին, որուն համար ոչ աշխատանք է խնայած, ոչ պայքարէ խուսափած է եւ ոչ ալ իր կեանքն է սակարկած։

Փառք իր Օրուան։

ՍՕՍԻ

ՄԱՀ ՁՕՐ. ՊՈՒՄՊՈՆԻ

Ցաւով կ'իմանանք թէ երեքշաբթի օր մեռած է Ձօր. Պոէմպոն, որ Կիլիկիոյ կառավարիչն էր Ֆրանսական գրաւման ժամանակ։

Աւելի քան 75 տարեկան, զօրավարը չատուց հանգստեան կոչուած էր։ Միշտ կը մասնակցէր հայկական հանդէսներու եւ հայանպաստ ձեռնարկներու։ Սանճաքի պարպումին տաեն ալ փորձեց դէր մը կատարել, բայց անօգուտ։

ԱՆԳԼԻՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ԾԱՆՐԱՊԷՍ ՀԻՒԱՆԴ Է, ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ՀԱՍՏԱՏԷ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ՄԸ, ՈՐ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ՅԱՆՁՆՈՒԵՑԱՒ ԵՐԷԿ։

Սրունքներն են գործեր, ինչ որ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ։ Բժիշկները բացարձակ հանգիստ պատուիրած են անուանի վէպ ամիս։ Այս պատճառով յետաձգուած է այն ճամբորդութիւնը զոր ձորձ Ջ. պիտի կատարէր յառաջիկայ Յունուարին, դէպի Աւստրալիա եւ Նոր Զելանտա։ Հակառակ իր տկարութեան, թագաւորը առջի օր ղբաղեցաւ պետական գործերով եւ տեսակցութիւն մը ունեցաւ վարչապետին հետ։ Մասնագէտներ կ'ըսեն թէ սրունքներուն երակները իրարու հանդիպելով, կը խափանեն արեան ազատ հոսումը, ինչ որ սուր ցաւեր կը պատճառէ եւ կրնայ փոտախտի յանգիլ։ Նոյնիսկ անհրաժեշտ կը համարուի վիրաբուժական գործողութիւն մը։

ՊԱՂԵՍՏԻՆի խնդիրն ալ կատարեալ թնճուկի մը վերածուած է, իրրեւ հետեւանք մեծ պետութեանց հակամարտութեան։ Մ. Նահանգները պահանջեցին որ Արաբները եւ Հրեաները անմիջապէս բանակցութեան ձեռնարկեն, հաշտութիւն կնքելու համար։ Անգլիա կ'առաջարկէ հաշտարար յանձնախումբ մը կազմել, վերջ տալով միջորդի պաշտօնին։— Եգիպտոս կը սպառնայ հրաժարիլ Միացեալ Ազգերէն, եթէ ընդունուի Իսրայէլի պետութեան անդամակցութիւնը։

ՈՒՈՇԻՆԿԹՐՆԷՆ հասած լուրերու համաձայն, նախագահ Թրումըն պիտի պահանջէ խորհրդարանէն դինուորական օգնութիւն տրամադրել արեւմտեան Եւրոպայի, փոխ վարձի դրութեամբ։

Ֆրանսայի ներքին հոգսը

ԲՈՒՌՆ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՄԷՋ

Երեքշաբթի օր Ազգ. ժողովը յետաձգեց վըստահութեան բանաձեւին քուէարկումը, նոյնինքն վարչապետին առաջարկութեամբ։ Քուէարկութիւնը պիտի կատարուէր երէկ։ Մեծամասնութիւնը ապահովուած կը համարուէր։

Եթէ ծայրագոյն ձախակողմը կը քննադատէ դահլիճը իբրեւ յետադիմական, չափաւոր խմբակցութիւնները ալ դժգոհ են որ դահլիճը վարանումներ կը ցուցնէ, փոխանակ վճռական քաղաքականութիւն մը վարելու։ Այնպէս որ, վստահութեան բանաձեւէն վերջն ալ, տեսակ մը անըստուգութիւն կը տիրէ։

Երեքշաբթի օրուան նիստին մէջ, վարչապետը յայտարարեց թէ քննութիւն բացուած է Ռ.Ի դէմ, զինուորները անհնազանդութեան հրաւիրած ըլլալու ամբաստանութեամբ։ Ուրիշ հետապնդումներ ալ պիտի կատարուին։ Միեւնոյն տաեն պահանջեց Ազգ. ժողովէն վերջնել երկու համայնավար երեսփոխաններու՝ նախկին նախարար Շարլ Թիլոնի եւ Փա տը Քալէյի երեսփոխան Տասոնվիլի անձեռնմխելի հանդամանքը։ Երկուքն ալ կ'ամբաստանուին թէ անարգած են դատական իշխանութիւնը, հետեւաբար պիտի դատուին։

★ Վիճաբանութենէն ընթացքին, բուռն միջադէպի մը տեղի տուաւ Պ. Անտրէ Մարթի (համայնավար), բողոքելով իրեն վերագրուած յայտարարութեան մը դէմ։ Իրրեւ թէ ըսեր է վերջերս խօսած ճառի մը մէջ,— «Ընկերներս, զօրաշարժի տաեն զօրանոց մտէք, զէնք առէք, բունեցէք ձեր պատները եւ չըլլայ որ ձեզմէ ոեւէ մէկը քալէ Մ. Միութեան դէմ»։ Բացատրեց թէ ինք միայն հետեւեալ խօսքն արտասանած է.—«Ֆրանսայի ժողովուրդը երբեք պիտի չպատերազմի Մ. Միութեան դէմ» եւ պատասխանատուութիւնը կը տանձնէ առանց վերապահութեան։ Այս առթիւ քննադատեց ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Ռամատիէ, որ ըսած էր թէ Պ. Անտրէ Մարթի «կ'անուանարկէ Ֆրանսան»։ Համայնավար երեսփոխանը պոռաց.— « Ֆրանսան Պ. Ռամատիէն չէ»։ = «Իսկ երբեք Մարթին», պատասխանեց Պ. Ժիւլ Մոչ։

Պ. Մարթի դժգոհութեան նաեւ որ Ֆրանսական բանակին հրամանատարութիւնը օտարի մը յանձնուած է։ Վարչապետը չհանդուրժելով այս թշնամական ակնարկին, ջերմապէս պաշտպանեց Մեծն Բրիտանիոյ սպարապետը, մատնելով Մունիքոմըրի, «որ պաշտօն ստացած է ժողովրդապետութիւններէն ներշնչակել իրենց ուժերը, խուճապելու համար նոր արշաւանքի մը։ Դուք չէք ուզեր որ մենք ինքնապաշտպանութեան միջոցներ ունենանք եւ մինչեւ անդամ կ'ըսէք թէ Ֆրանսա պատերազմ կ'ուզէ։ Մենք պիտի չթոյլատրենք որ Ֆրանսա կործանի ներքինէն»։

Վարչապետը ուրիշ հարց մըն ալ յուզելով, բացէ ի բաց յայտարարեց թէ համայնավար կուսակցութիւնը ամէն միջոց կը փորձէ Ջլատելու համար Ֆրանսայի տնտեսութիւնը։

— « Դուք սուտ կը խօսիք երբ կ'ըսէք թէ գործադուլները հետեւանք են բանուորներու օրինաւոր պահանջներուն։ Ապացոյցներ կան թէ ձեր պայքարին նպատակն է ապահովել ձեր մասնակցութիւնը կառավարութեան մէջ»։

★ Նորէն բուռն հակաճառութիւններ տեղի ունեցան համայնավարներու եւ ընկերվարական-ներու միջեւ, քննիչ յանձնաժողովներ կազմելու առաջարկին առթիւ։ Ընկերվարական երեսփոխան մը դիտել տուաւ թէ «որեւէ համեմատութիւն չկայ համայնավար կուսակցութեանստացած հրոսկայական գումարներուն եւ եղբայր կուսակցութիւններէ մեր ստացած դրամներուն միջեւ։ Եւ այդ համեմատութիւնը երբեք չի խափաներ մեր քաղաքական ազատութիւնը»։

ՆՈՐ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐ ԿԸ ՍԱՐՔՈՒԻՆ

Թէեւ մեղմացած կը թուին խլրտումները՝ ածխահանքերու եւ նաւահանգիստներու մէջ, բայց միշտ կը վախցուի նոր գործադուլներէ, որոնց գլուխն անցած է Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը։

Թերթերը կը գրեն թէ հանքագործ կը կատարուի առեւտրական հաստատութեանց պաշտօնեաներուն մէջ, ընդհանուր գործադուլ յայտարարելու համար։ Քուէարկութիւնը սկսած է գաւառէն, իսկ Փարիզի մէջ պիտի կատարուէր երէկ։ Եթէ գործադուլի որոշում տրուի, 300.000 պաշտօնեայ պիտի դադրեցնեն աշխատանքը։

★ Տէօնքէրքի մէջ յայտարարուած ընդհանուր գործադուլը ձախողեցաւ։ 2500 բանուորներ մերժեցին մասնակցիլ, խանութները բաց մնացին եւ գործարանները չատ չազդուեցան։ Զինուորները կը չարունակեն հսկողութիւն կատարել, միեւնոյն տաեն պարպելով նաւերու բեռները։

Վեց բանուորներ վիրաւորուեցան. Պուտոյի մէջ, կռիւ մը ծագած ըլլալով աշխատողներու եւ բանթողներու միջեւ։

Մարսէյլի քարափի բանուորներուն գործադուլը կը չարունակուի 27 օրէ ի վեր։ 27 նաւեր կաշկանդուած կը մնան։

Ուրիշ մասնակի գործադուլներ ալ կը չարունակուին զանազան վայրերու մէջ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ

ԵՐԵՔ ԱՄԻՍ ԹԻԹՈՅԻ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

Ե.

Բարեկամէ մը տեղեկութիւններ կը քաղեմ այս երկրի բարքերուն վրայ: Գետին եւ բլուրներուն միջեւ սեղմուած՝ Քուրֆելա նեղ հողաշերտ մըն էր, առաւելագոյնը 20 մեթր լայնութեամբ, հարիւրեակ մը տուներով եւ խանութներով: Զեւակերպութիւններու ընթացքին՝ երբ կը տեսնեմ Թիթոյի օդանաւերուն ցածէն թռիչքը դիւղին վրայէն, առաջին պահէն սարսուռ մը կ'անցնի մարմնէս: Ձափէն աւելի խոցելի, Քուրֆելա ապրէն ելթարկուած էր Պալքաններու ըմբոստ հրամանատարին յարձակման. Անդլեամերիկացիները ամենեւին չէին զբաղեր այս փոքրիկ անկիւնով:

Կիրակի, գործի օր,— որովհետեւ հանգիստ չկար խրամներուն մէջ,— աշխատանքի չեմ երթար: Ցաջորդ օր, հարիւրապետին ներկայացուցիչին հետ կ'ուղղուիմ զետեղման գասեակ, հեռանդութեան թուղթը ստանալու համար: Ցետոյ կ'երթամ կարմիր Խաչի չէնքը, որ քանի մը հարիւր մէթր անդին, կողմնակի փողոցի մը մէջ կը գտնուէր:

Առաջին պահէն, Քուրքֆելտի բժիշկին արհամարհանքը մահը աչքիս կը զարնէ տարօրինակ կերպով: Ռազմանիւթի չտեմարանին ամբակոծման միջոցին կրակ առած էր իր տունը եւ հէք մարդը գլորած էր ընտանիքին չորս անդամներուն հետ: Զինքը փոխարինողը ուրիշ մէկը չէր, այլ այն եբեւելի Եուկոսլաւ բժիշկը, որուն հանդիպած էի Ռանի մէջ, առաջին ճամբորդութեանս ընթացքին:

Քրիստոսի ճչմարիտ դէմք մը, համեստ, ազնիւ, անձնուէր: Դժուարին հարց էր. պէտք էր իրը հիւանդ ներկայանայի,— այդպէս թելադրած էր ինձ իմ կեանքի ընկերուհին նեղ պահերուս համար,— եկու տես որ հիւանդութեան յեսին նշոյլն անգամ չկար վրաս...: Ուրեմն յաջողելու չատ քիչ յոյս ունէի: Վարանած էի երկար առնել ու այս քայլը առած էի պարզապէս վերյիշելով այն արեւելեան առածը որ կ'ըսէ.— Քառասուն տարին անգամ մը, գոնէ կնոջ խօսքը մտիկ ընելու է»:

Բժիշկը դիս կ'ընդունի սիրալիր, բայց կ'որճայ պահ մը: Ասոր վրայ իրեն կը ներկայացնեմ հին վկայագիր մը անցողակի տկարութեան, արդիւնք անքնութեան եւ օդարշաւի յուզումներուն, չունէ կը քաշէ եւ ինձ կը չնորհէ կանոնական հանդիստին առաւելագոյնը:

Շաբաթ մը օր ունէի, գէշ չէր կարծեմ իրը սկզբնաւորութիւն...: Զուարճալի էր. տոքթորը անխնայ ճամբու դրած էր իրական հիւանդնէրը եւ անոնք կրակ կորած կը մոլոտային...

Եօթն օր վերջ, նորէն կը ներկայանայի ու իրմէ ձեռք կը բերէի տասնօրեայ թեթեւ աշխատանքի արտօնութիւնը:

Այսպէս, ուրեմն քսան օր մը կը չահէի, ինչ որ արհամարհելի չէր բնականաբար: Այսուհանդերձ, բախտագուկներուն կողմէ երազուած դղեակի կեանքը կարծուածին չափ փայլուն չէր թուեր: Բլրան մը դաղաթր հաստատուած՝ այդ հին չէնքը պաշարուած էր ձիւնով: Ցուրը չէր պակասեր, բայց դղեակին ընդարձակ բակին միւս կողմը կ'իյնար, պէտք էր հորին հսկայ մանիլը դարձնել, դոյլ մը ջուր ձեռք բերելու համար: Կեանքիս մէջ առաջին անգամ ըլլալով, հարկադրուած էի ուրեմն ձիւնով լուացուիլ:

Ամէն առտու, թիթոյի պայմանադրական երկու օդանաւերը կը թռչկոտին արձակ համարձակ. մերթ ընդ մերթ կը լսէի խորտրնկիչներուն ճարճատիւնը: Մեր դղեակին վրայէն անցած պահուն, լուին կը նայէի ընկերոջս եւ ես ինձ հարց կուտայի թէ՝ արդեօք պիտի չփորձուէի՞ն «ջրել» մեր աղնուապետական բնակավայրը...

Այնուամենայնիւ որոշուած էր որ բան մը ընէի: Պէտք էր զբաղէի մաքրութեամբ, ծառէրու տապալումով եւ սղոցումով, «հիւանդ» ընկերներու հետ: Մեր վերակացուները այնքան... մսկոտ էին որ հարկ էր անոնց կանխաւ սպասարկել: Մըն ացեալը մեղի համար էր, օտար ճորտերուս: Ամէն գատ, այդ Բդեչխինէրը մանաւանդ սէր մը ունէին «չափս»ի, ինչպէս նաեւ միսին հանդէպ: Կէս օրին՝ երբ լծուած սայլը կը մատյցէր դղեակին գառիվերը, անոնք իրենց մօտ կը բերէին կաթսաներ եւ լաւագոյն կտորներէր կը ջոկէին: Ես իմ մասին՝ չատ անհանգիստ կը նուիրուէի իմ աչխատանքին: Երբեմն, մինչեւ իսկ դուրս կ'ելլէի ընկերներու հետ, մարդ մունր գնումներ ընելու համար:

Ցաջորդ դէպին վրայ, ծերունի վանականի մը նման պզտիկ՝ ես կ'աշխատէի Արա Գեղեցիկի La Vieille Sibylle հատուածին վրայ, զոր սկսած էի Փարիզի մէջ: Ասիկա հաճելի չէր թուեր ընկերոջս, որ կը ձանձրանար միս միտկ:

Հայ մըն էր, Մելքոն Մոմճեան, քառասունոց կօշկակար մը Ամէնքէն: Քուրքֆելտի մօտ ըցած պահուն՝ Անգլեամերիկեան օդատորմիղը նչմարելով, կառախմբէն դուրս նետուած էր: Խելայեղ թափին մէջ, խեղճ մարդը ինկած էր գետին. անկէ կը պահէր դատակի թեթեւ մկրատելու մը: Վերջապէս կ'ընդունիմ դիւղ իջնելու իր առաջարկը, ոչ ճարան – ճաշարանի մը մէջ ընթրիք առնելու համար:

Դղեակէն մինչեւ որոշուած հանդրուանը մօտաւորապէս երկու քիլոմեթր էր: Եւ որովհետեւ միակ արահետ մը կար, ճանապարհին կը հանդիպիմ մեր հարիւրապետին, որ սառն «տուչ» մը կը թափէ վրաս...: Կը չանամ բժիշկին երթալու պատրուակը յառաջ քշել: Կը նայի թարմ եւ առոյգ կերպարանքիս եւ կռկռալու տպաւորիր չի թուիր: Մինչդէպի մասին կը խօսի իր պաշտօնակիցին Մեծարգոյ Փանդային, որ Ֆրանսացիներու կողմէ կատուաձուկ (poisson – chat) կը յորջորջուէր: Այս դռեհիկ մարդը, ոչ չատ չանցած հրամանատարութիւնը ձեռք պիտի առնէր, այդ օրէն ոխ կը կապէ վրաս:

Ձերն Փանդա ինծի կը սպառնայ կոպտօրէն, որ եթէ յաջորդ առտուն Շաթելունկ չերթայի դիս կեսթափոյին պիտի յանձնէր: Այսպէս, որոշուած թուականէն քանի մը օր առաջ, կը բռնադատուիմ վերջապէս գործի ձեռնարկելու:

Փետրուարի սկիզբն էր: Օդը համեմատաբար լաւ էր, բայց ձիւնը յամրօրէն նստած էր: Թիթոյի օդարշաւներուն պատմութիւնը արդէն ակնկիս զարհած էր: Նախորդ օր, արդարեւ, խեղճ տղաքը դլխիվայր չէի՞ն նետուած խրամներուն մէջ:

Առաջին օրը կ'աշխատիմ տիրապետող բարձունքի մը վրայ, արդիական թաքստոցի մը վերջին յարդարանքը տալու համար: Ցաջորդ օր կը սպիտակիմ այլուր ուրիշ մը կառուցանելու երթալ, նախապէս գետնի ձիւնը մաքրելով: Հողը պէտք էր պեղել հինգ մեթր խոր, նոյնքան ալ լայնքին, յետոյ տակաւ տանդուղի աստիճաններ չինել: Առաջին ակնարկով, ասիկա պարզ կ'երեւի, բայց այնքան ալ դիւրին դործ չէր: Հողը մեծ մասամբ ժայռերով ծածկուած էր: Հարկ էր ոչ միայն բահն ու բրիչը բանեցնել, այլեւ փչրել ժայռի զանգուածները պայթուցիկներով:

Ամէն օր, մանազէտը հոն կուգար իր տուփով, պզտիկ ծրարներէը կը գետեղէր ծակուած սպառաժներուն խորը: Այն ատեն կը քաչուէինք ապահով անկիւնէր: Բնականաբար դժուար էր վերցնել քառաժայռի խոշոր զանգուածները. աչխատանքը չատ դանդաղ կ'ընթանար:

Քուրքֆելտի մէջ, ուրեմն, Ռանի բարքերը դոյութիւն չունէին: Հարկ էր առտուան 7էն մինչեւ երեկոյեան 5ը տքնիլ: Հաշիւ քառորդ ժամ կանգ կ'առնէինք կէս օրին: Այս հսկայ ճիգը սարսափելի կը խթանէր մեր ախորժակը: Ցաւալի էր. մեծ բան մը չունէինք ուտելիք, մեր կողմէ վատնուած ուժին համեմատութեամբ: Կանաչեղէնի ապուր մը, թէեւ երբեմն այլազան, բայց չաճախ միօրինակ, կէս բոլորակ հացով: Իսկ կիրակի օրերը՝ չերտ մը խոզաճարպ, երկու բաժակ գայխան գինի եւ քանի մը հասարակ պլանիկ:

Ամէն իրիկուն գրոհ կուտայինք հացադործին խանութը, բանուորութիւնը իսկապէս անօթի էր: Մեծ դժուարութեան ենթարկուած էինք կտոր մը հաց եւ իւղ դտնելու համար: Ռուսերը, Սերպերն եւ Պուլկարները իրենց դլխուն ճարը ուելի լաւ կը նայէին, որովհետեւ տեղացիներուն լեզուն կը խօսէին սահուն կերպով: Անոնք միչտ իրենց ծխախոտը, «Շնափս»ը, հացը, պտուղը եւ խոզաճարպի խոշոր կտորը ունէին, ապրանքներու փոխանակութեամբ:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ «ՕՐ»Ը

Եգիպտոսի մէջ

ԳԱՀԻՐԷ, 3 Նոյ.— «Դաշնակցութեան Օր»ը տօնուեցաւ մեծ հանդիսաւորութեամբ, Գահիրէի էլպէքիէ թատրոնին մէջ, նախագահութեամբ Բժ. Ե. Խաթանասեանի: Դլխաւոր բանախօսն էր ընկ. Դրօ որ Դաշնակցութեան պատմութիւնը բաժնեց հինգ շրջաններու.—

Առաջին շրջանը, 1889ին երբ զանազան յեղափոխական խմբակցութիւններ կը հիմնեն Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը, որ իր բոլոր ուժերը կը լծէ պայքարի, սոցիալական լուծէն ազատելու համար Թրքահայաստանը:

Մէկ կողմէն, Աբդիւլ Համիտ տեսնելով որ եւրոպական թուրքիան կ'երթար ձեռքէն, եւ մնացածն ալ կ'երթայ, սկսաւ ջարդերու: Ստեղծուեցան «Համիտիէ» կոչուած զօրագունդերը, որոնք սարսափ էին հայ ժողովուրդին համար: Եւ ի պատասխան այս բռնակալութեան՝ ծայր տուին հայդուկային կռիւները.— Պանք Օթոման, Խանասոր, Մինչեւ Սասուն ու Զէյթուն, Շատախ ու Վան:

Միւս կողմէ, ցարական իշխանութիւնը սարսափ կըտարածէր Կովկասահայութեան: Կը փակէր մեր դպրոցները, կը գրաւէր եկեղեցական կալուածները, կը հալածէր եւ կ'աքսորէր հայ դեկավարութիւնը: Աչխարհակալ Ռուսիան իր Լոռանով – Ռոստովսկիներու բերանով կը յայտարարէր, թէ ինք կ'ուզէ Հայաստան, բայց առանց հայութեան: Այս պայմաններուն տակ, Դաշնակցութիւնը պայքար բացաւ նաեւ ցարական Ռուսաստանի դէմ: Դաշնակցութիւնը, որ ստեղծուած էրթ քահայաստանը ազատագրելու, ստիպուած եղաւ երկու ճակատի վրայ կռուիլ: Շատեր գիժ կը կոչէին մեզ, որովհետեւ մեր փոքր ուժերով վճռած էինք կռուիլ այդ երկու հսկաներու դէմ: «Այո, մենք գիժեր ենք, երբ կը վտանգուի հայ յեղուն, երբ կը սպառնան հայ մչակոյթին, երբ կ'ուզեն մեզ իրրեւ ազդ ճուլել եւ մեր ազգային դոյութեան իրաւունքը ամտեսել:»

1905ին, Բագուի մէջ թաթարներու ձեռքով կոտորուեցան 300 հայ կիներ, մանուկներ եւ տղամարդ: Կռիւները տարածուեցան Ղարաբաղ, Երեւան, Նախիջեւան, Գանձակ եւ Թիֆլիս: Դաշնակցութիւնը կազմակերպեց Հայերու ինքնապաչտպանութիւնը: 1906ին մենք տէրն էինք կացութեան:

Ետ տրուեցան եկեղեցիները, դպրոցները վերադարձուեցան եւ աքսորվայրերէն ետ բերին դեկավարները:

Ցետոյ ծայր տուաւ պարսկական յեղափոխութիւնը: Պարսիկ յեղափոխականները դիմեցին Հ. Ց. Դաշնակցութեան: Եւ իր նախրեմներու, Քեռիներու եւ Խեչոներու դլխաւորութեամբ լծուեցաւ Պարսկաստանի ազատագրական պայքարին:

1908ին Օսմ. Սահմանադրութիւն: 1909ին Կիլիկիոյ Ջարդ: 1914 բարեփոխումներու ծրագիրը: 1915 կազմակերպուած ընակչութիւն Թրքահայաստանեան: Հայ դեկավարութիւնը որոչեց մնալ եւ նահատակուիլ յուսալով որ իր արիւնով կրնայ ժողովուրդը մեծ չարդերէն փրկել: Հերոսական մարտնչումներով փրկուեցաւ հայութեան մէկ մասը: Կազմուեցան կամաւորական խումբեր որոնք կորիզը կազմեցին հայկական բանակին: Թշնամին կ'աճապարէր Բագու քարիւղ հասցնելու իր մեծ դինակիցին: Ճակատելով այս թշնամիին դէմ, Դաշնակցութիւնը իրեն կը քաչէր մէկ մասը Թրքական այն ուժին, որ այլապէս պիտի ուղղուէր դէպի Հայաստան: Զոյգ ճակատներու վրայ, այս ահեղ կռիւներէն ահա կը ծնի Հայաստանի հանրապետութիւնը: 1920ին հիմը կը դրուի Հայաստանի համալսարանին: Դեկտ. 2ին տեղի ունեցաւ Հայաստանի խորհրդայնացումը: Իշխանութիւնը յանձնեցինք փոխադարձ համաձայնութեամբ: Մնացեալը բոլորդ ալ դիտէք:

Ցետոյ խօսեցաւ ընկեր Վահան Նաւասարդեան:

Փակման խօսքը ըրաւ Բժ. Խաթանասեան.— Մօտ մէկ միլիոն հայութիւն կ'ապրի այսօր ցիր ու ցան, որովհետեւ օտար միահեծան իշխանութիւն մը բռնադրաւած է հայրենիքը. Հայաստանը: Հայաստանի մէջ արտօնուած մչակոյթը միայն ձեւով ազգային է, իսկ խորքով՝ ապազգային: Բուն իմաստով, մչակոյթի նպատակը ոչ թէ հայութեան ծառայելն է, այլ համայնավար տիրապետութեան: Եթէ Հայաստանը անկարող է իր ներքին եւ արտաքին իրաւունքները պաչտպանելու, արտաչխարհի հայութեան կրկնակ ու զերադոյն պարտքն է անվկանդ ու անվհատ տէր կանգնիլ մեր ազգային գատին: Անհերելի զառանցանք է կարծել թէ Դաշնակցութիւնը այլեւս դաղթային կազմակերպութիւն մըն է: Ան իր ոգի, խելք ու մտայնութիւն «համահայկական»է: Ներկայ հայութեան հոգին ամբողջովին Դաշնակցական է: Հոն Դաշնակցութեան դէմքը կը տեսնեն, բայց ազգային ոգին է որ կ'ուզեն արմատախիլ ընել: Ընդհան զօրանալ ճչմարիտ ու բազմանալ գոհերու թիւը, այնքան պիտի աճի ազգային դիմադրութիւնը:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆԸ

Հ. Ց. Դ. Եգիպտոսի Երիտասարդաց Միութեան Շրջ. կեդր. վարչութիւնը կազմակերպած էր հաւաքոյթ մը ի պատիւ Դրօյի, Հոկտեմբեր 28ին: Ներկայ եղած են 350 հոգի: Շրջ. վարչութեան կողմէ ընկեր Վարուժան Մինասեան ողջունելով օրուան հիւրը յայտարարեց.— 58 տարիներու աննման պատմութիւն մը հայ երիտասարդութեան կատած է Դաշնակցութեան: Մենք Դաշնակցական երիտասարդներս երջանիկ կեանք մըն է որ պիտի ապրինք մեր բովանդակ էութեամբ այդ իտէալին ծառայելով»:

Ուրիչ երիտասարդ մը, Ժիրայր Միքիճեան ըսաւ — «Հազարաւոր տարիներ կան մեր եռին, այդ անթիւ դարերու հայութիւնը իր լուսեղէն ջահը վառ պահած է միչտ: Այսօր բազուկ մը այդ ջահը մեղի երկարած կը սպասէ, որ զայն վեր առ

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Խումբ մը հայրենակիցներ, հազիւ 8 կամ 10 հոգի, իրարու քով են եկած գործ մը ղլուխ հանելու եւ մօտ երկու տարիէ կը տքնին անոր յաջողութեան համար: Այս տպաւորութիւնը ունեցանք երբ դացինք տեսնանք Մոնմորանսիի բարձունքը հաստատուած «Հանդստարան»ը: Այս տպաւորութիւնը ստացանք դարձեալ կիրակի օր, երբ նոյն մտահոգութեամբ կազմակերպած էին հասութաբեր երեկոյթ մը, Georges V.ի պահեստին մէջ:

Հանդէսը փայլուն յաջողութիւն մըն էր ամէն տեսակէտով: Գեղարուեստական հաճելի բաժին մը, սովորական առումով, երկու յատկանշական բացառութեամբ տակայն: Տղոյն մը Alice - Levon կարի հաստատութեան քանի մօտ հաղուստներու եւ վերարկուներու եւ մանաւանդ ներկայութիւնը խումբ մը ֆրանսացի արուեստագէտներու դիմաց - ւորութեամբ Claude Dauphinի ,Bernrad Blierի, Blanchette Brunoyի, Michele Alfaի , André Legalleի , Louise Carletteի եւ բեմադրիչ Raoul Andréի: Պ. Henri Verneuil (Ա. Մալաքեան) հրաւիրեց իւրաքանչիւրը բարձրախօսին առջեւ եւ իրենցմէ մէկ քանին հայերէն կարճ նախադասութիւններով յայտնեցին իրենց տպաւորութիւնները ոչ միայն հանդէսին այլեւ առ հասարակ հայ ժողովուրդին մասին: Ցատկանշական էր Bernard Blierի վրդ պատմութիւնը իր զինուորական կեանքէն, ուր հանդիպած էր մէկէ աւելի Հայերու եւ երբ հարցուցած էր անոնց թէ ինչ գործ ունին Ֆրանսական բանակին մէջ պատերազմի օրերուն, բոլորն ալ հաւասարապէս պատասխանած էին թէ իրենք քրիստոնեայ տարիէ ի վեր Ֆրանսայի մէջ հիւրընկալուած ըլլալով, զայն կը նկատեն իրենց երկրորդ հայրենիքը եւ եկած են պաշտպանելու:

Պ. Մկրտիչ Գազանճեան կարդաց համառօտ տեղեկատուութիւն մը Աղքատախնամի գործունէութեան մասին, որմէ կը քաղենք հետեւեալ թիւերը, մանաւանդ Հանդստեան տունի մասին.— Մուտք ունեցած են աւելի քան 4 միլիոն 750 հազար ֆրանք, հետեւեալ մանրամասնութիւններով.— 2.262.000 Նանսէնեան գրասենեակէն, 1.680.000 զանազան նուէրներէ, 800.000 Աղքատախնամի անուկէն եւ նոյնիսկ քանի հազար պարտէզին բանջարեղէններու վաճառումէն:

Իսկ ծախսած են չէնքին գնման եւ փոխանցման համար մէկ միլիոն 200 հազար, նորոգութեան համար 2 միլիոն 180 հազար, կահաւորման 785 հազար եւ զանազան ծախքեր 48 հազար:

Այժմ պատրաստ է «Հանդստեան տունը» իր կահաւորումով երեսուն պատսպարեալներու համար: Բացումը նախատեսուած է յառաջիկայ դարնան:

Եթէ կիրակի օրուան հանդէսը գոհ ձգած էր ներկաները, վստահ ենք որ գոհ պիտի թողու նաեւ Աղքատախնամի ժրաջան անդամները, որոնք ջանք չէին խնայած նոյն իսկ ապահովելու նուէրներով ամբողջ պիւֆէն եւ վիճակախաղի ճոխ առարկաները:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Նոյեմբեր 14ին Հայ Մարզական (U. S. A.) Ա. խումբին 7րդ ախոյենական մրցումը տեղի ունեցաւ մեր դաշտին վրայ, Veynesի դէմ որPromotion d'Honneurի ամենաղօրաւոր խումբերէն մէկն է:

U. S .A.ն պարտուեցաւ 2—1: Այս պարտութեան դիմաւոր պատճառներն են նախ յոգնութիւնը: Զորս կիրակի յաջորդաբար, հեւ ի հեւ, մէկ մրցումէն միւսը վազած էին մեր տղաքը: Հարիւրաւոր քիլոմեթր հեռու դաշտեր երթեւեկել ամբողջ խումբին համար ալ յոգնեցուցիչ էր: Երկրորդ պատճառը այն էր որ մեր լաւագոյն ուժերէն Ոսկեան Անթուան եւ Փափազեան վիրաւորուած էին, եւ անոնց կը փոխարինէին երկրորդական ուժեր:

Ա. կիսախաղին մերոնք չհաճեցան նշանակէտ մը եւ տիրապետեցին խաղին: Բ. կիսախաղին, հակառակ մեր տղոց կատաղի յարձակողականին եւ հակառակորդ խումբը նոյնիսկ չուտարման մատնելուն, կորնոցուցին երկու նշանակէտ, որովհետեւ չկրցան օգտուիլ վճռական փենալթիէ մը:

Այս պարտութեամբ մեր խումբը ընդհ. դասաւորման մէջ 4րդ կ'ըլլայ: Այժմ պէտք է անկարելին փորձել որ մնացեալ վերջին մրցումը չկորսուի, որովհետեւ երբ սկիզբը match retourները, այլեւս ճակատագրական կ'ըլլայ որեւէ պարտութիւն: Կը մաղթենք որ չուտով ապաքինին մեր վիրաւոր տղաքը եւ իրենց տեղը բռնեն:

Նոյեմբեր 28ին տեղի պիտի ունենայ 8րդ ախոյենական մրցումը, վալանի F. C. V. Promotion խումբին դէմ: Այս խումբը 15 տարուան մէջ երկու անգամ Division d'Honneurի բարձրացած է եւ ապա իջած Promotionի: Ուրեմն մեր չարքին ամէնէն մտանդաւոր հակառակորդներէն մէկն է: Մրցումը կը խոստանայ չատ կատաղի եւ հետաքրքրական ըլլալ, հակառակորդին դաշտին վրայ:

Մեր անդամներուն կրտսերներն ալ իրենց երկրորդ ախոյենական մրցումը կատարեցին նոյեմբեր 14ին, Livronի դէմ եւ չահեցան 4—1: Շատ հաւանական է որ այս տարի եւս մեր կրտսերները չահին Տրոմ-Արտէշ ախոյենական տիտղոսը որ երկրորդը պիտի ըլլայ 1945էն ի վեր:

Թղթակից

ԿԱՐԵՒՈՐ ՄՐՑՈՒՄ ՄԸ ՄԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷԼ.— Այս կիրակի 28 Նոյեմբեր Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտին՝ Atlanticի վրայ տեղի կ'ունենայ Promotion d'Honneurի ամէնէն բուռն մրցումը Port de Boucի եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի միջեւ:

Port de Bouc իր զօրաւոր յարձակողականին շնորհիւ մինչեւ հիմա ունեցած է 5 յաղթութիւն եւ մէկ պարտութիւն եւ տիրացած Groupe Dի առաջնութեան, իսկ Հ. Մ. Ը. Մ.ը ունեցած է 3 յաղթութիւն, 2 հաւասար եւ մէկ պարտութիւն: Այժմ Ֆրանսացիները կ'ուզեն ջախջախիչ յաղթութեամբ մը աւարտել այս մրցումներուն առաջին շարքը:

Ֆրանսական մարզական թերթերը արդէն կը դուշակեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի պարտութիւնը: Ինչ կը խորհին մեր մարզիկները՝ պիտի կրնա՞ն իրենց անկարելին ի գործ դնելով չահիլ դեղեցիկ յաղթութիւն մը եւ բարձրանալ Groupe Dի երկրորդ աստիճանին:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտը անգամ մը եւս հանդիսավայրը պիտի դառնայ խումբերամ մարզասէր հասարակութեան որ պիտի խրախուսէ մեր անդամ մարզիկները: Անոնց այս տարուան օրի - նակելի խաղարկութիւնը ամէն գնահատանքէ վեր է:

Անգամ մը եւս կը խնդրենք բնաւ չմիջամտել դատաւորին որոշումներուն, եթէ նոյնիսկ անոնք հակառակ ըլլան Հ. Մ. Ը. Մ.ի, այսպէսով մեր մարզասէր հասարակութիւնը աւելի բարձրացուցած պիտի ըլլայ Հ. Մ. Ը. Մի եւ աւելի դիւրացուցած մեր մարզիկներուն դժուարին պաշտօնը այս զօրաւոր խումբին դէմ կատարելիք խաղակութեան մէջ:

District de Provenceի որոշումով խումբ մը ոստիկաններ եւ չորս պաշտօնական դատաւորներ ներկայացուցիչներ պիտի հսկեն մարզադաշտին վրայ:

Վահան Շամլեան

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑՈՑՑ 1949ի, կազմեց Գէորգ Քահանայ Նիգոսեան: Գին 200 ֆրանք: Հասցէ.— 6 Rue de l'Elysée des Beaux Arts, Paris (18):

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (32)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Է

ԱՐԾԲՈՒՆԵԱՑ ՇԱՌԱԽԻՂ ՄԸ

Անդրոնիկոսի վիճակը ծանր էր, թէպէտ Դիոնիսիոս չէր յուսահատած, իսկ Բարկէնը ինքզինք լաւ կը գտնէր կամայ ակամայ իր բռնաւոր տիրուհիին ձեռքը մնացեր էր. Թորոսի կը հարցնէր «Ալ բաւական չէ՞» որ ան կը ժպտէր եւ պատասխան չէր տար:

Կէս օր եղաւ եւ ճաշի նստան, թէպէտ ամէնուն սիրտը անհանդարտ, Դիոնիսիոս երեւակայելով որ Անդրոնիկոսի մը անհետանալը չէր կրնար յուզմունք մը չհանել եւ ոստիկանութիւնը Թորոսը փնտռելով դայն պիտի գտնէր. Թորոս իր նստարանը կը սպասէր եւ Եւփիմէնն ու Բարկէնէն պիտի բաժնուէր. Բարկէն ոչ իր տիկնոջ խնամքներէն կը քաշուէր, կ'ամչնար եւ ձեռքէն ապատելու ճամբը չէր գտներ. միայն Եւփիմէ ամբոխ անմռունչ բժշկին հրամայած պաղ ջուրը Բարկէնին դլխուն ռառնար պակաս ընելու նստած տեղէն ծռիլը կը դժուէր. ամէոր համար ալ հազիւ քանի մը պատառ կերած ելաւ հիւանդին քով երթալու:

Դիոնիս խմացուց թէ՝ ալ Բարկէնին համար վտանգ չկայ. եւ թէ ուղեղին ցնցմունքը վէրքին եւ հարուածին հետեւանք հիւանդութիւնն ալ անցեր էին. ուստի հանդիստ կրնար ընել, իսկ եւ - փիմէ առանց պատասխան տալու գնաց վեր եւ հազիւ թէ սենեակը ելաւ եւ պատուհանին աչք մը ձգեց՝ դողի մը պէս մատուռներուն վրայ կոխելով իջաւ սանդուխէն եւ պարտէզին դուռը գտաւ. հոն տնտեսը դիմաւորելով ձեռքի կապոցը առաւ.

— Նաւէն լուր առի՞ր, հարցուց :

— Գեներալացի մաւը կուգայ. Ջուրը պիտի առնէ ու ճամբայ ելնէ:

— Լաւ, դուն մտիր սեղանատուն եւ իմաց տուր :

Եւ ինք կապոցը ձեռքը սրացաւ վեր, մտաւ իր սենեակը :

— Բարկէն հայրիկ, բժիշկը քեզի հրաման կուտայ ելնելու, եւ հանդարտ ու ծանր քալելու. դուն ինչպէս ես :

— Ո՛հ տիկին, Աստուած քեզի երկար կեանք տայ, ես լաւ եմ, ահա կը տեսնես, ըսաւ ճակտին լաթը վերցնելով եւ կանգնելով :

— Չէ, մի արտորար, ըսաւ Եւփիմէ, վէրքը լաւ մը փաթթեց ինչպէս տեսեր էր Դիոնիսէն, դխարկը դլուխը դրաւ, հիմա հանդարտ քայլելով դուրսի սրահը դնա, ինծի սպասէ :

Եւ այս խօսքերը այնպէս մայրենի անուշութեամբ մը ըսաւ, որ խեղճ Բարկէնի աչքերը լեցուեցան եւ առանց բերանը բանալու ձեռքը երկնցուց. Եւփիմէ ձեռքը տուաւ եւ կորովի ծերը իր շրթունքները վրան դնելուն՝ երախտագիտութիւնն եւ որ մեծն է մանաւանդ իր համարումը կը յայտնէր, բոլորովին զղջալով իր առաջին դիւերուած կասկածներուն վրայ:

Ուստի դուրս ելաւ, նստաւ սրահը, եւ որովհետեւ տիկինը ըսած էր թէ՝ ալ առողջ էր, մինչեւ ինկաւ թէ անօթի է, եւ զղջաց թէ ի՞նչպէս տիկնոջը չէր հարցուցեր թէ՝ ի՞նչ կրնար ուտել:

Այս ծանր խորհրդածութեան վրայ էր Բարկէն, երբ Թորոս եւ Դիոնիս սանդուխին վրայ եւրեւցան կամաց ձայնով խօսելով .

— Դուն չես ճանչնար Եւփիմէն, կ'ըսէր ծերը, ոչ թէ միայն դուն, ես նաեւ չդիտեմ թէ ի՞նչ կերպով պիտի կարենամ ազատիլ ձեռքէն :

— Ես ալ չեմ ուզեր եւ չեմ կրնար իրմէ զատուիլ. բայց դուն ազնիւ բարեկամդ իմ, դուն ոչ աչխարհ կը ճանչնաս, լաւ կրնաս դատել իմ վիճակս, եւ թէ ինչ վտանգներու դիմադրաւ պիտի երթամ. ինչպէս այսպիսի անձ մը... բայց դուռը կը բացուի ...

Երկու խօսակիցները ապուշ մնացին՝ տեսնելով որ սենեակէն դուրս ցատկեց վայելուչ եւ պարզ հագուստով, մկլպը դաշոյնով, խիստ ժպիտով տասնեւութ տարեկան դեղեցիկ եւ կորովի պատանի մը, որ առանց խօսելու սրահին մէկկանգնացաւ, եւ անթիթեղ իրենց կը նայէր: Անոնց զարմանքն աւելի մեծ եղաւ Բարկէնի հիացումը, որ ձեռքերը երկինք վերցնելով,

— Փառք Աստուծոյ, կեցցէ մեր քաջ տիրուհին, կանչեց .

Եւ լուռթիւնը դարձեալ յաջորդեց: Վերջապէս Դիոնիս դառնալով Թորոսի,

— Տեսա՞ր Իշխան, ըսաւ, ես քեզի չըսի ..

ՇԵՐՆԱՑ

Արեւմտահայ գրականութիւնը

Փարիզի եւ Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ չոգեկինդ յառաջ կը տարուին աշխատանքները, վերջնական ձեւ մը տալու համար արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան ծրագրին :

Այս առթիւ չատ կը խօսուի նաեւ Իտալիոյ մասնակցութեան մասին : Վարչապետ տէ Կասփերի, որ երկու ժամուան խօսակցութիւն մը ունեցած էր Պելժիոյ վարչապետին հետ, Փարիզի մէջ ալ երկարօրէն խորհրդակցեցաւ Ֆրանսայի վարչապետին, ինչպէս եւ արտաքին եւ ներքին նախարարներուն հետ : Հրատարակուած զեկոյցը կ'ըսէ թէ «տեսակէտներու կատարեալ միաձայնութիւն մը» գոյացաւ երկու երկիրներուն վերաբերեալ հարցերու մասին :

Իտալիոյ վարչապետը չատ գոհ կ'երեւայ իր տեսակցութիւններէն, թէեւ հաւանական չէ որ վինակցութեան մասնակցելու հրաւէր ստանայ այսօր – վաղը :

★ *Մառէչալ Մոնթկոմըրի, որ քննական պատյա մը կատարած էր Ֆոնթէնպլոյի մէջ, առջի օր երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ֆրանսայի ազգ. պաշտպանութեան նախարարին եւ վարչապետին հետ : Ապա ճաշի հրաւիրուեցաւ հանրապետութեան նախագահին պալատը : Երէկ ալ ճաշեց Պ. Րամատիէի եւ Ֆրանսայի սպարապետին հետ :*

★ *Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ Իտալիոյ վարչապետը իր տեսակցութենից ընթացքին խոսած է նաեւ ափրիկեան գաղթավայրերու մասին : Հոմ կ'ուզէ որ անյապաղ լուծուի այս հարցը : Ֆրանսա տրամադիր է գոհացում տալու իր հարեւանին : Կ'ըսուի թէ Անգլեսաքսոնները ծրագիր մը մշակած են, որուն համաձայն իտալական Սոմալին եւ Էրիթրէայի մէկ մասը պիտի վերադարձուին Իտալիոյ եւ ուրիշ գոհացումներ պիտի տրուին. բայց հիւս. Ափրիկէի գլխաւոր գաղթավայրերը Մեծն Բրիտանիոյ խնամակալութեան պիտի յանձնուին :*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Պերլինի Թնճուկը նորէն մտահոգութիւն կը պատճառէ : Արժանթինի պատուիրակը, Պրոմույլիա, որ Ապահովութեան Խորհուրդին նախագահն է, կը շարունակէ իր ջանքերը, զրամական խնդիրը լուծելու համար, բայց Անգլեսաքսոնները յոռետես են : Անոնց համար երկրորդական է զրամական խնդիրը, մանաւանդ որ Ռուսերը լրջօրէն գործի ձեռնարկած են, երկուքի բաժնելու համար Պերլինը : Այսպէս, արդէն իսկ առանձին ոստիկանութիւն եւ հրշէջ խումբեր կազմակերպած են, հրաժարեցուցած են կարգ մը պաշտօնատարներ եւն. :

Պելժիոյ դահլիճին կազմութիւնը դժուարացած ըլլալով, Պ. Սփաք հրաժարեցաւ վարչապետութենէ : Նոր դահլիճին կազմութիւնը յանձնուեցաւ եմսական նախարարին՝ Էսքէնսի (կաթոլիկ) :

Զինադադարէն հասած վերջին լուրերու համաձայն, ազգայնական բանակը քաղաք մը դրաւած է : Իսկ համայնավար անթելը կը ծանուցանէ թէ կարմիր բանակը «միշտ յառաջ կը խաղայ , 18 կառավարական զօրարաժիններ ոչնչացնելէվերջ» :

Իտալիոյ քաղաքապետական ընտրութեանց մէջ կարեւոր յաղողութիւններ չահեցան քրիստոնեայ դեմոկրատները : Քսանեւհինգ համայնքներէ 24ին մէջ յաղթական իրենց մնաց, միւսները՝ համայնավարներուն եւ ձախ ընկերվարականներուն :

Գերմանիոյ անգլիական եւ ամերիկեան բանակները ձեռնարկած են մի քանի տարիներու, սպառեր եւ զինուորներ փոխանակելով պարբերաբար : — Զօր. Քլէյի կարծիքով, առնուազն 500.000 Գերմաններ բեռ պիտի ըլլան դաշնակիցներուն վրայ, Պերլինի մէջ, իրենց հետեւանք անդործութեան եւ քաղաքին պաշարման :

Ռուրի ագգադացի մասին խորհրդակցութիւնները վերսկսան Լոնտոնի մէջ, մասնակցութեամբ վեց դաշնակից պետութեանց : Կ'ըսուի թէ Մ. Նահանգները երթեք տրամադիր չեն հիմնապէս փոխելու այն որոշումը որով Գերմաններու կը յանձնուի այդ շրջանին ճարտարագործութեանց սեփականութիւնը : Ինչպէս յայտնի է, Ֆրանսա կը մերժէ ընդունիլ այս որոշումը :

Լիբանանի կառավարութիւնը ձերբակալեց համայնավար առաջնորդը, Մուսթաֆա Էլ Արիս : Աշխատակցական Միութեանց համաշխարհային Դաշնակցութիւնը բողոքեց այս ձերբակալման դէմ :

502 ամերիկացիներէ 110ը մահուան դատապարտուած են Գերմանիոյ բրիտանական շրջանին մէջ, երեք տարուան ընթացքին, իրրեւ պատերազմի ոճրագործներ :

Imprimerie DER AGOPIAN 17 Rue Damesme – (13e)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet :

Կը նախագահէ ընկեր ՀՐԱՆԴ ՍԱՄՈՒԷԼ
Կը խօսի ընկեր Ս. ՏԷՐ ԹՈՄԱՍԵԱՆ
Ուղերձ Նոր Սերունդի կողմէ :
Կը նուագեն թառիսթ ԳԱՐԵԳԻՆ , քէմանչիսթ ԳՈՎՍԷՓ ԳՈՎՆԱՆԵԱՆ :

Կ'արտասանեն՝ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ : Կ'երգեն՝ նշանաւոր պարիթօն ԿԱՐՕ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ եւ Նոր Սերունդի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի :

Orchestre Jazz *ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի, որ միեւնոյն ատեն կը նուագէ հայկական եղանակներ բեմի վրայ : Ճոխ պիւֆէ :*

Մուտք 100 ֆրանք :

×

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի ՆՈՑԵՄԲԵՐ 27ԻՆ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ , մինչեւ լոյս Château des Fleursի մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի : Կը մասնակցին Հ. Ը. Դ. քոլոր եղբայրակոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ Ը. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով :

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ
Կը խօսին ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
եւ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Ներկայ պիտի ըլլան եւ խօսին Ֆր. Ընկերվ. յայտի դէմքեր : Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Պիտի նուագէ Հ. Ը. Դ. Սէն Լուի Նոր Սերունդի նուագախումբը : Պիտի երգէ Հ. Ը. Դ. Սէնթ Անի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի : Սէն Ժէրմէի եւ Լէ զ'Օլիվի Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ երգ եւ հայկական պարեր : Կ'արտասանէ ընկեր Մակարեան, պիտի երգէ Ֆրանսերէն Mme LONGUE :

×

ԼԱ ՍԻՈՒԱՑԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 14.50—19, Salle de la Mutualitéի մէջ : Մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի :

Պիտի խօսին Տիկին ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ եւ ՇՐՋ. կոմիտէի ներկայացուցիչը, ընկեր ՍԵՐԾ :

Հանդիսին վերջ զուարճալիք (Loto), յարդի նուէրներով :

×

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆի մէջ կիրակի 12 Դեկտեմբեր :

ԵՐԿՈՑԹ ՎԻՆԻ ՄԷՋ ԱՆՄԱՀՆ ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Նախաձեռնութեամբ՝ Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան Կեդր. վարչութեան, մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի եւ ուրիշ միութեանց, այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, « Հ. Օ. Հանջանեան» սրահին մէջ : Կը նախագահէ՝ զինակից ԽՄԲԱՊԵՏ ՓԻԼՈՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ :

Կը խօսի զինակից ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Ընտիր պիւֆէ : Հանդիսին վերջ խնջոյք : Մուտքը ազատ է :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՑԹԸ

Դեկտեմբեր 5ին ժամը 16—24 Hôtel des deux Mondesի սրահներուն մէջ 22 Ave. d el'Opéra : Գեղարուեստական բաժին Ա.ճուրդ Հայ Սեղանները նախապէս դրաւելու համար հեռաձայնել առաւօտները Tro. 44-38:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ՄԵԾ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Նոր Խարբերդի հիմնադրութեան տասնեօթերորդ եւ Համախարբերդցիական Միութեան կազմութեան 22րդ զոյգ տարեդարձներու առթիւ :

Կազմակերպուած Համախարբերդցիական Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի կողմէ :

Այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8ին 130 բիս թէթ տ'Օրի սրահին մէջ : Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, եւայլն : Մուտքը ազատ է :

Բացառիկ ներկայացում

ԻՆՆԱՑԻ ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Այս երկուշաբթի, ժամը 20.45ին, հովանաւորութեամբ Պ. Պ. ՊԱԼԸՖՃԵԱՆի, եւ ի նպաստ Ռիսիի Դպրոցասիրաց աղջկանց վարժարանի :

Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի ղեկավարութեամբ դերասան Ա. ԳԱՄԲԷԹԵԱՆի

ՍԻԼՎԱ

Տոմսը 5 արար, հեղինակ Գեղամ Ա.ճէմեան : Կը մասնակցին Փարիզահայ թատրոնի ծանօթ ուժերը :

Տոմսերը կը ծախուին ճաշարան Գ. Ա.ճէմեան 12 rue Çadet, Paris:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Ֆր. Կ. Ֆաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը 29 Նոյեմբեր Բ.շ. երեկոյ ժամը 9ին Café Noailleի ներքնասրահին մէջ , Bld. Dugommier: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Արամ Եորեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ իրենց ողբացեալ կնոջ եւ մօր՝ Հանգուցեալ Տիկին ԵՐԱՆՈՒՀԻ ԵՈՒԲԵԱՆի (ծնեալ Կէլկէլեան) մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգստեան մատուռը պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, պատարագէն վերջ : Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները :

Տէր եւ Տիկին Կարապետ Սահակեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Փ. Ֆէյրճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Թագուհի Յովհաննէսեան (Հայաստան), Այրի Տիկին Սողոմէ Նշանեան եւ զաւակները (Հայաստան), ինչպէս նաեւ բոլոր պարագանները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, քրոջ եւ մեծ մօր՝

ԱՃԻՒ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԳԱՐԻՏ ՍԱՀԱԿԵԱՆ
(Կիւրլեճեան)

մահը, որ տեղի ունեցաւ 60 տարեկան հասակին, յետ երկարատեւ հիւանդութեան Պրէվանի հիւանդանոցին մէջ :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, հինգշաբթի, 25 Նոյեմբեր, ժամը 15ին Kremlin – Bicêtreի գերեզմանատունը (métro Porte d'Italie):

Մանուկ մահադդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

Այրի Տիկին Արամ Զամասանեան, զաւակ Օննիկ Զամասանեան, Այրի Տիկին Պայծառ Զամասանեան, Տէր եւ Տիկին Մանուկ Զամասանեան եւ զաւակները (Ճունաստան), Մնացական Զամասանեան, Տէր եւ Տիկին Նազարէթ Քերեչեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գալուստ Զամասանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յովհ. Մակարեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Այրի Տիկին Արաքսի Շահպազեան եւ զաւակները (Ճունաստան), Տէր եւ Տիկին Տիրեան եւ զաւակները (Ճունաստան) , Մնակ Սէմէրճեան եւ զաւակները (Ճունաստան), ինչպէս նաեւ Սէմէրճեան, Մակարեան (Հայաստան), Թորոսեան ընտանիքները սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, զաւկին , եղբօր, փեսին եւ ազգականին

ԱՐԱՄ ԶԱՄԱՍԱՆԵԱՆի (Սէօլէօզցի)

թաղումը, որուն մահը տեղի ունեցած է պատերազմի դաշտին վրայ, 1940 Ճունիս 10ին, 28 տարեկան երիտասարդ հասակին :

Մաղմինը պիտի ամփոփուի Խիլի գերեզմանատունը, իր ընտանեկան դամբարանին մէջ, ուրբաթ, 26 Նոյեմբերին :

Պիտի հաւաքուին ժամը 3ուկէսին St. Lucie եկեղեցին, 162 Ave. de Verdun, Իսի լէ Մուլինօ :

Կը խնդրուի միայն թարմ ծաղիկ ղրկել :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԴԱՍԱՒՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբը կը կազմակերպէ հրապարակային բանախօսութիւն մը այս հինգշաբթի, ժամը 8.30ին, Sociétés Savantesի մէջ :

Դասախօս՝ ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ : Նիւթը՝ « Ի՞ՆՉ Է ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ » :

Մուտքը ազատ է : Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի բոլոր անդամները :

★ *Հայերէնի դասերը Տիկին Զիթունեի կողմէ ժամը 20ին :*

ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պառ Էթէրնասիոնալի սրահին մէջ, 230 Chemin de la Madrague Ville : Կազմակերպուած Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Պուլ. Օտտոյի Խաչասեան խումբի կողմէ, հովանաւորութեամբ Հ. Ը. Դ. Վառամեան Եկեղեցական Խորհրդի : Առաջին անգամ ըլլալով ՋՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿի ՍԱՄՆՈՑ ՃԱԿԱՏԻ ՔԱՋԱԴՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ (4 արար), ղեկավարութեամբ Ա. Ճաքորեանի : Պիտի ներկայացուի նաեւ ՍԵՒ ՈՒ ՃԵՐՄԱԿ (զաւեշտ մը) :

8 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի 25ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՑԵՐ

Նոր Ապրիլեան 23րդ տարեդարձին առթիւ եկեղեցի պատարագէսր 4 Դեկտեմբերը 1948 չաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս Alhambraի մէջ 340 Bld. Chave:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Օր. Ա. Վարժապետեան, դերասան Կիկո եւ Տիկին Սիւզան : Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր. , Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C C.P Paris 1678-63

Vendredi 26 Novembre 1948 Ուրբաթ 26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5704—Նոր շրջան թիւ 1115 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՓՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԽՄՈՐՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐ

Տարին կը վերջանայ փոթորկաճաշ չշուկնեբով: Ամպ եւ մշուշ՝ բոլոր ճակատներուն վրայ, — քաղաքական, տնտեսական, ընկերային:

Նշանախօսքեր մարտական: Ցարաճուն պատրաստութիւններ՝ յարձակողական թէ պաշտպանողական ուժերու: Բոլորն ալ՝ ի խնդիր խաղաղութեան:

Խօսինք օրինակներով, անդամ մը եւս հաստատելու համար թէ աննախընթաց չզարգութեան մը մատնուած է ժամանակակից մարդկութիւնը: Կարծես հրաբուխի մը վրայ նստած ըլլար:

Միամտութիւն պիտի ըլլար պարտկել անոզոք իրականութիւնը: Եւրոպան բաժնուած է երկու ճակատներու, որոնք ակռայ կը կճըռեն փոխադարձաբար:

Բուն բառը դործածելով, իրապէս ամբողջ աշխարհն է երկուքի բաժնուած, իրբեւ հետեւանք հակոտնեայ վարդապետութեանց:

Կացութիւնը մոայլ է մասնաւորապէս անոր համար որ, գաղափարական պայքարին խառնուած են քաղաքական մրցակցութիւններ եւ աշխարհակալութեան տենչեր:

Այժմուենք վերջին լուրերը եւ դատեցէք:

Կոմինֆորմը բոլոր համայնավար կուսակցութեանց ըսել կուտայ թէ իրենց ժողովուրդները «երբեք պիտի չկռուին Խ. Միութեան դէմ»:

Ուրեմն զինուորը պիտի չկռուի, եթէ պատերազմ յայտարարուի, ռազմաղաշտի վերածելով այս կամ այն երկիրը:

Այս ազդանշանին դէմ կ'ըմբոստանան բուն աշխատաւորական - ընկերվարական հոսանքները, մասնաւորապէս անգլեսաքսոն երկիրներուն մէջ:

Անոնք ալ հակառակ են պատերազմին: (Ամէն - լապարներ եւ ցաւագարներ միայն կրնան կուսակից ըլլալ նոր աշխարհամարտի մը):

Արդ, անոնք բոլորովին տարբեր տեսակէտներ ունին «պատերազմի հրձիգներուն» մասին:

Անոնց կարծիքով, եթէ երրորդ մեծ պատերազմը պայթի, պատասխանատուն պիտի ըլլայ ոչ թէ արեւմտեան ժողովրդապետութիւնը, այլ խորհրդային բռնակալութիւնը:

Այս տեսակէտը բացորոշապէս բանաձեւած եւ իրենց տարեկան համագումարին ներկայացուցած է ամերիկեան աշխատաւորական Դաշնակցութիւնը (A. F. L.), որ ունի 15 միլիոն անդամներ:

Կազմակերպութիւնը կ'առաջարկէ, ապահովելու համար ժողովուրդներու ազատութիւնը եւ խաղաղութիւնը.—

1.— Վաւերացնել Մարշըլլի ծրագիրը, առանց վերապահութեան:

2.— Միջազգային խնդիրները լուծել միայն ՄԱԿի միջոցաւ:

3.— Բոլոր երկիրներուն մէջ հինգերորդ (դաւադիր) զօրաթեւերու գործունէութիւնը խափանել միջազգային օրէնքով մը:

4.— Անկախութեան վերածել Գերմանիոյ դրաւեալ շրջանները:

5.— Բարեփոխել վերնոյի իրաւունքը:

6.— Ընդունիլ ամերիկեան ծրագիրը՝ զինաթափութեան մասին:

Աւելի արմատական հոսանք մը կը պահանջէ «պաշտպանողական զինակցութիւն մը կազմել Եւրոպայի ազատ ազգերուն հետ, դաշտեցնել ամէն առեւտրական յարաբերութիւն Խ. Միութեան հետ, վերաքննել Եալթայի եւ Փոցտամի դաշնի համաձայնութիւնները»:

Ապին, Անգլիոյ մէջ, Արհեստակցական Միութեանց համագումարը, որ կը ներկայացնէ 180 սէնտիքաներ ուժ միլիոն անդամներով, մասնաւոր յանձնախումբ մը կազմած է, ապստիկացնելու համար կազմակերպուած պայքարը «համայնավար թափանցումին դէմ»:

Այս քաղաքականութիւնն ալ կապ ունի միջազգային կացութեան երեւոյթներուն հետ:

Նոյն մտահոգութիւնները՝ մեր լնակած երկրին մէջ, ինչպէս կը հաստատեն ամէնօրեայ դէպքերը եւ պայքարները:

Խմորումներ եւ խլրտումներ, որոնք իրար կը լրացնեն սահմանէ սահման: Ինքնապաշտպանութեան պայքար՝ ի նախատեսութիւն ապագայ ալեկոծութեանց: Թնդերը՝ հեղեղի մը առջեւ:

Մաղթենք որ ճակատամարտը սահմանափակուի գաղափարական ձեռնարկներով, առանց նոր ճեղքեր եւ փոսեր բանալու:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳՈՆԷ ԻՐԵՆՑ ԿԱՐԴԱՑԱԾԸ ՀԱՄԱԿՆԱԾԻՆ

Թերթ կարդալը ուրիշ բան է, հասկնալը ուրիշ: Ինչպէս տարրական պարկեշտութիւնը ուրիշ բան է, անճոռնի եւ վրան - բաց սուտը ուրիշ:

Դժբախտաբար ամէնէն առաջ դրիչ շարժող - ները վարակուած են ստելու, խեղաթիւրելու ախտէն որ երթալով համաճարակի մը համեմատութիւնը կը ստանայ:

« Ցառաջ »կը կարդանք դրեթէ 25 տարի է, երբ տակաւին նեղպազմը հազիւ թէ երազել սկսած էին արտասահմանի Հայերը:

Այսօրուան նման խլեզ տեղը հանդիստ չնստող մարդիկ միշտ նոր երկիրներ կը փնտռէին, իրենց ոտքերուն տակ հաստատուն հող մը ունենալու մտահոգութեամբ:

Այն ատեն ալ աչքերը սեւեռած էին դէպի Հարաւային Ամերիկա, (Հիւսիսայինը երթալ արգելեալ էր Ցունաստանի դուռը հասնելու պէս բան մըն էր):

Ազդեր եւ յօդուածներ կը հրատարակուէին, ճամբայ ցուցնելու համար դէպի Ուրուկուէյ եւ Փարակուէյ:

Իսկ այս թերթը բուռն պայքար կը մղէր արտագաղթին դէմ, միեւնոյն ատեն պահանջելով որ բացուին հայրենիքին դուռները:

Ահա նորէն գաղթ երկրէ երկիր, իրբեւ հետեւանք տնտեսական եւ քաղաքական անստուգութեան:

Իսկ ներքա՞ղթը: Բոլորին աչքերը կուր կըտրած էին դէպի արեւելք նայելով: Որո՞ւնն է յանցանքը եթէ չատեր յուսահատած են սպասելէ:

Երբ իշխանութիւն մը տասը մաղէ կ'անցընէ իր հարազատը, կ'ընտրէ ան որ քաղաքական հայմտղում չունի, ան որ ընդունակ է ներկրպադելու «իկոն»ներու առջեւ, ան որ բաղձալի է իր ֆեղեքական եւ ընտանեկան պայմաններով, ան որ դըլխիկոր կը համակերպի զանազան յանձնախումբերու բոլոր քմահաճոյքներուն, ան որ «դեկլարացիա» կը ստորագրէ հաղարումէկ ստորնութեանց հանդուրժելով, ան որ տասն անդամ բեռ կը կապէ ու կը քակէ անտրտունջ, ներքա՞ղթ է թէ հաւատաքննական տեսակ:

— Իսկ սա լուրե՞րը արտագաղթի մասին:

Գիտեն թէ «բանը ինչումն է»: Բայց, եթէ ամէն ճշմարտութիւն խոստովանին, ինչո՞վ պիտի կերակրեն ամբոխը:

ՍՕՍԻ

Ռուբր ծրագիրը չի փոխուիր

Ուշին կ'իմանանք «Տէյլի Մէյլ»ի ուղղուած հեռագրի մը համաձայն, Պ. Մարշըլլ ունկնդրութեան ընդունելով մամուլի ներկայացուցիչները, յայտարարեց թէ Անգլիա եւ Մ. Նահանգները պիտի գործադրեն իրենց որոշումը,— Գերմանիոյ յանձնել Ռուրի ճարտարագործութեանց սեփականութիւնը եւ վարչութիւնը: Երկու կառավարութիւններն ալ պատրաստ են նոր միջոցներ ձեռք առնելու ապահովութեան համար, որպէսզի փաստին Ֆրանսայի մտահոգութիւնները Գերմանիոյ զինուորական վերակազմութեան մասին: Երկուքն ալ Եւրոպայի եւ Գերմանիոյ վերակազմութեան համար անհրաժեշտ կը դտնեն որ Ռուրի ճարտարագործութիւնները վերադարձուին Գերմաներուն:

Պ. Մարշըլլ աւելցուց թէ մեծ հաստատութիւնները փոքր եւ ինքնապահ միաւորներու պիտի վերածուին, դրուելով գերմանական խնամակալութեան տակ որ անոնց վարչութեան համար պատասխանատու պիտի ըլլայ դաշնակից պետութեանց:

★ Անգլեսաքսոնները սկսած են գործադրել իրենց որոշումները՝ արեւմտեան Գերմանիոյ պետական կազմակերպութեան մասին: Նախապահին պաշտօնավարութեան շրջանը պիտի ըլլայ հինգ տարի:

ՁԱՓՈՆի նախկին վարչապետը, Թոժօ, որ մահուան դատապարտուեցաւ ուրիշ վեց ամբաստանեալներու հետ, դաղտնօրէն պիտի կախուի յառաջիկայ շաբթու կամ առաջ օրէն: Զօր. Մաք Ափրըր մերժեց թեթեւցնել պատիժը, հակառակ եղած դիմումներուն:

Երեք անգամ վատահութիւն յայտնուեցաւ

ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄՆԵՐ ՊԻՏԻ ԿԱՏԱՐՈՒԻՆ ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ԴԷՄ

Ինչպէս կը նախատեսուէր, դահլիճը վատահութեան քուէ ստացաւ չորեքշաբթի օր, երեք տարբեր պարագաներու մէջ, ուժ օրուան բուռն վիճաբանութիւններէ վերջ: Երրորդ բանաձեւը քուէարկուեցաւ 215ի դէմ 351 ձայնով, ինչ որ բաւարար մեծամասնութիւն մը կը համարուի կառավարութեան համար:

Քուէարկուած բանաձեւը հաւանութիւն կը յայտնէր կառավարութեան յայտարարութեանց (ածխահանքերու գործադուլին եւ համաձայնաւար կուսակցութեան մասին) եւ վստահութիւն՝ թէ կառավարութիւնը պիտի ապահովէ ազգային ըստացուածքի եւ հանրապետական բարեկարգութեան պաշտպանութիւնը, պահպանելով եւ գործադրելով օրէնքը:

Առաջին բանաձեւը, զոր համայնավարները առաջարկած էին, կը պահանջէր երկու մասնաւոր յանձնաժողովներ նշանակել, քննելու համար՝ համայնավար կուսակցութեան եւ ընկերվարական թերթին՝ «Լը Փոփիւլէռ»ի հաշիւները: Այս առաջարկը մերժուեցաւ 164ի դէմ 316 ձայնով: Ձեռնպահ մնացին 43 երեսփոխանները: Կառավարութիւնը նախապէս մերժած էր այս բանաձեւը, իրբեւ քաղաքական խաղ մը:

Երկրորդ բանաձեւը, որուն ուժ կուտային զօր. տը Կոլի կուսակիցները, կ'առաջարկէր յանձնաժողով մը կազմել քննելու համար համայնավարական գործունէութիւնը: Միեւնոյն ատեն նոր ընտրութիւններ կը պահանջէր: Բանաձեւին հեղինակները վերջին պահուն եւ առին զայն, բայց Պ. Ժաք Տիւքլօ (համայնավար) իւրացուց անոր առաջին մասը, որ նորէն մերժուեցաւ 180ի դէմ 379 ձայնով: Վերջապէս քուէարկուեցաւ երրորդը, որ վստահութիւն կը յայտնէր, 136 ձայնի առաւելութեամբ:

Աւելորդ է ըսել թէ այս առթիւ ալ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան: Պ. Փալեմպի, որ Կոլի ներկայացուցիչը, պահանջեց «ճեղքել համայնավարական պալարը», մասնաւոր յանձնաժողովի մը միջոցաւ: Պ. Լիւսի (ընկերվարական) պատասխանելով Տիւքլոյի այն մեղադրանքներուն թէ «Լը Փոփիւլէռ» հաշիւներ ունի Ֆրանքեամերիկեան դրամատան մը հետ, դիտել տուաւ, հեղինակութեամբ.

— « Եթէ Պ. Տիւքլօ անցեալին մէջ խոհարար եղած ըլլար եւ ոչ թէ ծաղարար (ֆաֆիխէ), պիտի գերազանցէր «ճուկը խեղդելու արուեստին մէջ»:

Ցետոյ մանրամասնօրէն պարզեց ակնարկուած դրամատան հետ եղած հաշիւները: Եւ յայտարարեց.

— « Եթէ մենք ալ Զեխոսլովաքիոյ օրէնքը գործադրէինք, համայնավար կուսակցութեան բոլոր գործիչները բանտարկուած պիտի ըլլային ... Բայց մենք երբեք պիտի չառաջարկենք քուէարկել այն օրէնքները որ կը գործադրուին երկաթեայ վարագոյրէն անդին »:

Պ. Տիւքլօ իր ճառին մէջ կը հարցնէր թէ ո՞վ կը ճարէ զօր. տը Կոլի կազմակերպութեան դրամները, քանի որ ահագին գումարներ կը ծախսուին քարոզութեան համար: «Ո՞վ դանճած է ամերիկեան արհեստակցական Միութեան բաշխած 160 միլիոն տոլարը»:

Համայնավար երեսփոխանը հասկցնել կ'ուզէր թէ ապականութեան բոյներ կան երկրին մէջ եւայլն:

ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄՆԵՐ ԳՐԳՈՒԱ ԱՐԱՐՔՆԵՐՈՒ ԴԷՄ

Վարչապետը քանի մը անգամ խօսք առնելով բացատրեց թէ ոճիրներ գործուած են ազգին դէմ եւ կառավարութիւնը ձեռնարկած է օրինական հետապնդումներու: Երբ յանցաւորները երեւան հանուին, խստօրէն պիտի պատժուին:

Պ. Տիւքլօ իր ճառին մէջ նորէն փորձեց ապացուցանել թէ պատերազմ կը պատրաստուի Մ. Նահանգներուն դէմ, թէ իրենք միութիւն կը քարոզեն, խաղաղութիւնը պաշտպանելու համար են: Այս առթիւ մեղադրեց նաեւ Պելժիոյ հրաժարեալ վարչապետը, Սփաք, իբրեւ ռազմատենչ: Ժողովին նախագահը ազդարարեց.

— « Անհանդուրժելի են այս նախատինքները: Երէկ ձերիններէն մէկը Անգլիան կ'անարգէր, այսօր կարգը եկած է Պելժիոյ »:

ՏԻՒՔԼՕ.— Սփաքը Պելժիա չէ:

ԷՌԻՕ.— Զեզի չի յիշեր դատել:

ՏԻՒՔԼՕ.— Ինչո՞ւ չէք նեղուիր երբ կը նախատեն Խ. Միութիւնը:

Վիճաբանութեանց ընթացքին ուրիշ համայնավար մը դիտել տուաւ թէ վերսխոհանները 1.175.000 Ֆրանք տարեթոշակ կը ստանան: «Ստուտ է», պոռաց աջակողմեան երեսփոխան մը:

ԻՆՉ ՊԱՏԻԺՆԵՐ ԿԸ ՆԱԽԱՏԵՍՈՒԻ

Ազգ. պաշտպանութեան եւ դատական նախարարները արդէն իսկ դիմած են ընդհ. դատախազութեան, հետապնդումներ կատարելու համար

(Ուրիշներու շարունակութիւնը կարդալ Ի. էջ)

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ

ԵՐԵՔ ԱՄԻՍ ԹԹՈՑԻ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

Զ.

Մեր նոր Շթելունկը հաստատուած էր բլուրի մը կողին, որուն վրայ կ'իջնէր հին մատուռ մը: Բարեբախտաբար զէմման պահակը չատ խելօք եբիտասարդ մըն էր, մեզի հետ կը կատակէր մինչեւ ետք: Իր պաշտօնակիցը՝ առաջնակարգ նահանջական մը, զղուած էր այլեւս...: Ամէն առթիւ մեզի կը կրկնէր թէ Հիթլէր պատերազմը կորնցուցած է: Ռուսերը մեր Պրուսթիա երթալէն ի վեր հսկայ յառաջխմութիւն մը արձանագրած էին: Ամէն կողմ կուիւ, կատաղի դուպար Պրեսլաւի փողոցներուն մէջ. խորհրդային բանակը հասած էր Քիւսթրէնէ,— Պերլինէն երեսուն քիլոմեթրը: Աւելի բան չէր խօսեր:

Մեր աշխատաւորներու խումբին մէջ,—բազկացեալ Ռուսերէ, Թաթարներէ, Իտալացիներէ, Յոյներէ եւ Հայերէ,— ուրախ էի որ հինգ Ֆրանսացիներ ալ կային: Առնցմէ Պասթիէնը չատ ճարպիկ էր, յաջողած էր նոյնիսկ քանի մը չարաթ հիւանդանոցը ապաստանիլ: Մտերմացած իւարու հետ, զէշ ժամանակ չէինք անցներ, խընդիրը կը կայանար համբերութեամբ սպասել ազատագրութեան օրուան, որ կը մօտենար հսկայական քայլերով:

Ձմեռը չէր հեռացած տակաւին: Ամէն կողմ ձիւն, ծառերուն, խոտաբոյս տնակներու երդիքներուն, ինչպէս նաեւ թաքստոցներուն վրայ, որոնք կը ցանցնուէին բլուրներու կողերուն եւ բարձունքներուն վերեւ: Մեր դղեակին նեղ զառիթափէն իջնելու համար, մենք ստիպուած էինք խոհեմարար պլլուիլ քովնտի թուփերուն: Հողը սառած էր, այնպէս որ բանուորները երբեմն քիչ մնաւթ կը կոտրէին այնտեղ: Պասթիէնի ոտքին բթամատը նոյնիսկ սառած էր ցուպտէն:

Ասկէ զատ, որովհետեւ բաղնիք չկար, սարսափելի կը քերուըտէինք: Ռանի մէջ, «թօթօ»ները չէին պակսեր արդէն: Այստեղ, Քուրֆիւրսթի մէջ, դժբախտութիւնը իր լրումին հասած էր: Հնամեայ դղեակին վարչութիւնը մեր մարմինն ու զգեստները հակահիւել կուտար: Սակայն, նորէն լոգանք չկար. պզտիկ բռնաւորները չարաթ մը վերջ դարձեալ մեր քթին կը խնդային...: Երեւակայեցէք, փետրուարի մէջ, վերադարձի ճամբուն վրայ, գրեթէ մերկացած կը լուացուէինք բլուրի մը կողերէն ժայթքող ջուրով:

Կեանքը հետզհետէ անտանելի կը դառնար: Դէպի կաց վերադարձը՝ դերադոյն տենչանքի մը ձգողականութիւնը ունէր, որ մեզ կը մղէր ամէն կարգի մեծութեան եւ նիւթական զոհողութեան, որպէս թէ իսկական «Աւետեաց երկիր»ն ըլլար: Երկինք, արդեօք բախտը պիտի ունենայի՞ Միւֆելտի մեր բանուորականները վերադառնալ:

Երրորդ չարթուն՝ երբ կը սառնամ կանանչ թուղթը,— վկայագիր խրամային աչխատանքի, — իմ չափս նաեւ օրական երկու մարքը, կը սկսիմ երազներ հիւսել...: Այդ օրը Շթելունկի դրասենեակը հանդանակութեան կը ձեռնարկէր, բայց ոչ ոք ուզեց տենի մը տալ դերմանի բանակին:

Զորրորդ չարթուան վերջաւորութեան, մեզի դիւզ փոխադրեցին, բաւական վայելուչ պճարան մը: Ճիշդ ժամանակն էր: Մեր ընդարձակ դղեակին մէջ, Վերմախտի հրամանատարը 200 դերման դիւզուններ տեղաւորած էր: Ահ, Թիթոյի հետ կարելի չէր կատակի ելլել.. քանի իր «փարթիզան»ներէն տեղեակ էր եղելութեան, մեզի կրնար անհաճոյ անակնկալ մը վերապահել:

Հարիւրապետը չատ խիստ վարուեցաւ փոխադրութեան ընթացքին, մինչեւ իսկ վայրենաբար մարակեց իտալացի դերի մը:

Միշտ յարդադէզի մը վրայ, բայց նպաստաւորուած խոշոր օճախով մը, չատ դէշ չէինք զգար մեզ այնտեղ: Մեր նոր բնակարանին դիմաց աղբիւր մը կար, մանաւանդ հացադործին խանութը չատ մօտ էր...: Մեծ բան էր: Իրիկունը իջնելուն կ'երթայինք հանդստանալ սրճարան մը մէջ, մի՛չեւ իսկ երբեմն սինեմայի ներկայացումներ կը վայելէինք:

Մեր պետին հիւանդութենէն ի վեր, Հերն Փանդա կը խաղար մեծ Մանիթուի դերը: Աչխատանքէ վերադարձին՝ կ'ուղէր մեզ ճպոտով քալեցնել, ինչ կ'ըսեմ... սպի քայլերով: Ինձ մարդ, չատ չսիցած յուսախաբ կ'ըլլար, որովհետեւ ամէն մարդ դաղտագողի կր կծկէր ճամբէն: Ինծի դէմ ոխ կասած էր: Ընկերներս նաեւ համար, նախ դիս ղրկեց դետեղերք, այն դործարանին դիմացը, ուր կանդ առած էի առաջին անդամ Ռան եկած միջոցիս:

Բորդառատ ձիւնին մէջ, ծառի ճիւղեր կտրելու էի, յետոյ զանոնք ճամբուն եղերքը պէտք է փոխադրէի իտալացի դերիներուն հետ: Գետեղերքը չատ ցուրտ էր. ոտքերս ջուրերուն մէջ թաղուած՝ սառելէ հեռու չէին:

Ձմեռնայի ժժդոյն արեւին տակ, երբ Թիթոյի օդանաւերը առտուն իրենց.. առողջապահական պտոյտը կր կատարէին դիւղին վերեւ, ես քառասմբակ կ'արշաւէի ընկերներուս հետ: Այդ թռիչքներէն մէկուն ընթացքին՝ եւսկոլաւ բժիշկը վիրաւորուած էր դէմքէն, Քուրքֆելտի կայարանին մօտ նետուած ռումբի կողմնացոյցներէն: Ցաւագար դինքը կը տեսնէի սրճարանը. Մելքոն Մոմճեանի հետ, մեր երախտագիտական տուրքը կը մատուցանէինք այդ ազիւ մարդուն, գինիով եւ յունական «սիկառէթ»ներով:

Քանի մը օր վերջ վերադարձ իմ նախկին տեղս: Մեծարդոյ Փանդան զայրացաւ եւ զիս ղրկեց մեկուսացեալ անկիւն մը: Աւելորդ է ըսել թէ՝ այս «աքսոր»ը խոչընդոտ ցաւ պատճառեց իմ բոլոր ընկերներուն, որոնց համակրութիւնը կը վայելէի, իմ երգչուհս և կատակաբանութիւններուս: Անոնք զանազան միջոցներու դիմեցին, նոյնիսկ փորձեցին կաշառել զայն, բայց պի՛դլուխ ան դրդռուելի մնաց: Եւ որովհետեւ կը վերակրկնէի փախուստս, հրամայեց երթալ իտալացի դերիներուն խրամը, որ մեր դիմացը բաւձրադիր վայր մը կր դտնուէր:

Միջերկրականի այս ցեղը՝ դուարթ, չէնշող եւ արուեստագէտ է, չատ լաւ կը յարմարէինք իրարու հետ: Մասնաւորաբար իմ նախորդականութիւնս ճարտասան Մուսոլինիի, դորս կ'ատէին իրենց ամբողջ հոգիով, չափէն աւելի կը դուարճացնէր զիրենք: Եկաւ տես որ ճիշդ նոյն օրն ալ փլուզում տեղի ունեցաւ խրամին մէջ: Զոհը՝ սիցուն իտալացի մը քաջ Ֆրանսադէտ, մեծ դժուարութեամբ փրկուեցաւ չնորհիւ իր ընկերներու աճապոհութեան:

Մարտի սկիզբը մեր ապաստանը աւարտելու վրայ էր: Մեծդի դեղանիերուն փրայ,— առաղ — ձագործին կողմէ զօրեղապէս ազդուցած խայխայ բուներով,— արդէն իսկ ծառի կոճղեր կը դետեղէինք: Գործը չատ դժուար էր, եթէ միայն նկատի ունենաք թէ՝ մեր վտիտ ուսերուն վրայ բլուրն ի վեր բարձրացնելու էինք այդ փայտէ հսկայ զանգուածները: Մեզի կը մնար հողով, քարերով եւ ծառի ճիւղերով ծածկել թաքստոցը եւ սանդուղքի ցանկապատը չինել:

Այսուհանդերձ, Թիթոյի օդանաւերը մեզի հանդիստ չէին տար: Առտուան ժամը 10ին, երբեմն ալ կէսօրուան ապուր բաչխուած առեն, առնք ոլորապտոյտ կը գառնային յարդաղոցին վերեւ, որ հանդիպակաց բլրակի մը ցայտուն կէտին վրայ կը գտնուէր: Ախ, այդ երկու «գեներ»ը ի՛նց զրահուած խորտրնկէցներով... առնք դժոխայի՛ բանդագուշանքի մը չաճախանքը կր ներչնչէին մեզի: Ցաճախ կը լսէի ըսելիները մտաւախութիւնը, որ կէս մը հեդնական կը պոռթկար.

— Allons! les gars, on va faire du plongeon aujourd'hui...

Երբեմն, առտուան դէմ մեր աչխատավայրը հասնելով, բաւական քանակութեամբ օդանաւերէն արձակուած Թուղթիկներ կր դտնէինք, խրամատ՝ ուսերէն, սլովէն եւ գերմաներէն լեզուներով: Այդ Թղթիկները մեզի կը յայտնէին Գերմանիոյ ահաւոր կացութիւնը եւ մօտալուտ յաղթանակին դալուստը կը ծանուցանէին: Թիթոյի սաւառնակները, զոյդ մը արծիւներու նման կը սաւառնէին Քուրքֆելտի վրայ, դարձդարձիկ չարժումներ կը դծէին բլուրներու կատարին, եւ նոյնիսկ ուղղաձիդ կ'իջնէին մինչեւ 10 մեթր:

Կրացի մէջ ալ կացութիւնը ծանր է: «Ամէն օր կուգան, կը դրէր Տիկին Ս. Մոմճեան իր ամուսնին, ալ ու ձախ կը դարնեն անխնայ: Քար քարի վրայ չեն ձդեր, ոչ տուն, ոչ խանութ եւ ոչ ալ եկեղեցի մնացած է: Ամէն օր վլատակներուն տակէն մարդ կը հանեն. դեռ չարքը չէ վերջացած...: Անոնց մէջ նոյնիսկ կան գերմանի բարձրաստիճան սպաներ, դուրսը բանող հայ եւ յոյն տղաքները դործի լծած են այս աչխատանքին համար: Ձեմ դիտեր ինչ պիտի ըլլայ մեր վիճակը: Միշտ կ'աղօթեմ Աստուծոյ մեր վերկութեան համար: Վերջապէս, ես քիչ կը դրեմ, դուն չատ հասկցիր»:

(Մնացեալը յաջորդով) • ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Նիկոլ Աղբալեանի գործերը

«*Հայրենիք*» խմբագրականով մը կ'առաջարկէր ամփոփել եւ հրատարակել ողբացեալ Նիկոլ Աղբալեանի ցիրուցան գործերը: Ընկեր Ս. Վրացեան չերմապէս կ'ողջունէ այս գաղափարը.—

Գործը անյետաձգելի է, որովհետեւ ինչքան ժամանակը անցի, այնքան կը մեծանան դժուարութիւնները: Այսօր դեռ թարմ է Նիկոլի յիչատակը. իր անձին ծանօթներըեւիր գործի արժէքը դնահատողները ողջ են: Քիչ չեն մտաւորականները, որոնք սիրով պիտի ուզեն իրենց ոյժն ու ժամանակը տրամադրել նրա երկերի հաւաքման ու հրատարակութեան գործին: Տարիներ յետոյ, այս պայմանները կր չքանան եւ այլեւս դժուար, թերեւս, եւ անկարելի կը դառնայ նման մի ձեռնարկ:

Խնդիրը կարեւոր է — եւ չատ կարեւոր — որովհետեւ Աղբալեանը մեր այն հազուագիւտ մրտաւորականներից էր. որի դրչի տակից ինչ ոչ ելայն է՝ գոնէնի ծանր հատիկի պէս արժէքաւոր է ու թանկագին: Մանաւանդ եթէ ճիշդ է այն լուրը, թէ նրա մահից յետոյ մնացել են ամփոփ ձեռագրեր եւս:

Նիկոլը չատ խստապահանջ մարդ էր դէպի իր գործը. կատարեալի հասնելու մտահոդութեամբ՝ նա զրկեց հայ դրականութիւնը իր մտքի հարուստ պաչարից: Եւ միեւնոյն ժամանակ, դժբախտաբար, չափազանց ախորժ էր դէպի իր անձը եւ գործը: Զաչխատեց դէթ հատորների մէջ ամփոփել թերթերի եւ պարբերականների մէջ ցանցն ուած իր մեծ ու փոքր յօդուածները: Նրա մահից յետոյ, համարեա ոչինչ չմնաց, որպէս առանձին հրատարակութիւն: Հայոց դրականութեան նուիրուած ներածական հատորը միայն, «Մտաւոր Տումներ Հ. Յ. Դաչնակցութեան մասին» դրքոյկը եւ մէկ վտիտ տետրակ Սոցիալիստ - յեղափոխականների ծրագրի մասին: Մի բան, որ բնաւ համապատասխան չէ Նիկոլ Աղբալեանի թողած դրական վաստակին: «Մուրճ»երի, «Հորիզոն»ների, «Նոր Հոսանք»ի եւ ուրիչ թերթերի ու պարբերականների մէջ ան ունի դրական քննադատական, մատենադրական եւ հրապարակախոսական դրուածքներ, որոնք մնայուն արժէք են նկատում, մանաւանդ, որպէս Հայոց Դրականութեան եւ հայ հասարակական չարժման պատմութեան նիւթ:

Իր դրական յօդուածներից զատ, բացառիկ արժէք ունին եւ Նիկոլի դասախոսութիւնները, ատենախոսութիւնները ու ճառերը եւ անձնական բովանդակալից նամակները, որոնք նոյնպէս տեղ պէտք է դտնեն նրա երկերի հատորների մէջ: Նի-

Թուրիոյ առաջին հայ նախարարը

ՄՄԲ.— Մահճաբարձ վակոնները ընկերութեան Թուրքիոյ ներկայացուցիչը, Հիւանի Սաուրդ Տուրուդալ, մանրամասն գրութիւն մը հրատարակած է Պոլսոյ «Ագչամ» թերթին մէջ, Գրիգոր Աղաթոնի մասին: Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը.

— Այցելս տարի երբ Գահիրէ էի, գիս ծանօթացուցին համակրելի անձի մը որ Թուրքիոյ առաջին հայ նախարարին թոռն էր: Հարցուցի անունը, Գրիգոր Աղաթոն եւ իրեն ըսի թէ իր մեծ հայրը օգտակար եւ արդիւնաւոր ծառայութիւններ մատուցած է Թուրքիոյ, մեծապէս սիրուած Սուլթան Աբդիւլ Եա եւ այն առենուան աւագանիին կողմէ: Ըսի թէ եղած է պատմական դէմք մը մեր երկրին մէջ, դնահատուած եւ յարգուած, այն առեն խօսակիցս զարմացումով եւ յուզումով նայեցաւ երեսս եւ փարեցաւ ձեռքերուս: Ըսաւ թէ տակաւին մը հետեւանքով դրկուած էր իր պապուն վերաբերեալ յիչատակներէն, չիմարներէն եւ թուրքերէն, եւ խնդրեց որ Աղաթոն էֆէնտիի մասին ինչ որ դիտեմ պատմեմ, հաղորդեմ իրեն:

Իր կենսագրութենէն դիտենք թէ Թուրքիոյ մէջ առաջին քրիստոնեայ նախարարը եղած է եւ համբաւ չահած, 1860ին կ'ըլլայ երմտական բարենորոգման ժողովին ատեան, 1863ին հիմնադիր հաշուակալական ատեանին, 1864ին հեռագրի վարչութեան ընդհ. տնօրէն, 1868ին հանրօգուտ չինութեանց նախարար, եւ գործի սկսելէ առայ կը հիւանդանայ Փարիզի մէջ ու կը մեռնի:

Այս սահմանափակ ծանօթութիւնները չեն կրնար տակաւին ամբողջական դաղափար մը տալ Աղաթոն էֆէնտիի իսկական վաստակին չուրջ որ պիտի մնայ միչտ արժէքաւոր եւ ընդարձակ:

Հին դիւանաթուղթերու համաձայն, Գրիգոր Աղաթոն ծնած է 1825ին Իթալիոյ, Մասպիւղ, զաւակն էր պարտիզպանի մը: Քանի տարեկան էր, երբ իր ազգականներէն մին ուսանելու համար

կոյր անդերազանցելի վերլուծական եւ համադրող միտք ունէր: Ու նաեւ բազմակողմանի, ճոխ մտաւոր պաչար եւ դիտական հմտութիւն: Ինչ որ գրած էր, կամ խօսած՝ թէ բովանդակութեամբ եւ թէ ձեւով՝ անմոռանալի էր: Աւաղ, նա իր հետ տարաւ ենագծի մեծ մասը, բայց ինչ որ թողել է, որպէս գրական ժառանգութիւն, նոյնպէս մեծ արժէք է ներկայացնում: Եւ ողջունելի է «Հայրենիք»ի գաղափարը, հաւաքելու եւ հրատարակելու Թեան տալու նրա գրական թողնուրդները:

ARCHIVE
http://Archivebeta.Sakhmet.net

զինքր ղրկեց Ֆրանսա, Կրինեօնի երկրագործական վարժարանը :

1847ին լրացուց ուսումը եւ վերադարձաւ Իսթանպուլ, եղաւ տնօրէն երկրագործական վարժարանին : Այդ օրերուն Ֆրանսերէն լեզուով հրատարակեց երկասիրութիւն մը, հողամշակութեան մասին : 1849ին բաժնուեցաւ այդ պաշտօնէն, զբաղեցաւ անձնական գործերով, գրականութեան եւ երկրագործութեան նուիրուած չատ մը գրութիւններ հրատարակեց : 1856ին անդամ ընտրուեցաւ Թուրքիոյ առեւտրական բաւ ձրագոյն խորհուրդին . 1858ին կառավարութեան տնունով իբր պատուիրակ գնաց Թօրինոյի ցուցահանդէսին, 1859ին եղաւ Թօրինոյի երկրագործական կամասի Թղթակից, չնորհիւ իր չերամաբուծական մասնագիտութեան, 1860ին կոչուեցաւ երմտական բարենորոգումներու խորհուրդին անդամակցութեան : Նոյն տարին, կառավարութիւնը Անգլիոյ դիմեց փոխառութիւն կնքելու համար, եւ այս մտքով ուսումնասիրութիւններ կատարելու պաշտօն յանձնուեցաւ իրեն Այի եւ Ֆուատ փաշաներու կողմէ : Գրիգոր Աղաթօն էֆէնտի մէկ ամսուան կարճատեւ չրջանի մը մէջ ի դլուխ հանեց այս ծանր գործը, եւ այս կերպով հաստատեց երմտական գործերու մէջ ունեցած իր մեծ ճեռնհասութիւնն ու մասնագիտութիւնը : Այնպէս որ Ա. Լիայէն եկած մասնագէտներ գոհունակ տեղեկութիւններ դրկեցին իրենց կառավարութեան, եւ Գրիգոր Աղաթօն էֆէնտի ոսկի ժամացոյց մը նուէր ստացաւ Վիքթորիա թագուհիէն, եւ պատուանշան բրիտանական կառավարութեան կողմէ :

1862ին, գլուխը անցաւ այն երմտական յանձնաժողովին որ պաշտօն ունէր թղթադրամը հրատարակելու :

1863ին անդամ հաշուակալական ատեանի, 1864ին հեռագրային վարչութեան ընդհ. տնօրէն, 1865ի Փարիզի դեստան ճէմիլ փաշայի հետ կը ներկայացնէ Թուրքիան, Փարիզի հեռագրային խորհրդաժողովին մէջ :

Երբ Իսթանպուլ կը վերադառնայ կը հիմնէ քաղաքամիջեան հեռագրային եւ թղթատարական սպասարկութիւնները, եւ դրամը կայունացնելով՝ կը սկսի «Պայազ» ատիճան :

1865ի վերջերը, կը միացնէ թղթատարական եւ հեռագրական վարչութիւնները, եւ պահելով հանդերձ երմտական խորհուրդի մնայուն անդամակցութիւնը կը դեկավարէ այդ միացեալ վարչութիւնը : 1866ին իբր պատգամաւոր կը մասնակցի հեռագրային, իսկ 1862ին թղթատարական խորհրդաժողովներուն յանուն Թուրք կառավարութեան, եւ ձեռնարկները կը կատարէ Թուրքիոյ վերցնելուտար թղթատարական սպասարկութիւնները :

Իր տեւական յաջողութիւններուն համար, Սուլթան Ազիզ իրեն նուէր կուտայ 5000 ոսկի, եւ թղթատարական, հեռագրային գործերու մէջ ցոյց տուած իր ազնիւքներուն համար ալ կը ստանայ Պատուոյ Լեգէոնի առաջին չքագրամը, Ֆրանսա. կառավարութեան կողմէ :

Եպարքոսութեան կողմէ դրուած 19 Օգոստոս 1867 թուակիր պաշտօնագրէ մը կը տեղեկանանք թէ Աղաթօն էֆէնտի Երոպա ղրկուած է, որպէս զի ճեռնարկներ կատարէ Աւստրիոյ, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ հեռագրային վարչութեանց մօտ, եւ ա-

ԹԱՏՐՈՆ

«Արմենուշ»

Մելոյեանի « Արմենուշ »ը խոր է եւ այնքան եղերական, որ մեր մտքին առջեւ կը բանայ անհուն հորիզոններ : Վասպուրականցի այս համեստ այլ տաղանդաւոր դրագէտը,— հոգիով Հայ եւ մտքով Եւրոպացի,— ի չգէս կ'ըսէ մեր պատուական բարեկամ Կ. Պէտուչը,— ամէնէն անչահնկիրթը չահեկան դարձնելու գաղտնիքին տիրացած է : Իր տիպարները կենդանի են, բաբախուն, կը չչեն ու կ'ապրին հասարակաց տրամը : Ամենացնցող պահերուն, երբ քաոսնման ողբերգութեան մը նժարը կապարի պէս կ'ընկնէ մեր խղճին, անդիտէ զանոնք համեմատել լուսնկին փիլիսոփայութեամբ մը : Մորմոքի հառաչքներուն մէջէն մերթ կ'ապ ին զուարթ հրճիռներ, օձուն - անուշ տրտմութեամբ մը, ոգնք սփոփանք մը կը բերէն մեր սահմռկած հոգիներուն : Ստացած ուժականութեան մը, կարճատես, այլ բուռն տեսարաններու մէջէն, կը ժայթքէ յանկարծ, կ'ալեկոծէ բազմութիւնները հոգին :

Ազեխաչ պատմութիւնը հայ մօր մը՝ Արմենուշինը, որ կը ստիպուի իր մորթուած զաւկին արիւնը ըմպել դահիճներու բռնադատութեամբ : Պերլինի հասարակաց մէկ տան մէջէն, դժբախտ Հայուհին կաշառքով կը փրկուի զերմանացի կնոջ մը կողմէ, երբ քահանին մէջ ծառայող իր տղուն յանձնարարութեամբ : Արմենուշ կհդրնականն դէմքը կը գառնայ ընդմէջ զերման բիրտ քապայի մը ու խղճահար Օսկար Միւլլէրի, որ անտարբեր ականատես եղած էր Հայուհին զաւկին փողոտումին : Մարդկային ոգին է, ոչ կատաղօրէն կը բախի գոռող տիրակալութեան : Տիկին Միւլլէր՝ կրնցուցած իր ամուսինը եւ կրտսեր որդին,— երկուքն ալ անճնասպան մարդասպանութենէն խուսափելու վտմ նպատակով,— խղուկը կը ճգնի փրկել իր վերջին զաւակը : Կիսախելագար Արմենուշին դիմաց, Օսկար կը վերապրի հայկական զողգոթան, արիւնի ու հրդեհի բովանդակ զարհուրանքով : Հոգեկան ահաւոր տրամ մը, որ կարճի մը պէս կը խոցէ իր խիղճը : Տղան ոչ քուն ունի, ոչ դադար : Արմենուշ, հայկական եղեռնապատումին կենդանի մարտիրոսուհին, վչտահար մայր մըն է, որ իր կեանքը կ'անցընէ հսկումով, աղօթքով եւ ահեղնատեսիլ չղաճդումներով : Իր ենթագիտակցութեան մէջ անեղծ կը մնայ ցեղին արժանապատուութիւնը : Ան կ'արհամարհէ Մոնտկրեան բարբարոսութեան դիմած անտարբեր կեցած քրիստոնեայ սպայի մը կարեկցութիւնը : Օսկար վճռած է բարդ հանդոյցին լուծումը, նոր ուճիրներէ խուսափելու միակ ուղին ինքնասպանութիւնն է . ի տես զերման զօրականին անկման, եղերաբախտ Հայուհին կը փակէ ողբերգութիւնը, փշրելով գառնութեան բաժակը :

Արմենուշի տրամը զեղազանցապէս մարդկային է :

Օր. Սիւզան Շահինեան՝ (Արմենուշ), բեմական չնորհ եւ խորք ունի : Ձայնը մռայլ է, ապուռեմն տպաւորիչ հոգեհատորը կորնցուցած խեղաղար մօր մը համար : Միջրնակ եւ խուսափուկ էր իր դերին մէջ, թերեւս սկսնակի երկչոտութեամբ, բայց յուղիչ պահերուն կրցաւ խռովել հոգիները : Ժամանակի ընթացքին մարզուելով սիտի կարենայ ապժանաւոր տեղ մը դրաւել :

Մեր երիտասարդ ուժերէն Նուրհան Մարգարեան, որուն ուսերուն վրայ կը ծանրանար տրամին բեմադրութիւնը, խղճամիտ դերակատմութեամբ մը տուաւ Օսկարի տանջահար սրտին տուայտանքները : Մանաւանդ արաբ ցնցող էր իր խաղը հայկական Գողգոթայի ոդեկոչման պահերուն :

Տիկին Զերմէն Նամիւր, Անթուանի թատրոնէն, ժուժկալ եւ զգայուն խաղարկութեամբ մը ուրուագծեց Տիկին Միւլլէրի սիրուհիը, որ այնքան բնական է վչտահարչար մայրերուն : Վերջին սրտաչարժ տեսարանին նեղդաչնակամբողջութիւն մը կազմեց Ն. Մարգարեանի հետ :

Սառա Պեռնարի դերասաններէն Պ. Ֆեռնան Նամիւրի վիճակած էր Հոփնըրի դերը : Թաւ ձայնով, գոռոզ եւ չնական ելոյթներով, ան մատնացոյց դինապաշտ զերմանացիի ճչմարիտ տիպարը :

Տիկին Մառի Լուիզ տը Սալլազ առաջին տեսարանին մէջ միայն երեւցաւ, բայց իր ուսումնասիրուած խաղով մեզի վերապրեցուց Վենիւսեան քրմուհիի լրբենի սիրուհիը : Պ. Շարլ Էնօլ, Տոքթ. վալա, թոյլ էր իր դերին մէջ :

«Արմենուշ»ը նեղչ չման անսպառ աղբիւր մըն է, որ անցնելով մարտիրոս հոգիներու ծիրէն, մեզի կ'առաջնորդէ ցեղին արբաղան դիտակցութեան :

ԱՐԱՄ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՆԱՄԱԿՆԵՐՈՒ

մի սպասէք վճարելու համար ձեր պարտքը : Հետզհետէ կը դադրեցնենք այն թերթերը որոնց տէրերը վեց ամիսէն աւելի պարտք ունին :

ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

ԱԻՍՏՐԻՈՑ նեղքին նախարարութիւնը կարդ մը փաստաթուղթեր ձեռք անցուցած է որոնց համաձայն համայնավարները «չափազանց վստահ են իրենց ամամիջական յաղթանակին վրայ եւ արդէն իսկ ցանկ մը պատրաստած են ապագայ կառավարութեան համար» : Վիէննայի ոստիկանութեան մէջ կան հարիւր համայնավարներ, որոնք միասնալով ռուսական չրջանի քանի մը հազար բոլշեւիկներուն հետ, արշաւանք մը պիտի կատարեն դէպի մայրաքաղաք, ինչպէս կը հաւաստեն նոյն աղբիւրէն :

ռաջքը առնէ Ռուսիոյ կողմէ բացուած մրցակցութեան :

Ցետոյ կ'ընտրուի հանրօգուտ չինութեանց նախարար, բայց կր հիւանդանայ եւ 27 Ապրիլ 1868ին կը մեռնի Փարիզ : Մարմինը կը բերուի Իսթանպուլ եւ 9 Մայիս 1868ին կը թաղուի Ասդիւղի Հայոց գերեզմանատունը :

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (33)

ԹՈՐՈՍ ԼԵԿԱՆԻ

ԳԼՈՒԽ Է

ԱՐԾՐՈՒՆԵԱՑ ՇԱՌԱԻԻՂ ՄԸ

— Լաւ, ըսաւ Թորոս, ես կեանք մը ունէի զոհելու Աղգիս համար, կէսը դուն կը յափշտակես, Եւփիմէ :

— Ոչ այդպէս, կեանք մը ունէիր նուիրելիք Աղգիդ, ահա երկուք ունիս ան որ նուիրելիք, իմ երակներուս մէջ ալ կայ այդ քու Արծրունեաց արիւնդ , եւ Դիմիսքին դառնալով աւելցուց Եւփիմէ անխռով, ժամանակ պէտք չէ կորնցնել, երթանք Բարկէն բաւական զօրեղ է, ի՞նչ կը զանդաղինք :

— Դուն պէտք է մտածես թէ ձեր օգտին համար ես հոս պէտք է մնամ, գոնէ քիչ մը ատեն :

— Մեր օգուտը՝ Աստուած եւ քաղաքիները — թիւդ է : Անոնք պարապ խօսքեր են հայրիկ, ոչ դուն առանց ինծի կրնաս ապրիլ, եւ ոչ ես առանց քեզի եւ Թորոսի :

Ահա ինչ որ ատացուածք ունիմ հոս է, իսկ մնացածը՝ որ չեմ կրնար առնիլ՝ կը թողում յափշտակողին, կամ ան է որ Թորոսի բախտը ինձ հազարապատիկը կուտայ, կամ ան է որ՝ եթէ ողջ մնացինք՝ անչուք եւ առանձին կեանք մը կր վարենք զոհութեամբ, Աստուծոյ այն անհամար ապարածոյ պէս՝ որոնց վաղուն Նա Ինք կը հոգայ :

Եւ ձեռքը ծերին բերնին վրայ դնելով, ժպիտով մը՝ ոչ չպատասխանէ, ձեռքէն բռնեց եւ Թորոսի ալ ակնարկեց ծրարը առնել որ ներսն էր, ու ինք առջեւէն կ'իջնար . իսկ Թորոս երբ սենեակը մտաւ, իր աչքին առջի բանը որ դպաւ Եւփիմէի դեղձան մազերու ոսկեկոյտն էր որ գետինը փռուած կը կենային, առաւ համբուրեց անոնք եւ նայեցաւ երկինք ու չնորհակալ եղաւ որ Աստուած այդպիսի կին մր իր առջեւը կը հանէր որ հայրենեաց զոհողութեանց առաջին՝ իր դլխուն վրայ կը սկսէր :

Ուստի առանց երկմտելու առաւ վերարկուն, գլխարը ու ծրարը եւ սկսաւ հետեւիլ անոր՝ որ զուարթ երեսով ամէնէն առաջ կ'երթար անվախ եւ համարձակ :

Հիւսիսային հովը ուժով եւ յաղող կը փչէր . նաւը իր բոլոր առագաստները բացած կը սահէր կը թռչէր եւ մեռ չորս ճամբոյ դներբերեալէ դղուշանալով՝ նաւակներու հետաքրքիր նայուածքներէն կը հեռանային Վոսփորի ափունքներէն, եւ վերջը ահագին մայրաքաղաքին տեսութենէն գոհ եւ ուրախ սրտով, եւ դեռ մուրթը չհասած, ցամաքը սկսաւ անհետանալ եւ Մարմարայի մէջ կը յառաջանային հանդարտ ու խաղաղ :

Ներկ Բարկէն դեռ անօթի էր , թէպէտ ուրախ, եւ իր ուրախութիւնը կատարեալ քանի որ միայն երկինք ու ծով կր տեսնուէր : Երբ մեր նաւորդները իրենց սպարտական ընթրիքն ըրին եւ վերջը Դիմոխ Բարկէնի վէրքը զննեց եւ լաւ վիճակի մէջ դտաւ . երբ ամէն բան յաջող եւ երջանիկ սկիզբովերջանիկ կատարուած կը խոստանար՝ Բարկէն ոչ թէ առողջ այլեւ երիտասարդ կ'երեւէր, եւ երբ Եւփիմէ իրեն աս աշխուժին վրայ կը կատակէր, ան՝ Տատոանէլը թէպէտ դեռ չէին անցեր՝ ծիծաղելով կ'ըսէր ,

— Տիկին մի զարմանար, իմ լեռներուս հոտը ես արդէն չնչեցի :

ԳԼՈՒԽ Ը.

ՀԱՑՐ ՍՈՒՐԲԸ

Եւփիմէ ուրախ էր, վասնզի ինչ որ սրտին սիրական ունէր հետն էր . Բարկէն ուրախ էր, վասնզի կինը, զաւակները եւ հայրենիքը սիտի տեսնէր, Թորոս թէպէտ անթափանց՝ ուրախ էր վասնզի կը յուսար, քանի որ կը հեռանար՝ աղատութիւն, փառք, հայրենի ժառանգութիւն եւ ամէնը ունենալու . թէ որ մէկը կար որ անտարբեր կ'երեւար ան ալ թերեւս դժգոհ ալ էր առանց յայտնելու՝ Դիմոխան էր . ատամիտիրճառու եւ նախատես . ամէն բան կր քննէր, ամէն բան կր հարցնէր, նաւապետին նաւասաններուն հետ կը խօսէր, հեռուն նաւ մը՝ ծոց մը՝ իր սուր աչքերէն չէր վրիպեր . եւ դիտակը, նորահնար գործիքը ձեռք բռնած իր հետաքրքրութեան օգնականն էր :

Նաւը որ ինք վարձեր էր թէպէտ, Կիլիկիա երթալու նպատակաւ, բայց Գենովացի նաւապետին Կիպրոս լսեր էր . ան միտքով որ Կիլիկիոյ սահմանները երբ հասնին՝ հոն ելլեն :

ՏԵՐՆՑ

Քաղաքի դէմ, համաճայն պետական ապահովութեան վերաբերեալ օրէնքներու (անուանարկուած կառավարութեան անդամներու դէմ, դրդըռիչ արարքներ եւն.): Հանրապետութեան դատախազը անմիջապէս հարցաքննիչ դատաւորի մը յանձնեց ամբաստանագիրը:

Այս հարցաքննութեան նպատակն է երեւան հանել անոնք որ դրդռութիւններ կը կատարեն, բանակին միտքը պղտորելու եւ անհնազանդութեան մղելու համար: Այս առթիւ հրատարակուած լուսաբանութիւններէն կը հետեւի թէ դատական հետապնդումները առ այժմ ուղղուած են երեք համաձայնավար թերթերու՝ «Իմանիթէ»ի, «Աման-կառա»ի եւ «Քոնգքրի»ի դէմ, որոնք միշտ կ'արձագանգեն հետեւեալ նշանախօսքը.— «Ֆրան-սայի ժողովուրդը երբեք պիտի չպատերազմի Ս. Միութեան դէմ»:

1881ի օրէնքը մէկ տարիէն հինգ տարի բանտարկութեան եւ 5000էն հինգ միլիոն ֆրանք տուգանք կը տրամադրէ վերոյիշեալ յանցանքներուն համար: Ուրիշ յօդուածով մը ալ՝ 8 օրէն մէկ տարի բանտարկութիւն եւ 500.000էն 5 միլիոն ֆրանք տուգանք:

Թերթերու հրատարակութեանց համաճայն, հետեւեալ նոր պատիժներն ալ կը նախատեսուին.

Ո՛վ որ կը փորձէ վնասել Հանրապետութեան, իր նախագահին կամ կառավարութեան, կը դատապարտուի 10—25 տարի տաժանակիր աշխատանքի:— Ո՛վ որ պետութեան վնասելու դիտումով, չի կատարեր իրեն յանձնուած պաշտօնը, պիտի դատապարտուի 1—5 տարի տաժանակիր աշխատանքի:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը Թրուամըն, իր առաջին ճառը խօսելով վեց ընտրութենէն ի վեր, հրաւիրեց Ս. Միութիւնը մասնակցիլ Ատեստի եւ Հողագործութեան համաշխարհային կազմակերպութեան: «Եթէ կարենանք Ռուսերուն հետ քննել մեր փոխադարձ չահերը հողագործութեան մէջ, այնքան դժուար պիտի չըլլայ քննել մեր վէճերը՝ ուրիշ հարցերու մէջ»:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի վարչապետը, Սոֆուլիս, որ 80ը անցած է, առջի օր ուշաթափ ինկաւ, սրտի տաղնապի մը հետեւանքով: Քիչ վերջը սթափեցաւ, բայց յոյս չկայ որ փրկուի:

ԱՆԳԼԻՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ հիւանդութեան առթիւ, կարգ մը թերթեր կը գրեն թէ վիճակը շատ աւելի ծանր է եւ կրնայ անդամատութեան յանգիլ, կեանքը փրկելու համար:

ՊԵՐԼԻՆի ՄԱՍԻՆ իրենց տուած հաւաքական ծանուցագրին մէջ, երեք արեւմտեան պետութիւնները դիտել կուտան թէ կացութիւնը շատ աւելի ծանրացած է վերջին չաբաթներու ընթացքին: Թէեւ պատրաստ են քննելու դրամական խնդիրը, բայց տագնապը ատով չի վերջանար:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ Քաղաքական Ցանձնաժողովին Դշ. օրուան նիստին մէջ, բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան Պուլկարիոյ, Հունգարիոյ եւ Ռումանիոյ թեկնածութեան մասին: Ամերիկեան պատուիրակը պատասխանելով Պ.Վիչինսկիի, դիտել տուաւ թէ այդ երկիրները պարտաւոր են յարգել մարդկային տարրական իրաւունքները, եթէ կ'ուզեն անդամ ընտրուիլ: Այս առթիւ չարք մը փաստեր յիշեց, սկսելով Պուլկարիոյ հողագործական կուսակցութեան վարիչներուն ձերբակալութենէն:

50.000 ԿԱՐՄԻՐ ՋԻՆՈՒՈՐՆԵՐ կը սպառնան Փէքինի եւ Թիէնցինի, համաճայն Ջինաստանէն հասած վերջին լուրերու: Ազգայնական բանակը նոր ուժեր ստացաւ: Կ'ըսուի թէ Ամերիկա հինգ միլիառ տոլար եւ 10.000 սպանդ պիտի ղրկէ:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ վարչապետը «Հալք»ի խորհրդարանական խմբակցութեան հաղորդելով խորհրդային դեսպանին առաջարկը՝ առկախ հարցերը քննելու մասին (առանց Մ. Նահանգներու միջամտութեան), յայտարարեց թէ ոչինչ փոխուած է երկու երկիրներուն յարաբերութեանց եւ տեսակէտներուն մէջ:

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ ՑԱՆՑ մը երեւան հանուած է Լիտրիէի մէջ: Ձերբակալուած են չորս Պուլկարներ, մէկը ուսուցիչ:

ՋՕՐ. ԱՑԶԸՆՀԱՒՈՒՐ, եւրոպական ճակատին նախորդ սպարապետը, որ այժմ նախագահն է Քոլըմպիա համալսարանին, հարցումի մը պատասխանելով, յայտարարեց թէ չի կարծեր որ «ոեւէ մեծ պետութիւն կ'ուզէ համաշխարհային պատերազմ յարուցանել կանխամտածութեամբ: Ձեմ համարձակիր նախատեսել թէ նոր պատերազմ մը պիտի չպայթի: Եթէ պատերազմը պայթի համաշխարհային ծաւալով, չատ աւելի ագետտալի պիտի ըլլայ քան ինչ որ տեսած ենք մինչեւ հիմա»:

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme - (13e)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

Կը նախագահէ ընկեր ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ
Կը խօսի ընկեր Ս. ՏԷՐ ԹՈՄԱՍԵԱՆ
Ուղերձ Նոր Սերունդի կողմէ:
Կը նուագեն թառիսթ ԳԱՐԵԳԻՆ, քէմանչէսթ ՑՈՎՍԷՓ ՕՆԱՆԵԱՆ:

Կ'արտասանեն՝ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ: Կ'երգեն՝ նշանաւոր պարերգչուհի ԿԱՐՕ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ եւ Նոր Սերունդի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆի:

Orchestre Jazz ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի, որ մեեւնոյն ատեն կը նուագէ հայկական եղանակներ բեմի վրայ: Ճոխ պիւֆէ:

Մուտք 100 ֆրանք:

×

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի ՆՈՑԵՄԲԵՐ 27ԻՆ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ, մինչեւ լոյս Château des Fleursի մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի: Կը մասնակցին Հ. Ց. Դ. բոլոր եւ թաղկոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով:

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ
Կը խօսին ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
եւ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

×

ԼԱ. ՍԻՈՒԹԱՑի ՄԷՋ.— Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 14.50—19, Salle de la Mutualitéի մէջ: Մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի:

Պիտի խօսին Տիկին ՔԻՊՐԻՒՃԵԱՆ եւ ՇՐՋ. կոմիտէի ներկայացուցիչը, ընկեր ՍԵՐԾ:

Հանդէսէն վերջ զուարճալիք (Loto), յարգի նիւթերով:

ԵՐԵԿՈՑԹ ՎԻԼԼԻ ՄԷՋ
ԱՆՄԱՀՆ ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Նախաձեռնութեամբ՝ Հայ կամաւորներու եւ Մարսիլիացիներու Միութեան կեդր. վարչութեան, մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչի եւ ուրիշ միութեանց, այս չաբաթ եղեկոյ ժամը 8ին, «Հ. Օ. Հանչակեան» սրահին մէջ: Կը նախագահէ՝ զինակից ՀՄԲԱՊԵՏ ՓԻԼՈՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ:

Կը խօսի զինակից ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Ընտիր պիւֆէ:
Հանդէսէն վերջ խնջոյք: Մուտքը ազատ է:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉի ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՑԹԸ

Դեկտեմբեր 5ին ժամը 16—24 Hôtel des deux Mondesի սրահներուն մէջ 22 Ave. d el'Opéra:

Գեղարուեստական բաժին Աճուրդ չկայ

Սեղանները նախապէս գրաւելու համար հեռաձայնել առաւօտները Tro. 44-38:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ՄԵԾ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Նոր Խարբերդի հիմնադրութեան տասնեօթերորդ եւ Համախարբերդցիական Միութեան կազմութեան 22րդ զոյգ տարեդարձներու առթիւ:

Կազմակերպուած Համախարբերդցիական Մարմնաւորական պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, պատարագէն վերջ: Կը հրաւիրուին հանդուցեալին յիշատակը յարգողները:

ՀՕԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Քիւչիւքեան ընտանիքին վախճանով այս կիրակի յետ պատարագի մասնաւոր հոգեհանդիստ պիտի կատարուի ողբացեալ

ՏԻԿԻՆ Ա. ՏՈՓԹ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆի

մահուան տարելիցին առթիւ, կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՆ Նոյեմբեր 1—10

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիրները.—

ԼԱ. ՎԻՍԴ Վարդ. 800, Ս. ԱՆԹՈՒԱՆ Մ. Գ. 1200, Ց. Ն. Հազար, Տ. Ներ. 2000— ԱԼՖՈՐՎԻԼ Փաչ. 800, ՄԱՐՍԷՑԼ Մ. Գէո. 800, ՓԱՐԻԶ (14) Հ. Ա. 800, ՓԱՐԻԶ (19) Տէյ. 800, ՓԱՐԻԶ (5) Տիկին Ֆռն. 650, Ս. ԱՆ Գործկ. Հոկտ. 800, ՄԱԼԱՔՕՖ Կար. 800, ՓԱՐԻԶ (16) Երա. 2000, ԱՆԻԷՒ Ա. Ա. 2000, Ս. ԼՈՒ Փլ. 500, ՓԱՐԻԶ Պկղ. 800, ՎԱԼԱՆՍ Սար. 400, ՄԱԼ ՄԵԶՈՆ Մկր. 800, Պետ. 8 հարիւր, ԱԼՖՈՐՎԻԼ Հայր. 8 հարիւր, ՓԱՐԻԶ (13) Կար. 8 հարիւր, ԱՆԿԷՆ Փափ. 2400, ՓԱՐԻԶ (16) Անթ. 1200, ՃԱՑԵԱՆՆ Սոլ. 2000, ԼԻՈՆ Շիմ. 8 հարիւր, ՓԱՐԻԶ (19) Քարք. 3 հազար, ՇԱՄՓԻՆեի Քարակ. 2 հազար, ԱՆԿԷՆ Հաս. 8 հարիւր, ՓԱՐԻԶ (9) Տաղ. 8 հարիւր, ՎԻԼԼ Սահփ. 1200, Զար. 1200, Ալիք. 1200, Տէր. 1200, Արզու. 1200, Աքպ. 1200, ԼԻՎՐԻ Ճակ. 650, ՍԷՎՐԱՆ Նագ. 800, Ոսկ. 650, Խլո. 1450, ՓԱՐԻԶ (6) Կոս. 8 հարիւր, ՌՈՄԱՆ Թաչ. 8 հարիւր, ԼՈՆԿՃԱՑ Ալիք. 830, ՏԱՔՔԱՐ Թաչ. 1200, Լը ՄԱՆ Զաթ. 8 հարիւր, ՊԱՆԵԼՕ Զաթ. 800, ԱԼՃԵՐԻ Էքս 800, ՓԱՐԻԶ (2) Շեր. 2 հազար, ՄԱՐԹԻԿ Աբթ. 8 հարիւր ՏԷՍԻՆ Գործ.— Հոկտ.:

ԹԱՐԱՐԷՆ (Ռօն) Տէր եւ Տիկին կարապետ եւ Պայծառ Գուզուլեան կը ծանուցանեն ծնունդը իրենց անդրանիկ զաւկին՝ ԳՕՍԹԻի: Մեր խնդակցութիւնները իրենց ընտանեկան պարագաներուն:

Երամուսեաց

15 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի 25ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՑԵՐ

Նոր Աբրահիրի 23րդ տարեդարձին առթիւ եկեղեցի պարահանդէս 4 դեկտեմբեր 1948 չաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս Alhambraի մէջ 340 Bld. Chave:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Օր. Ա. Վարժապետեան, դերասան Կիկո եւ Տիկին Սիւզան: Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ:

« ՇԻՒԱԿ » հռչակաւոր Օղիին մեծ աշխարհին տէր կանգնած Տիսթիլըրի տիւ Փառֆ Հաստատութեան ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ՌՈՄԸ, որ բոլոր փափկաճաշակներու — ՓՆՏՐԱԾ ԸՄՊԵԼԻՆ Է:—

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԵԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB 15-70 — C C P Paris 1678-63

Samedi 27 Novembre 1948 Շաբաթ 27 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ե. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5705—Նոր շրջան թիւ 1116 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐ ԱԲԻՆԸ ՋՈՒՐ ԷՐ

Միացեալ Ազգերու Տնտեսական եւ Ընկերային Խորհուրդը ապրէլն իսկ յօրինած է նախագիծ – պայմանագիր մը՝ միջազգային ընդ միշտ խափանելու համար ցեղասպանութիւնը (génocide):

Այժմ ընդհ. ժողովին կը մնայ վերջնական ձեւ տալ անոր, քուէարկելով զայն իրրեւ միջազգային օրէնք: Պարտաւորիչ՝ բոլոր պետութեանց համար:

Պ. Հըրպըրթ Խվըթ, Աւստրալիոյ ներկայացուցիչը որ նախագահն է ընդհ. ժողովին, առջի օր իր ջերմ գոհունակութիւնը յայտնեց այս աշխատանքին առթիւ, Ազգաժողովին գլխաւոր յաջողութիւններէն մէկը համարելով զայն:

Առաջին անգամ չէ որ կը խօսինք այս մասին: Առիթ ունեցած ենք պարզելու բառին իմաստը, ինչպէս եւ ծրագրուած պայմանադրին ծննդոցը:

Վերջին պատերազմին սարսափներէն վերջնը եր որ, ամբողջ մանաւանդ ազգ իրաւունք – դիտական բանաձեւ մը, ոճիր հռչակելով ցեղասպանութիւնը:

Մինչդեռ, եթէ բառը չկար, բուն արարքը շատոնց «նուիրագործուած» էր:

Ցեղասպանութիւն չէ՞ն Թուրքիոյ հայջինջ սարսափները, Յոյներուն, Քիւրտերուն եւ ուրիշ, փոքրամասնութեանց դէմ սարքուած ջարդերը, որոնք տեւեցին 1914էն մինչեւ 1922: (Նոր շրջան):

Ազգաժողովին յարգելի նախագահը առ նուազն 12 միլիոն կը հաշուէ Նացիներուն եւ Ճափոնցի – ներու ցեղասպանութեան զոհերը:

Իրրեւ նախագահ ընդհ. ժողովին, արդեօք պատեհութիւն պիտի ըլլա՞ր որ ուրիշ ցեղասպանութիւններու մասին ալ խօսուի: Գոնէ իրրեւ էջ մը պատի միխիթարանք ...

Ազգաժողովը ամէն օր ազի–լեղի խօսքեր կը լսէ, կողմնակի, երկրորդական հարցերու քննութեան առթիւ:

Եւ, ամէնէն առաջ, Մեծերն են որ կը պոռթկան, փոխադարձ մեղադրանքներ կ'արձակեն, խօսքի տակ չմնալու համար:

Թող մէկ անգամ ալ «պղտորուին»:

Պայմանագիրը բացորոշապէս կը յայտարարէ, իր Ա. եւ Բ. յօդուածներով.—

Ա.— Պայմանագիր կողմերը կը հաստատեն թէ ցեղասպանութիւնը, պատերազմի առեն դորձադրուի թէ խաղաղութեան, միջազգային ոճիր մըն է զոր յանձն կ'առնեն կանխել եւ պատժել:

Բ.— Ներկայ պայմանադրին մէջ, ցեղասպանութիւնը կը նշանակէ հետեւեալ արարքներէն մէկը, մասամբ կամ ամբողջովին կործանելու համար ազգային, ցեղագրական, ցեղային, կրօնական կամ քաղաքական խմբակցութիւն մը, 1.— Սպանութիւն այս կամ այն խմբակցութեան անդամներու: 2.— Մեծ հաշուած խմբակցութեան ֆիզիք. կամ մտաւոր ամբողջութեան եւն.:

Պայմանագիրը խմբագրուած է հինգ լեզուներով, որոնք հաւասար արժէք ունին (անգլերէն, Ֆրանսերէն, չինարէն, ռուսերէն, սպաներէն): Պայմանաժամ կը սահմանուի մինչեւ 1949 Դեկտ. 31, որպէսզի բոլոր անդամներն ալ ստորագրեն: (Ոչ – անդամներ ալ կրնան մասնակցիլ):

Ուրեմն վաւերացման ձեւակերպութիւններն ալ հաշուելով, պայմանագիրը գործադրելի պիտի դառնայ 1950ին:

Այսպէս, աննախընթաց նորութիւն մը հաստատուած պիտի ըլլայ միջազգային պատմութեան եւ իրաւագիտութեան մէջ:

Իրրեւ ոճրագործ պիտի դատուի այն պետութիւնը, որ ցեղասպանութիւն կը կատարէ որեւէ ձեւով: (Նախատեսուած է նաեւ մտաւորներու առեւանգումը): Ոճրագործ պիտի համարուին ոչ միայն բուն հեղինակները, այլեւ դրդիչներն ու մեղսակիցները:

Մեր ափսոսն ալ կարմիր էր, բայց մարդիկ նախընտրեցին քարիւղին հոտը: Անչուշտ անոր համար որ չատ հեռու էինք Եւրոպայի պղտոռտաներէն եւ միջազգային չուկաներէն:

Հաւատա՞նք թէ մարդկութիւնը միթ դամ ընդմիշտ վճռուած պիտի ըլլայ արիւն բարնիքնել էն եւ ողջակէզներէն, չնորհիւ այս պայմանագրին:

Ամէն պարագայի մէջ, աւելի քան մէկ միլիոն զոհերու ջարդուսիչուր ոսկորներն ալ պիտի խլրտին, քանի որ առաջարկուած պայմանադիրը ստորագրելու կոչուած է նաեւ ցեղասպանութեան դասական երկիրը:

Ե.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՋԳՈՒՇԱՑԻՔ

Այս քանի՛ րոպէ, դանդաղ է որ կը ստանայ խմբագրութիւնը խումբ մը խաչադողներու քայլարշաւներու մասին:

Կը խնդրեմ որ ծանուցանենք իրենց գլխուն եկած «ձիւնը», ոչպէսզի ուրիշ բարեմիտ մարդիկ ալ զոհ չերթան անոնց խարդախութեանց:

Միշտ ալ եղած են «այցելու կասկածելիները» որոնք զանազան տիտղոսներով (կոմս ու կոմսուհի մըն ալ տեսանք) եւ զարմանալի պատմութիւններով կարեւոր դռմարներ չոլթած են բարեմիտներէ: Նոյնիսկ «Ճառաջ»ը զոհ գացած է մէկ երկուքին:

Այս վերջերս նոր տեսակներ հրապարակ իջած են:

Ոմանք ճամբորդներ են դրացի երկիրներէ, որոնք հրաւիրանք չունենալով դրամ փոխադրելու... Եւայլն, եւայլն:

Կան որ Ամերիկայէն ուտելիքի ծրարներ «բեթել կուտան»:

Ուրիշներ առեւտրական կարեւոր գործառնութեանց ներկայացուցիչներ են:

Անշուշտ «դրամագլուխ» չի պակսիր մէկին կամ միւսին: Ոչ ալ սրտցաւ հայրենակիցներ որոնց դաս չըլլար ուրիշի մը գլխուն եկածը:

Այս տեսակի «ճարպիկ Հայու» մը մասին դեսպանատուն մըն ալ դանդաղ ստացած էր վերջերս, եւ տեսնելով որ գլուխ չի կրնար ելլել, որոշեց դիմել ֆրանսական ոստիկանութեան:

Ամէն անգամ որ սկսինք պարծենալ մեր երեւելի եւ աներեւոյթ յատկութիւններով, կրնանք մեր միտքը բերել այս կարգի բարի ծաղիկները, որ ոչ միայն չեն խղճահարիր կողոպտել իրենց հայրենակիցները, այլեւ իրենց պատկանած ազգը կը վարկաբեկեն Եւրոպական մայրաքաղաքներու մէջ:

ՍՕՍԻ

ԱՆԳԼԻՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ սրունքները ծորէն քննուեցան արքունի բժիշկներուն կողմէ, որոնք իրենց տեղեկագիրը պիտի յանձնեն երկուշաբթի օր: Թագաւորը կը շարունակէ զբաղիլ պետական դործերով, առանց չատ յոգնելու:

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ նախագահ վերընտրուեցաւ Պ. Մոնէրվիլ (արմատական) 232 քուէներէն 199ը չահելով: Համապատասխան թեկնածուն ստացած էր 19 քուէ, ուրիշ մը՝ միայն 14: Զօր. տը Կոլի կուսակիցները թեկնածու չէին ա– ռաջարկած: Նախագահը գաղթավայրերու մէջ ծնած իրաւագէտ մըն է, 51 տարեկան:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ վարչապետը, Սոֆուլիս երկրորդ անգամ տապնապ մը ունեցաւ երէց օր, սրտի հիւանդութեան հետեւանքով:— Աթէնքի թերթերը կը գրեն թէ ապստամբները առեւանգումներ կը կատարեն ամէն կողմ, լեռ փոխադրելով այրեր թէ կիներ:— Ժողովրդավար Ցունաստանի օգնութեան Ֆրանսական կոմիտէն կոչ մը ուղղեց Ազգաժողովին, բողոքելով 3600 յոյն հայրենասէրներու բանտարկութեան դէմ (չատերը մահուան դատապարտուած):

ԱՒԻԱՏՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐՈՒ 86%ը քուէ տուած է ընդհ. գործադուլի համար, (չաբաթական հանդիստ կը պահանջեն երկու օր իրարու վրայ): Վերջնական որոշումը պիտի յայտնուի երկուշաբթի օր:

ՆԱԻԱՀԱՆԳԻՍՏՆԵՐՈՒ բանուորներուն պահանջները կը քննուին փոխադրութեանց նախարարին կողմէ: Հաւանական է որ գործադուլը տեղի չունենայ:— Ամերիկեան բանուորներու դործադուլն ալ վերջանալու վրայ է:

ԴԱՏԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆԸ հետապնդում – ներ կը կատարէ համայնավարական յայտարարութեան մը առթիւ, որ Փարիզի պատերուն վրայ փակցուած էր եւ կը ներկայացնէր արիւնլուայ աղջիկ մը գետին փռուած, իրրեւ հետեւանք հիւլէական ռումբերու արձակման: Տակը դրուած էր հետեւեալ բացատրութիւնը.— «Ֆրանսայի կործանումը Գերմանիոյ հետ դինակցութեամբ եւ Ի. Միութեան դէմ սարքուած պատերազմով: Միութիւն եւ գործ՝ այս վտանգին դէմ: Պէտք է փրկել խաղաղութիւնը»:— Երրորդ հայնավար երեսփոխանի դէմ ալ հետապնդումներ կը կատարուին:

Ֆրանսա պիտի մասնակցի Ռուրի վարչութեան

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Պ. Մարշըլ յայտարարեց Ուաշինկթընի մէջ թէ՝ պիտի դործադրուի ամերիկեան որոշումը՝ Ռուրի ճարտարադործութեանց մասին, բայց նոր միջոցներ ձեռք պիտի առնուին, փարատելու համար Ֆրանսայի մտավախութիւնները:

Ամէնէն իսկ հրաւէրը ուղղուած է Ֆրանսայի, որպէսզի մասնակցի Ռուրի վարչութեան եւ հսկողութեան, որ մինչեւ հիմա կը դտնուին Անգլեսաքսոններու ձեռքը:

Այս որոշումը մեծ գոհունակութիւն պատճառեց Փարիզի մէջ, քանի որ կը գոհացնէ Ֆրանսայի պահանջներէն մէկը: Անգլիան ալ հաւանութիւն յայտնեց անմիջապէս:

Ուրեմն Ֆրանսա հաւասար ձայն պիտի ունենայ Խսէնի Ցանձնաժողովին մէջ, որ կը վարէ Ռուրի շրջանին պողպատի դործարանները եւ ածխահանքները: Այս յանձնաժողովը կազմուած էր անգլեամերիկեան իշխանութեան կողմէ, առժամապէս, մինչեւ հաշտութեան դաշնադրին կռնքումը:

Որոշ գոհացում ստանալով հանդերձ, Ֆրանսա կը պնդէ որ Ռուրի շրջանին ճարտարադործութիւնները դառնան միջազգային սեփականութիւն, իր իսկ ապահովութեան համար: Փարիզի մէջ միշտ կը վախնան թէ Գերմանիա կրնայ պատերազմական արտադրութեանց աղբիւր մը դարձնել այդ շրջանը: Իսկ Անգլեսաքսոնները կը պատասխանեն թէ երեք միջոցներ հաստատուած են, միջազգային հսկողութեան համար: Առաջին՝ Խսէնի յանձնաժողովը, որմէ Ֆրանսան դուրս կը մնար մինչեւ հիմա: Երկրորդ՝ վերստուգիչ մարմին մը որ կ'որոշէ Ռուրի ածուխի, գոքի եւ պողպատի արտադրութեան քանակը եւ բաշխումը: Այս մարմնին մէջ աթոռ ունին Անգլիա, Ֆրանսա, Մ. Նահանգները, Պելճիա, Հոլանտա, Լիւքսէնպուրկ: Երրորդ օրկանն է միջազգնակցային ապահովութեան պաշտօնաւորութիւնը, որ ստուգումներ կը կատարէ արդիւնած կամ սահմանափակուած ճարտարադործութեանց մասին: Միջազգային վերստուգիչ մարմինը եւ ապահովութեան պաշտօնաւորները պիտի մնան հաշտութեան դաշնադրէն վերջն ալ, բայց Խսէնի յանձնաժողովը պիտի չնջուի:

Պ. Մարշըլ իր յայտարարութեանց մէջ չեշտեց թէ ապահովութեան միջոցները պիտի արձանագրուին հաշտութեան դաշնադրին մէջ եւ թէ Մ. Նահանգները ուրիշ ծրագրներ ալ ունին, խափանելու համար որեւէ նախայարձակում Գերմանիոյ կողմէ:

«Իմանիթէ» կը դրէ թէ ամերիկացի եւ գերմանի մասնագէտներ որոշած են 10 միլիոնէն 15 միլիոնի բարձրացնել Ռուրի շրջանին պողպատի տարեկան արտադրութիւնը:

Դաշնակցային Եւրոպա

Երէկ, ուրբաթ, բացուեցաւ Եւրոպական Դաշնակցութեան առաջին խորհրդաժողովը, մասնակցութեամբ Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Հոլանտայի, Պելճիոյ եւ Լիւքսէնպուրկի: Ֆրանսական պատուիրակութեան գլուխը կը դտնուի Ազգ. ժողովին նախագահը, Պ. Էռիօ: Ժողովը պիտի տեւէ քանի մը չաբաթ: Իր դլխաւոր դործը պիտի ըլլայ հաշտեցնել Ֆրանսական եւ անգլիական տեսակէտները:

Անգլիական կառավարութիւնը կ'առաջարկէ որ պարբերաբար ժողովներ դումարեն դաշնակցութեան կուսակից երկիրներու արտաքին նախարարները, իրրեւ անհրաժեշտ նախաքայլ խորհրդարանական դաշնակցութեան: Ֆրանսա կը պահանջէ նախ այդ խորհրդարանական դաշնակցութիւնը կազմել: Ֆրանսական տեսակէտով, անհրաժեշտ է ազդել հանրային կարծիքին եւ կառավարութեանց վրայ, խորհրդարաններու միջոցաւ, որպէսզի ճամբան բացուի Եւրոպական Դաշնակցութեան համար որ բան մը պիտի կրճատէ իրաքանչիւր պետութեան դերիշխանութենէն:

Կարդ մը քաղաքական շրջանակներու մէջ դիտել կուտան թէ Անգլիոյ ներկայ կառավարութիւնը տեսակ մը վերապահ դիրք բռնած է Եւրոպական դաշնակցութեան ծրագրին հանդէպ, որովհետեւ կուսակից են պահպանողականները, առաջնորդութեամբ Չըրչիլի: Ուրիշներ կը հաւատան թէ Անգլիա պատրաստ է ընդունելու որեւէ դործնական առաջարկ, պայմանաւ որ չխորհէն պատերէն առաջ տանիքը չինել:

Իտալիոյ վարչապետ տեսակցութեան մը պատճիւ յայտարարեց թէ իր երկիրը պատրաստ է մասնակցելու Եւրոպական միութեան:

Ուրիշ շարունակութիւնը կարդալ Ե. էջ

ԳԱՀԻՐԻ մէջ ձերբակալուեցաւ երիտասարդ պաշտօնատար մը, երբ վարչապետ Նոքրաշի փաշայի կը մօտենար, լեցուն ատրճանակով մը:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ «ՕՐ»Ը

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Օրը: Ու դարձեալ ո-գեւորութիւն գաղթաշխարհի ամէն մէկ անկիւնը, դարձեալ հաւատաւոր շարքայիններու խանդավառ կեցուածքը հանդէպ մարտական կուսակցութեան:

Ու մարդիկ չեն կրնար թափանցել անոր հոգիին:

Զեն ուզեր կամ չեն միտիր զայն ոգեւորող գաղափարի մեծութեան ու վեհութեան պատճառները գիտնալ:

Որքան փոքր պիտի ըլլային ազգերը ու որքան խեղճ, եթէ պակսէր անոնց Դաշնակցութիւնը ոգեւորող խտացքն ու հաւատքը:

Ցեղ մը արի ու մեծ այս առաքինութիւններով:

Տառապանքն ու քաղաքական բռնութիւնները ծնան մեր օրերու այս հսկան: Ու ան դարձաւ խորհրդանշանը ապրելու եւ պայքարելու մեր անտեղիտալի կամքին:

Սարսուռներն են միայն, որ համակերպու-թեան լուծը կը տանին անտրտունջ: Անարդիները միայն խմաստութիւն կը համարին սողոսկիլը:

Եթէ ուղիղ ըլլար անոնց տեսակէտը, աշխարհը լեցնող ազատ քաղաքացիներու մէկ հարիւրերորդին անգամ պիտի չունենայինք այսօր:

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը ծնունդ էր բռնութեան:

Ան հայ ցաւին ազգասիք, մեծցաւ իր պատկանած ցեղին համար ազատութիւն եւ հայրենիք կերտելու առաջադրութեամբ:

Պայքարը եղաւ իր որդեգրած ուղին, ու զոհաբերութիւնը՝ միջոց իրականացնելու իր ծրագիրը:

Զրկանք, տանջանք, բանտ ու կախաղան դարձան բաժին անոնց, որ մտան այս մեծ կազմակերպութեան շարքերէն ներս, ու հին օրերու առաքեալներու նման աչխատեցան մեր ժողովուրդի ազատագրութեան դատին ի խնդիր:

Խանասոր, Պանք Օթօման, Սասունի կռիւ, Եըլտըզի պօմպա, Հայ-Թաթարական ընդհարում-ներ, համաչխարհային առաջին պատերազմի ընթացքին դիմակալ ապստամբութիւն Վանի, Ուրֆայի, Շապին Գարահիսարի, Մուսա Տաղի շրջանին մէջ, դարձան Դաշնակցութեան համակրանքին եւ չունչին տակ հասունցած հերոսամարտները:

Մայիս 28 ով պակուեցաւ երեսուն տարուան երազը յեղափոխական այն կազմակերպութեան, որ երկու տարի ազատ եւ անկախ հայրենիք մը համապատասխան ստորոգելիներով օժտելէ վերջ՝ հարկադրուեցաւ զիջիլ իշխանութիւնը կարմիր սուիններու:

Անցեր են ահա նոր երեսուն տարիներ եւս:

Հալածուած հայ բեկորներու հետ դաղթային կազմակերպութիւն մը եղած է այսօր Դաշնակցութիւնը:

Պատմութիւնը չճանչցող ոդէտներու բանակ մը առեն առեն կը պոռայ թէ անելիք չունի այս կազմակերպութիւնը, հայրենիքէն դուրս:

Մոռնալով անշուշտ, որ Ռուսաստանէն դուրս կը գտնուէին Լենին ու Տրոցքին, երբ ծագեցաւ Հոկտեմբերեան յեղափոխութիւնը եւ երբ տապալեցաւ ցարերու գահը:

Գաղթաշխարհի մէջ համայնավարութիւնը չդադրեցաւ բնաւ բանութեան դէմ պայքարելէ:

Նոյնը ըրին ասելի կանուխ Թէօն Թուրքերը, որոնք Եւրոպայի մէջ մշակեցին ծրագիրներ, հրատարակեցին յեղափոխական մանիֆեստներ ու պատրաստեցին սահմանադրական կառավարութեան մը նախագիծը իրենց հայրենիքին համար:

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը կ'ապրի, պիտի ապրի ու պիտի գործէ կրկին, վասնզի դեռ կիսատ կը մնան ր զաղափարները:

Դեռ ան մը հող անգամ չէ դրաւուած Թրքահայաստանէն, ուր երէկ կ'ապրէր երկուքուկէս միլիոն հայութիւն, եւ ուր ունէինք մեր տուներն ու տեղերը, մեր եկեղեցիները եւ վանքերը, մեր դպրոցները ու ակումբները, մեր մշակութային կեանքն ու կենցաղը:

Դեռ անաւարտ կը մնայ ազատութեան մեր պայքարը, վասնզի, օտար ուժ մը նստած է այսօր մեր հողին վրայ, ու կը դառնայ արդելք մեր ժողովուրդին ազատ երթեւեկին: Փակուած են դռները մեր հայրենիքին, իր աչխարհացրիւ զաւակներուն առջեւ, ու ոչ մէկ Հայ կրնայ հոն մտնել իբրեւ այցելու ու ոչ մէկը կրնայ դուրս ելլել անկէ:

Անաւարտ կը մնայ, դարձեալ Հ. Յ. Դաշնակցութեան ծրագիրը, վասնզի, Սփիւռքի մէջ ցեղին կարեւոր մէկ մասը ամէն օր կը հիւծի ու կը կորսուի, իբրեւ հետեւանք անոր ոտքերուն տակ ամուր հող չգտնուելուն, ինչ որ պայման է ժողովուրդի մը քաղաքականապէս հզօրացման:

Խորհիլ այդ բոլորին համար, ծրագրել եւ աչխատիլ դեռ չիրականացած ու կիսատ մնացած այս պահանջներուն ի խնդիր, դարձած է պարտականութիւնը Դաշնակցութեան:

Օտարէն պարտադրուած ծրագիրը չէ ասիկա, այլ Դաշնակցութեան տեսակէտներէն բխած դարձունէութիւն մը:

Երբ ամէն տեղ հայ քաղքենին հարստութիւն եւ դրամ կուտակելու մասին կը մտածէ, երբ հայ համայնավարը ընկերային թմբիլի մը մատնուած ցեղին փրկութիւնը կը սիրէ տեսնել համայնավարութեան համաչխարհային տիրակալութեան մէջ, երբ հնչակ – ռամկավար տարբեր սողոսկելու կամ դաղջ քաղաքականութեան մը մէջկըմտնելով հայրենիքին եւ Սփիւռքին փրկութիւնը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնն է որ 58 տարուան իր փորձառութեամբ կը յիշեցնէ. թէ հայութեան փրկութիւնը իր ուժերու խնայողութեան եւ իրերհասկացողութեան մէջ է, թէ զուր է յոյս դնել օտարներու վրայ, եւ թէ, երբ ցեղ մը ներքնապէս պառակտուած է ու թոյլ, ուչ կամ կանուխ դատապարտուած է ուրիչներու ոտքին տակ տրորուելու, ու վերջապէս, ոչ մէկ դնով օտարներու կարծեցեալ բարեկամութիւնը պէտք չէ դերադասել ազգային ազատութենէն:

Այս դաղափարներուն դրաւչութիւնը խոր է մեր դանդուածներուն համար, ահա թէ ինչու անոնք կապուած կը մնան անոր, եւ ասիկա, հակառակ իր հակառակորդներուն ամէն տեսակ ցեխարձակութեանց:

Ցիսունը ուղը տարիներու այս հսկան Սփիւռքի մեր կեանքին միակ իրական առաջնորդն է այսօր: Քաղաքական ներկայ տագնապալի օրերուն, դարձեալ անոր կը դառնան նայուածքները մեր առողջ զանդուածներուն, որոնք անսահման հաւատք ունին Դաշնակցութեան զոհաբերութեան, նուիրումին ու քաղաքական հեռատեսութեան վրայ:

Ցեղին ապրիլէն ծնած, ցեղակերտումը դարձաւ անոր խոչդը: Երկուան պէս այսօր ալ Դաշնակցութիւնը կը մնայ միակ պահակըքաղաքական մեր դատին: Հոգ փնտռեցէք ուրեմն համայքը իր ուժին:

ԱՐՄԵՆԻԱ

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԷՆ

ԵՐԵՔ ԱՄԻՍ ԹԻԹՈՅԻ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

(Է. եւ վերջին մաս)

Քուրքֆէլտի երկնքին տակ, մեր ժամադակը կը սահէր միօրինակ, անհրապոյր արկածներով լեցուն: Առաւօտ մը, վերջապէս, «կատուածաւ-կ»ին բերնէն ուրախութեամբ կը լսեմ թէ՝ այնքան ցանկալի վայրկեանը հասած է: 1945 Մարտ 8ի օրըն էր: Քանի մը գործողութիւններէ ետք. — երկրորդ վճարում, ուսելիքի բաշխումն, ծած – կոցներու վերադարձ եւն.—կ'անցնիմ սլովէն գիւղին միայոէ կամուրջը պայտասակներովս: Փոքրիկ կայարանին մէջ, տակնուվրայ եղած ռումբերէն եւ խորանկէցի պղտկներէն, բաւական կը սպա – սեմ S. A.ներուն եւ «հայրենադարձ»ներուն հետ:

Մեր ճամբորդութենէն հազիւ ժամ մը անցած, ահա կը տեսնեմ Թիթոյի երկու պայմանադրական սաւառնակները... : Ահաւոր խուճապ. ես կը յամառիմ տեղէս չշարժիլ, միւսները վար կը ցատկեն չոգեկառքէն, մօտակայ թաքստոց մը ապաստանելու համար: Բարեբախտաբար, բան չկար. քաջարի աչխատաւորներ կը վերադառնան կառ – խումբ: Օհ, պալքաններու ապստամբը իր դործը դիտէր, այլապէս չատոնց մեր հաչիւը մաքրած կ'ըլլար ...

Ճամբուս ամբողջ ընթացքին, քանդում մի-այն կը տեսնեմ աննկարագրելի համեմատու-թեամբ: Զար սատանայ, այս անդամ դործը լուրջ էր... վայրաշարժները բզկտուած, կառաշարերը չրջուած՝ մերթ նոյնիսկ տապալած յորդահոս ջուրի յորձանքներուն մէջ, տուները մխրճուած անդունդներուն խորը, մանաւորարար Զիլլիի մօտակայքը:

Իրիկուան դէմ կ'իջնենք վար եւ արագաքայլ կը յառաջանանք: Մոայլ դիչերին ի վերջոյ կը կորսուինք ամծանօթ գիւղի մը դեհէներուն մէջ: Մենք ոտքով փոխարինելու էինք այն երկու քիլոմեթր երկաթուղին, որքանդուած էր Թիթոյիօղանաւերուն կողմէ: Պահածոյ ձուկերու նման կը խռնուինք ագջառներու յատուկ վակոնի մը մէջ: Համաձայն պալքանեան երկիրներու սովորութեան, կանոնական եօթը վակոններու... դլխապետութեամբ, մեր վայրաշարժը կը յառաջանայ խոհեմաբար:

Գիչերուան խոր մթութեան մէջ, յանկարծ ահռելի պայթիւն մը, ճիչ, ողբ ու կոծ: Անակնկալի եկած՝ խելայեղ իրարու կը պլլուինք եւ վայրկեաններ կր համբերնք անբացատրելի անձկութեամբ մը: Ոմանք կը վիրաւորուին: Իմ ալ դլուխս կր բախի տախտակոմին եւ ուղղս կր սպսպի: «Փարթիզան»ները ռումբերով օդը հանած էին վայրաշարժը՝ մթութենէն օդտուելով: Բարեբախտաբար մեր վակոնը անվնաս դուրս կու դար այս սարսափելի փորձութենէն, որովհետեւ հետեւի կողմը կը գտնուէր: Դարձեալ վար կ'իջնենք, կը բռնենք երկաթուղիին քովնտի արահետը ու կէս գիչերը անց կը հասնինք աւստրեւոլվէն սահմանագլուխը:

Խեղճ Մարպուրկ, այնքան յաճախ յեղյեղուած էր իր անունը, որ մղձաւանջի խորհրդանիչ մը դարձած էր հոգիիս մէջ: Այս տեղէն էր, արդարեւ, որ Զօր. Ալէքսանդրի Միջերկրականեան օդատորմիղները թափ կ'առնէին կրացն եւ Աւստրիոյ միւս քաղաքները ռմբակոծելու համար: Այն ժամանակ ահազանգը կը հնչէր Ցրանց-եոդէֆի երթեմնի կայսրութեան մէջ:

Մարպուրկ մեռեալ քաղաք մըն էր հիմա: Խաւարակուռ գիչերուան մէջ, մարտիրոս ոստանին մէկ ծայրէն միւսը կը կարիմ, ծանր բեռնըրուվս, որովհետեւ երկաթուղին քանդուած էր վեց քիլոմեթր տարածութեամբ: Մարդկային ոչ մէկ չունչ, ոչ մէկ նչան կեանքի...կամուրջները օդր ելած, տուները, վաճառատուները եւ հոյաչէն կառուցումները կործանած: Անգլեւամերիկացի – նեբոմն թաթը խսկապէս շատ ծանր իջած էր այս-տեղ ...

Ադուդայի մը մօտ,— հարեւան չոգեկառքի կայան — տեսակ մը սրտադողով կը սպասեմ կառախումբին, որ կը ծանուցուի ժամը 3ին: Թանձր ծածկոցներ վրաս առած՝ որովհետեւ սարսափելի ցուրտ էր առտուան այդ պահուն, հասարակ վակոնի մը նրբանցքին ներս կը սողոսկիմ: Ամբողջ ճամբորդութեանս ընթացքին հազիւ քիչ մը կը մրափեմ:

Աբեւածագին կը տեսնեմ Հերն Փանդան, քանի մը տեղացի ճամբորդներու ընկերակցութեամբ: «Ռէյֆ»ը տեղն է, դիս կը մատնանչէ անոնց եւ «Արմենիան» մր կը թոցնէ բերնէն այն տարօրինակ չեչտով, որով կարծես ըսել կ'ուզէր.— Եօ – թանասունուկէս ազգութիւններու մէջ, այդ հազուագիւտ ապրանքէն այ կայ, որ կը յայտնուի երբեւ « ֆեռմէն » աչխատանքի մէջ...»:

Ու կը վերյիչեմ իր նենդ միջոցները, մանաւորաբար իմ աչխատանքիս վրայ հսկելու համար: Դուրս կուդար պահուած տեղէն, յանկարծ կը ցցուէր մեր խրամի հողաթումբին վերեւ, դաժան, պեխերը տնկած, ճիչդ իր տիրոջ Հիթլէրի պէս: Զմրան բուք ու բորանին՝ որպէսզի կարենայի բահ ու բրիչ չարժել, ժայռի կտորներն եւ ծառի կոճղերը վերցնել, ես զոհաբերած էի իմ մէկ արժքաւոր վերարկուս, երեք քիլօ խողաճարպի փոխարէն ...

Ցաջորդ օր ժամը 10ին մեր կառախումբը կանգ կ'առնէ Փունտիկամի կայարանը: Պասթիչնի հետ անմիջապէս կը բռնեմ ճամբան Միւրֆելտի բանուորականին, որ երեք քիլօմեթր հեռու կը գտնուէր:

Կրաց, «Աւեւեաց երկիրը»... հայրենադարձներուն, մեծ մասամբ աւերուած էր: Հեռաձայնի եւ էլեկտրական սիւները տապալած, ջուրի ամբարները օդը ելած: Ցուսախաբ եղած էի: Ոչ լոյս կար, ոչ ալ ջուր, ամէն ինչ քանդուած էր դաչնակից օդատորմիղներէն: Շէնք չնորք լողանք մը առնելու բաղձանքս օդը կը ցնդէր: Ասկէ զատ, մեր դժբախտ բանուորականին վրայ նետուած հրթիռներու ահաւոր պատմութիւն մը կար, զոր ինքն ալ յաջորդ օր ամերիկեան «մօտէրն» ժամուն մորթիս վրայ պիտի զդայի ...

Զար սատանայ, Քուրքֆելտէն դարձս Ռանիէն աւելի յուզումնալից կ'ըլլար: Նոյն օրն իսկ առտուան ժամը 11ին ահազանգը կը հնչէր: Ամերիկեան նոր կացութեան, յիմարութիւնը կը գործէ մեր գործարանի «Պունքեր»ը չերթալով: Անգլեւամերիկացիները այդ օրը հաչիւ մը ունէին կարդադրելիք,— նացիներու կողմէ խողխողուած իրենց անկարդելաւորներու փոխվրէժը:

Վեց ժամ անընդհատ, Դաշնակիցներու օդատորմիղները դուլ ու դադար չտուին, անխնայ հարուածեցին աչ ու ձախ անասելի մոլեգնութեամբ մը: Եկինք եւ երկիր՝ կայծակնաչունչ մրրիկի մը բռնուած, ահազնադղրդ կը մռնչէին հուր ու բոցի մէջ, այս անդամ եւս կը փրկուէի նախախնամութեան հրաչքով: Երեւակայեցէք, մեր բանուորականին մէջ դիպուածով քնկած հսկայ ռումբերէն մին, խեղճուկ Թաքստոցիս մօտ ինկաւ: Քիչ էր մնացէր խարխուլ ապաստանիս ձեղունը գլխիս փլէր: Հետեւաբար, մէկդի դրի այլեւս վարանումս, պարզապէս աւստրիացի ոռնիկներուն «Պունքեր»ին ճամբան բռնեցի:

Փոթորկալի ժամանակաչրջանի մը, այսպէս կը լրանար իմ եռամսեայ բնակութիւնս Մրութիոյ մէջ, որ առանց Պալքաններու ապստամբին բարեացակամութեան, ճակատագրական ըլլալու սահմանուած էր:

Քանի մը օր ետք, արդարեւ, երբ անգլեւամերիկեան օդատորմիղը յեղակարծօրէն դիս կիսամերկ դուրս կը բերէր լողարանէն, ես երբեք միտքս չանցուցի պաղատանքներս ուղղել... առ Ս. Կոյսն Մարիամ:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Թուրքերէնը նորոգուեցա՞ւ թէ աղճատուեցաւ

Թուրք հրապարակագիր մը, Փաւրիսմ Ֆէ-լէէ, կը գրէ «Ճիւմհուրիէթ»ի մէջ.

— Այս օրերս Լեզուական Ցօն էր մեզի համար, եւ մենք իրր նախանիւթ ունինք լեզուն, բնականաբար հետաքրքրուեցանք այս տօնակատարութեամբ: Ես քանի մը օր ուշ մնացի, ներողամիտ թող ըլլան:

Թուրքերէնի մէջ պայրամը ուրախութեան օր կը նշանակէ: Ուրեմն լեզուական տօնն ալ ուրախութիւն պէտք է կազմէ մեր լեզուին: Ինքիր է դիտնալ թէ մեր լեզուն իսկապէս հասած է մեզի ուրախութիւն պատճառող վիճակի մը:

Անկեղծօրէն խօսելու համար, պէտք է ըսենք որ կացութիւնը բոլորովին հակառակն է. ուրախանալու տեղ պէտք է լանք մեր լեզուին վիճակին առջեւ: Եթէ բացառութիւն նկատենք քանի մը բառ չինող լեզուական գործարանատէրեր, պիտի եզրակացնենք թէ թուրքերէնը իսկական տագնապ մը կ'անցընէ այս դարուն, եւ ստեղծուած է այնպիսի կացութիւն մը, որ հօր մը խօսած լեզուն անհասկնալի կը մնայ իր հասցուցած զաւակնեբուն:

Հետեւաբար պայրամ ընելու սիրտ չունինք, այլ կրնանք գիտակցիլ թէ ատենը եկած է այլեւս փրկելու մեր լեզուն, մեր քանդուած, այլանդակուած լեզուն բոլոր խորթ, անհարազատ բացատրութիւններէն, բառերէն: Լեզուն տղու խաղալիկ մը չէ, ոչ ալ քաղաքական խաղերու գործիք մը:

Մեր գիրքերուն, օրինագրքերուն մէջ «ճիւմլիւթ» կը խաղան այնպիսի բառեր, որոնք երգիծանքի առատ նիւթ կրնան կազմել: Անգին ժողովուրդը բոլորովին տարբեր լեզու մը կը խօսի, պաշտօնեան տարբեր լեզուով կը գրէ, ուսուցիչը տարբեր լեզու կը սորվեցնէ:

Առաջին ձախաւերութիւնը գործեցինք այն օրէն, ուր սկսանք արաբերէն, պարսկերէն բառերը նետել մեր բառարանէն, առանց խորհելու որ անոնք տեւականօրէն գործածուելով տեղաւորուած էին մեր լեզուին մէջ եւ նորմիակ իրենց բոլոր թուրքերէն ասոյթիմնները տարբեր էին: Տեսնենք թէ ինչ անճարակութիւններ գործեցինք: «Նաղըր» բառը նախ ըրինք «վէգիր», յետոյ չհամեցանք եւ եղաւ «պադան», այսինքն դէշ թարգմանութիւն մը ըրինք, կարծես թէ «պահչէէ պադան»ի պէս բան մը ըլլար երկրին նախարարը, կամ պատուհանին նայող մարդ մը:

Եւ դեռ ինչեր, ինչեր այսպէս:

«Մէքթէպ»ի պէս աղուոր բառ մը ճղճիմ Ֆրանսերէնին նմանցուցինք եւ ծնունդ տուինք «օգուլ»ի պէս անհարազատ բառի մը: Մոռցանք թէ հին օրերու «մէքթէպ»ն էր որ հասցուց այսօրուան սերունդը: Նոյնիսկ յարգանքի թերացում ցոյց տուինք հանդէպ մեր մշակոյթի օջախին, եւ Ֆրանսերէն «էգոլ»ին նմանելու համար, «օգուլ»ի պէս արտառոց հաւկիթ մը ածեցինք: Մինաց որ «օգուլ» դպրոց չի նշանակեր իրականութեան մէջ, այլ գրասենեակ:

Մէկ կողմէ կը զինուինք արաբերէնին եւ պարսկերէնին դէմ եւ անոնց բառերը ջարդուխուր-չուր ընելով կը վռնտենք մեր լեզուէն, միւս կողմէ դրկարաց ընդունելութիւն մը կ'ընենք ֆրանսերէնին, կը կեղծենք, կ'ընդօրինակենք անոր բառերը եւ ծիծաղելի կը դառնանք:

Ֆրանսերէնի «իմպիէրսէլ» բառին նմանելու համար, եղանք «էվրէնսէլ» մը չինեցինք: «Հօճա» բառը, որ Նասրէտտին հօճայէն ի վեր կը խօսուէր եւ ծանօթ էր ամէնուն, յանկարծ վերածուեցաւ «էօյրէթմէն»ի մը, որ այնքան խորթ կը հնչէ մեր ականջներուն: Այս անհեթեթութիւնները սերունդը ուծացուցին իր լեզուէն: Ինչ խօսք որ քաղաքականութեան բանգէտները իրենց ձեռքը հասած ամէն բան մտցուցին լեզուին մէջ եւ վերջերս ստեղծեցանք չարք մը արտառոցութիւններ, ինչպէս «իվիտի», «իչլիմ», «կէրչճ», «արաճ» եւ դեռ «պէրպաս» բաներ այսպէս:

Արդիւնքը այն եղաւ որ այսօր հօճան — քաւ լիցի — էօյրէթմէնը ուրիշ լեզուով կը խօսի, էօյրէնճին ուրիշ լեզուով, ես ու դուն, Ալին վէլին բոլորովին տարբեր լեզուով, եւ կրնանք երեւակայել որ ինչպիսի Բաբելոն մը ստեղծեր ենք: Իրար չհասկնալու համար ասկէ աւելի լաւ ճամբայ չկար արդարեւ:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Վիէն, 22 Նոյեմբեր (Ցառաջ).— Շարք մը բարեկամական եւ ախոյեանական մրցումներէ վերջ, (միշտ յաղթական) Հ. Մ. Ը. Մ.ի մանաճիւղի վարչութեան ֆութպոլի յանձնախումբը կազմակերպած էր ֆութպոլի մրցում Նոյեմբեր 21ին, հրաւիրելով U. S. Beaurepaire ֆրանսական խումբը կնտրելու համար բարեկամական մրցում մը, ընդդէմ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբին, իսկ Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատանի մարզիկները ֆրանսական U. S. Beaurepaire B. խումբին դէմ:

Մրցումը տեղի ունեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտին վրայ: Ժամանակէն առաջ մարզասէր բազմութիւն մը եկած էր քաջալերելու հայ մարզիկները: Խաղը, որ սկսաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատանիներուն խումբը ընդդէմ ֆրանսական խումբին, շատ հետաքրքրական էր, որովհետեւ բոլորովին նոր պատանիներ էին որ դաշտ կ'ելլէին, մանաւանդ իրենցմէ շատ ուժով խումբի դէմ չափուելու համար: Իսկապէս ուրախալի էր տեսնել մեր փոքրիկներուն ճկունութիւնը: Հակառակորդ խումբի տղաքներըհսկաներ էին, և կ'ուզէին չբաշխար պայտութեան մատնել մեր մարզիկները, բայց միայն մէկ նշանակէտ չհաջեցան:

Ցետոյ դաշտ ելաւ ժամը 3.30ին Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը, բոլորովին փոխուած, հետեւեալ կազմով.— Բերդապահ՝ Ս. Մուրատեան (20 տարեկան), վերջապահներ Մովսէս (23 տարեկան), Ժ. Ցակոբեան (19 տարեկան), միջնապահներ Հ. Ալէքսանեան (18 տարեկան), Ծովակ (19 տարեկան), կեդրոնի միջնապահ Արտաւազդ (18 տարեկան), յառաջապահներ ձախ ծայր Ս. Զարդարեան (21 տարեկան), ձախ մէջ Գ. Զարդարեան (18 տարեկան), կեդրոնի յառաջապահ Լուի (23 տարեկան), աջ մէջ Ղազարեան (24 տարեկան, աջ ծայր Օ. Տոլմաճեան (20 տարեկան):

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՆԱՄԱԿՆԵՐՈՒ

մի ապասէք վճարելու համար ձեր պարտքը: Հետզհետէ կը դադրեցնենք այն թերթերը որոնց տէրերը վեց ամիսէն աւելի պարտք ունին:

ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

Դաշնակցութեան սուլիչին վրայ մեր հրիտասարդ նոր ուժը կը սկսի յարձակողականի չուարմամբ մատնելով հակառակորդը: Ցաջորդաբար չահեցան 6 նշանակէտ, կիսախաղը վերջացաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթութեամբ 6—0:

Երկրորդ կիսախաղին մերոնք երկու նշանակէտ եւս կը չահին չարաչար պարտութեան մատնելով հակառակորդը: Խաղը վերջացաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթութեամբ 8—0:

Ֆութպոլի յանձնախումբը կատարեալ դիտակցութեամբ կը կատարէ իր պարտականութիւնը պատանիներ տեղաւորելով Ա. խումբին մէջ, պատրաստելով լաւագոյն խաղացողներ, Ա.խումբին համար: Այս կիրակի 28 Նոյեմբեր 7րդ ախոյեանական մրցումը տեղի պիտի ունենայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզադաշտին վրայ St. Semphiorien sur Caise ֆրանսական խումբին դէմ: Առաջին չրջանին ամէնէն վերջին ախոյեանական մրցումն է այս: Ցետոյ պիտի սկսին փոխադարձ ախոյեանական մրցումները: Այս խումբը մեր դասակարգին մէջ ամէնէն վտանգաւորն է: Դասաւորման երկրորդ տեղը կը դրաւէ:

Մարզիկ ընկերներ, յոյս ունիք որ այս անգամ եւս Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատիւը պիտի բարձրացնէք օտարներուն առջեւ ձեր լաւագոյն խաղերով եւ կարգապահութեամբ:— Յ. Մաթոսեան

ՀԱՑԵՐԸ ճարտարապետներու իրենց դրուշմը դրած են զմայլելի մզկիթներու ճակատին, աննմանի բրուտի գործերու եւ երենոսի քանդակագործութեան վրայ: Անոնք գեղարուեստական առարկաներով օժտած են Անատոլուն: Ճարտարապետութեան մէջ, Հայուն ազդեցութիւնը սկսած էնիչէն, որ հայկական ճարտարապետութեան կեդրոնն էր գերապանցօրէն: Մենք անոնցմէ փոխառած ենք մեր մզկիթներու ձեւը: Պալատները, որոնք զարդն են Վոսփորին եւ մինչեւ իսկ մեր դամբարանները, մեր փորագրուած ժամացոյցները կը կրեն հայկական գեղարուեստական հանճարին դրոշմը:— ԱՊՏՈՒԼԼԱՀ ՍՈՒՊՉԻ ՊԻՑ (Թուրք հրապարակագիր):

Լիբանանի կառավարութիւնը կարգ մը անձեր արգելափակած էր անցեալ մայիսին, իբրեւ հետեւանք պատերազմական վիճակի: Կալանաւորներուն մէջ կը գտնուէին հետեւեալ երեք Հայերը, Եփրեմ Էլլէգեան, Սեդրակ Ապաճեան եւ Պարոյր Երէցեան:

Պէյրութի թերթերը կը դրեն թէ կառավարութիւնը եղած դիմումներուն ընթացք տալով՝ ուրիշներու կարգին՝ ազատ արձակած է Եփրեմ Էլլէգեանը եւ Սեդրակ Ապաճեանը, իսկ Պարոյր Երէցեան արգելափակուած կը մնայ:

« ՑԱՌԱՋ »Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (34)

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ը.

ՀԱՑՐ ՍՈՒՐԲԸ

Մանաւանդ որ ինք համոզուած էր թէ կիլի — կիոյ բոլոր ծովեզերքը խիստ պահպանութեան վիճակի մէջ էին, եւ տէրութեան նաւեր Թորոսի սպասելու հրաման առած էին:

Ուստի երբ առաւօտին իր մտածութեան հետ կը մնար, Եւփիմէի յանդուգն յամառութիւնը կը նըզովէր եւ ինքզինք կը մեղադրէր՝ որ բաւական քաջութիւն չէր ունեցեր դիմադրելու անոր առուղեւրութեան. թէպէտ երբ անոր մօտենար՝ իւր բոլոր մաղձը, տխուր նախատանքները, առնոր զուարթ կատակներուն եւ ծիծաղներուն առջեւ կ'անհետանային:

Եթէ մխիթարութեան առիթ մը կար՝ այն էր որ, տասն օր հազիւ թէ եղած՝ նեղուցները անցեր եւ միչտ յաջողակ հովով՝ աջ ու ձախ Արշիպելագոսի կղզիներու մէջէն կը սահէին, ոչ սարակի — նոսաց հէն՝ ոչ ասպատակ որ այն ժամանակները սովորական էին եւ ոչ բիւզանդական կայսրութեան պատերազմական նաւ մը իրենց հանդիպած չունէր:

Ձախ կողմը Տորոսի լեռները արդէն իրենց ժայռոտ գլուխները կը ցուցնէին, որոնց վրայէն Բարկէնի աչքերը չէին զատուեր. վասընզի սկիզբը եւ նախաշաւիղն էին Սեւ լեռներուն. ուստի կամաց եւ անմոռուչ կ'երգէր երգը՝ զոր Ռուբէնի առջի ընկերները՝ Տաւրոսի բարձունքներուն վրայ նոր հասնելով՝ երգած էին:

Սեւ լեռներ, սեւ լեռներ,
Ձեր գլուխներ է յամպերէ մըթընցեր,
Դուք ամպեր, սեւ ամպեր,
Ո՞սկից կուգաք, ո՛վ ամպեր,
Ինչո՞ւ մութ էք, ո՛վ ամպեր:

Հեռու երկիր բարձրաբերձ են մեր լերինք,
Սպիտակափայլ միչտ ձիւնազարդ գլուխընին,
Հոն արեգին պայծառ նշոյլք չեն տոչոր,
Ի բնակիչսն նոքա անուշ կ'ակնարկեն:

Սեւ լեռներ, սեւ լեռներ,
Ձեր գլուխներ է յամպերէ մըթընցեր,
Դուք ամպեր, սեւ ամպեր,
Ո՞սկից կուգաք, ո՛վ ամպեր,
Ինչո՞ւ մութ էք, ո՛վ ամպեր:

Փոթորկալից մեզ բուռն հողմեր հոս բերին,
Մեծին Հայոց Մասիսն էր մեր խանճարուրք,
Արագածու գլուխն էր մեր արքունիք,
Նըպատ՝ Գրգուռ՝ բիւրակն էր չոեմարան:

Սեւ լեռներ, սեւ լեռներ,
Ձեր գլուխներ է յամպերէ մըթընցեր,
Դուք ամպեր, սեւ ամպեր,
Ո՞սկից կուգաք, ո՛վ ամպեր,
Ինչո՞ւ մութ էք, ո՛վ ամպեր:

Ո՛վ բարեկամ դուք ամպեր,
Տուք մեզ ձեր չուք ո՛վ ամպեր,
Եւ ի չուիդ եւ յօր մարտի,
Մեզ օգնութիւն տուք չանթեր:

Պայծառ գիշեր մըն էր ան կերդէր. երիտասարդութեան գեղեցիկ օրեր, սիրոյ եւ յաղթութեան յիշատակներ ամէնքն այն երգին հետ իր անդրդուելի սիրտը կը տրուփէին, երբ փոքրիկ թաթի հարուած մը ուսին՝ զինք ուշաբերեց:

— Ի՞նչ է տիրուհիս.

— Բարկէն հայրիկ, ըսաւ Եւփիմէի անուշ ձայնը, ի՞նչ կ'երգէիր:

— Էհ, մեր լեռները, մեր երիտասարդութեան յիշատակները կ'երգէի, մեր տղաքը ով գիտէ ի՞նչ կ'երգեն, ննջեցեալց երգեր թերեւս, տեսնենք թէ մեռելներու քունէն ի՞նչպէս պիտի արթննան:

— Ի՞նչ կը կարծես, հիմա որ երթանք, չէ՞ կարելի որ անտարբեր մնան ձեր իչխանները Թորոսի ձայնին:

ԾԵՐՆՑ

Պաղեստինի խնդիրը

Միացեալ Ազգերու Քաղաքական Յանձնաժողովը առջի օր վերջացուց ընդհանուր վիճաբանութիւնները Պաղեստինի մասին: Այս առթիւ խօսք առին բազմաթիւ պատուիրակներ, ւոր թէ տարբեր բանաձեւեր ներկայացնելով :

Յորհրդային պատուիրակը պահանջեց եւս քաշել օտար զինուորները, իբրեւ «միակ միջոց խաղաղ յարաբերութիւններ հաստատելու արաբ եւ հրեայ ժողովուրդներուն միջեւ» :

Անգլիական պատուիրակը բարեփոխած էր իր բանաձեւը, առանց չեղելու իր գլխաւոր սեակէտէն, որ հիմնուած է կոմս Պերնատոթի ծրագրին վրայ: Լոնտոն չի հաւատար թէ կարելի է բանակայող արդիւնքի մը յանգիլ, ուղղակի բանակցութիւններ հաստատելով Արաբներուն եւ Հրեաներուն միջեւ: Ցեսոյ կը պահանջէ Նէճէպի չըրջանը յանձնել Արաբներուն, պայման մը զոր վճռապէս կը մերժեն Հրեաները :

Եգիպտոսի, Լիբանանի եւ Սէնդրյորդանանի ներկայացուցիչները անդամ մը եւս կրկնեցին թէ երբեք պիտի չբանակցին Հրեաներուն հետ :

Մանկի միջնորդը հետեւեալ բանաձեւը ներկայացուց, վերջնապէս լուծելու համար Պաղեստինի խնդիրը :—

1. Հաստատել թէ Իսրայէլի պետութիւնը գոյութիւն ունի եւ իրաւունք՝ աթոռ մը ստանալու Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան մէջ:

2.— Հրաւիրել Արաբները եւ Հրեաները որ լուծեն իրենց վէճերը՝ բանակցելով ուղղակի կամ անուղղակի

3.— Հաշտարար յանձնախումբ մը կազմել, օգնելու համար բանակցութեանց :

4.— Որոշ ցուցմունքներ տալ այդ յանձնախումբին՝ հողային հարցերու մասին:

5.— Միջազգային զօրաւոր երաշխաւորութիւններ ընծայել ապաբական եւ հրէական Պաղեստինի սահմաններուն համար:

6.— Իրաւունք տալ փախստական Արաբներուն որ իրենց տեղերը վերադառնան: Հաւատացում՝ անոնց որ չեն կրնար կամ չեն ուզեր վերադառնալ, կամ կորսնցուած են իրենց տուները:

7.— Միջազգային մանուաւոր վարչաձեւ մը հաստատել Երուսաղէմի համար:

★ *Իսրայէլի պետութեան մէջ առաջին ընդհ. ընտրութիւնները պիտի կատարուին յառաջիկայ յունուար 25ին : Քուէարկութեան իրաւունք ունին 477.000 այրեր եւ կիներ: Տասնըմէկ անդամներէ բաղկացած յանձնախումբ մը կազմուած է 12 քաղաքական կուսակցութեանց ներկայացուցիչներէն, կազմակերպելու համար ընտրութիւնները :*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻԱՑիՆԵՐԸ ՊԱՑԹԵՑՈՒՑԻՆ վիլհելմս – հաֆէնի (Գերմանիա) վիթխարի նաւարանը, որ ամենամեծն էր Եւրոպայի մէջ: Հաղարաւոր Գերմաններ, որոնք հեռացած էին իրենց գոյքերով, զաւակներով եւ շուներով, վերադարձան անվնաս: Քառասուն թոն պայթուցիկ նիւթեր գործածուեցան: Վերջին պահուն գերման քաղաքապետութիւնը խնդրած էր խնայել քանդումը, բայց բրիտանական հրամանատարը մերժեց :

ՄՈՍԿՈՒԱՑին հրահանգած են Պ. Վիշինսկիի հրատարակութեան չյանձնել իր պատասխանը՝ Պերլինի մասին ուղղուած հարցադանին: Արեւմտեան պետութիւնները առանձին պիտի հրատարակեն իրենց պատասխանը: Արժանթինի պատուիրակը եւ միւս հինգ չէզոքները ամէն միջոց կը փոյթեն, երք մը դաշնալու եւ Պերլինի պաշարումը վերցնելու համար:

ՆՈՅ. 11Ի ԴԻՊՔԵՐՈՒՆ առթիւ վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան Ազգ. ժողովին մէջ : Նախկին ռազմիկներու նախարարը հերքեց համայնավարներուն վերագրումները: Այս առթիւ ներքին նախարարն ալ խօսք առնելով, յայտարարեց թէ «Ազատութեան ռազմիկները» ցոյց մը սարքած էին այս կիրակի, Քոնքորտի հրապարակին մինչեւ Էթուալ, բայց իրք արգիլեց: «Համայնավարներն ալ պէտք է յարգեն օրէնքը »:

ԼիՈՆի չրջանին մէջ երկաթուղիներու ինը պաշտօնեաներ, մեքենավար եւ հնոցպան, աւելի քան եօթը միլիոն ֆրանք արժողութեամբ կապոցներ գողցած են, երկու տարուան ընթացքին: Ամբաստանեալները կայարանները իջնելով կապոցները կը թողնէին վակոններէն կամ ձեռնակառքերէն: Իրենց պէտք եղածը վար դնելէ վերջ, մնացեալը կը վառէին, ինչպէս կը գրեն տեղական թերթերը:

ՁինԱՍՏԱՆԷՆ հասած վերջին լուրերը հակասական են: Մինչ կարմիրները նոր յաղթութիւններ կը ծանուցանեն, ազգայնական կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ թշնամին ետ մղուած է Սուչէուի չրջանին մէջ: Կարմիր աթեն ալ կը ծանուցանէ թէ Զինաստանի երկաթուղիներուն 75 %ը իրենց տիրապետութեան տակ է:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 27ին չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, SALLE CADETի ընդարձակ սրահին մէջ, 21 rue Cadet: Métro Cadet:

Կը նախագահէ ընկեր ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ
Կը խօսի ընկեր Մ. ՏԷՐ ԹՈՄԱՍԵԱՆ
Ուղերձ Նոր Սերունդի կողմէ :
Կը նուագեն Թառիսթ ԳՈՒՐԵԳԻՆ , քէման – չէսթ ՑՈՎՍԷՓ ՕՆԱՆԵԱՆ :

Կ'արտասանեն՝ Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ եւ Զ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ: Կ'երգեն՝ նշանաւոր պարիթօն ԿԱՐՕ ԱՐՄԱՀԱՄԵԱՆ եւ Նոր Սերունդի երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի :

Orchestre Jazz *ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի, որ միեւնոյն առեն կը նուագէ հայկական եղանակներ բեմի վրայ : Ճոխ պիւֆէ :*

Մուտք 100 ֆրանք :

×

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի ՆՈՑԵՄԲԵՐ 27ԻՆ ՇԱԲԱԹ ԳԻՇԵՐ , մինչեւ լոյս Château des Fleurs*ի մէջ:*

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի: Կը մասնակցին Հ. Ց. Դ. բոլոր ճիւղ-կոմիտէները եւ խումբերը, ինչպէս նաեւ Հ Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով :

Կը նախագահէ ընկեր Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ Ա. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

×

ԼԱ ՍԻՈՒԹԱՑի ՄԷՋ.— Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 14.50—19, Salle de la Mutualitéի մէջ: Մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի :

Պիտի խօսին Տիկին ՔԻՊՐԻՒՃԵԱՆ եւ ՇՐՋ. կոմիտէի ներկայացուցիչը, ընկեր ՍԵՐԺ:

Հանդէսէն վերջ զուարճալիք (Loto)*, յարդի նիւթերով :*

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՅԵՐԵԿՈՑՔ

Դեկտեմբեր 5ին ժամը 16—24 Hôtel des deux Mondesի սրահներուն մէջ 22 Ave. d el'Opéra:
Գեղարուեստական բաժին Ա.ճուրդ չկայ
Սեղանները նախապէս դրաւելու համար հեռաձայնել առաւօտները Tro. 44-38:

Բացառիկ ներկայացում

ԻՆՆԱՑի ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Այս երկուշաբթի, ժամը 20.45ին, հովանաւորութեամբ Պ. Պ. ՊԱԼԸՐՃԵԱՆի, եւ ի նպաստ Ռէնսիի Դպրոցասիրաց աղջկանց վարժարանի :

Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի ղեկավարութեամբ դերասան Ա. ԳՄԲԻԹԵԱՆի

ՍԻԼՎԱ

Տոմսը 5 արար, հեղինակ Գեղամ Ադէմեան :
Կը մասնակցին Փարիզահայ թատրոնի ծանօթ ուժերը :

Տոմսերը կը ծախուին ճաշարան Գ. Ադէմեան 12 rue Cadet, Paris:

ՄԵՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պատ Էթէրսասիոնալի սրահին մէջ, 230 Chemin de la Madrague Ville*: Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Պուլ. Օտտոյի Խաչիսեան խումբի կողմէ, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Վառամեան Էթթակոմիտէի: Առաջին անգամ ըլլալով ՋՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՍԱՄՈՑ ՃԱԿԱՏԻ ՔԱՋԱԳՈՐԾՈՒ – ԹԻՒՆԸ (4 արար), ղեկավարութեամբ Ա. Ցա – կոբեանի: Պիտի ներկայացուի նաեւ ՍԵՒ ՈՒ ՃԵՐՄԱԿ (զաւեշտ մը):*

15 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի 25ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

Շավիլի Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ստացած է հետեւեալ նուէրները փոխան ծաղկեպսակի Այրի Տիկին ՍԻՐՈՒՀԻ ՕՀԱՆԵԱՆի մահուան առթիւ : Օննիկ եւ ՈՍվսէս Տէմիրճեան եղբարք հազար ֆրանք, Փիլիպպոս Օհանէսեան, Տէր եւ Տիկին Պարգեւ Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Արշակ Պաքշեան 500ական ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Թորոս Սարեան 300 ֆրանք, Այրի Տիկին Փայլուկ Պէրպէրեան 300 ֆրանք :

Imprimerie DER AGOPIAN 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԷՒՈՒԱ. ՔՈԼՈՄՊի Հ. Ց. Դ. Ազգ. ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս եւթնեշաբթի ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի Մարսէյլի մաս – նաճիւղի ընդհ. ժողովը 29 Նոյեմբեր Բ.շ. երեկոյ ժամը 9ին Café Noailleի *ներքնասրահին մէջ ,* Bld. Dugommier*: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :*

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Ազգ. Եոբեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ իրենց ողբացեալ կնոջ եւ մօր՝ հանգուցեալ ՏԻԿԻՆ ԵՐԱՆՈՒՀԻ ԵՈԲԵԱՆի (ծնեալ Կէլկէլեան) մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանգստեան մատուցուի պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ , պատարագէն վերջ: Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Քիւշիւքեան ընտանիքին փափաքով այս կիրակի յետ պատարագի մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ողբացեալ

ՏԻԿԻՆ Ա. ՏՈՔԹ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ, կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՑԵՐ

Նոր Արարկիրի 23րդ տարեդարձին առթիւ եկեղեցի պարահանդէսը 4 դեկտեմբեր 1948 չաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս Alhambraի *մէջ* 340 Bld. Chave:

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակցին Օր. Ա. Վարժապետեան, դերասան Կիկո եւ Տիկին Սիւզան: Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՑ Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ մասնա – ճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Սահեան Թէրզեանէ 5000 ֆրանք եւ 27 հատ լանջապան (փուլօվըր), ինչպէս եւ Պ. Մխուռեան Սարաճեանէ 25 դոյդ սմառնային կօշիկ :

★ *Ֆր. Կապոյտ Խաչի Անիէռի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է երկու հազար Ֆր. Պ. Պօղոս Ադամեանէ, իր կնոջ՝ ողբացեալ Տիկին ԹԱԳՈՒՀի ԱԴԱՄԵԱՆի մահուան առթիւ :*

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 27Ի ՆԱ

Ֆրանսահայ Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը: Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋԱՆԻ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ Գ. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէին, նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ իր 12 մասնաճիւղերուն : Շաբաթ 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, երեկոյեան ժամը 9ին Սալ Մաղնոլի մէջ :

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՆԴԷՍ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՑ ՊԱՐԻՆ

Դեղարուեստական բաժին.— Կրընոպլըի Սահուհիներուն խումբը , ղեկավարութեամբ Տիկին ՍԻՍԼԵԱՆի : Պիտի խօսի ընկ. Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ :

Կէս գիշերէն մի՛ չեզ լոյս եւրոպական պար , ղեկավարութեամբ Սէն Լուի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի նուագախումբին :

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆի Ֆ. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացաւ այրի Տիկին Ծ. Հանչէրեանի հազար ֆրանք իր Հարաւ. Ամերիկա մեկնումի առթիւ:

ԼիՈՆԷՆ Պ. Կարապետ Սահակեան եւ Պ. Սողոմոն Գովարչինեան 500ական ֆրանք կը նուիրեն Հ. Ց. Դ. Վեթ. Ֆոնտին, Հ. Ց. Դ. օրուան առթիւ, ընկեր Արամ Թաթուլեանի միջոցով: Ստացնալ «Ցառաջ»էն :

LA MÉDITERRANÉENNE
2 Rue de la Grange Batelière, Paris
ԼԱՒԱԳՈՑՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ ԱՐԵՒԵԼՔԷՅՆԵՐՈՒՆ
Maison CHRISTOU
Շատ հաճելի միջավայր մը, գեղեցիկ սրահներ պատշգամներով, արեւելեան համադամ կերակուրներ , օղի եւ աղանդեր :
Հեռաձայն PRO. 03-98

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB 15-70 — C C P Paris 1678-63

Dimanche 28 Novembre 1948 Կիրակի 28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ի ՏԱՐԻ — 29 Année N° 5706—Նոր շրջան թիւ 1117 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵԻ ՍԱԿԱՒՆ ԿԸ ԳՈՐԾԻ

Երէկ՝ միտք եւ բաղուկ էր Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը: Այսօր՝ միտք եւ աչք: Այլ մանաւանդ չո՛ւզէ :

Երբ դեռ նոր կը սկսէր գործել (1890), ամէն բանէ առաջ ֆիզիքական զոյութեան հոգն ունէր : Ինքնապաշտպանութիւն :

Միտքը ծրագիրներ որոճալով հանդերձ, ուժ կուտար բազուկին: Կ'ուսուցանէր արիանալ եւ զարնել: Պատուհասել անոնք որ կը սպառնային անոէր եւ անձար բռլմութեանց :

Զինավարժութեան հետ՝ նախնական գիտե – լիքներ ազատութեան եւ հայրենիքի մասին: Վարուցան՝ ազատագրութեան ճամբուն վրայ :

Այդ օրերէն իսկ, Դաշնակցութիւնը գիտէր թէ ի՛նչ կ'ուզէ: Եւ կը բացատրէր թէ ի՛նչպէս կարելի է նպատակին հասնիլ, աստիճանաբար :

Այս ճշմարտութիւնը հրապարակաւ իր խոստովանէր նոյնիսկ հանգուցեալ «Թան»ը, Սասունի դէպքերուն առթիւ (1901).

— «Դաշնակցութիւնը կուսակցութիւն մըն է որ գիտէ իր ուղածը եւ գիտէ ուղել ու գործել»:

Ահաւասիկ իր յաջտաեւութեան գաղտնիքմ – րին մէկը, որ իր ուժը կը պահէ այս ափերուն վրայ իսկ:

Զարնել – զարնուելու խնդիր չունինք այսօր : Բայց, արթուն են աչքն ու միտքը, գատելու համար հայ ժողովուրդին չարն ու բարին :

Յեղափոխական վերնորիկներուն յաջորդած է նոր շրջան մը:

Գաղափարական պայքար: Տքնաջան աշխատանք: Ցամառ հետապնդում Հայկական Դատի : Պաշտպանութիւն հայկական արժէքներու:

Եւ այս բոլորը՝ հիմնուելով հայրենիքի մը վրայ որ «ափ մը երեւան» կը կոչուէր երէկ :

Օրուան պռոտոտիպօսներէն ոեւէ մէկը պիտի չկրնար ապացուցանել թէ կրնային ունենալ այդ կորիզը, առանց Դաշնակցութեան աչքին ու մրթքին: Առանց անոր բաղուկին ու աչխատանքին :

Թող բարեհաճին կրկին եւ կրկին թղթատել պատմութիւնը, սեղանին վրայ փռելով կովկասի ազգմական քարտէսը: Մանաւանդ 1917—18ի ճակատագրական անցուդարձը :

Այսօր ալ նոյն աչքն է որ կը զանազանէ հայրենիքին սեւն ու ճերմակը:

Նոյն քննական միտքն է որ անդադար կը դրծէ: Առանց ազդուելու խուժանավարական մարզանքներէն :

Այս գիտակցութիւնը անապարծութեան ա – րիթ մը չէ մեղի համար, այլ թելադրանք՝ աչխատանքը չարունակելու նոյն հաւատարմութեամբ եւ վճռակամութեամբ :

Այդ աչխատանքին ծանրութիւնը հետզհետէ կ'իյնայ ձեր վրայ, երիտասարդ ընկերներ :

Նախնեաց սերունդները ո՛չ մանաւանդ պատեհութիւններ փնտռեցին, ոչ ալ սրտառուչ կոչերու ապասեցին, իրենց պարտականութիւնը կատարելու համար :

Անոնք չունէ առին եւ չունէ տուին ամէնէն դժնդակ պարագաներուն մէջ: Միշտ ձգտելով բան մը աւելցնել եղած վաստակին վրայ : Առանց թմրելու կամ շլանալու :

Անոնք չվհատեցան , չընկրկեցան որեւէ խոչընդոտի կամ խաչակրութեան առջեւ:

Հերոսական նուաճումներուն հետ, անոնք իրենց ետին ձգեցին թանկագին դասեր մը քաղաքական գիտելիքներու:

Ի՞նչ կ'արժէն կարմիր-դեղին լեզուաբարու – թիւնները, երբ Դաշնակցութիւնը «գիտէ ուղել եւ գործել»:

Եւ ահաւասիկ օտարութեան մէջ ալ կը գործէ նոյն հաւատքով եւ յաջտաեւութեամբ: Նոյն աչքով ու սրտով : Ի խնդիր հայրենիքի ամրապնդման եւ ազատութեան :

Հակառակորդներու վայրերան կանչերն անգամ Դաշնակցութեան ուժն է որ կ'ապացուցանեն: Եւ իրենց տկարութիւնը :

Դաշնակցութեան միայն չունէը հրաչքներ կրնայ գործել :

Շ.

ԱՐԾԻՒՆ ՈՒ ԿԱՂՆԻՆ

Եղաւ՝ մի անգամ անառատի միջին
Արծիւն ու կաղնին այսպէս վիճեցին,
Թէ ո՞րն իրենցից շատ տարի կ'ապրի ,
Ո՞րն է դիմացկուն ու պինդ ուժի :

Արծիւն ասաւ՝ Ես: Կաղնին էլ թէ՝ Ես:
Երկուսն էլ յամառ ու հպարտ այսպէս՝
Մեծ – մեծ պատճեցան, սաստիկ վիճեցին,
Վերջը էս տեսակ պայման կապեցին:

Ժամանակ դրին հինգ հարիւր տարի
Աչքան հաւքերի, արջան անտառի,
Որ թէ որոշած էն օրին հասնին ,
Էն օրը մին էլ դան իրար տեսնեն:

Ու արծիւն իսկոյն կաղնուց հեռացաւ,
Հզօր թեւերը շարժեց, վերացաւ,
Դէպի ամպերը, դէպի ժայռերը,
Ուր անց է կացնում իր լաւ օրերը:

Կաղնին էլ փռեց ճիւղերն արմատի
Ու էնպէս հուժկու կանգնեց անտառում ,
Որ վար չընկնի էլ հինգ հարիւր տարում :

Դարեր անց կացան: Եւ ահա մի օր
Արծիւն եկաւ ծերացած, անզօր,
Ծլուցը կրտցած, տկար, հեւալով·
Թոյլ – թոյլ, թեւերը հազիւ քարշ տալով

Տեղ հասաւ մի կերպ նայեց ղէս ու ղէն,
Տեսաւ որ կաղնին ընկել էր արդէն,
Ճիւղերը թէեւ դեռ թարմ ու կանաչ,
Ընկել էր ահեղ փոթորկի առաջ:

— Հէ՛յ, կանչեց, դոռոզ, պարծենքոտ կաղնի,
Դէ լաւ ճանաչիր ինձ՝ ու քեզ հիմի,
Հինգ հարիւր տարուց մի ժամ էլ դեռ կայ
Ընկնիր ես արդէն, անկոտրում հըսկայ :

— Հի՛նգ հարիւր տարի ապրել եմ կանգնած,
Երբեք էլ կ'ապրիմ դեռ էսպէս թեկնած ,
Մինչեւ լսանայ մի հազար տարին,
Պատասխան տալու ընկած վիթխարին :

ՑՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

ԱԶԽԱՀԱՆՔԵՐՈՒ գործադուլը իր վախճանին հասած է, թէեւ համայնավարները կը փորձեն տակաւին յամառիլ եւ խափանարարութիւնը չարունակել: Պատկառելի նախարարութեան մէկ զեկոյցին նայելով Նոյեմբեր 25ի օրուան ածուխի արտադրութիւնը եղած է 137 հազար թոն, մինչ գործադուլէն առաջ 160 հազար էր: Միւս կողմէն՝ նեղուն մէջ ալ արտադրութիւնը հետզհետէ կ'աւելնայ, այնպէս որ ծրագրուած է վերջնել եղելոտրականութեան խզումները :

ՎԵՂԱՐԱՒՈՐՆԵՐՈՒ (քակուլ) դասը որ կը տեւէր եւ այնչափ աղմուկ հանեց, վերջացաւ: Ի ցմահ բերդարգելութիւն, 4 ժամանակաւոր բեր – դարգելութիւն, 11 բանտարկութիւն, 11 բանտարկութիւն՝ յետաձգումով, եւ 11 ազատ արձակում: Ցմահ դատապարտուողն է Ֆէրնան Եաքուպիէդ որ Ռօսէլլի եղբայրներու սպանութեան մասնակցած էր: 20 տարի՝ Ֆրանսուա Մէթէնիէի՝ էթուալի դէպքին իբր կազմակերպիչ :

ԱԶԳԱՅԻՆ ժողովը որոշեց ներում չնորհել իր Գերմանիոյ գործակից ազգային անարժանութեան դատապարտուած այն երիտասարդները որոնք դէպքերու ատեն 21 տարեկանէն վար էին :

ԾԱՆՕԹ ՑԵԼՈՒՉԱԿՆԵՐԸ նոր փորձ մը կատարել ուզեցին բայց այս անգամ ձախողեցան : Վակօն – Լիի ընկերութեան Սէն Տընիի կեդրոնը առջի օր 10 միլիոն ֆրանք պիտի դանձէր դրամատուէ մը: Բայց խոհեմարար ոստիկանական ուժ խնդրած էր: Այնպէս որ, երբ դրամարեր կառքը մօտեցաւ, տեսան որ ընկերութեան չէքին առջեւ երկու կառք կեցած էր եւ քանի մը կասկածելի – ներ կը չրջապատէին մայթին վրայ: Ցեղուզակները սակայն նոյնչափ աչալուրջ, երբ նչմարեցին որ ոստիկանական կառք մը կ'ընկերանար գանձին՝ կծիկը դրին, լքելով իրենց կառքերը որոնց մէջ կային քանի մը գնդացիր եւ գնդակներ :

Ռուսերը կը քաննադատեն Գերմանիոյ հետ

Լոնտոնէն կը հաղորդեն թէ, վստահելի աղբիւրէ լուրերու համաձայն, Քրէմլինի մէջ տեղի ունեցած է դերմանեւռուս խորհրդաժողով մը: Գերման «ժողովրդական Մորհուրդին» եօթը անդամներէն երեք համայնավարները յատկապէս դուրս ձգուելով, միւս չորսը հրաւիրուած են Մոսկուա, տեսակցելու Պ. Մոլոթովի հետ:

Մոլոթով այսպէս ճառեր է.— Ռուսիա չատ կր փափաքի վերսկսիլ իր սերտիլիր յարաբերութիւնները վերաշինուած եւ միացեալ Գերմանիոյ մը հետ: Մենք չենք պնդեր որ Գերմանիա ընդունի միակ կուսակցութեան մը դրութիւնը , կամ ժողովրդական դեմոկրատ վարչաձեւ մը ընդօրինակէ :

Ռուս նախարարը դիւանագիտական մեծ ընդունելութեան մը պահուն չատ սիրալիր վարմունք ցոյց տուեր է Գերմաններուն, որու ընթացքին, Մոլոթով յայտներ է թէ, Մորհրդային Միութիւնը անմիջապէս ետ պիտի կանչէ իր զբաղմանզօրքը՝ երբ Ամերիկացիները ետ քաշեն իրենցինները: Գերմանիա, ըսեր է Մոլոթով, հաստութեան դաշնագրին ստորագրութեան պահուն , պէտք է իբր վերջնական համարի իր արեւելեան սահմանը Օտէր – Նէյսէ գիծին վրայ: Իսկ իր այս դիրքորոշման փոխարէն՝ Գերմանիոյ պիտի վերադառնայ Սաար շրջանը որու ածուխը պէտք չէ որ Ֆրանսայի մէջ ծառայէ դրամատիրական շահադործման :

Այսպէս ուրեմն Ռուսերը իրենց կարգին Գերմանիա մը կը կազմակերպեն հակազդելու համար արեւմտեանին:

Անցեալ Սեպտեմբերին Սօչիի մէջ մարաջախտ Սթալին երբ ընդունեց արբանեակ կարգ մը պետութիւններու ներկայացուցիչները, անոնց մէջ էին նաեւ Սաքսոնիոյ նախարարապետը եւ խորհրդարանին նախագահը՝ իբր ներկայացուցիչը Գերմանիոյ :

★ Միւս կողմէ, գերման բանակին սպայակոյտի պետ զօր. Հալտէր Անդրեասքոն թղթակիցները ընդունելով Ֆրանքֆորտի իր տունին մէջ, ըսած է թէ չի հաւատար որ Ռուսերը յարձակում գործեն, իսկ եթէ պատահի այդ, այն ատեն պէտք է պարզել արեւմտեան Գերմանիան մինչեւ Հոլենս, որ սակայն պաշտպանութեան առաջնակարգ գիծ մը միայն կը կազմէ: Եթէ պատերազմ ծագի, Եւրոպայի կողմէն յոյս չկայ, այլ կարեւոր ճակատամարտները պիտի ըլլան կեդրոնական Ռուսիոյ մէջ: Սեւ Ծովէն եւ Իրանէն մեկնելով յարձակոնս կը ծաւալին զինուորական չարժումները, քան արեւմտեան Եւրոպայի նեղ ճակատին վրայ :

★ Պերլինի խնդիրը լուծելու համար թափուած ջանքերը կր չարունակուին ՄԱԿի մէջ: Հրատարակուեցաւ Զորսերու վերջին պատասխանը իրենց ուղղուած հարցումներուն, որ սակայն չլուծեց հարցը: Հիմա Պ. Պրամուկլիա նոր առաջարկներ կր պատրաստէ, որովհետեւ եթէ ՄԱԿի այս ժողովին մէջ չլուծուի խնդիրը, աւելի պիտի կնճռոտի Պերլինի քաղաքական ընտրութիւնները որ տեղ պիտի ունենան Դեկտ. 5ին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՅ

ՕՏԱՐ ԶՐՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ազգութեան չնորհիւ, 200 միլիոն տոլար մտած է Ֆրանսա:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ կառավարութիւնը որոշեց 12էն 18 ամսուան բարձրացնել պարտաւորիչ զինուրութեան պայմանաժամը :

ՊԵՐԼԻՆԻ խորհրդային չրջանին մէջ մասնաւոր անձնագիրներ հաստատուած ըլլալով, արեւմտեան չրջանի Պերլինցիները պիտի չկրնան հոն մտնել, Փետրուարէն սկսեալ, ինչպէս կը հաղորդուի անգլեսաքսն աղբիւրէ : Անասատողները պիտի դատապարտուին մի չեւ 10.000 մարք տուգանքի, որ հաւասար է գերման սովորական բանուորի մը աւելի քան երկու տարուան աչխատավարձին :

ԿԱԽԱՂԱՆԻ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ պատերազմի ոճրագործ մը, Ասէն Պոկոտանով, որ Եուկոսլաւիա մտնելով պուլկար բանակին հետ, ոստիկանապետ նչանակուած էր Սկիւպի, 1943ին: Ամբաստանեալը կ'ըսէ թէ պատասխանատու է 5324 Եուկոսլաւներու գնդակահարութեան, կախաղանին կամ ցմահ չարչարանքի :

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԸ գնած է այն գերանները որոնց վրայ ցուցադրուած էին Մուսոլինիի եւ իր սիրուհիին դիակները, Միլանի մէջ, 1945 ապրիլին :

ԶՈՒՇԱՑԻՔ Դեկտեմբեր 1էն սկսեալ մէթրոյի առաջին կարգը նսեմլ Բ. կարգի տոմսակով: Հակառակ պարագային 50 ֆրանք տուգանք պիտի դանձուի եւ ոչ թէ տոմսերու գինին տարբերութիւնը :

ՄԻՇՏ ԿԸ ՍՂԷ.—Պաշտօնաթերթերը կը հաղորդէ թէ Դեկտեմբեր 1էն սկսեալ արտասահման դրկուած նամակները պիտի արժեն 25 ֆրանք, իսկ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻԱՑԵԱԼ ԵՒ ՄԻԱԿԱՄ

Քաղաքական տագնապալի ժամանակաշրջանի մը կը զուգադիպի Հ. Ց. Դաշնակցութեան 58րդ տարեդարձը:

Սովորական պայմաններու տակ ուխտի եւ ոգեկոչումի օր մը պիտի ըլլար այս տօնակատարութիւնը: Դժբախտաբար զրկուած ենք հոգեկան այդ սփոփանքէն:

Ջարգուշակ ատուեր մը կը յածի մեր մոլորակին վրայ: Աչխարհ վերածուած է հակընդդէմ շահերու կրկէսի մը,— զաղափարական հակամարտութեանց, անվտահութեան, հիւանդագին կասկածամտութեան, նենգ ու դաւադիր խաղերու խառնարանի մը:

Քաոս, ուր կիրքի, աւերութեան, մաղձի ու թոյնի հեղեղին մէջ կը խեղդուին եւ՛ ողջմտութիւն, եւ՛ աղերսանք եւ յիշատակ: Ցիշատակը միլիոնաւոր զոհերուն:

Երկու վիթխարի ուժեր կանգնած են դէմ դիմաց՝ իրար յօշոտելու, կլանելու, կործանելու տրամադրութեամբ: Եւ ասոնց չուրջը արբանեակներ — մեծ ու պզտիկ, որոնք տրորուելու, փըշրուելու մղձաւանջը կ'ապրին, եւ մատնուած են բնազդական երկիւղի:

Ո՛վ պիտի կրնար պնդել թէ՝ համաչխարհային երկու ահարկու բախումներէն վերջ, մարդկութիւնը թեւակոխած է խաղաղութեան եւ վերաշինութեան շրջանին մէջ:

Մինչ ասդին, ի խնդիր խաղաղութեան, կըրքոտ ճառեր ու աւելավառ սլաքներ կ'արձակուին թունաւոր մթնոլորտի մը մէջ, անդին թնդանօթը կը գոռայ նոյն սաստկութեամբ եանկեչի, Վարտարի եւ Ցորդանանի հովիտներուն մէջ:

Թշուառ ու աւերակ երկիրներու մէջ իրարու կը յաջորդեն ընկերային խլրտումները: Տնտեսական տագնապը կ'ածի անօրինակ ուժգնութեամբ: Կասկածելի խմորումներ քիչ մը ամէն երկրի մէջ, եւ մութ ու ստոր երկրեայ դաւեր պեռութենէ պեռութիւն:

Եւ այս բոլորին զուգընթաց ուժի այնպիսի պատրաստութիւն ու ամբարում, որ մարդկային երեւակայութիւնը մատնուած է խուճապի:

Բոլոր երեւոյթները ցոյց կուտան, թէ կանգնած ենք նոր աղէտի մը առջեւ: Նմանը չտեսնուած ուրական մը կը սպառնայ մեր դժբախտ աչխարհին:

Ջէ՞ք տեսներ ժողովուրդներ ի'նչ մոլեգնութեամբ կը զինուին, եւ ի'նչպիսի՛ կատաղութեամբ կը դարբնուին զէնքերը: Զէնքեր, որոնցմէ հասպիւռ տարողութեան մասին հեռատես եւ աղօտ գաղափար մը իսկ չունինք:

Ահա թէ ի'նչո՛ւ մտահոգ ենք:

Հայ ժողովուրդը ոչինչ ունի չհելիք նոր եւ կործանարար բախումէ մը: Աւելին: Մենք վտանգուած կը տեսնենք մեր ցեղային գոյութիւնը:

Մտահոգ ենք նաեւ այլապէս: Ծանր տագնապի այս պահուն, յոսաւոր չէ նաեւ մեր քաղաքական կեանքին պատկերը: Վաղուց դադրած միաւոր ըլլալէ — եղո՞ծ ենք երբեւիցէ — եւ դարձած ենք կոտորակ: Բազմաթիւ կոտորակներ, եթէ կ'ուզէք: Դաւադիր ձեռք մը անդադար կը խռովէ մեր հանրային կեանքը: Կր պատակէ, կը կազմալուծէ, կը քայքայէ դաղութները:

Այդ սեւ ձեռքը անանցանելի խրամատներ կը փորէ երիցս դժբախտ եւ հալածական ժողովուրդի մը զաւակներուն միջեւ՝ առանց խղճահարութեան, լրբանի խաբէբայութիւնով: Թքելով բարոյական բոլոր ըմբռնումներու վրայ: Կ'անէծքէ մայրն ու որդին,— հայրենիքը եւ ցիրուցան, պանդուխտ զաւակները: Անպատիւ կերպով կը շահագործէ հայրենակարօտ մեր զղացումները, եւ կարծես մատնաւոր հաճոյք կը զգայ՝ մեզ խրած տեսնելով անհասկացողութեան տիղմին մէջ, իրարամերժ, կրքոտ, նոյնիսկ եղբայրասպան:

Եթէ այսքանը բաւական չէ եւ սիրտ ունիք, աւելցուցէք միջնադարեան հաւատաքննութիւնը, լրտեսութիւնը, մատնութիւնը, եւ անճար բազմութեանց սարկացումը:

Այս մռայլ պատկերին առջեւ, երբ հայութեան մէկ մասը «Յառաջդիմական» ուղիով կ'ընթանայ, իսկ ուրիշ մաս մըն ալ իմաստութիւն եւ ողջմտութիւն կը համարէ կծկուիլն ու մեկուսացումը, կացութեան ամբողջ ծանրութիւնը դարձեալ կ'իյնայ Դաշնակցութեան ուսերուն վրայ:

Այսպէս եղաւ անցեալին, երբ ուղեցին հարստահարել մեր ազգ. եկեղեցին, երբ մեր կրթական հաստատութիւնները վտանգուեցան, երբ Հայոց դրականութիւնն ու մշակոյթը տկարութեան նը – չաններ ցոյց տուին, երբ մեր ցեղային գոյութիւնը նժարիմէջ դրուեցաւ քանիցս՝ վերջին կէս դարու ընթացքին:

Դաշնակցութիւնը խոյացաւ բոլոր վտանգուած դիրքերուն վրայ, ճեղքերը փակեց եւ ամբացուց պաշտպանութեան այն կէտերը, ուրկէ թշնամին կրնար նեռս խուժել եւ վտանգել մեր գոյութիւնը:

Ի հարկէ միշտ անսխալական չեղաւ: Բայց ո՛չ ոք պիտի կրնայ պնդել թէ՝ Դաշնակցութիւնը խուսափեցաւ պատասխանատուութիւններէ, վրանուններ եւ թուլութիւններ ունեցաւ վճռական պահերուն:

Եւ երբ զոհուիլ հարկ եղաւ, վտանգի առաջին գծին վրայ նետեց ինքզինքը:

Պատասխանատուութեան նոյն զգացումով, նոյն վճռականութեամբ եւ զոհաբերութեան նոյն ոգիով պիտի զործենք նաեւ վաղը, եթէ խաղաղութիւնը դատապարտուի մահուան: Եթէ խելագար մարդկութիւնը կորսնցուցած իր հաւասարակշռութիւնը, դէմ յարձակի նոր աչխարհամարտի մը արհաւիրքին մէջ:

Ասոր համար մէկ բանաձեւ միայն ունի Դաշնակցութիւնը .— կեդրոնացնել մեր կամքը, մեր մտքի եւ բազուկի բովանդակ թափը:

Որքան կարելի է քիչ ուշադրութիւն եւ ուժ՝ նեղքին վէճերու համար:

Որքան կարելի է չատ գործ՝ արտաքին չարիքներու չէզոքացման համար:

Միացումով եւ միակամ դէմքը՝ ազգ. նեղքին կեանքին մէջ: Միացեալ եւ միակամ դէմքը՝ հայ ժողովուրդի քարեկամներուն եւ թշնամիներուն առջեւ:

Քաղաքական խոհեմ ոեր եւ ազգ. գաւտ հետապնդող ժողովուրդ մը, ամէն բանէ առաջ պէտք ունի միասնականութեան:

Այս հաւատքով է որ կ'ողջունենք «Դաշնակցութեան Օր»ը:

Հ. ՎԻՇԱՊԵԱՆ

ԴԻՒԹԱՀԱՐ ԵՒ ԴԺՈՒԱՐԻՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ահա պարզ է որ սովորական ու ընդունուած կերպերով կարելի չէ նկարել դինքը, որովհետեւ արտասովոր ու անընդունելի է անոր կացութիւնը ...

— «Ուրիշ տե՞ղ, ուրի՞շ տեղ»:— Ուրիշ տեղ մօտաւորապէս իր նմանները բազկաթոռներու մէջ նստած կ'առաջնանան... Լոյսերու մէջէն եւ յարդարուած ճանապարհներով կ'առաջնանան ...

Մինչ անոր վիճակուած է մաղլցիլ... Գիշերներու, կիրճերու եւ կատարներու մէջէն ամէնօղ կածաններով առաջնալ...

— «Ուրիշնե՞ր, ուրիշնե՞ր»:— Ուրիշներն արձանագրուած են որ մաֆուրի բաշեն մի զաղափար... Ուրիշներն արձանագրուած են որ զործեն մի զաղափարի համար...

Մինչ ինք արձանագրուած է որ նախապատրաստէ մի զաղափար, որ մեռնի մի զաղափարի համար ...

Ահա այսպէս տարօրինակ ու տարբեր է ան... Ու ահա այս պատճառով է որ բոլոր սովորականներն ու անտարբերները չեն կարող թարգմանել եւ սորվիլ զայն ...

★

Ով որ պարզ, միապաղաղ ու քնականոն է, կը խուսափի բոլոր խրթնութիւններէն ու ընտրութիւններէն ապրելով իր ակամայ ու պարտադիր կեանքը եւ սպասելով իր ակամայ ու պարտադիր մահուան ...

Նա յանձն կ'առնէ խրթնութիւնները ոչ միայն անոր համար որ կարողանայ նախընտրել իր կեանքը, այլեւ իր մահը ...:

Ու այս պատճառով է որ պարզ քնականոն ու միապաղաղ չէ անոր հաւատացողներու ոչ միայն կեանքը, այլեւ մահը ...

Զոհաբերելը չատ ձեւեր ունի, եւ չատեր կարող են զոհաբերել իրենց անձնական, ընտանեկան եւ բարեկամական, փոքրածիր հաճոյքի համար..

Նա ևս զոհաբերէ իր անձնական արտայինն եւ հեռաւոր ու լայնածիր ուրախութեան համար ...

Այս երկարաբեւնութիւնն ու լայնութիւնը ու բարձրութիւնը ունենալու համար է որ ան կ'անջատուի մակարդակէն ու տափակութիւնէն ու կը զառնայ խղճանարդ ...

★

Իր այս խրթին հաչիւը, խրթին աչխատանքներու եւ զործակցութիւններու պատճառ կը զառնայ. զրչի մարդու եւ ասեղի մարդու մաճի մարդու եւ մուրճի մարդու միջեւ ...

Կրելով այս երկարաչունչ կամ կարճաճարմ թեւերն իր սրտի վրայ, կրելով այս թանձր ու մուգ թեւերն իր սրտի վրայ, սիրտ կը փոխուի քարի ...

Եւ ցատկելով դէպի այս թանձր ու նուրբ թեւերը, սիրտ չոյելու, հաղիւ հպելու համար կարծես, սիրտ ծըւատելու ձեւով, յանուն մի եղանակի ու երաժչտութեան, սիրտ կը զառնայ քնարահարը եւ բնկրկուն իր զործը մի քնարերգութիւն..

Բայց այս չէ բոլորը, որովհետեւ նա հեչտալուր երգ ու դիւահալած եղանակ չէ միայն, այլեւ զարթուցիչ զանգ...: Ինքն արթնութեան աքաղաղն է, քանի կարողութիւններու վերերեւումը եւ անցած ախորժակ ելլու վերադարձը ...

Եւ յիրաւի, Հայոց ախորժակը փախած էր, կարողութիւնները կորսուած եղերականեղտիւրնեռու մէջ, երբ նա չկար ...

⁂

Բայց բազմաթիւ ժամանակներու մէջ նա չըկայ... բազմաթիւ տեղատուութիւններու առեն, ծծմակ ժողովոյներու խաժամուժին մէջ խեղդուած կը թուէր անոր ձայնը... բազմաթիւ ժամանակներու մէջ, բազմաթիւ պիղատոսներու հանգուցեալներու մէջ, բազմաթիւ պիղատոսներու հանգուցեալներու համար խաչուած է նա ու թաղուած:

Բայց իր դադարումը տեւական չէ եղած...

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ «ՕՐ»Ը

Աչխարհի մէջ առաքինութիւններն ու արժանիքներն են միայն որ կը դնահատուին դաղափարապաչտ բազմութիւններէն:

Հայ իրականութեան մէջ ոեւէ հաւաքական – նուիրում կամ կաղմակերպութիւն այն տեղը չկրցաւ գրաւել, այն դնահատանքին չկրցաւ արժանանալ՝ ազգային տեսակէտով. ինչ որ յաղողեցաւ Հ. Ց. Դաչնակցութեան. Դաչնակցութիւնը իր հարազատ ծնունդը հայ ազգին՝ դարդարման քով հաւաքեց բոլոր ցեղային արքութիւնները, իբր մասունք պաչտեց զանոնք ու պաչտել սորվեցուց ժողովուրդին, որ իր տառապանքին մէջ պահ մը մոռացութեան էր տուած: Բարձրացուց տառապած, չարչարուած հալածական հոդիները, հրահրեց ցեղին հնամեայ ռազմական ոգին, ու այդ հոդիներուն մէջ արքաղան խորան մը կանգնեց՝ Քրիստոսի հայրենիքի ու ազատութեան կայծկլտուն զգացումներով: Սէր մը դէպի հայրենիքը:

Հայ իրականութեան մէջ ոչ մէկ կազմակերպութիւն կամ կուսակցութիւն կրցաւ արժեցնել իր գոյութիւնը: Ամենական, հնչակեան, ռամկավար, համայնավար չկրցան արմատ ձգել այս ժողովուրդին մէջ, ուռճանալ ինչպէս Հ. Ց. Դաչնակցութիւնը, իսկ Դաչնակցութիւնը ցեղին տառապանքին ամենազգայուն թելերուն տիրացաւ Քրիստոսէ, փոթորկեց, որովհետեւ այդ անպատում տառապանքին ինքն ալ ենթարկուած է ցեղին հետ:

Շեփորելով չարչարանքը ցեղին, արդար ընդվզում մը յառաջ բերաւ: Իր զոհողութիւնը այն աստիճան մեծ եղաւ որ իր արիարանց պայքարը, նուիրումը սրբացաւ, չանճին իր անձնուէրը, ինքնուրացը անթիւ նահատակներուն ու այս ձեւով Դաչնակցութիւնը իր եռին կը ձգէ հերոսներու, տիտաններու ու նուիրուածներու փառապանծ պանթէոն մը:

Աննախընթաց երեւոյթ մըն է, նոյնիսկ միջազգային իմաստով, Հ. Ց. Դաչնակցութեան գոյութիւնն ու տեւականութիւնը: Ցկայ կուսակցութիւն մը որ 58 տարի տեւած եւ արդարացուցած ըլլայ իր գոյութիւնը:

Դաչնակցութիւնը իր յարատեւութեան պատնիքը կը պարտի իր ազգային բիւրեղացած դպացումներուն, հարազատ եւ արդար պահանջներուն սրբազան հանդանակին որոնք ամբողջ սերունդներ կրակր նետեցին անհաւասար ուժերով: Այդ սրբազան կրակը փոխանցուեցաւ սերունդէ սերունդ աւելի բուռն, աւելի բորբոքած, միշտ վառ պահերով ազատագրութեան տենչը: Մինչդեռ պետական կուսակցութիւններ փոխած են իրենց ուղղութիւնն ու ժամանակի ըմբռնումին անճանաչելի դարձած եւ լայն ժողովրդականութիւն չեն վայելած տեւականօրէն՝ ինչպէս Դաչնակցութիւնը իր անննկուն կամքով ու իր հաւատաւոր, անվերապահ հետեւողականութեամբ:

Համայնավար կուսակցութիւնը, հակառակ իր երեսնամեայ տիրապետութեան, հայրենի հոդին ու հայ ստեղծագործութեան բոլոր առաւելութեանց չէ կրցած արմատ ձգել ու համակրութիւնը շահիլ ժողովուրդի լայն խաւերուն մէջ:

Հայրենիքի մէջ անդամ, հակառակ Դաչնակցութեան բռնադատեալ բացակայութեան, աւելի մեծ համակրանք կը վայելէ Դաչնակցութիւնը քան բռնութեամբ իր կամքը պարտադրող կարմիր

Ուրիշ ուղիներով, ուրիշ ուղիներով, ուրիշ զօրութեամբ այդ կարծեցեալ մեռածը նորէն երեւցած է Խմմատւսի ճամբուն վրայ ...

Ու նորէն այսպէս պիտի պատահի, երբ կատարելութիւնն իր մահն ուզէ...

— Տարբեր ուղիներով, տարբեր զօրութեամբ նորէն պիտի յայտնուի թաւիշը լեռան վրայ, թաթախած իր հողեղէն հոդսերը եւ հանդերձաւորուած հոդեղէն յաւիտենականութեամբ:

(1932)

ՕՀԱՆ ԿԱՐՕ

իշխանութիւնը : Որովհետեւ «կարմիր գօտին» շատ ծանր է հայ ժողովուրդին» եւ օտարներէ պարտադրուած, մինչ Դաշնակցութիւնը իր հարազատ ծնունդն է եւ իր բոլոր սրբութեանց պահանջատէրն ու արտայայտիչը :

Շնորհիւ իր 58 տարիներու անվերապահ զոհողութեան, Դաշնակցութիւնը պատրաստած է փաղանգ մը հայրենասէր, գաղափարական, հաւատարիմ, զոհաբերող ու հայրենիքի ազատագրութեան համար եռանդով աշխատող Հայեր :

«Դաշնակցութեան օր»ը, այսիսով, կարգը կանցնի, այն սրբազան թուականներուն զոր հայ ժողովուրդը իր հոգեկան բարձր իմացականութեամբ ստեղծած է, իբրեւ ոգեւորութեան ու յարատեւութեան անսպառ աղբիւր :

Տարին մէկ օր հայ հայրենասէր եւ դիտակից բաղմութիւնը կուգայ իր երախտագիտութիւնը յայտնել, իր հարազատ զաւկին, կ'ոգեւորուի, կը քաջալերէ, նոր եռանդ, նոր կամք, նոր նուաճումներ կը մաղթէ, հայրենիքի ամբողջացման եւ ազատութեան հաստատ հաւատքով տոգորուած :

Դաշնակցութեան Օրը օրն է բոլոր մեր խնկելի նահատակներուն, մեզի ճգած կտակին : Ամէն Դաշնակցական եւ հայրենակարօտ, ազատասէր Հայ, ջերմեռանդ հաւատացեալի մը պէս պէտք է նորոգեն իրենց երդումը, հաւատարիմ մնալու անոնց աւանդին ու չարունակելու աւելի վճռական ու հաստատակամ, դի անոնք իրենի հայրենիքի ազատութեան երգը իրենց շրթունքին սառած :

Ց. ՀԻՍԱՑԵԱՆ

Արթուն պահակ

Աչք մը որ է ամէնուրեք, որ կը տեսնէ, կը հետախուզէ ամէն անկիւն ուր Հայ մը կայ ու կը չնչէ :

Միտք մը որ կը բանի յար, կը մշակէ անդադար, ու կը խորհի, կ'որոճայ ինչ որ պէտք է ու օգտակար ազգին համար :

Սիրտ մը նոյնպէս որ կը տրոփէ ու կը զգայ ցաւը երբ կան վէրքեր դեռ չգոցուած եւ կարօտ են դարմանումի ու խնամքի :

Այսպէս եղած է միշտ Հայհեղափոխական Դաշնակցութեան մեծ գերդաստանը :

Իրեն համար խիղճ չկայ դաւանանքի, դաստակարգի, բաւական է ան պէտք զգայ իր ուժերուն, իր օգնութեան :

Ան ոչ քուն ունի, ոչ ալ դադար, երբ ազգին իրեն կը կանչէ, որուն ոգին է համակ, հոգուով, մարմնով, անխոնջ մշակ, բանուոր, դրող, ջահը ձեռքին լուսաւորող ճամբաներ մութ, խրթին, ժայռուտ :

Ան եղած է ու պիտի ըլլայ առաջնորդն ու ղեկավարը ժողովուրդի ազատագրութեան սուրբ գործին, անոր վերելքին եւ բարօրութեան, անոր ցաւերուն կարեկից, մարտնչումին զինակից եւ աշխատանքին բաժնեկից :

Այսպէս ան արմատ ձգած ժողովուրդի մէջ հանուր, մեծ դեր ունեցաւ անոր մշակոյթի մշակերուն, զարգացնելով ոգին պայքարի եւ քաջութեան :

Ինչ որ ըսեն, ինչ որ ընեն ան իր ճամբէն կը քալէ անտրտունջ, միշտ ճակատը բաց, գլուխ վեր ու անճնուէր, ձեռքը սրտին ու բազուկին, հանդարտ, լուին :

Արթուն է ան տիւ եւ գիշեր, ինչպէս զինուոր մը քալ ու արի, իբր պահակ մեծ բանակի, դիտակից իր պարտականութեան ու պատրաստ ամէն ժամու ամէն կանչի ուր որ տեսնէ վտանգ, փորձանք ու թշնամի կռուի, մարտի, պաշտպանելու եւ իյնալու ազգին համար, ի սէր ազգի :

Ան մեծ եղաւ իր դաղափարականով ու կոչումով եւ քարոզութեամբ ու յանդգնութեամբ եւ իր մէջ միշտ խօսեցաւ ցեղին սիրոյր ոգեւորումն ու տառապանքը, չանքն ու կորովը մինչեւ անոր յարութիւնը եւ ազգին իրականութիւնը :

Խենդեր կոչուեցան իրենք, բայց այդ խենդութիւնները խելացի գործերու ծնունդ տուաւ ի պարծանս Հայու վերածնունդին, Հայու ազատագրութեան :

Պաշտամունք կայ այսօր նորէն .

Երկրորդութեան Պանթէոնին առջեւն ենք մենք :

Եւ երկիւղած ու ծնրադիր պէտք է տօնենք յիշատակը ամէն անոնց որ իւկան հոն, որ դացին մէկիկ, մէկիկ մեկմէ անդարձ ու այլազան դերուագներով ու կը նիջեն հոն անվրդով :

Այսօր կուգանք մեր տագնապի տուրքը տալու եւ մեր ուխտը նորոգելու :

Անոնց չունչը դեռ կը զգանք մենք ու անոնց խօսքը դեռ կը լսենք, անոց աչքը դեռ մեր վրայ է : Անոնք նորէն դեռ պահակ են ... :

Մին – Մէ

Ազատութեան ոգին

Կը սուլէր հովն իմ աչ կողմէս ,
Դէմս էր պառկած Մարսիլիան .
Եղկնքի դէմ դառն ու անտես՝
Ամպակոյտեր ցիրուցան :

Փողոցներուն մէջ մարդ չէր կար ,
Մերթ կը լսուէր զայրագին
Գնդման օրքին քայլն առապար՝
Լերուներեան մէջ քաշափին :

Երկինք եւ ծով իրար խառնուած
Կը պոռթկային մոլեկան.
Իր գիշերն պէս սեւազգեաց
Հագեր էր սուգ Ֆըրանսան :

Ցան կարծ, ցասկոտ ձայն մը խորին
Հնչեցուց ցուրտ երկնի տակ՝
«Allons enfants de la Patrie»ն,
Դըղրդադի'ն եւ վայրագ :

Եռիս դարձայ, ճակատաբաց
Տըղեկ մըն էր. ճի'շդ նըմանը
Մեծ Հիւկոյի սրտին բըխած՝
Փոքր Կավռոշին անվախճան :

Գերման պահակն անոր դիմաց
Ցըցած զէնքն իր ահարկու՝
Ոռպոտ եւ խոր ձայնով մ'յանկարծ
Աղաղակեց,— ո՞վ ես դու :

Տըղեկն աստղէ իր աչքերով
Դիտեց հո'ղն իր վեհապանծ,
Ապա յանդուգն եւ անվրդով՝
Ազատութի'ւնն եմ, գոռաց :

Միլանօ ԱՐԱՄԱՑԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Դաշնակցութեան Օրը

Հերոսածին հայ ժողովուրդին, հերոսներուն օրն է :

Կը տօնենք այսօր, հպարտութեամբ եւ խանդավառութեամբ :

Պիտի տօնենք, վաղը, մինչեւ որ ծագի հայ ժողովուրդին ամբողջական ազատութեան բոցակէզ արշալոյսը :

Փառք մեր ցեղին, ու իր անցեալին, որ անման դէմքեր ու դէպքեր ազնանադրեց, արիասիրտ ու լուսաւոր :

Ժողովուրդ մը, առանց հերոսներու, պատմութեան անողոք փոշին է :

Քրքրեցէք պատմութիւնը Հայոց, ալեկոծ ու արիւնլուայ, էջ առ էջ : Դուք պատմութեան հետ, պահ մը, Աստուածներուն հետ միասին, խրախճանքի սեղանին նստած, պիտի ուզէք, արբենալ, եւ ուրախութեան ու տրամութեան ճիչեր արձակել :

Անոնց՝ որ հայրենիքի եւ իր սուրբ հողին համար անմահացան, փառքն ու պսակը իրենց խլնկելի ճակտին :

Վերջին յիսնամեակը ուր Հայոց պատմութիւնը ճոխացաւ իր հերոսական եւ դաւադրական մարտնչումներով, անմահ է, բաղդատելով ուրիշ ոեւէ ազգի պատմութեան հետ :

Հերոսածին այս ժողովուրդը, իր անմահ կռիւներով եւ հերոսամարտներով, դարաւոր մեր հողը, անոր իւրաքանչիւր քարը , իր կարմիր արիւնով ներկեց, յանուն Ազատութեան, եւ հայրենիքի :

Կորիճ ու անվախ, խիզախ ու անվեհեր ուժն էր, որ իր թափն ու թռիչքը առաւ, Հայոց աշխարհի սրտին վրայ, չնորհիւ Հ. Ց. Դաշնակցութեան , մարտական ուժին :

Դաշնակցութիւնը, իր երկաթէ կօշիկներով, հրապարակ իջաւ, Սասունցի Դաւիթի նման, հոգիներու ու սրտերու մէջ փոթորիկ ցանելու, եւ հայ ժողովուրդին ազատութիւնը երգելու :

Մատա՛ղ իր անունին :

Ազատութեան փոթորիկը իջած էր, արդէն :

Անման Արուեանի հոգին, Արարատի պէս ալեկոծ, իր «Վէրք Հայաստանի»ի հեղոս Աղասիներով, ազատութեան ճակատամարտին փողը կը հնչեցնէր :

Աւելի վերջը, մեծանուն Րաֆֆին, հայ ժողովուրդին Վիքթոր Հիւկօն, իր հայրենասիրութեամբ, ու ոգեշունչ Ալամներով, ազատագրական պայքարի առաջին կայծերը կը ցանէր :

Լեռու ելան, Հայոց աշխարհի լեռներն ու սարերը, ձորերն ու հովիտները, ի լուր անմահ Փէտայիներուն , որոնք՝ մոռցած ամէն բան, վրէժը, հանգիստ, տարաբախտ ժողովուրդին ճակատագիրը կը դարբնէին :

Փոթորկածին ցեղին ահեղադոռ պոռթկումն էր : Դաշնակցութեան հզօր կամքը կար, այդ պոռթկումին մէջ, որովհետեւ հայ ժողովուրդին արդար բողոքէն կը ծնէր :

Նոյն այդ՝ չունչն ու կամքը չէ՞ր, որ մոխիրներու մէջէն կայծը քրքրեց ու անմահ ճա-

Գեղօն

Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Ով սրբազան Դաշնակցութիւն, ազգումքն աչքին՝ որքան մայրեր երազեցին, Քե'զ փնտռեցին, ծունր դրած աղօթեցին Այժիդ համար, որ դու չուտով երեւան գաս ու ազատես ցեղիդ ազնիւ զաւակներուն ազատատենչ ոգին անսանձ ...

Ու ո՛վ հրաշք, ահա եկար դու վերջապէս մեր դարաւոր ցաւի ծովէն, փարատելով մշուշները հոգիներուն, վահաձնեայ ծնունդովդ հրաշափառ :

Ողջո՛յն փառքիդ, հերոսածին Դաշնակցութիւն :

Դուն փչրեցիր ստրկութեան ժանգոտ չղթան, պողպատելով ստեղծեցիր ազիատնց բանակն Հայկեան : Ու արծիւներդ մեր մայրենի լեռներուն պէս բարձրասլաց, թռա՛ն, անցա՛ն սարերդ հըսկայ : Ու դողացին բռնակալներն ժանտ ու մռայլ :

Ու լեռնէ լեռն մեր հայրենի, սէդ Սիփանէն մինչեւ Կովկաս, ու Տաւրոսէն մինչեւ Մասիս, արձագանգը մեզի բերին արծիւներուդ թեւաբախին ...

Ցարգա՛նք այժիդ հրաշագործ :

Այսօր բոլոր հպարտ ու վեհ զաւակներդ արմենական, որ չեն գիտեր դլուխ ծռել ստրկութեան, որ ճանչցան քեզ եւ քու փչոտ, ազնիւ ճամբան , 58 տարիներուդ սեմին վրայ, սիրտերն իրենց տան քեզ ընծայ :

Փա՛ռք եւ պատի՛ւ Դաշնակցութիւն յաւերժական, յաւտնի, անյաւտ հերոսներուդ անմահական :

ՏԷսիճ ԳԵՂԱՆ ՇԻՆԻԿՃԵԱՆ-ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Քամին ասաց մանուշակին ,
— Ե'կ, ծով տանեմ քեզ այստեղից :
— Ես կը մեռնեմ, ծաղիկն ասաց,
Թէ հեռանամ իմ մայր հողից :

Չհաւատաց քամին կարծես
Ու չարացաւ, պոկեց ծաղկին ,
Բայց նոյն պահին իր ձեռքի մէջ
Մեռած տեսաւ մանուշակին... :

Երեւան ՅՈՎՀ. ՇԻՐԱԶ

ՄԻՏՔԵՐ

Մերինին նման հարիւր պոռալու եւ մէկ աչխատելու, հազար սպառնալու եւ ոչ մի անդամ չզարնելու տեղ, լուրջ ազգերը հպարտ կ'աչխատին՝ մէկ պարծենալու համար, կը պատրաստուին, առանց սպառնալու եւ միանգամայն ուժով կը զարնեն :

Պատահական երեւոյթ չէ անշուշտ, որ յառաջդէմ, կրթուած հիւսիսային ազգերը չատ աչխատելու հետ միասին եւ քիչ կը խօսին :

Եւ դեռ կեանքի բոլոր երեւոյթների մէջ, — քաղաքականութիւն, աչխատանք, դեղարուեստ , հասարակական համդէսներ ու յոբելեաններ :

Ս. ԶԱՒԱՐԵԱՆ

Կասկած չկայ որ վերջին խօսքը վաղ թէ ուշ, ոչ թէ պաշտօնական բանակներունը, այլ աչխատաւորութեան միջազգային կազմակերպուած բանակներունը պիտի ըլլայ, որ պիտի վարէ համաչխարհային ճակատամարտը :

1914 Ց. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ

Լեցուցէք մեր նօսրացած չարքերը, երիտասարդ ընկերներ, այժ տուէք հայ մշակոյթին, գրականութեան, բայց մի մոռնաք մեռելները :

Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

Պիտի գայ օր մը, երբ աղնաւորներու գերեզմանները պիտի բացուին, Արտաւազդ դուրս պիտի ելլէ Մասիսի անդնդախոր վիհերէն,, լուսատուրչի կաթեղը՝ Արագածի եւ Սեպուհի բարձունքներուն վրայ նորէն պիտի սկսի պլպլալ բոլոր մահկանացուներու աչքին եւ վերջապէս Մհերը, Սասունցի Դաւիթի դիւցազն զաւակը, Ակտիի քարին ժայռէ դուռը հրելով, լոյս աչխարհ պիտի գայ Արծրունիներու թագաւորութիւնը վերականգնելու : Այն օրը պիտի վերնայ անէծքը Անիի վրայէն, հազարումէկ եկեղեցիներու զանգակները պիտի օղանչեն եւ մեռած մայրաքաղաքին փառքը նորէն պիտի սկսի ճաճանչել Արարատեան դաչտին վրայ :

(1905) Ա. ՎՌԱՄԵԱՆ

կատամարտներով , Մայիս 28ը կերտեց :

« Դաշնակցութեան Օր»ը հերոսներու եւ անմահներու օրն է :

Տարադրութեան այս անողոք օրերուն, ուր պատմութեան մէկ մութ շրջանը կ'ապրինք,նորէն Դաշնակցութիւնն է որ դրօշը բարձր կը բռնէ յանուն ազատութեան եւ անկախութեան :

Թող վառ մնայ հայրենիքի հերոսներուն յիշատակը, լուսաւորելու համար մեր ճամբան :

Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

քարտերը 15 Ֆրանք,— տպագրուածներուն 50 կրամը 5 Ֆրանք, փոխանակ 4ի:

Մինի դիներուն վրայ նոր զեղչ մը պիտի կատարուի :

Պելճիրքացի վարչապետ Սփաք ուրբը օրուան բանակցութիւններէ վերջ յայտնեցաւ կազմել գահլիճը :

Հաւվրի մէջ դործադուլը վերջացաւ եւ ածխաբարձ նաւերը սկսան պարպուիլ :

ԿԱՐԱԳ պիտի տրուի բոլորին 300 կրամ, թիւ 35 կտրօնով : Կարագի նախորդ կտրօնը 42 թիւը անարժէք է Դեկտեմբեր 3էն վերջ :

ԵՐԿԱԹՈՒՂիի ընկերութիւնը կը խորհի վերահաստատել վերջերս ջնջուած գնացքները, քանի որ ածուխի փիճակը կը բարելաւուի :

ԿԱՒԱՂԱՆՆԵՐԸ կը դործեն Մրւիխի մէջ : Այս եօթերորդ ուրբաթն է որ 14 Գերմանները կախուեցան իբր պատերազմի ոճրագործներ : Հոկտ. 15էն ի վեր 87 հոգի կախուեցան, կը մնան դեռ կախուելիք 43 հոգի :

ՓԱՐԻԶԻ Մօնբուժի բերդին մէջ երէկ գնդակահարուեցաւ գերման մը՝ Ալֆօնս Պիւխէր որ մահակցած էր սպանութեանց եւ մաքիներու դէմ գործած :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ վարչութեան պատկանող երկու սպաներ ձերբակալուեցան 10 միլիոն ֆրանքի մահիտ Գերմանիայէն դաղտնօրէն Ֆրանսա մտցուցած ըլլալով :

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ պաշտօնաթերթին՝ «Իմանիթէ»ի բացած հանդանակութիւնը իրեն ի նպաստ, հասաւ 300 միլիոն ֆրանքի :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ Ս. ՍԱՂԸՐԵԱՆԻ

Կիսադարեակ Ցուշագտեակ

(1895—1945)

Ուղեւորութիւն մը Արդէոսէն Տաւրոս : Կը բովանդակէ Կեսարիայէն, Դամասկոսէն, Հալեպոսէն, Երուսաղէմէն, Եգիպտոսէն, Կիլիկիայէն (դրաւում եւ պարպում) ինչպէս նաեւ Եւրոպայէն եւ Ամերիկայէն զանազան հետաքրքրական յուշեր եւ դրուագներ, ազգային, ընկերային, քաղաքական եւ պատմական.— Առեւանդումի դէպքեր : երկու ձէմիլէներ (Շուշան եւ Սօֆա).— Պաշտօնական փաստաթուղթեր, պատկերներ եւ քարտէսներ : 380 մեծադիր էջ : Գին 450 ֆրանք, արտասահման 2.50 տոլար : Հեղինակին հասցէն՝ 14 rue Cadet, Paris (9):

Մօտերս լոյս կը տեսնէ՝

ՎԻՄԱՓՈՐ ՎԱՆՔԻՆ ՎԱՆԱՀԱՑՐԸ

«ՀԱՅ ԵՐԳԻ ՕՐ»

19 Դեկտ. կիրակի, Salle Gaveauի մէջ :

Համերգ ազգային երաժշտութեան, փարիզի հայկական երդչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷյԼԻ ՇՐՋԱՆԻ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ Գ. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէին, նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ իր 12 մասնաճիւղերուն : Շաբաթ 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, երեկոյեան ժամը 9ին, Սալ Մազընոյի մէջ :

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՆԴԷՍ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՑ ՊԱՐԻՆ

Գեղարուեստական բաժին.— Կրընոպլէի Սանուհիներուն խումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին ՍԻՍԼԵԱՆի : Պիտի խօսի ընկ. Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ :

Կէս գիշերէն մի՛չեւ լոյս եւրոպական պար, ղեկավարութեամբ Սէն Լուի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի նուագախումբին :

Bonneterie-Lingerie

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ունինք առաջնակարգ մետաքսէ վերջին նորութեան համաձայն կերպասներ :

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆի ՀԱՄԱՐ

կը պատրաստենք օժիտներ ամբողջութեամբ, ձեռական աշխատանքով :

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻՆՔ

Ապսպրանքներ ամէն տեսակ ճերմակեղէնի պատրաստութեան համար :

ԴԻՄԵՑԷՔ ԱՆՎԱՐԱՆ

Maison MAGUESYAN

67 RUE VAUBAN, LYON

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Դեկտեմբեր 5ին ժամը 16—24 Hôtel des deux Mondesի սրահներուն մէջ 22 Ave. d el'Opéra :

Գեղարուեստական բաժին Ա.ճուրդ ՀԱՅ

Սեղանները նախապէս դրաւելու համար հեռաձայնել առաւօտները Tro. 44-38:

Բացառիկ ներկայացում

ԻՆՆԱՑԻ ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Այս երկուշաբթի, ժամը 20.45ին, հովանաւորութեամբ Պ. Պ. ՊԱԼԸՔՃԵԱՆի, եւ ի նպաստ Ռէնոյի Դպրոցասիրաց աղջկանց վարժարանի :

Առաջին անդամ ըլլալով կը ներկայացուի ղեկավարութեամբ դերասան Ա. ԴՄԲԻԹԵԱՆի

ՍԻԼՎԱ

Տոմսը 5 արար, հեղինակ Գեղամ Ասէմեան : Կը մասնակցին Փարիզահայ թատրոնի ծանօթ ուժերը :

Տոմսերը կը ծախուին ճաշարան Գ. Ասէմեան 12 rue Cadet, Paris:

15 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի 25ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻԻՆ.— Տէր եւ Տիկին Միհրան Կարապետեան հազար ֆրանք Դպրոցասէր Տիկնոջ վարժարանին, 500 ֆրանք Ֆր. Կապոյտ Խաչին եւ 500 ֆրանք ալ Հ. Կ. Խաչին կը մուրհրեն փոխան ծաղկեպսակի, Այլ Տիկին ՓԻՍՏՈՄ ԳԱՓԱՄՃԵԱՆի մահուան առթիւ : Ստանալ « Ցարոյ »էն :

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻԻՆ.— Հ. Ց. Դ. Ազբիւր Սէրբոբ եւ Մ. Եօթնեղբայրեան խումբը իր խոր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Կարապետ Սահակեանի, իր մօր մահուան առթիւ եւ այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ Հ. Ց. Դ. Վէթերաններու Ֆոնտին :

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՄԱՆի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Մարպարեանէ հազար ֆրանք փոխան ծաղկեպսակի ընկեր Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի մահուան առթիւ :

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 5ԻՆ

Հ. Ց. Դ. Պանեէօ Քաշանի Նոր Սերունդը կը հրաւիրէ բոլոր մասնաճիւղներու ամպամները եւ համակիրները, իր կազմակերպած պայահանդէսին, 5 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ժամը 4ին 11, 76 Bld. Maréchal Joffre, Café du Métro, à Bourg la Reine :

Օթօպիւս Porte d'Orléans 188 Place Condorcet, métro Bourg la Reine:

« ՇԻՐԱԿ » հռչակաւոր Օղիին մեծաշուքութիւն տէր կառնտ Տիսթիլըրի տիւ փառֆ Հաստատութեան ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԵՒ ԱՆՄՐՑԵԼԻ ՈՐՈՄԸ, որ բոլոր փափկաճաշակներու —— *Փետրած ըմպելին է :* ——

BONNETERIE
GROS, DEMI - GROS

Ռ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ

10 Rue des Petits Carreaux, Paris (2)
Métro Sentier, *Հեռաձայն* Cen. 36-54

Ձոխ մթերք գուլպայի «Շօսէթ»ի, ներքին ճերմակեղէններու, մասնաւորաբար չքնուն վաճառորդներու համար :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԼՒՈ ՊՈՒԱ. ՔՈԼՈՄՊԻ Հ. Ց. Դ. Արամ Եղիազարեանի ընդհ. ժողովը՝ այս երեքշաբթի ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը 29 Նոյեմբեր Բ. երեկոյ ժամը 9ին Café Noailleի ներքնասրահին մէջ, Bld. Dugommier: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Արամ Եոբեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ իրենց ողբացեալ կնոջ եւ մօր՝ հանդուցեալ ՏԻԿԻՆ ԵՐԱՆՈՒՀԻ ԵՈԲԵԱՆի (ծնեալ Կէլկէլեան) մահուան քառասունքին առթիւ հոգեհանդստեան մատուռ պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, պատարագէն վերջ : Կը հրաւիրուին հանդուցեալին յիշատակը յարգողները :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Քիւչիւքեան ընտանիքին փափաքով այս կիրակի յետ պատարագի մատուռ հոգեհանդիստ պիտի կատարուի ողբացեալ

ՏԻԿԻՆ Ա. ՏՈՓԹ. ՔԻՒՉԻՒՔԵԱՆի

մահուան տարելիցին առթիւ, կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻԻՆ ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՑԵՐ

Նոր Ապրակիրի 23րդ տարեդարձին առթիւ Եկեղեցի պարահանդէսը 4 Դեկտեմբեր 1948 շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս Alhambraի *մէջ* 340 Bld. Chave:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Օր. Ա. Վարժապետեան, դհպասան Կիկո եւ Տիկին Սիւզան : Ձոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ :

EDOUARD VII *ԹԱՏՐՈՆԻՆ մէջ* 10 Place EdouardVII
Métro Opéro Madeleine *եւ* H. Caumartin

Նոյեմբեր 30ին, երեքշաբթի օր, ժամը 21ին ԱՐԻԵԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ, ԼԷՑԼԱ ՊԵՏՐԻԱՆ եւ իր խումբը Բոլորովին նոր յայտագրով

LA MÉDITERRANE..NE

2 Rue de la Grange Batelière, Paris
ԼԱԻԱԳՈՑՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ ԱՐԻԵԼՑԻՆԵՐՈՒՆ

Maison CHRISTOU

Շատ հաճելի միջավայր մը, ղեղուիկ սրահներ պատշգամներով, արեւելեան համադամ կերակուրներ, օղի եւ ազանդեր :

Հեռաձայն PRO. 03-98

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐ

ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏ ՇԻՆՈՂՆԵՐ

Մէկ անդամ այցելել կը բաւէ տեւական յաճախորդ ըլլալու : Դիմելով դերձակներու հայթայթիչ՝ Ա. ՀԱՄԱԼԵԱՆի

68, Rue Nationale, Marseille Tél.: Colbert 33-22

Պիտի գտնէք կերպաս, աստառ, քէլա, կարի դերձան, կոճակ, ուսնոց (էփոլէթ) եւն., եւն. :

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՇԱՏ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

Ապսպրանքներ կ'ընդունինք contre remboursement

ԻՆՔՆԱՁԱՐԺ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Շուտով ապահովագրութեան յանձնում պիտի ունենաք, եթէ արդէն իսկ չէ եղած : Ձեր չահը կը պահանջէ այս չարիքէն խուսափելու համար, դիմել՝

Պ. Կրօնիկ Ալեանի

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ - ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ

107 Bld. Magenta Paris (10), Métro Gare du Nord

Հեռաձայն TRU. 02-20

ԿՈՒԶՈՒԻՆ կօշիկ չինող լաւ դործաւորներ, վիլլայիի աշխատելու համար, լաւ վճարում, Դիմել Պ. ՎԱՆԼԵԱՆԻՆ ամէն օր կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին, 7 rue Godot de Mauroy, Paris (9): Tél. Opéra 01-08:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Վեցամսեայ 800 ֆր., Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 30 Novembre 1948 Երեքշաբթի 30 ՆՈՅԵՄԲ.

Տ. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5707—Նոր շրջան թիւ 1118 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 6 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՀԱՆՋՈՂԱԿԱՆ, ՈՉ ԹԷ ՆԱՀԱՆՋՈՂԱԿԱՆ

Այս տարի եւս Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը տօնեց իր «Օր»ը՝ Սփիւռքի ամէն կողմը, արեւելքէն մինչեւ Ֆրանսա, ու մինչեւ հեռաւոր Ամերիկաները— հիւսիսային եւ հարաւային :

Ամէն տեղ ալ հանդէսները տեղի ունեցան խանդավառ մթնոլորտի մէջ: Հաւատաւոր եւ ազատատենչ բազմութիւններ երկիւղածութեամբ լսեցին Դաշնակցութեան խօսքը եւ հաղորդուեցան անոր սրբազան Հաւատամքով եւ պաշտելի գաղափարներով :

Անգամ մը եւս գօտեպնդուեցան՝ լաւագոյն ապագայի մը հաստատ յոյսով եւ անսասան հաւատքով :

Քանի երկարին բռնի տարագրութեան տարիները, այնքան թուլնալու հակամէտ կ'ըլլան հայրենասիրական զգացումները: Առօրեայ ապրուստի մտահոգութիւնները միջավայրին յարմարելու կը մղեն յաճախ մեր հայրենակիցները:

Իսկ միջավայրին յարմայելու տենչը երբեմն կը յանգի ձուլումի եւ այլասերումի :

Այս վտանգին դէմ է որ կը պայքարինք աւելի քան քառորդ դարէ ի վեր, տարագիր հայութեան հոգիներուն մէջ նկարկելով միշտ նոր ուխ, արծարծելով անոր մէջ հայրենասիրական զգացումները, չէզոտելով մանաւանդ ազատ, անկախ եւ միացեալ հայրենիքի գաղափարը :

Հայ ժողովուրդն էր որ ստեղծեց Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը եւ հայ ժողովուրդն է զայն որ կը պահէ դայն 58 տարիներէ ի վեր :

Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը «Ազգային Ուխտ» մը տուաւ հայութեան, սեփական, ազատ հայրենիքի ուխտը: Երեք տասնեակ տարիներ, բռնակալ վարչաձեւերու տակ, այս գաղափարը հետապնդեց անհուն զոհողութիւններով, իր լաւագոյն զաւակները ողջակէզ տալով :

Առանց Հ. Ը. Դաշնակցութեան, առանց անոր նուիրական գործակին չուրջ համախմբուած գաղափարապաշտ հայութեան, առանց անոր յստակ ու պայծառ նշանաբանին (Մահ կամ Ազատութիւն), մենք չէինք ունենար հայ ժամանակակից պատմութեան ամէնէն նշանակալի թուականը — 1918 Մայիս 28, երբ հիմը դրուեցաւ Հայաստանի Հանրապետութեան, ազատ եւ ժողովրդավար :

Հայկական վերածնունդը երեսուն տարի մեայն տեւեց: Սակայն այդ կարճ շրջանը բաւական եղաւ ազատ եւ անկախ հայրենիքի գաղափարով վարակելու բոլոր հոգիները: Հայութենէն խլսած հեռացած եւ իրենց ծննդավայրէն ու ծագումը ուրացած բազմաթիւ հայրենակիցներ հրաշիւք իմն յիշեցին թէ Հայ էին եւ պատիւ համարեցին ստանալ անկախ Հայաստանի քաղաքացիի ան ցագիրը :

Ցարերու եւ սուլթաններու արժանաւոր յաջորդները սակայն մահացու հարուածը տուին ազատ Հայաստանին եւ զայն կրկին բաժնեցին իրենց միջեւ :

Երէկուան «Հայաստանի Հանրապետութիւն»ը այսօր դարձած է «Հայկական Սոցիալիստական Սովետական Ռեսպուբլիքա», խորթ անուն մը, որուն մէջէն դուրս նետուած է «Հայաստան»ը իբրեւ «չոմիւնիստական տերմին» եւ որուն չորս բառերէն երեքը օտար են :

Տարագրութեան մէջ ամենուրեք Դաշնակցութիւնը տէր եւ պաշտպան կանգնած է հայութեան, անոր ազգային դատին, լեզուին, դրականութեան եւ մշակոյթին: Գերադոյն ճիգեր կ'ընէ հայապահպանման համար, իր մամուլով, իր կազմակերպութիւններով եւ զանազան ձեռնարկներով :

Երբ բոլորը, սուր կամիս համակերպութեամբ մը, վարչաձեւի փոփոխութեան մէջ կը տեսնէին հայութեան փրկութիւնը եւ ձեռնածալ կը նայէին՝ փառք տալով ժողովուրդներու մեծ առաջնորդին, Հ. Ը. Դաշնակցութիւնն էր միայն որ դէմ ջծոեց կատարուած իրողութեան առջեւ, չընդունեց սովետական Հայաստանի վարիչներու այն նահանջողական հաւատամքը թէ չնորհիւ խորհրդայնացման «վերջնապէս լուծուած է հայկական չարաբաստիկ հարցը»:

Դաշնակցութիւնը յայտարարեց այն ատեն եւ կը պնդէ այժմ ալ թէ «հայկական չարաբաստիկ հարցը» լուծուած չէ դեռ եւ պէտք է լուծուի ամբողջական՝ համաձայն հայ ժողովուրդի «Ազգային Ուխտ»ին, Թրքահայաստանի՝ մեր պապերու պատմական հայրենիքին ազատագրումով եւ « Միացեալ եւ անկախ Հայաստան»ի կազմութեամբ :

Սովետական կառքին լծուած դոյզնդոյն տարրերը իրենց հետեւած քաղաքականութեամբ նահանջողական են, իսկ Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը պահանջողական է: Անիկա երբեք պիտի չընկրկի եւ պիտի չդադրի պահանջել հայկական հողերը՝ սովետական սահմաններէն ներս թէ դուրս, իր այս պահանջներուն մէջ հարազատ թարգմանն ըլլալով հայ ժողովուրդի պատմական իրաւունքներուն :

Վերջին տարիներու փաստը ցոյց տուաւ, որ հայութիւնը իր բոլոր դասակարգերով իւրացուցած է Միացեալ Հայաստանի դաղափարը, առանց հնչակեան կամ Ռամկավար ազատականներու Ազգային Ուխտ»ին: Նահանջողականները իսկ դարձան պահանջողական, երբ 1945ին տարբեր հովեր փչեցին Մոսկուայէն ու Երեւանէն :

Ասկէ աւելի մեծ յաղթանակ՝ Հ. Ը. Դաշնակցութեան համար, կարելի չէր երեւակայել :

Իր «Օր»ուան առթիւ, Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը անգամ մը եւս կը յայտարարէ թէ պիտի չարունակէ իր պահանջողական քաղաքականութիւնը, մինչեւ վերջնական յաղթանակ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Փարիզի մէջ չարաթ գիշեր տօնուեցաւ Հ. Ը. Դաշնակցութեան Օրը, որ Փլեյէլի ժուռնալի սրահը լեցուցած էր հոծ բազմութեամբ: Շատեր տաքի վրայ, մինչեւ կէս գիշեր հետեւեցան օրուան բանախօսութեան եւ դեղարուեստ. բաժին: Ժողովուրդը մինչեւ լոյս խանդավառութեամբ հայկական չնչով օծուն մթնոլորտի մը մէջ վայելեց այս գեղեցիկ տօնակատարութիւնը, որուն մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԱՄՈՒԼ ԿԱՑ, ՄԱՄՈՒԼ ԱՒ

Աւելորդ է մանրամասնել մամուլին դերը, ժողովուրդներու քաղաքական ու հանրայինկեան– քին մէջ:

Միջազգային մամուլը, որ հազարներով կը համրէ օրաթերթեր, հանդէսներ կամ պարբերականներ, շատ քիչ օրինակներ ունի որոնց խօսքը կ'ազդէ օրուան հրատապ խնդիրներուն կամ առհասարակ քաղաքական ու տնտեսական հարցերու քննութեան առեն :

Առանք կը փորձեն խղճմտութեամբ կատարել իրենց դերը.— դաստիարակել ժողովուրդ մը քաղաքական ու ընկերային մարդերու մէջ :

Կը տեսնենք մեր չուրջը սունկի նման բուսնող թերթեր ու պարբերականներ, օտար մամուլին մէջ: Հաղիւ չնչած՝ կը մեռնին, քանի որ լոյս տեսած են մէկ մտահոգութեամբ — «մարքս անցածը ըսեմ դիմացինս վարկաբեկելու համար »:

Մեր մէջ աւելի խղճալի է պատկերը:

Առտուն կանուխ ելլողը մէկ փափաք ունի,— թերթ մը հանել եւ իր չնաշխարհիկ «մտածում– ներ»ը կամ հայհոյանքներու տոպրակը թափել : Եւ եթէ ընթերցող չգտնէ, այս անգամ ալ կուլայ կ'ողբայ «ընթերցասէր հասարակութեան մնան– կութեան վրայ»:

Ես վստահ եմ որ մեր ամէնէն քիչ դրոց–բրոցն անգամ իր առողջ բնազդով պիտի ընտրել ինչ որ իրեն պէտք է: «Հայհոյանքներու, անպատիւ խեղկատակութեանց, դրդռիչ սուտերու եւ խեղաթիւրուած լուրերու դեղին էջերը կը կարդայ միայն ան ոյուն սրտին թոյնը կամ ուղեղին հարթ հատասար ծալքերը ուրիշ սնունդի վարժուած չեն, ուռճանալու եւ դոհանալու համար :

Այդ կարդի ընթերցողները — բարեբախտաբար թիւով ալ որակով ալ անչան — աւելի քիչ մեղք ունին քան զայն անուցանող մամուլը:

ՍՕՍԻ

Ուխտ»ին, Թրքահայաստանի՝ մեր պապերու պատմական հայրենիքին ազատագրումով եւ « Միացեալ եւ անկախ Հայաստան»ի կազմութեամբ :

Սովետական կառքին լծուած դոյզնդոյն տարրերը իրենց հետեւած քաղաքականութեամբ նահանջողական են, իսկ Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը պահանջողական է: Անիկա երբեք պիտի չընկրկի եւ պիտի չդադրի պահանջել հայկական հողերը՝ սովետական սահմաններէն ներս թէ դուրս, իր այս պահանջներուն մէջ հարազատ թարգմանն ըլլալով հայ ժողովուրդի պատմական իրաւունքներուն :

Վերջին տարիներու փաստը ցոյց տուաւ, որ հայութիւնը իր բոլոր դասակարգերով իւրացուցած է Միացեալ Հայաստանի դաղափարը, առանց հնչակեան կամ Ռամկավար ազատականներու Ազգային Ուխտ»ին: Նահանջողականները իսկ դարձան պահանջողական, երբ 1945ին տարբեր հովեր փչեցին Մոսկուայէն ու Երեւանէն :

Ասկէ աւելի մեծ յաղթանակ՝ Հ. Ը. Դաշնակցութեան համար, կարելի չէր երեւակայել :

Իր «Օր»ուան առթիւ, Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը անգամ մը եւս կը յայտարարէ թէ պիտի չարունակէ իր պահանջողական քաղաքականութիւնը, մինչեւ վերջնական յաղթանակ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Պերլինի հարցին լոյս չկայ

Ապահովութեան Խորհուրդին նախագահ Պ. Պրամուկլիայի տրուած իրաւասութիւնը կը վերջանայ 48 ժամէն: Եւ որովհետեւ Ա.ժ.ան.թի.ի պատուիրակը դեռ չէ յայտնած, նոր տեսակցութիւններ ունեցաւ Պ. Վիշինսքիի եւ Եսուփի հետ, եւ իր վերջնական ծրագիրը այսօր պիտի ներկայացնէ Զորսերուն :

Այս պայմաններուն մէջ Պերլինի հարցին կարգադրութիւնը յուսալից չէ: Ընդհանուր կարծիքը այն է որ դրամական խնդիրը կարելի է կարգադրել ձեւով մը, բայց ուրիշ դէպքեր պատահած եւ Պերլինի մէջ ներքին ճգնաժամը աւելցած ըլլալով, խնդիրը այլեւս դրամականէն դուրս ելլելով մտած է քաղաքական գետինը :

Միւս կողմէ Դեկտեմբեր 5ին պիտի կատարուին Պերլինի քաղաքապետական ընտրութիւնները որոնց հետեւանքով արեւմտեան պետութեանց չրջանը պաշարուած պիտի ըլլայ սովետական չրջանով, եւ այն ատեն կացութիւնը աւելի պիտի կնճռոտի եւ այլեւս հարց չի կրնար ըլլալ դրամական միութեան: Այսպէս, խաղաղեցման ամէն յոյս պիտի կորսուի, Պերլին երկու մասի պիտի բաժնուի եւ օդային կամուրջը պիտի երկարաձգէ տակաւին իր դործը :

Ռուսերը չպիտի խաչուին Գերմանիայէն

Լոնտոնէն կը հաղորդեն է Պ. Մոլոթովի բանակցութիւնները դերմանական պատուիրակութեան մը հետ ուշադրաւ երեւոյթ մըն է: Այն խոստումը թէ Ֆրանսական աղդեցութեան տակ առնուած Սաար չրջանը պիտի վերադարձուի Գերմանիոյ, ցոյց կուտայ թէ Խորհրդային Միութիւնը նոյնիսկ կը դործէ նախկին դաշնակցի մը դէմ ապահովելու համար իր սահմանները համաչխարհային յեղափոխութեան ատելութենէ :

Որոշած ըլլալով Մարշըլի ծրագրին ամէն կերպով խափանումը եւ յաւերժացնելով արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ ստեղծած քաոսը, Ռուսիա նուազ վտանգաւոր կը դտնէ Սաարի ածուխը տրամադրել Գերմանիոյ, քան թէ ան մնայ Ֆրանսայի ձեռքը:

Գալով այն խոստումին թէ Ռուսիա իր զօրքերը պիտի քաշէ Գերմանիայէն հաշտութեան դաշնագրին դրուին ստորագրութենէն վերջ, բայց թէ ե՞րբ պիտի քաշէ այդ հաշտութիւնը, յայտնի չէ, եւ մինչեւ այդ Ռուսիա ներքնապէս պիտի թափանցէ ու համայնավարութեան պիտի չահի արեւելեան Գերմանիան :

Կոչ Ցունաստանի դրացիներուն

Մակի ընդհանուր ժողովը երկար վիճաբանութենէ մը յետոյ վերցուց իր օրակարդէն հելլէնական խնդիրը: Ցայտնի է թէ ռուսական աղդեցութեան տակ դտնուող պետութիւնները կ'ուզէին լուծել պալքանեան կոմիտէն, սակայն ժողովը 6ի դէմ 47 ձայնով զայն պահեց: Ուրեմն որոշուեցաւ հրաւիրել Ցունաստանի երեք դրացիները՝ Եուկոսլաւիան, Պուլկարիան եւ Ալպանիան անմիջապէս դադրեցնել ամէն օդնութիւն հելլէն ըմբոստներուն :

Միւս կողմէ ընդունուեցաւ սովիէթներու առաջարկը հրահանդելու Ցունաստանը եւ դրացի երեք պետութիւնները դիւանագիտական յարաբերութիւններ հաստատել, սահմանային պայմանադիրներ կնքել եւ դաղթականներու հարցը լուծել փոխադարձ հսկողութեան ոգիով մը: Միաձայնութեամբ որոշուեցաւ նաեւ որ վերադարձուին այժմ իրենց տուներէն հեռու դտնուդ յոյն տղէկները :

Մերժուեցաւ ռուսական այն առաջարկը որ կը պահանջէր Ցունաստանէն ետ կանչել օտար զինուորականներն ու զօրքերը :

Ակնյայտ ուրեմն երկարաեւ խօսակցութիւն– ներէ յետոյ, հելլենական հարցը կը մնայ հոն ուր որ էր :

«ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ »

Եւրոպական միութեան իրականացումը պատրաստելու համար կազմուած Հինդերու յանձնաժողովը չարաթ կրկին նիստ դումարեց եւ լսեց բրիտանական պատուիրակին առաջարկները: Նախ փափաք յայտնեց որ Իտալիա եւս մասնակցի այս ձեռնարկին: Ցետոյ պարդեց Անգլիոյ արտաքին նախարարին առաջարկը կազմելու «Եւրոպական խորհուրդ» մը Միացեալ Ազդերու ձեւով: Այսի՛ն– սահմանափակ խորհուրդ մը՝ կազմուած պատուիրակներէ պետերէն եւ մնայուն քարտուղարութիւն մը: Իսկ պատգամաւորներու ընդհանուր ժողովը հաւաքել մերթ ընդ մերթ :

Նախագահ Պ. Էրիօ ըսաւ թէ Ֆրանսա սիրով կը փափաքի իր մէջ ընդունիլ նաեւ Իտալիան, բայց

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ո՛Չ, ԱՅՍ ՈՉԻՆ ՉԻ ՄԵՌՆԻՐ

Գրիգոր Արծրունի, արեւելահայ հրապարա – կագրութեան նահապետներէն, ասկէ չուրջ երեք քառորդ դար առաջ, առիթով մը կը գրէր· «Թիւրքաց Հայերի ներ, կենդանի գրականական լեզուն ոչինչ ապագայ չունի· այդ է պատճառը, որ նա ոչինչ առաջադիմութիւն չէ անում, անշարժ է մնում»:

Գրեթէ նոյն օրերուն, «Թիւրքաց Հայերի» անուանի երգիծաբանը, Յակոբ Պալտեան, կը գրէր իր « Ազգային Ջոջեր»ուն մէջ՝ Արծրունիի մասին· «Ութ տարիներէ հետէ կ'ուզէ իւր աշխարհաբարը, զոր Ֆրանսացի մը աւելի չուտ կը հասկնայ այսօր, քան Հայ մը: Եւ որպէսզի զըրպարտութիւն չհամարուի մեր ըսածը, հոս հեռագիր մը կը թարգմանենք իւր լեզուով· «Ըէյմալ պատերազմական մինիստրին պախարակեց , որ խիստ մեծուրաներ չգործադրեց սենատորի մը դէմ, որ լեկիդիմական ցուցմունքներ արաւ: Կաբինետը կամենում է դիմիցիոնէ տալ: Բիւտջէի սոմաները ընդունուած են սենատից· եպիսկոպոսների կրեդիտը մերժեց եւ ժողովի սեսիան փակուած է յայտնում: Բիւլղրդ՚ն կը ծանուցանէ, որ կայսրուհին պլեւրիտ ունի»:

Պարոնեանի այս երգիծական անդրադարձը ուղղակի պատասխան մրն է Արծրունիի ժխտումներուն թէ՞ բարեմիտ մեղադրանք մը միայն աւոր խառնածին լեզուի հասցէին: Չենք դիտեր: Իրողութիւնն այն է, որ մեծահամբաւ հրապարակադրին մարգարէութիւնը չիրականացաւ: « Թիւրքաց Հայերի գրականական լեզուն» ոչ միայն «անշարժ» չմնաց, այլեւ ակնկալուածէն աւելի ... « չարժեցաւ »: Ներքացաւ, ճոխացաւ ու զեղեցկացաւ: Գրեթէ դարձաւ անճանաչելի :

Ասկէ չուրջ հարիւր քսան տարի առաջ, «Դիտակ Բիւզանդեան» կը գործածէր լեզու մը, որ աւելի թուրքերէնի կը նմանէր, քան հայերէնի: Ահա նմոյշ մը այս հնամեայ ու հնաբոյր «հայերէն»էն·— « Ամսոյս 9ի դիչերը թչնամին նետեց սա մաղազաներուն վրայ հաւանթօփիներ, եւ քաղաքն ալ 3 սահաթի չափ թօփոտեց· ինչպէս որ կը կարծվըրնէ, թչնամիին թօփերը ութը կտոր էր· սա թօփի կիւլլէներէն յինապետ մը եւ մէկ զինվոր մրն ալ վիրավորուեցաւ· սա կիւլլէները հիմ մէկ կրակ չի պատճառեցին քաղաքին մէջ»:

Այս «հայերէն»էն հեռք իսկ չէ մնացած այսօր :

Հիմա այս լեզուին հակադրեցէք մեր օրերու սլացիկ ու գեղեցկահիւս աշխարհաբարը, որպէս զի յստակ ըլլայ հարիւր քսան տարուան մէջ կըրուած ճամբան :

Թովմաս Թէրզեան եւ Միսաք Մեծարենց գրեթէ նոյն տարին մեռան, բայց իրենց լեզուով անհունօրէն տարբեր եւ անհունօրէն հեռու են իրարմէ: Ասիկա ցոյց կուտայ, թէ երկու բարբառներէն որը «ոչինչ առաջադիմութիւն չէ անում, անշարժ է մնում»:

Մինչ այս է պատկերը սահմանէն այս կողմ, բոլորովին տարբեր է ան սահմանէն այն կողմ: Բաֆֆիէն մինչեւ Դերենիկ Դեմիրճեան, լեզուի բարեշրջութիւնը կատարուեցաւ դանդաղութեամբ մը, զոր չենք կրնար յառաջդիմութիւն անուանել: Այնուհետեւ չենք կրնար նաեւ յետադիմութիւն կոչել ինչ որ տեղի ունեցաւ ամբողջ յինսամեակի մը ընթացքին: Բայց Բաֆֆին նոյնքան «արդիական» է հիմա իր լեզուով, որքան Դեմիրճեանը: Ասիկա՝ դրականութեան մարդին մէջ

Տարբեր է սակայն, իբր լեզուական կառոյց, հայ հրապարակագրութիւնը սահմանէն անդին Արծրունին, իր լեզուով, նոյնքան ժ. դարուն կը պատկանի, որքան Ի. դարուն: Չենք ուրանար մտածումի, ըմբռնումի, ոգիի յառաջընթաց չարժումը: Այդ չարժումին մէջ դեր ունի ժամանակը, այսինքն դարաշրջանը, որ իր անջնջելի կնիքը կը դնէ ինչպէս կեանքին, նոյնպէս արուեստի գործերուն վրայ: Ոչ ոք կրնայ դուրս ըլլալ իր դարէն ու միջավայրէն,եթէ անժառանգ մը չէ բոլորովին:

Արեւելահայ հրապարակագրութիւնը, անկախ իր ներգոյակ արժէքէն, իրրեւ լեզու՝ կը մնայ հոն, ուրկէ ճամբայ ելած էր եօթանասուն տարի մեզմէ առաջ: Աւելի քան ճիշդ է Պարոնեանի մեղադրանքը, թէ այդ լեզուն Ռուս մը, «Ֆրանսացի մը աւելի չուտ կը հասկնայ, քան Հայ մը»: Բայց ասիկա մեղադրանք մը չէ հիմա, ճիշդ կամ սխալ, այլ փաստ մը, իրողութիւն մը, որ իր արդարացումը չունի: Կ'ըսեն, թէ Հայաստանի մէջ լեզուն պետական ստացուածք է, ինչպէս հողը եւ քարը, եւ թէ, հետեւաբար, ենթակայ է վերահսկողութեան ու դեկրէտի: Կ'ըսեն նաեւ, թէ հրապարակադրական լեզուն (գրականը դուրս է հասարակաց մեղքերէն), այնպէս՝ ինչպէս կը դրէին զայն մեզմէ 30, 40 կամ 50 տարի առաջ, գրեթէ դարձած է այլեւս անգիր օրէնք, տեսակ մը առհասութիւն, զոր ոչ ժամանակը կրցաւ սրբել, ոչ ալ եկող - գացող սերունդները: Ճիշդ ա՛յդպէս կ'ուզէ, թէ Միքայէլ Վարանդեան, մէկը՝ խառնածին լեզուի ախոյեաններէն, վաղուց կ'ապրէր Հայաստանէն դուրս:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Ռուրի խնդիրը

Նորէն պայքար մը սկսած է Ռուրի մասին, Անգլեւսաքսոններու եւ Ֆրանսայի միջեւ: Անգլիական թերթի մը աչխատակին կարծիքով, ելքը կրնայ աղդել Եւրոպայի ճակատագրին վրայ:

Պատերազմէն ի վեր առաջին անգամն է որ այսքան փափուկ խնդիր մը կը ծագի արեւմտեան դաչնակիցներուն միջեւ:

Ֆրանսական տեսակէտն է որոչ կարգադրութիւն մը չընել Ռուրի մասին, մինչեւ գերման հաշտութեան դաչնագրին կնքումը:

Ֆրանսացիները կը պահանջեն որ Ռուրը չպատկանի Գերմաններուն, այլ Եւրոպայի, եւ կարելի եղածին չափ այն ազդերուն որոնց այնքան սուղ արժեց վերջին պատերազմը· Բրիտանիոյ, Միացեալ Նահանգներուն եւ Ֆրանսայի : Ֆրանսացիները կ'ուզեն որ այս երկիրներուն ներկայացուցիչները կազմակերպեն տեւական «Ռուրի վայրէութեան Վերհսկիչ Մարմին մը», այնպէս որ եթէ նոյնիսկ Գերմանները սեփականութեան իրաւունք պահանջեն, չկարենան գործածել զայն վերազինման համար:

Ֆրանսա կը դանդատի նաեւ թէ բրիտանացի ընկերվարականները զոհեցին Ռուրը, զոհացում տալու համար գերման ընկերվարական կուսակցութեան: Նմանապէս կ'ամբաստանեն Ամերիկան թէ լքեց Ռուրի հսկողութեան տեւական ծրագիրը, որովհետեւ ամերիկեան դրամատէրները աւելի մեծ չահեր կ'ունենան անհատական չահադրդռումներով, գերմանական Ռուրի մը հանքերուն եւ պողպատի գործարաններուն մէջ:

Անգլեւսաքսոնները կ'առաջարկեն թէ համաձայն 1947ի անգլեւֆրանսական դաչինքին, Գերմաններուն պիտի արգիլուի «նորէն խաղաղութեան սպառնալիք մը դառնալ»: Բայց Ֆրանսան դիտել կուտայ թէ անգլեւամերիկեան ծրագրով Գերմանիան արդէն սպառնալիք մը կը դառնայ խաղաղութեան: Գերմանիոյ թոյլ կը տրուի որ աւելի չուտ վերականգնի քան թէ Ֆրանսան եւ Բրիտանիան: Օրինակ, Գերմանիան իր պողպատի տարեկան արտադրութիւնը արդէն չորս միլիոն թօնէն ութը միլիոն թոնի բարձրացուցած է, այսինքն 75 առ հարիւր յաւելում մը ինչ որ գրեթէ հաւասար է Ֆրանսայի պողպատի արտադրութեան :

Վերջին համաձայնութեամբ, Մեծերու մի – չեւ, Գերման պողպատի արտադրութիւնը տարեկան 10.700.000 թոն պէտք էր ըլլար: Մինչդեռ 14 միլիոն թոնի բարձրացած է, որ թոյլ կուտայ օրինակ, առեւտրական նաւեր չունել անմիջապէս: 14 միլիոն թոնը Ֆրանսայի պողպատի արտադրութեան կրկինն է, ուրեմն լուրջ սպառնալիք մը Ֆրանսայի եւ Բրիտանիոյ զինուորական ապահովութեան համար :

Ֆրանսա կ'ուզէ որ Գերմանիան վերածուի դաչնակցային պետութեանց, չատ թոյլ կերպով կապուած կեդրոնի մը հետ : Իր կարծիքով, եթէ թոյլ տրուի որ կեդրոնական կառավարութիւնը հսկէ ելեւմուտքին վրայ, պիտի դառնայ կեդրոնը ուրիշ զինապաշտ Գերմանիայի մը, եւ կամ պիտի նպաստէ որ Արեւմտեան Գերմանիան քչուի երբեմնի Փրուսիոյ դիրկը, եւ հետեւաբար Ա.Մ.Ութեան :

Ֆրանսան կ'ուզէ որ որոշ երաշխիքներ տրուին, որպէսզի բրիտանական, ամերիկեան կամ Ֆրանսական զինուորներ կարենան տեւականապէս պահել ռազմական Ռուրի եւ Հեգնոսի ռազմադիտական կէտերը : Անոնք կ'ուզեն մանաւանդ ամրոցներ Հեգնոսի վրայ :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԵԱՖԱՋԷՆ Թղթակից մը գրէ ·— Հայերու թիւը չուրջ երեք հարիւր հոգի է հիմա: Կեանքը անտանելի չէ, չնորհիւ լուրիայինի եւ ոսպէ ապուրին... Ալիւրի պաչարը գոհացուցիչ է, սակայն բանջարեղէն չկայ: Բախտաւոր է ան որ կրնայ միս ձեռք ձգել: Սիրելիներուս բացակայութիւնը այլ ցաւ: Տեղւոյն հայ վարժարանը փակ է վեց ամիսէ ի վեր, եւ հայ մանուկները կը յաճախեն օտար դպրոցներ: Նոյնքան տանէնէ ի վեր բացակայ է վանքին տեսուչը: Դիմած ենք պատկան իշխանութեանց, ինչպէս նաեւ Մ.Ը. Կարմիր Խաչին, որպէսզի երուսաղէմէն վարդապետ մը բերեն մեզի: Ոչ թէ բարեներ, այլ բօթեր ղրկեցէք բոլոր բարեկամներուս»:

ՊՈԼՍՈՑ ԱԶԳ. ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ կարգադրութեամբ Արամ քհնյ. Պասմաճեան մեկնած է Սերաստիա հովուական այցելութիւն մը տալու գաւառներու մէջ մնացած հայկական բեկորնեբուն : Սերաստիայէն պիտի անցնի Զարա, Թոքաթ, Ամասիա, Մարզուան , Հաճիքէօյ եւ չրջակայքին մէջ այն դիւղերը ուր Հայեր կան: Իսկ Ծնունդէն վերջ ուրիշ քահանայ մը պիտի ղրկուի Էլազիս, Մալաթիա, Արաբկիր, Ակն, Տիվրիկ :

ՍՈՖԻԱՅԻ մէջ մեռած է Պ. Կրօն Մինքայէլեան , 83 տարեկան: Ծրանաերէնի մասնագէտ ուսուցիչ էր հայկական եւ պուլկարական միջնակարգ վարժարաններու մէջ: Որոշ դեր կատարած է նաեւ հանրային կեանքի մէջ :

ՊՈՒԼՈՆԻ ԱՅՐԻՍԻ մէջ վախճանած է Ծովհաննէս Ա. քհնյ. Ամիրեան, հոկտեմբեր 24ին: Հանգուցեալը ծանօթ էր Պոլսոյ մէջ, Յ. Ց. Ամիրեան տոհրադրութեամբ: Վերջին արտադրիչն արտասահման անցնելով, քահանայ ձեռնադրուեցաւ :

Ինչո՞ւ սակայն այս մեղապարտ անփութութիւնը լեզուի մաքրութեան հանդէպ: Ինչո՞ւ այս լիաբուռն հարկը օտար պատուասիրին: Ինչո՞ւ այս անխնամատ, գրեթէ աննպատակ աղճատումը, եւ ինչո՞ւ մանաւանդ այս լուռ, յամառ պայքարը բնիկ հոսանքին դէմ: Դարձեալ Արծրունին է, որ կուտայ այս «ինչու»ներուն բացատրութիւնը : 1868ին, ուրեմն ճիշդ ութսուն տարի առաջ, կը գրէր ան «Հայկական Աչխարհ» թերթին մէջ·— « Ես ոճին մեծ գին չեմ դնում· լեզուին մեծ նշանակութիւն չեմ տալիս յօդուածի մէջ: Թող լեզուն հասկանալի լինի, այդ բաւական է:

« Աւ հասարակ կ'ասեմ, ոճը եւ լեզուն մեծ նշանակութիւն չեն կարող ունենալ, երբ որ ազդի գլխաւոր պակասութիւնը — տգիտութիւնն է» :

Այսպէ՞ս կը մտածէին, այսպէ՞ս պէտք է մըտածէին Ե. դարու մեր վեհիմաստ ու ոսկեբերան վարդապետները:

Ու մինչ մեզի համար լեզուն արուեստ է, նոյնիսկ այնքան իւքնաբաւ, որ իր նպատակը իր մէջը ունի, Արծրունիին եւ Արծրունիներուն համար անիկա գործիք մըն է միայն: Ոչ աւելի, ոչ պակաս: Այս կէտին վրայ է, որ իրարմէ կը զատուին հին եւ նոր «դպրոց»ները, սահմանէն ասդին թէ անդին :

Բայց մեր լեզուն, հայութեան երկու «կէս»երուն մէջ, անհուն հնարաւորութիւններ ունի զարգանալու եւ գեղեցկանալու: Թերեւս այս հնարաւորութիւններուն դիտակցութիւնն է, որ կը պակսի մեզմէ չատերուն: Ահարոնեան, Տէվեան, Զարեան, Չարխչ, աւելի նորերէն՝ Նալիրի Զարեան, Տարոնցի , Գրաչի, Շիրազ, Սիլվա Կապուտիկեան, եւ դեռ ուրիշ ծանօթ ու անծանօթ դիչեր, արեւելահայ գրական բարբառը հասցուցին անախորնթաց գեղեցկութիւններու: Նոր ժամանակներու մէջ տիրող ոգին Չարենցի ոգին է, միշտ կենդանի եւ միշտ յառաջընթաց: Պայմանով որ ազատ ըլլայ համայնավար դատախազներու ահէն ու սարսափէն :

Մեր լեզուն» խորագրով իր մէկ քերթուածին մէջ՝ հանճարեղ պոէտը կը գրէր («Գիրք Ճանապարհի», էջ 271).

Մեր լեզուն ճկուն է ու բարբարոս,
Աւնական է, կոպիտ, բայց միեւնոյն պահին
Պայծառ է նա, որպէս մշտաբորբոք փարոս,
Վառուած հրով ամէնէ դարերում հին:—

Եւ վարպետներ, խոնարհ ու հանճարեղ,
Ցղկել են այն դարեր, որպէս մարմար,
Եւ փայլել է նա մերթ, ինչպէս բիւրեղ ,
Մերթ կոպտացել, ինչպէս լեռնային քար :

Բայց միշտ պահել է նա իր կենդանի ոգին...

Դարձեալ ինքն է, «վիթխարի պոէտ»ը, որ դալիք երդասաններուն կ'աւանդէ, իրրեւ խորհուրդ ու պատգամ· «Երկը երկրէ ոչ դարէ միչտ երկար է տեւում»:

Հիմա ալ ցանուած են սերմերը, ու լեզուին էութեանը մէջ կանգուն է ցղալին պահը: Գրական չեկխոսները աւելի երկար չեն կրնար տեւել, քան երկիրն ու դարը, քան մանաւանդ երգն ու լեզուն: Այսօր հերթը իտենցի է , բայց ապագան դալիք երգասաններուն է, անոնց՝ որոնք պիտեն իրենց երգը դարձնել «ոգու ազամատեայ վահան»: Անոնց՝ որոնք մեռած վարպետներուն անմահ կնիքը ունին իրենց անմար աչքերուն վրայ:

Ոչ, այս ոգին չի նահանջեր երբեք: Չի կրնար նահանջել :

(Ամբագրական «ՑՈՒՍԱՓԵՐ»է)

ՊՈՒՏՄ ՇԻՇԱՂ...

Երեւանեւէ՞...

Մտահոգուի՞լ Երեւանի մէջ հայ լեզուին վրայ պարտադիր կպցուած կարկատաններու առթիւ։

«Յառաջ»ի Վահէն՝ կիրակնօրեայ դասընթացք մըն ալ բացած է՝ ներզգալեցնելիքներուն համար Երեւանեան տերմինոլոգիան։

Կը զարմանամ որ դէռ չի նիւթ կը դառնայ այս երեւոյթը։

Ինծի համար՝ Երեւանեան գաւառաբարբառն է այդ լեզուն։

Ինչպէս կան Վանի, Մուշի, Սեբաստիոյ, Ակնոյ գաւառաբարբառները, այս ալ Երեւանի նոր գաւառաբարբառն է։

Մէկ բարբառ աւելի կամ պակաս։

Լիբանանէն մի՛ չեւ վեներուէլա իրար անցնելու պէտք չկայ։

Մեր լեզուներէն մէկին ալ իրենց նիւթ թող վերցնէ Երեւանի հայակերտը ի կարգին մխանելուն։

Պոլիս, իր հայեւարը ունէր։ Թէոդիկ մրցանակուած էր իր «Պոլսոյ Հայեւար»ովը։

Սթամպուլցիները, չկրցան հայ ոսկեդնիկ լեզուն աղճատել իրենց «չէ՛մէ»ին ճուրը կարճցաւ», «Ամճաս, եաճաս եւ ամեաս» մեզի էին երկդ։ «Մալաէր էղան՝ հավափոխի կացի՞» ներովը։ Կամ։ «Քա մայրիկ, դրսեցիները չէ՛մէին «աղբիւր», էրիկին ալ «սայոր» կ'րսեն եղեր»...նոր արգելք չեղաւ Պ. Դուրեանի, Թ. Թէրզեանի, Սիպիլի, Մեծարենցի կամ Մ.Զարիֆեանի պէս մարբատիայլ հայերէնով բանաստեղծներ ժայթքեցնելու Պոլսոյ միջավայրէն։

Վանեցիներու «խայրիկը խաց կիեբաւ մի՛ր տուն», ձիեր պարտիէդ խամով պուտուղնիեր կան»ը չէք դներ Վանի այնքան տաղանդաւոր դրօցներուն տողերուն մէջ։

Կամ։ Քէօթահեացիներու Հաչիկ (Խաչիկ) հօրեղբօր զարան (ծառան) հաղող (խաղող) բերաւ մեզի»։ «Աղուր զաղիկները (ծաղիկները) գնեսի (գնեցի) խօսելաձեւը պատճառ մը չէր որ Կոմիտասը, կարապետ Ոսկեան բանաստեղծը, Ցակոբ Սթամպուլեան, Ատրուշան գրագէտը կամ Հ. Ասլիս Վարդանեան բանասէրը եւ ուրիշներ դուրս գային այդ թրքաճոխ գաւառէն առանց ուղղադրական սխալի։

Ուրեմն։ Երեւանի նոր ուղղագրութիւնը եւ խառնալեզու բարբառը ոեւէ հարուած չի կրնար տալ — ըսուիս, հրեշտակաբաշ բառ հայ լեզուին։ Ան իր ճամբան, իր վերելքը կը շարունակէ եւ կը կերտէ աշխարհաբարի ոսկեղարը։

— Հապա այդ խառնածին լեզուով տպուած հատորները ի՞նչ պիտի ըլլան ...

— « Դաշնակցութեան Օր»ին տօնակատարութիւնը ապացոյց է, որ Հայուն դիմագրական ոյժը անվթար եւ տեւական է։

Օր մը ան, իր ստամոքսէն դուրս կը չպրդէ իրեն հրամցուած խորթ եւ թունալի նիւթերը։

Իսկ խառնեչէնով տպագրուած գրքե՞րը։

Վաղը երբ հայութիւնը վերակերտէ իր անկախութիւնը, կրա՛յ, այդ աղճատուելու գրքերը պարզ – ճերմակ թուղթի վերածել եւ անոր վրայ, տպագրել դուռ հայերէ՛ով երկեր։ Զոհելով, մոռնալով անյուշ, «դեկրէտ»ով չարագրուած՝ ցեղային ոդիէ մէկ կացած հատորները ...

Ատ ալ մտմտալիք բա՞ն ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ԵՐԵՒԱՆԵՒԷ՞...

Մտահոգուի՞լ Երեւանի մէջ հայ լեզուին վրայ պարտադիր կպցուած կարկատաններու առթիւ։

«Յառաջ»ի Վահէն՝ կիրակնօրեայ դասընթացք մըն ալ բացած է՝ ներզգալեցնելիքներուն համար Երեւանեան տերմինոլոգիան։

Կը զարմանամ որ դէռ չի նիւթ կը դառնայ այս երեւոյթը։

Ինծի համար՝ Երեւանեան գաւառաբարբառն է այդ լեզուն։

Ինչպէս կան Վանի, Մուշի, Սեբաստիոյ, Ակնոյ գաւառաբարբառները, այս ալ Երեւանի նոր գաւառաբարբառն է։

Մէկ բարբառ աւելի կամ պակաս։

Լիբանանէն մի՛ չեւ վեներուէլա իրար անցնելու պէտք չկայ։

Մեր լեզուներէն մէկին ալ իրենց նիւթ թող վերցնէ Երեւանի հայակերտը ի կարգին մխանելուն։

Պոլիս, իր հայեւարը ունէր։ Թէոդիկ մրցանակուած էր իր «Պոլսոյ Հայեւար»ովը։

Սթամպուլցիները, չկրցան հայ ոսկեդնիկ լեզուն աղճատել իրենց «չէ՛մէ»ին ճուրը կարճցաւ», «Ամճաս, եաճաս եւ ամեաս» մեզի էին երկդ։ « Մալաէր էղան՝ հավափոխի կացի՞» ներովը։ Կամ։ «Քա մայրիկ, դրսեցիները չէ՛մէին «աղբիւր», էրիկին ալ «սայոր» կ'րսեն եղեր»...նոր արգելք չեղաւ Պ. Դուրեանի, Թ. Թէրզեանի, Սիպիլի, Մեծարենցի կամ Մ.Զարիֆեանի պէս մարբատիայլ հայերէնով բանաստեղծներ ժայթքեցնելու Պոլսոյ միջավայրէն։

Վանեցիներու «խայրիկը խաց կիեբաւ մի՛ր տուն», ձիեր պարտիէդ խամով պուտուղնիեր կան»ը չէք դներ Վանի այնքան տաղանդաւոր դրօցներուն տողերուն մէջ։

Կամ։ Քէօթահեացիներու Հաչիկ (Խաչիկ) հօրեղբօր զարան (ծառան) հաղող (խաղող) բերաւ մեզի»։ «Աղուր զաղիկները (ծաղիկներ) գնեսի (գնեցի) խօսելաձեւը պատճառ մը չէր որ Կոմիտասը, կարապետ Ոսկեան բանաստեղծը, Ցակոբ Սթամպուլեան, Ատրուշան գրագէտը կամ Հ. Ասլիս Վարդանեան բանասէրը եւ ուրիշներ դուրս գային այդ թրքաճոխ գաւառէն առանց ուղղադրական սխալի։

Ուրեմն։ Երեւանի նոր ուղղագրութիւնը եւ խառնալեզու բարբառը ոեւէ հարուած չի կրնար տալ — ըսուիս, հրեշտակաբաշ բառ հայ լեզուին։ Ան իր ճամբան, իր վերելքը կը շարունակէ եւ կը կերտէ աշխարհաբարի ոսկեղարը։

— Հապա այդ խառնածին լեզուով տպուած հատորները ի՞նչ պիտի ըլլան ...

— « Դաշնակցութեան Օր»ին տօնակատարութիւնը ապացոյց է, որ Հայուն դիմագրական ոյժը անվթար եւ տեւական է։

Օր մը ան, իր ստամոքսէն դուրս կը չպրդէ իրեն հրամցուած խորթ եւ թունալի նիւթերը։

Իսկ խառնեչէնով տպագրուած գրքե՞րը։

Վաղը երբ հայութիւնը վերակերտէ իր անկախութիւնը, կրա՛յ, այդ աղճատուելու գրքերը պարզ – ճերմակ թուղթի վերածել եւ անոր վրայ, տպագրել դուռ հայերէ՛ով երկեր։ Զոհելով, մոռնալով անյուշ, «դեկրէտ»ով չարագրուած՝ ցեղային ոդիէ մէկ կացած հատորները ...

Ատ ալ մտմտալիք բա՞ն ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ»Ի ԿԵԱՆՔԷՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Անցեալ կիրակի, Café des Sportsի սրահը բաւականի մեծ, չատնեղ էր500է աւելի հասարակութեան, Նոր Սերունդի ձեռնարկին առթիւ։

Սրահին մէջտեղը, շրջապատուած մայրերէ ու հայրերէ, սեւ սեւ աչքերով ու ազդային տարազներով աղջիկներ ու մանչեր չուրջպար էին բռնած։

Բազմութիւնը խանդավառ է։ Կը լսեն դեղջկական երգեր, հայրենաշունչ արտասանութիւններ, հայկական պարեր, յիշելով հայրենի լեռներն ու անտառները, արտերն ու այգիները։

Մեծ սիրտքանք է տեսնել երկուան Ֆրանսախօս պատանիներ որ կ'երգեն ու կը ճառեն մայրենի լեզուով։ Գնահատելի է բոլորին աշխատանքը, մեծէն մինչեւ փոքրը։ Կատարեալ փեթակ։

Ալֆորվիլի Նոր Սերունդը կրցաւ կարճ ժամանակամիջոցի մը՝ նախանձելի դիրքի հասնիլ, չնորհիւ Հ. Ը. Դաշնակցութեան, ինչպէս յայտարարեց օրուան բանախօսը, ընկեր Հր. Բալուեան։

Ակներեւ էր ծնողներու գոհունակութիւնը։ Անշուշտ անոնք պարտք պիտի սեպեն համոզել իրենց բարեկամները եւ անտարբերները որ նոյն պէս Նոր Սերունդին յանձնեն իրենց զաւակները։

Սիրելի Նոր Սերունդական՝ ներ, ինչ որ ըրիք մէկ տարուան ըթացքին, գոհացուցիչ է։ Միայն թէ ազգը ձեզմէ աւելին կը սպասէ։ Ձեր բարոյական պարտականութիւնն է ուրիշ երիտասարդներ ալ փրկել։— Ներկայ մը

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԱՐՍԻԼԷ.— Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը, տեղի ունեցաւ Նոյեմբեր 20ին, շաբաթ երեկոյ։ Ընկ. Ռուբէն Քիլիրճեան իր բացման խօսքով պարզեց այս աղգօգուտ կազմակերպութեան աշխատանքը, եւ խանդավառեց հանդիսականները։

Ցետոյ կապոյտ Խաչի դպրոցին երկսեռ աշակերտութեան կողմէ երգուեցաւ Կ. Խաչի քայլերգը։ Շնորհիւ Տիկիններ Տէօքմէճեանի եւ Կակոեանի հանդէսը ոգի եր գեղարուեստական ճոխ բաժին մը զոր ամբողջովին վայելելու հաճոյքը չունեցանք ժամանակի խնայողութեան պատճառաւ։ Բայց կ'արժէ յիշել կարգ մը պատկերներ որոնց մէջ իրենց չնորհը ցոյց տուին օրիորդներ Բաամիկ Մարկոսեան եւ Ս. Տէրվարդանեան, առաջինը տառապած հայ մամիկին, իսկ երկրորդը կապոյտ Խաչուհիի դերին մէջ։ Հայկական պարերը երկսեռ փոքրիկներու կողմէ ընդունուեցան մեծ խանդավառութեամբ։ Եղան նաեւ կարգ մը արտասանութիւններ։

Կէս գիշերէն վերջ սկսաւ բուն խրախճանքը եւրոպական պարերով որոնց բացումը կատարեց Հ.Մ.Ը.Մ.ի նախագահը, Պ. Վահրամ Պապիկեան իր չնորհալի տիկնոջ հետ նուիրելով կապոյտ Խաչին 5000 ֆրանք։ Ի տես այս կազմակերպութեան կատարած աշխատանքին եւ համանուագրապէս Նոր Սերունդի հայեցի դաստիարակութեան գործին, հազար ֆրանք նուիրեց Պ. Տալաքեւիէլեան, իսկ տիկին մը եւս հազար ֆրանք։ Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը պարտք դրաւ վրաս իր չնորհակալութեան խօսքը յայտնել այս առթիւ, ինչպէս Պ. Շիշմանեանի որ իր մանակցութիւնը բերաւ նուագով։

Արդարեւ, քաջալերանքի արժանի են Պոմոնի կապոյտ Խաչի մեր ժրաջան քոյրերը որոնք առիթ կը ստեղծեն հայկական տաքուկ մթնոլորտի մը մէջ դէթ պահ մը մոռնալու մեր առօրեայ հոգերն ու մտատանջութիւնները։ Վարչութեան տեղապետը՝ Տիկին Զաթիկեան եւ իր ընկերուհիները բնաւ յոգնիլ չեն գիտեր ամէն ճակատի վրայ։

Մէջ ընդ մէջ եղան հայկական եւ կովկասեան պարեր ուր ինչպէս միշտ այս անգամ եւս իրենց չնորհը ցոյց տուին Տէր եւ Տիկին Աչրաֆեաններ, Տիկիններ Զաթիկեան եւ Յալօղլեան։ Հանդէսը չարամ ակուեցաւ մինչեւ առաւօտեան ժամը 5։

Կ'իմանամ թէ երեկոյթէն գոյացած է չօչափելի գումար մը, իրաւ չահ։ Այս առթիւ պատրաստուած համառօտ դեկուցումը կը ղրկեմ «Յառաջ»ի, հրատարակութեան խնդրանքով։

Ապրիք քոյրեր, աշխատեցէք վստահ ըլլալով որ այս ժողովուրդը ձեր հետ է։ — Ներկայ մը

ՑԱԿՈԲ ՊԱՐՈՑԵԱՆ (Սասունցի)

Ինչպէս հաղորդած էինք արդէն, Հոկտեմբեր 20ին Թաւրիզի մէջ մեռած է ընկեր Ցակոբ Պարոյրեան։

Ողբացեալ ընկերը 70 տարեկան էր եւ Նիւ Եորքէն Թաւրիզ գացած էր իր եղբայրները եւ հարազատները տեսնելու։

Ցուղարկաւորութեան առթիւ գերեզմանին մէջ յուզուած խօսած է եղբայրը Ցարութիւն Պարոյրեան «Ադիդ եղբայր, ժամանակաւոր կերպով քեզ պահ կուտանք այս ցուրտ հողին, այն վրատահութեամբ որ պիտի գայ օրը, երբ մեր ժողովուրդի մնացորդացը, այցի պիտի գայ այս Պանթէոնին եւ դուրգուրանքով եւ երկիւղածութեամբ պիտի հաւաքէ ձեր բոլոր տանջուած եւ մաշած ոսկորները եւ պիտի տանի մեր Սասունի լեռներու ստորոտը ամփոփելու համար։ Քանի մը բոլորի երազը չէ իրականացած, թող հանդիստ ըլլան քու եւ միւսներու ճակիները։

Ընկերներու կողմէ խօսած է Պրօֆ. Աչոտ Գասպարեան, պարզելով անոր աղնիւ եւ ազնուական գործունէութիւնը հանրային եւ կուսակցական ասպարէզներու մէջ։ Հանդուցեալը ամէն տեղ, ուր եղած է բոլորին անվերապահ համակրանքը եւ սէրը։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (35)

ԹՈՐՈՍ ԼԵԻՈՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ը.

ՀԱՑՐ ՍՈՒՐԲԸ

— Մեր իշխանները, տիրուհիս, միշտ ան – տարբեր կը մնան. բայց մեր լեռնցիք զանոնք կ'արթնցնեն, թէ որ պէտք ալ ըլլայ կը բռնադատեն որ միանան եւ նահանջին. թէ որ իշխաններուն մնայ, որ թէպէտ քաջ են, բայց նախանձորդ եւ հպարտ, մենք միշտ ողրմելի դերի կ'ըլլայինք ամէնուն՝ Ցոյնին եւ Սալաքիոսին։ Բայց ժողովուրդը տեսա՞ր, ամէնքն ալ զինուոր են, ամէնքը կը կռուին. անոնք էին որ Ռուբէնի, Կոստանդինի, Թորոսի ձայնին միացան ու ժողովուեցան. ոհ, Թորոսը տեսնէիր, հա մեր իշխան – նիկը անոր կը նմանի. բայց ի՞նչ մարդ էր, եղկու աչքերն երբ մէկուն վրայ ձգէր դիտէիր թէ սիրտդ կը կարծայ, դէչ մտածողն ալ, լաւ մտածողն ալ, աչքին երեւալէն կը վախնային. մեր մեծ վարդապետները՝ ան մեծ մօրուք եպիսկոպոսները՝ ամէնքդ կը վախնային իրմէ, ինչ խօսք որ ըսէին կը չափէին, մեր լեռը՝ ամբողջ վանք ու անապատ է, կարգաւոր աբեղայ լեցուն, մէկ հատ չկար որ անկից չակնածէր. չատին խօսիլ չէր տար. մարդարէի պէս գիտէր թէ ինչի՞ համար եկած են, ի՞նչ կ'ուզեն. մենք անոնց սեւ հրեշտակ կ'ըսենք, Թորոսին պիտակ հրեշտակ կ'ըսէինք. նա անոնցմէ խելօք էր, լաւ, բայց քան մը գուրցե՞մ, Տիրուհի, օր մը եղաւ որ մենք անկից խելօք բան խորհուրդ տը – ուինք, նա մտիկ չըրաւ։

Ան մեծ կռիւն որ եղաւ, ուր Լեւոն՝ աս մեր իշխանիկին հայրը՝ որ առիւծի կը նմանէր, այնպէս քաջացաւ որ ողջ բանակի մը գործ կատարեց, ամէն իշխանները զարմացեր մնացեր էին, ժողովուրդը միայն Ռուբէնեանները կուզենք ըսին. մենք ալ կայինք հոն ժողովրդեան քանի մը հարիւր խելօքները. ըսինք որ այդ իշխանները այսօր Թորոսի ու Լեւոնի քաջութեամբ ազատեցան Սկիւթ երէն՝ վաղը անոնց դէմ դաւաճանութիւն կ'ընեն. քանի որ պատրաստ այստեղ են՝ ամէնքդ բռնենք հաւ պէս կտրտենք՝ արքայութիւն ուղարկենք. չատ չէ յիսուն վաթսուն հոգի մեծ ջուջերէն, բոլոր եղկերը կը խաղաղի, ամէնքն ասոնց կը հնազանդին, Հայը կը լինի մէկ սիրտ մէկ հոգի։

« Իրենք նեռան էին, Վահկայ բերդին աւազանին վրայ նստած մեծ ու պզտիկ իշխանները, մենք պարտէզին ծայրը կայնած էինք։

«Հոն, մեծ իշխանը, մենք ինչ որ առանձին խօսեր էինք, բառ առ բառ իշխանաց ըսաւ թէ առանք ազգին խաղաղութեան համար, հիմա այս վայրկեանին դուրսը այսպէս խօսեցան, եւ խորհուրդ ըրին որ ձեզի ջարդեն. մենք ապուշ մնացինք. խակ Թորոս մեզ յանդիմանեց, իշխանները վատահեցուց, սիրոյ խաղաղութիւն յորդորեց եւ ըսաւ,

« — Եթէ Աստուած իր ծառաներէն ոմանց առաւելութիւն տայ, պէտք չէ հպարտանալ եւ ոչ ալ նախանձիլ, այլ յօգուտ ժողովրդեան եւ ի սէր ազգութեան եւ արդարութեան գործածել.

« Ու ամէնքդ սիրով ու ընծաներով ճամբեց։ Այսպիսի անձ մըն էր, որ իր թշնամիներն անգամ պիտէր բարեկամ ընել, թէ որ անգամ մը միայն տեսնուէր։

Եաքը իր եղբօր օրով՝ մենք գիտենք որ հայ իշխանները, լատին իշխաններ եկան ձեր թագաւորին հետ միացան, որ առաջ բարեկամ էին՝ կ'ուտէին կը խմէին մէկտեղ, եթէ մենք անոնք ամէնքը սպանած ըլլայինք, ուրկէ եաք, մեր վրայ պիտի ժողվուէին։ էն խելօքն ալ որ անիրաւութենէ վախնայ, անիրաւին կերակուր կ'ըլլայ։

— Չէ, այնպէս չէ, Բարկէն, ըսաւ Թորոսի կամաց ձայնը. անիրաւութիւնը միշտ վատ բան է. ան կարծուած այսօրուան օգուտը չատ եւ չկարծուած վնասներ կը ձգանի. աւելի լաւ արդարութեամբ մեռնիլ քան թէ անիրաւութեամբ իշխել։

— Ես դիտեմ որ դուն հօրեղբօրդ պէս կը մտածես, փառք Աստուծոյ որ անոր ալ կը նմանիս եւ կը յուսամ թէ նոյնպէս ալ յաջողիս։

— Բայց ո՞ւր պիտի հանէ մեզի նաւը, հարցուց Բարկէն։

— Այդ ինձ չվերաբերիր, ահա մարդը՝ որ պաշտօն ստանձնած է մեզ ցամաք հանելու։ Ան վայրկեանէն իր պաշտօնը կը լմնցնայ՝ իմս կը սկսի։

ԾԵՐԵՆՑ

ան չկրնար մասնակցիլ արեւմտեան մխութեան որ զինուորական բնոյթ ունի: Գալով միւս առաջարկին որ այս խորհուրդը սահմանափակ համագումար մը ունենայ, հակառակ է Ֆրանսական ծրագրին որէ աւելի լայն տարողութիւն մը տալ այս ձեռնարկին:

ԳԵՐՄԱՆՆԵՐՆ ԱԼ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ

Պերլինի սովիէթական շրջանին մէջ գումարուած «դէմ ժողովուրդին խորհուրդը» հետեւեալ առաջարկները ուղղած է՝ պահանջելով արտաքին նախարարներու գումարումը:

Նախապատրաստական առաջարկներ. — Եալթայի եւ Փոցտամի որոշումներու հիման վրայ հաշտութեան դաշնագրի մը սկզբունքները պատրաստել: Գերմանիոյ վարչական եւ տնտեսական միութիւնը վերահաստատել:

Ամբողջ Գերմանիոյ համար դրամական միութիւնը վերահաստատել եւ վերջնել երկու շրջանները միջեւ եղած առեւտուրի եւ երթեւեկի արգելքները: Ժամանակ կեդրոնական կառավարութիւն մը կազմել դեմոկրատ բոլոր կուսակցութեանց եւ կազմակերպութեանց ներկայացուցիչ – ներէն:

Հաշտութեան դաշնագրի մը հիմման սկզբունք – ները.— հատուցումներու մէջ հաշուել արդէն իսկ ցարդ առնուածները եւ նկատի առնել միջին կեանքի մը պայմանները: Գերման պատերազմական ներքերուն վերջնական լուծումը: Քաղաքական տնտեսական եւ ընկերային կեանքին ապաղեմումն ու ոմամկավարացումը: Պատերազմի կամ մարդ – կային վղացումներու դէմ գործուած ոճիրներով յանցաւոր բոլոր Գերմաններուն պատժուիլը: Որոշ ժամանակով եւ ձեռնհասութեամբ հակակշիռ մը ընդունիլ Զորսերու կողմէ:

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

Աշխատանքի համայնավար Դաշնակցութիւնը նոր հրահանգով մը կը հրաւիրէ առնխահանքերու մնացեալ 100.000 գործաւորները ալ, վերսկսիլ իրենց աշխատանքը: Այս առթիւ իր զեկոյցին մէջ կ'ըսէ.—

« Պէտք ունինք մեր ուժերը վերախմբելու, որպէսզի կարենանք չարունակել մեր պայքարը ուրիշ ձեւի տակ, եւ ձեռք բերել մեր պահանջները: Մեր պայքարը կը չարունակուի: Աչխատաւորները պարտուած չեն, պարտեալները անոնք են որ հանքագործներու միութիւնը խանգարելու համար իրենց համրաչխատական դիմակը դնեցին եւ ցոյց տուին ժանտ յետաչրջականի իրենց դէմքը»:

Թերթերը կ'ըսեն թէ Սէ ժէ թէ տեղի տուաւ, որովհետեւ բանուորներուն 100ին 80ը արդէն գործի սկսած էր եւ գործադուլը իրականին մէջ վերջացած էր:

Ուժը չարաթ տեւող այս գործադուլին երեսէն 3 միլիոն թոն ածուխ կորսուեցաւ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱԿի գումարման շրջանը կ'աւարտի Դեկտ. 11ին: Եւ ոլովհետեւ տակաւին կը մնան կարեւոր հարցեր՝ ինչպէս են իտալական գաղթականներու եւ Քորէայի խնդիրները, ոմանք փափաք յայտնած են անոր երկարաձգումը: Սակայն ՄԱԿի քարտուղարութիւնը տրամադիր չէ այն պատճառով որ... դրամ չունի:

1949ի ԵԼՄՏԱՑՈՑԸ պատրաստութեան մէջ է: Գումարը 1050 միլիառ ֆրանքի կը հասնի: Մրագրուած է զեղչել զինուորական ծախքերէն մաս մը եւ ջրել կեդրոնական վարչութեանց 170 տնօրէններէն 30ը:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ նաւահանգիստի աչխատաւորները դործադուլը վերջացուցին:

ՅՈՀԱՆՈՑԻ ածուխ պիտի տրուի Դեկտեմբեր 1էն Ցունուար 31ի համար 50էն 250 քիլօ, տոմսին համաձայն:

ԿԱԶԻ ԵՒ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ գործաւորները կը պահանջեն 12.400ֆրանքի սկզբնական թոշակ մը եւ 100ին 15 պարգեւ մը արտադրութեան վրայ: Եթէ ոչ... գործադուլ:

ՍԱՍՏԻԿ ՄՇՈՒՇ ՄԸ երեք օրէ ի վեր կը ծածկէ արեւմտեան Եւրոպան: Լոնտոն մութի մէջ է: Փարիզ եւ գաւառները ծածկուած են չղարչով մը: Այս պատճառով բազմաթիւ արկածներ պատահեցան: Բեռնաչարժ մը Բիւթոյի մօտ Սէնի մէջ ինկաւ եւ մէջինները դժուարաւ լողալով ցամաք ելան: Լիոնի մէջ ալ երկու բեռնաչարժ իրարու բաղխեցան, մէկ հոգի մեռաւ, երկուք վիրաւորուեցան: Շատ մը հաղորդակցութիւններ ընդհատուեցան:

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԵՐՈՒ «քառդ կրիզ »ներու փոփոխութեամբ գրուած տուրքերու դանձումը յետաձգուեցաւ, ոլովհետեւ առայժմ կարելի պիտի չըլլայ հրանիթի տրամադրել ամէնուն: Գործադուլի պատճառով հրանիթի գնման յատկացուած «տոլվիզ»ներով ածուխ գնուած է արտասահմանէն:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՑԸ

Դեկտեմբեր 5ին ժամը 16—24 Hôtel des deux Mondesի սրահներուն մէջ 22 Ave. d el'Opéra:

Գեղարուեստական բաժինը Աճուրդ Հայ

Սեղանները նախապէս գրաւելու համար հեռաձայնել առաւօտները Tro. 44-38:

15 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի 25ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— կարտանի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի վարչութիւնս շնորհակալութեամբ ստացած է ընկեր Մ. Ղազարեանէ 2000 ֆր., իր քրոջ նշանախօսութեան առթիւ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մարսէյլէն Այրի Տիկին Տիրուհի Տիրատուրեան եւ զաւակը, Այրի Տիկին Վարդանոյշ Տիրատուրեան եւ զաւակները կը տեղեկացնեն որ Դեկտեմբեր 5, կիրակի օր, հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ողբացեալ՝

ՍԵՐՈԲԷ ՏԻՐԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

յիշատակին, իր մահուան քառասունքին առթիւ, Բրատոյի մայր եկեղեցիին մէջ: Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ Գ. ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէին, նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ իր 12 մասնաճիւղերուն: Շաբաթ 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, երեկոյեան ժամը 9ին Սալ Մազընոյի մէջ:

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՆԴԷՍ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՑ ՊԱՐԻՆ

Գեղարուեստական բաժին.— Կրընոպլըի Սահուհիներուն խումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին ՍԻՍԼԵԱՆի: Պիտի խօսի ընկ. Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ:

Կէս գիշերէն մի՛չեւ լոյս եւրոպական պար, ղեկավարութեամբ Սէն Լուի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի նուագախումբին:

SALLE GAVEAU, 45 rue la Boëtie, PARIS

Կիրակի 19 Դեկտեմբեր ժամը 14.30ին

1948 ՀԱՅ ԵՐԳԻ ՕՐ 1948

Համերգ ազգային երաժշտութեան փարիզի հայկական երգչախումբին կողմէ, մասնակցութեամբ «Նոր Սերունդ»ի երգչախումբին (80 հոգի), ղեկավարութեամբ ԱՐԱ. ՊԱՐԹԻԵԱՆի, մեներգով եւ դաշնակով կը մասնակցին ԻՐԻՍ ՊԻՒԶԻՒԼԵԱՆ եւ ՎԵՐՈՆԻԿ ՃԻՆՃԵԱՆ: Ցայտագրին մաս կը կազմեն հետեւեալ հեղինակները կոմիտաս, Գրիգոր Սիւնի. Գուրգէն Ալէմշահ, Արամ Պաչառուրեան Սարգիս Բարխուդարեան եւ Արա Պարթեւեան իր ուժը նոր գործերով:

Տոմսերու համար դիմել.— Հրանդ Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Սապոնճեան 39 rue de Trévise, Maison Massis, 21 rue Saulnier, Փամպուքճեան 9 rue Jouy Rouve, Պարթեւեան 14 rue Petit Botzaris 99-22, Եկեղեցւոյ դիւանատուն, Պ. Ուշաղլեան rue Rébéval, գրատուն Պարսամեան 46 rue Richer:

ՏԱՐԵԿԱՆ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Դեկտեմբեր 4ին Ալֆորվիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղին կազմակերպած դիչերային պարահանդէսը MOULIN – BRULÉի սրահին մէջ:

Գեղարուեստական բաժին, մասնակցութեամբ Գուսան երգչախումբին, սպանիական պարեր կարիոս Քանթիի խումբին կողմէ: ՍԱՐԵԱՆ TANGOի նուագախումբը: Թագուհիի ընտրութիւն եւ բազմաթիւ հաճելի անակնկալներ, ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակցութեան միջոցներ. — Մասնաւոր հարթակառք Ալֆորվիլէն եւ Charenton Ecolesէն 107 թիւ օթօպուսը, իջնելու համար Moulin d'Enfer:

ԿՈՒԶՈՒԻՆ կօշիկ չհնող լաւ գործաւորներ, վիլժուիֆ աչխատելու համար, լաւ վճարում, Դիմել Պ. ՎԱՆԼԵԱՆԻՆ ամէն օր կէսօրէ վերջ, ժամը 2ին, 7 rue Godot de Mauroy, Paris (9): Tél. Opéra 01-08:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԼՒՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Հ. Ց. Դ. Արամ Եղթակամիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս երեքչաբթի ժամը 9ին, ծանօթ հասցեատիրոջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՊԱՆՆԷՕ ՔԱՇԱՆԻ Արծիւ Եղթակամիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները Հրայր Ակումբը այս չարաթ երեկոյ ժամը 20.30ին: Կարեւոր օրակարգ:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ Նոյեմբեր 11—20

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ բաժնեգիրները.—

Ս. ԱՆ Գործ. Հոկտեմբերը, ՄԱՐՍԷՅԼ Ա. Ք. 1500, ՏԷՍԻՆ Ք.Ջ. 800, Պոմոն Գործ. Հոկտ., ՓԱՐԻԶ (15) Պեկ. 2 հազար, ՆԻՄ Քարճ. 2 հազար, ՆՈՒԱԶԻ Խրի. 800, ԱՌՆՈՒՎԻԼ Տիար. 1500, ՄՈՆԹՐԼՕՑ Ասոր. 1200, ՄԱՐՍԷՅԼ Հ. Բ. Ը. Մ. 1500, ՔԼԱՄԱՐ Տ. Տամ. հազար, Ս. ՇԱՄՈՆ Ադն. 800, ԼԻՒՍ ԱՆ ՓՐՈՎԱՆՍ Հաս. հազար, ՊԱՐԺՈՒ Պոտ. հազար, ՌՈՆ Զամ. հազար, ՄԱՐՍԷՅԼ Ստե. 900, ԼԻՈՆ Գործ. Հոկտ., ՊԱՆՆԷՕ ՏԷՕԼ. 800, ԿԱՐՏԱՆ Մարտ. 1600, ՄԱՐՍԷՅԼ Մին. հազար, Պ. ՕՏՏՕ Գործ. Հոկտ.ը, ԼԻՈՆ Նաչ. 600, ԿՐԸՆՈՊԼԸ Ուղ. 1200, Մուր. 1200, Օնպ. 1200, ՍՓԷՔ. 2400, Ս. ԼՈՒ Լիւ., Ենէգ., Պապ., Ելք., Քետ., Գալու., Զերչ., Նիզ., Մխր. Շահ., Մուր., Սուլ., Խան. 800ական, Գործ. Սեպտեմբերը եւ Հոկտեմբերը, ՖԼԱՎԻՒՔ Նաղ. 800, Եազ. հազար, ՓԱՐԻԶ (16) Ռաչ. 1450, ՇԱՎԻԼ Գալֆ. 2 հազար, ՄԱՐՍԷՅԼ Արդ. 5 հազար, ՓԱՐԻԶ (8) Ման. 1450, ԻՍԻ Նաղ. 1200, ՊԻՍԷՔՐԸ Ցուհ. 1850, ՔՈՐԻՆԵԱՔ Սալ. 800 ֆր.:

ՊՕՒՍԻ ՄՐՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը ճիշդ 15ին Թէաթրը Ալժէի մէջ (բիւ Տալժէ), քուխամարտ հայ ախոյեան ա) ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ ընդդէմ Paquie – Avignon, բ) Benedetto contre Ruiz (Français et Espagnol): Ճոխ յայտագիր:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՑԵՐ

Նոր Ափարկիրի 23րդ տարեդարձին առթիւ եկեղեցի պարահանդէսը 4 դեկտեմբեր 1948 չարաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս Alhambraի մէջ 340 Bld. Chave:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Օր. Ա. Վարժապետեան, դիւթասան կիկօ եւ Տիկին Սիւզան: Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ:

EDOUARD VII ԹԱՏՐՈՆԻՆ մէջ 10 Place EdouardVII

Métro Opéro Madeleine եւ H. Caumartin

Այսօր երեքչաբթի 30 Նոյեմբեր

ժամը 21ին ԱՐԻԵԼԵԱՆ ՊԱՐԵՐ,

ԼԷՑԼԱ ՊԵՏՐԱՆ եւ իր խումբը

Բոլորովին նոր յայտագրով

Ալֆորվիլի Ֆ. Կ. ՅԱԶի մասնաճիւղին ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 2ին: Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ՀԻՆ
ՀԱԳՈՒՍՏ

ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ
Դիմել՝
Adept Mercantile Trading Co. Inc.
162 Madison Street
NEW YORK 2. N. Y. (U. S. A.)
Հայկական ընկերութեան:
ԸՆՏՐՈՒԱԾ ԿՏՈՐՆԵՐ՝
ԶԱՓԱԻՈՐ ԳԻՆԵՐ
Հեռագիր. AMTIN. New York
Թղթակցութիւն Հայերէն եւ Ֆրանսերէն

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme – (13)
Le Gérant : A. NERCESSIAN